

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

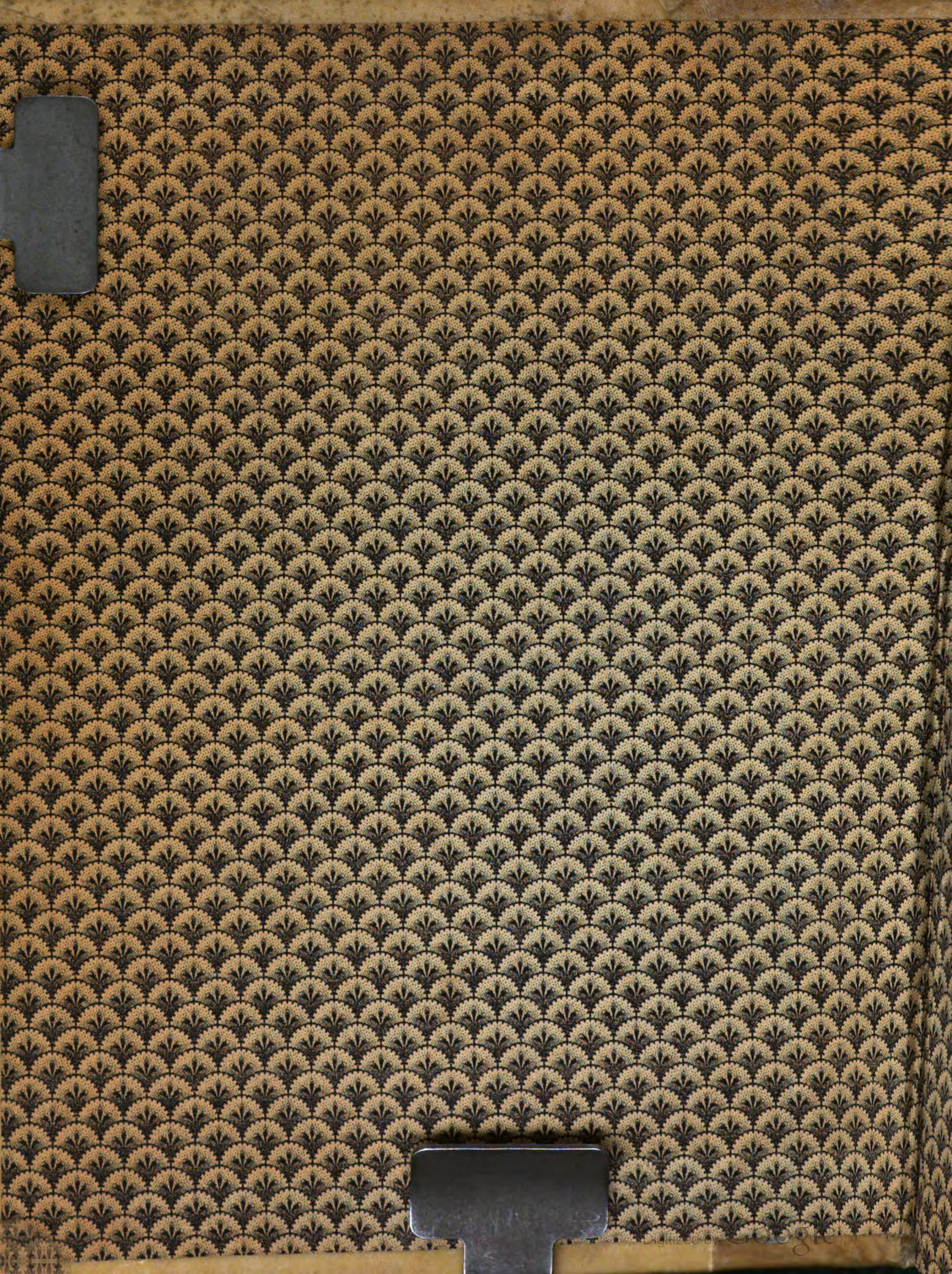
Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

101-6-4

DER 20027

JUS GENTIUM

METHODO SCIENTIFICA

PERTRACTATUM,

IN QVO

JUS GENTIUM NATURALE

AB EO, QUOD

VOLUNTARII, PACTITII

ET CONSUETUDINARII EST,

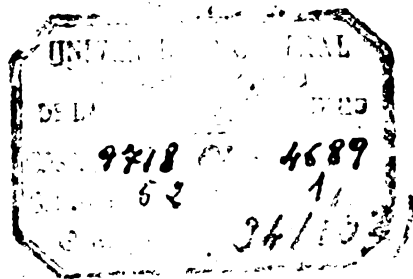
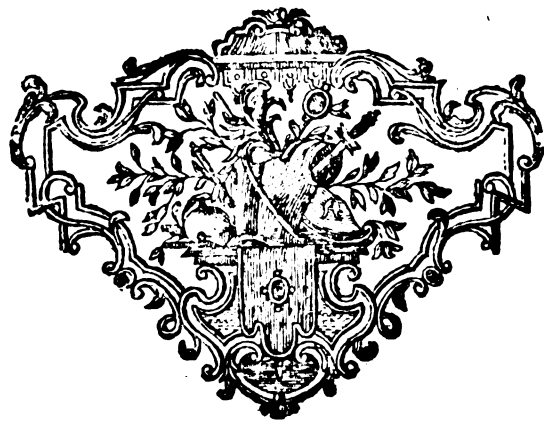
ACCURATE DISTINGUITUR.

AUCTORE

CHRISTIANO WOLFIO,

Potent. Suecor. Regis, Hassiz Landgravii Consiliario Regiminis, Mathematicum ac
Philosophiz Professore Primario in Academia Marburgensi, Professore
Petropolitano Honorario, Academiz Regiz Scientiarum Parisinz,
Societatumque Regiarum Britannicz atque Borussicz Membro.

EDITIO CETERIS ACCURATIOR, ET NITIDIOR.

FRANCOFURTI, ET LIPSIAE,
MDCCLXIV.

PER SOCIETATIS VENETAE,
SUPERIORUM FACULTATE, AC PRIVILEGIIS.

CELSISSIMO ET SERENISSIMO
D. WILHELMO CAROLO
HENRICO FRISONI
ARAUSIONENSI ET NASSOVIO PRINCIPI &c. &c. &c.

Totius Fœderati Belgii Gubernatori Hæreditario , Armorum Terra Marique.
Præfeto Supremo , & Indiarum Orientalium Reçtori Perpetuo &c. &c. &c.

D. LONGE CLEMENTISSIMO.

DEPARTAMENTO
DERECHO INTERNACIONAL PUBLICO

Sig. E 98

Reg. F. D. _____

Reg. D. _____

*Ternum illud ac immutabile Jus , quod ipsa natura
constitutum est , omnes regit actus sicuti singulorum
hominum , ita etiam Gentium , præscribendo officia cum erga se-
ipsas ,*

ipsas, tum erga alias. Et sicuti arctissimo vinculo inter se colligavit homines singulos & societatem quandam inter eos instituit, ut homini homine opus sit, nec quicquam utilius sit homine; ita non minus tenaci vinculo gentes copulavit, & in civitatem maximam redegit, ut genti gente opus sit, nec quicquam utilius sit gente. Consulit nimirum quemadmodum hominum singulorum, ita etiam gentium singularum felicitati, quæ mutuo adiutorio promovetur & conservatur. Totum igitur genus humanum assimilatur corpori vivo, cujus singula membra sunt gentes singulæ, & quod ideo salvum ac incolume est, quia singula functionem suam rite obeunt. Rectores gentium animant membra hujus corporis, cum nuda veluti agendi potentia instructa sint & vis recte agendi ab ipsis in ea derivetur, dum sapientia atque prudentia eorundem reguntur, ut sana conserventur, & ad sanitatem totius corporis contribuant, quod debent. Ea de causa Rectores civitatis tanto altius eminent supra gentes, quanto magis anima excellit corpus, & sicuti in ipsis jus gentis suæ residet, ita etiam is intellectus eaque voluntas, sine quibus eodem uti non datur. Juris hujus scientiam eo methodo dare lubuit, qua in omni Jure naturæ ac ceteris philosophiæ partibus usus sum, ut veritas intime perspicere possit. Enimvero cum exemplorum maxima vis sit cum in intelligendo, tum in agendo, exemplum apponendum erat. Sed quid ego vetus conquiram, cum mihi liceat uti præsentis atque vivo? TUA enim CELSITUDO exemplum præbet, cui si se adderent Rectores gentium omnes, nullæ forent de temporum calamitate querelæ. Tua rerum gerendarum scientia, sapientia atque prudentia tua, amor generis humani natura insitus, studium tuum curaque de salute eorum, qui omnem fiduciam salutis TIBI habent, tua fortunas alienas sine utilitate amplificandi cupido, gloria denique, ut alia taceam, summa atque per-

*perfecta , qua excellis , totius Belgii fœderati cives permovit ,
 ut quasi divino quodam spiritu afflati difficillimis temporibus unan-*
nimi consensu **TE , PRINCEPS SERENISSIME** , Gubernatorem , armorum terra marique Præfectum supremum & Indiarum orientalium Rectorem perpetuum habere vellent . Quæ Tua est benignitas , precibus eorum facile annuisti & onus gravissimum lubens suscepisti . Nunc fulges instar Solis inter planetas inter Provincias fœderatas , sed nunquam otiosus . Quemadmodum enim Sol virtute sua planetas in orbitis suis retinet ac mutuis actionibus atque reactionibus systema totum conservatur , ut singuli periodos suas circa eundem constante lege absolvant ; ita quoque **GELSITUDO TUA** provincias fœderatas arctissimo Societatis vinculo conjunctas continet , & dum amore mutuo exacta utrinque efficitur officiorum præstatio totum earum systema subsistit , ut singula iis fruantur , quæ civitatem beatam faciunt . Eleganter hoc in nummo aureo , quo Gubernationis hæreditariæ totius Belgii fœderati in **GELSITUDINEM TUAM** collatæ memoria ad posteros propagatur , expressit ejus inventor . Cum a Te , **DOMINE GRATIOSISSIME** , præter omnem spem & expectationem eodem donatus fuisset ; ubivis locorum eruditi Tuam in literas propensionem inde collegerunt & publice collaudarunt , ego autem abunde convictus fui , **GELSITUDINI TUÆ** non displicere meum philosophiam certam ac generi humano utilem efficiendi studium , & vim tam splendidi muneris in animum , quæ munerum a Principibus in eruditos collatorum propria esse solet , in dies experior , dum ad opus , quod ante annos complures cœptum est , continuandum animum appello . Certissima igitur spe fretus fore ut , **PRINCEPS SAPIENTISSIME** , non improbes , si doctrinæ meæ Nomine Tuo splendorem atque authoritatem comparem , volumen præsens hu-

*millima mente GELSTUDINI TUÆ offero. Servet TE Deus;
PRINCEPS GELSISSIME ac SERENISSIME, ut exemplo
Tuo doceas, quomodo Gentes reddantur felices atque aliis utiles:
id quod fovet*

GELSTUDINIS TUÆ

Cultor humillimus ac devotissimus
CHRISTIANUS L. B. DE WOLFF.

P R Æ-

PRÆFATIO.

Cum Gentes inter se non alio utantur jure, quam quod natura constitutum est ; superfluum videri poterat Jus Gentium a Jure naturæ separatim tradi . Enimvero qui ita sentiunt , jura Gentium non satis æqua lance pensitant . Gentes utique non aliter spectari possunt , quam personæ singulares in statu naturali viventes , ac ideo ad eas applicanda sunt officia cum erga seipsum , tum erga alios & inde nascentia jura , quæ lege naturæ præscribuntur atque dantur hominibus singulis , quatenus natura liberi nascuntur , nec alio quam naturæ vinculo copulantur .-Et quod
ita

P R Æ F A T I O.

ita prodit jus , quæ hinc resultant obligationes , ab immutabili ista lege , quæ a natura hominum ortum trahit , veniunt , sicque Jus Gentium indubitate Juris naturæ est , ac ideo dicitur Jus Gentium naturale , si originem ejus spectes , necessarium vero , si vim obligandi . Atque hoc , jus Gentium omnium commune est , ita ut quæcunque Gens , quæ contra id quid facit , jus omnium Gentium commune violet ac injuriam committat . Enimvero cum Gentes sint personæ morales , ac ideo nonnisi subjecta certorum jurium & obligationum , quæ ex societate contracta vi Juris naturæ prodeunt , natura & essentia eorum a natura & essentia singulorum hominum , individuorum physicorum , omnino plurimum differt . Quando igitur officia , quæ lex naturæ hominibus singulis præscribit , quando jura , quæ singulis ad explenda officia dantur , ad Gentes applicantur , cum nonnisi talia esse possint , qualia permittuntur a suis subjectis , illis convenienter immutanda sunt , ut novam quandam formam induant . Atque ita Jus Gentium non per omnia idem manet cum Jure naturæ , quatenus singulorum ætus regit . Quid itaque obstat , quo minus tanquam Jus Gentibus peculiare separatim tractetur ? Sane qui Jus naturæ & Gentium dicit , eo ipso significat , nisi dare velit sine mente sonos , inter Jus naturæ & Jus Gentium aliquid diversitatis intercedere . Quodsi vero quis obstinatio fuerit , quam ut admittat , Jus Gentium a Jure naturæ separari ; per nos volumen præsens , quod de eo condidimus , partem nonam Juris naturæ appellet . Absolum enim existimamus de lana caprina ferram contentionis reciprocare . Enimvero quemadmodum ea est hominum conditio , ut in civitate rigori Juris naturæ per omnia ex affe satisfieri non possit , ac propterea legibus positivis opus sit , quæ neque in totum a naturali jure recedunt , nec per omnia ei serviunt ; ita similiter gentium ea est conditio , ut rigori Juris Gentium naturali per omnia ex affe satisfieri nequeat , atque ideo Jus istud in se immutabile tantisper immutandum sit , ut neque in totum a naturali recedat , nec per omnia ei serviat . Quoniam vero

hanc

P R Æ F A T I O.

hanc ipsam immutationem ipsa Gentium communis salus exigit ; ideo quod inde prodit Jus non minus Gentes inter se admittere tenentur , quam ad Juris naturalis observantiam naturaliter obligantur , & non minus istud , quam hoc salva Juris consonantia pro Jure omnium Gentium communi habendum . Hoc ipsum autem Jus cum *Grotio* , quamvis significatu non prorsus eodem , sed paulo strictiori Jus Gentium voluntarium appellare libuit . Absit vero , ut existimes , Jus Gentium voluntarium ab earum voluntate ita proficisci , ut libera sit earum in eodem condendo voluntas & stet pro ratione sola voluntas , nulla habita ratione Juris naturalis . Sicuti enim in parte octava Juris naturæ demonstravimus , leges civiles non esse meræ voluntatis , sed ipsum Jus naturæ præscribere modum , quo ex lege naturali condenda sit civilis , ut non sit quod in ea reprehendi possit ; ita quoque Jus Gentium voluntarium non a libera Gentium voluntate dependet , sed ipsum Jus naturale præscribit modum , quo ex naturali efficiendum sit voluntarium , ut non admittatur , nisi quod necessitas imperat . Cum Gentes in civitatem maximam ipsa natura coegerit , quemadmodum eisdem convenienter in civitates particulares coiverunt singuli ; modus quoque , quo fit jus Gentium voluntarium ex naturali , prorsus idem est , quo leges civiles in civitate ex naturalibus condi debent . Ea de causa Jus Gentium , quod voluntarium dicimus , non , quemadmodum *Grotio* visum est , ex factis Gentium probandum , quasi inde colligatur communis earum consensus ; sed ex fine civitatis maximæ , quam perinde ac societatem inter omnès homines instituit ipsa natura , ut in Jus istud consentire debeant Gentes , non vero libertati earum relictum sit , utrum consentire malint , an nolint . Non desunt , qui cum Jus Gentium voluntarium damnent , id pro Jure naturali venditant , ut in verbis dissentire saltem , in re autem convenire videantur : si tamen rem curatius examinare velint , diffiteri non poterunt , obligationem , quæ ex naturali venit , per voluntarium minime tolli , etsi hoc impunitatem agendi det inter homines
& to-

P R Æ F A T I O .

& tolerari permittat , quæ sine majore malo vitari minime poterant , consequenter omnino necesse est , ut naturale a voluntario sit discernendum , quibuscunque tandem nominibus diversa hæc jura appellare malueris . Nobis arridet mos terminos in scientiam semel introductos absque cogente necessitate non immutandi , sed notiones iisdem respondentes , sicubi opus fuerit , determinandi & rectificandi , ut veritati consentiant . Nimis enim puerile videtur impotentis animi arrogantia terminos , vel eorum significatum immutare , & propterea laudem inventoris affectare inter eos , inter quos etiam Iulius Rex est . Castissimum istud naturæ Jus usum suum constanter retinet , ut recte faciamus , nec quæ impune fieri possunt facere velimus , nisi & recte fiant , sicque recte factorum conscientia in fructu sit , quatenus ea magna felicitatis pars est , & recte facta gloriam veram magnam pariunt , cujus delectatio ipsi quoque felicitati minime futu-
tæ imputanda . Sicuti autem singuli ex pactis jura acquirere & per ea obligationes contrahere possunt ; ita quoque Gentes a Gentibus ex pactis jura acquirunt & per ea obligationes contrahunt . Jus hoc Gentium pactitium convenienter dicitur , ac firmitatem a jure naturali habet , quod pacta fervari jubet . Urget autem naturale , ut pacta fiant cum sensu officii , etsi voluntarium validitatem eorum ab iisdem non suspendat , & violatio naturalis impune fiat atque toleranda . Per se liquet , jus pactitium esse nonnisi Jus Gentium particulare , quod non valet nisi inter eas , quæ contraxerunt . Exploratum dudum est , tacite non minus , quam expresse conveniri posse , & naturaliter conventionibus expressis quibuscunque inesse tacitas , cum Jus naturæ non ferat differentiam inter contractus bonæ fidei ac stricti juris . Tacitis hinc conventionibus nituntur ea , quæ moribus inter gentes introducta sunt & Jus consuetudinarium Gentium , quod diximus , absolvunt . Assimilatur hoc juri pactitio , nec ideo tenet nisi Gentes , quæ mores istos diuturna observantia suos fecerunt . Quamvis vero per præcipitantiæ quæ sunt hujus juris ad Jus Gentium commune referantur , Gentium tamen
erran-

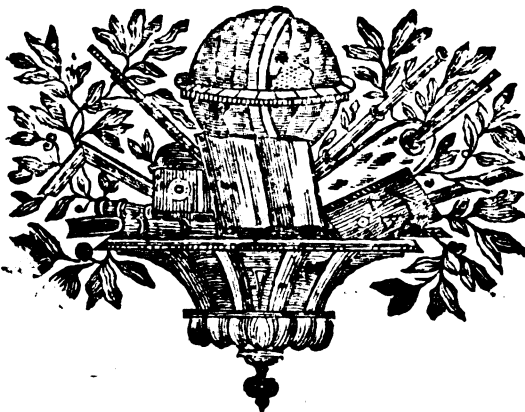
P R Æ F A T I O .

errantium multitudo errori patrociniū non parit , ut vel pro naturali , vel pro voluntario habendum sit . Nos non sequimur morem turbæ Juris civilis peritorum , qui ante de statuunt , quam rationes , cur ita statuendum sit , expensæ fuerint , & ut sententiam præoccupatam tueantur , rationes demum conquirunt , cur ita statuant . Non admittimus tanquam verum , nisi quod ex antea demonstratis per necessariam consequentiam inferitur , non vero comminiscimur principia precaria , ut fucum faciamus imbecilli ingenio præditis , quibus longius prospicere datum non est . Non fert has artes methodus , qua Jus naturæ & Gentium tradere instituimus & in omni philosophia utimur : requirit ea veritatem sine pigmentis fucoque puerili . Quamobrem in præsentī quoque opere Jus Gentium ita demonstravimus , ut quod naturale est ab eo , quod voluntarium , sed omnium Gentium commune , quod consuetudinarium ab utroque , quod denique pactitium ab omni reliquo fuerit discretum & a lectore attento facile dignoscantur , quæ ex diverso fonte fluunt . Sicuti vero errare humanum est , ita nec mirum videbitur , Gentes etiam doctiores & cultiores per errorem pro Jure naturæ habuisse , quæ eidem e diametro repugnant , & perversos mores inde manasse , quibus jus in libidinosam licentiam conversum , quam nos cum Jure Gentium voluntario minime confundimus , sed ad Jus Gentium consuetudinarium iniquum referimus , quo castissimum Juris nomen contaminatur . Atque in eo discedimus a *Grotio* , cujus ævo systema ignotum nomen erat , quod nostro adhuc tempore abusu patet , & cui facile condonari potest , quod jus Gentium voluntarium cum consuetudinario in unum confuderit , nec in hoc mores probos ab improbis distinxerit . Interest autem generis humani , ne tam diversa inter se confundantur , cum Gentes earumque Rectores evadant fabri calamitatum & miseriarum , si sensus officii ab exercitio juris absit & jus in libidinosam licentiam vertatur . Equidem magis optandum , quam sperandum , ut Gentes ad viam rectam reducantur a *deviis* , ad quæ nimis procul aberrarunt ; non tamen propterea

P R Æ F A T I O .

pterea veritatis cognitio prorsus inutilis existimanda . Etenim ne simus injurii in supremum Numen , constare debet , quænam sit malorum origo , nec adeo male sperandum est de humano genere , quasi nemo futurus unquam sit , qui veritati manus victas dare velit . Faxit Deus , ut veniant tempora ; quibus si non omnes , saltem plerique Gentium Rectores agnoscant , quid Genti suæ & Gentibus aliis debeant !

Halæ die 9. Aprilis A. 1749.

JURIS

JURIS GENTIUM PROLEGOMENA.

§. 1.

Per *Jus Gentium* intelligimus scientiam juris, quo Gentes, sive populi inter se utuntur, & obligationum eidem respondentium. *Definitio Juris Gentium.*

Nimirum docere intendimus, quomodo Gentes qua tales actiones suas determinare debeant, & per consequens ad quamnam Gens quælibet tum sibi metipsum, tum aliis Gentibus obligetur, & quamnam hinc nascantur jura Gentium. cum

respectu sui ipsius, tum respectu aliarum Gentium. Nascuntur enim jura ex obligatione passiva (§. 23. *part. 1. Jur. nat.*), ita ut, si nulla esset obligatio, nec jus ullum foret (§. 25. *part. 1. Jur. nat.*).

§. 2.

Gentes spectantur tanquam personæ singulares liberæ in statu naturali viventes. Sunt enim multitudo hominum in civitatem confociatorum (§. 5. *part. 8. Jur. nat.*). Quamobrem cum civitates spectandæ sint tanquam personæ singulares liberæ in statu naturali viventes (§. 54. *part. 8. Jur. nat.*), Gentes quoque inter se spectandæ sunt tanquam personæ singulares liberæ in statu naturali viventes. *Quomodo Gentes spectanda.*

Consideramus nimirum hic Gentes, quales origine sua sunt, antequam una alteri ad certas præstationes libertatem civilem, quæ populi est, diminuente sese obligavit, vel factio si-

ve suo, sive alieno alteri cuidam genti subjecta fuit. Libertatem enim Gentium, quæ originarie ipsis competit, tam tolli, quam diminui posse, ex inferius demonstrandis patebit.

§. 3.

Quoniam Gentes spectantur tanquam personæ singulares in statu naturali viventes (§. 2.), in statu autem naturali homines non utuntur nisi jure naturali (§. 125. *part. 1. Jur. nat.*); Gentes quoque originarie non alio utuntur jure nisi naturali, consequenter *Jus Gentium originarie non est nisi Jus naturæ ad Gentes applicatum.* *Quale sit Jus Gentium originarie.*

Natura non datur Jus hominum aliud nisi naturale, quod deinde factio hominum, eodem non invito, per pacta inter singulos quoad ea, quæ sunt juris permissivi, & quoad præstationem eorum, quæ humanitatis sunt, immutari potest; in civitate autem vi potestatis legislativæ, quemadmodum in theoria legum civilium naturali (c. 4. *part. 8. Jur. nat.*) ostendimus. Similiter natura non datur Jus Gen-

tium aliud nisi naturale; seu ipsum Jus naturæ ad Gentes applicatum, quod deinde factio Gentium, isto non invito, quoad ea, quæ sunt juris permissivi & quoad præstationem eorum, quæ humanitatis sunt, immutari potest, prout videbimus in subsequenti tractatione. Abiit autem, ut existimes, propterea non esse opus; ut de Jure Gentium sigillatim agamus. Alia enim sunt principia Juris naturæ, alia vero est

A

est applicatio eorundem ad Gentes; quæ diversitatem quandam parit in eo, quod inferatur, quatenus natura Gentis non est eadem cum natura humana. E. gr. homo obligatur se conservare naturaliter, Gens quælibet ex pacto, quo persona quædam moralis facta. Alia vero requirit conservatio hominis, alia conservatio Gentis. Similiter jus se defendendi adversus injurias aliorum & homini natura competit, & Genti tribuit ipsa lex naturæ. Modus autem hominis se defendendi adversus hominem alius non prorsus idem est cum modo defensionis Gentibus proprio. Quibus perspecta

est vis principii reductionis; cujus eximius pro-
sus usus est in Arte inveniendi; ei nihil diffi-
cultatis supererit. Et, si quæ nebulæ adhuc ob-
fulcent nonnullorum mentem, eas dispellet
subsequens tractatio. Nil igitur moramur obje-
ctiones eorum, qui contendunt, Jus Gentium
a Jure naturæ distingui minime debere, nec
dari aliud Gentium Jus nisi ipsum Jus natu-
ræ. Abundet per nos unusquisque suo sensu:
nos adversus neminem litem agemus, quibus
sufficit ea exposuisse, quæ nobis veritati con-
sentanea videntur.

§. 4.

Definitio Jus Gentium necessarium appellamus, quod consistit in Jure naturæ ad Gentes applicato. Vocatur etiam a Grotio & aliis, qui eum sequuntur, *Jus Gentium necessarium necessarium internum*, quatenus scilicet in conscientia Gentes obligat. Dicitur etiam a nonnullis *Jus Gentium naturale*.

Nimirum Jus Gentium necessarium continet ea, quæ lex naturæ Gentibus præscribit, quæ

sicuti regit omnes actus hominum, ita etiam actus Gentium quæ salium.

§. 5.

De immutabilitate hujus Juris. Quoniam Jus Gentium necessarium consistit in Jure naturæ ad Gentes applicato (§. 4.), jus autem naturæ immutabile est (§. 142. part. 1. *Phil. præct. univ.*); Jus quoque Gentium necessarium prorsus immutabile est.

Immutabilitas Juris Gentium necessarii ab ipsa immutabilitate legis naturalis est, ac tandem ab essentia atque natura hominum tanquam fonte derivatur, unde ipsa Juris naturæ immutabilitas fuit (§. 136. 142. part. 1. *Phil. præct. univ.*) Actus Gentium ideo regit Jus naturæ; quia homines in civitatem coeuntes, & per hoc

Gens facti (§. 5. part. 8. *Jur. nat.*) non exiunt naturam humanam, ac per consequens legi naturæ subiacent (§. 136. part. 1. *Phil. præct. univ.*), etiam quatenus vires suas conjungere veluerunt ad commune bonum promovendum (§. 4. part. 8. *Jur. nat.*)

§. 6.

Qualis sit obligatio, qua venit a Jure Gentium necessarium necessarium. Similiter quoniam Jus Gentium necessarium consistit in Jure naturæ ad Gentes applicato (§. 4.), ac per consequens obligatio, quæ ex Jure Gentium necessario oritur, a lege naturæ venit, hæc ipsa autem obligatio, quæ a lege naturæ venit, necessaria & immutabilis est (§. 142. part. 3. *Phil. præct. univ.*); obligatio etiam, quæ a Jure Gentium necessario venit, necessaria & immutabilis est, consequenter nec Gens ulla seipsam, nec alia aliam ab eadem liberare potest.

Probe hæc notanda veniunt, ne quis existimet, quando videt tolerandam esse quandam agendi licentiam inter Gentes, Jus Gentium necessarium esse nullius utilitatis. Id enim perinde foret, ac si quis contenderet Jus naturæ esse nullius utilitatis, propterea quod in statu naturali hominibus permittendus sit libertatis suæ abusus, eadem in licentiam agendi versa (§. 150. 156. part. 1. *Jur. nat.*), nec is prohiberi possit nisi lege positiva in statu civili, ubi a superiore vi compelli possunt ad facien-

dum, quod sponte sua facere nolunt. Abusus potentie illicitus manet etiam in Gentibus, quamvis impediri nequeat. Nec Gentes probè faciunt, quæ possunt, sed non minus conscientie rationem habent, quam homo quilibet probus, qui jus suum non metitur ex potentia, sed ex obligatione, quæ a lege naturæ venit. Differt Gens proba ab improba eodem modo, quo homo probus ab improbo, aut, si mavis, virtuosus a vitioso.

§. 7.

Ipsa natura societatem instituit inter omnes gentes & ad societatem colendam eas obligat. Etenim ipsa natura societatem inter homines instituit & ad societatem colendam eos obligat (§. 138. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum hæc obligatio, utpote a lege naturæ veniens (§. 135. part. 1. Phil. pract. univ.), necessaria & immutabilis sit (§. 142. part. 1. Phil. pract. univ.), nec per hoc immutari poterit, quod Gentes in civitatem coiverunt (§. 5. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem societas, quæ inter singulos natura instituit, adhuc subsistit inter Gentes & per consequens postquam civitates legi naturæ convenienter fuerunt institutæ (§. 26. part. 8. Jur. nat.), ac inde ortæ Gentes (§. 5. part. 8. Jur. nat.), ipsa quoque natura societatem instituisse dicenda est inter omnes gentes & ad societatem colendam eas obligare.

De societate a natura instituta inter Gentes instituta.

Quod si posamus societatem illam magnam, quam ipsa natura inter homines constituit, per societates particulares tolli, quas ineunt homines, dum in civitatem coeunt; civitates constituerentur contra legem naturæ, sublata quippe universalis obligatione omnium erga omnes: quod utique absurdum (§. 5. part. 8. Jur. nat.) Quomodo in corpore humano organa singula non desinunt esse organa totius corporis humani, quia quædam simul sumpta constituunt unum organon; ita similiter homines singuli non desinunt esse membra ma-

gnæ illius societatis; quæ totius generis humani est, propterea quod plures conjunctim particularem quandam societatem contraxerunt. Et quatenus jam hi tanquam socii conjunctim agunt, tanquam si unus esset omnium simul intellectus, una omnium simul voluntas; ita etiam conjunctim jam sunt membra societatis illius, quam natura inter homines constituit, & postquam genus humanum in gentes divisum societas illa, quæ inter singulos erat, inter gentes subsistit.

§. 8.

Quoniam ipsa natura societatem inter omnes gentes instituit, quatenus eam instituit inter omnes homines, prouti ex demonstratione propositionis præcedentis patet (§. 7.), societatis autem naturalis, consequenter ejus, quam ipsa natura inter homines instituit (§. 142. part. 7. Jur. nat.) mutuam adjutorium est in se statuque suo perficiendo (§. 144. part. 7. Jur. nat.); societatis quoque, quam natura inter omnes gentes instituit, finis est mutuam adjutorium in se statuque suo perficiendo, consequenter commune bonum conjunctis viribus promovendum (§. 141. part. 8. Jur. nat.).

Quomodo homo unus sibi solus non sufficit, sed alterius auxilio indiget, ut ideo commune bonum conjunctis viribus sit promovendum; ita quoque gens una sibi soli non sufficit, sed una alterius auxilio indiget, ut ideo quoque commune bonum conjunctis viribus sit promovendum. Quamobrem cum ipsa natura homines consociet, & ad societatem colendam obliget, quia commune bonum non nisi conjunctis viribus promoveri potest, ita ut nihil homini utilius sit homine: eadem quoque natura gentes consociet & ad societa-

tem colendam obligat, quia commune omnium bonum non nisi conjunctis viribus promoveri potest, ita ut nihil genti utilius dicendum sit gente. Quamvis enim concipi possit gens per vastam regionem diffusa, quæ aliarum gentium ope indigere non videtur; nondum tamen dici potest, eam aliarum auxilio statum suum adhuc magis perficere posse, multo minus, gentes alias ab ea juvari posse, si vel maxime ipsa alieno auxilio non indigeat. Sicuti vero homo homini, ita etiam gens genti prodelle debet.

§. 9.

Gentes omnes in civitatem coivisse intelliguntur, cujus singula membra sunt singule gentes, seu civitates particulares. Ipsa enim natura instituit inter omnes gentes societatem & ad eam colendam eas obligat communis boni conjunctis viribus promovendi causa (§. 7. 8.). Quamobrem cum societas hominum communis boni conjunctis viribus promovendi causa contracta civitas sit (§. 4. 9. part. 9.)

Δ 2

part.

part. 8. Jur. nat.); ipsa natura in civitatem confociavit Gentes. Quoniam itaque Gentes, quæ commoda inde nascentia norunt, impetu naturali in hanc confociationem feruntur, quæ genus humanum seu Gentes omnes inter se colligat, ceteræ autem in eam consensuræ præsumuntur, si bonæ sua nossent; quidni quasi pacto etiam in societatem coaluisse dicendæ sunt (§. 504. *part. 5. Jur. nat.*)? Gentes itaque omnes in civitatem coivisse intelliguntur, cujus singula membra sunt singulæ gentes, seu civitates particulares (§. 5. *part. 8. Jur. nat.*).

Propositioni præsentī lucem quandam affundit demonstratio, qua evicimus, ipsam naturam societatem inter homines instituisse & ad societatem colendam eos obligare (§. 138. *part. 7. Jur. nat.*) Immo civitas, in quam ipsa natura Gentes coire jubet, revera nititur magna illa societate, quam inter homines omnes instituit, prouti ex demonstratione superiori (§. 7.) abunde liquet. Ne vero dubium moveant ea, quæ de quasi pacto diximus, quo civitas illa maxima inter Gentes facta intelligitur; relegenda sunt ea, quæ alibi annotavimus (*not. §. 142. part. 7. Jur. nat.*) In hoc autem quasi pacto stabiliendo nihil sumimus, quod a ratione sit alienum, nec in aliis quasi pactis admittatur. Quod enim in istam societatem Gentes naturali quodam impetu ferantur, ex earum factis apparet, veluti dum fœdera ineunt commerciorum & belli causa, vel etiam amicitia gratia, de quibus infra suo loco dicemus. Absit itaque, ut tibi persuadeas, nullam prorsus esse Gentem, quæ non consentire intelligatur in civitatem, in quam omnes

coire jubet ipsa natura. Quemadmodum vero in tutela recte præsumitur consentire pupillus, quatenus consentire deberet, immo consensurus esset, siquidem commoda sua intelligeret; ita non minus Gentes, quæ defectu acuminis non perspiciunt, quantæ utilitatis sit esse membrum civitatis illius maximæ, consentire in hac confociationem præsumuntur. Cumque constet in statu civili tutorem ad suscipiendam tutelam compelli, si sponte sui consentire nolit, consensum vero vel vi a superiore extortum non obitare, quo minus tutela quasi pacto nitatur; quidni obligationi naturali, quæ ad societatem ineundam compelluntur Gentes, eandem vim tribuere licet, quam obligationi civili, ut consensum extorquere intelligatur etiam quasi ab invito? Quod si hæc magis ingeniosa, quam vera, nimisque contorta videantur; missis iis, sufficit, ut agnoscat, ipsam naturam Gentes redeigisse in civitatem, consequenter quæ ex nõtione illius fluunt, sumenda esse tanquam ab ipsa natura constituta. Neque enim aliud intendimus.

§. 10.

Civitas, in quam Gentes coivisse intelliguntur, & cujus ipsæ sunt membra, seu cives, vocatur *Civitas maxima*.

Civitas maxima quam dicuntur.

Magnitudo civitatis æstimatur numero civium. Major itaque civitas concipi nequit, quam cujus membra sunt Gentes in universum omnes, quippe quæ conjunctim totum Genus humanum complent. Non desuit notio civita-

tis maximæ *Grotii*; nec ignoravit in ea Jus Gentium fundari §. 17. 23. *proleg.* atamen ex ea non derivavit Jus Gentium, quod voluntarium vocat, quemadmodum poterat atque debebat.

§. 11.

Quoniam civitas maxima civitas quædam est (§. 10.), consequenter societas (§. 4. *part. 8. Jur. nat.*), quælibet autem societas suas habere debet leges & eidem competit jus ferendi leges de iis, quæ ad eandem spectant (§. 46. *part. 7. Jur. nat.*); civitas quoque maxima suas habere debet leges, & eidem competit jus ferendi leges de iis, quæ ad eandem spectant, & quia leges civiles, hoc est, in civitate latæ (§. 965. *part. 8. Jur. nat.*), præscribunt media, quibus bonum civitatis obtinetur (§. 969. *part. 8. Jur. nat.*), leges etiam civitatis maximæ præscribere debent media, quibus bonum ejusdem obtinetur.

De legibus civitatis maximæ.

Negotium minime fecerit; quod leges in civitate ferantur a superiore (§. 965. *part. 8. Jur. nat.*), qualem non habent, certe non agnoscunt Gentes. Quoniam enim Jus naturæ regit voluntatem superioris in ferendis legibus

(*not. §. 969. part. 8. Jur. nat.*), & quoniam leges præscribere debent media, quibus bonum civitatis obtinetur, *vi presentis*, inde satis apparet, quales esse debeant leges istæ, ut in eas consentire debeant, consequenter consentisse

hæc præsumantur Gentes? nihil difficultatis occurret in stabiliendo Jure Gentium, quod nec in totum a Jure Gentium necessario rece-

dit, nec per omnia ei servit; quemadmodum ex sequentibus eluceſcet.

§. 12.

Quatenus Gentes in civitatem maximam coivisse intelliguntur, singulae universis se obligasse intelliguntur, quod commune bonum promovere velint, universi autem singulis, quod ipsorum bono in particulari prospicere velint. Etenim si civitas instituitur singulis se obligant universis, quod commune bonum promovere velint, & universi se obligant singulis, quod sufficientiæ vitæ ipsorum, tranquillitati & securitati, consequenter bono singulorum in particulari (§. 9. & seqq. part. 8. Jur. nat.), prospicere velint (§. 28. part. 8. Jur. nat.). Quatenus igitur Gentes in civitatem maximam coivisse intelliguntur, singulae quoque se universis obligasse intelliguntur, quod commune bonum promovere velint, universæ autem singulis, quod ipsarum bono in particulari prospicere velint.

Quomodo Gentes singulae universis & universæ singulis obligantur.

Ipsa natura Gentes in Civitatem maximam coegit (§. 7.9.) ac ideo obligationem, quam urget propositio præſens, eidem imposuit, ut, quia consentire debent, in eandem consentire præsumantur, aut, eas consentire recte sumatur, prouti simile quid apparet in societate paterna, quam tanquam quasi pactum naturaliter valere diximus (not. §. 635. part. 7. Jur. nat.) Quodsi Gentes omnes ea intellectus vi essent instructæ, ut nosset, quomodo ipsarum utilitati velificaretur, & quænam damna ab ipsis averterentur, si singulae boni civis officium adimplerent, nec earum Rectores affectuum impetu se in transverſum abripi paterentur; nullum profecto dubium superſeſset

fore, ut in universum omnes in id expresse consentirent, ad quod eos ducit natura, quæ consensum supplet ac sustinet etiam in insciis atque invitis. Nobis vero hoc demonstrandum est, quomodo natura consulat felicitati generis humani pro conditione humana. Neque enim fingendi sunt homines, quales non sunt, si vel maxime tales esse deberent. Eaque de causa ex sequentibus eluceſcet, jura, quæ ex notione civitatis maximæ reſulant, abire a Jure Gentium necessario, quatenus propter conditionem humanam in civitate maxima non tam permittenda, quam toleranda sunt, quæ per se illicita sunt, quia vi humana mutari minime possunt.

§. 13.

Universis Gentibus in civitate maxima competit jus cogendi singulas, si obligationi suæ satisfacere nolint, aut in eo negligentes se præbeant. Etenim universis in civitate competit jus cogendi singulos, ut satisfaciant obligationi suæ, si vel facere nolint, vel in eo negligentes sese præbeant (§. 29. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum Gentes omnes in civitatem coivisse intelligantur, cujus membra sunt singulae (§.9.), & quatenus in civitatem maximam coivisse intelliguntur, singulae universis se obligasse intelliguntur, quod commune bonum promovere velint (§. 12.) ex obligatione autem passiva partis unius nascatur jus alteri (§. 23. part. 1. Jur. nat.); universis quoque Gentibus in civitate maxima competit jus cogendi singulas, si obligationi suæ satisfacere nolint, aut in eo negligentes se præbeant.

De Jure univ. versarum Gentium in singulas.

Paradoxum hoc videbitur iis, qui nexum veritatum non prospiciunt & ex factis jura æstimant. Patebit autem in sequentibus, propositio præſenti nos indigere tanquam principio alia demonstrandi, non ægre amittenda. Et in genere notandum est, nobis jam questionem esse de Jure, cujus capaces sunt

homines pro conditione præſenti, minime vero de factis, quibus jus vel contemnitur, vel violatur. Nullus foret effectus civitatis maximæ, in quam natura Gentes coegit, nisi inde jus quoddam universis in singulas oriretur: quod quale sit, in sequentibus demonstrabitur.

§. 14.

Jus univ. versarum Gentium in civitate maxima in singulas ex fine civitatis maxime metiendum. Etenim jus univ. versarum in civitate in singulas ex fine civitatis metiendum.

Unde id metiendum.

tis metiendum (§. 30. part. 8. Jur. nat.) - Quamobrem cum etiam in civitate maxima Jus quoddam Gentibus universis in singulas competat (§. 13.); idem quoque ex fine civitatis maximæ metiendum erit.

Quemadmodum in civitate qualibet jus universorum in singulos ultra finem civitatis extendendum non est (not. §. 30. part. 8. Jur. nat.) ita quoque jus universarum Gentium in sin-

gulas ultra finem civitatis maximæ extendi æquit, in quam eas ipsa natura coegit, ut proinde istiusmodi jus singulæ universis tribuisse intelligatur.

§. 15.

Quale idem sit.

Gentibus universis imperium aliquod competit in singulas. Etenim universis in civitate imperium quoddam competit in singulos (§. 31. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem ut ante (§. 14.) patet, gentibus quoque universis imperium aliquod competere in singulas.

Paradoxum nonnullis videbitur imperium istud. Sed hi erunt, qui civitatis maximæ notionem distinctam non habeant, nec utilitatem perspiciunt, cui natura providet, dum civilem quandam societatem instituit inter Gentes. Patebit autem suo loco, minime hinc con-

sequi nisi ea; quæ pro Gentium Jure ultro agnoscunt omnes, aut quod agnoscere debeant, haud difficulter intelligitur. Nec minus patet, imperium hoc esse speciem quædam imperii civilis (§. 32. part. 8. Jur. nat.)

§. 16.

De æqualitate moralis Gentium.

Natura Gentes omnes inter se æquales sunt. Gentes enim spectantur tanquam personæ singulares liberæ in statu naturali viventes (§. 2.) Quamobrem cum natura homines omnes æquales sint (§. 81. part. 1. Jur. nat.), Gentes etiam omnes natura inter se æquales sunt.

Gentem non facit multitudo hominum in civitate coeuntium, sed vinculum, quo singuli colligantur, & quod non est nisi obligatio, qua sibi invicem tenentur. Eadem est societas, quæ subsistit in multitudine hominum confociatorum majore, quam quæ in minore. Quemadmodum itaque homo procerissimus non

magis homo est, quam nanus; ita quoque Gens, quantumvis parva, non minus Gens est, quam Gens maxima. Quamobrem cum æqualitas moralis hominum nullum respectum habeat ad staturam corporum; æqualitas quoque moralis gentium non respicit multitudinem hominum, ex quibus componuntur.

§. 17.

In quo consistat.

Quoniam natura Gentes omnes æquales sunt (§. 16.), æquales autem sunt homines in sensu morali, quorum eadem sunt jura & obligationes eadem (§. 78. part. 1. Jur. nat.); natura quoque Gentium omnium eadem sunt jura eademque obligationes.

Gens igitur magna ac potens jus nullum sibi arrogare potest in parvam & impotentem, quale huic in ipsam non competit, nec Gens

parva ac impotens ad quicquam obligatur magnæ ac præpotenti, ad quod ipsa non æque eidem sit obligata.

§. 18.

An natura Gentium sit æqualitas.

Quia Gentium omnium natura eadem sunt jura eademque obligationes (§. 17.), licitum vero est, ad quod agendum jus habemus, illicitum vero, ad quod non agendum, vel omittendum obligamur (§. 170. part. 1. Jur. nat.); Quod natura Genti uni licitum, id etiam alteri licitum, & quod uni non licet, idem nec licet alteri.

Potentia Genti nulli tribuit prærogativam quandam præ altera, sicuti nec robor homini uni præ altero. Sicuti potentia non est fons Juris naturæ, ut tantum unicuique liceat in

alterum, quantum potest; ita nec potentia Gentium est fons Juris Gentium, ut ex ea id sit metiendum.

§. 19.

Civitas maxima status quidam popularis est. Civitas enim maxima constat ex gentibus universis (§. 10.), quæ singulæ liberæ (§. 50. part. 8. Jur. nat.) & inter se æquales sunt (§. 16.). Quoniam itaque natura Gens nulla genti alteri subiecta est (§. 136.) part. 1. Jur. nat.), ac per se patet Gentes communi consensu imperium, quod universis in singulas competit, in unam quandam gentem, aut plures non contulisse, immo ne concipi quidem posse per humanam conditionem, ut hoc fiat; imperium istud universis reservatum intelligitur. Quamobrem cum status popularis sit, si imperium sit penes universos, integrum nempe in casu præsentis genus humanum in populos, seu gentes divisum (§. 131. part. 8. Jur. nat.); civitas maxima status quidam popularis est.

Qualis forma Reip. conveniat civitati maxime.

Status popularis forma Reip. maxime naturalis est, qui cum ipsa civitate statim incipit & non nisi facta in aliam formam mutatur,

quale in civitate maxima ne fingi quidem potest. Quamobrem civitati maxime non alia forma Reip. convenit, quam status popularis.

§. 20.

Quoniam in statu populari id pro voluntate totius populi habendum, quod parti majori visum fuerit (§. 157. part. 8. Jur. nat.), civitas autem maxima status quidam popularis est (§. 19.), eaque ex omnibus gentibus composita (§. 10.); in civitate quoque maxima pro voluntate omnium gentium habendum erat, quod habendum majori earum parti visum fuerit. Cum tamen in statu populari necesse sit, ut singuli in certo loco conveniant, & suam de eo, quod fieri debet, voluntatem declarent (§. 173. part. 8. Jur. nat.), gentes autem omnes per totum terrarum orbem dispersæ inter se convenire nequeant, quod per se patet; pro voluntate omnium Gentium habendum, in quod consentire debent, si ductum naturæ securæ ratione recte utantur, consequenter patet, quatenus admittendum, id esse *Juris Gentium, quod gentibus moratioribus placuit.*

Quodnam in civitate maxima pro omnium gentium voluntate.

Agnovit Grotius admittendum esse aliquod Jus Gentium, quod a Jure naturæ abicit, cujus rigor ut observetur inter gentes fieri omnino nequit. Hoc autem jus ut aliter probetur, quam per exempla & judicia, præsertim consentientia, gentium moratiorum, non esse putat in Proleg. de J. B. & P. §. 46. Enimvero tutiorem

viam ingrediemur, si ostendamus, Gentes ratione utentes in hoc, vel istud consentire debuisse, quod pro jure inter ipsas valuit, vel hodiernum valet: id quod ex notione civitatis maxime non minus evidenter demonstrari potest, quam Jus Gentium necessarium, seu naturale:

§. 21.

Quia in civitate maxima pro voluntate omnium Gentium habendum, in quod consentire debent, si ductum naturæ securæ ratione recte utantur (§. 20.), superior vero in civitate est, cui competit jus in actiones singulorum (§. 141. part. 8. Jur. nat.), consequenter qui imperium exercet (§. 30. 31.), ideo fingi potest *Rektor civitatis maxime, qui ductum naturæ securæ recto rationis usu desinit, quænam Gentes inter se pro jure habere debeant, etsi Gentium juri naturali non per omnia serviat, nec in totum ab eo recedat.*

De Rectore civitatis maxime.

Fictiones non inutiliter admittuntur in omni scientiarum genere cum ad veritates eruendas; tum demonstrandas. Ita e. gr. Astronomi motum planetarum computaturi fingunt Planetam motu æquali in orbita circulari Soli concentricæ circa eundem latum, & in æquatione temporis fingitur Sol quidam motu æquabili per æquatorem lato. Immo omnes personæ morales & ipsa quoque civitas maxima in Ju-

ræ naturæ ac Gentium aliquid fictitii habet. Talia qui improbant, abunde produunt se non nisi perfunctorie in scientiis versatos esse, Rektor autem ille fictus civitatis maxime, finis civitatis maxime accomodare concipitur Jus Gentium naturale, seu necessarium, quantum fert conditio humana, usus jure ferendis leges, quod civitati maxime convenire supra ostendimus (§. 11.)

§. 22.

§. 22.

J. Juris Gentium voluntarii definitio & qualis sit. *Jus Gentium voluntarium* cum *Grosio* dicimus, quod ex notione civitatis maximæ derivatur, consequenter quasi ab ejus Rectore ficto definitum (§. 21.), ac ideo a voluntate Gentium profectum intelligitur. *Æquipollet* adeo *Jus Gentium voluntarium legibus civilibus* (§. 965.) *part. 8. Jur. nat.*, consequenter eodem modo efficitur ex *Jure Gentium necessario*, quo *Jus civile ex naturali efficiendum ostendimus* capite quinto partis octavæ *Juris naturalis*.

Habemus itaque fundamentum certum atque immotum *Juris Gentium voluntarii*, & sunt principia certa, vi quorum ex notione civitatis maximæ *Jus* istud derivari potest, ut non

cæco impetu standum sit factis & moribus atque judiciis gentium moratorum, ac inde inferendus quasi universalis quidam omnium consensus, quemadmodum *Grosius* sensisse videtur.

§. 23.

Jus Gentium pactitium. *Jus Gentium pactitium* est, quod ex pactis oritur inter Gentes diversas initis. Quoniam pacta ineuntur inter Gentes duas, vel plures, quod ex notione pacti liquet (§. 788. *part. 3. Jur. nat.*), nemo autem sibi alterum obligare potest ultra voluntatem, consequenter multo minus contra voluntatem suam, nec ab eo acquirere jus, quod in eum transferre noluit (§. 282. *part. 3. Jur. nat.*): *pacta* quoque *non obligant* (§. 789. *part. 3. Jur. nat.*), nisi Gentes, inter quas inita, consequenter *jus Gentium, quod ex pactis oritur, seu pactitium universale non est, sed particulare*.

Æquipollet *Jus Gentium pactitium* juri privato civium, quod ex eorum pactis ortum trahit. Quemadmodum itaque jus privatum civibus ex pactis inter se initis questum resultans pro *Jure civili*, civitati cuidam proprio, minime habetur, ita quoque *Jus Gentium* ex pactis cum aliis Gentibus initis questum haberi non posse videtur pro *Jure Gentium*. Quamobrem patet *Jus Gentium pactitium* non admittendum esse nisi in significato quodam generali, quatenus per pacta Gentes sese sibi invicem obligare & jura quædam acquirere possunt, & propria quædam est pa-

ctium istarum materia, ut ideo *Jus Gentium pactitium* non consideret nisi ea, quæ de pactis Gentium eorundemque materia in genere sunt observanda. Pacta enim particularia & quoad gentes paciscentes inde emergentia jura & obligationes, cum facti unice sint, non ad scientiam *Juris Gentium* pertinent, sed ad historiam *Juris* hujus, vel illius Gentis respectu *Gentium* certarum aliarum ei competentis. Poterat theoria *Juris Gentium pactitii* generalis referri ad *Jus Gentium voluntarium* (§. 22.): quod ubi quis facere voluerit, non minime habebit sibi repugnantes.

§. 24.

De Jure consuetudinario Gentium. *Jus Gentium consuetudinarium* dicitur, quod longo usu introductum & instar *Juris* observatum. Vocatur etiam subinde *Consuetudo* simpliciter, idiomate vernaculo das Herkommen. Quoniam Gentes certæ eo inter se utuntur, *Jus gentium consuetudinarium tacito consensu Gentium aut, si majoris pacto quodam tacito nititur, & idem non universale, sed particulare esse apparet, perinde ac jus pactitium* (§. 23.)

Quæ modo annotavimus de *Jure Gentium consuetudinario* pactitio, eadem tenenda sunt de *Jure Gentium*

§. 25.

De Jure Gentium positivo. *Jus Gentium positivum* dicitur, quod a voluntate Gentium ortum trahit. Quamobrem cum facile pateat, *Jus Gentium voluntarium* (§. 22.), *pactitium* (§. 23.) & *consuetudinarium* a voluntate Gentium ortum trahere (§. 24.); *Jus* istud omne *jus Gentium positivum est*, Et quoniam porro patet, *Jus Gentium* volun-

voluntarium niti consensu Gentium præsumto (§. 22.), pactitium expresso (§. 23.), consuetudinarium tacito (§. 24.), alio autem modo jus quoddam a voluntate Gentium proficisci posse non concipitur; *Jus Gentium positivum vel voluntarium, vel pactitium, vel consuetudinarium est.*

Qui notionem civitatis maximæ non perspetam habent, adeoque ex eadem Jus Gentium voluntarium, quod *Grotius* dixerat, non derivant, & vel prorsus rejiciunt, vel aliquam saltem ejus partem ad consuetudines certarum Gentium referunt; præter Jus pactitium,

vel consuetudinarium Jus Gentium positivum aliud minime agnoscunt, perperam vero ad consuetudines refertur, quod instar Juris observandum esse inter Gentes omnes ipsa ratio distat.

§. 26.

Nos equidem Jus Gentium voluntarium, pactitium & consuetudinarium a *Jure Gentium naturali*, seu necessario sedulo discernemus, non tamen illud ab hoc separatim trademus; sed ubi ostenderit, quænam sint Juris Gentium necessaria, statim adjungemus ubivis, cur & quomodo id in voluntarium sit mutandum, ac hinc inde, ubi consultum nobis fuerit, adjiciemus jura pactitia & consuetudinaria cum voluntario minime confundenda, præsertim ubi a *Grotio* non satis sollicitè ab illo fuerint discreta. Ceterum qua methodo hætenus usi sumus tum in *Jure naturæ*, tum in ceteris philosophiæ partibus, a nobis jam traditis, & qua etiam in ceteris, suo tempore ac ordine tradendis utemur, eadem quoque utimur in *Jure Gentium*, cum jura particularia Gentium nonnullarum propria, quæ vel a pactitionibus veniunt, vel consuetudini debentur, non attingamus, utpote ab instituto nostro aliena, quibus nisi ea conveniunt, quæ scientiæ sunt. Cur vero methodo ista utendum sit, ex iis patet, quæ in Prolegomenis de *Jure Naturæ* demonstravimus (§. 2. & seqq. par. 1. *Jur. nat.*), ibidemque annotavimus.

Scholion 263
naturale.

JURIS GENTIUM

CAPUT PRIMUM.

De officiis Gentium erga seipsas & inde nascentibus Juribus.

§. 27.

*Officiorum
Gentis erga
seipsam de-
finio.*

PER officia Gentis erga seipsam intelligo actiones, ad quas committendas & omittendas Gens quælibet sibimetipsi obligatur naturaliter, seu vi legis naturalis.

Consideramus hic Gentem per modum entis unius, quod per certas determinationes essentialis in esse suo constituitur (§. 9.) & iis convenienter vivere potest. Dantur igitur Gentis qua talis actiones, quæ ipsam qua talem respiciunt, & vel determinationibus istis

conveniunt, vel disconveniunt, ut ea de causa non perinde sit, quasnam committat, vel omittat. Demopstrandum itaque est, quasnam illarum actionum Gens committere, quasnam omittere debeat, ne sibimetipsi desit.

§. 28.

*In quo con-
servatio
Gentis con-
sistat.*

Conservatio Gentis consistit in duratione consociationis in civitatem, seu quamdiu manet consociatio in civitatem, Gens conservatur. Populus enim, sive Gens (§. 5. part. 8. Jur. nat.), interit, sublata consociatione in civitatem (§. 497. part. 8. Jur. nat.) consequenter quamdiu hæc durat, non interit, ac ideo conservatur. Quamobrem conservatio Gentis qua talis consistit in duratione consociationis in civitatem.

Alia est conservatio individui physici, alia personæ moralis. Hæc illam supponit, sed eadem salva non subsistit. Quamvis itaque homo corpus & vitam suam conservare obligetur (§. 349. 350. part. 1. Jur. nat.) sine quo individuum physicum subsistere nequit; non tamen inde inferre licet, quod etiam Gens qua talis se conservare teneatur. Neque enim natura facit Gentem, sed consensus (§. 4. 5. p. 8. Jur. nat.) Conservatio singulorum, qui faciunt gentem, tanquam individuorum physicorum pertinet ad Jus publicum universale (§. 420.

part. 8. Jur. nat.); conservatio vero Gentis qua gentis ad Jus Gentium & hic loci demonstranda venit. Atque hinc apparet, officia Gentis erga seipsam dari, quæ a Jure publico universali separanda sunt, & quamvis Jus Gentium necessarium consistat in Jure naturæ ad Gentes applicato (§. 4): hanc ipsam tamen applicationem non sine cautione fieri debere, ne diversa inter se confundendo demonstrasse videamur, quod erat demonstrandum, id ipsum tamen minime demonstremus. Patebit idem in aliis, quæ deinceps sequentur.

§. 29.

*Perfectio
Gentis in
quo consi-
stat.*

Perfectio Gentis consistit in aptitudine finem civitatis consequendi, & status Gentis perfectus est, si in eo nihil desideratur, quo ad eum consequendum ipsa indiget. Quæ-

Quilibet enim Gens est multitudo hominum in civitatem consociatorum (§. 5. part. 8. Jur. nat.), consequenter ejus finis causa, ob quam civitas constituta (§. 4. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum omnis perfectio æstimanda sit ex eorum, quæ enti conveniunt, tendentia ad idem aliquod obtinendum (§. 503. 528. 529. Ontol.); perfectio Gentis utique consistit in aptitudine finem civitatis consequendi. *Quod erat unum.*

Enimvero cum status gentis externus constituatur per ea, quæ Genti quæ tali adsunt (§. 706. Ontol.); perfectio autem accidentalis, qualis est in Gente, quæ a statu externo dependet, (§. 783. Ontol.), requirat consensum eorum, quæ ad eum pertinent, cum iis, quæ perfectionem essentialem Gentis faciunt (§. 528. Ontol.), consequenter tendentiam ad finem civitatis *per demonstrationem n. 1.* status perfectio inde æstimanda, si nihil in eo desideratur, quo ad finem civitatis consequendum Gens indiget. *Quod erat alterum.*

Alterum quoque ostenditur hoc modo. Si Gens perfecta esse debet, necesse est, ut sit apta ad finem civitatis consequendum (§. per demonstrata n. 1.). Quamobrem porro requiritur, ut in statu ejus nihil desideretur, quo ad eundem consequendum indiget. Status igitur perfectio eandem cum perfectione ipsius Gentis habere debet rationem generalem, per quam intelligitur, cur, quæ ad eum pertinent, talia potius ac tanta sint, quam alia (§. 505. Ontol.), consequenter ita comparata, ut eorum ope finem civitatis consequi detur. Status itaque Gentis tum demum perfectus est, si in eo nihil desideratur, quo ad eum consequendum ipsa indiget.

Gentem considerare possumus per modum entis compositi, cujus diversæ veluti partes, seu organa sunt cœtus hominum idem vitæ genus sequentium, quos singulos in istar partibus, seu organi unius spectamus. Quemadmodum itaque ens compositum perfectum est, si singula organa ad functionem suam obeundam fuerint apta, & per hoc ens ipsum aptum efficitur ad finem suum consequendum; ita similiter Gens intelligitur esse perfecta, si cœtus particulares hominum diversa vitæ genera sequentium fuerint apti ad functiones suas rite

obeundas; & per hoc Gens apta efficitur ad civitatis finem consequendum. Vix autem Gens apta concipi potest ad finem civitatis consequendum si careat iis, quibus ad eum consequendum indiget, ubi non solius possibilitatis intrinsecæ, verum etiam extrinsecæ rationem habere velis, ita ut actu finis civitatis obtineri possit. Quamobrem status perfectio cum perfectione ipsius Gentis eodem nititur fundamento, ac ideo necesse est, ne in eo quid desit, quo Gens ad finem civitatis consequendum indiget.

§. 30.

Quoniam perfectio Gentis consistit in aptitudine finem civitatis consequendi *Unde en pos-* & status ejus perfectus est, si in eo nihil desideretur, quo ad eum consequen- *seant, qua-* dum Gens indiget (§. 29.), constitutio autem Reip. consistit in determinatio- *ad perfectio-* ne modi, quo finis civitatis obtinendus (§. 393. part. 8. Jur. nat.); *ex iis, qua-* *rum Gentis* *& status* *de Rep. constituenda demonstrata fuerunt (§. 394. & seqq. part. 8. Jur. nat.), patet, ejusdem rei-* *quamnam cum ad perfectionem Gentis, tum ad perfectionem status ipsius requirantur. quimusur.*

Quod si es, quæ de Rep. constituenda prolixè demonstravi nus, rite expendas, clarissime perspicias, Gentem integram optime considerari posse in istar unius hominis, cujus anima est Rector civitatis, corpus vero sunt subditi universi. Patebit etiam, quo intellectu & qua voluntate, quibus facultatibus inferioribus anima instructa esse debeat, & qualia organa habere corpus. Sunt autem organa hujus corporis cœtus hominum diversa vitæ genera sequentium, veluti collecta eruditorum, opificum, artificum, multitudo agricolarum, & operariorum, copiarum militares & ita porro. Quod si quis singula vitæ genera, quibus indiget Resp. bene constituta, accurate a se invi-

cem distinguere & sufficienter enumerare voluerit, is nobis adæquatam structuræ hujus corporis notionem dabit, observata analogia cum corpore humano. Et ubi præterea expendit, quænam curæ superior habere debeat, & quænam sint officia ejus; non minus adæquatam quoque notionem animæ is dabit. Patebit etiam, qualis esse debeat unio inter animam & corpus, & quomodo harmonia inter animam & corpus præstabilatur, formam Reip. determinando, vinculumque unionis esse obedientiam subditorum ac mutuum amorem superioris & subditorum. Quod si quis ingenio valet, & sufficientem animæ que corporis humani, nec non Reip. bene constitutæ

turæ cognitionem habet; is non melius concipit perfectionem Gentis & status ejusdem, quam ope hujus analogiæ. Neque vero existimandum est, quasi hæc analogia saltem iustus quidam ingenii sit. Est enim principium heuristicum, quod in iis, quæ ad Jus publicum universale & Gentium spectant, inveniendis, & ubi jam

aliunde patet; firmandis mirifice prodest, ut taceam ejusdem ope hominibus, qui longam demonstrationem seriem non capiunt, persuaderi posse veritatem eorum, cui alias non facile assentirentur. At nostrum non est ea jam fusius persequi.

§. 31.

De obligatione Gentis se conservandi.

Qualibet Gens se conservare obligatur. Etenim homines, qui gentem faciunt, cum in civitatem coiverunt (§. 5. part. 8. *Jur. nat.*), singuli obligantur uni versis ad commune bonum promovendum, & universi singulis ad prospiciendum iisdem de iis, quæ ad sufficientiam vitæ, tranquillitatem atque securitatem requiruntur (§. 28. part. 8. *Jur. nat.*). Per se autem patet, huic obligationi neque ex parte singulorum, neque ex parte universorum satisfieri posse, nisi consociatio in civitatem maneat, consequenter cum conservatio gentis in hac consociatione consistat (§. 28.), nisi gens conservetur. Quælibet igitur Gens se conservare obligatur.

Omnis obligatio, qua in civitate singuli universis & universi singulis tenentur, venit ex pacto, quo civitas constituta, quemadmodum ex demonstratione data patet alibi (§. 28. p. 8. *J. nat.*). Cum vero inde ulterius descendat obligatio se conservandi, vi demonstrationis præsentis; hæc ipsa quoque ex pacto venit, prouti supra jam monuimus (not. §. 3.) Obligatio vero ex pacto Juri naturæ approbato (§. 26. part. 8. *Jur. nat.*) ab eodem vim suam accipit (§. 789. part. 3. *Jur. nat.*) Quamobrem Gens quælibet ipsa lege naturæ se conservare obligatur. Non obstat, quod pacta mutuo dissensu dissolvi possint (§. 840. part. 3. *Jur. nat.*), consequenter naturaliter quoque liceat consociationem dissensu unanimi dissolvere, quo facto Gens non manet (§. 28.) Obligatio enim Gentis sese conservandi ex eorum numero est, quæ hypothetica dicuntur, & facta quodam humano tanquam basi nituntur (§. 19. part. 1. *Jur. nat.*). Hæc vero per se immutabilis non est, quemadmodum absoluta, quæ ex essentia & natura hominis descendit,

sed in præsentis casu tamdiu subsistit, quamdiu manet voluntas in civitate manendi. Sed vix ac ne vix quidem concipi potest, ut incolis alicujus regionis unanimis ista voluntas cesset. Immo nisi addit sufficiens ratio, qualis vix unquam dabitur, ut cesset, cum civitates legi naturæ convenienter sint constitutæ (§. 26. part. 8. *Jur. nat.*), peccant utique, qui dissensu mutuo consociationem in civitatem tollere volunt, consequenter obligationem se Gentes conservandi insuper habent. Singuli obligantur seipsos conservare & sibi invicem adjutorium mutuum debent in se & statu suo perficiendo (§. 349. part. 1. & §. 144. part. 7. *Jur. nat.*) Huic vero adversatur tollere consociationem in civitate, medium satisfaciendi obligationi isti naturali. Immo nisi singulos, qui gentem faciunt, insanire supponas, vel tam stupidos, ut non animadvertant, interesse maxime, ne vinculum societatis civilis tollatur; spontanea civitatis dissolutio recte probatur, seu moraliter impossibili habetur.

§. 32.

De jure Gentium ad ea, quæ ad ipsarum conservacionem necessaria.

*Quoniam quælibet Gens se conservare obligatur (§. 31.), lex vero naturæ dat hominibus jus ad ea, sine quibus obligationi suæ satisfacere non possunt (§. 159. part. 1. *Phil. præct. univ.*); Genti unicuique competit jus ad ea, sine quibus se conservare nequit.*

Probe notandum est, nos hic loqui de conservatione Gentis qua gentis, quæ in duratione consociationis in civitate (§. 28.), consequenter in conservatione civitatis consistit, quatenus in genere, non sub certa forma spectatur. Quamobrem nec hic loquimur nisi de jure ad ea, quæ necessaria sunt, ut civitas

maneat; nec gens intereat. Quæ enim ad conservationem singulorum, qui gentem faciunt, necessaria sunt, ea pertinent ad Jus publicum universale & ex illis patent, quæ de Republ. constituenda prolixè demonstravimus in parte ultima Juris naturæ.

§. 33.

De periculo interitus avertendo.

Similiter quia quælibet Gens se conservare obligatur (§. 31.); omne quoque peric.

periculum interitus a se avertere, consequenter ea vitare debet, quæ interitum afferre possunt, quantum scilicet in potestate est, cum ad impossibile nemo obligetur (§. 209. part. 1. Phil. pract. univ.)

Conservatio Gentis & interitus sibi mutuo opponuntur. Quisobrem eum se conservare debeat, sibi quoque cavere debet, ne culpa sua intereat. Quæ enim fortunæ adversæ tribuenda, quæ potestati nostræ subiecta non est (§. 540. part. 1. Theol. nat.), patienter ferenda (§. 593. part. 1. Jur. nat.), & providentiæ divinz committenda (§. 1192. part. 1. Jur. nat.). Consociatio in civitatem vitæ veluti Gentis est. Quemadmodum itaque homo omne periculum vitæ vitare debet, quantum in potestate est (§. 371. part. 7. Jur. nat.); ita quoque Gens periculum interitus vitare tenetur. Sicuti vero

impossibile est, ut vi majori, qua in periculum vitæ adducitur homo, vel invitæ vita privatur, resistat: ita etiam fieri nequit, ut Gens sibi caveat ab interitu a vi majore imminente, veluti ne terræ motu, aut inundatione majore intereat, aut ne injuria Gentis fortioris dissipetur, vel vi bellorum intestinorum, famis aut pestis consociatio dissolvatur, qualia exempla prostant in Annalibus veterum, quæ hic loci congerere nostri non est instituti. Sufficit ea monuisse, quæ ad propositionem præsentem rectius intelligendam faciunt.

§. 34.

Quoniam Gens omne periculum interitus a se avertere eaque vitare debet, quæ interitum afferre possunt, quantum in potestate est (§. 33.), lex vero naturæ dat jus ad ea, sine quibus obligationi nostræ satisfacere non possumus (§. 159. part. 1. Phil. pract. univ.); *Genti unicuique competit jus ad ea quibus periculum interitus avertere & ea, quæ interitum afferre possunt, vitare potest, quantum datur.*

De jure ad ea, quæ ad periculum interitus præveniendum necessaria.

Jura Gentium cognoscantur opus est, ut constet, quot modis injuria in Gentem committi possit (§. 859. part. 1. Jur. nat.): unde multa alia deducenda, quæ ad jus Gentium spectant. Ex principiis autem generalibus, quæ

jam demonstramus, deducuntur deinceps specialia, quorum gratia ea hic præmittuntur. Generalia principia admodum fecunda sunt (§. 348. Log.) & in scientiis sunt veluti semina veritatum.

§. 35.

Gens quælibet se atque statum suum perficere debet. Etenim cum gens sit multitudo hominum in civitatem consociatorum (§. 5. part. 8. Jur. nat.), in civitatem vero coitur certi finis conjunctis viribus obtinendi causa (§. 4. part. 8. Jur. nat.); ut finem hunc consequatur, necesse omnino est, eam esse aptam ad finem istum consequendum, nec deesse ea, quibus ad eum consequendum indiget. Quamobrem cum in aptitudine finem civitatis consequendi consistat perfectio Gentis, & status ejusdem perfectus sit, si nihil in eo desideratur, quo ad eum consequendum indiget (§. 29.); Gens quælibet se atque statum suum perficere debet.

De obligatione Gentis se & statum suum perficiendi.

Quomodo officio huic satisfaciat, ex iis patet, quæ de Rep. constituenda prolixè demonstravimus integro capite tertio partis octavæ Juris naturæ. Atque hinc patet peccare Gentem,

si in iis, quæ ibidem demonstrata sunt, desiderari patiatur diligentiam suam (§. 440. p. 1. Phil. pract. univ.).

§. 36.

Quoniam Gens quælibet se statumque suum perficere debet (§. 35.), qui vero ad hoc faciendum obligatur, ad contrarium non faciendum simul obligatur (§. 722. part. 1. Jur. nat.); *Gens quælibet cavere & vitare debet ea, quæ perfectiorem ipsius atque status ejusdem quomodocumque impediunt, aut ipsam vel statum ejusdem imperfectiorem reddunt.*

De obligatione cavendi & vitandi perfectiorem imperfectionem adversa.

Recte *Lurilius* inter cavere & vitare distanciam esse voluit, esse plus vitare, quam cavere.

re. Cavet nimirum, qui sibi providet, ne quid contingat, quod fieri posse prævidet, etsi incertus, utrum futurum sit, nec ne: vitat vero, qui id declinat, cui producendo causa aliqua jam actu suppetit. Ita incendium cavet, qui non tolerat, ut famuli candelis accensis ingrediantur in stabulum, vel horreum stramine refertum: vitat incendium, qui ædibus conflagrantibus tempestive se surripit. Quamobrem in propositione præsentem inculcatur, ut non modo prospiciamus ea, quæ contingere possunt, & ne forte contingant providemus; verum etiam ut in casu emergente nobis consulamus & malum a nobis avertamus. Facile autem patet, vitandi causa cavendum esse

se, cum nemo hominum futura infallibiliter præscire possit. Cavemus incerta; vitamus certa. Quoniam vero, ut dixi, futura infallibiliter præscire non possumus; quod eventum non impossibile agnoscitur recte metuimus pro gradu probabilitatis eventus. Ipsa natura nos huc ducit, quæ metum indidit appetitui sensitivo, & ratio jubet, quatenus intellectus ideas confusas, quæ appetitum sensitivum movent, reducit ad notiones distinctas, per quas voluntas & voluntas determinatur. Sed hæc manifestiora evadent, siquidem Philosophiam moralem methodo, qua in philosophando utimur, tradere datum fuerit.

§. 37.

De jure Gentis competente quo ad perfectionem sui & status sui. Similiter quia Gens quælibet ad se & statum suum perficiendum (§. 35.) & ad ea, quæ perfectionem ipsius atque status ejusdem quomodocumque impediunt, aut ipsam vel statum ejusdem imperfectiorem reddunt, cavendum & vitandum obligatur (§. 36.), lex vero naturæ jus dat ad ea, sine quibus obligationi nostræ satisfacere non possumus (§. 159. part. 1. Phil. præf. univ.); Gens unicuique jus competit ad ea, sine quibus se statumque suum perficere nequit, nec cavere ac vitare ea, quæ perfectionem ipsius atque status ejusdem impediunt, aut ipsam statumque ejusdem imperfectiorem reddunt.

Quoniam ex iis, quæ de Rep. constituenda demonstravimus, patet, quomodo Gens se ipsam atque statum suum perficere possit (not. §. 35.), ac per consequens etiam quænam eo sine cavenda & vitanda sint, ex iis quoque

intelligitur, ad quænam eidem jus quoddam competat, ut se & statum suum perficere, ea vero, quæ perfectionem impediunt, aut imperfectionem inducunt, cavere ac vitare valeat.

§. 38.

De officio Rectoris civitatis. Rectori civitatis competit cura Gentem suam, seu populum suum & statum ejus perficiendi ac conservandi, imperfectionem vero omnem ac interitum, quantum datur, cavendi & vitandi. Etenim Rectoris civitatis est imperium civile exercere (§. 42. part. 8. Jur. nat.), consequenter ea determinare, quæ ad bonum publicum promovendum, adeoque finem civitatis consequendum (§. 4. 9. part. 8. Jur. nat.), requiruntur (§. 60. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem necesse est, ut curet, Gentem esse aptam ad finem civitatis consequendum, & nihil desiderari, quo ad eum consequendum indiget. Quoniam itaque in hoc perfectio Gentis & status ipsius consistit (§. 29.), perfectio autem nulla est, nisi Gens conservetur, quod per se patet; Rectori civitatis competit cura Gentem & statum ejus perficiendi & conservandi, imperfectionem vero ac interitum, quantum datur, cavendi & vitandi.

Cura nimirum conservationis & perfectionis Gentis statumque ejusdem originarie pertinet ad Gentem universam, cujus originarie est imperium civile (§. 34. part. 8. Jur. nat.), seu jus universorum in singulos (§. 3. part. 8. Jur. nat.), ex fine civitatis metiendum (§. 30. part. 8. Jur. nat.). Quando igitur hoc in alium,

vel alios transfertur, eidem quoque vel iisdem cura conservationis & perfectionis Gentis atque status ipsius demandatur. Idem abunde jam elucet ex iis, quæ de Rep. constituenda demonstravimus in parte octava Juris naturæ (§. 30.)

§. 39.

De chara: Quoniam cura Gentem conservandi & ipsam statumque ejus perficiendi ad Re.

Rectorem civitatis pertinet (§. 38.); quicquid juris Genti competit sui conservandi sui que ac status sui perficiendi causa (§. 32. 37.), id penes Rectorem civitatis est, consequenter Rector civitatis jus habet, quod unicuique Genti competit, ac ideo Gentem suam, quando cum aliis negotium ipsi est, repræsentat (§. 70. part. 1. Jur. nat.)

Et repræsentatio
sententia
Gentis Re-
ctori civitatis
competit.

Character repræsentativus Gentis Rectori civitatis competens nihil difficultatis habet, modo perpendas quid sit persona moralis. Gens quatenus eidem competunt certa jura sui conservandi sui que ac status sui perficiendi causa, persona quædam moralis est (§. 70. part. 1. Jur. nat.), & quatenus Gens regit seipsam, id quod obtinet in statu populari (§. 131. part. 2. Jur. nat.), ipsamet quoque civitatis, in quam coivit, Rector est. Quodsi ergo curam sui conservandi sui que ac status sui perficiendi alii, vel aliis demandavit, & per consequens jura quoque eo sine sibi competentia in eum, vel eos transtulit, ut jam Rector civitatis sit subiectum a Gente diversum; persona ista moralis, quæ antea in Gente universa subsistebat, nunc in alio individuo physico subsistit. Atque ita Rector civitatis integram Gentem repræsentat, quatenus ut Rector civitatis specta-

tur. Absit autem; ut tibi persuadeas, characterem Gentis repræsentativum derogare quiddam de dignitate Rectoris civitatis, veluti monarchæ majestati in statu monarchico. Etenim is potius eandem magis conspicuam facit; quatenus jam unus eam dignitatem habet, quæ ingenti hominum multitudini nonnisi universim competit: unde etiam est, ut eadem major sit in regno, in quo unus eandem habet, quam in Aristocratiâ, in qua pluribus universim ea competit. Cumque nihil illius dignitatis remanserit in populo, singulis autem nil quicquam ejus competere possit, quoniam quod universis convenit singulis commune non est; ideo Rector civitatis supra gentem eminet, nec dignitas alicujus de gente cum ipsius dignitate comparari potest. Vide, quæ ea de re jam alibi demonstravimus atque annotavimus (§. 160. part. 2. Jur. nat.)

§. 40.

Qualibet Gens seipsam statumque suum cognoscere debet. Seipsam enim statumque suum perficere debet (§. 35.), eaque cavere & vitare, quæ perfectionem ejus atque statum ipsius impedire, aut ipsam vel statum ejus imperfectiorem reddere possunt (§. 36.). Neesse igitur est, ut norit, quales facultates animæ ac corporis vires, & quænam res requirantur ad se statumque suum perficiendum, quidnam perfectionis jam sit consecuta, & quam adhuc imperfectione laboret cum quoad seipsam, tum quoad statum suum. Quamobrem Gens quælibet seipsam atque statum suum cognoscere debet.

De cognitione
se sui.

Cognitio hæc genti maxime necessaria est, nisi omnia fortuna committere ac nonnisi damno suo sapere, aut cæca imitatione Gentium aliarum unice confidere velit. Non alio sine præcipitur cognitio sui ipsius, quam ut officii erga seipsam, quantum in potestate est, gens satisfaciât & ex affe satisfacere studeat.

Quodsi cura se statumque suum perficiendi fortunæ potestati unice subjecta est; Gens se statumque suum minime perficit, quantum poterat. Hinc videmus Gentes plurimas, quæ ad altum perfectionis gradum ascendere poterant, in humili semper subsistere.

§. 41.

Rector civitatis Gentem suam statumque ejusdem cognoscere debet. Patet ex demonstratione propositionis præcedentis, curam se statumque suum perficiendi exigere cognitionem sui statusque sui in Gente (§. 40.). Quamobrem cum cura Gentem atque statum ipsius perficiendi pertineat ad Rectorem civitatis (§. 38.); Rector civitatis Gentem suam statumque ejusdem cognoscere debet.

Cognitio
Gentis a
Rectore civi-
tatis requiritur.

Quando imperium in alium transfertur, Rector civitatis induit personam Gentis universæ, & ita in eum transit omnis obligatio Gentem statumque ejus perficiendi, consequenter etiam obligatio Gentem, quam repræsentat &

tujus personam sustinet (nos. §. 39.), ejusque statum exacte cognoscendi. Cura huic cognitioni impendenda perpetua est, etsi vulgo apud plerasque gentes negligatur. Sine ea enim impossibile est, ut bene Remp. administraret.

§. 42.

§. 42.

De conditio-
ne regionis
& omnium
in ea loco-
rum cogno-
scenda.

Quoniam Rector civitatis statum Gentis suæ cognoscere debet (§. 41.), is autem magna ex parte a conditione regionis dependet, quod facile patet; Rector quoque civitatis conditionem regionis, quam Gens inhabitat, cumque ubivis locorum non eadem sit, omnium in illa locorum cognoscere debet.

Impossibile est, ut Gentis alicujus status ad eum perfectionis gradum perducatur, ad quem perducì poterat, nisi omnis regionis, quam ea incolit, conditio exacte cognita & perspecta fuerit; quemadmodum fieri nequit, ut Gens ipsa perficiatur, quantum datur, nisi omnium incolarum ubivis locorum dotes naturales, mores ac vitæ genus intime perspexerit. Utraque autem cognitio ita cohæret, ut una ab altera separari nequeat, sive statum Gentis, sive Gentem ipsam perficere, aut imperfectionem cavere, aut mendas de ea eximere volueris. Unde facile patet, ad hanc cognitionem requiri accuratam mappam geographicam totius regionis & singularum partium, quo-

cunque tandem nomine veniant, integram historiam naturalem totius regionis, exactissimam dimensionem omnium agrorum, pratorum, sylvarum, urbium, oppidorum, pagorum & ita porro, descriptionem denique fide dignam incolarum ubivis locorum & eorum, quæ quomodocumque eos respiciunt. Cæterum hæc regionis & incolarum notitia cum in usum Rectoris civitatis & per consequens eorum, quorum in administranda Rep. consilio & ministerio utitur, comparetur; prudentia civilis haud difficulter docebit, quænam tuto in publicum proferi possint, quænam vero celari debeant, ne alius patria prodatur.

§. 43.

De his, quæ
ex deriva-
tione a sin-
gulis degen-
se dicenda.

Quæ de majore parte Gentis, vel pluribus in certo quodam vitæ genere prædicanda sunt, ea a singulis in universam Gentem derivantur & per consequens de eione a sin- ea prædicanda sunt. Etenim cum Gens quælibet sit hominum multitudo (§. 5. part. 8. Jur. nat.), singulos autem nec natura & fortuna, nec educatio, institutio & conversatio, si vel maxime eadem, eisdem faciat; fieri omnino nequit, ut, quæ singulis quasi propria sunt, prædicentur de universis. Quoniam tamen Gens quælibet spectanda est instar personæ unius (§. 2.); quæ singulis conveniunt, ea in Gentem ab iis derivantur: sed cum enti uni contradictoria inesse nequeant (§. 28. 30. Ontol.), absonum vero foret, denominationem potius fieri a parte minore, quam majore; quæ de majore parte Gentis prædicanda sunt, ea a singulis in universam Gentem derivanda & per consequens de ea prædicanda sunt. *Quod erat unum.*

Jam porro a posteriori satis patet, si homines vitam commode ac jucunde transigere atque felices esse debeant, non omnes idem vitæ genus sequi posse, sed, ut omnia fiant, quæ in Rep. bene constituta fieri debeat, prouti abunde demonstravimus integro capite tertio partis octavæ Juris naturæ, alios hoc, alios aliud agere debere, sicuti in corpore humano diversæ sunt diversorum organorum functiones ad unum quendam finem universalem obtinendum requisitæ; quæ singulis cœtibus hominum idem vitæ genus sequentium conveniunt, ea in gentem universam derivantur. Quoniam vero ut ante patet, fieri non posse, ut singuli, qui idem vitæ genus sequuntur, sint iidem; ut ante etiam patet, quæ de pluribus in certo quodam vitæ genere prædicanda sunt, ea in Gentem ab iis derivari, & per consequens de ea prædicanda esse. *Quod erat alterum.*

Ut vis & potestas propositionis præsentis percipiatur, exemplis utique illustranda. Dicimus e-gr. Gentem robustam & laboriosam, si plures in ea dentur viri robusti & homines plerique sint laboriosi. Gens dicitur scelerata, si plurimi omni scelerum genere sese polluant; dicitur ebriosa, si communis quidam mos est nimio potu delectari: libidinosa dicitur, si

commune vitium fuerit libido. Qui de Gentium moribus scribunt, alio principio eos judicandi uti non possunt, quam ut a singulis in Gentem ea derivent, quæ sunt plurimorum. Similiter Gens dicitur opulenta, in qua dantur multi, qui opibus abundant; dicitur docta & erudita, quæ multos habet viros doctos atque eruditos; dicuntur Angli artifices excellen-
tes,

tes; quia res artificiales exacte in Anglia conficiuntur; Itali Architecti insignes, quia apud eos architectura exulta & hodiernum excollitur; Batavi mercatores præstantes, quia mercatura apud eosdem egregie floret. Notandum vero est, quando pluralitas eorum, qui in aliquo vitæ genere excellunt, æstimanda, numerum eorum, qui sunt in gente una, conferri solere cum numero illorum, qui idem vitæ genus sequuntur apud Gentes alias. Quamvis vero vulgo præjudiciis plurimum tribuatur, id tamen non obstat, quominus ipsa principia generalia locum quoque habeant in veritate. Præjudicia enim non aliud operantur, quam ut principia in se vera male applicentur, que-

madmodum quoque fieri solet ab iis, qui ab uno, vel altero, argumentum ducunt ad plures, quia perperam sumunt, tales si non omnes, saltem plurimos esse debere, qualem unum vel alterum agnoscunt. Qui vero præjudicio cavet, is novit, non sumendam, sed probandam esse pluralitatem eorum, a quibus prædicatum aliquod in Gentem derivandum, antequam id eidem tribuatur, nec in probando sumit, quæ olim fuerunt, sed quæ nunc sunt, ubi in præsens ferendum judicium, de eo autem; quod pluribus, aut plurimis tribuit, ex distinctis notionibus judicat. Nisi enim ea observentur, judicium de Gente falsum erit perinde, ac si iis neglectis de rebus aliis judicetur.

§. 44.

Quoniam quæ de majore parte Gentis, vel pluribus in certo vitæ genere prædicanda sunt; ea a singulis in universam Gentem derivantur, & per consequens de ea prædicanda (§. 43.); *Quilibet, qui est de Gente, non modo sibi* De officio singulorum inde nascitur. (§. 152. part. 1. Phil. præct. univ. & §. 522. 523. part. 1. Jur. nat.); *verum etiam Genti suæ hoc debet, ut se statumque suum pro virili perficiat & labore suo ita defungatur, ut finem per cum intentum ex asse consequatur, consequenter in eo, quod sequitur, vitæ generis, quantum fieri potest, excellat.*

Ita non modo nobis obligamur ad virtutes intellectuales & morales acquirendas, verum etiam Genti, de qua sumus, ne nos in culpa simus, quo minus virtuosa audiat, vel hæc aut ista virtus intellectualis sive moralis de ea neganda veniat. Similiter eruditus obligatur Genti suæ, ut doctrina plurimum præstet, ne eidem detrahat laudem Gentis doctæ, & artifex ei obligatur, ut arte, quam exercet, ornetur, ne culpa sua laudem illius deterat. Iphis communibus notionibus consentaneum est, ea, quæ sunt singulorum, ab ipsis in gentem derivari, ut singuli etiam, qui sunt de Gente, laudes cum aliis, qui de eadem Gente sunt,

participare sibi videantur. Contra sensum itaque communem sunt mores turbæ eruditorum in Germania, viros præclare de Rep. literaria meritis diffamantium, & quæ in iis contemperant mox in exteris admirantium & cum summa laude ad cælum extollentium, quasi adulatione laudes cum extera Gente participarent. Novum autem hinc nascitur motivum omnibus officiis lege naturali præscriptis omnium contentione satisfaciendi (§. 887. Psych. empir.), in qua nova fundatur obligatio naturalis, ne in nobis perficiendis quicquam industræ ac diligentæ desiderari patiamur (§. 118. part. 1. Phil. præct. univ.)

§. 45.

Quoniam unusquisque hoc debet Genti suæ, ut se statumque suum pro virili perficiat, & in eo, quod sequitur, vitæ genere, quantum fieri potest, excellat (§. 44.); qui vero ad hoc faciendum obligatur, ad contrarium non faciendum simul obligatur (§. 722. part. 1. Jur. nat.): *Quilibet cavere debet, ne ea faciendo, quæ mala aut minus recta sunt, dedecus inferat Genti suæ, consequenter cum Rector civitatis curæ habere debeat, ne cives faciant quæ officiis lege naturali præscriptis adversantur (§. 395. part. 8. Jur. nat.); idem quoque tollerare non debet, ut cives dedecus inferant Genti suæ.* De dedecore Genti suæ non inferendo.

Multa hinc consequuntur particularia, quoniam tam late patet hæc obligatio, quam officia hominis ac civis. Et hinc quoque descen-

dit jus puniendi actus subditorum, quibus dedecus Genti inferitur, de quo diximus alias (§. 653. 654. part. 8. Jur. nat.)

§. 46.

Quia in gentem universam derivantur a singulis & de ea prædicantur, quæ De studio fama Gentis suæ. de majore parte Gentis, vel pluribus in certo quodam vitæ genere prædicanda da
VVolfi Jus Gentium. C

da veniunt (§. 43.), & per consequens bona quoque fama majoris partis, vel plurium in certo quodam vitæ genere in universam Gentem derivatur; qui sunt de Gente non modo sibi (§. 554. part. 1. Jur. nat.), verum etiam Genti suæ hoc debent, ut fama sua sit bona, consequenter pro virili famæ Gentis suæ ac patriæ studere debent.

Peccant omnino in Gentem suam eruditi, qui viros de Rep. literaria præclare meritos, famæ Gentis suæ conservatores, convitiis prosciunt & eorum famæ detrahunt, vel etiam ea propalare omni animi contentione nituntur, quæ, ne labes aspergatur Genti suæ, dissimulanda potius fuerant. Quæ vero dicuntur de Gente universa, ea etiam intelligenda sunt de certis hominum ordinibus, vel cæteribus. Ce-

terum officium, de quo nobis jam sermo est; tanto strictius observandum, quanto utilitas Gentis, vel ordinis certi, aut cæterus a fama pendet. Turpius autem peccant, qui contra hoc officium quicquam committunt, si ipsis demandatum fuerit, ut famam ordinis, vel cæterus tueantur. Exempla non addo, ne sint invidiosa.

§. 47.

Gloria quid sit.

Gloria est consentiens laus bonorum & peritorum, seu bene judicantium. Idiomate patrio dicimus einen grossen Nahmen. Quamobrem cum facta ex virtutibus intellectualibus & moralibus profecta laudem pariant (§. 551. part. 1. Jur. nat.), eaque laude dignum esse hominem probent (§. 552. part. 1. Jur. nat.); sine virtutibus intellectualibus & moralibus solidam gloriam nemo consequi potest, & gloria maxime excellit, qui virtute plurimum præstat.

Gloria non differt a laude, nisi quod hæc tribuatur ab uno, in illam autem consentiant multi. Consensus autem multorum secundum leges probabilitatis laudem probat meritam. Necessè tamen est, ut qui judicant bene judicent, consequenter ut sint periti, ne fallantur in iudicando, utque sint boni, ne contra conscientiam immeritis laudibus aliquem ornent. Laudant enim multi, haud raro quoque periti, ut laudentur, & vel spe commodi cujusdam proprii, vel studio commoda ejus, quem laudant, promovendi. Hinc haud raro acci-

dit, ut gloriam alii mereantur; alii habent. Præstat autem mereri, quam habere & non mereri. Quoniam vero fama hominis est communis hominum aliorum sermo de habitibus intellectualibus & moralibus ejusdem (§. 553. part. 1. Jur. nat.); gloria vi definitionis sine fama non concipitur. Qui enim per se iudicare nequeunt, sequuntur iudicium peritorum, quod tandem fit commune. Sed quia contingit properitis haberi, qui non sunt; gloria vera & solida a falsa & ventosa differt.

§. 48.

De Gloria Gentis.

Quoniam gloria est consentiens laus bonorum & peritorum (§. 47.), consequenter in significatione iudicii de perfectione cujusdam, seu commemoratione virtutum intellectualium & moralium atque inde professorum factorum consistit (§. 551. part. 1. Jur. nat.), laus vero ab iis, qui sunt de Gente, in ipsam Gentem derivatur (§. 43.); *Gloria Gentis consistit in laude, quæ consensu bonorum & peritorum eidem tribuitur cum ob perfectionem & facta ipsius, tum ob facta eorum, qui sunt de Gente, ex virtutibus intellectualibus & moralibus profecta.*

Nimirum gloria genti primario ac perfecte tribuitur, quatenus spectatur tanquam persona una, cui propriæ competunt actiones a virtutibus intellectualibus & moralibus dependentes, tribuitur vero etiam, quatenus in eam derivatur laus singulis propria ob actiones seu facta, quæ spectantur ut singulorum. Ita e. gr. bona regiminis fama gloriæ est, itidemque fides in pactationibus cum gentibus aliis servari solita; sed non minus gloriæ est, si habeat viros eruditos in Rep. literaria eminentes, artifices excellentes, mercatores industrios, & quæ alia sunt

hujus generis. Illa per se ad Gentem spectant; nec sine ea concipiuntur: hæc vero non nisi a singulis in Gentem derivantur, per se autem singulorum sunt & de iis concipiuntur sine ullo respectu ad gentem. Perinde sese res habet ac in homine, vel etiam corpore humano, in quo quædam sunt, quæ ad integrum hominem per se referuntur, seu de eodem per se prædicantur; quædam vero quæ a certis organis, vel facultatibus animæ in eum derivantur, per se autem de his prædicantur. Ita sanitas prædicatur per se de toto corpore; ast visus polle-

re dicitur homo ob oculi constitutionem, a quo visus acies in ipsum derivatur. Quando de Gente quædam prædicanda sunt, acumine opus est, ne ea, quæ sunt & manent singulorum, confundantur cum iis, quæ proprie & per se Gentis sunt, aut a singulis recte in eam derivantur. Et quamvis acumen juvetur, si Gentem cum corpore humano, vel integro

homine compares; cautione tamen hic quoque opus est, quatenus cum uno organo corporis confertur integer quidam ordo hominum, seu cæterus idem vitæ genus sequentium, quatenus nempe pars major repræsentat integrum, quia cæterui tribuenda dijudicari ob conditionem humanam aliter non possunt nisi ex iis, quæ conveniunt plurimis.

§. 49.

Cum gloria Gentis vera & solida pendeat a perfectione ipsius (§. 48.), Gens De studio autem se perficere debeat (§. 35.; eadem studere debet, ut gloriam mereatur. gloria.

Gloria in laude consistit (§. 47.). Cum vero nemo efficere possit, ut laudetur ab aliis (§. 543. part. 1. Jur. nat.); in nostra quoque saltem potestate est gloriam mereri. Loquimur autem de gloria vera & solida, quam consequi non licet nisi ab intelligentibus (§. 542. part. 1. Jur. nat.). Sunt equidem qui tecto nomine seipsum laudant, vel etiam in mutuas laudes conspirant, ut fucum facientes aliis per se

non judicantibus gloriam consequantur; vera tamen ac solida hæc non est, sed falsa & ventosa, nec in Gente eadem facilitate hoc contingit. Et, si vel maxime istiusmodi gloriæ ventosæ studium nullam aleret difficultatem; nobis tamen minime attendenda foret, qui veritati litamus, non vanitati, nec mala arte decipere alios docemus.

§. 50.

Similiter quoniam Gentis gloria etiam supponit facta singulorum ex virtutibus intellectualibus & moralibus profecta (§. 48.), singuli autem hoc Gentis suæ debent, ut pro virili se perficiant, & in eo, quod sequuntur, vitæ genere excellent (§. 44.); singuli, quoque, qui sunt de Gente, studere debent, ut gloriam mereantur, & actiones suas ad gloriam Gentis referre. Quatenus id ad singulos pertinet.

Nimirum singuli se perficere & præclara facere debent eo fine, ut per ea, quæ ab ipsis in Gentem derivantur, ea gloriam consequantur. Si ea intentione id fiat, non quod suum est querit, sed quod Gentis suæ, de qua bene mereri studet, consequenter nil committit, quod ad vitium referri possit, cum gloriam propriam non intendat tanquam ultimum actionum suarum finem, id quod hominis ambitiosus est

(§. 570. part. 1. Jur. nat.), multo minus affectat honores, quibus dignus non est, id quod arrogantis est (§. 566. part. 1. Jur. nat.), nec plus sibi tribui vult perfectionis, quam revera habet, id quod fastosus est (§. 583. part. 1. Jur. nat.), immo nec nimium indulget appetitui honoris, id quod modestiæ repugnat (§. 563. part. 1. Jur. nat.).

§. 51.

Quia gloria Gentis dependet a perfectione ipsius (§. 48.), cura autem Gentem suam & statum ejus perficiendi ad Rectorem civitatis pertinet (§. 38.); ad Rectorem inprimis civitatis studere debet, ut Gens, cui præest, gloriam mereatur, & adus regios ad gloriam genti suæ referre, consequenter nihil committere, quod eandem imminuere, aut labefactare possit (§. 722. part. 1. Jur. nat.). Quatenus ad Rectorem civitatis.

Studium gloriæ gentis suæ ad officia Rectoris civitatis pertinet, qui bene de eadem mereatur, si in eo nulla ex parte desiderari patiarur diligentiam suam; aut male, si in eodem se præbuerit negligentem. Quando vero is gloriam Gentis suæ intendit, nihil committit, quod redargui possit, sed ab omni vitii labe

intacti manent adus ipsius. Quæ modo ad propositionem præcedentem annotavimus (not. §. 50.); ea etiam ad Rectorem civitatis applicanda sunt. Facile autem patet, Rectorem civitatis ad gloriam Gentis plus conferre posse, quam hominem privatum.

§. 52.

De Gentibus barbaris.

Gentem barbaram dicimus, idiomate patrio ein barbarisches Volk, quæ virtutes intellectuales parum colit, consequenter intellectum perficere negligit (§. 547. part. 1. Jur. nat.). Quoniam itaque *Gentes barbaræ* animum doctrina non excolunt, in determinandis actionibus sequuntur ductum inclinationum & reclinatum naturalium (§. 895. 896. part. 2. Phil. pract. univ.), & ab his potissimum pendens ipsorum mores inculti (§. 687. par. 2. Phil. pract. univ.)

Equidem ab initio barbari a Græcis appellabantur, qui lingua minus culta utebantur, consequenter alia, quam Græca, & deinde a Romanis, qui non loquebantur Græcæ ac Latine; postea tamen a sermone & lingua ad vivendi quoque rationem & morum compositionem vocabulum relatum. Sermonis & linguæ perfectio a perfectione intellectus, consequenter a virtutibus intellectualibus potissimum dependet, etsi contingat, ut asperam & duram prononciationem vocabulorum & sermonem incultum retineant, qui virtutes intellectuales colunt & cultis utuntur moribus. Quamobrem in definitione nostra non recedimus a recepto vocabuli significatu, quamvis in ea retinuerimus terminos in philosophia usitatos, ut notio Gentis barbaræ in alias anteriores resolvatur, quemadmodum in systemate fieri debet, ne plena luce, quam habere potest ac debet, destituatur: in definiendo enim utendum est terminis antea explicatis, aut ex communi loquendi usu perspicuis (§. 162. Log.) Qui vero putant barbariam introduci, si qui alio, quam Latino sermone studia colant & tradant, pro-

pterea quod Romani Græcæ ac Latine non loquentes barbaros vocarunt, oppido falluntur: nonne tam Græci, quam Latini studia & artes tradiderunt sermone vernaculo? Alia vero questio est, an linguæ Græcæ atque Latine notitia eruditio utilis sit: alia etiam, an non consultum sit, ut eruditi communi quadam lingua utantur, & cum ea esse debeat Latina. De utroque quid nobis videatur ut dicamus, non est hujus loci. Ceterum notio Gentis barbaræ, quam dedimus, admodum fecunda est, modo quis animo ea complexus fuerit ex anterioribus, quæ eandem ingrediuntur, & arte demonstrandi polleat: ex ea enim deducuntur, quæ de Gentibus barbaris prædicanda sunt, ne de iis, quæ ipsarum sunt, per errorem judicemus, veluti mores naturales cum virtutibus confundendo, aut absentiam vitiorum, quæ ignorantæ debetur, virtuti accensendo, aut mores cultos ad incultos referendo, propterea quod abant a moribus apud Gentes alias minime barbaras communiter receptis. Ea tamen hic persequi instituti nostri non est: sufficit aliorum excitasse attentionem.

§. 53.

De Genti docta & culta.

Gens docta dicitur, quæ virtutes intellectuales colit, consequenter intellectum perficere studet (§. 547. part. 1. Jur. nat.), adeoque doctrina excolit animum. Et *Gens culta* vocatur, quæ cultis utitur moribus, seu ad normam rationis & suavitatem compositis. Idiomate patrio dicimus ein gesittetes Volk sicuti respectu morum Gentes barbaræ quoque appellantur, ungesittete Völker. Quoniam vero Gentes barbaræ moribus incultis utuntur (§. 52.); ideo Genti barbaræ opponitur Gens docta & culta.

Si Gens docta virtutes intellectuales colere absque restrictione sumitur, vix continget, ut eadem non simul sit culta, cum mores culti a virtutibus intellectualibus profiscantur, quemadmodum inculti ab inclinationibus naturalibus, rationi non subjectis. Enimvero dantur quoque virtutes intellectuales, quæ per se mores minime emendant & barbariam non delent. Hinc non infrequens est, dari eruditos non sine merito celebritatem nominis consecutos, quos mali & agrailes mores deformant. Sublime ingenium requiritur & acumen minime vulgare, si quis in calculo integrali & Geometria sublimiori excellere debet. Quamobrem qui excellit, ejus nomen merito celebratur. Enimvero ad quemcumque tandem gradum calculus

integralis evehatur, & ad quodcumque fastigium Geometria sublimior, seu curvarum fuerit evecta, ne minimum tamen calculus integralis & Geometria sublimior appetitum perficiant, consequenter nihil ad morum emendationem conferunt. Quin potius si quis omne tempus in solo calculo & ejus ad Geometriam applicatione consumit, cum se in hoc studio excellere & supra alios eminere animadvertit, gloria, qui affectus dominans est, superbiam gignit (§. 888. part. 1. Jur. nat. & §. 769. Physic. empir.) & ignorantia obstetrice factum (§. 583. p. 1. Jur. nat.), tandemque arrogantiam (§. 566. p. 1. Jur. nat.), & ambitionem (§. 570. p. 1. Jur. nat.) quibus vitis seducitur ad ea agenda, quæ cum sibi, tum ordini suo ignominiz sunt, & ubi

ubi se alienis immiscet; scientiarum incrementis plurimum nocet. Quodsi præterea sibi solum vivit, & consortium hominum, quos morum dulcedo & suavitas commendat, fugit; mores vel nullos habet, vel agrestes, quibus scientiam, quam colit, in contemptum adducit penes eos, qui de ea per se judicare non possunt.

Istiusmodi eruditi, qui studia negligunt appetitum perficere apta, & in iis unice acquiescunt, quæ barbariem minime delent, recte pro semibarbaris habentur &, ubi numero ceteros vincunt, Gentem semibarbaram faciunt (§. 43.)

§. 54.

Gentes doctæ & cultæ, non barbaræ esse debent. Etenim Gentes seipsas perficere debent (§. 35.), consequenter & intellectum (§. 199. part. 1. Jur. nat.). Quoniam itaque Gens docta est, quæ intellectum perficit, & per consequens animum doctrina excolit (§. 53.); Gentes doctæ esse debent *Quod erat primum esse debeant.*

Cum Gens docta esse debeat *per demonstrata n. 1.* ac ideo animum doctrina excolere (§. 53.); in determinandis quoque actionibus non sequi debet dum inclinationum & reclamationum naturalium (§. 895. part. 2. Phil. pract. univ.), sed potius rationis, legem naturæ, tanquam actionum regulam (§. 131. 1. part. Phil. pract. 1. univ.), præscribentis (§. 259. part. 1. Phil. pract. univ.), & decorum quoque urgentis (§. 204. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem cum Gens culta sit, quæ moribus utitur ad normam rationis & suavitatis compositis (§. 53.); Gentes cultæ esse debent. *Quod erat secundum.*

Denique cum Gens docta & culta barbaræ non sit (§. 53. 2.), Gentes autem doctæ & cultæ esse debeant *per demonstrata n. 1. & 2.* Gentes barbaræ esse non debent. *Quod erat tertium.*

Equidem magis optandum, quam sperandum, ut Gentes omnes sint doctæ atque cultæ: propterea tamen negari non potest, esse officium gentis studere, ut sit docta & culta, ea doctrina animum excolens, quæ barbariem delet. Neque enim hic queritur, quales sint Gentes & cur eas tales esse contingat; sed quales esse debeant. Non accidit naturæ vitio, ut sint barbaræ, quasi ea ipsis denegasset dispositiones ad consequendum doctrinam, quæ barbariem delet, necessarias, sed deficiente opportunitate dispositiones naturales ad habitum evahendi, & oblati impedimentis, animum ab hac sollicitudine & hoc conatu avertentibus, aut retrahentibus. Equis sibi persuaserit Græcorum dispositiones naturales adeo fuisse immutatas, ut hodie sint penitus inepti ad

doctrinam, qua olim excellabant, nec sine natura valeat doctrina? Ceterum cum Gens docta esse possit, etsi culta non sit (*mor. §. 53.*); singularis cura adhibenda, ut sit culta, animum scilicet excolendo ea potissimum doctrina, quæ barbariem tollit. Ita Sineses doctrinæ morum & prudentiæ civili operam potissimum navarunt; & sic inter Gentes cultiores ab antiquissimis temporibus eminerunt hodiernumque eminent, sit ita, quod in Metaphysicis & Physicis exigui, imo fere nulli fuerint eorum progressus, multo minus in Mathematicis Europæorum laudem fuerint consecuti. Sed pleniorum lucem hæc affundet Philosophia moralis ex natura animæ humanæ a priori deducenda. Sufficit in præsentem sequens addere corollarium.

§. 55.

Quoniam Gentes doctæ & cultæ, non barbaræ esse debent (§. 54.) ea doctrina animum excolere debent, quæ barbariem delet, & sine qua culti esse nequeunt mores. *Qua doctrina Gens in primis conveniat.*

Equidem nulla prorsus datur doctrina, quæ ad emendandum voluntatem aliquid conferre nequeat; non tamen omnis per se ad emendationem ejus tendit. Quamobrem ejus potissimum habenda ratio est, quæ per se ac immediate hac facit: ulterior autem perfectio ab illa expectanda, quæ per se in appetitum minime influit. Sed hæc altioris sunt indaginis,

de quibus alio loco rectius dicitur. Pertinet huc exemplum Sinesium, de quo modo diximus (*mor. §. 54.*) Voluntatis emendatio equidem a perfectione intellectus dependet: multa tamen cautione opus est, ne intellectum perficiendo voluntatem depravemus: id quod ad ea referendum, quæ altioris indaginis esse monuimus.

§. 56.

Similiter quia Gentes doctæ esse debent (§. 54.), consequenter intellectum *quem nam finem Gens per-*

res in perficiendo intellectu sibi propositum habere debent. perficere (§. 53.), perfectio autem Gentis consistit in aptitudine finem civitatis consequendi & status Gentis perfectus est, si in eo nihil desit, quo ad eum consequendum ipsa indiget (§. 29.); *Gentes in perficiendo intellectu semper respicere debent finem civitatis & ea, quibus ad eundem consequendum indigent, consequenter omnia sua studia huc dirigere.*

Quatenus Gens spectatur tanquam una persona (§. 2.), eidem quoque competit intellectus Genti proprius, seu intellectus humanus spectandus est in relatione ad ipsam Gentem. Quando igitur de intellectu perficiendo hic loquimur, quæ de eo dicuntur, non intelligenda sunt sine respectu ad Gentem, quam tanquam Gentem eundem perficere debere contendimus. Quæ de conservatione Gentis annotavimus (not § 28.), ea mutatis mutandis hic quoque & in aliis, quæ de officiis Gentium dicuntur, intelligenda. Quemadmodum

vero ex iis, quæ de Rep. constituenda demonstrata fuerunt, patet, quænam cum ad perfectionem Gentis, tum ad perfectionem status ipsius requirantur (§ 30.), ita etiam inde intelligitur, qualis esse debeat intellectus Genti qua tali tributus & per consequens quomodo is sit persequendus, ut Gens docta per se audiat, & quomodo virtutes intellectuales ad Gentes sint applicandæ; ut qua Genti conveniant, & distinguatur ad, quod Genti per se convenit, ab eo, quod a singulis in eandem derivatur.

§. 57.

Quo respiciendum Genti in emendanda voluntate.

Similiter quoniam *Gentes* cultæ esse debent (§. 54.), adeoque uti moribus ad normam rationis, consequenter legis naturæ (§. 57. part. 2. *Phil. pract. univ.*), compositis (§. 53.); eodem, quo ante (§. 56.) modo patet, eas in perficienda voluntate finem civitatis & ea, quibus ad eundem consequendum indigemus, respicere, consequenter omnes virtutes morales huc dirigere debere (§. 321. part. 1. *Phil. pract. univ.* & 547. part. 1. *Jur. nat.*)

Quemadmodum in qualibet Gente concipiuntur intellectum ipsi qua Genti proprium; ita quoque in eadem concipitur voluntas eidem qua Genti propria. Sicuti igitur intellectus vi ea cognoscit, quæ ad sui statusque sui perfectionem requiruntur, ita voluntas effici debet constants atque perpetua appetendi ea, quæ huc faciunt, & averfandi, quæ perfectioni illi contrariantur. Atque hinc dijudicandum, quænam sint virtutes Genti apprime convenientes & quales esse debeant, & quomodo his virtutes ceteræ omnes serviant. Datur enim nexus quidam inter virtutes morales, quo una elicitor ab altera dependens, ut ideo Christus totius legis transgressorem pronunciet, qui unam transgreditur. Sicuti vero intellectus

Gentis, ita etiam voluntas residet in Rectore civitatis, influit autem in intellectum & voluntatem singulorum pro diversitate vitæ generum tanquam in organa corporis sui (not. §. 30.). Et quamvis hæc sublimia videantur, a nonnullis, qui de rebus per transennam conspectis per præcipitantiam iudicant, inter ideas Platonicas forsitan referenda; sua tamen veluti sponte consequuntur, ubi ea sunt, quæ de Rep. constituenda in parte octava Juris naturæ demonstravimus, ut opus præterea non sit, nisi ut urgeatur, quod hic in genere præcipitur. Quoniam vero hoc modo motiva virtutum multiplicantur, earum quoque cultura facilitatur, ut talia temere urgeri existimandum non sit.

§. 58.

De Jura Gentis sibi res comparandi ab alia Gente & sua apud aliam vendendi.

Cuilibet Genti competit jus res, quibus indiget, ab aliis Gentibus, quæ ipsæmet iisdem opus non habent, æquo pretio sibi comparandi; non vero jus sua apud aliam Gentem vendendi sine consensu ipsius. Etenim cum Gens seipsam & statum suum perficere (§. 35.), consequenter apta esse debeat ad finem civitatis consequendum, nec perfectus sit status ejus, nisi ea adsint, quæ ad illum consequendum faciunt (§. 29.), ad finem vero civitatis pertineat sufficientia vitæ (§. 13. part. 5. *Jur. nat.*), consequenter abundantia eorum, quæ ad vitæ necessitatem, commoditatem & jucunditatem requiruntur (§. 10. part. 8. *Jur. nat.*); si qua ipsamet non habet, ea sibi ab aliis comparare necesse est. Quamobrem cum homini cuivis jus sit ad res, quibus indiget, ab alio æquo pretio sibi comparandum (§. 126. part. 3. & §. 322. part. 4. *Jur. nat.*), nemo tamen jus habeat ad eam rem a te sibi comparandam, qua ipse opus habes (§. 128. part. 1. *Jur. nat.*), naturalia vero hæc jura propter immutabilitatem suam (§. 142. part. 1. *Phil.*)

1. *Phil. pa&. univ. & §. 23. part. 1. Jur. nat.*), per se non tolluntur, quod societa-
tes civiles contrahendo Gentes ortæ fuerint; cuilibet quoque Genti competit
jus res, quibus indiget, ab iis Gentibus, quæ ipsæmet iisdem opus minime
habent, æquo pretio sibi comparandi. *Quod erat unum.*

Enimvero cum nemo hominum cogi possit ad res ab aliis sibi comparandas,
aut potius ab hoc, quam ab alio (§. 318. *part. 4. Jur. nat.*), nulli quoque Genti
jus est sua apud aliam Gentem vendendi sine consensu ipsius. *Quod erat alterum.*

Equidem jus ad res æquo pretio ab aliis Gen-
tibus sibi comparandi inferri posse videtur ex
jure ad ea, sine quibus Gens seipsam conser-
vare nequit (§. 32.), quatenus scilicet conser-
vatio duxare nequit nisi singulis conservatis
(§. 28.): quoniam tamen jus istud respicit res,

quæ sunt aliarum Gentium, adesse quoque de-
bet obligatio in alias Gentes cadens, unde id
oritur (§. 23. *part. 8. Jur. nat.*), qualis est obli-
gatio ad res pro æquo pretio sibi invicem
communicandas (§. 322. *part. 4. Jur. nat.*)

§. 59.

Quoniam Genti nulli competit jus sua apud aliam Gentem vendendi sine
consensu ipsius (§. 58.); si qua Gens nolit res certas peregrinas in regionem suam
transportari, Genti, a qua veniunt, injuriam non facit (§. 859. *part. 1. Jur. nat.*), peregrina-
consequenter si mercium peregrinarum advectio & venditio prohibetur, non justæ
sunt de hac prohibitione peregrinorum querelæ.

*De prohibi-
tione rerum
peregrina-
rum in re-
gionem
transportan-
dandarum.*

Conqueruntur exteri ob cessans lucrum;
quod ab alia gente ipsis non debetur. Quodsi
querelæ effundantur in Gentem ipsam, injus-
tæ sunt; si vero terminantur in lucro ces-
sante, injustitia vacant, etsi aliunde vitii qua-
dam labe infici possint, quatenus officio cui-
dam naturali repugnant. Quodsi prohibitio,
quæ lucrum cessare facit, legitimam non ha-
beat rationem, a sine nimirum civitatis, seu
officiis Gentis erga seipsam, desumptam: que-
relæ non iniquæ sunt, quatenus adversantur
officiis humanitatis Genti uni ab altera præ-
standis. Sed denegatio officii humanitatis fe-
renda (§. 440. *part. 3. Jur. nat.*) Difficilis ve-
ro inspecto est, utrum istiusmodi querelæ sint
æ quæ, an iniquæ, ob rationes prohibitionis
raro intime perspectas. Ne quid obscuri su-
perfit, cogita mercatorem, a quo diu multas
merces emisti: sed sunt tibi rationes, cur ta-

les merces non amplius emere velis. Cessat lu-
crum mercatoris, quod habiturus erat, si qui-
dem emtionem continuasses. Equis vero vel
per somnium cogitabit, justas esse de te mer-
catoris querelas, quod merces istiusmodi eme-
re nolis amplius, propterea quod lucrum ejus
cesset, quod continuata emtione habere pote-
rat? Quæ de Gentibus prædicantur, non cla-
rius & facilius intelliguntur, quam si confide-
remus quid in eodem casu valeat de hominibus
singulis in statu naturali viventibus (§. 2.):
id enim ad Gentes applicandum (§. 3.). Ce-
terum quæ diximus de injustitia querelarum
& iniquitate earundem ob prohibitas merces
in aliqua regione; ea in genere valent de qui-
busvis querelis ob denegationem officiorum hu-
manitatis ortis, non solum inter Gentes, ve-
rum etiam inter privatos.

§. 60.

Commercium dicitur jus emendi vendendique invicem res quascunque mobi-
les & moventes, tam necessarias, quam utiles & voluptuarias.

*Commer-
cium quid
sit.*

Ita objectum commerciorum sunt vitium, emuntur & venduntur quoque servi atque an-
oleum, frumentum, pecudes, cera, sericum, cillæ, sive mancipia: quod commercium idio-
pannum, lineum. Et ubi servitus recepta, mate patrio appellatur det *Sciaden. Handel.*

§. 61.

Commercia interna dicuntur, quæ exercent, qui eidem imperio civili sub-
sunt: externa autem vocantur, quæ exercentur cum gentibus peregrinis. Illa *Diviso
commerciorum
sermone vernaculo appellamus*; einheimischen Handel; hæc vero auswärtigen
Handel.

§. 62.

Solent etiam apud nos commercia dividi ratione objecti & ab ea peculiariter forciuntur nomina. Ita dicimus *Vieh. Handel* / si pecudes & armēta; *Woll. Handel* / si lana; *Eisen.*

Handel / si ferrum; *Wein. Handel* / si vinum in commercio fuerit & ita porro. Sed divisiones istæ in præsentem nullam habent utilitatem, ut entia præter necessitatem non sint multiplicanda.

§. 62.

De utilitate commerciorum internorum.

Quoniam exercitium commerciorum in eo consistit, ut res quæcunque mobiles & moventes tam necessariæ, quam utiles & voluptuariæ, invicem emanantur & vendantur (§. 60.), interna autem exercentur, qui eidem imperio civili subsunt (§. 61.); *commerciorum interna hunc usum habent, ut unusquisque habere possit ea, quæ ad vitæ necessitatem, commoditatem & jucunditatem requiruntur*, cumque operæ quælibet pro pecunia ab alio comparari possint (§. 293. part. 1. *Jur. nat.*), res pro pecunia emanantur & vendantur (§. 937. part. 4. *Jur. nat.*), *commerciorum interna hunc quoque habent usum, ut eadem pecunia continuo ab uno in alium transferatur & in plurimorum commodum convertatur.*

Commerciorum internorum summa est utilitas: sunt enim medium unicum, ut singulis prospiciatur de iis, quibus ad vitæ necessitatem,

commoditatem & jucunditatem indigent; quantum datur. Experientia abunde hoc docet, ut plura dicere superfluum videatur.

§. 63.

De utilitate commerciorum externorum.

Similiter quia exercitium commerciorum in eo consistit, ut res quæcunque mobiles & moventes, tam necessariæ, quam utiles & voluptuariæ, invicem emanantur & vendantur (§. 60.), externa autem commercia exercentur cum peregrinis (§. 61.); *commerciorum externa hunc habent usum, ut, quæ Genti uni desunt ad vitæ necessitatem, commoditatem, vel jucunditatem requisita, ab alia Gente comparari possint*, cumque res pro pecunia emanantur & vendantur (§. 937. part. 4. *Jur. nat.*), *si res plures aliis Gentibus venduntur, quam ab iis emuntur, Gens pecunia augetur, immo ad maximas pecunias venire potest.*

Commerciorum externorum duplex est utilitas. Altera consistit in procuranda vitæ sufficientia (§. 10. part. 8. *Jur. nat.*); altera in au-

gendis divitiis Gentis. Prius facile intelligitur; posterius experientia obviam probant exempla Gentium, apud quas commercia florent.

§. 64.

Obligatio exercendi commercia interna.

Gentes obligantur commercia interna exercere. Cum enim Gens sit multitudo hominum in civitatem consociatorum (§. 5. part. 8. *Jur. nat.*); qui gentem faciunt sibi invicem obligantur conjunctis viribus parare ea, quæ ad vitæ necessitatem, commoditatem & jucunditatem requiruntur (§. 4. part. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem cum commercia interna hunc habeant usum, ut unusquisque habere possit ea, quæ ad vitæ necessitatem, commoditatem & jucunditatem requiruntur (§. 62.); Gentes obligantur commercia interna exercere.

Non est quod obijcias, commercia interna impetrare ipsam necessitatem & homines impellere ad ea exercenda. Neque enim sufficit, ut necessitate adacti emanent vendantque invicem res suas; sed etiam requiritur, ut hoc faciant cum sensu officii, ne suum saltem commodum respiciant, sed etiam alienum, consequenter ut non sine æquitate & justitia commercia exercentur. Quamvis autem obligationem deduxerimus ex pacto in demonstratione (§. 4. p. 8. *Jur. nat.*), quam ipsam jam obligatio natura-

lis servandi pacta (§. 789. part. 3. *Jur. nat.*) firmis ipsa tamen, quæ ex pacto venit, nititur obligatione naturali ad dominia rerum in se invicem transferenda (§. 123. part. 3. *Jur. nat.*). Accedit, quod superior commercia interna promovere & possit, & debeat, si officio suo satisfacere velit (§. 420. & seqq. part. 8. *Jur. nat.*), idemque cui are teneatur, ne in iis toleretur, quod æquitatis, vel justitiæ contrariatur. Non unum igitur est, quod quoad commercia interna constituendum est superiori.

§. 65.

§. 65.

Divitiæ Gentis æstimantur ex pecunia singulorum in unam summam collecta. Quoniam enim Gens spectatur itaquam persona singularis (§. 2.) ; pecunia, quæ est omnium simul, in unam summam collecta pecunia Gentis est. Quamobrem cum pecunia per se non confumatur, quod per se patet ; licet continuo unus ab altero eandem accipiat, non tamen propterea efficitur minor in Gente, sed eadem manet ejus quantitas. Quoniam itaque divitiæ æstimantur ex quantitate pecuniæ superfluz (§. 353. part. 4. Jur. nat.) ; divitiæ quoque Gentis æstimandæ sunt ex pecunia singulorum in unam summam collecta.

Divitiæ Gentis undæ æstimantur.

Nimirum quæ singulorum sunt, quatenus singuli simul spectari debent tanquam persona una, Gentis sunt. Gens enim non habet nisi quod per se est singulorum. Quamobrem si quæstio incidit de pecunia Gentis universæ, necesse omnino est, ut pecunia singulorum in unam summam collecta tribuatur Genti. Nec abhorret hoc a notionibus communibus : omnes

enim Gentem divitem appellamus, si penes eam multum sit pecuniæ, parum solliciti, quomodo inter singulos distribuat : neque enim necesse est, ut singuli sint divites, si Gens dives esse debeat, sicuti non singuli sunt docti, si Gens docta est. Hinc enaçum proverbium, aut saltem non male huc transfertur: Pauper ubique jacet.

§. 66.

Quoniam divitiæ Gentis æstimantur ex pecunia singulorum in unam summam collecta (§. 65.) consequenter parum refert, quomodo ea inter singulos sit distributa, *Gens dives est, in qua multæ sunt familiæ divites (§. 43.)*.

Quantam Gens sit dives.

Ita Angli & Batavi audiunt Gentes divites, quia multæ apud utramque Gentem familiæ divites dantur. Quamdiu Gentem spectamus in se tanquam Gentem, vel etiam cum respectu ad alias Gentes; nihil refert, quomodo pecunia inter singulos sit distributa. Alia vero ratio est, si singuli, qui Gentem faciunt, referantur ad se invicem respectu onerum impo-

nendorum, ut nemo nimium gravetur. Ceterum cum ex argento cudi possit moneta; vasa argentea & si qua alia sunt ex argento solido parata æquiparantur pecuniæ paratæ, quoniam in casu necessitatis, quando himirum ingenti pecuniæ summa extraordinarie opus est, in pecuniam converti possunt.

§. 67.

Similiter quia Gens dives est, quæ maximas pecunias possidet (§. 65.), pecunia autem augetur ope commerciorum externorum (§. 63.); *commercia externa Gentem facere divitem.*

Quantam Gentem faciant divitem.

Sane non alia ratio fuit, cur commercia cum Gensibus sepositis instituerint Gentes maritimæ, veluti Lusitani, Hispani, Angli, Batavi, & cur Gentes aliæ eos imitentur.

§. 68.

Pari modo quia Gentis divitiæ æstimantur ex pecunia singulorum in unam summam collecta (§. 65.), commercii vero externis pecunia minuitur, si a Gentibus peregrinis plus emitur, quam iisdem venditur, quod per se patet; *commercia externa Gentem faciunt pauperiorem, si plus a Gentibus aliis emit, quam ipsi vendit.*

Quando Gentem pauperiorem faciant commercia.

Plus nimirum pecuniæ erogatur; quam recipitur, ac ideo necesse est, eam continuo decrescere. In commerciis itaque externis multa

cautione opus est, ne Genti sint damnosa. Sed hæc in Politica uberius discutienda.

§. 69.

De potentia Gentis. Gens potens dicitur, quæ vi aliarum Gentium, qua vel ipsa, vel res ejus impetuntur, resistere potest. Quo majores itaque sunt vires ad resistendum vi externæ, eo Gens potentior. Et quoniam ad resistendum vi externæ, consequenter se resque suas adversus Gentes alias defendendum (§. 972. part. 1. Jur. nat.), vel etiam jus suum ab alia Gente, quæ id tribuere denegat, vi consequendum, & militum numerus haud raro ingens, & immanes sumtus requiruntur, id quod a posteriori abunde patet; potentia Gentis consistit in multitudine hominum, qui militiæ munera exercere valent, & in divitiis ejusdem. Cumque perinde sit, sive milites sint indigenæ, sive extranei mercede conducti; Gens adhuc potens conferatur, si fuerit adeo opulenta, ut milites extraneos mercede conducere possit, quot opus habet.

Facile tamen patet potentiam Gentis majoris esse faciendam, quæ alienum auxilium mercari opus non habet, sed ipsamet sibi sola sufficit, cum in casu conductionis militis extranei potentia efficiatur dependens a consensu aliarum Gentium, qui non semper impetrari, nec sine mora, quæ sapius nocet, impetrari potest. Quot vero homines flagrante bello interfectioni dentur, & quot sumtus in rem militarem faciendi; annales omnium temporum

docent & nostris diebus experimur? Sane si novellis publicis fides habenda, Galli soli in præfenti bello septenni amiserunt 146000. viros ad arma fortes & 840. milliones librarum Gallicarum, seu 280. milliones thalerorum impenderunt: id quod nisi a Gente præpotente fieri potest. Hinc porro intelligitur, quanta esse debeat potentia gentis, si bellum per plures annos continuandum.

§. 70.

De obligatione ad studium potentis.

Gentes pro virili studere debent, ut sint potentes. Etenim quælibet Gens se perficere debet (§. 35.), consequenter studere, ut sit apta ad finem civitatis consequendum (§. 29.) Quamobrem cum ad finem civitatis etiam requiratur securitas (§. 15. part. 8. Jur. nat.), consequenter vacuitas a metu vis, præsertim externæ (§. 12. part. 8. Jur. nat.); operam quoque dare debet, ut vi aliarum Gentium, qua impetitur, vel res ejus impetuntur, resistere possit. Quoniam itaque Gens potens est, si resistere valet (§. 69.); Gentes studere debent, ut sint potentes. Quod erat unum.

Enimvero quia nemo obligari potest ad id, quod impossibile (§. 209. part. 1. Phil. pract. univ.); pro virili studere debent Gentes, ut sint potentes. Quod erat alterum.

Potentia Gentis inter ea referenda, quæ non ex toto a potestate ejusdem pendunt, sed fortunæ potestati subiecta sunt. Obligatio igitur non extendenda ultra id, quod fieri potest.

Peccat autem Gens, quæ cum potentiam suam augere possit, hoc facere negligit, & justam impotentæ suæ dat pœnam, si damnum indolentit, qualecunque tandem id fuerit.

§. 71.

An ad consequendum finem licitum non uti licet mediis illicitis.

Ad consequendum finem licitum non uti licet mediis illicitis. Quod enim illicitum est, ad id omittendum obligamur (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem nec uti licet mediis illicitis ad consequendum finem licitum.

E. gr. Quilibet homo vitam suam conservare obligatur (§. 350. part. 1. Jur. nat.), consequenter de cibo ac potu sibi prospicere tenetur. Non tamen ideo furari, aut quæ sunt al-

terius rapere licet, ut habeas, unde vivas. Hoc enim illicitum (§. 519 § 26. part. 2. Jur. nat.) et si illud sit licitum (§. 383 part. 1. Jur. nat. & §. 170. part. 1. Phil. pract. univ.)

§. 72.

Quoniam ad consequendum finem licitum non uti licet mediis illicitis (§. 71.); Gentes etsi pro virili studere debeant, ut sint potentes (§. 70.), non tamen modo illicito potentiam suam augere debent, consequenter cum bellum injustum sit illicitum (§. 1111. part. 1. Jur. nat.), justa autem belli causa non sit nisi injuria vel facta, vel facienda (§. 1109. part. 1. Jur. nat.), solius potentiae suae augendae causa Gentes alias potestati suae subicere non licet vi armorum.

De modo illicite potentiam augendi.

Gens quaelibet naturaliter libera est (§. 55. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum libertas jus perfectum sit (§. 858. part. 1. Jur. nat.); qui solius potentiae suae augendae causa vi armorum gentem potestati suae subicit, jus ejus tollendo injuriam ei facit (§. 859. part. 1. Jur. nat.). Dantur vero plures modi illiciti potentiam

suam augendi, quos tamen omnes sigillatim hic persequi non licet. Facile autem inde agnoscuntur, quod consistant in actibus lege naturali prohibitis, vel quod pugnent cum Jure Gentium, quod in praesenti volumine demonstramus.

§. 73.

A voluntate Gentis cujuslibet dependet, utrum cum Gente alia commercia exercere velit, nec ne, & qua lege ea velit exercere. Etenim jus ad res ab alio sibi comparandas imperfectum est (§. 356. part. 3. Jur. nat.), consequenter nemo cogi potest, ut patiatur res a se nobis comparari (§. 237. part. 1. Phil. pract. univ.), seu ut eas nobis vendat (§. 938. part. 4. Jur. nat.). Quamobrem cum commercia consistant in Jure emendi vendendique invicem res quasdam (§. 60.), nec ulla Gens pati obligetur, ut res ab alia Gente in regionem suam advehantur ibidemque vendantur (§. 58.); nulla quoque Gens ad commercia cum alia Gente exercenda cogi potest, consequenter a voluntate Gentis cujuslibet dependet, utrum cum Gente alia commercia exercere velit, nec ne. Quod erat unum.

An commercia cum alia Gente sint necessario exercenda.

Enimvero cum commercia permittendo Genti concedatur aliquod jus (§. 60.), a voluntate autem jus transferentis, consequenter & concedentis dependet, qua lege alteri jus quoddam concedere velit (§. 11. part. 3. Jur. nat.); a voluntate etiam Gentis cujuslibet dependet, qua lege cum alia commercia exercere velit. Quod erat alterum.

Nemini naturaliter competit jus eam rem sibi comparandi ab alio, qui ipsemet eadem indiget (§. 128. part. 3. Jur. nat.). Vi autem libertatis naturalis judicium, num rebus istis, quas tibi comparare vis ab alio, ipsemet indigeat, ipsi relinquendum (§. 156. part. 1. Jur. nat.). Ac ideo jus istud imperfectum est

(§. 906. part. 1. Jur. nat.), quemadmodum jam alias ostendimus (§. 356. part. 3. Jur. nat.). Regnat igitur in hisce merum Gentis arbitrium, in quo acquiescendum. Quamobrem etiam legem dicere potest quaelibet Gens; qua commercia extraneis vel permittere, vel ad ea se se obligare velit.

§. 74.

Quoniam a voluntate Gentis cujuslibet dependet, utrum cum Gente alia commercia exercere velit, nec ne, & qua lege exercere velit (§. 73.), nemo autem sese alteri perfecte obligare potest nisi promittendo (§. 393. part. 3. Jur. nat.), consequenter per pacta (§. 788. part. 3. Jur. nat.); jus perfectum ad commercia cum alia Gente exercenda acquiri nequit, nisi per pacta (§. 364. part. 3. Jur. nat.), consequenter jus istud nonnisi pactitium est (§. 23.)

Quomodo jus perfectum ad commercia externa acquiratur.

Commerciorum interna subditis imperare potest superior, qui eidem obedire tenentur (§. 1043. part. 8. Jur. nat.). Alia vero prorsus est ratio commerciorum externorum, cum Gentes na-

turaliter liberae sint (§. 55. part. 8. Jur. nat.). Quemadmodum itaque nemo privatus alterum privatum sibi perfecte obligare potest (§. 393. part. 3. Jur. nat.) & jus perfectum exinde con-

tra eum acquirere, nisi promittendo (§. 235, 236. *part. 1. Philof. praët. univ.*); ita quoque Gens nulla jus perfectum ad commercia exter-

na acquirere potest nisi per pacta (§. 788. *p. 3. Jur. nat.*). Per pacta nimirum ex imperfecte debito fit perfecte debitum.

§. 75.

*De nulla
permissione
commercio-
rum.*

Quoniam jus perfectum ad commercia cum alia Gente exercenda, consequenter ad externa (§. 61.); non acquiritur nisi per pacta (§. 74.); si Gens una alteri saltem permittit, ut commercia secum exerceat, ex eo jus perfectum ad commercia externa hac non consequitur, consequenter cum a voluntate illius dependeat, utrum exercere velit, an nolit, & qua lege exercere velit (§. 73.), illa nullam huic facit injuriam, si commercia quomodocunque refringit, & de modo ea exercendi pro arbitrio suo quomodocunque disponit, quandocunque ipsi hoc visum fuerit.

Pertinet huc, quod jam superius ostendimus, quamvis id latius patere videatur, quod mercium peregrinarum advectio & venditio in terris suis a superiore prohiberi possit (§. 58.) Est enim Gentes, quemadmodum homines singuli, ad res suas sibi invicem dandum pro mutua indigentia obligentur (§. 124. *part. 3. Jur. nat.*), licet non gratis (§. 268. *p. 4. Jur. nat.*), immo etsi Gentes in civitatem quandam maximam coivisse intelligantur, cujus singula membra sunt Gentes singulae (§. 9.), atque hoc respectu commercia externa assimilentur internis (§. 61.); non tamen hinc sequitur, naturaliter ita obligari Gentes ad commercia cum aliis exercenda, ut libertas de iis pro arbitrio statuendi rollatur. Ita olim Sinenses commercio commisceri noluerunt cum aliis Gentibus sui conservandi causa. Nec in eo peccarunt, quia aëbus aliarum Gentium non indigent, si vero vel maxime Gentibus aliis usui fuissent res, quibus ipsi carere poterant; officium tamen erga seipsum vicit officium erga alios (§. 229. *part. 1. Phil. praët. univ.*). Quodsi Gentes con-

sideres tanquam concives, & commercia, quibus miscentur, tanquam interna, non aliud inde sequitur, quam a voluntate Gentium unice pendere, utrum invicem commercia colere velint, nec ne, & utrum exercitium esse debeat libertatis, an necessitatis. Nonne enim in civitate unicuique liberum est, a quo emere & cui vendere quis velit, & num certas actiones de emendo & vendendo facere velint duo; ut jura acquirantur perfecta? Non obstant leges civiles de commerciis late universis, quibus libertas ista minime tollitur. Legibus autem istis respondent naturales, quibus Gentes commercio inter se misceri jubentur, quemadmodum paulo inferius demonstrabitur. Nihil adeo a nobis traditur, quod contradictionem involvat, sed una omnium concordia est, una consonantia, modo ingenio perspicaci omnia ponderentur. Notio igitur civitatis maximæ omnia mirifice illustrat, quæ de commerciis Gentium tenenda sunt, immo ad ea invenienda nos manu ducit.

§. 76.

*Jura mere
facultatis
& actus
mere voluntatis
quid
sint.*

Jura mere facultatis dicuntur, quibus quis uti potest & non uti, prouti sibi visum fuerit, liber ab omni coactione externa. Unde & Actus mere voluntatis dicuntur, qui unice a voluntate nostra dependent, veluti ire & sedere, ac per consequens actus mere voluntatis sunt, qui ad exercitium jurium mere facultatis pertinent, veluti emere vinum aut merces quascunque, ubi volueris.

Jura meræ facultatis non subjacent certæ legi, nec nituntur pacto, sed in iis regnat merum exercitium arbitrium. Jura igitur ista prorsus libera sunt, & hoc respectu etiam Jura libertatis appellantur a Grotio de J. B. & P. lib. 2. c. 4. §. 14. Nec opus est, ut cum eodem a juribus libertatis distinguas ea, quæ non habent quotidianum exercitium, sed semel abi-

commodum erit, quale luitio pignoris, si non fuerit conventum de certo tempore, intra quod lui debet. Etenim tum omnino liberum est, quando jure isto uti volueris, nec cogi potes, ut contra voluntatem tuam facias, quod semel faciendum, veluti ut pignus luas, quando alteri visum fuerit. Actus igitur meræ voluntatis est.

§. 77.

*Quale jus
sint com-
mercium Gen-
tium.*

Quoniam jus meræ facultatis est, quo quis uti potest & non uti, prouti sibi visum fuerit, liber ab omni coactione externa (§. 76.), a voluntate autem Gen-

Gentis cuiuslibet dependet, utrum cum Gente alia commercia exercere velit, nec ne, & qua lege exercere velit (§. 73.); *commercium Gentium per se, sive naturaliter sunt jus mera facultatis, consequenter actus ad ea spectantes mera voluntatis (§. 76.)*

Ne ulla dubitatio suboriri possit, probe perpendenda sunt ea, quæ modo annotavimus (not. §. 76.): ex iis autem, quæ mox sequuntur, patet, haud parum referre, ut agnoscamus, quale jus sint commercia Gentium,

§. 78.

Jura mera facultatis præscribi nequeunt, seu non amittuntur, nisi ex quo tempore intercesserit prohibitio aut coactio, eique paritum est cum sufficienti consensus significatione. Jure enim meræ facultatis uti potes & non uti, prouti tibi visum fuerit, nec alius quisquam te cogere potest, ut utaris, vel non utaris (§. 76.). Ex eo igitur, quod eodem longo tempore sine ulla interruptione utaris, colligi nequit, te eodem uti semper velle, nec tibi liberum esse debere amplius, ut eodem non utaris, si tibi non amplius uti commodum visum fuerit. Et ex adverso, si eodem non utaris cum posses, inde minime colligere datur, te eodem uti nolle, si uti commodum visum fuerit. Quamobrem cum præscriptione amittatur jus proprium ex consensu præsumto (§. 1024. part. 3. Jur. nat.); jura meræ facultatis præscribi, seu amitti nequeunt. *Quod erat unum.*

De præscriptione jura meræ facultatis.

Enimvero si alter prohibet, ne jure, quo uti poteras & hætenus usus fuisti, utaris, vel ut jure, quo continuo usus es, sed amplius uti non vis, utaris te cogit, & tu cum sufficienti consensus significatione prohibitioni, aut coactionis pares, in hoc utique te consentire intelligitur, ut uti, vel non uti tibi amplius liberum esse non debeat, sed eodem vel constanter uti velis, vel non uti, prouti fert casus datus, consequenter jus tuum ex consensu præsumto amittis. Quamobrem cum amissio juris ex consensu præsumto præscriptio sit (§. 1024. part. 3. Jur. nat.); jus meræ facultatis præscribitur, ex quo tempore intercesserit prohibitio, aut coactio, eique paritum est cum sufficienti consensus significatione, *Quod erat alterum.*

E.g. Ponamus tibi liberum esse uti quocunque molendino, per longum autem tempus usum esse certo quodam molendino, non ideo jus tuum utendi molendino quocunque, prouti commodum fuerit, præscribitur, nec dominus molendini præscriptione acquirit jus te cogendi, ut nonnisi suo molendino utaris. Quamobrem etsi per centum & plures annos isto molendino fueris usus, hoc tamen minime obstat, quominus utaris alio, si placuerit. Enimvero ponamus, te alio uti, & dominum molendini illius contradicere, ac prohibere,

ne utaris alio, quàm suo; te autem hoc facere; cum nulla necessitate adigaris, ut facias, nec ullo modo contradicere, cum contradicere possis; te in hoc consentire, ut non alio quam ipsius molendino utaris, recte præsumitur. Atque adeo jus tuum utendi molendino quocunque amittis, & dominus molendini acquirit ab eo tempore jus te cogendi, ut nonnisi suo utaris. Juris autem positivi est, quod præscriptio requirat certum annorum numerum, quem sufficientem declarat ad præsumendum consensum ex silentio.

§. 79.

Quoniam jura meræ facultatis præscribi nequeunt (§. 78.), commercia vero Gentium per se, hoc est si nullum accedat pactum (§. 74.), sunt jura meræ facultatis (§. 78.); *commercium Gentium præscribi nequeunt, consequenter cum commercia consistant in jure emendi vendendique invicem (§. 60), si vel per centum annos Gentes duæ commercio mixtæ fuerint, non tamen propterea Gens una pati tenetur, ut res suas apud eam vendat altera, vel ab ea res emat, seu libertas emendi, vel vendendi res suas non amittitur (§. 1024. part. 3. Jur. nat.).*

De præscriptione commerciorum.

E.g. Si Gens quædam per quantumcumque tempus frumentum emat ab alia quædam Genti,

se, non tamen propterea hæc illam cogere potest, ut in posterum quoque emat, si noluerit. Et vicissim si Gens quædam vinam vendidit alii cuidam Genti, non tamen hæc pati tenetur, ut in posterum vinum in terras suas

advehat ibidemque vendat. Idem intelligitur de mercibus quibuscumque aliis. Manet semper integra emendi vendendique libertas Genti unicuique (§. 73.)

§. 80.

De subjec-
tione vo-
luntaria
Gentis.

Si qua Gens minus potens fuerit ad se tuendum adversus injurias aliarum Gentium; Genti cuidam potentiori se certa lege, de qua conventum est, subjicere potest, & jura utriusque metienda sunt ex pacto subjectionis. Etenim Genti unicuique competit jus ad ea, sine quibus se conservare nequit (§. 32.) Quamobrem cum se conservare nequeat, nisi adversus injurias aliarum Gentium se tueri possit (§. 28. b. & §. 9. part. 8. Jur. nat.) consequenter nisi satis potens fuerit (§. 69.), defectus autem potentie suppleatur potentia aliena, & Gentes pro virili studere debeant, ut sint potentes (§. 70.); si qua Gens minus potens fuerit ad se tuendum adversus injurias aliarum Gentium, Genti cuidam potentiori se subjicere potest (§. 159. part. 1. Phil. pract. univ.). Quod erat primum.

Enimvero quoniam a voluntate uniuscujusque pendet, qua lege jus quoddam in alterum transferre velit (§. 11. part. 3. Jur. nat.); a voluntate quoque Gentium dependet, qua lege una se alteri subjicere, seu in tutelam dare, & altera eandem in tutelam suam recipere velit, consequenter de ea convenire debent (§. 698. part. 3. Jur. nat.). Si qua igitur Gens minus potens fuerit ad se tuendum adversus injurias aliarum Gentium, cum se alteri cuidam potentiori sui tuendi causa subjicere possit per demonstrata n. 1. se eidem subjicere potest certa lege, de qua conventum fuerit. Quod erat secundum.

Denique cum istiusmodi conventiones pacta sint (§. 788. 361. part. 3. Jur. nat.), nemo autem plus juris ab altero acquirere possit, quam is in ipsum transferre voluit (§. 382. part. 3. Jur. nat.); si qua Gens minus potens sui tuendi causa sese subjicit potentiori, jura utriusque metienda sunt ex pacto subjectionis. Quod erat tertium.

Naturaliter quælibet Gens libera est (§. 55. part. 8. Jur. nat.) De jure autem hoc suo pro arbitrio statuere potest, prouti sibi commodum visum fuerit, consequenter commodi sui causa libertatem imminuere: id quod fit, si certa quadam lege se alteri subjicit, seu jus quoddam in se alteri concedit, qualescumque tandem illud fuerit (§. 135. part. 1. Jur. nat.). Ceterum an Gens minus potens sit ad se tuendum adversus injurias aliarum Gentium, & non alio

pacto sibi consulere possit, quam se subjicendo, seu in tutelam dando Genti alteri potentiori; vi libertatis naturalis judicium relinquendum est ipsi genti (§. 156. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem standum est pactis conventis, non vero quaeritur, num prudenter fecerit Gens, quæ se alteri sui tuendi causa subjicit, cum alio modo sibi consulere potuisset, sed in eo acquiescendum, de quo conventum fuit.

§. 81.

Quoniam Gens quælibet se alteri sui tuendi causa subjicere potest ea lege; de qua conventum, & ex pacto subjectionis metienda sunt utriusque jura (§. 200. summi imperii 80.); si Gens quædam sese alteri in tutelam dat, id fieri potest vel cum imminutione, ne, vel sine imminutione imperii summi.

Quo hoc factum summi imperii 80. aetoretur.

Ita sine imminutione summi imperii hoc fit, si saltem quotannis certum tributum solvendum: tunc enim Gens, quæ tutelam debet, non aliud habet jus nisi exigendi tributum tanquam debitum. Obligatio autem solvendi Genti alteri quotannis certam pecuniæ summam, quæ oritur ex contractu do ut facias, non afficit ipsum imperium civile (§. 60. p. 8. Jur. nat.), multo minus summitati ejus derogat (§. 44. part. 3. Jur. nat.). Enimvero, si Genti, quæ tutelam debet, concedatur jus nova tributa, prouti visum fuerit, imponendi, vel quædam ad exercitium imperii civilis spectantia sine ipsius consensu fieri nequeant, aut ipsa per se facere talia possit; subiectio utique facta cum imminutione imperii summi, quæ exercitium imperii quoad certos actus dependet a voluntate Gentis tutelam debentis.

§. 82.

Si Gens potentior tutelam promissam non præstet, minus potenti se alteri in tutela dare, seu eidem sui tuendi causa subicere licet. Etenim si Gens, quæ tutelam debet, non præstet, a pacto discedit, quod per se patet. Sed si unus pacifcentium a pacto recedit, alteri etiam recedere licet (§. 827. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem minus potens pacto stare non tenetur, si potentior tutelam promissam non præstet, consequenter cum jam libera sit ab obligatione, qua ex pacto tenebatur, nil obstat, quo minus sese alteri cuidam Genti in tutelam dare, seu sui tuendi causa subicere possit (§. 80.).

De non præstita tutela.

Non est quod excipias, eidem competere jus cogendi, ut tutela debita præstetur. Desunt enim Genti minus potenti vires ad cogendum potentiorum: quæ si adessent, facere hoc poterat. Vi per se resistere posset injuriam facienti, ut aliena tutela non indigeret, si quit

dam vires eidem essent sufficientes Gentem potentiorum ad tutelam sibi debitam præstandum cogendi. Alia longe est ratio, si Gens, cui tutela debetur, non solvat tributum pro ea debitum annuum.

§. 83.

Si Gens, quæ tutelam debet, sibi plus juris arrogat in minus potentem, quam ex pacto habet; vi resistere & auxilium alienum implorare licet. Etenim si Gens, quæ tutelam debet, sibi plus juris arrogat in minus potentem, quam ex pacto habet, hoc fit contra jus minus potentis (§. 239. part. 1. Phil. præf. univ.), consequenter illa huic injuriam facit (§. 859. part. 1. Jur. nat.), adeoque eandem lædit (§. 920. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum unicuique competat jus a quocunque exigendi, ne ipsum lædat, & ubi lædere conatur, eundem cogendi, ne faciat (§. 914. part. 1. Jur. nat.), si Gens, quæ tutelam debet, sibi plus juris arrogat in minus potentem, quam ex pacto habet, vi resistere licet (§. 727. Ontol.). Quod erat unum.

De Gente; qua tutelam debet; in jus minus potentis involante.

Enimvero cum minus potens resistere per se nequeat potentiori, quod per se patet, cuilibet autem naturaliter competit jus defendendi alterum, immo ad defendendum, quantum in potestate sua positum est, obligatur, si ipse sibi defendendo non sufficit (§. 990. part. 1. Jur. nat.); auxilium alienum utique implorare licet. Quod erat alterum.

Consultum omnino est; pacto subjectionis adjici clausulam commissoriam, ut id sit nullum, si Gens, quæ tutelam debet, sibi plus juris arrogat, quam de quo expresse fuit convenit; ita enim jus alieno auxilio resistendi stat fide pactorum, & omnes exceptiones arcantur.

Convenit hoc maxime moribus Germanorum antiquorum, qui cum ipsis nihil antiquius esset fide data, omnia fere jura sua pactis stare volebant, nec quicquam turpius habebatur; quam fidem datam fallere.

§. 84.

Si Gens, quæ tutelam debet, sibi plus juris arrogat in minus potentem, quam ex pacto habet, & hæc non contradicit; illa tandem longa patientia hujus jus, quod usurpat, acquirit, immo hæc imperium summum prorsus amittere & illi subicere potest. Quod si enim Gens, quæ tutelam debet, sibi plus juris arrogat in minus potentem, quam ex pacto habet, nec hæc contradicit, sed longo tempore jus usurpari patitur; ex diuturno silentio jus suum derelinquere, & in usurpationem ejus consentire præsumitur (§. 1058. 1054. part. 112. Jur. nat.). Quamobrem cum in acquisitionem dominii, in quo etiam sunt res incorporales (§. 216. part. 2. Jur. nat.), tacite consentiat, qui rem derelinquit (§. 1025. part. 3. Jur. nat.); Gens quæ tutelam debet, jus in minus potentem, quod sibi arrogat, tandem longa ipsius patientia acquirit. Quod erat unum.

De præscriptione Gentis tutelam debentis adversus minus potentem.

Quo-

Quoniam vero idem eodem modo valet de jure quocunque ad imperium summum pertinente; Gens minus potens imperium summum eodem modo prorsus amittere & potentiori, quæ tutelam debebat, subjici potest. *Quod erat alterum.*

Nihil in hisce difficultatis, aut obscuritatis supererit, modo satis perspecta sint, quæ de ulucapione & præscriptione integro capite demonstravimus in parte tertia Juris naturæ. Ex derelictione nimirum vim novam capit apprehensio, ut, quæ antea erat injusta, cum dereliqueretur consensu domini, nunc jus pariat, tacito hujus consensu accedente (§. 1015. p. 7. 3. *Jur. nat.*). Si dubium movet, quod vulgo

dicitur, quæ ab initio non valent ex post facto convalescere non posse; id jam sustulit *Grotius* de J. B. & P. lib. 2. c. 4. §. 12. Habet nimirum regula ista hanc exceptionem, nisi causa nova jus per se parere idonea intercesserit, qualis in præsentis casu est accedens tacitus Gentis minus potentis consensus, in quem potentior jus quoddam usurpat.

§. 85.

De occupatione imperii in regione vacua.

Si Gens quadam regionem vacuum occupat; imperium in ea simul occupat. Etenim cum Gens sit multitudo hominum in civitatem consociatorum (§. 5. *part.* 8. *Jur. nat.*); eidem quoque competit imperium civile (§. 31. 32. *part.* 8. *Jur. nat.*), sive id per se, sive per alium quocunque modo exerceat (§. 37. *part.* 8. *Jur. nat.*). Quodsi ergo regionem quandam vacuum occupat, ut eam inhabitet & in ea rem suam habeat; quin in eadem imperium habere velit, dubitandum non est. Quodsi vero velit imperium sibi habere in ista regione; haud pati velle intelligitur, ut alius in eadem jus quoddam ad id pertinens exerceat, vel eidem non subsit. Quoniam vero hoc sufficit ad imperii in regione vacua occupationem (§. 219. *part.* 3. *Jur. nat.*); si Gens quadam regionem vacuum occupat, imperium in ea simul occupat.

Nondum hiæ loquimur de occupatione bellica, quæ sit expulsa Gente, quæ antea regionem occupatam inhabitaverat. De ea enim dicendum suo loco. Absconum vero foret, si quis contendere vellet, imperium saltem Genti competere in eos, qui civitatis membra sunt, non vero terris inhære, quæ sunt in dominio Gentis. Nemo non facile videt, id adversari tranquillitati publicæ (§. 11. *part.* 8. *Jur. nat.*),

quæ ad finem civitatis pertinet (§. 13. *part.* 8. *Jur. nat.*). Quamobrem cum imperium civile ex fine civitatis metiendum sit (§. 30. & *segg.* *part.* 8. *Jur. nat.*); idem omnino extendendum ad personas quaslibet, quæ in regione quacunque de causa commorantur, vel in eam ingrediuntur. Et ita imperium in tota regione habet populus, qui eandem inhabitat.

§. 86.

Causa al- *Si familiæ in eadem regione habitantes in civitatem coeunt, imperium in tota ista regione, quo vacabat, conjunctim occupant.* Perinde est, sive familiæ in eadem regione habitantes, postquam jam antea singulæ partes quasdam occuparunt, seu occupatio facta fuerit per fundos, in civitatem coeant, sive postquam in societatem coiverunt regionem occupent per universitatem (§. 196. *part.* 2. *Jur. nat.*): dominium enim fundorum semper distinctum manet ab imperio, nec hoc ullo modo afficit. Quamobrem eodem prorsus, quo ante (§. 85.), modo patet, si familiæ in eadem regione habitantes in civitatem coeunt, eas imperium in tota ista regione, quo vacat, occupare.

Occupatio facta supponitur per fundos, si ante imperium civile concipiuntur familiæ segregatæ, sive domus liberæ: quæ enim non occupata sunt, in communione primæva relicta sunt. Enimvero quando in civitatem coeunt,

imperium occupatur in ea regione & cum eo simul occupantur loca a dominio adhuc vacua, quæ jam subjiciuntur dominio univerforum; ac ideo populi sunt.

§. 87.

Si tota quaedam regio a Gente quadam occupatur; quæ in singulos non dividuntur, ea uniuersorum sunt. Etenim si tota quaedam regio a Gente quadam occupatur, qui Gentem faciunt conjunctim dominium acquirunt (§. 189. part. 2. Jur. nat.), atque ideo tota regio est Gentis illius (§. 124. part. 2. Jur. nat.). Quoniam vero ea fiunt singulorum, quæ in singulos dividuntur (§. 191. part. 2. Jur. nat.); quæ in singulos non dividuntur, ea manent in dominio totius Gentis, adeoque uniuersorum sunt (§. 124. part. 2. Jur. nat.)

De occupa-
tione regio-
nis.

Gens spectatur unquam persona una (§. 2). Quæ igitur occupat, ea sunt in dominio ipsius (175. part. 2. Jur. nat.), consequenter si ad actum occupationis nullus alius accedat, omnibus non competit nisi usus rerum occupatarum indifferenter, prouti scilicet unicuique opus fuerit. Quamobrem solo occupationis actu non introducitur nisi communio mixta (§. 129. part. 2. Jur. nat.): a qua non receditur nisi conventionem vel expressa, vel tacita, qua alia transeunt in dominia singulorum, alia in communionem positivam (§. 126. part. 2. Jur. nat.), quæ vero dominio singulari non subijciuntur, vel communioni positivæ, ea in mixta relinquuntur. Quodsi vero quædam fuerint in dominio singulorum, antequam im-

perium in regione occupetur, hoc est, antequam familiæ in civitatem coeunt; cum imperio occupantur cetera, quæ adhuc fuerant in communionem primæva (§. 7. 9. part. 2. Jur. nat.) & in mixtam reducuntur, ex qua ut ante vel in dominia singulorum, vel in communionem quandam positivam transeunt, vel in mixta relinquuntur. Quodsi quædam non occupentur, ea manere in communionem primæva, per se patet: quo inprimis spectat jus occupandi res dominio vacuas, veluti feras & pisces, aliasque inanimatas, veluti thesauros, metalla & mineralia, & res omnes a domino derelictas, siue casu quodam dominio exemptas: de quibus abunde diximus cap. 2. part. 2. Jur. nat.

§. 88.

Quæ facta occupatione in communionem primæva relicta sunt, a Jctis Romanis dicuntur *Res communes*; quæ in communionem mixtam Gentis totius deducta & in ea manserunt, *Res publicæ*; quæ in communionem quandam certorum cœtuum, aut communitatum mixtam venerunt, *Res universitatis*; quæ denique dominio singulorum subiecta fuerunt, *Res singulorum* appellantur.

De rerum
diuisione.

Intricata vulgo habetur divisio rerum a Romanis facta, præsertim si res communes a publicis distinguendæ. Quodsi vero perpendas ea, quæ modo diximus de occupatione regionum (not. §. 87.); per nostras definitiones res omnes a se invicem, prouti a Romanis dividuntur, satis perspicue distinguuntur, ut nihil obscuritatis supersit. Facile autem patet, multum hic tribuendam esse arbitrio occupantium, ubi enumerandæ sunt res in specie ad hæc vel istud genus pertinentes. Apud Romanos habebantur communes aer, aqua profluens, mare, littora, pisces, aves ac feræ: res enim hæc omnes in communionem primæva ab ipsis relictae sunt. Res publicæ erant flumina omnia, quippe quæ in dominio populi sunt, quoad usum tamen singulis communia censebantur, ita ut cuilibet pro lubitu in iis piscari & navigare liceret. Res universitatis erant theatra, stadiis & his similia, veluti fontes, forum, curia, plateæ in urbibus. Huc etiam hodie pertinent in pagis pascua, silvæ cædæ, nemora communia. Referenda etiam huc sunt templa & res ecclesiasticæ in urbe, vel pago. Res hæc omnes sunt in communionem mixtam certorum cœtuum, quatenus proprietas

Volfi Jus Geptium.

est penes certam universitatem, usus autem singulis patet, qui sunt de universitate. Quoniam vero hæc jura factis hominum immutari possunt, prouti inter eos, quorum sunt, convenitur, & quis usus rerum vel universis, vel singulis competit; ideo subtilius adhuc res universitatis subdistingui poterant, ac inde enatae sunt difficultates, quæ torquent Juris Romani interpretes. Ita vi conventionis ad communionem positivam accedere videntur, quæ per se ad mixtam referenda erant, veluti si in pascuum commune singulis agere non licet nisi certum pecudum numerum, aut fœnum in prato communi nascens certa ratione inter singulos distribuendum. Communio autem mixta nihil mutationis subit, si unicuique eam lignorum quantitatem cedere licet, qua indiget, aut in prato communi gramina falce reficere pro indigentia sua, vel etiam in pascuum commune tot pecora agere, quot libuerit. Similiter usus templorum communis respicit universos, aut usus pratorum & pascuorum communium ad singulos pertinet. Immo rerum quoque illarum usus, quem nonnulli universi habere possunt, vel directe uniuersorum est, vel indirecte. Illius exemplum sunt tem-

E

pla.

pla, in quibus conjunctim sacris vacant universi; hujus vero sunt bona ad sustentationem pastoris ecclesie assignata, quorum usus non nisi indirecte universorum est. Similis differentia attendenda quoque venit in rebus publicis: id quod fusius persequi superfluum existimamus. Quodsi vero hæc probe consideres

in definitionibus nostris, quibus res occupatas a Gente discrevimus, nihil obscuritatis, nihil difficultatis superesse videtur. Si vero subtilius eas subdistingere libuerit, non refragabimur. Difficulus tamen in sermone latino reperientur vocabula ad res ita discretas significandum apta.

§. 89.

De modo
acquirendi
derivativo
res universi-
tatis.

Quilibet ex re sua rem universitatis sive directe, sive indirecte talem facere potest; vel simpliciter, vel sub certa lege, quomodo visum fuerit. Quilibet enim dominium rei suæ transferre potest in alium, quem voluerit (§. 12. part. 3. Jur. nat.), & quocunque modo voluerit (§. 11. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem etiam dominium rei suæ in certum quendam cœtum hominum, seu communitatem transferre potest, quomodo ipsi visum fuerit, consequenter cum res universitatis sint, quæ in communionem quandam mixtam, sive directe, sive indirecte talem veniunt (§. 88.); quilibet ex re sua rem universitatis sive directe, sive indirecte talem facere potest, vel simpliciter, vel sub certa lege, quomodo visum fuerit.

Ita dominus rem suam universitati donare, aut vendere, vel moriens legare potest, immo etiam universitatem quandam hæredem instituire. Atque hinc patet, non modo originarie res universitatis acquiri; verum etiam dari mo-

dum acquirendi res universitatis derivativum (§. 176. 177. part. 2. Jur. nat.) Huc etiam pertinet, si quis suo sumtu extrui curet fontem in foro, vel alia area, quæ est universitatis, ad communem usum.

§. 90.

De aliena-
tione & op-
pignoratione
re rerum
universita-
tis.

Res universitatis ab universitate alienari nequeunt pro lubitu, nec oppignorari, nisi indispensabilis adsit necessitas, aut manifesta universitatis utilitas id suadeat. Quoniam ecclesia particularis est universitas quædam, seu communitas (§. 484. part. 8. Jur. nat.), res autem ecclesiasticæ sunt naturaliter ecclesie particularis in certo quodam loco (§. 507. part. 8. Jur. nat.), eadem res universitatis sunt (§. 88.) Quamobrem eodem modo demonstratur, res universitatis alienari & oppignorari pro lubitu non posse, quo idem ostendimus de rebus ecclesiasticis (§. 510. 516. part. 8. Jur. nat.). Quod erat primum.

Eodem etiam modo patet, quod in casu indispensabilis necessitatis alienare, vel oppignorare liceat, quo idem de rebus ecclesiasticis evicimus (§. 514. 516. part. 8. Jur. nat.). Quod erat secundum.

Denique si manifesta universitatis utilitas suadeat, rem universitatis alienari, vel oppignorari, cum nihil fiat in præjudicium universitatis pro tempore futuro, sed eidem potius consulatur; nihil obstat, quo minus alienatio & oppignoratio fieri possit, quippe cum alienationi & oppignorationi nihil obstat, quam præjudicium, quod universitati fit pro tempore futuro, quemadmodum apparet ex demonstratione de restrictione juris ecclesie in rebus ecclesiasticis (§. 511. part. 8. Jur. nat.). Quod erat tertium.

Cum in Jure publico universali de rebus ecclesiasticis ageremus, de rebus publicis, quas ad Jus Gentium referre debuimus, nihil adhuc dictum erat. Quamobrem fieri non poterat, ut, quæ de alienatione & oppignoratione rerum universitatis tenenda sunt, primum demonstrarem, & deinde eadem ad res ecclesiasticas applicarem; sed demonstratio generalis ad casum speciale applicanda erat. Neque hoc aliquid vitii habet. Ita Eudides cum in Elementis de circulo tanquam specie qua-

dam curvarum ageret, quæ de omnibus curvis valent, in specie de circulo demonstrat, & ejus exemplo Apollonius eadem de singulis sectionibus conicis evincit. Poterant autem eodem modo in genere de curvis eadem demonstrari, & deinde ad circulum & sectiones conicas tanquam ad species sub genere contentas applicari, prout demum generales demonstrationes dedit Barrovius in Lectionibus Geometricis. Si rationes fuerint, cur de specie quadam agendum sit, antequam de genere agatur; aliter

aliter fieri nequit; quam ut, quæ in genere demonstrari poterant, in specie etiam ita demonstrarentur, ut demonstratio generalis tantummodò ad speciem applicetur. Atque hinc contingit, in genere eodem modo demonstrari quid posse, quomodo idem in specie demon-

stratum fuit. Talia in gratiam eorum moneri consultum ducimus, quibus accurata methodus curæ cordique est, & ut avertantur præcoces sciorum censuræ, qui sibi reperisse videntur non quod pueri in faba, si taxent ea, quæ defectu acuminis non satis intelligunt.

§. 91.

Si res universitatis ab universitate alienari vel oppignorari urgeat necessitas, aut manifesta suadeat utilitas; id fieri non debet sine consensu superioris, seu Rectoris civitatis. Quoniam enim Rectori civitatis competit jus vi adigendi subditos, ut minimum actus externos ad legem naturæ componant (§. 395. part. 8. Jur. nat.); is quoque permittere non debet, ut universitates res, quæ sunt universitatis, pro libitu alienent & oppignorent, cumque id facere non liceat nisi in casu extremæ necessitatis, aut manifestæ utilitatis (§. 90.), de necessitate & utilitate cognoscere debet Rector civitatis. Quamobrem si res universitatis ab universitate alienari, vel oppignorari urgeat necessitas, aut manifesta suadeat utilitas; necesse est ut id fiat consensu superioris (§. 658. part. 1. Phil. pract. univ.), consequenter sine ipsius consensu alienatio, vel oppignoratio fieri non debet.

An ad alienationem & oppignorationem requiratur consensus Rectoris civitatis.

Ad publicam omnino utilitatem pertinet prospicere, ne res universitatis alienentur, vel oppignorentur in præjudicium universitatis pro futuro tempore, & ne qui nunc universitatem faciunt jure quodam privent eos, qui eandem faciunt tempore futuro, cum jus eorum imminuant. Cura autem utilitatis publicæ ad alium non pertinet, nisi ad superiorem, seu Rectorem civitatis, cui etiam subsunt actiones eorum, qui universitatem faciunt, quatenus finem civitatis respiciunt. Universitates, cum ex distantibus consistunt (§. 489. part. 8. Jur. nat.) ac ideo eadem maneat, etiam si decedentibus aliis alii in eorum locum succedant (§. 494. part. 8. Jur. nat.), consequenter etiam si omnes fuerint mortui, qui nunc in universitate sunt, hoc respectu minorennibus æquiparantur

(§. 768. part. 7. Jur. nat.), qui curatore opus habent in administratione bonorum suorum (§. 842. part. 7. Jur. nat.), consequenter sine curatoris consensu res suas alienare, vel oppignorare nequeunt. Curatoris itaque vicem gerit superior, seu Rector civitatis. Hæc vero etiam ratio est, cur leges civiles universitatibus conferant jura minorum. Solent etiam universitates æquiparari pupillis, quorum tutor est Rector civitatis. Obligatio naturalis non alienandi vel oppignorandi res universitatis in præjudicium futuri temporis non sufficit, ut eidem pro futuro tempore sufficienter prospiciatur. Quamobrem necesse est, ut accedat vinculum externum, quale est, si validitas actus alienandi vel oppignorandi suspendatur a voluntate superioris, seu Rectoris civitatis.

§. 92.

Rectori civitatis competit dominium eminent in res universitatis. Etenim Rectori civitatis competit dominium eminent in res civium (§. 111. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum res universitatis etiam sint res civium (§. 88. b. & §. 6. part. 8. Jur. nat.); Rectori civitatis competit dominium eminent in res universitatis.

De dominio eminent in res universitatis.

Dominium eminent non confundendum est cum jure Rectoris civitatis, a quo dependet consensus in alienationem & oppignorationem

(not. §. 91.), quemadmodum ex effectu apparet (§. 93.)

§. 93.

Quoniam Rectori civitatis competit dominium eminent in res universitatis (§. 92.), vi domini autem eminentis salutis publicæ causa in casu necessitatis de rebus propriis civium disponere is potest (§. 111. part. 8. Jur. nat.); Rector civitatis quoque de rebus universitatis salutis publicæ causa disponere potest in casu necessitatis.

Ejus effectus.

Respectu utilitatis publicæ utilitas universitatis seu communivitatis cuiusdam habetur pro privata, sicuti & ipsæ res universitatis cuiusdam respectu totius civitatis, seu Reip. pro rebus privatis habentur, et si alio respectu publicæ quoque dicantur & dici possint (§. 23. p. 8. *Jur. nat.*). Atque hinc elucet differentia domini eminentis Rectori civitatis competentis in res universitatis a jure in eas alias ipsi

competente, quam modo diximus (*not. §. 92.*); Vi nimirum domini eminentis consulitur utilitati publicæ, seu totius civitatis, jure autem reliquo non nisi utilitati universitatis, seu illius cœtus, cujus sunt res. E. gr. ponamus in urbe aliqua esse granarium publicum, quod ejus defendendæ causa sit destruendum. Id destruere licet vi domini eminentis, cum interfit Reip. ut urbs optime defendatur.

§. 94.

De usu rerum universitatis.

Rebus universitatis singuli, qui in ea sunt, utendi ac fruendi jus habent & usus vel indifferenter patet singulis, prouti commodum unicuique visum fuerit, vel certa lege circumscriptus. Quoniam enim res universitatis sunt in communione mixta certorum cœtuum, aut communitatum (§. 88.), quæ autem in communione mixta sunt, earum proprietates competit universitati, singulis autem usus earundem indifferenter, prouti scilicet unicuique opus fuerit (§. 129. *part. 2. Jur. nat.*); rerum quoque universitatis usus singulis, qui in ea sunt, indifferenter patet, prouti unicuique commodum visum fuerit. *Quod erat unum.*

Enimvero quod si res eum usum non admittat, qui unicuique commodus visus fuerit, necesse est ut certa lege circumscribatur, de qua inter singulos convenitur. Cumque de usu rerum universitatis singuli conjunctim tanquam de re sua disponere possint pro lubitu (§. 118. 216. *part. 2. Jur. nat.*); inter se quoque ob rationes quasunque convenire possunt de modo, quo rebus istis sit utendum & hoc pacto lege quadam usum earundem circumscribere. Quamobrem cum pactis sit standum (§. 789. *part. 3. Jur. nat.*); in hoc casu rebus universitatis singuli uti non possunt nisi ea lege, qua usus circumscriptus. *Quod erat alterum.*

Ita in sylvis cædis, quæ sunt pagi alicujus, singuli tantam lignorum copiam cædere possunt, quanta indigent, si quidem sufficiens fuerit lignorum copia. Quod si vero in casu opposito certa lege definitum fuit, quantum unicuique cædere liceat; ea quoque unusquisque

que contentus esse debet. Ast in theatro publico singulis civibus spectare licet, prouti commodum visum fuerit. Et eodem modo singuli in campo jaculatorio jaculari, in balneo publico lavari possunt.

§. 95.

Quinam ab eo prohibentur.

Rebus universitatis nemo uti potest, qui extra universitatem est, nisi id eidem consensu universitatis concedatur. Etenim res universitatis sunt in communione mixta universitatis (§. 88. b. & §. 112. *part. 2. Jur. nat.*). Quamobrem cum qui in communione mixta sunt jure suo excludant omnes, qui sunt extra universitatem (§. 130. *part. 2. Jur. nat.*); rebus quoque universitatis nemo uti potest, qui extra universitatem est. *Quod erat unum.*

Quoniam tamen de usu disponere pro lubitu possunt omnes conjunctim, quemadmodum modo demonstravimus (§. 94. n. 2.); quin aliquem rerum universitatis usum, qui in universitate sunt, communi consensu extraneo concedere possint, dubitandum non est. *Quod erat secundum.*

Ita nemo in pascuo communi pecudes pasce-re potest, vel gramina in prato communi refecare falce, qui est extra universitatem, nisi id ipsi ab universitate concedatur. Nihil vero obstat, quominus concedi possit, cum eorum

tantummodo interfit, qui nunc in universitate sunt, ne quis extra eandem pecudes suas in pascuo communi pascat, vel in prato communi gramina falce refecet.

§. 96.

Nemo qui est in universitate prohiberi potest citra injuriam, quo minus re universitatis utatur eo modo, qui ipsi convenit. Ponamus enim aliquem, qui est in universitate, arceri ab usu rei universitatis, qualem lex, qua is definitur, permittit. Cum singuli, qui in universitate sunt, habeant jus utendi fruendi re universitatis vel indifferenter, prouti commodum visum fuerit, vel ea lege, qua usus circumscriptus (§. 94.); invito aufertur jus suum. Enimvero invito auferri nequit jus suum (§. 336. part. 2. Jur. nat.). Ergo etiam nemo, qui est in universitate, prohiberi potest, quo minus re universitatis utatur eo modo, qui ipsi convenit. *Quod erat unum.*

De usu conveniente rei universitatis prohibito.

Quoniam igitur si prohibetur, jus ejus tollitur, per demonstrata, consequenter id fit contra jus ipsius (§. 239. part. 1. Phil. pract. univ.), quando vero quis facit, quod est contra jus ipsius, injuriam ei facit (§. 859. part. 1. Jur. nat.); si quis in universitate prohibeatur, quo minus re universitatis conveniente modo utatur, injuria ipsi fit. *Quod erat alterum.*

Ita citra injuriam prohiberi nequit, ne quis in sylvæ cædua lignorum quantitatem cædat, quam singulis, qui in universitate sunt, lex

permittit, aut ne cædat pro indigentia sua, si indifferenter fuerit permillum unicuique eam lignorum quantitatem cædere, qua indiget.

§: 97.

Naturaliter nil obstat, quo minus jus suum, quod habet in re universitatis, pro lubitu in alium quemcunque & quocunque libuerit modo transferat: potest tamen aliter conveniri. Etenim cum unusquisque jus suum quodcunque in alium quemcunque pro lubitu (§. 12. par. 3. Jur. nat.) & eo, quo visum fuerit, modo transferre possit (§. 11. part. 3. Jur. nat.), naturaliter quoque nihil obstat, quo minus jus, quod quis in re universitatis habet, pro lubitu in alium quemcunque & quocunque libuerit modo transferat. *Quod erat unum.*

An jus in re universitatis in alium transferri possit.

Quoniam vero quod licitum est, ad id agendum non obligamur (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.), consequenter necesse non est, ut faciamus (§. 118. part. 1. Phil. pract. univ.); libertati nostræ relictum est, ut faciamus, vel non faciamus, prouti commodum visum fuerit. Quamobrem etsi naturaliter nil obstat, quo minus quis jus suum, quod habet in re universitatis, pro lubitu in alium quemcunque & quocunque libuerit modo transferat, per demonstrata n. 1. potest tamen aliter conveniri. *Quod erat alterum.*

Patet itaque naturaliter jus in re universitatis non minus in extraneum, quam in consocium, seu alium, qui in eadem universitate est, transferri posse non minus titulo lucrativo, veluti si gratis concedatur, vel oneroso, veluti si concedatur, ut vicissim aliquid præstetur, tam ad certum tempus, quam revocabiliter, sive integrum, sive pro parte. Ita si quis in pascuo communi pascere potest centum oves, alteri concedere potest, ut pascat triginta, ipse vero septuaginta. Similiter fœcum ex prato communi sibi debitum vendere, vel dona re

potest alteri, aut cum re alia permutare. Enimvero si ita fuerit institutum, ut ultra centum oves pascere nequeat in pascuo communi, nec pascere possit nisi suas; etiamsi quinquaginta saltem habeat oves, non tamen alteri concedere potest, ut alias quinquaginta ibidem pascat, neque jus suum pascendi oves centum locare alii potest. Facile autem patet, in hoc casu jus pascendi oves quinquaginta, quo non utitur, minime accrescere ceteris, quippe qui nec ipsi ultra numerum definitum pascere possunt.

§. 98.

Res publicæ sunt in dominio totius populi, omnibus vero non nisi indifferenter competit usus earundem prouti scilicet unicuique eodem opus fuerit. Etenim res publicarum.

De proprietate & usu rerum publicarum.

publicæ in communionem mixtam totius Gentis seu populi deductæ sunt & in ea manserunt (§. 88.). Quamobrem cum res in communione mixta sint in dominio universitatis, omnibus tamen non competit nisi usus earundem indifferenter, prouti scilicet unicuique eodem opus fuerit (§. 129. part. 2. Jur. nat.); res publicæ sunt in dominio totius populi, omnibus vero nonnisi indifferenter competit usus earundem, prouti scilicet unicuique eodem opus fuerit.

Ita e.g. flumen est in dominio totius populi, seu res populi propria, quilibet tamen e populo pro lubitu in eodem navigare & piscari potest, nisi jus piscandi fuerit occupatum & vel in dominium privati, vel universitatis cuiusdam cesserit. Notandum vero est flumen non confundendum esse cum aqua profluente. Est enim flumen consistat ex alveo & aqua, aqua tamen non spectatur tanquam profluens, sed quatenus alveum implet. Unde aqua profluens proprie dicitur, quæ nunc est in hac alvei parte, veluti dum hauritur, non vero quatenus continuo alia aliaque eandem alvei partem implet. Hoc enim respectu ad flumen pertinet. Atque ideo non implicat aquam profluentem esse communem, quæ in nullius dominio est (§. 88.); flumen autem, quod sine aqua non concipitur, esse totius populi, seu in dominio ejusdem, vi præsentis, & quod usus aquæ profluentis pateat hominibus omnibus, quacunque ex Gente sint, usus autem fluminis ad certam Gentem restringatur. Ea nimirum dif-

ferentia est inter res communes & res publicas, ut illæ sint in dominio nullius, hæ vero in dominio certæ cuiusdam Gentis, usus vero illarum sit omnium hominum communis, harum vero usus communis alicujus saltem populi. Manifesta vero etiam est differentia, quæ inter res publicas & res universitatis intercedit. Publicæ nimirum sunt in dominio totius populi, & omnibus usuearum indifferenter patet, vi præsentis; aut res universitatis sunt in dominio certi cuiusdam cœtus seu communitatis, & usus communis est singulis, qui sunt in isto cœtu, seu communitate (§. 88. 94.). Differunt itaque res publicæ a rebus universitatis, quemadmodum magis generales a specialibus. Quodsi cœtum quendam hominum spectes tanquam populum, cum uterque sit universitas quædam (§. 112. part. 2. Jur. nat.); vi principii reductionis quæ de rebus universitatis demonstrantur facile suo modo applicantur ad res publicas.

§. 99.

De dominio rerum publicarum in Rectorem civitatis transferre potest (§. 12. part. 3. Jur. nat.), usu tamen vel omni, vel saltem aliquo manente penes populum.

Rectorem civitatis translate.

Ita dominium fluminis in Rectorem civitatis transferri potest, usu navigandi & piscandi, pecora ad flumen appellendi & ibi potandi lavandique manente apud populum, vel jus etiam piscandi Rectori civitatis adscribi po-

test, ut de eo disponat, quemadmodum visum fuerit. Similiter viarum publicarum dominium in Rectorem civitatis transferri potest usu eundi & vehendi manente apud populum.

§. 100.

De modo utendi re publica. Quilibet re publica ita uti debet, ne usui publico, seu omnium communi ullo modo noceatur. Usus enim rei publicæ omnibus indifferenter competit, prouti scilicet unicuique eodem opus fuerit (§. 88.). Quodsi ergo quis re publica ita utatur, ut usui publico omnibus communi quocunque modo noceatur; id fit contra jus omnium commune (§. 239. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem cum nemo quid facere debeat contra jus alterius (§. 910. part. 1. Jur. nat.); nemo quoque re publica ita uti debet, ut usui publico, seu omnium communi ullo modo noceatur.

Ita nemini licet molem in fluvium injicere, vel molendinum in eo extruere, vel aquam ducere in prædium suum, quia navigatio redditur deterior, sive id ipsum navigabile sit, sive aliud navigabile faciat. Ædificare in flumine publico etiam ea de causa non licet privato; quia fundus est totius populi, in quo

privatus nullum jus habet, qui tantummodo competit jus ad usum ceteris, qui de populo sunt, minime nocuum. Similiter si quis agrum viæ publicæ adjacentem fossa cingere velit; fossam effodere debet in agro suo, nullo spatio de via publica detracto, nec terræ molera, quæ effoditur, in via publica aggerere licet.

§. 101.

§. 101.

Si jus piscandi dominio privato subjicitur, ipsum tamen flumen publicum manet. De jure pi-
 Etenim usus fluminis publici, quorum in numero piscatio est, tales sunt, ut scandi pri-
 unus subsistere possit sine altero. Quamobrem nihil obstat, quo minus usus vato in flu-
 aliquis fiat privatus, ceteris manentibus communibus. Quoniam itaque jus pi- mine publi-
 scandi dominio subjici potest (§. 216. part. 2. Jur. nat.); si jus piscandi dominio co.
 privato subjicitur, minime inde sequitur, ipsum flumen esse in dominio pri-
 vato. Quare si id solum dominio privato subjicitur, ipsum flumen publicum
 manet (§. 88.).

Pisces in flumine proprie res communes sunt (§. 88.); jus vero eos occupandi, consequen-
 ter jus piscandi dominio subjici potest (§. 216. part. 2. Jur. nat.), & naturaliter cum ipso flu-
 mine a populo occupatum videtur. Et ea de causa jus piscandi abire in rem publicam perinde
 ac flumen (§. 88.), ac propterea piscatio ad usum fluminis relata, perinde ac si avium
 in aere volitantium occupationem ad usum aeris; aut si in agris fiat ad agrorum usum referre
 velis. Quamobrem nil obstat, quo minus

flumina fiant res publicæ, & jus piscandi ma-
 neat res communis, ita ut cuilibet etiam peregrino in flumine publico piscari liceat. Atque
 eodem modo jus piscandi fieri potest privatum, ipso flumine manente re publica. Pisces per se
 ad flumen non pertinent, sicuti nec aves ad aerem, in quo volitant, vel ad agros, quibus
 insident. nec feræ ad sylvas, in quibus circumvagantur. Utus igitur fluminis qua talis
 distinguendus est ab eo, quem habere potest, quatenus eidem occupabilia insunt.

§. 102.

Reſtori civitatis imperium in locis publicis & dominium eminens in rebus publi- De imperio
cis competit. Imperium civile, quod Reſtor civitatis exercet (§. 42. part. 8. & dominio
 Jur. nat.), proprie est jus in actiones singulorum de populo, quatenus ad com- eminente in
 mune civitatis bonum, seu publicum refertur (§. 35. part. 8. Jur. nat.). Et rebus publi-
 quoniam populus regionem occupando suam fecit (§. 175. part. 2. Jur. nat.); cis.
 imperium exercendum in qualibet ejus parte, seu ubivis locorum, sive ea in
 privata dominia transferint, sive publica manserint. Reſtori igitur civitatis
 imperium competit in quovis loco, qui ad res publicas referendus. Quod erat
 primum.

Quod vero dominium eminens habeat in rebus publicis, eodem modo patet,
 quo idem de rebus universitatis ostendimus (§. 92.). Quod erat alterum.

Ita imperium Reſtor civitatis habet in fluminibus & vis publicis, in locis desertis, seu
 nondum cultis, etſi dominium istarum rerum sic penes populum, nec intelligatur in Reſto-
 rem civitatis translatum (§. 99.). Imperium enim a dominio semper distinctum manet, nec
 duo hæc jura unquam necessario per se coher-
 rent. Quamvis itaque dominium rerum publica-
 rum sit penes Reſtorem civitatis, non ta-
 men ideo imperium eidem in locis publicis
 competit, quod per se ad omnia loca extendit-
 ur, quatenus in iis homines certas actiones
 edere possunt, in quas jus est imperium habenu.
 Quemadmodum vero dominium eminens
 tanquam pars potentialis in ipso imperio con-
 tinetur (§. 111. part. 8. Jur. nat.); ita confun-
 dendum non est cum dominio rerum publica-
 rum a populo in Reſtorem civitatis translato
 (§. 99.), & quæ vi hujus facere potest, ea
 probe distinguenda sunt ab illis, quæ vi do-
 minii eminentis sunt: id quod tenendum, si
 singula accurate demonstrare & genuinas om-

nium eorum, quæ Reſtor civitatis facit quoad
 res publicas, rationes allequi volueris. Quæ-
 libet enim deducenda sunt ex eo fonte, quo
 fluunt. Ceterum flumina publica & viæ publi-
 cæ duplici modo considerari possunt, vel qua-
 tenus homines in iis agere possunt, quæ ad il-
 larum usum minime spectant, veluti si quis
 alterum in flumine, aut via interficiat, vel
 plagis afficiat, aut injurias eidem dicat; vel
 quatenus certum præstant usum, veluti ut in
 flumine navigetur, aut pecora ad aquandum
 & lavandum ad id appeantur, & ut in via
 publica quis eat, aut vehat. Priori respectu
 flumina publica & viæ publicæ proprie sunt
 loca publica; posteriori autem respectu res pu-
 blicæ (§. 88.). Ac ideo in istis imperium ha-
 bet Reſtor civitatis tanquam in locis publicis
 & loca publica pertinent ad territorium ejus-
 dem (§. 166. part. 8. Jur. nat.). Distinctio ista
 cum fundetur in notionibus rerum (§. 495.
 part. 1. Jur. nat.), & imperii; vñ eorum, quæ
 modo dicta sunt, non temere fingitur.

§. 103.

§. 103.

De officio dominii emi-
nentis in re-
bus publi-
cis. Quoniam Reſtori civitatis dominium eminentis competit in rebus publicis (§. 102.), vi dominii autem eminentis disponitur de rebus publicæ salutis cauſa in caſu neceſſitatis (§. 111. part. 8. Jur. nat.); Reſtor civitatis de rebus publicis ſalutis publicæ cauſa in caſu neceſſitatis diſponere poteſt, prouti ipſi viſum fuerit.

Ita vi dominii eminentis commerciorum cauſa per alveum artificialem duo flumina navigabilia connectere poteſt, vel etiam aquas ex uno flumine in aliud ducere, ut id navigabile efficiatur, etiamſi uſui communi aliquo modo no-

ceatur. Atque hinc clariuſ eluceſcit differentiæ, quæ intercedit inter dominium eminentis in rebus publicis & dominium earundem, quod vel penes populum eſt, vel in Reſtorem civitatis tranſlatum (§. 98. 99.).

§. 104.

De legibus civilibus de uſu rerum publicarum & univerſitatis ſerendis. Reſtor civitatis leges ferre poteſt de uſu rerum publicarum & univerſitatis. Reſtor enim civitatis ex naturaliter licito lege civili debitum vel illicitum; ex eo autem, quod imperfecte debetur, perfecte debitum facere poteſt, prouti fini civitatis convenit (§. 977. part. 8. Jur. nat.), & ſi quid pluribus modis fieri poteſt, ut hoc vel illo modo fiat præcipere poteſt (§. 978. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum uſus rerum publicarum & univerſitatis naturaliter licitus ſit (§. 94. 99. b. & §. 170. part. 1. Phil. præſt. univ.), & uſus ille pluribus modis fieri poſſit, prouti a poſteriori abunde conſtat; Reſtor quoque civitatis de uſu rerum publicarum & univerſitatis leges ferre poteſt, quibus vel ex licito fit illicitum, vel debitum, vel ex imperfecte debito perfecte debitum & quibus uſus illarum certo modo definitur.

Ita leges ferre poteſt de piſcatione in fluminibus, veluti ut prohibeatur piſcacio communis in certa fluminis parte, vel ne piſciculi minores capiantur, nec uti liceat retibus, niſi ex quibus piſces non juſtæ magnitudinis elabi poſſunt, aut ut certo tempore piſcacio ſit illicita, alio debita. Cum adhuc alii dentur modi, quibus ex legibus naturalibus efficiantur civiles, & quos (c. 5. part. 8. Jur. nat.) in theoria naturali legum civilium demonſtravimus, præter eos, ad quos provocavimus in demonſtratione; facile patet, multas admodum leges non modo de piſcatione, verum etiam de uſu omni rerum quarumcumque publicarum & univerſitatis ferri poſſe. Dum vero de rebus publicis & univerſitatis agimus, in generalibus ſubiſtimus, nec ad ſpecialis deſcendimus, quæ plerumque per modum corollarii inde inferri, aut non nimis difficili demonſtratione deduci

poſſunt. Quodſi enim ad res publicas & univerſitatis in ſpecie deſcendere vellemus; tractatio foret prolixior, quam præſens fert inſtitutum. Neque etiam mirum videri debet, ſi poteſtatem legiſlatoriam extendamus ad uſum rerum communium vel totius gentis, vel univerſitatis cujuſdam alterius. Etenim ea quoque ſeſe exercit circa dominia privata, ſeu uſum rerum privatarum. Imperio enim civili ſubjacent omnes actiones ſubditorum, quatenus ad finem civitatis quomodocumque referuntur, & leges non ſunt niſi media, quibus finis civitatis obtinetur, conſequenter præſcribunt, quomodo ſubditi actiones ſuas ad finem civitatis dirigere debeant. Abſonum itaque foret, ſi quis uſum rerum publicarum vel univerſitatis poteſtati legiſlatoriæ ſubducere vellet, ut cui-libet relinquantur liber abuſus earundem, aut quod in uſu fini civitatis contrarietur.

§. 105.

De uſu con-
veniente rei
publica pro-
hibito. Nemo de populo prohiberi poteſt citra injuriam, ne re publica modo conveniente utatur. Oſtenditur eodem modo, quo idem de uſu rei univerſitatis demonſtravimus (§. 96.).

Ita nemo prohiberi poteſt, ne eat in via publica, aut vehat, vel ne in publico flumine naviget. Notavimus jam ſupra (not. §. 98.),

res publicas ad res univerſitatis reduci poſſe, cum totus populus etiam ſit univerſitas quædam (§. 112. part. 2. & §. 5. p. 8. Jur. nat.)

§. 106.

§. 106.

Si flumen duo territoria determinat, dominium & imperium in flumine erit ejus Gens, quæ prior id occupavit: dominia & imperia Gens utriusque ad medietatem fluminis utrinque pertingunt, si simul occupant, & in casu dubio hoc præsumitur. Quodsi res pactioibus definita, iis standum. Etenim occupando acquiritur dominium originarie (§. 178. part. 2. Jur. nat.), & si Gens quædam regionem vacuum occupat, imperium in ea simul occupat (§. 85.) Quodsi ergo flumen duo territoria determinat, & Gens una idem prior occupavit; dominium & imperium in flumine toto erit istius Gens. Quod erat primum.

De flumine
duo territo-
ria deter-
minante.

Quodsi duæ Gentes regionis, quod flumen determinat, eodem tempore occupent, cum fluminis usus utriusque utilitati serviat, hoc quoque simul occupasse intelliguntur. Ac ideo cum naturaliter utriusque Gens æquale jus sit (§. 78. 81. part. 1. Jur. nat.); dominia & imperia utriusque Gens ad medietatem fluminis utrinque pertingunt per demonstrata n. 1. Quod erat secundum.

Quodsi non constat, utrum Gens una prior flumen occupaverit, nec ne, neque etiam num pactioibus de dominio & imperio in flumine aliquid definitum fuerit; id præsumendum, quod magis naturale est. Quamobrem cum natura Genti nulli prærogativam tribuat præ altera (§. 94. part. 1. Jur. nat. & §. 2. b.), naturali autem æquitati maxime conveniat, ut dominia & imperia ad medietatem fluminis usque utrinque pertingant; hoc in casu dubio præsumitur. Quod erat tertium.

Denique cum pacta sint servanda (§. 789. part. 2. Jur. nat.); quicquid de dominio & imperio in flumine pactioibus fuerit definitum, eo standum. Quod erat quartum.

Cum nostra tempora longissime absint a prima occupatione; vix dabitur in præsentem casu Jus Gentium aliud, quam pactitium. Equidem concipi quoque poterat casus, quo Gentes utriusque ripæ ejusdem fluminis accolæ flumen reliquerint in communione primæva, vel idem fecerint rem utrique Genti communem; aut cum uterque casus non satis conveniat imperio, quod facile assequi datur, vix dabilis erit, nec difficulter pro moraliter impossibili habetur. Facilius admittitur flumen

dominio, quam imperio vacuum, & communitio positiva quoad usum fluminis, quam imperii. At cum in utroque casu facillime oriuntur difficultates nimium molestæ; hæc ipsæ Gentes permovent, ut certi quid pactioibus inter se definiant. Pater vero, si flumen fuerit Gens unius, siue utriusque dominia & imperia utrinque ad medietatem ejus pertingant, de usu fluminis & exercitio imperii in eodem variis conveniri posse, quæ tum juris sunt pactitii (§. 23.

§. 107.

Si flumen, quod duo territoria determinat, derelicto alveo veteri alia irruperit; in alveo dominium & imperium retinet Gens, quod habuerat in flumine, & dominia & imperia utrinque ad medietatem alvei pertingunt, si ad medietatem fluminis pertinebant. Etenim naturalis alveus a flumine ad aliam partem fluente derelictus ejus manet, a quo ante fuerat occupatus (§. 372. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem si dominium & imperium in flumine, quod duo territoria determinat, fuerit penes Gentem unam; ubi alveus derelinquitur a flumine, dominium & imperium hujus Gens in eodem subsistit. Quod erat unum.

De alveo
fluminis de-
relicto.

Et eodem modo patet, dominia & imperia utriusque Gens ad medietatem alvei pertingere debere, si antea ad medietatem fluminis pertinebant. Quod erat alterum.

Grotius de J. B. & P. lib. 2. c. 3. §. 17. hanc reddit rationem, quod ea mens populorum fuisse censenda sit, ut, si flumen esse desisset, tum quoque teneret, quod tenuisset. At non opus esse videtur, ut rationem e longinquo petamus. Cum enim flumen constat ex alveo & aqua profuente; quale jus in flumine Gens habet, tale etiam in alveo habet. Quamobrem etiam si flumen ad aliam partem fluens alveum in universum derelinquat, consequen-

quo petamus. Cum enim flumen constat ex alveo & aqua profuente; quale jus in flumine Gens habet, tale etiam in alveo habet. Quamobrem etiam si flumen ad aliam partem fluens alveum in universum derelinquat, consequen-

ret interest; ut nullum amplius flumen sit, ubi ante fuerat; nulla tamen ratio est, quæ jus in parte, quod adhuc superest, tollat. Sane si ædificium conflagrat, jus tuum in fundo

interitu ejus minime tollitur; sed dominium in eo retines. Par utique ratio est, si flumen alveum in univèrsum derelinquat.

§. 108.

*De territo-
riis arcifi-
niis.* Si territoria, quæ flumen determinant, fuerint arcifinia; Gentes utrinque jus alluvionis habent. Patet eodem modo, quo idem ostendimus de agro arcifinio (§. 363. part. 2. Jur. nat.).

Nimirum quod alluvione territorio alterutri adjicitur, ad territorium pertinet, cui adjicitur. Damnum, quod patitur Gens oppositæ ripæ accola, ex interitu rei suæ nascitur, nec dici potest, Gentem, quæ jus alluvionis ha-

bet, locupletiolem fieri ex re alterius: id quod juris naturæ repugnat (§. 485 part. 2. Jur. nat.). Vide, quæ de re annotavimus (not. §. 357. 358. part. 2. Jur. nat.).

§. 109.

*An allu-
vione tum
quicquam
mutetur in
jure flumi-
nis.*

Quoniam Gentes, quorum territoria sunt arcifinia, jus alluvionis habent (§. 108.); alluvione non mutatur jus, quod in flumine habent, cum id tanquam terminus naturalis territoria determinans (§. 362. part. 2. Jur. nat.), non intereat, sed subsistat, quacunque ex parte alluvio territorium augeat, vel minuat. Quamobrem si flumen totum fuerit Gentis unius, facta alluvione dominium & imperium in toto retinet; si vero utrinque dominium & imperium ad medietatem pertingat, alluvione facta adhuc ad medietatem fluminis pertinet.

In casu dubio territoria, quæ flumine aliquo determinantur, arcifinia præsumuntur, quoniam ad ea distinguenda nihil aptius est, quam id, quod non facile transitur. Ceterum

quæ de fluminibus diximus, ea etiam intelliguntur de montibus, qui territoria determinant, non autem eadem facilitate de sylvis, præsertim vallis: ubi res pactionibus definienda.

§. 110.

*De ponte
flumini pro
parte vicini-
dia ad Gen-
tes accolas
pertinenti
imponendo.*

Si flumen duo territoria determinans pro parte dimidia pertinet ad Gentes utrinque fluminis accolas; pons eidem imponi nequit nisi utriusque consensu. Quoniam enim dominus jure suo, quod in re habet, excludit omnes alios, in quorum dominio res non est (§. 120. part. 2. Jur. nat.); Gens quoque, quæ dominium non nisi in dimidia parte fluminis habet, in parte dimidia altera, quæ ad Gentem vicinam pertinet, pontem extruere nequit. Quodsi ergo flumini pons imponendus, id fieri nequit nisi utriusque Gentis consensu.

Item patet de alio quocunque, quod fieri debet in parte dimidia ad Gentem vicinam

pertinente, veluti si per transversum fluminis molendini extruendi causa agger excitandus.

§. 111.

*De jure præ-
ventionis in
actu utitur
usu rei pu-
blica, vel
universita-
tis.*

Si res publica, vel universitatis non admittit simultaneum omnium usum; qui cum alius ab usu depellere nequit, sed expectare debet, donec usus fuerit absolutus. Etenim si res publica, vel universitatis non admittit usum simultaneum, impossibile est ut uno eodemque tempore omnes, qui jus utendi habent, re utantur. Qui vero actu utitur, jure suo utitur. Quamobrem cum nemo hominum habeat jus impediendi alterum, quominus jure suo utatur (§. 180 part. 1. Phil. pract. univ.); nemo quoque eum, qui actu utitur, ab usu depellere potest, consequenter etsi ipsi etiam competat jus utendi re ista, expectare tamen debet, donec usus fuerit absolutus.

Ita si quis ex puteo communi, qui res uni-

versitatis est, hauriat actu aquam, vel prior ad

ad hauriendum accesserit ; non potes eum depellere , ut prior haurias , sed expectandum , donec hauserit tibi que locum fecerit . Similiter si quis in flumine publico actu piscetur , non

potes eum depellere ; ut in eo loco pisceris ; sed expectare debes , donec piscatio absoluta fuerit , si in eodem piscari velis .

§. 112.

Si res publica , vel universitatis non admittant usum nisi qui in abusu consistit Idem porro hoc est , si usus consistat in apprehensione rerum , quæ usu consumuntur ; qui actu rem apprehendit , vel ad eam apprehendendam prior venit , is ab ea apprehendenda arceri nequit . Etenim si usus consistit in apprehensione istiusmodi rerum , quæ usu consumuntur ; impossibile est , ut plures , qui jus utendi habent , eandem rem apprehendant . Quamobrem porro ut ante patet (§. 111.) ; qui actu rem apprehendit , vel ad eam apprehendendam prior venit , eum ab ea apprehendenda arceri non posse , ut tu eandem apprehendas .

Ita si in sylva cædunt qui jus cædendi ligna habet actu cædit , vel ad ea cædenda prior venit ; tu eum impedire nequis , ut hæc ligna cædat , propterea quod tu eadem cædere males . Idem intelligitur , si quis gramina falce refecat in prato communi . Obtinet hic idem ,

quod in communiõne primæva juris est (§. 35. 36. part. 2. Jur. nat.) . Uti enim rerum publicarum & rerum universitatis cum sit communis populo universo , ac singulis de universitate (§. 88.) , imitatur usum rerum in communiõne primæva , immo cum eodem conventit .

§. 113.

De usu rerum publicarum & universitatis ac conservatiõne earundem Rector civitatis leges ferre potest , prouti e re populi vel universitatis fuerit , & de usu rerum publicarum ac earum conservatiõne convenire quoque possunt pactis , qui sunt de universitate . Uti enim rerum publicarum ad commune bonum civitatis pertinet (§. 9. part. 8. Jur. nat. & §. 88. h.) . Et cum universitates sint de civitate , usus quoque earundem ad bonum civitatis pertinet . Quamobrem cum leges civiles præscribant media , quibus bonum civitatis obtinetur (§. 969. part. 8. Jur. nat.) , & Rectori civitatis competat potestas legislativa (§. 813. part. 8. Jur. nat.) ; Rector quoque civitatis de usu rerum publicarum & universitatis leges ferre potest . Quod erat primum .

Quonia in vero usus subsistere nequit , nisi substantia rei salva ; facile porro patet , Rectorem quoque civitatis leges ferre posse de conservatiõne rerum publicarum & universitatis . Quod erat secundum .

Et quia res publicæ utilitati totius populi , res universitatis utilitati universitatis intervire debent (§. 495. part. 1. Jur. nat. & §. 88. h.) ; leges de usu rerum publicarum & universitatis ferendæ sunt , prouti e re populi , vel universitatis fuerit . Quod erat tertium .

Denique cum usus rerum universitatis sit universitati proprius (§. 94.) , qui libet autem de re sua pro lubitu disponere possit (§. 118. part. 2. Jur. nat.) ; de usu rerum universitatis & , ut is haberi possit , de conservatiõne earundem inter se convenire possunt qui sunt de universitate (§. 698. part. 3. Jur. nat.) , cumque sese sibi invicem obligare nequeant nisi promittendo (§. 393. part. 3. Jur. nat.) ; pacta inire (§. 783. part. 3. Jur. nat.) . Quod erat quartum .

In casu particulari dantur rationes particularæ , cur & quales leges de rerum publicarum & universitatis usu ac conservatiõne ferendæ . Detumuntur autem ex Jure publico universali , quod in parte octava Juris naturæ explicavimus . Ita constat , Rectori civitatis curæ esse debere , ut quilibet sit tutus ab iniuriis aliorum (§. 532. part. 8. Jur. nat.) . Quam obrem si verendum , ne in usu rei publicæ , vel universitatis unus alteri iniuriam facile fa-

ciat ; usus ea lege circumscribendus , qua caveatur , ne iniuria in eodem committatur , & pena ad cohibendam legis transgressiõnem sufficiens eidem addenda (§. 585. part. 6. Jur. nat.) . Observanda hic eadem sunt , quæ de theoria legum civilium , seu modo efficiendi legis civiles ex naturalibus (§. 666. part. 8. Jur. nat.) , in genere demonstravimus (cap. 5. part. 8. Jur. nat.) . Similiter Rector civitatis contempere quoque tenetur universitati pro futuro tempore

re. Quamobrem cavere debet, ne in usu præfenti quid committatur, quod noceat usui futuro. Quodsi qui sunt in præfenti de universitate negligentes sint in re conservanda; vi eos adigere potest, ut faciant ea, quæ ad conservationem rei necessaria sunt, & ne faciant, quæ eidem advertantur (§. 395. part. 8. Jur. nat.). Ita si in sylva cædua unicuique tantam lignorum copiam cædere licuerit, quantam voluerit; sylvarum conservandarum causa. Rector

civitatis lege præscribere potest, quantam cædere quotannis liceat & præcipere ea, quæ ad incrementum lignorum promovendum requiruntur. Poterant etiam talia pactionibus definiti, modo omnes satis prompti essent ad ea facienda, quæ æquitati naturali consentanea sunt, nec utilitatem suam præfentem præferrent utilitati futuræ posterorum. Earum igitur defectum supplere debent leges civiles (§. 395. 82. part. 8. Jur. nat.).

§. 114.

Cujusnam summi res universitatis conservanda.

Res universitatis summi universitatis sunt conservanda. Quoniam universitas est multitudo hominum certo fine consociatorum (§. 112. part. 2. Jur. nat.), ac ideo ex distantibus constat (§. 489. part. 8. Jur. nat.); ea subsistit, etiam si decedentibus iis, qui nunc eandem faciunt, alii in ejus locum succedant (§. 494. part. 8. Jur. nat.), consequenter usus rerum universitatis non modo ad præfentes, verum etiam ad futuros pertinet, ita ut, quam primum quis ad universitatem accedit, usum quoque habeat (§. 94.). Ut igitur res usum habere possint pro futuro etiam tempore, eædem omnino sunt conservanda. Quamobrem cum per se pateat, rem conservandam esse ab eo, cujus est usus, & qui eadem uti nequit, nisi salva substantia, ne futuro usui præjudicetur; res universitatis summi universitatis sunt conservanda.

Res universitatis respectu totius civitatis habetur pro privata. Quemadmodum itaque res sua privata tuo summi conservanda, ut usum habere possis, & absonum foret prætere, ut alieno summi, veluti publico, conservetur; ita quoque res universitatis summi universitatis conservanda, nec præterendi potest, ut publico

totius populi, vel aliorum quorumcunque, qui extra universitatem sunt summi conservetur, nisi sufficientes sint rationes, cur ab aliis beneficium petatur; quod sicubi necessarium fuerit Rector civitatis in perfecte debitum mutare potest (§. 977. part. 8. Jur. nat. & §. 26. p. 4. Jur. nat.).

§. 115.

De reparatione rerum universitatis.

Quoniam *res universitatis summi universitatis sunt conservanda* (§. 114.), conservari autem nequeunt, nisi reparentur in melius, quando id necesse fuerit; eædem quoque *summi universitatis sunt reparanda.*

E.g. Si fons in foro, ex quo omnibus, qui in urbe sunt, aquam haurire licet, vetustate collabatur, vel quodcunque accidat, quod usui obiter; communi incolarum summi reparandus. Centetur autem id fieri, si magistratus oppidanus, qui rerum universitatis curam gerit, ex iis, quæ eo sine incolæ contribunt, sum-

mus faciat. Ad summi vero in reparationem rei universitatis faciendos etiam referuntur operæ in eam impendendæ. Perinde nimirum est, sive qui de universitate sunt operas ipsimet præstent, sive pro certa mercede operas alienas conducant: in casu enim priori summi proprio parant.

§. 116.

De tributione rerum universitatis causa imponendis.

Quoniam *res universitatis summi universitatis conservanda* (§. 114.) & *reparanda* (§. 115.); *singuli, qui sunt de universitate, ad res universitatis conservandas & reparandas pro rata contribuere debent, vel ordinarie certo tempore, vel extraordinarie, si quod ordinarie contributum non suffecerit, consequenter eo sine tributum imponere licet* (§. 159. part. 1. Phil. præf. univ.), cumque quod eo sine contribuitur in eundem quoque sit impendendum, quod per se patet; *qui universitatis res curant, rationem administrationis universitati, vel etiam Rectori civitatis reddere tenentur.*

Commodius accidit singulis, si certo tempore modicum quid contribuant, quam si casu emer-

emergente multum sit contribuendum. Tributa igitur rerum universitatis causa ferenda juri perfecto conveniunt (§. 193. part. 1. Phil. præf. narv.). Facile autem patet respectu totius civitatis tributa hæc spectanda esse tanquam

pecuniam privatam, in quam populo universo, consequenter Rectori civitatis nullum jus competit, nisi quatenus curam habere is debet, ut pecunia recte administraretur (§. 395. part. 8. Jur. nat.).

§. 117.

Res publicæ publico sumtu conservanda atque reparanda. Quoniam rerum publicarum usus indifferenter competit omnibus, qui de populo sunt (§. 98.); eodem modo ostenditur res publicas publico sumtu conservandas esse, ac proinde inferitur, eas quoque sumtu publico reparandas, quo illud demonstravimus de rebus universitatis (§. 114.), & hoc inde intulimus (§. 115.).

Nimirum qui usum rei habet, is quoque rem conservare ac reparare tenetur, ut habere possit.

§. 118.

Quoniam res publicæ publico sumtu conservanda atque reparanda (§. 117.); *De tributis* populus universus ad res publicas conservandas & reparandas contribuere debet, prouti Rectori civitatis commodum visum fuerit (§. 777-778. part. 8. Jur. nat.), & quod eo sine contribuitur, in hunc quoque usum impendendum (§. 954. part. 8. Jur. nat.): immo Rector civitatis etiam ad minuendum tributum operas a subditis ad conservationem necessarias exigere potest.

Rectoris civitatis utique est providere iis, quæ ad publicam utilitatem spectant. Quodsi ergo in eo deprehendatur aliquis defectus, id negligentiz ipsius tribuendum. Quodsi quæ rerum publicarum conservandarum & reparandarum causa contribuuntur, alium in usum im-

pendat, id ad malum regimen referendum. Si simpliciter quædam contribuuntur utilitatis publicæ causa, ne scilicet desint sumtus ad Remp. bene administrandam necessarii; facile patet, ex ærario publico faciendos esse sumtus.

§. 119.

Quia populus universus ad res publicas conservandas & reparandas contribuere debet (§. 118.), viæ autem publicæ sunt res publicæ (§. 88.), & qui usum actu habet, ut habere possit, inprimis contribuere teneatur, pro vectura vero quod solvitur vestigial est (§. 929. part. 8. Jur. nat.); *De vestigialibus in via publica vebunt, vestigial exigere licet: quod cum impendendum sit in eum usum, cujus causa imponitur (§. 934. part. 8. Jur. nat.); conservationi & reparationi viarum publicarum impendendum.*

Vide, quæ alias ea de re annotavimus (not. §. 934. part. 8. Jur. nat.). Tenenda etiam hic sunt, quæ modo ad præcedentem propositionem annotavimus (not. §. 118.).

§. 120.

Usus maris vasti consistit in navigando & piscando; juxta littora in occupando in littore inventa, veluti conchas, gemmas & alicubi succinum, & in coquendo sale ex aqua marina. A posteriori hoc satis manifestum est, ut ulteriori probatione non indigeat.

Usus prior mari per se competit; posterior vero per accidens. Et qui tam per se, quam per accidens competit usus salvæ substantiæ obtineri potest.

§. 121.

Quoniam maris vasti usus consistit in navigando & piscando (§. 120.), quod vero

*mare domi-
nio suo sub-
jicere.*

vero tu in mari naviges, vel pisceris, ideo non nocetur alteri, ne ipse quoque navigare, vel piscari possit, siquidem navigatione, aut piscatione indiget; *mare vastum res usus inexhausti est* (§. 195. part. 2. Jur. nat.), consequenter cum nemo rerum pure naturalium inexhausti usus dominium acquirere valeat (§. 201. part. 2. Jur. nat.), aut dominio suo subjicere debeat (§. 199. part. 2. Jur. nat.), nulli quoque *Genti vastum mare, etsi fieri posset, dominio suo subjicere licet, nec salvo jure naturali dominium ejus acquirere valet.* Ac idem eodem modo intelligitur de *Gentibus pluribus, quæ divisione dominio suo vastum mare subjicere non valent, consequenter nec Gens ulla magnam quandam oceanum, vel maris vasti partem dominio suo subjicere valet.* Et quoniam res dominio subjiciuntur propter usum, nulla quoque *jus in mari vasto navigandi & piscandi dominia sua subjicere valet.*

Recte hanc rationem moralem vocat *Grotius*, quia desumitur a jure, quæ facultas moralis est (§. 156. part. 1. Phil. pract. univ.), & opponitur potentæ agendi physicæ, quam quidem illa supponit, sed non vice versa ab hac sup-

ponitur, cum multa agere possis; quæ tamen agere non licet. Ita furtum est actus physice possibilis, quod nemini ignotum; non tamen moraliter, quia furtum committere non licet.

§. 122.

*Anquis na-
vigationem
& piscatio-
nem in mari
vasto probi-
tere possit.*

Quoniam *jus navigandi & piscandi in mari vasto nemini dominio suo subjicere licet* (§. 121.); *nemo quoque prohibendi jus habet, quo minus alter in mari vasto naviget ac piscetur*, consequenter *cuiilibet Genti pro lubitu & navigare, & piscari licet.*

Nimirum *jus utrumque universo generi humano commune manere debet, ut unusquisque homo eodem uti possit, quando & quoties libuerit. Domini est excludere alios eo jure,*

quo ipse utitur (§. 119. part. 2. Jur. nat.). Qui vero *jus proprium non habet, nec alios eodem excludere potest, multo minus autem jure communi.*

§. 123.

*An arcere
ab usu isto
sit injuria.*

Si qua Gens arcere velit aliam ab usu navigandi & piscandi in vasto mari, injuriam ei facit. Etenim *cuiilibet Genti in mari vasto navigare & piscari pro lubitu licet* (§. 122.). Quodsi ergo *Gens aliqua Gentem aliam ab usu navigandi & piscandi arcere velit; hoc fit contra jus ipsius* (§. 239. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem cum *injuriam alteri faciat, qui quid committit, quod est contra jus ipsius* (§. 859. part. 1. Jur. nat.); si *qua Gens aliam arcere velit ab usu navigandi & piscandi in vasto mari, injuriam ei facit.*

Non rationem habemus eorum, quæ vel olim facta sunt, vel hodie sunt. Jus enim naturæ rationes intrinsecas habet, nec facta

Gentium sunt norma juris, sed potius jus est norma factorum.

§. 124.

*An usus iste
præbeat jus-
tam belli
causam.*

Quoniam *Gens, quæ alteram arcere vult ab usu navigandi & piscandi in mari, injuriam ei facit* (§. 123.), *injuria vero justa belli causa est* (§. 1109. part. 1. Jur. nat.); si *qua Gens velit aliam ab usu navigandi & piscandi in mari vasto arcere, hæc justam belli causam habet.*

Nimirum quæ bellum gerit, *Gens jus suum defendit adversus alteram, quæ id sibi invitz*

auferre nititur. Quamobrem illi in hanc jus belli natura competit (§. 1104. part. 1. Jur. nat.):

§. 125.

Ex adverso quia Gens, quæ alteri permittere non vult liberum navigandi & piscandi usum in mari vasto, injuriam ei facit (§. 123.), si vi armorum eandem ab hoc usu arcere velit, justam belli causam non habet (§. 1109. part. bellum sit. i. Jur. nat.) Quamobrem cum bellum injurium sit, cujus causa justa non est, sed injusta (§. 1110. part. i. Jur. nat.); si qua Gens alteram vi armorum arcere velit ab usu navigandi & piscandi in mari vasto, bellum, quod infert alteri, injustum est.

Ex quarum parte tunc bellum fit injustum.

Contra jus Gentium facit, qui vi armorum sibi asserere vult jus navigandi & piscandi in mari vasto, cum exclusione aliarum Gentium: quod cum tueri interfit Gentium, eidem sese opponere licet Gentibus quibuscunque, immo

quatenus Gentes in civitatem maximam coivif. se intelliguntur (§. 110), ad idem tuendum naturaliter obligantur (§. 12.). Jura Gentium communi utilitati consulunt; qui itaque eadem violat, in omnes Gentes injurius est.

§. 126.

Gens una cum altera pacisci potest, ne in mari, aut intra certos terminos maris vasti naviget, vel piscetur. Quoniam enim cuilibet Genti competit jus in mari vasto, ubicunque libuerit, navigandi & piscandi (§. 123.); si qua Gens cum altera paciscitur, ne ea in mari, aut intra certos terminos maris vasti naviget, vel piscetur, hæc juri suo in gratiam illius renunciat (§. 103. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum naturaliter quilibet juri suo quaesito renunciare possit (§. 118. part. 3. Jur. nat.); Gens una cum altera pacisci potest, ne in mari, aut intra certos terminos maris vasti naviget, vel piscetur.

De jure pacis in usu maris.

Exclusio igitur Gentis alienius ab usu navigandi & piscandi libero in mari vasto non nisi juri pacis esse potest (§. 23.): ubi talia pacta desunt, nec exclusio locum habet. Cum navigatio & piscatio in mari sit actus meræ voluntatis, ipsum autem jus meræ facultatis (§. 76.), jura autem meræ facultatis præscribi nequeant, si iis longissimo tempore, immo nunquam antea fueris usus (§. 78.); nec Gens una adversus alteram præscribere potest jus navigandi & piscandi in mari, ut ut hæc nunquam antea in mari navigaverit, vel piscata fuerit. Aliter vero sese res habet, si Gens una navi-

gationem vel piscationem prohibuerit, aut ab ea abstinere alteram coegerit, & prohibitioni aut coactioni paritum est cum sufficienti consensu significatione (§. cit.). Etenim amissio juris revera nititur pacto tacito, quo eidem in gratiam prohibentis vel cogentis tacite renunciat (§. 103. part. 3. Jur. nat. & §. 660. part. 1. Phil. pract. univ.), & per consequens Gens, quæ prohibitioni, aut coactioni parit, prohibenti aut cogenti sese obligat, quod jure suo adversus ipsam uti nolit, & hæc acquirit jus non patiendi, ut eodem adversus se utatur (§. 104. part. 3. Jur. nat.).

§. 127.

Mare vastum per se occupabile non est. Ponamus enim mare vastum a Gente quadam occupari, consequenter dominio ejus subjici posse (§. 175. part. 2. Jur. nat.). Quoniam domino competit jus interdicens cuius non domino omni actu vi dominii licito, nec patiendi, ut quis alius quicquam faciat se invito, quod sibi vi dominii facere licet (§. 121. part. 2. Jur. nat.), consequenter ut re sua utatur (§. 136. part. 2. Jur. nat.); Gens, quæ mare vastum occupavit, vel magnam quoque ejus partem, pati non tenetur, ut alia quædam Gens, vel quicunque de Gente quacunque alia in eodem, vel magna ejus parte prohibitu naviget & piscetur (§. 120.). Enimvero impossibile est, ut Gentes omnes, vel quemcunque de Gente alia cogat, ne faciat, si se invita facere velit, ubi vis locorum in mari: quod nemo in dubium revocare potest, modo satis circumspexit omnia perpendat. Quamobrem repugnat, ut Gens ulla dominium in mari habeat, consequenter mare vastum non est ex illarum rerum nume-

An mare sit per se occupabile.

numero, quarum Idominium occupando acquiri potest, consequenter per se occupabile non est.

Absonum est, si quis sibi arroget jus, quod tueri nequit. Ratio autem hæc, cur mare e numero rerum occupabilium non sit, physica est, non confundenda cum morali, quæ occupationi obstat, etiam si ea physice possibilis esset, & de qua dictum antea (not. §. 121.). Absit autem, ut tibi persuadeas Gentem dominium maris tueri posse ope classis vel prohibendo, ne ex littoribus regioni suæ adjacentibus in mare descendas; hoc enim non sufficit, ut omnes in universum Gentes & quicumque de quacunque Gente ubivis locorum cogi possint, ne alicubi in mari navigent, vel piscentur. Vi armata agere aduersus Gentem unam, vel alteram, aut alicubi in mari vel

uno in loco impedire ingressum in mare, non idem est ac excludere ab usu maris omnes in universum Gentes. Mare inhabitari nequit; quemadmodum terra: alia longe ratio est, cur terra inter Gentes dividi potuerit, ac tota occupabilis sit, nec mare præbet istiusmodi usus, quemadmodum terra, singulis hominibus, quibus ut careant impossibile est. Usus maris intra angustos eademmodum limites continetur (§. 120.), nec eodem Gentes omnes, multo minus singuli indigent, vel si indigerent, non una tamen de causa ab eo abstinere coguntur. A terra igitur ad mare non valet consequentia.

§. 128.

Quatenus partes quadam maris sint occupabiles.

Partes maris a Gentibus, quæ idem accolunt, occupari possunt, quousque dominium in iisdem tueri possunt. Idem intelligitur de sinibus & fretis. Etenim istiustmodi maris partibus prope littora usus, qui in piscatione & collectione rerum in mari nascentium, non in sola navigatione consistit, inexhaustus non est, nec usus, qui in navigatione consistit, semper innoxius, cum mare regionibus maritimis vicem munimenti præbeat, ac ideo interfit accolarum, ne cui libet ibidem cum armatis navibus versari liceat. Quamobrem ratio moralis minime obstat, cur occupari non possint (§. 198. 199. part. 2. Jur. nat.). Et quoniam alii ab eodem usu excludi, ac ne ibi versentur prohiberi possunt, per hypoth. nec ratio physica obstat, cur dominio subijci nequeant (§. 120. part. 2. Jur. nat.). Cum igitur utilitatis causa tam Gentes tractus terræ, quam singuli fundos occupaverint; quin eadem de causa quoque Gentes littoribus maris accolæ, tractus maris, quo usque dominium in iisdem tueri possunt, occupare queant, dubitandum non est. Quod erat primum.

Idem valere de sinibus & fretis, ex eadem ratione patet. Quod erat alterum.

Sinus sunt excavati in terram recessus ad similitudinem diverticulorum fluminis in fundo aliquo privato: fretum vero est locus angustus in mari. Hinc sinus ab alto mari patet, unde in terram intrat; aut exitum non habet: fretum autem utrinque patet. Grotius de J. B. & P. lib. 2. cap. 3. §. 8. occupationem partium maris restringit, ut cum terris, quas Gentes occuparunt, comparatæ portio earum videri possit. Ast restrictionis hujus nulla datur ratio, sed ea mere arbitraria est. Ratio enim occupationis est utilitas occupantis, quatenus aliorum usui necessarius non præjudicatur (§. 180. part. 2. Jur. nat.), & absurdum est plus occupare velle, quam in quibus dominium tueri permittitur, prouti ex demonstratione propositionis præsertim clarissime elucescit. Quatenus mare occupabile sit, seu dominio subijci possit, nihil omnino difficultatis habet, mo-

do citra præjudicium ac partium studium rem consideres. Non enim aliz sunt rationes, quam quæ in terræ partibus a Gentibus occupandis attendendæ veniunt. Quod si mare inhabitari posset, quemadmodum terra; nulla prorsus differentia inter occupationem tractuum maris atque terræ intercederet. Et occupatio partium maris, prouti in propositione restringitur, cum occupatione fluminum prorsus convenit, ut, si quis negare ausit, mare ita occupari posse, is etiam occupationem fluminum concedere non debeat. Atque hinc non male ait Grotius loc. cit. sinus & freta occupari potuisse ad exemplum fluminum. Unde duo populi, qui fretum & sinum interitum habent, dominia & imperia sua ad medietatem extendere possunt, aut in sinu pro rata territorii (§. 106.).

§. 129.

An imperium in partibus maris simul occupetur.

Quoniam Gentes terras vacuas occupantes cum dominio imperium in iis simul occupant (§. 85.), maris autem quædam partes perinde ac terræ occupari

papi possunt (§. 128.); si qua Gens partem quandam maris occupat, cum dominio imperium in iis simul occupat.

Ad imperium civile referri nequit jus arcendi alios ab usu maris: hoc enim ex dominio nascitur, nec sine eo intelligitur (§. 121. p. 2. *Jur. nat.*), et si imperium civile tueatur dominia (§. 4. 32. *part. 8. Jur. nat.*), ac per consequens ex eo nascens quælibet jura.

§. 130.

Quia loca, in quibus Gens, aut Rector civitatis imperium habet, de territorio ejus sunt (§. 166. *part. 8. Jur. nat.*), in partes autem maris occupatas Gens, aut Rector civitatis imperium habet (§. 129.); partes maris occupatæ ad territorium illius Gentis pertinent, quæ eas occupavit.

An partes ista pertinent ad territorium?

Perinde nimirum hic sese res habet ac in fluminibus, quæ non minus ad territorium per-

tinent, quam terræ.

§. 131.

Quoniam partes maris occupatæ ad territorium illius Gentis pertinent, quæ eas occupavit (§. 130.); quales jus Rector civitatis in suo territorio habet, tale in eas occupatis, & per consequens qui in iis versantur, iisdem legibus subsunt, quam qui in terris habitant, aut commorantur, etiam peregrini admissi (§. 167. *part. 8. Jur. nat.*).

Quale jus in iisdem veritas.

Si quis Princeps imperium haberet in toto oceano, vel magna ejus parte; tale jus ipsi in oceano, vel parte hac ipsi competeret, quale in territorio suo. Sed affectare istiusmodi jus, inanis omnino ambitionis est.

§. 132.

Cum in partibus maris occupatis Rector civitatis tale jus habeat, quale in territorio suo habet (§. 131.), in territorio autem suo ipsi competat potestas legislativa (§. 813. *part. 8. Jur. nat.*), ut possit ferre leges (§. 812. *part. 8. Jur. nat.*), prouti e re civitatis visum fuerit (§. 969. *part. 8. Jur. nat.*), Rector quoque civitatis in partibus maris occupatis leges ferre potest, quales ut ferat e re civitatis videtur.

Non igitur solum de usu maris & iis, quæ ad eundem pertinent, leges ferre potest, verum de actionibus eorum, qui in istis commorantur quacunque de causa, vel per eas navigant, sive subditi fuerint, sive peregrini. Im-

mo leges ferri in mari possunt, quæ ab iis; quæ in terris de iisdem actionibus latæ sunt, differunt. Ita delicta in mari commissa gravius puniri possunt, quam si eadem in terris committantur.

§. 133.

Qui ex parentibus civibus nascuntur sive in mari non occupato, sive in parte ejus occupata, indigenæ sunt. Qui enim sunt cives, tales manent, ubicunque versentur negotii cujusdam causa, consequenter per hoc jus civitatis non amittunt, quod vel in mari non occupato, vel parte ejus occupata versentur. Quamobrem cum civitas conservetur per liberos, qui ex iis nascuntur; liberi quoque per nativitatem fiunt membra civitatis, consequenter cives (§. 6. *part. 8. Jur. nat.*), cumque ideo indigenæ sint, qui cives sunt in ea regione, in qua habitant (§. 411. *part. 8. Jur. nat.*); qui ex parentibus civibus nascuntur sive in mari non occupato, sive in parte ejus occupata, indigenæ sunt.

An jus indigenatus habeant in mari nati-

Relegenda hic sunt, quæ alibi annotavimus quemadmodum propterea jus indigenatus non amittit civis, quia negotii cujusdam causa et cetera (§. 411. 414. *part. 8. Jur. nat.*). Nimirum

Vulsi Jus Gentium.

G

ritorio

ritorio abest; ita nec jus per nativitatem cum liberis idem communicandi amittit, ac per consequens etiam absens e territorio quovis in loco alio liberis cum nascentibus communicat. Si qua lege populi aliter fuerit statutum, id merito civile est, & a naturali lege abhorret, quippe quæ ex natura civitatis liberos esse jubet ejus

status, cujus sunt parentes. Quod controversum est ea de re fuerint motæ, non aliunde est, quam quod vulgo ex distinctis notionibus de rebus judicium minime feratur. Notiones confusæ sicuti errorum, ita quoque perplexitatum causæ exiliant.

§. 134.

Naturalisatio quid sit.

Naturalisatio est collatio juris indigenatus in advenam, vel peregrinum. Et naturalisari dicitur is, cui jus indigenatus confertur. Naturalisatus itaque fictione juris habetur pro nato ex parentibus civibus, seu indigenis.

Ita in Gallia Astronomus ille præclarus *Dominicus Cassini*, natione Italus, naturalisatus vit, & descendentes ejus nunc sunt indigenæ, quasi ex parentibus Gallicis genus suum deducere. Nimirum ubi jus indigenatus receptum est, indigenis certa competunt jura, quibus non fruuntur advenæ, aut peregrini. Facile autem patet, a voluntate populi dependere, consequenter Rectoris civitatis, qui populi jus habet, seu exercet (§. 34. 42. part. 8. *Jur. nat.*), utrum jura illorum, quæ ab indigenatu pendent, participem facere velit ad-

venam, vel peregrinum, nec ne. Etsi autem libera voluntate populi, vel ejus, qui jus populi habet, jura illa nativitati fuerint tributa; modus tamen acquirendi eadem per nativitatem, quatenus lex naturæ istiusmodi jura tueretur, naturalis habetur, & natura eadem tribuitur, qui juxta leges patriæ nascuntur eorundem capaces. Modus vero acquirendi extraordinarius est, si contra legem alicui conferantur: quæ ut integra servetur, fingitur quasi ex parentibus civibus natus, qui non est. Et ita lex non tollitur, sed subsistit fictione juris.

§. 135.

De obligatione Gentis seipsam diligendi & amore patriæ.

*Qualibet Gens seipsam, & quilibet de Gente Gentem suam diligere debet. Etenim quælibet Gens unam repræsentat personam (§. 2.), ac ideo ad eam applicanda sunt, quæ lege naturæ singulis præcipiuntur, atque in hoc jus Gentium necessarium consistit (§. 4.). Quoniam itaque quilibet homo seipsum diligere debet (§. 607. part. 1. *Jur. nat.*); Gens etiam quælibet seipsam diligere debet (§. 607. part. 1. *Jur. nat.*). Quod erat unum.*

Enimvero si civitas constituitur, consequenter Gens quædam oritur (§. 5. part. 8. *Jur. nat.*), singuli se obligant universis, quod commune bonum, consequenter felicitatem Gentis suæ (§. 9. part. 8. *Jur. nat.*) promovere velint (§. 28. part. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem cum alterum diligat is, cui constans & perpetua voluntas est felicitatem ejus promovendi, seu omni studio id agendi, ut is sit felix, ac cavendi, ne fiat infelix (§. 617. part. 1. *Jur. nat.*); singuli, qui de Gente sunt, Gentem suam diligere debent. Quod erat alterum.

Dilectio utraque refertur ad amorem patriæ tanquam ad fontem suum. Qui enim patriam amat, ex felicitate Gentis suæ voluptatem percipit (§. 634. *Phys. empir.*), atque hæc ipsa voluptas stimulus est, ut bene de patria mereatur. Quod si vero singuli in felicitatem Gentis suæ ferantur; Gens seipsam amat & ideo quoque diligit, ut ideo ad amorem quoque patriæ

referendum, si Gens seipsam diligit: Vix dabitur aliqua Gens, quæ amorem patriæ non virtutem maxime præclaram esse existimaverit, ac ideo videmus ab omnibus vehementer laudari, qui se patriam amare probarunt, eorumque facta, quibus de patriæ præclare meriti sunt, extolluntur.

§. 136.

De patriâ non nocendo.

Quoniam quilibet, qui est de Gente, diligere debet Gentem suam (§. 135.); consequenter omni studio cavere, ne ea fiat infelix (§. 617. part. 1. *Jur. nat.*); nemo quicquam committere debet, quo Genti suæ quomodocumque noceri potest (§. 722. part. 1. *Jur. nat.*).

Qui in patriam injurii sunt, merito omnium proborum indignationem merentur. Accedit enim

enim ingratitude; vitium turpissimum. Nemo nimirum est, qui non multis bonis cumuletur, propterea quod in civitate vivat, consequenter quod iis fruatur, id Genti suæ debeat. Gra-

tum igitur in patriam animum habere debemus? & ideo amor patriæ humanitati maxime convenit, ac ex adverso naturam humanam exul- se videtur, qui patriam odit.

§. 137.

Domicilium dicitur habitatio aliquo in loco constituta perpetuo ibidem manendi animo. Idiomate patrio dicitur die *Wohnung*. Quoniam ad domicilium constituendum requiritur animus perpetuo manendi; *domicilium constitutum non intelligitur, nisi animus perpetuo manendi vel expresse, vel tacite sufficienter declaretur*, consequenter *domicilium ibi non habet, ubi quis negotii cujusdam causa commoratur*. Quoniam tamen unicuique permittendum, ut voluntatem suam mutet, quamdiu nil agit contra jus alterius (§. 377. part. 2. Jur. nat.); *domicilium mutari potest, seu in se immutabile non est*.

Domicilium quid sit.

Ita legatus, etiam per multos, immo plurimos annos, cum familia sua degat in aliqua aula, & in urbe domum propriam possideat, non tamen propterea domicilium ibi habet. Similiter

qui commerciorum causa alicubi per longum tempus habitat, non tamen ibi domicilium habet, sed peregrinus manet.

§. 138.

Domicilium naturale dicitur, quod quis nativitate consequitur ibidem, ubi pater domicilium habet. *Adscititium* vocatur, quod quis propria voluntate sibi constituit. Quamobrem *domicilium naturale tamdiu quis retinere censetur, quamdiu propria voluntate sibi nullum constituit, aut id non derelinquit*.

De domicilio naturali & adscititio.

§. 139.

Vagabundus dicitur, qui nullibi domicilium habet. *Vagabundi* itaque nunc hic, nunc alibi commorantur, nullibi tamen animum perpetuo manendi habent (§. 137.). Quoniam tamen domicilium naturale tamdiu quis retinere censetur, quamdiu propria voluntate sibi nullum constituit (§. 138.); *vagabundi quoque domicilium naturale vulgo retinere censentur*. Sed cum non repugnet, ut quis domicilium naturale derelinquat, & animum habere possit nullibi locorum perpetuo manendi; *vagabundi domicilium naturale non retinent, si animo nullibi perpetuo manendi id derelinquunt*.

De vagabundis.

Ita secularii, fures, aleatores, histriones, medici circumforanei, mendicantes vagabundi esse solent. Inde est, quod vocabulo vagabundi, Germanico imprimis *Landläuffer* / vel *Landstreichet* / ignominiosi quid vulgo adhaereat. Non tamen repugnat, ut etiam, qui ho-

nestum vitæ genus sequuntur, subinde sint vagabundi. Sane Apostoli, qui nullibi domicilium sibi constituerunt vagabundi erant. Similiter mercator potest commerciorum causa nunc hic, nunc alibi commorari, & nullibi domicilium habere: tunc igitur vagabundis accensendus.

§. 140.

Patria dicitur locus, nimirum terra, vel urbs, in qua parentes, dum quis nascitur, domicilium habent, respectu habito ad Gentem, vel certam quandam de Gente universitatem, cujus terra, vel urbs ista est. Idiomate patrio in significato latiori dicimus das *Waterland*; in strictiori die *Waterstadt* / quasi terra, vel urbs, in qua habitaverunt patres nostri, a quibus genus deducimus. Differt autem a patria *Locus nativitatis*, qui est locus, in quo natus sumus. *Quando quis in patria nascitur*, id quod plerumque contingit, *locus nativitatis cum patria in significato imprimis strictiori idem est; at si quis nascitur in*

Patria quid sit.

in itinere, aut in loco peregrino, ubi parentes negotii cujusdam causa commorantur, patria a loco natiuitatis differt. Notandum præterea locum natiuitatis spectari sine respectu ad Gentem, ad quam pertinet, ac ideo ibidem nato nullum tribuere jus.

Non sine ratione in Jure Gentium attenditur patria, quoniam inde dependent certa jura, quibus non fruuntur nisi hanc patriam habentes. Quamobrem cum hæc jura alicui competant, quatenus natus ex parentibus vel in hac regione, vel in hac urbe, aut pago hoc domicilium habentibus; hæc ratio est, cur patria significatum latiore & strictiore admittat. Jura autem ista cum voluntate hominum constituantur, etsi principiis Juris naturalis convenienter, naturalia non sunt, sed mere positiva, ac ideo non necessaria, nec apud omnes Gentes eadem. Immo nec repugnat, ut apud Gentem aliquam sint nulla. Locus autem natiuitatis cum nullum tribuat jus, in Jure quoque Gentium per se nullam attentionem mere-

tur, nisi quatenus per inconstantiam loquendi pro patria accipitur. Mihi patria in sensu latiori *Silesia*, in strictiori *Wratislavia*, *Silesiæ* metropolis est: unde *Wratislaviensis & Silesius*, seu *Wratislavia Silesius* audio & amorem quandam patriæ quasi naturalem in me sentio, vi cuius tam prospera, quam aduersa, quæ eidem accidunt, animum meum movent. Similiter natus ex parentibus, qui domicilium suum Londini in Anglia habent, Londinensis & Anglus vocatur, etiam si parentes tempore natiuitatis alio in loco extra Angliam fuerint commorati, veluti si militiæ causa fuerint in Germania, vel pater munere legati functus in aula Regis christianissimi.

§. 141.

De nati ex vagabundis.

Quoniam patria locus est, ubi parentes tempore natiuitatis domicilium habent (§. 140.), vagabundi autem domicilium nullibi habent (§. 139.); Qui ex parentibus vagabundis nascitur, ei patria nulla est, nisi quatenus vagabundi domicilium naturale retinuisse censentur, consequenter patria parentum ipsorum quoque patria censetur.

Ita ex Cingaribus qui nascuntur, patriam nullam habent, qualis nec est parentibus.

§. 142.

Qualis sit amor patriæ.

Quoniam patria respectum habet ad Gentem, vel certam quandam de Gente universitatem (§. 140.); amor patriæ (amamus enim etiam res inanimatas §. 655. *Psych. empir.*) amorem Gentis, vel certæ cujusdam universitatis de Gente involvit.

Res inanimatas amamus, quatenus ex iis, vel his, quæ iissem infunt, aut accidunt, voluptatem percipimus (§. 657. *Psych. empir.*). Ea autem talia sunt, quæ hominum commodo inserviunt eorumque felicitatem promouent. Un-

de amor patriæ indirecte respicit homines, quibus bene est, si regio & urbes in eadem omni bonorum genere abundant. Atque inde est, quod patria maxime accipi videatur de hominibus, non de terra.

§. 143.

Quis amor patriæ sit juris naturalis.

Quoniam amor patriæ involvit amorem Gentis, vel certæ cujusdam universitatis de Gente, consequenter hominum in ea viventium (§. 142.), quilibet autem Gentem suam diligere, consequenter amare (§. 606. *part. 1. Jur. nat.*), debet (§. 135.); quilibet etiam patriam suam amare debet.

Amor patriæ & amor hominum in patria viventium universim sumtorum a se invicem separari nequeunt. Quamobrem cum amor Gentis suæ sit juris naturalis, etiam amor patriæ

juris naturalis est. Atque ideo in legem naturæ delinquit, qui patriam non amat, multoque magis qui eandem odit.

§. 144.

De immutabilitate patriæ.

Cum patria nobis obtingat per natiuitatem (§. 140.), factum autem infectum fieri

feri nequeat; patria sua manet patria, etiamsi extra eam domicilium tuum constituas, vel eam relinquant, aut etiam ex eadem ejiciaris.

Ita Anglia, vel Gallia manet patria Angli, vel Galli, etiamsi extra Angliam, vel Galliam domicilium sibi constituit nunquam in Angliam, vel Galliam rediturus. Et quamvis ex Gallis in Germania aut Batavia nati adhuc Galli vocentur, quatenus genus suum a Gallo deducunt; patria tamen ipsorum Germania, vel Batavia est, aut urbs, in qua nati fuerunt in significato strictiori. Distinguendum nimirum est, an Galli nomen alicui tribuatur a

patria, an vero a majoribus & parentibus, ex quibus originem suam deducit. Idem intelligitur de Judæis. Unde idiome Germanico, quod ad omnia exprimenda admodum aptum est, dicimus Deutsche Judeu / vel Polnische Juden / prouti patriam habeat vel Germaniam, vel Poloniam. Et eodem modo ex Gallis in Germania, vel Batavia nati dici possunt Deutsche vel Holländische Frankosen.

§. 145.

Exul dicitur, qui ex urbe, vel terra, ubi domicilium habet, ejicitur, vel *De Exilio* discedere cogitur absque infamiae nota. Idiome patrio vocatur ein Vertriebener / item ein Erulante. Quoniam jus quodlibet in poenam auferri potest (§. 389. part. 8. Jur. nat.); *exilium* quoque poena esse potest. Dividitur *Exilium* in *voluntarium*, si quis poenae aut calamitatis subterfugiendae causa sua sponte ex loco, ubi domicilium habet, discedit; atque *invitum*, si iudicis sententia, vel jussu superioris discedere cogitur. In priori casu idiome patrio dicimus, et sey süchtig worden / vel er habe müssen süchtig werden. Si quis in patria domicilium habet, *exilium* est *ejectio ex patria, seu privatio soli patrii*, ac ideo *exul* est, qui ex patria ejicitur, seu solo patrio privatur.

Cicero pro Domo: Quid est, inquit, exul? ipsum per se nomen calamitatis, non turpitudinis. Ac ideo in definitione exulis infamiae notam removimus. Quid Romanorum moribus conveniebat, nostrum jam non est uberius exponere, quibus magis curae cordique est, ut notiones sint usui apud nos recepto loquendi convenientes, & magis universales & a peculiaribus gentium quarundam moribus separatae. Sane Romanorum moribus convenienter dicebatur exul, qui e patria ejectus est, cum non perinde ac apud nos domicilium sibi constituerent ubi locorum plurimi peregrini. Apud Romanos in exilium ibant qui poenam aliquam subterfugere volebant, vel etiam multam solvere non poterant, & necesse erat

ut abirent, si iis aqua & igni interdiceretur; quibus itaque recte exilium irrogabatur. Sed quamvis etiam apud nos contingat exilium praeferi poenae capitali, aut infami: plerumque tamen exilium irrogari solet, veluti si ex terra, ubi domicilium habent, expelluntur, qui religionem mutare nolunt, aut sententias defendunt minime probatas, vel in magistratum injurii existimantur, immo quacunque de causa alia sive iusta, sive injusta. Immo in exilium quoque eunt nonnulli ob calamitatem temporum, vel fortunam adversam, quam experiuntur, veluti ob belli incendia, ob intolerabilem famem, ob extremam egestatem, in quam casu quodam funesto inciderunt.

§. 146.

Quoniam exilium invitum iudicis sententia, vel jussu superioris irrogatur (§. 145.), etiam poenae nomine (§. cit.), superioris autem est statuere de iis, *De resti-* quae ad bonum publicum ipsi facere videntur (§. 811. part. 8. Jur. nat.) & deter- *mine exilis* minare poenas ex circumstantiis praesentibus (§. 833. 636. part. 8. Jur. nat.), eidemque competit jus poenas remittendi & mitigandi (§. 842. part. 8. Jur. nat.); *exilium invitum restringi potest ad certum locum, tum a quo abesse, tum in quo commorari debet exul, & ad certum tempus.*

Ita exilium irrogari potest in decennium. Expelli quis potest ex urbe & territorio ejus, vel ex certa provincia. Cogi potest, ut exulet in provincia quadam remota, vel in loco aliquo certo intervallo ab urbe distante. Apud

Anglos mittuntur in Indiam orientalem; apud Russos in Siberiam. Regnat hic superioris arbitrium, quod salus publica, suprema civitatis lex (§. 86. part. 8. Jur. nat.), moderatur. Determinationes itaque illae mere civiles sunt.

estimatione ex iis, quæ de theoria legum civilium in parte octava Juris naturæ demonstravimus. Justus nimirum superioris pro præsentis casu jus facit, & legis instar est respectu personarum, cui exilium irrogatur. Non obstat, exilium quoque irrogari posse sine justa causa. Dantur enim etiam leges civiles injustæ atque

iniquæ, quatenus juxta theoriam legum civilium naturalem non fuerint conditæ. Id ubi contingit, superior jure suo abutitur. Abusus autem a subditis tolerandus (§. 1043. *part. 8. Jur. nat.*), & privato ferenda sunt, quæ mutare non potest.

§. 147.

De jure exulium alicubi terrarum habitandi. Exuli competit natura jus alicubi terrarum habitandi. Exules enim non desunt esse homines, propterea quod in exilium aguntur, consequenter ex loco, ubi domicilium habent, discedere coguntur (§. 145.), quod per se patet. Quamobrem cum natura res omnes sint communes (§. 7. 2. *Jur. nat.*), in communione primæva autem homini unicuique ubivis terrarum habitare liceat (§. 66. *part. 2. Jur. nat.*), nec introductione dominiorum alicui auferri potuit penitus usus rerum necessarius (§. 562. *part. 6. Jur. nat.*), & per consequens jus habitandi alicubi terrarum; exuli natura competit jus alicubi terrarum habitandi.

Jus homini natura competens seu connatum nemini auferri potuit (§. 64. *part. 2. Jur. nat.*), & ea de causa dominia introduci non poterunt, consequenter nec certi terra tractus dominio subici, nisi cum tacita hac restrictione, ut, si in casu emergente contingat alicui penitus auferri necessarium rerum usum, eidem jus aliquid competat in eas res, quæ sunt in dominio (§. 563. *part. 6. Jur. nat.*), consequenter ut habitare possit in terra dominio Gentis cujusdam subiecta, etiam si habitare prohibea-

tur cum Gente sua. Exules ejiciantur, aut discedere coguntur e loco, ubi domicilium habent (§. 145.), adeoque cum Gente sua habitare isdem non conceditur. Quamobrem isdem natura competit jus alicubi terrarum habitandi, quæ alii cuidam Genti subiectæ sunt. Qui in exilium agitur, non ex toto terrarum orbe ejicitur, neque enim hoc physice fieri potest, nisi vita erepta, nec moraliter possibile, cum superiori non competat jus in terris nisi imperio ejus subiectis.

§. 148.

De recepto exulium querendo. Quoniam exuli competit natura jus alicubi terrarum habitandi (§. 147.), a voluntate autem populi, sive ejus, qui jus populi habet, unice dependet, utrum extraneum in civitatem suam recipere velit, nec ne (§. 409. *part. 8. Jur. nat.*); exul receptum querere tenetur, nec proorsus pro arbitrio suo domicilium sibi constituere potest, ubi libuerit, et, si receptus denegatur, id ferendum.

Alibi jam monuimus plures posse esse rationes, ob quas receptus denegari potest, & eas desumendas a civitate (§. 693. *part. 6. Jur. nat.*). Quamobrem cum integro capite tertio partis octavæ ostenderit, quænam in Rep. constituenda observanda sint; si quis singula rite expendere voluerit, is haud difficulter causas justas denegati receptus deprehendet. Pertinet huc numerus justæ major subditorum, quam ut iis prospici possit sufficienter de his, quæ

ad vitæ necessitatem, commoditatem ac jucunditatem requiruntur, cum universim, tum in specie eorum, qui idem vitæ genus sequuntur (§. 400. *part. 8. Jur. nat.*). Pertinet huc etiam, si metuendum sit, ne mores subditorum corrumpantur (§. 456. *part. 8. Jur. nat.*), aut religioni præjudicium creetur (§. 475. *part. 8. Jur. nat.*), vel etiam ne scelerati admittantur, a quibus nocumentum imminet Reip. & quæ sunt alia salutis publicæ adversa.

§. 149.

An exules sint recipiendi. Exulibus perpetua habitatio a Gente in terris suis denegari nequit, nisi obstant rationes singulares. Etenim cum exules loco, ubi domicilium habebant, consequenter habitabant (§. 137.), sint expulsi (§. 145.), receptum alibi querere tenentur (§. 148.). Quamobrem cum his, qui sedibus suis expulsi receptum querunt, perpetua habitatio in terris dominio suo subiectis denegari nequeat, nisi obstant rationes singulares (§. 693. *part. 6. Jur. nat.*); exulibus perpetua habitatio a Gente in terris suis denegari nequit, nisi obstant rationes singulares.

Quæ

Quenam sint rationes obstantes, quo minus recipiantur exules modo indicavimus (not. §. 148.) Gentes autem cum liberæ sint (§. 2.); ipsis quoque de iisdem relinquendum est iudicium, eoque standum (§. 156. part. 1. Jur. nat.). Exuli competit jus alicubi terrarum habitandi, sed nullam competit jus in hæc præ-

cise terris habitandi; quippe quod dominio adversatur (§. 122. part. 2. Jur. nat.). Et jus hoc si referatur ad hæc terras imperfectum est (§. 906. part. 1. Jur. nat.), consequenter Gens nulla cogi potest, ut exules recipiat (§. 237. part. 1. Phil. præf. univ.)

§. 150.

Erga exules misericordes esse debemus. Etenim exules e loco, ubi domicilium habebant, expulsi, aut ob delicta discedere coacti sunt (§. 145.), consequenter nullam habent fixam sedem, ut alicubi habitare & se honeste sustentare possint (§. 137.). Quamobrem cum se ipsos ab hoc malo, quo affliguntur, liberare nequeant, erga eos vero, qui a malo, quo affliguntur, se ipsos liberare nequeunt, misericordes esse debeamus (§. 259. part. 4. Jur. nat.); erga exules misericordes esse debemus.

De misericordia erga exules.

Non est quod excipias, exilium quoque irrogari in pœnam, immo quosdam metu quoque pœnæ fuga sibi consulere volentes exulare, nec hos; esse misericordia dignos. Misericordia enim non restringitur ad eos, qui absque culpa sua in calamitatem inciderunt; sed cum ex amore oriatur (§. 652. Psych. empir. & §. 256. part. 4. Jur. nat.), qui ad omnes promiscue homines extenditur (§. 619. part. 1. Jur. nat.), omnes quoque promiscue miseros respicit, sive culpa sua, sive vero infortunio in miseriam inciderint. Nec verendum est, ne propterea crimina & delicta probemus, si quis ob ea exulet: amamus enim personam, odio habemus crimina, vel delicta, quæ commiserit. Cum factum nec a nobis, nec ab ipsis

infectum fieri possit; nobis potius incumbit, ut eos ad meliorem frugem reducamus, nec in causa simus, ne, si sua sponte redire velint, id fieri possit: id quod utique fieret, si misericordiz nullus esset locus (§. 256. part. 4. Jur. nat.). Non tamen ideo negamus, misericordia magis dignos esse eos, qui absque culpa sua exulant, vel injusta de causa in exilium acti fuerunt. Illud quoque hic probe notandum, quod, cum malum in se tale non sit, ut puniri debeat (§. 642. part. 8. Jur. nat.), a Gente alia non attendendum esse, si quis pœnæ subterfugiendæ causa in exilium abiit: quod ut evidentius appareat, sequentem addere lubet propositionem.

§. 151.

Qui apud Gentem unam deliquit, aut crimen aliquod perpetravit, puniri ob id nequit a Gente alia, ad quam venit. Cum enim malum per se tale non sit, ut puniri debeat (§. 642. part. 8. Jur. nat.), & natura homini competat jus puniendi eum, qui ipsam læsit (§. 1061. part. 1. Jur. nat.); natura quoque Genti nulli competit jus puniendi eum, qui ipsam minime læsit. Quamobrem etsi jus puniendi sit pars imperii civilis (§. 832. part. 8. Jur. nat.), ac per consequens competat Genti, apud quam quis deliquit, vel crimen aliquod perpetravit (§. 34. part. 8. Jur. nat.); non tamen propterea Gens alia eum punire potest, qui apud aliam deliquit, vel crimen aliquod perpetravit. Patet itaque, qui apud Gentem unam deliquit, aut crimen aliquod perpetravit, puniri non posse ab alia Gente; ad quam is venit.

An quis puniri possit a Gente apud quam non deliquit.

* Maleficia puniuntur in civitate; vel quis membrum aliquod civitatis (§. 559. part. 8. Jur. nat.), vel ipsa universitas læsa (§. 579. part. 8. Jur. nat.). Qui vero pœnæ subterfugiendæ causa exulans ad aliam Gentem venit, nec ibidem membrum aliquod civitatis, seu privatum

quendam, nec ipsam universitatem læsit. Cessat itaque utraque ratio, cur quis a Gente quadam puniri possit, consequenter maleficium in hac civitate perpetratum ad aliam minime pertinet, nec ex eo ipsi in exulem ullum jus nascitur.

§. 152.

Supplices dicuntur profugi, qui aliam Gentem, seu eum, qui populi jus habet, orant, ut se adversus Gentem suam, seu Rectorem civitatis, unde venit, defendat.

Supplicio quinam dicantur.

Distin.

Distinguendi nimirum sunt supplices ab exulibus: quamvis enim exules supplices esse possint, non tamen omnes exules sunt supplices, sive voluntarii fuerint, sive involiti. Ita si quis ob religionem e patria pulsus ad aliam gentem venit ibidemque receptum quaerit, supplex quoque orare potest Rectorem civitatis, ut bona sua, quae relinquere coactus fuit, sibi extrahi curet. Similiter si quis immerito odio accusatur, quasi bona publica non fideliter ad-

ministrasset; supplex orare potest Rectorem civitatis alterius potentem, ut se adversus injurias intentatas defendat. Quoniam vero sunt supplicum jura, tum rectius patebit, ubi officia Gentium erga se invicem ac inde nascentia jura demonstraverimus, Sumitur nimirum hic vocabulum in significato strictiori, quamvis significatus latior ferat, ut supplex dicatur; quicumque alterum orat, ut se adversus alium defendat.

§. 153.

Jus emigrandi quid sit. *Jus emigrandi est permissio exilii voluntarii.*

Ita jus emigrandi competit subditis, quibus e civitate discedere permittitur, quia religioni, quam Rector civitatis tolerare non vult, addicti sunt. Necessè enim non foret, ut discederent, si ab ea desistere vellent. Non omni exuli voluntario competere jus emigrandi, fa-

cile patet. Etenim voluntarium exilium est; si quis poenae subterfugiendae causa exul sit, non tamen is jus emigrandi habet: neque enim in exilium abit nisi contra voluntatem superioris, qui id permittere dici nequit.

§. 154.

Fons hujus juris.

Quoniam jus emigrandi est permissio exilii voluntarii (§. 153.), Rector autem civitatis vel proprio motu id permittere potest (§. 407. part. 8. Jur. nat. & §. 145. b.), vel vi pacti cum aliis Gentibus inito (§. 789. part. 3. Jur. nat.), aut legis fundamentalis hoc facere tenetur (§. 77. part. 8. Jur. nat.); *jus emigrandi nascitur vel ex pacto, aut lege fundamentali, vel a voluntate superioris dependet.*

In statu naturali nullum datur jus emigrandi; hoc enim supponit civitates esse constitutas, consequenter a jure civitatis dependet. Quae igitur de jure emigrandi tenenda sunt, ex eodem tanquam fonte suo deducenda, at-

tenta simul causa, ob quam id concedendum. Jura autem civitatis pactis immutari & legibus fundamentalibus restringi posse, satis manifestum est ex principiis Juris naturae generalibus & juris publici universalis specialibus.

§. 155.

De injuria iis facta, qui jus emigrandi habent.

Si Rector civitatis permittere nolit, ut e civitate discedant, qui jus emigrandi habent; injuriam iis facit. Qui enim jus emigrandi habet, cum id consistat in permissione exilii voluntarii (§. 153.), eidem e civitate discedere licet (§. 145.). Quodsi ergo Rector civitatis hoc permittere nolit, id fit contra jus ipsius (§. 239. part. Phil. pract. univ.). Quamobrem cum injuriam alteri faciat, qui facit, quod est contra jus ipsius (§. 859. part. 1. Jur. nat.); si Rector civitatis permittere nolit, ut e civitate discedant, qui jus emigrandi habent, injuriam iis facit.

Contingit hoc, si jus emigrandi venit ex pacto cum aliis Gentibus inito, vel ex lege fundamentali. Quodsi dicas jus emigrandi etiam competere posse ex pacto cum Rectore ci-

vitatis in delatione imperii inito; facile est videre, pacto hoc constitui legem fundamentalem (§. 77. part. 8. Jur. nat.)

C A P U T II.

De Officiis Gentium erga se invicem ac inde nascentibus Juribus.

§. 156.

Qualibet Gens alteri cuicumque Genti debet, quod sibi, quatenus altera id non habet in potestate sua, ipsa autem citra neglectum officii erga seipsam hoc alteri præstare potest. Etenim jus Gentium originarie non est nisi jus naturæ ad Gentes applicatum (§. 3.), quæ spectantur tanquam personæ singulares in statu naturali viventes (§. 2.). Quoniam itaque quilibet homo alteri cuicumque homini debet, quod sibi, quatenus alter id non habet in potestate sua, ipse autem citra neglectum officii erga seipsum hoc alteri præstare potest (§. 608. part. 1. Jur. nat.); quælibet etiam Gens alteri cuicumque Genti debet, quod sibi, quatenus altera id non habet in potestate sua, ipsa autem citra neglectum officii erga seipsam hoc alteri præstare potest.

Quoniam
Gens una
debet ce-
teris.

Principium hoc generale est, quod ambitu suo officia omnia erga gentes alias in se complectitur. Quod si ergo intellexeris ea, quæ de officiis Gentium erga seipsas in capite præcedente demonstravimus; haud difficile erit perspicere, quænam Gentibus aliis debeantur. Quemadmodum vero superius monuimus, personam moralem distinguendam esse ab individualis physicis (not. §. 28.), hoc est, Gentem spectandam esse quæ Gentem, non vero eos, qui de Gente quadam sunt, sigillatim; ita quoque hic cavendum, ne, quæ debentur singulis, qui sunt de Gente aliens, tanquam hominibus, confundantur cum iis, quæ Gentibus debentur, quatenus scilicet omnes, qui eandem faciunt, universim spectantur. Qui enim de Gente alia est, alterius civitatis membrum (§. 5. part. 8. Jur. nat.), peregrinus est (§. 7. p. 8. Jur. nat.), & is citra respectum ad Gentem suam spectatur tanquam æque homo, consequenter eadem sunt erga ipsum officia, quæ hominis erga hominem. Perversa olim multas

Gentes obsedit opinio, quasi tantummodo amici nostri sint, qui nobiscum ejusdem civitatis membra sunt, inimici autem omnes peregrini, & quod illos saltem amare, hos autem odio prosequi debeamus. Sed eam esse legi naturæ adversam, quæ promiscue universalem omnium erga omnes amorem præcipit (§. 619. part. 1. Jur. nat.), evidens est, & Christianus, optimus Juris naturæ interpres, eundem errorem redarguit in Judæis & correxit. Error hic ad barbariem Gentium recte refertur (§. 52.), quamvis fieri potuerit, ut apud Gentes alias minus barbaras retineretur; neque enim statim quod barbariem sapit, Gentem barbaram facit, nec si quid a cultus moribus abhorret, Gentem statim facit incultam (§. 53.). Nulla Gens concipi potest tam perfecta, ut nulli prorsus imperfectioni obnoxia sit. Relegenda hic vero sunt, ut error iste intimius perspicatur, quæ alias de eodem jam annotavimus (not. §. 618 part. 1. Jur. nat.)

§. 157.

Quoniam Gens quælibet alteri cuicumque Genti debet, quod sibi, quatenus altera id non habet in potestate sua, ipsa autem citra neglectum officii erga seipsam hoc alteri præstare potest (§. 156.), Gens autem quælibet libera est (§. 2.) & vi libertatis naturalis unicuique permittendum, ut in determinandis actionibus suis suo stet iudicio (§. 156. part. 1. Jur. nat.); Genti etiam unicuique permittendum, ut num alteri quid præstare possit citra officii erga seipsam neglectum suo stet iudicio, consequenter si quod petitur, denegatur, id ferendum; & jus Gentium ad ea, quæ aliæ Gentes ipsis naturaliter debent, imperfectum est (§. 906. part. 1. Jur. nat.).

Cajus non
sit iudi-
cium, num
Gens aliqua
alteri citra
neglectum
officii erga
seipsam
quæ præstare
potest.

Ita ob annonæ caritatem Gens, quæ frumento abundat, frumentum vendere debet alteri, quæ eodem caret. Quod si vero verendum, ne, si frumentum venderetur, eandem calamitatem subiret; permittere non tenetur, ut ex sua regione frumentum sibi compararet. Iudicium vero, num an pro periculo vendi possit, Genti

relinquendum, a qua altera sibi frumentum comparare vult, & hæc eodem stare debet. Jus igitur ob annonæ caritatem frumentum emendi ab alia Genti imperfectum est. Eisdem eodem modo intelligitur de officio alio quocumque Gentis unius erga ceteras.

VVolfii Jus Gentium.

H

§. 158.

§. 158.

An Gens una alteram cogere possit ad ea, quæ naturaliter ipsi debent. Quoniam jus ad ea, quæ Gens una alteri naturaliter debet, imperfectum est (§. 157.) ad ea autem præstanda, ad quæ nonnisi jus imperfectum habet, nemo alterum cogere potest (237. part. 1. *Phil. pract. univ.*); Gens quoque nullam alteram cogere potest, ut sibi præstet ea, ad quæ præstanda naturaliter sibi invicem obligantur Gentes.

Ita ob annonæ caritatem Gens nulla aliam vel maxime frumento abundat, & naturaliter cogere potest, ut sibi frumentum vendat, si vendere obligatur.

§. 159.

De officio naturali denegato. Si Gens una alteri præstare nolit, ad quod præstandum ipsi naturaliter obligatur, cum possit; id quidem iniquum est, sed nullam alteri injuriam facit. Etenim jus ad ea, quæ Gentes sibi invicem præstare naturaliter obligantur, imperfectum est (§. 157.), & per consequens si præstare nolit, cum possit, consequenter cum debeat (§. 156.), id fit contra jus imperfectum Gentis alterius. Quamobrem cum iniquum sit, quod fit contra jus imperfectum alterius (§. 239. part. 1. *Phil. pract. univ.*); si Gens una alteri præstare nolit, ad quod præstandum ipsi naturaliter obligatur, cum possit, id ipsum iniquum est. Quod erat unum.

Etiamvero per se patet, quod est contra jus imperfectum, id non esse contra jus perfectum alterius (235. 237. part. 1. *Phil. pract. univ.*). Quoniam itaque alteri injuriam non facit, qui quid facit, quod non est contra jus perfectum alterius (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*); si Gens una alteri præstare nolit, ad quod præstandum ipsi naturaliter obligatur, cum possit, nullam ipsi injuriam facit. Quod erat alterum.

Charitati adversatur, si Gens una desit officio suo erga alteram; non justitiæ. Quamvis itaque injuriam non faciat; tamen peccat.

§. 160.

De limitibus officii Gentes alias. Gens nulla alteri præstare tenetur, quod in potestate sua non est. Etenim Gens nulla alteri obligatur naturaliter ad aliquid præstandum, nisi quatenus id fieri potest absque neglectu officii erga seipsam (§. 156.). Quamobrem cum in potestate tua non sit, quod alteri præstare non vales nisi cum neglectu officii (§. 610. part. 1. *Jur. nat.*); nec Gens ulla alteri præstare naturaliter tenetur, quod in potestate ipsius non est.

In potestate nostra non est, quod usu facultatum, virium ac rerum nostrarum consequi non possumus (§. 175. part. 1. *Jur. nat.*). Impedimentum vero vel physicum est, quod actum reddit impossibile physice, ut a nobis proficisci minime possit, etsi maxime vellemus; vel morale, quod eundem moraliter impossibilem reddit, ut a nobis proficisci quidem possit, sed non debeat. Facile patet, nobis hic tantummodo sermonem esse de impedimento morali, cum ad impossibile nulla detur obligatio (§. 209. part. 1. *Phil. pract. univ.*), consequenter per se pateat, quæ usum facultatum & virium nostrarum superant, a nobis fieri

minime posse. Impedimentum autem morale, de quo hic nobis sermo est, id quod moraliter impossibilem reddit quasi ad impossibilitatem physicam. Etenim si usum facultatum, virium ac rerum tuarum impendendus in officium erga teipsum, perinde omnino est, ac si nullæ tibi essent facultates, vires atque res, quarum usum in officium erga alium impendere posses. Nihil ideo in eo reprehendi potest, quod a nonnullis in rebus moralibus sub impossibili comprehendatur, quod moraliter saltem impossibile est. Nimirum per ea, quæ modo diximus, moraliter impossibile physice tali æquiparatur.

§. 161.

*Gens quælibet Gentem quamcunque aliam amare ac diligere debet tanquam seip-
sam, etiam inimicam.* Etenim quilibet hominem quemcunque alium amare ac diligere debet tanquam seipsum (§. 618. 619. part. 1. Jur. nat.). Quoniam itaque jus Gentium originarie non est, nisi jus naturæ ad Gentes applicatum (§. 3.) Gens quoque quælibet Gentem quamcunque aliam amare ac diligere debet tanquam seipsam. *Quod erat unum.*

*De amore
mutuo Gen-
tium.*

Et quoniam etiam inimicum amare ac diligere debemus tanquam nos ipsos (§. 632. part. 1. Jur. nat.); eodem modo patet, quod Gens quælibet aliam etiam sibi inimicam amare ac diligere debeat tanquam seipsam. *Quod erat alterum.*

Falluntur oppido, qui amorem universalem omnium erga omnes intra limites privatorum coercere, quasi Gentibus liberum sit sibi saltem prospicere, aliarum vero Gentium curam prorsus abjicere, immo suam promovere utilitatem cum detrimento earundem. Quemadmodum magnæ illius societatis naturalis, quam ipsa natura inter homines instituit (§. 138. p. 7.

Jur. nat.), finis est mutuum adjuvatorium in se & statu suo perficiendo (§. 144. p. 7. Jur. nat.) ita idem finis est societatis, quam natura inter omnes Gentes instituit & ad quam colendam eas obligat. Utramque autem amor universalis continet, nimirum illam amor singulorum erga singulos, hanc vero amor Gentium erga Gentes.

§. 162.

Quoniam qui alterum diligit, ei constans & perpetua voluntas est felicitatem alterius promovendi, ac omni studio id agit, ut alter sit felix, & cavet, ne fiat infelix (§. 617. part. 1. Jur. nat.); Gens autem quælibet Gentem aliam quamcunque diligere debet (§. 161.); *Genti unicuique constans & perpetua esse debet voluntas felicitatem aliarum Gentium promovendi, ac omni studio id agendi, ut fiant felices, & cavendi, ne fiant infelices.*

*De cura so-
licitatis
Gentium ai-
liarum.*

Quemadmodum homo nullus sibi soli nascitur, ac nihil homine utilius esse debet aliis hominibus; ita quoque Gentes non sui tantummodo causa in societates civiles coaluerunt, & Genti uni nihil utilius esse debet Gentibus aliis. Nulla suam tantammodo felicitatem curæ habere debet, sed etiam eam, quæ est aliarum. Sicuti amor universalis hominum prospicit felicitati omnium; ita quoque amor universalis Gentium felicitati omnium consulit.

Inhumanum est hominem non amare hominem, multoque magis odisse; ferinum vero Gentem non amare Gentem, multoque magis eam odisse. Amor neminem esse sinit infelicem nisi culpa sua; ita quoque idem Gentem nullam infelicem esse sinit nisi sua culpa. Quodsi Gentes vim ejus penitus perspicerent, omnes esse poterant felices, multoque minus in Annalibus legeremus, unam fecisse alteram infelicem.

§. 163.

Similiter quia charitas est virtus, qua alios diligimus tanquam nosmetipsos (§. 620. part. 1. Jur. nat.), & ad eam ipsa naturæ lege obligamur (§. 621. part. 1. Jur. nat.), Gens autem quælibet Gentem quamcunque aliam diligere debet tanquam seipsam (§. 161.); *charitas quoque inter Gentes vigere debet, consequenter quod charitati adversum juri Gentium necessario, seu interno repugnat (§. 4.).*

*De charita-
te Gentium.*

Charitati rarus locus est inter Gentes. Omnium fere animos occupavit perversa illa opinio, quasi fons juris Gentium sit utilitas propria: unde contingit, id potentiaæ coæquari. Damnamus hoc in privatis, damnamus in Re-

store civitatis; sed æque idem damnum est in Gentibus. Charitas autem Gentium Gentes qua tales respicit, ac ideo differt a charitate singulorum, prouti jam ante insinua vimus (not. §. 28. 161.

officii erga seipsam hoc præstare potest (§. 156.); quicquid Gens docta & culta conferre potest, ut barbaræ ac incultæ fiant doctæ atque cultiores, id facere debet.

E. gr. ponamus, Gentem aliquam abundare viris doctis & cultis moribus præditis. Permittere ea debet, ut quidam eorum doctrinam & bonos mores apud Gentem barbaram & minus cultam propagent. Cumque etiam, altero non petente, opem nostram eidem offerre debeamus (§. 661. part. 1. Jur. nat.); per legatos quoque Gens propensionem suam alteri insinuare debet, multo magis autem petitioni ejusdem annuere.

§. 169.

Quoniam Gens docta & culta, si quid conferre potest, ut barbara & inculta fiat docta atque cultior, id facere debet (§. 168.); si qua vero Gens perfectionem alterius promovere velit, eam cogere non potest, ut id fieri patiatur (§. 167.); si Gens quedam barbara & inculta opem ab alia sibi oblatam ad barbariam tollendam & mores cultiores efficiendos acceptare nolit, ut acceptet eam cogere non potest, consequenter eam vi adigere nequit, ut animum doctrina excolat, quæ barbariam delet & sine qua culti esse nequeunt mores.

An coactionem admittant.

Barbaries & inculti mores nullum tibi dant jus in Gentem. Vide, quæ modo paulo ante annotavimus (not. §. 167.) Injustum igitur est bellum, cujus prætextus inde sumitur. Minus probanda est sententia Grotii, quod Regibus & qui per Regibus jus obtinent habeant jus pœnas pœcendi a quibusvis, qui jus naturæ aut Gentium immaniter violant, de J. B. & P. lib. 2. c. 20. §. 40., nec opus est, ut ad mitigandam eam adhibeantur cautiones, quas §. 41. & seqq. asserit. Fons erroris in eo consistit, quod malum ipsi videatur tale, ut pu-

niri possit, & rationi admodum conveniens sit, ut puniatur ab eo, quieidem obnoxius non est. Cum in parte prima juris naturæ fontem juris puniendi ostenderit, & præterea demonstraverimus, malum in se tale non esse, ut puniri debeat (§. 642. part. 8. Jur. nat.); verendum non est, ne Grotii rationes, quas pro sententia sua adducit, ullam nobis facessant difficultatem, quippe quæ cum juribus homini conatis minime cohæret, tantum abest, ut inde deduci possit.

§. 170.

Cuilibet Genti competit jus perfectum officia humanitatis ab alia Gente petendi, si quod petit ipsa facere nequit. Nemini enim competit jus petendi ab altero officium quoddam humanitatis, nisi quando, quod petit, ipsemet facere nequit (§. 661. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum Gentes officia humanitatis sibi invicem præstare debeant, quando iidem opus habent (§. 164.), Genti quoque cuilibet competit jus officia humanitatis ab alia Gente petendi, si quod petit ipsa facere nequit (§. 165.). Quod erat unum.

De jure Gentium petendi officia humanitatis.

Enimvero jus petendi ab altero officia humanitatis jus perfectum est (§. 904. part. 1. Jur. nat.). Jus igitur hoc, quod etiam gentibus competit per demonstrata, perfectum est. Quod erat alterum.

Officia humanitatis debentur Genti a Gente pro indigentia (§. 156.). Quæ ergo aliquo indiget, ea alteri indigentiam suam significare tenetur. Quoniam tamen nemo hominum ha-

bet jus ad officia humanitatis alterum cogendi (§. 658. part. 1. Jur. nat.); Genti quoque uni ab altera officium humanitatis non quidem exigere, tamen petere licet.

§. 171.

Quoniam cuilibet Genti competit jus perfectum officia humanitatis ab alia Gente petendi, si quod petit ipsa facere nequit (§. 170.) & de indigentia judicium est petentis (§. 156. part. 1. Jur. nat.), quod vero fit contra jus perfectum alterius injuria est (§. 59. part. 1. Jur. nat.); Genti unicuique permittendum, ut ab alia officium humanitatis petat, nec citra injuriam ne petat prohiberi potest, vel etiam male tractari, quod petat.

Ute-

Utemur hoc principio inferius in demon- stratione referatur, quod ipsa lex naturæ imper- strandis aliis, ne ad merum arbitrium Gen- rat.

§. 172.

De amicitia
Gentium.

Gentes amicitiam inter se colere debent, & unicuique danda est opera, ne alias sibi inimicas reddat. Gentes enim se invicem amare debent tanquam seipsas (§. 161.). Quamobrem cum in mutuo amore amicitia consistat (§. 625. part. 1. Jur. nat.); Gentes amicitiam inter se colere debent. *Quod erat unum.*

Quoniam itaque qui ad hoc faciendum obligatur, ad contrarium non facien- dum simul obligatur (§. 722. part. 1. Jur. nat.); unicuique etiam Genti danda est opera, ne alias sibi reddat inimicas. *Quod erat alterum.*

Dantur fœdera amicitiae, de quibus infra enim ea juris naturalis, & jus naturæ viola- suo loco dicemus. Absit autem ut existimes tur, si qua Gens quid committit, quod ami- amicitiam Gentium hoc unice fulcro niti: est citiae adversatur.

§. 173.

De læsione
Gentium
prohibita.

Gens nulla alteram lædere debet. Quælibet enim Gens perfectionem alterius promovere debet pro virili (§. 166.), consequenter nil committere, quo hæc vel status ejusdem imperfectior reddatur (§. 722. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum alterum lædat, qui eum ejusve statum imperfectiorem reddit (§. 669. part. 1. Jur. nat.); Gens nulla alteram lædere debet.

Poterat idem ostendi etiam hoc modo. Nemo lædendus (§. 695. part. 1. Jur. nat.). Ergo etiam Gens nulla alteram lædere debet (§. 3.).

Quoniam læsio consistit in actibus, quibus te non lædenda continet obligationem genera- Gens vel status ejusdem imperfectior redditur lem de iis, quæ Gens Genti facere non de- (§. 669. part. 1. Jur. nat.); prohibitio de Gen- bet.

§. 174.

Perfectio
Gentis in
quo consi-
stat.

Perfectio Gentis consistit in aptitudine finem civitatis suæ consequendi. Gens enim est multitudo hominum in civitatem consociatorum (§. 5. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum perfectio societatis consistat in aptitudine finem societatis consequendi (§. 171. part. 7. Jur. nat.); perfectio Gentis in alio consistere nequit nisi in aptitudine finem civitatis suæ consequendi.

Sæpius jam monuimus, quando de Gente nobis sermo est, nos non considerare singulos figillatim, qui sunt de Gente quadam; sed omnes, qui eandem faciunt, universum sum- tos, ne officia, quæ debentur homini quate- nus homo est, confundantur cum officiis, quæ Genti qua Genti debentur. Gens persona mor- talis est, ac ideo sibi propriam habere debet perfectionem. Gentem facit consociatio in ci- vitate (§. 5. part. 8. Jur. nat.), quæ cum fiat certo fine (§. 4. part. 8. Jur. nat.), ex eo uti- que Gentis perfectio æstimanda. Quemadmo- dum perfectio corporis humani in aptitudine ad consequendum finem, qui consentiente usu singulorum organorum corporis obtineri potest (§. 317. & seqq. part. 1. Jur. natur.), ac idem dicendum de perfectione animæ (§. 201. part. 1. Jur. nat.), qua utraque conjuncta na- scitur perfectio totius hominis; ita quoque perfectio Gentis consistit in aptitudine finem obtinendi, cujus gratia in civitatem coive- runt.

§. 175.

Quomodo ea
promovea-
tur.

Cum perfectio Gentis consistat in aptitudine finem civitatis suæ consequen- di (§. 174.), quæ vero Gens una in eo, in quo sibi metipsi non sufficit ad per- fectionem Gentis alterius conferre potest, ad id conferendum eidem naturali- ter obligetur (§. 166.); quæ Gens una ad hoc conferre potest, ut altera finem ci- vitatis suæ consequatur, ubi sibi metipsi non sufficit, id conferre debet.

E. gr.

E.g. Ponamus Genem aliquam carere legibus civilibus, nec nosse, quomodo recte condantur; aliam vero optimis uti legibus. Quod si igitur illa petat, ut eadem secum communicentur, communicatio earum denegari minime debet. Idem dicendum est de aliis, quæ utiliter in Rep. constituta sunt, veluti de

modo celeriter ac absque nimio sumtu terminandi lites civiles, vel etiam de economia publica recte administranda. Huc etiam pertinent, quæ superius de barbarie defenda & moribus ad rationis normam componendis annotavimus (not. §. 168.).

§. 176.

Quoniam Gens una prompte conferre debet, quod potest, ut Gens altera, Unde sanguis quoque sibi metipsum non sufficit, finem civitatis suæ consequatur (§. 175.), quæ la passant. vero ad hunc obtinendum faciunt, per ea patet, quæ de Rep. constituenda prolixè demonstravimus in Jure publico universalis (§. 393. part. 8. Jur. nat.); ad quænam Gens una alteri naturaliter obligetur, per ea patet, quæ de Rep. rite constituenda demonstrata fuerunt (§. 394. & seqq. part. 8. Jur. nat.).

Nimirum ex iis, quæ de Rep. constituenda demonstrata fuerunt, patet, quænam Gens sibi metipsum debeat. Quamobrem cum, quæ naturaliter Gens una alteri debet, non sint di-

versa ab iis, quæ sibi metipsum debet (§. 146.); evidens omnino est, hæc haurienda esse ex iis, quæ de Rep. constituenda demonstrata fuerunt.

§. 177.

Cum Gens una conferre debeat, quicquid potest, ut Gens alia finem civitatis suæ consequatur, ubi sibi ipsi non sufficit (§. 175.), finis autem civitatis in sufficientia vitæ, tranquillitate & securitate consistat (§. 13. part. 8. Jur. nat.); quicquid Gens una ad sufficientiam vitæ, tranquillitatem & securitatem alterius conferre potest, id conferre debet, ubi sibi ipsi non sufficit, consequenter cum vitæ sufficientia consistat in abundantia eorum, quæ ad vitæ necessitatem, commoditatem & jucunditatem requiruntur, & remediis felicitatis (§. 10. part. 8. Jur. nat.), tranquillitas in vacuitate a metu injuriarum (§. 11. part. 8. Jur. nat.), securitas vero in vacuitate a metu vis præsertim externæ (§. 12. part. 8. Jur. nat.); quicquid Gens una conferre potest, ut altera abundet iis, quæ ad vitæ necessitatem, commoditatem ac jucunditatem requiruntur, atque remediis felicitatis, & ut sit vacua tam a metu injuriarum, quam vis præsertim externæ, id conferre debet, ubi ea sibi metipsum non sufficit.

Fons officiorum Gentis erga Gentem apertus.

Quemadmodum ex fine civitatis deduximus ea, quæ Gens quælibet sibi metipsum debet; ita inde quoque deduci possunt, quæ Gens una alteri debet (§. 160.). Quod si ergo aliqua sese offerat occasio, qua Gens una alteri inservire potest; hinc facile perspicitur, num naturaliter ad id obligetur. Ratio enim obligationis inde petenda. Non tamen opus est, ut ad principium hoc remotum semper recurramus, si supponamus ea, quæ de officiis Gentis erga seipsum inde deducta fuerunt (§. 176.). Ex principiis vero generalibus, quæ hic demonstrantur, manifestum est, officia Gentium erga se invicem longe latius patere, quam vulgo patitur. Quemadmodum vero vulgo non agnoscitur omnis amplitudo juris naturæ, quam habet intuitu omnium hominum in se spectatorum; ita mirum non est, si nec Juri naturali Gentium omnis tribuatur amplitudo, quam habere potest. Quod si fieri posset, ut Gentes in

universum omnes eandem agnoscerent, & officiis suis pro virili satisfacere omni studio enterentur: Gentium omnium salutis abunde prospectum esset, & civitas illa maxima, quam natura inter Gentes instituit (§. 9.), non dissociaretur. Sed hæc magis optanda, quam speranda sunt. Absit tamen, ut propterea existimes, omnem de officiis Gentium erga se invicem doctrinam esse inutilem. Equis enim defendere audeat, non urgenda esse officia, quæ lex naturæ urget, propterea quod homines ea negligant, nec fieri possit, ut omnes istdem satisfacere studeant? Sane amor inimicorum rara omnino avis est: equis vero reprehendit, amorem inimicorum incitari? Et qui in amodum bene sperandum est de hominibus, ut saltem aliqui officia sua satisfaciant, si ea norint: ita similiter idem sperandum de nonnullis saltem Gentibus.

§. 178.

§. 178.

*Imperfectio
Gentis in
quo consi-
stat.*

Imperfectio Gentis consistit in ineptitudine finem civitatis suæ consequendi. Imperfectio enim opponitur perfectioni, eidemque contraria est, quod per se patet. Quamobrem cum perfectio Gentis consistat in aptitudine consequendi finem civitatis suæ (§. 174.); ita ex adverso imperfectio consistit in ineptitudine finem civitatis suæ consequendi.

Quemadmodum Gens perfecta comparatur corpori sano, in quo omnia corporis organa apta sunt ad functionem suam rite obeundam; ita Gens imperfecta comparanda corpori moribido, in quo organa quædam inepta sunt ad functionem suam obeundam, aut prorsus deficient: quo in casu corpori mutilo æquiparatur. Similitudo hæc non vaga est, sed, si ea rite uti noveris, ea in primis adhibita cautione,

ne simile ultra suum tertium extendatur, ad inveniendum & demonstrandum apta est. Similitudines enim veræ sunt notiones generales, ex æquo rebus diversis convenientes, sem ea continentes, quæ iisdem simul insunt, ac idè ad usum principii reductionis, quod maximi momenti est in arte inveniendi, plurimum adjumenti asserunt.

§. 179.

*Lesio Gentis
in quo consi-
stat.*

Quoniam alterum lædit, qui eum ejusve statum imperfectiorem reddit (§. 669. part. 1. Jur. nat.), imperfectio autem Gentis in ineptitudine finem civitatis suæ consequendi consistit (§. 178.); si Gens quædam committit, quæ alteram ineptam reddit ad finem civitatis consequendum, consequenter fini ejusdem adversa, Gentem hanc lædit, ac ideo cum Gens nulla alteram lædere debeat (§. 173.), nulla quoque quicquam committere debet, quod fini civitatis alterius adversum, seu impedire nullo modo debet, quo minus Gens alia finem civitatis suæ consequi possit.

Qui Gentem lædit impedit perfectionem ejus, aut alteram privæ eo, quod ad perfectionem ejus requiritur. Qui vero negligit perfectionem alterius, nec eam curæ habet, minime lædit; denegat officium humanitatis (§. 170.), cujus denegatio læsio non est (§. 671. part. 1. Jur. nat.). Impeditur vero perfectio Gentis alterius vel directe, quatenus actus, quo impeditur, proficiscitur ab ipso impediente; vel indirecte, quatenus impeditur, ne alius perfectionem alterius promoveat. Aliud vero est concurrere ad impedimentum, quod alter obijcit: hoc enim ad impediendum directam pertinet. De concursu ad actionem alterius alibi egimus (§. 106. & seqq. part. 2. Phil. pract. univers.), & ibidem tullissime demonstrata ad Gentes facile applicantur. Ea quoque cautione opus est, ne quod casu emergit ex actione in se licita, quod obstat, quo minus Gens altera

eam perfectionem consequi possit, quam alias poterat, ad impediendum ejusdem, consequenter ad læsionem referas. Qui enim agit, quod sibi, vel aliis debet, aut jure suo utitur; is nec directe, nec indirecte intendit imperfectiorem alterius, ideoque nec perfectionem alterius impedire dici potest. In moralibus probe considerandæ sunt omnes circumstantiæ, quarum vel minima jus variat, quemadmodum dudum observatum est. Habemus autem hic principium generale, vi cuius de læsionibus Gentium judicium facile fieri potest, modo juris publici universalis non fueris ignarus. Et quamvis læsiones Gentium non sint prorsus eadem cum læsionibus privatorum, qui sunt de Gente quædam; ea tamen, quæ de læsione aliorum independentem a statu civium demonstravimus (§. 673. & seqq. part. 1. Jur. nat.), læsionibus quoque Gentium lucem affundunt (§. 5.)

§. 180.

*De officiis
erga seip-
sam a Gen-
te cum sen-
su officii er-
ga Gentes
alias pra-
standis.*

Qualibet Gens non modo sibi, verum etiam aliis Gentibus hoc debet, ut se statumque suum perficiat. Gens enim quælibet ad perfectionem alterius in eo, in quo sibi metipsi non sufficit, conferre debet, quod potest (§. 166.). Quamobrem cum hoc facere nequeat, nisi ipsa se statumque suum perficiat; se statumque suum etiam ideo perficere debet, ut officii erga Gentes alias partes omnes adimplere possit. Igitur non modo sibi (§. 35.), verum etiam aliis Gentibus hoc debet, ut se statumque suum perficiat.

Ho-

Homo homini; civis Reip. Gens Genti utilis esse debet. Quamobrem sicuti homo seipsum perficere debet, ut aliis quoque ope ipsius indigentibus prodesse possit in se ac statu suo perficiendo, ac idem intelligitur de cive Reip. respectu; ita etiam Gens se ac statum suum perficere debet, ut aliis Gentibus ope ipsius indigentibus in se ac statu suo perficiendo prodesse possit. Quemadmodum itaque hominis est, præstare officia erga seipsum cum sensu officii erga alios, & civis cum sensu officii erga Rempubl. ita quoque Gens officia erga seipsam præstare debet cum sensu officii erga Gentes alias. Non deerunt forsitan nonnulli, quibus, quod hic adstruitur, paradoxum videbitur: sed hi erunt, quorum animus adhuc vacuus est ab amore universali omnium erga omnes, & qui societatem, quam ipsa natura inter omnes in-

stituit, animo nondum comprehenderunt; (§. 138. part. 7. Jur. natur.), ac multo minus agnoscunt eam, quæ eadem natura inter Gentes omnes instituisse intelligitur (§. 7.). Cum Gentes omnes in civitatem coivisse intelligantur, cujus singula membra sunt singulæ gentes, seu civitates particulares (§. 9.); si quis negare non audeat, civi unicuique incumbere, ut officia erga seipsum adimpleat cum sensu officii erga Remp. quod boni civis est, is ultro concedere tenetur, Gentem quamlibet officii erga seipsam satisfacere debere cum sensu officii erga Gentes alias. Facere quod est officii erga seipsum cum sensu officii erga alios justitiæ utique universalis est (§. 934. part. 1. Jur. nat.), quæ cum lege naturali sit præcepta (§. 935. part. 1. Jur. nat.), non minus Gentem quamlibet, quam hominem quemcunque tenet,

§. 181.

Quoniam Gens non modo sibi, verum etiam aliis hoc debet, ut se statumque suum perficiat (§. 180.), exempla autem modum agendi optime docent ^{De exem-} ^{plis Gen-} ^{tium.} (§. 275. part. 2. Phil. præf. univ.) & motivum agendi præbent (§. 277. part. 2. Phil. præf. univ.), ut de vi exemplorum reliqua dudum demonstrata (§. 259. 260. 265. 266. 269. 270. part. 2. Phil. præf. univ.) nihil dicamus; Gens quamlibet alias exemplo suo docere debet, quomodo se statumque suum perficere debeant, & per consequens ad exempla bona aliis præbenda, ac ideo quoque ad mala non prodenda obligatur (§. 722. part. 1. Jur. nat.).

Quemadmodum homo quilibet omnes actiones suas referre debet ad alios, ut exemplo suo iisdem proficit, minime vero noceat, vi justitiæ universalis (§. 934. 935. part. 1. Jur. nat.); ita quoque Gens una aliis, cum inter ipsas

non minus justitiæ universalis vigere debet (not. §. 180), exemplo suo in se itaque suo perficiendo esse debet, sibi que cavere, ne pravo exemplo seducat alias.

§. 182.

Gens quamlibet exemplis bonis aliarum Gentium se addere, mala vero sequi minime debet. Etenim Gens quamlibet aliis exempla bona in se & statu suo perficiendo præbere, mala vero minime prodere debet (§. 181.). Quamobrem cum quævis etiam Gens se atque statum suum perficere teneatur (§. 40.), & per consequens sibi cavere debet ab iis, quibus ipsa vel status ejusdem imperfeior redditur (§. 722. part. 1. Jur. nat.); Gens quamlibet exemplis bonis aliarum Gentium se addere, mala vero sequi minime debet. ^{Obligatio} ^{Gentis quo-} ^{ad exempla} ^{aliarum} ^{Gentium.}

Frustra foret obligatio ad exempla bona præbenda, mala vero non prodenda (§. 181.), nisi etiam Gentes obligarentur, ut bonis se adderent, mala vero minime sequerentur. Cum vi obligationis illius Gentibus consulatur, quæ

per se perficere nequeunt, quæ ad salutem suam requiruntur; lex quoque naturæ; quatenus Gentes respicit, urgeat necesse est, ut eadem exemplis bonis sese addant, mala minime sequantur.

§. 183.

Quoniam Gens quamlibet exemplis bonis aliarum Gentium se addere, mala vero sequi minime debet (§. 182.); quamlibet etiam operam dare debet, ut cognoscatur tam perfectionem, quam imperfectionem Gentium aliarum ac status earundem, ^{De perfec-} ^{tione &} ^{imperfectione} ^{aliarum;}

Inquirendum scilicet est, non modo quibus ^{VVolfi Jus Gentium.}

moribus Gentes aliæ sint præditæ; verum etiam

iam quænam ab iis bene, vel male constituta sint. Atque hinc de Gente sua bene merentur, qui Gentium aliarum morès & ea; quæ in Rep. ab iis constituta sunt, describunt.

§. 184.

De imita-
tione Gen-
tium.

Quoniam Gens exemplis bonis aliarum Gentium se addere (§. 182.) consequenter actiones suas in se & statu suo perficiendo ad actiones earum conformare debet (§. 181.), alterum vero imitatur, qui actionem suam ad alterius actionem conformat (§. 204. part. 2. *Phil. pract. univ.*); Gens una alteram in iis, quæ bene & recte ab ea constituta sunt, vel sunt imitari debet (§. 30.). Quoniam tamen non alio fine Gens una alteram imitari debet, quam ut se statumque suum perficiat per demonstrata; ideo in rationes actionum Gentium aliarum & eorum, quæ in Rep. ab iis constituta sunt, inquirere, nec alias imitari debet, nisi quatenus ea sunt rationi conformes, ac per consequens cum istiusmodi imitatio rationalis sit, non cæca (§. 208. part. 2. *Phil. pract. univ.*), Gentium imitatio rationalis, non cæca esse debet.

Gentium aliarum imitatio non infrequens est, præsertim in Europa; ast plerumque cæca esse solet, non rationalis. Quoniam plerique, quibus rerum publicarum cura demandata est, omnia ex utilitate, aut, si mavis, ex quasi metuuntur: ideo imitari solent ea, quæ a Gentibus aliis utiliter constituta vident. Sed cæca plerumque est imitatio, cum non perpendantur singulæ circumstantiæ, ob quas quid utiliter fuit constitutum, ut imitatio non fiat nisi in casu simili, id quod requiritur, si rationalis esse debet (§. 508. *Psych. empir. &*

segg. §. 208. part. 2. *Phil. pract. univ.*). Immo hinc etiam contingit gentem unam in se prævis aliarum moribus, præsertim si præconcepta quædam de Gente aliqua opinio menti nebulam offudit. Ad cæcam quoque imitationem, statui Reip. adversam, ducit perversa illorum opinio, quæ omnia utilitate Principis metiuntur. Laudant hi, quæ ab aliis Gentibus recte ac prudenter constituta sunt, sed ad non imitanda ea rejiciunt, quod Principis utilitas ea si non dissuadeat, saltem non susdeat.

§. 185.

De studio
gloria Gen-
tium alia-
rum.

Gens quælibet studere debet, quantum potest, ut etiam alia gloriam mereantur. Quælibet enim Gens studere debet, ut ipsa gloriam mereatur (§. 49.). Quamobrem cum Gens quælibet alteri debeat quod sibi, quatenus altera id non habet in potestate sua, ipsa autem citra neglectum officii erga seipsam hoc alteri præstare potest, (§. 156.); ideo studere etiam debet, ut aliarum Gentium gloriam mereantur, quantum potest (§. 160.).

Ostendi etiam potest hoc modo. Gens quælibet ad perfectionem Gentis alterius conferre debet, quod potest (§. 166.). Quamobrem cum gloria Gentis vera & solida a perfectione ipsius dependeat (§. 49.); Gens quælibet studere debet, quantum potest, ut etiam aliarum gloriam mereantur.

Abstine, ut tibi persuadeas, nos legem naturæ quoad officia Gentium erga se invicem in nihil extendere: ejus enim limites non transgredimur, quamdiu nil admittitur, nisi quod ex principii illius evidenter colligitur. Ceterum non est, ut existimes, officia Gentis erga aliam restringenda esse ad Gentes vicinas: quodsi enim Gens adeo remota fuerit, ut ad perfectionem ipsius, vel status ejusdem nihil conferre possis, si vel maxime velles, id in potestate tua non est (§. 610. part. 1. *Jur. nat.*), consequenter nec id præstare teneris (§. 166.). Non cessat, si rem penitus inspicias, obligatio, sed saltem suspenditur, quatenus casu invincibili actus redditur impossibilis, qui eadem subest. Sane si Genti etiam remotæ intervenire quocunque modo possis, non minus eidem ob-

ligaris; quam si fuerit vicina. Locorum distantia in ipsum jus & obligationem ipsam minime influunt, cum illa ex Gentium natura fluant. Immo si Gentes omnes officia erga alias ex omni parte adimplerent, si vel maxime vicinæ saltem consulerent vicinis; hoc tamen modo consuleretur etiam remotissimis. Cum Gentes omnes coaluisse intelligantur in civitatem maximam, cujus singula membra sunt singulæ Gentes, seu civitates particulares (§. 9.); hæc ipsa recte confertur cum corpore humano. Sicuti ergo in eodem observamus, quod, etsi non singula organa functione sua influant in functionem remotorum, sed vicina saltem juvent vicina, eo ipso tamen organorum quoque remotorum functionibus consulatur organis remotis; ita idem obtineret inter Gentes, siquidem

dem omnes naturæ legem sequerentur. Urget ea eundem nexum in humano genere, quem exacte custodit in universo, ubi nihil est in uno, quod non dependet ab iis, quæ maximo quovis intervallo remota sunt. Leges naturæ, quæ hominibus præscribuntur, ab iis, quæ in

universo observantur; minime difforz sunt. Urget natura analogiam inter universum & civitatem maximam inter Gentes institutam (§. 8. 9.), quæ amplissimum dicendi campum aperiret, si eam distincte exponere vellemus, nec præsentis instituti ratio id prohiberet.

§. 186.

Gentem unamquamque tanti existimare debemus, quanti meretur, & tantum ei De existi- tribuere laudis, quantum meretur. Etenim unusquisque alterum tanti existima- matione & laude Gen- tium aliam rum. re debet, quanti meretur (§. 647. part. 1. Jur. nat.), & tantum tribuere laudis, quantum meretur (§. 648. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum ea, quæ sunt juris naturalis, etiam ad Gentes applicanda sint (§. 3.); Gentem quoque unam, quamque tanti existimare debemus, quantum meretur, & tantum ei tribuere laudis, quantum meretur.

Non opus est; ut explicemus discretius, quantum existimationis atque laudis Gens aliqua mereatur: etenim cum existimatio consistat in iudicio de perfectione alicujus (§. 538. part. 1. Jur. nat.), laus vero in oratione, qua iudicium illud significatur (§. 541. part. 1. Jur. nat.); existimatio quantitatem recipit a quantitate perfectionis Gentis, & existimationi proportionanda est laus, quæ Genti tribuitur. Cum perfectio Gentis consistat in aptitudine finem civitatis suæ consequendi (§. 174.), quæ aliunde quam per facta innotescere aliis minime potest: quantum Gens existimari mereatur & quanta eidem tribuenda sit laus, ab eo demum penitus intelligitur, qui, quæ de Rep. rite constituenda demonstrata sunt, immo universum Jus publicum universale in parte octava Juris

naturæ demonstratum animo comprehendit: Vera igitur existimatio Gentis veraque laus non adeo facilis, quemadmodum videri poterat. Quamobrem illi, qui Gentem aliquam tanti existimare norunt, quanti meretur, & laudem meritam eidem tribuere: hi laudem ejus ad alios propagare debent. Officium hoc imprimis peregrinantium & eruditorum est, qui quæ in Gentibus etiam remotis laudanda sunt, in vulgus emittunt & quasi omnibus communis faciunt. Eo ipso simul studium imitandi Gentes alias in iis, quæ bene in Rep. ab iisdem instituta sunt, vel fiunt, promovetur, & exempla bona a cognitione nostrâ alias procul remota innotescunt. Officia nimirum aliis debita cum officiis erga seipsum ita cohærent, ut mutuo in se invicem influant.

§. 187.

Gentes commercia invicem exercere naturaliter obligantur, quantum in potestate De natura est. Quicquid enim Gens una conferre potest, ut altera abundet iis, quæ ad li obligatio- ne commer- cia exercen- di. vitæ necessitatem, commoditatem ac jucunditatem requiruntur, id conferre debet (§. 177.), & cuilibet Genti competit jus res, quibus indiget, ab aliis Gentibus, quæ ipsæmet iisdem opus non habent, æquo pretio sibi comparandi (§. 58.). Quamobrem cum commercia consistant in jure emendi vendendique invicem res quascunque mobiles & moventes, tam necessarias, quam utiles & voluptuarias (§. 60.), consequenter medium sint ea obtinendi, quæ ad vitæ necessitatem, commoditatem & jucunditatem faciunt (§. 499. & seqq. part. 1. Jur. nat.), Gentes autem in regione sua non habent; Gentes commercia invicem exercere naturaliter obligantur, quantum in potestate est.

Si communicio primæva inter Gentes subsisteret, res omnes essent communes (§. 24. 29. part. 2. Jur. nat.), consequenter quælibet Gens ab alia qualibet petere posset res mobiles atque moventes, quibus indiget, altera autem carere potest. Etenimvero cum imperia civilia sine dominis, saltem communione mixta apud quamlibet Gentem, quæ dominia supponit (§. 129. part. 2. Jur. nat.), introduci minime poterint, quod facile patet iis, quibus imperii civilis & domini vis satis perspecta est; in locum illius juris successit jus res, quibus Gens

aliqua indiget ad vitæ necessitatem, commoditatem & jucunditatem, æquo pretio sibi comparandi a Gente alia, quæ ipsæmet iisdem opus non habet (§. 58.), prouti ex demonstratione hujus juris clarius elucescit. Ac ita patet origo obligationis naturalis exercendi commercia, quæ Gentes tenet, sicuti ex ipso fonte, primæva nimirum communione, fuit. Ipsa autem hæc communicio tuetur dominia Gentium. Etenim vi communione primævæ nemo rem alteri, quam usus necessarii gratia apprehendit, consequenter etiam quam industria sua

sua produxit, vel arte fecit in usum suum, invito eripere potest (§. 36. part. 2. Jur. nat.). Quomodem cum Gentes spectentur instar personæ singularis (§. 2.); nulli quoque Genti iavita res usui ejas destinatas vi eripere licet. Quoniam itaque regionem occupavit usus perpetui causa & rerum naturalium proven- tum industria sua promovet atque artificiales parat sui usus causa, nisi tanta earum proven- niat copia, ut omnibus ipsamet non indigeat; jus illud, quod ex communiione primæva fluit, sua quasi sponte transit in dominium Gentis. Et hoc pacto, quo Gentes ortæ sunt (§. 5. part. 8. Jur. nat.), cum imperio orta quoque sunt dominia Gentium (§. 4. part. 8. Jur. nat.), reservata tamen obligatione in propositione præsentis stabilita. Quando vero in eadem ob- ligatio ita restringitur ad id, quod in pote-estate est, absit ut existimes, non aliud hic attendendum esse, quam num rebus, qui- bus alia Gens indiget, Gens aliqua carere pos-

sit. Quoniam enim in potestate nostra non est, quod alteri præstare non valeamus, nisi cum neglectu officii erga nosmetipsos (§. 610. part. 1. Jur. nat.); hic etiam consideranda sunt cetera officia Gentis erga semetipsam, qualia- cumque tandem fuerint. Ita Sinenfes, cum formam Reip. quantum fieri poterat optimam introducere, ac ideo eandem continuo magis magisque perficere, & mores Gentis suæ inter- gros ac incorruptos servare vellent, omne commercium cum Gentibus aliis prohibuerunt, nec exteris aditum in terras suas concesserunt, etsi abundarent rebus ad commercia cum Gen- tibus aliis exercenda sufficientibus. Nec dici potest, quod in eo violaverint jus naturale Gentium. Removenda enim erant impedi- menta, quæ obstare poterant, quo minus se sta- tumque suum perlicerent, quemadmodum fieri debebat. Multa cautione opus est, ne iudicium de factis Gentium præcipitur.

§. 188.

Cujusnam sit iudi- cium, num commercium sit in potestate.

Quoniam Gens quælibet cum aliis commercia exercere debet, quantum in potestate sua est (§. 187.), Gens autem quælibet libera est (§. 55. part. 8. Jur. nat.), consequenter ipsi permittendum, ut in negotiis suis determinandis suo stet iudicio (§. 156. part. 1. Jur. nat.); utrum in potestate Gentis cujusdam sit commercia cum aliis exercere, nec ne, ipsius iudicio relinquendum. Et eodem modo porro patet, quod iudicii hujus rationem non teneatur reddere Gentibus aliis, consequenter bisce sola voluntate illius standum.

Libertas naturalis jus inviolabile est non minus inter Gentes, quam inter singulos homines. Et hæc inviolabilitas in singulis officiis erga Gentes alias semper attendenda, ne Gens una plus sibi juris in alteram arroget, quam lex naturæ, sibi per omnia consentiens, concedit. Nec est, quod objicias excipiendum

esse casum; in quo manifestum est commercia exerceri posse absque neglectu ullius officii erga seipsam. Quoniam enim difficile est hoc iudicium, nec per id libertati naturali constare potest sua integritas; in Gentis cujuslibet voluntate acquiescendum, si vel maxime libertate sua abuti videatur.

§. 189.

Qualis naturaliter sit jus commerciorum.

Quoniam iudicium de eo, num in Gentis alicuius potestate sit commercia cum alia miscere, ipsi relinquendum (§. 188.), jus vero, cui respondens obligatio a iudicio alterius pendet, imperfectum est (§. 906. part. 1. Jur. nat.); jus commercia exercendi cum Gente alia imperfectum est, & per consequens Gens nulla alteram cogere potest, ut commercia secum exercent (§. 237. part. 1. Phil. præf. univ.).

Quoniam jus ad commercia cum Gente alia exercenda est jus ad id, ad quod alter dandum, vel faciendum tibi obligatur, quando re vel opera ipsius indiges (§. 60.), jus autem hoc imperfectum est (§. 355. part. 3. Jur. nat.), inde etiam ostendi potest, jus commercia exer-

cendi cum Gente alia, quod scilicet naturaliter Gentibus competit, nonnisi imperfectum esse. Imo inde statim idem inferitur, quod dominis rerum introductis jus res sibi comparandi ab alio nonnisi imperfectum sit (§. 356. part. 3. Jur. nat.).

§. 190.

Qualis sit naturalis.

Cum Gens nulla alteram cogere possit, ut commercia secum exercent (§. 189.), etsi naturaliter obligetur, si in potestate sit (§. 187.), perfecte autem nemo

nemo alteri obligetur, si non habeat jus illum cogendi, ut obligationi suæ satisfaciatur (§. 236. part. 1. *Phil. pract. univ.*); Gentes quoque ad commercia invicem exercenda sibi invicem perfecte non obligantur. Gentium obligatio ad commercia.

Apparet itaque, solo jure, quod naturaliter Gentibus ad commercia competit, ea stare minime posse, cum ferendum sit, si qua Gens commercia cum alia exercere nequit (§. 409. part. 3. *Jur. nat.* & §. 189. h.). Quoniam obligatio ad commercia pertinet ad obligationem

mutuam dandi & faciendi (§. 60.), obligatio autem mutua dandi & faciendi naturalis imperfecta est (§. 354. part. 3. *Jur. nat.*); obligationem Gentium naturalem ad commercia exercenda imperfectam esse, etiam inde patet.

§. 191.

Gens nulla alteram perfecte sibi obligare potest ad commercia nisi per pacta, nec aliter jus perfectum ad ea consequi datur. Etenim Gentes nonnisi imperfecte ad commercia exercenda sibi mutuo obligantur (§. 190.), consequenter quod ex ista obligatione debetur, nonnisi imperfecte debetur (§. 401. part. 3. *Jur. nat.*). Quamobrem cum mutuo consensu efficiatur, ut, quod imperfecte debebatur, jam debeatur perfecte (§. 404. part. 3. *Jur. nat.*); Gentes quoque sese sibi invicem perfecte obligare possunt ad commercia exercenda mutuo consensu, consequenter inter se de iis conveniendo (§. 698. part. 3. *Jur. nat.*). Cum vero nemo se se alteri perfecte obligare possit, nisi promittendo (§. 393. part. 3. *Jur. nat.*); Gens quoque nulla alteram perfecte sibi obligare potest ad commercia nisi per pacta. Quod erat unum. Quomodo jus perfectum ad commercia acquiratur.

Quoniam ex obligatione perfecta nascitur jus perfectum ad id, ad quod alter nobis obligatur (§. 235. 236. part. 1. *Phil. pract. univ.* & §. 23. part. 1. *Jur. nat.*), Gentes autem sese sibi invicem perfecte obligare non possunt nisi per pacta, per demonstrata n. 1. jus quoque ad commercia perfectum aliter consequi non datur, nisi per pacta. Quod erat alterum.

Patet hinc necessitas pactorum inter Gentes de commerciis, quæ iis solis firmitatem suam debent. Unde jus perfectum commerciorum inter Gentes pactitium est (§. 23.), ac ideo controversiæ, quæ de eodem oriuntur, ex pactis definiendæ.

§. 192.

Quoniam Gens nulla alteram sibi perfecte obligare potest ad commercia nisi per pacta, nec aliter jus perfectum ad ea consequi datur (§. 191.), nemo autem alterum sibi obligare potest ad quid dandum, vel faciendum ultra voluntatem suam, nec ab eo acceptatione sua plus juris acquirere, quam is in eum transferre vult (§. 382. part. 3. *Jur. nat.*); a voluntate Gentium de commerciis paciscentium unice dependet, quomodo de iis inter se convenire velint, consequenter omne istud jus commerciorum mere pactitium est (§. 23.). Norma pactorum de commerciis unde desumenda.

Jus igitur commerciorum inter certas Gentes aliter cognosci ac dijudicari nequit, nisi ex pactis earundem.

§. 193.

Cum a voluntate Gentium de commerciis paciscentium unice dependeat, quomodo de iis inter se convenire velint (§. 192.), commercia autem in jure emendi & vendendi res mobiles ac moventes consistant (§. 60.); Gentes quoque ea lege convenire possunt, ut uni saltem liceat res parata pecunia emere, non vero alias suas apud eandem vendere, aut contra, vel etiam emere tantummodo, vel emere ac vendere res certas, non vero promiscue quaslibet, & per consequens ubi pactum ad res certas fuerit restrictum, aliarum emtio & venditio, cum hic nullum jus violetur, citra injuriam prohiberi potest (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*). De restrictione commerciorum ad solam emisionem & res certas.

Et si

Etsi enim communiter commercia in jure emendi ac vendendi consistant (§. 60.), non tamen ea jura ita coherent, ut a se invicem separari nequeant. Quamobrem cum pacta dent commercii legem; nihil prorsus obstat, quo

minus commercia ad solum jus emendi; vel vendendi restringantur, prouti Genti alterutri commodum visum fuerit. Ac idem etiam intelligitur de rebus, quæ in commercium veniunt.

§. 194.

De modo incundi pacta commerciorum casu.
Eadem ratione patet, pacta commerciorum iniri posse vel in perpetuum, vel ad certum tempus, & iis adjici posse conditiones quaslibet, clausulas quoque certas commissorias, prouti contrahentibus e re sua esse visum fuerit (§. 35. 36.).

Qui ea novit, quæ de modo transferendi jus quoddam in alium demonstravimus (§. 14. & seqq. part. 3. Jur. nat.), & cum de contractibus privatorum ageremus, passim tradidimus; ei nihil prorsus obscuritatis in propositione præsentente supererit. Quoniam tamen pacta etiam Gentium, consequenter ea, quæ de commerciis sunt, jura naturæ regere debet; curæ omnino habendum, ne quid committatur, quod officiis Gentium erga seipsas & erga alias repugnat. Quamvis enim commercia externa non modo prospiciant indigentia, verum etiam ad augendas opes faciant (§. 63. 67.); non tamen ita velificandum utilitati, ut officiis erga seip-

sum & erga alios officiat. Id ipsum autem ut præcaveatur, probe consideranda sunt, quæ de Republ. rite constituenda demonstravimus (§. 176.). Ceterum in superioribus jam ostendimus, a voluntate Gentis cujuslibet dependere, utrum cum Gente alia commercia exercere velit, necne, & qua lege velit exercere (§. 73.) nec aliter jus perfectum ad commercia eum alia Gente exercenda acquiri posse, quam per pacta (§. 191.). Quod vero valet de Gentibus singulis in se spectatis, id etiam valet de duabus vel pluribus Gentibus de commerciis inter se convenientibus.

§. 195.

De revocatione commerciorum.
Si Gentes sibi invicem saltem permittunt, sive tacite, sive expresse, ut commercia exercentur, ea vero pacto nullo firmanur; eadem revocari possunt, quandoque visum fuerit. Etenim si Gens una alteri saltem commercia sive tacite, sive expresse permittit; ex nuda permissione jus perfectum ad commercia non consequitur hæc, cui ea permittuntur (§. 75.), consequenter idem quoque valet de duabus Gentibus reciproce sibi invicem commercia permittentibus. Quoniam itaque neutri competit jus Gentem alteram cogendi, ut commercia secum exercent (§. 235. part. 1. Phil. pract. univ.): semper unicuique liberum manet, utrum exercere velit, nec ne (§. 73.). Quodsi ergo diutius exercere nolit, id permittere amplius non tenetur. Quamobrem cum jus aliquod, quale sunt commercia (§. 60.) revocetur, si qui contulit, aut usum ejus permittit, declarat se amplius permittere nolle (§. 74. part. 3. Jur. nat.); si Gentes sibi invicem commercia saltem permittunt sive tacite, sive expresse, ea vero pacto nullo firmanur, ex quo solo nascitur jus perfectum (§. 74.), quod invito adimi non potest (§. 336. part. 2. Jur. nat.); ea revocari possunt, quandoque visum fuerit.

Tacite permittuntur commercia, si qua Gens res suas in regionem peregrinam advectas ibidem vendit & alias emit, vel alterutrum facit, ac hac occasione data Gens quoque altera similiter facit. Expresse autem permittuntur, si petenti conceduntur, nuda quasi conventionione (§. 698. part. 3. Jur. nat.), quæ per se nullam obligationem producit (§. 701. p. 3. Jur. nat.), nisi accedat promissio (§. 702. p. 3. Jur. nat.), ut in pactum abeat (§. 788. part. 3. Jur. nat.). Exemplum tacite permissionis habemus in Gentibus vicinis, quæ sibi invicem res suas vendunt, prouti libuerit, absque ullo prævio pacto, vel expressa etiam permissione. Commercium sive tacite, sive expresse permissa

manent jura meræ facultatis; & eorum exercitium consistit in actibus meræ voluntatis (§. 77.), ac ideo salva semper manet libertas voluntatis, utrum ea permittere, vel permissa exercere velit Gens aliqua, nec ne. Mutatio nimirum voluntatis permittenda, quamdiu nil sit contra jus alterius (§. 377. part. 2. Jur. nat.), perfectum scilicet (§. 235. part. 1. Phil. pract. univ.), quamvis jure interno destituta (§. 375. part. 3. Jur. nat.). Ceterum a commerciis, quæ nuda permissione nituntur, distinguenda sunt precaria, pro lubitu revocabiliter concessa (§. 1125. part. 5. Jur. nat.), utut significatus apud Romanos receptus ferat, ut etiam illa precaria vocentur (not. §. 1124. part. 5. Jur. nat.).

nat.) . Pertinent autem commercia precaria, cum per pacta constituantur (§. 1141. part. 3. Jur. nat.), ad jus Gentium pactitium (§. 23.), cum nude permessa maneant intra terminos officiorum erga se invicem (§. 187). Atque ea ratio est, cur precaria a nude permisis distinguere voluerimus, licet in eo conveniant, ut pro libitu revocari possint. Ne vero dubium sortiar circa commercia reciproce permessa, tenendum est, duas esse posse permissiones diversas, sive eodem tempore factas, quando scilicet petens alteri sua sponte idem offert, quod petit, vel diverso, quando eodem jure postea utitur concedens, quod habens parti alteri concesserat, hac non contradicente. Immo nec obstat, ut permissio

fiat sub conditione; ut sibi vicissim permittatur res suas vendere apud petentem, modo in terminis meræ conventionis subsistatur. Neque enim permissioni repugnat adjectio conditionis cujuscunque, quæ etiam parte altera invita quocunque tempore fieri potest (§. 75.); standum nimirum semper est voluntati permittentis. Qui actus obligatorios a non obligatoriis distinguere novit, ei nihil difficultatis in hisce supererit, ut opus non sit esse prolixioribus. Obligatoriis actus non intelligitur, nisi animus alteri sese obligandi sufficienter fuerit significatus (§. 427. part. 3. Jur. nat.). Præsumtio in casu dubio cum sit pro libertate, quippe quæ naturaliter Gentibus competit (§. 73.): eadem militat pro nuda permissione.

§. 196.

Contra pacta quæcunque, consequenter & commerciorum cum Gente una inita alteri nihil concedi potest, ad quod alias Gentes sibi invicem naturaliter obligantur. *Contra pacta commerciorum tertio quid concedi potest.* Cum enim pacta sint servanda (§. 789. part. 3. Jur. nat.); Gens, quæ commerciorum causa aut de alia quacunque cum altera contraxit, id in potestate sua non habet, ut tertiæ cuidam Genti quid concedat, quod pacto commerciorum causa, vel alias inito adversatur (§. 175. part. 1. Jur. nat.). Nulla vero Gens alteri præstare tenetur, quod in potestate sua non est (§. 160.). Quamobrem nec contra pacta quæcunque, consequenter nec contra pacta commerciorum cum Gente una inita alteri concedere quicquam potest, ad quod alias Gentes sibi invicem naturaliter obligantur.

Nimirum ad quæ Gentes sibi invicem naturaliter obligantur, ea hanc habent restrictionem, si in potestate sit (§. 156. h. & §. 610. part. 1. Jur. nat.). Debet quælibet Gens hoc etiam sibi ipsi, ne fidem datam fallat, ita ut pacta servet non modo accessitatis causa, verum etiam cum sensu officii tum erga seipsam, tum erga Gentes alias, cum quibus contraxit. Ju-

bet hoc ipsa famæ conservatio (§. 553. part. 1. Jur. nat.), quam lex naturæ præcipit ut hominibus singulis (§. 557. part. 1. Jur. nat.), ita etiam Gentibus (§. 3.). Ceterum quæ hic de Gentibus demonstrantur, ea etiam in genere valent de privatis quibuscunque: id quod ne ullò modo in dubium vocari possit, sequentem addere lubet propositionem.

§. 197.

Contra pactum cum altero in initum nemo quicquam tertio cuidam præstare potest, ad quod alias naturaliter ipsi obligatur. *Idem generatim naturaliter enunciatum.* Cum enim pacta sint servanda (§. 789. part. 3. Jur. nat.); si quis cum altero contraxit, in potestate sua non habet, ut tertio cuidam quid præstet, quod pacto adversatur (§. 175. part. 1. Jur. nat.). Enimvero naturaliter nemo hominum perfectionem alterius promovere ac imperfectionem præcavere, consequenter præstare quid (§. 80. part. 3. Jur. nat.) tenetur, quod in potestate sua non habet (§. 611. part. 3. Jur. nat.). Nemo igitur contra pactum cum altero in initum tertio cuidam quicquam præstare potest, ad quod alias naturaliter eidem obligatur.

Nimirum officia omnia erga alios hanc habent restrictionem, ut præstentur, si in potestate sit (§. 611. & seqq. part. 1. Jur. nat.): Alias enim naturalis obligatio extenderetur usque ad id, quod impossibile (§. 79. Ontol.): quod utique absurdum (§. 209. part. 1. Philos. part. 1. nativ.). Quæ igitur de Gentibus modo annotavimus, ut pacta cum sensu officii erga seipsas, & erga Gentes, cum quibus contraxerunt, servent; ea etiam intelligenda sunt de privatis quibuscunque. Equidem non ignoro, id vulgo parum attendi; non tamen propterea

cessat obligatio naturalis, quæ a lege naturæ venit, nec adeo male sentiendum de toto genere humano, ut omnes in universum homines credendi sint vacui a sensu isto officiorum ad servanda pacta requisito. Male omnino faciunt, qui sensum officiorum ab obligatione externa separant, aut saltem in præstatione eorum, quæ huic conveniunt, de eodem parum cogitant. Poterat hæc propositio præcedenti præmitti, & ex ea præcedens per modum corollariæ inferri.

§. 198.

§. 198.

*De contra-
ctibus, ut res
certa non
vendantur
nisi uni Gen-
ti, aut ab
ea emanentur.*

Si Gens cum alia contraxerit, ut nonnisi ipsi res certas vendat, aut ab ea emat; res istiusmodi alii adhuc Genti vendere, aut ab ea emere nequit, sine consensu Genti, quæ cum ea contraxit. Ponamus enim Gentem, quæ cum alia contraxit, ut nonnisi res certas ipsi vendat, aut ab ea emat, res istiusmodi alii adhuc Genti vendere, aut ab ea emere: nemo non videt, hoc fieri contra pactum, quod commerciorum causa initum (§. 60.). Quamobrem cum contra pacta commerciorum causa inita cum Gente una non liceat alii quid præstare, quod eidem adversatur, etsi alias naturaliter ad id præstandum obligetur (§. 196.); si qua Gens cum alia contraxerit, ut nonnisi ipsi res certas vendat, aut ab ea emat; res istiusmodi alii adhuc Genti vendere, aut ab ea emere nequit. Quod erat unum.

Enimvero si qua Gens cum alia contraxerit, ut nonnisi ipsi res certas vendat, aut ab ea emat; evidens est, huic competere in casu priori jus prohibendi, ne alii vendat, in casu posteriori jus non patiens, ut emat (§. 235. part. 1. *Phil. præf. univ.*). Quoniam vero quilibet jus suum remittere potest, quando nil fit contra jus tertii (§. 117. part. 3. *Jur. nat.*); quin contra pactum Gens, quæ contraxit cum alia, ut nonnisi ipsi res certas vendat, aut ab ea emat, res istiusmodi cum consensu hujus alii adhuc Genti vendere, aut ab ea emere possit, dubitandum non est. Quod erat alterum.

Multi dari possunt casus particulares, ubi Gens, cum qua contractum, facile consentit, ut res alii Genti vendantur, vel ab ea emanentur, aut etiam consentire præsumitur. Ponamus e. gr. Gentem quandam cum alia contraxisse, ut nonnisi sibi frumentum vendat. Ponamus eam frumentum saltem emere in usum sui, non vero commercii cum vicinis exercendi causa. Nullum inde nascitur eidem præju-

dicium, si in casu necessitatis frumentum vendatur etiam Genti vicinæ, aut ubi commercii causa cum Gentibus vicinis emit, ut vendatur remotis, cum quibus ipsi commercium nullum intercedere potest. Quamobrem nil obstat, quominus consensus præsumatur, immo etiam istiusmodi casus excepti tacite intelligantur (§. 515. 530. part. 6. *Jur. nat.*).

§. 199.

De jure naturali ad commercia Gentium.

*Naturaliter unicuique competit jus ad commercia cum Gente quacunque alia exercenda. Gentes enim omnes naturaliter commercia invicem exercere obligantur, quantum in potestate est (§. 187.). Quamobrem cum ex obligatione passiva unius nascatur jus parti alteri (§. 23. part. 1. *Jur. nat.*); naturaliter Gentium cuique competit jus ad commercia cum Gente quacunque alia exercenda.*

Natura Gentes omnes inter se æquales sunt (§. 16.), ac ideo omnium eadem sunt jura (§. 17.), & quod uni licet, id etiam licet alteri (§. 18.). Quamobrem etiam naturaliter

Gens nulla jus quoddam ad commercia præstare potest cum exclusione alterius cujuscunque, nisi quatenus jus quoddam proprium per pacta sibi acquisivit (§. 194.).

§. 200.

*An usus juris istius im-
pediri possit.*

Quoniam naturaliter Genti unicuique competit jus ad commercia alia quacunque exercenda (§. 199.), nemini autem jus suum invito auferri possit, quod natura ipsi competit (§. 64. part. 1. & §. 336. part. 2. *Jur. nat.*); Gens nulla prohibere potest, ne qua alia cum Gente quadam, veluti cum seposita, commercia exerceat, ac per consequens si impedire velit cum jus ejus violet (§. 239. part. 1. *Phil. præf. univ.*), injuriam eidem facit (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*).

Propierea Gens jus suum, quod naturaliter ipsi competit, minime amittit, quod eo non fuerit uti, alia autem per longum tempus eo-

dem usa fuerit, si vel maxime usus juris nulla urgente necessitate fuerit intermissus. Convenit libertati naturali Gentium, utrum jure suo, quod

quod natura ipsis competit; uti nolint, an velint. Istitusmodi autem jus, quod Gentibus naturaliter competit, recte assimilatur juri hominum connato. Quomodo enim hoc jus connatum ponitur, posita natura & essentia hominis (§. 18. p. 1. *Jur. nat.*); ita jus naturaliter Gentibus competens ponitur, posita na-

tura & essentia Gentis, quæ in se singulæ spectantur tanquam persona una (§. 2.), ut ideo ad eas applicari possint, quæ de singulis in Jure naturæ demonstrantur (§. 3.), attenda tamen differentia, quæ inter essentiam atque naturam hominis, & Gentis intercedit (*not. §. cit.*).

§. 201.

Quoniam Gens nulla prohibere potest, ne qua alia cum Gente quadam se-
posita commercia exercent (§. 200.) & ne in mari vasto naviget (§. 122.); Gens
quoque nulla prohiberi potest, ne qua alia commerciorum causa ad Gentes remotas
per mare vastum naviget. *De commerc.
ciis maris
mis.*

Nulla Gens commercia maritima occupando sibi propria facere potest, ut vi juris proprii deinceps alias excludat (§. 119. *part. 2. Jur. nat.*): id enim repugnat principio Juris naturæ ab omnibus concessio, saltem concedendo, quod nemini invito jus suum naturaliter com-

petens auferri possit. Jura singularia non nisi pacto acquiruntur, seu facto quodam humano intercedente, obligationes & iura producere apta, a natura autem nemini conferuntur, quæ rationem sufficientem in eadem non nisi tanquam communia habent.

§. 202.

Gens una cum altera pacisci potest, ne cum certa Gente commercium exercent,
aut commerciorum causa ad certa loca naviget, vel etiam commercia sua in gra-
tiam alterius quomodocunque restringere. Naturaliter Genti unicuique competit
jus ad commercia cum quacunque alia exercenda nullo modo restrictum (§.
199.), nec ulla Gens prohibere potest, ne per mare vastum commerciorum cau-
sa navigetur (§. 201.). Quomobrem cum quilibet juri suo renunciare possit
(§. 118. *part. 3. Jur. nat.*), consequenter alteri se obligare, quod jure suo adver-
sus ipsum uti nolit (§. 104. *part. 3. Jur. nat.*), alteri autem obligemur per pacta
(§. 789. *part. 3. Jur. nat.*); Gens quoque una cum altera pacisci potest, ne cum
certa Gente commercium exercent, aut commerciorum causa ad certa loca
naviget, vel etiam commercia sua in gratiam alterius quomodocunque re-
stringere.

*De pactis
commercio-
rum negati-
vis.*

Nituntur hoc principio pacta commerciorum negativa. Dicuntur nimirum *pacta negativa*, quæ obligant ad non faciendum, vel etiam ad non dandum, & opponuntur *affirmativis*, quæ ad dandum, vel faciendum obligant. Unde porro oriuntur *mixta*, quæ ex parte affirmativa, ac ex parte negativa sunt. Quoniam vero pacta commerciorum negativa nituntur renunciatione juris sibi alias competentis, quemadmodum ex demonstratione propositionis præ-

sentis patet, a voluntate autem renunciantis unicependet, quomodo renunciare velit (§. 106. p. 3. *Jur. nat.*), an scilicet pure, num sub certa conditione, an in totum, num saltem ex parte; facile quoque hinc intelligitur, quæ lege pactiones commerciorum negativæ fieri possint. Nemini equidem jus suum invito auferri potest; quilibet tamen per pactum pro lubitu potest imminuere.

§. 203.

Quoniam Gens una cum altera pacisci potest, ne cum Gente certa commer-
cium exercent, aut commerciorum causa ad certa loca naviget, vel etiam com-
mercium sua in gratiam alterius quomodocunque restringere (§. 202.), pacta au-
tem servanda sunt, seu naturaliter obligant (§. 789. *part. 3. Jur. nat.*); ex hac
ipsa obligatione nascitur Genti, cum qua contractum, jus non patiendi, ut
fiat, de quo ne fiat, conventum fuit, consequenter *ex pactis commerciorum
negativis parti alteri nascitur jus non patiendi, ut altera cum Gente quadam
commercium exercent, aut commerciorum causa ad certa loca naviget, vel commer-
cia ultra restrictionem conventam extendat.*

*Quodnam
jus inde
oriatur.*

VVolfi Jus Gentium.

K

Fal.

Falluntur; qui sibi persuadent, hoc pacto mari imponi servitutem. Mare enim quoad usum equidem omnium commune est; nullus tamen res propria: servitus autem alteri constituitur in re sua (§. 1276. part. 5. Jur. nat.).

Aliud vero est alteri sese obligare; ne jure quodam tuo in gratiam alterius utaris; aliud eidem servitutem negativam in re tua constituere.

§. 204.

Libertas commerciorum dicitur independentia in iis exercendis a voluntate alterius. Unde inter Gentes viget libertas commerciorum, si Gens qualibet cum quacunque alia commercia exercere potest pro lubitu.

Libertas commerciorum in quoniam consuetudine stat.

Retinemus hic generalem libertatis significatum (§. 153.) part. 1. Jur. nat.), eamque ad commercia in specie applicamus, a communi loquendi usu in eo minime recedentes.

§. 205.

An ea sit juris naturalis.

Quoniam Gentes naturaliter obligantur commercia invicem exercere, quantum in potestate est (§. 187.), nec ulla prohibere, aut impedire potest, ne qua alia cum quacunque alia commercia exerceat (§. 200.); naturaliter quoque libertas commerciorum inter Gentes, quantum fieri potest, illibata relinquenda. Cumque in civitate singulorum libertas saltem restringatur quoad eas actiones, quæ ad bonum publicum promovendum faciunt, quoad ceteras vero illibata maneat (§. 47. part. 8. Jur. nat.); libertas quoque commerciorum internorum, quantum datur, illibata manere debet, non restringenda ultra id, quod bonum publicum existit (§. 61.).

Diximus, libertatem commerciorum inter Gentes illibatam esse relinquendam, quantum fieri potest. Restitutio autem hæc pro insufficienter determinata minime habenda. Ex anterioribus enim intelligitur, quid in eo judicando attendi debeat. Etenim Gentes non obligantur ad commercia exercenda invicem, nisi quantum in potestate est (§. 187.), consequenter quælibet Gens ex fine civitatis hanc obligationem naturalem metiri debet (not. §. cit.). Cumque naturaliter Gentes omnes æquales sint (§. 16.) cavendum quoque, ne libertati commerciorum communi præjudicetur. Quod commercia interna attinet, haud difficile est judicium, utrum restringantur ultra id, quod

bonum publicum existit, nec ne, modo ad notionem boni publici animum attendas (§. 9. part. 8. Jur. nat.), nec utilitatem Principis tanquam ab illo separatam eidem opponas, quod subinde fieri solet. Quoniam Gentes omnes in civitatem consueverunt intelliguntur (§. 9.), quæ perinde ac singuli in civitatem particularem confociati ad commune bonum promovendum sibi invicem obligantur (§. 12.); restrictio libertati commerciorum inter Gentes adjecta ex communi Gentium omnium bono non minus definitur, quam in commerciis internis. Vigent in civitate maxima naturaliter eadem officia inter Gentes, quæ locum habent inter cives, seu membra civitatis cujusdam particularis.

§. 206.

De collisione officiorum Gentium erga seipsas & erga alias.

Si officium Gentis erga seipsam colliditur cum officio erga Gentem aliam; officium Gentis erga seipsam vincit. Enim si officium erga seipsum colliditur cum officio erga alios, officium erga seipsum vincit (§. 229. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem cum, quæ sunt juris naturalis inter privatos, ea etiam ad Gentes applicanda sint (§. 3.); si officium Gentis erga seipsam colliditur cum officio erga Gentem aliam, officium Gentis erga seipsam vincit.

Principium hoc generale multum utilitatis habet in Jure Gentium, cum ad decidendas

multas quæstiones faciat; quæ eo non attento magnis difficultatibus obnoxie videntur.

§. 207.

De immunitate libertate

Libertati commerciorum inter Gentes naturali minime adversatur, si per pacta libertas Gentis cujusdam tertiæ imminuatur. Etenim jus perfectum ad commercia

cia cum aliqua Gente exercenda aliter acquiri nequit, nisi per pacta (§. 191.), & Gens etiam quædam cum alia pacisci potest, ut sibi soli res certas vendat (§. 192.), immo etiam ne cum certa Gente commercia exercent (§. 202.). Quamobrem cum Gentes pacta de commerciis ineant utilitatis suæ causa, ad quam promovendam ipsa ducit obligatio naturalis (§. 35. 63.); si per pactiorem de commerciis duarum Gentium libertas Gentis cujusdam tertiæ imminuitur, officium erga seipsam colliditur cum officio erga Gentes alias (§. 206. part. 1. *Pbil. pract. univ.*). Quoniam itaque in collisione officiorum Gentium erga seipsas & erga alias officium erga seipsam vincit (§. 206.). libertati naturali commerciorum inter Gentes minime adversatur, si per pacta de commercis libertas Gentis cujusdam tertiæ imminuatur.

Gentis tertia per pacta duarum de commerciis.

Libertas paciscendi de commerciis non minus naturalis est quam libertas commerciorum. Cumque in superioribus ostenderimus, Gentes ad commercia invicem exercenda non obligari, nisi quantum in potestate est (§. 187.); facile patet, si Gens quædam cum altera de commerciis pactum ineat & propterea cum tertia quadam Gente commercium exercere nequeat, hoc tum non esse in potestate sua. Sane si hoc iniquum existimandum foret inter Gentes; nec inter privatos liceret per pacta sibi acquirere jus perfectum ad quasdam præstationes ab alio, propterea quod tunc non amplius officium humanitatis quoddam præstare poterat tertio cuidam petenti, vel eodem

indigenti, nec in casu particulari liceret rem suam vendere uni, quia tertius quidam eandem emturus fuisset. Non nego, pactiones, quæ inter duas Gentes de commerciis fiunt, subinde quædam continere posse, quæ respectu Gentis cujusdam tertiæ iniqua sunt, quatenus pactio fieri poterat absque præjudicio hujus; sed quis in pactiõibus hominum requisiverit summum æquitatis rigorem? Cum itaque nihil sit in rebus humanis perfectum, sufficit ut a pactiõibus inquitu valoris earundem removeatur injustitia, ne scilicet per eas violetur jus quoddam perfectum tertii: cetera, quæ charitatis sunt, conscientie uniuscujusque relinquenda.

§. 208.

Quoniam libertati commerciorum inter Gentes naturali non adversatur, si per pacta Gentis cujusdam tertiæ libertas quoad ea imminuitur (§. 207.), commercia vero sunt lucrosa (§. 63.); per pacta commerciorum Genti uni lucrum alteri prævertere licet, cumque nullum jus alterius perfectum violetur (§. 189. 191.), absque ulla injuria (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*).

An liceat Genti alteri lucrum prævertere.

Vidimus superius (§. 193.), Gentem cum Gente pacisci posse valide, ut sibi soli res certas vendat. Quodsi ergo Gens quædam tertia resistas aliunde habere nequit, nisi ut eas emat ab illa Gente, quæ pactiõnem fecit de iis sibi soli vendendis, lucrum ipsi ab hac prævertitur, præsertim si plures fuerint Gentes, quæ eadem necessitate tenentur (§. 63.). Cum hoc sit consequens pacti in se non illiciti, quippe dominio nitentis (118. part. 2. *Jur. nat.*) & officio Gentis erga seipsam (§. 69. 70.); nec illicitum censi potest, si hoc pacto lucrum Genti alicui prævertatur. Quod hic de Genti-

bus demonstratur, idem quoque valere de hominibus singulis, seu personis privatis, facile patet (§. 3.). Rationes nimirum eadem utrobique subsistunt, etsi non obitent, quo minus in Rep. monopola concedantur (§. 875. p. 7. *Jur. nat.*), quæ quando in se illicita non sunt, alias demonstravimus (§. 876. p. 8. *Jur. nat.*). Ut lucrum ab uno alteri prævertatur per pactiõnes sæpissime ac multis modis contingit, nec fieri aliter potest, nisi pactiõnes omnes eliminare velis, quod, postquam dominia rerum introducta sunt, prorsus impossibile.

§. 209.

Si qua Gens commercia exercendo, quæ ante non exercuerat, lucrum alterius Gentis abruptit; nullam ipsi injuriam facit. Etenim Gens quælibet naturaliter obligatur statum suum perficere (§. 35.), & pro virili studere debet, ut sit potens (§. 70.). Quamobrem cum commercia externa Gentem faciant divitem (§. 67.), consequenter potentem (§. 69.), libertas commerciorum naturaliter illibata relinquenda, quantum fieri potest (§. 205.), consequenter cuilibet Genti commercia exercere pro lubitu licet, quando & quomodo voluerit, modo nil committatur contra jus perfectum alterius (§. 910. part. 1. *Jur. nat.*), non-

De lucro abrupto.

nonnisi ex pacto acquirendum (§. 191.), immo cum naturaliter Genti unicuique competat jus ad commercia cum quacunque alia exercenda (§. 199.); si qua Gens commercia exercet, quæ ante non exercuerat, jure suo utitur (§. 37.), quod ideo præscribi non potuit, quia antea eodem usa minime fuit (§. 79.). Quamobrem cum per hoc jus alterius non violetur, quod jure tuo utaris, faciendo nimirum quod tibi licet (§. 170. part. 1. *Phil. pract. univ.*), consequenter alteri nullam facias injuriam (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*), & quamvis aliarum quoque Gentium status perficiendus, quantum datur (§. 166.), in casu tamen collisionis officium Gentis erga seipsam vincat officium erga alias (§. 206.); si qua Gens commercia exercendo, quæ ante non exercuerat, lucrum alteri abruptit, nullam tamen ipsi injuriam facit.

Non uno modo contingit, ut commercia exercendo, cum antea id factum non esset, lucrum alterius Gentis abruptatur, tam per pacta commerciorum, quam sine iisdem. Accidit hoc, si qua Gens, quæ res quasdam ab alia emerat, ipsamet commerciorum causa cum Gente illa, unde venerant, vel etiam cum alia, a qua eadem haberi possunt, pactum ineat, vel etiam sine pacto prævio eas emat. Pertinet huc etiam, si nundinæ instituantur, ad quas opportunitate loci, vel alia quacunque de causa alliciuntur emtores, qui alias certas res a Gente quadam sibi comparare solebant. Etsi

hoc displiceat Genti, cujus lucrum abruptitur, non tamen justam de eo eadem habet conquerendi causam, immo querelæ sunt parum æquæ. Damnum, quod Gens in lucro sentit, fortunæ adversæ imputandum, non Genti, quæ modo non illicito commoda sua promovet. Nec per se charitati adversatur, si hoc modo lucrum alterius Gentis abruptatur, nisi accedant alia, quæ eidem contrariantur: actus enim in se liciti, immo boni, aliis illicitis, aut pravis accedentibus contaminari, atque in illicitos & pravos verti posse, satis exploratum est.

§. 210.

De monopoliis Gentium iniuriis.

Si qua Gens cum altera contraxit, ut sibi soli res certas vendat, quæ aliunde nisi ab ea haberi possunt, & easdem aliis, quæ iisdem indigent, pretio parum æquo vendit; peccat equidem, non tamen injuriam facit. Quoniam enim Gentes ad commercia invicem exercenda naturaliter obligantur, quantum in potestate est (§. 187.), res quoque suas, quibus ipsamet non indigent, aliæ autem opus habent, vendere debent (§. 60.), pro æquo pretio (§. 322. part. 4. *Jur. nat.*), non vero exigere licet pretium æquo majus, seu iniquum (3. b. 323. part. 4. *Jur. nat.*). Quodsi ergo Gens, quæ cum altera contraxit, ut sibi soli res certas vendat, quæ aliunde haberi non possunt, & easdem deinceps aliis, quæ iisdem indigent, pretio parum æquo vendit; id omnino agit, quod legi naturæ adversatur, consequenter peccat (§. 440 part. 1. *Phil. pract. univ.*). *Quod erat unum.*

Quoniam tamen cuilibet vi dominii integrum est, utrum rem suam alteri vendere velit, nec ne, & pro quo pretio vendere velit (§. 118. part. 2. *Jur. nat.*), & ipsi quoque permittendus est juris sui abusus, etsi lege naturali prohibitus (§. 170. part. 2. *Jur. nat.*), quamdiu nil facit contra jus alterius (§. 169. part. 2. *Jur. nat.*), quale hic non est (§. 191.); in hypothese propositionis præsentis Genti ementi injuria nulla fit (§. 859. part. 2. *Jur. nat.*). *Quod erat alterum.*

Abstine vero, ut tibi persuadeas, quasi defendamus, tibi jure fieri, quæ jure a nobis impediti nequeunt. Dudum enim ostendimus, quantum interfit inter impunitatem agendi & jus agendi (§. 418. p. 3. *Jur. nat.*). Multa impune etiam a Gentibus fiunt, quæ minus recte, nec ullo jure faciunt. *Grotius de J. B. & P. lib. 2. c. 2. §. 24.* statuit licere populo alicui cum alio populo pacisci, ut populus certi generis fructus, qui alibi non nascuntur, sibi soli vendat, si is, qui emit populus, paratus sit aliis vendere æquo pretio. Restrictionem vero utique addit, quatenus rationem habet officio-

rum, quæ lex naturæ Genti erga Gentes præscribit: unde etiam addit, talem coemtionem, animo isto, quem dixit, factam legi naturæ non repugnare. Quodsi quærat, quidnam conveniat officio, quod Gens una alteri debet, aut quilibet homo generi humano, tum utique coemtio rerum eo animo facta, ut aliis æquo pretio vendantur, nihil continet, quod illi contrarietur, cum, ut recte ait *Grotius*, aliarum Gentium non intersit, a quo emant, lucrum autem alter alteri prævertere licite possit (§. 208.).

§. 211.

Quicquid Gens quælibet ad commercia mutua inter Gentes promovenda conferre potest, id conferre naturaliter obligatur. Gentes enim commercia invicem exercere naturaliter obligantur, quantum in potestate est (§. 187.) & quatenus in civitatem maximam coivisse intelliguntur, commune bonum promovere (§. 12.) Quicquid igitur earum quælibet ad commercia mutua inter Gentes promovenda conferre potest, id conferre naturaliter obligatur.

De studio
commerciorum
inter Gentes
promovendi.

Sicuti in civitate nemo civium tantummodo querere debet, quod suum est, sed quilibet tenetur pro virili promovere commune omnium bonum (§. 28. p. 8. Jur. nat.); ita quoque Gens nulla tantummodo suæ prospicere debet salutem,

verum quælibet pro virili consulere debet salutem omnium. Supra vero jam annotavimus, quod, si quælibet Gens officia naturaliter debita saltem præstet gentibus vicinis, id influat in bonum commune universarum (not. §. 185.).

§. 212.

Quoniam Gens quælibet ad commercia mutua inter Gentes promovenda conferre debet, quod potest (§. 211.); ea nullo modo impedire, sed, quæ iisdem obesse possunt, ea quantum datur remove debet (§. 722. part. 1. Jur. nat.).

De tollendis
impedimentis
commerciorum.

Non uno modo hic peccatur sane non alia de causa, quam quod vulgo Gentes nonnisi utilitate sua omnia meriuntur, nec ad se pertinere arbitrantur, quod est Gentium aliarum, nisi & ipsæ utilitatem quandam præsentem inde percipiant. Qui utilitate unice ducuntur,

commerciis plurima obstacula objiciunt, si inexatiabilis accedat cupido habendi, & in propria haud raro viscera sæviunt contradictorii ingenii homines. Sed talia rectius expendenda remittuntur ad prudentiam civilem seu Politicam.

§. 213.

Cum Gens quælibet ad commercia mutua inter Gentes promovenda conferre debeat, quæ potest (§. 211.), & ea remove, quantum datur, quæ iisdem obesse possunt (§. 212.); ideo cura habere debet, ut res, quæ in commercium veniunt, commode ac secure importari & exportari suoque loco facile commutari possint, consequenter ut tutus sit navibus atque plaustris accessus & discessus, ne deficiat opportunitas res permutandi & vendendi atque emendi, nec mora teneat importantes, vel exportantes, aut transeuntes, ne nimii ab iisdem impendendi sint sumptus, ut lites inter mercatores ortæ sine mora dirimantur, ut nihil committatur, quod juri ex partibus commerciorum quæsito quomodocunque contrariatur, & quæ sunt alia hujus generis plura.

De modo
promovendi
commerciorum.

Si quis casus emergit, in quo commercia vel promoveri possunt, vel obitaculum quoddam iisdem objicitur, vi principiorum generalium, unde particularia quædam deduximus, facile

perspicietur, quid fieri debeat, quid non, modo invisâ illa commerciorum utilitas, quam paulo ante notavimus (not. §. 212.), mentem judicantium non obnubilet.

§. 214.

Vectigal mercibus vel transeuntibus, vel importatis, aut exportatis imponi potest in ratione onerum commerciorum causa sustinendorum, tum etiam lucri ex earum venditione percepti. Etenim cum nemo alteri gratis dare teneatur, si is vicissim dare possit (§. 268. part. 4. Jur. nat.); Gens quoque nulla gratis facilitandorum, aut quocumque modo juvandorum commerciorum causa impensas facere tenetur. Quamobrem cum vectigal solvatur pro mercibus & vectura ferendorum onerum Reip. causa (§. 929. part. 8. Jur. nat.); vectigal quoque mercibus vel transeuntibus, vel importatis imponi potest in ratione eorum commerciorum causa sustinendorum. Quod erat unum.

De vectigalibus
imponendo.

Et

Et quoniam commodum, quod ex Reip. constitutione percipiunt cives, participant etiam peregrini, qui merces suas iisdem vendunt, quod, cum facile pateat, sumi potest, cives vero onera Reip. ideo ferre tenentur (§. 775. part. 8. Jur. nat.), ac præterea opportunitas res suas vendendi peregrinis præstat, quod gratis fieri opus non est (§. 268. part. 4. Jur. nat.); iniquum sane non est, ut in ratione lucri ex mercium venditione a peregrinis percepti vectigal quoque mercibus venditis imponatur. *Quod erat alterum.*

Nemo alteri gratis facere tenetur, si vicissim dare aut facere possit (§. 268. part. 4. Jur. nat.), ac per consequens nemo quoque lucrum alterius gratis promovere tenetur, si is quodammodo eundem participem facere possit, pro modo scilicet adjumenti, quod præstitit. Atque propterea æquitati naturali maxime con-

venit, ut respectu lucri ex venditione percepti vectigal quodpiam solvatur, ea tamen cautione, ne pretium rerum nimis augeatur (§. 931. part. 8. Jur. nat.), ut non deficient qui emere velint, vel possint (§. 213.), nisi damnum dari debeat venditori.

§. 215.

Qualia onera mercibus imponi nequeant.

Onera mercibus imponenda non sunt, quæ nullum respectum ad eas habent. Cum enim vectigalia imponere liceat ob onera commerciorum causa ferenda, & ob præstitam opportunitatem res suas vendendi, prouti ex demonstratione propositionis præcedentis apparet; si qua onera mercibus imponuntur, quæ nullum respectum ad eas habent, cessat omnino ratio, cur imponere liceat. Quomobrem hac cessante, cessare quoque debet impositio (§. 70. Ontol.). Onera igitur, quæ respectum nullum ad merces habent, iisdem imponere minime licet.

Ita tributa, quæ militiæ, vel calamitatis cujusdam publicæ, aut negotii cujusdam publici causa solvuntur, nullum respectum ad merces habent, ac ideo nec mercibus imponi possunt, seu ab iis exigi, quorum merces transeunt, vel qui eas important ac vendunt. Ex fine igitur onerum civibus impositorum facile innotescit, utrum respectum ad merces habeant, nec ne. Vectigalia vero num imponantur mercibus in ratione onerum commerciorum causa ferendorum exinde intelligitur, si non plus petatur, quam onera ista exigunt, & num imponantur in ratione lucri percepti, æstimanda est vendendi opportunitas & præstita securitas, quæ quidem difficilem habere videtur æstimationem, ex eo tamen eam recipit, quod venditor lubenter dat, ut merces vendere possit. Massilienses, referente Strabone lib. 4. fossa ex Rho-

dano in mare ducta, vectigal ab iis, qui navibus ascenderent aut descenderent, exigebant. Cum fossa sine sumtu duci & conservari minime posset; vectigal æquum erat, quod adæquabat usuras fortis in fossam impensæ & sumtus in conservationem faciendos. Similiter Corinthii vectigal percipiebant de mercibus, quæ terra de mari Aegeo in Jonium & vicissim transferebantur, ne circumveunda esset Poloponnesus, & pericula circa Maleam promontorium vitarentur. Hoc enim modo consulebatur securitati mercium & commercia facilitatebantur. Huc etiam pertinet, si navigationis causa in flumine fiunt canales, per quos navibus patet transitus, per aggeres in eodem excitatos alias impeditus. Idiomate patrio Schleussen appellamus.

§. 216.

Emporia definitio.

Emporia dicuntur loca commerciis continuis inter Gentes destinata, consequenter merces venales in ea quovis tempore importare & emtas ex iis exportare licet (§. 60.).

In emporiis commercium inter Gentes quotidie viget, nec ad certum anni tempus restrictum est. Merces venales in iis congeruntur, ut quovis tempore a peregrinis emi & exportari possint, & ex adverso Gentibus peregrinis merces suas quovis tempore importare ibidemque vendere conceditur. Significatus hic paulo

restrictior est, quam fert Latii usus, ac apud nos quoque vocabulum Handel Stadt; sed is, qui convenit commerciis Gentium hodiernis quoque moribus, ac per consequens præsentis instituto. In significato latiori denotat locum quemvis, in quo merces venales exponuntur.

§. 217.

Quoniam in emporiis prostat copia mercium exteris Gentibus vendendarum & in ea importantur merces ab iisdem ibidem vendendæ aut permutandæ (§. 216.), ac per consequens emporia commercia inter Gentes promovent atque faciunt (§. 66.), Gens autem quælibet conferre obligatur, quod ad commercia inter Gentes promovenda & facilitanda conferre potest (§. 211. 212; *Gentes emporia erigere debent.*

De obligatione emporia erigenda

Consulant emporiorum erectione Gentes non modo aliis, sed etiam sibi: vergunt enim commercia in mutuum commodum. Quamobrem emporia erigi debent non modo ex necessitate, quatenus Gens commercia sibi utilia experitur, verum etiam ut prospiciatur commoditati aliarum Gentium. Abist autem, ut existimes sensum officii erga Gentes alias esse superfluum, cum ad ea erigenda ducat propria utilitas.

Ut enim cæcæ, parum convenire juri naturæ, ut sensus officii erga alias Gentes exulet, quemadmodum jam supra notavimus (not. §. 180.); si ad ea descendimus, quæ in emporiis commerciorum causa instituenda sunt, facile patebit, si utilitatis saltem propriæ ratio habeatur, non æque prospectum iri Gentibus commerciis inter se exercentibus.

§. 218.

Quia emporia commerciis inter Gentes destinantur (§. 216.), Gentes autem commercia quovis modo promovere & impedimenta omnia remove debent (§. 211. 212. 213.); non modo curæ habendum est, ut in emporiis res commode ac secure importari & exportari, ibidemque facile commutari possint, ut tutus sit accessus & discessus navibus atque plaustris, ne desit opportunitas res permutandi atque emendi, ne mora teneat importantes vel exportantes, aut transeuntes, ne nimii ab iisdem impendendi sint sumtus, ut lites inter mercatores ortæ sine mora dirimantur, ut nihil commistatur, quod juri ex pacto commerciorum quæsto quomodocunque adversatur; verum etiam privilegia ad commercia promovenda utilia exteris Gentibus impertienda (§. 853. part. 8. Jur. nat.), veluti ut exteris ibi concedatur perpetua habitatio, rerum immobilium possessio, liberum religionis exercitium, juris patrii inter se usus, immunitas vectigalis a mercibus importatis, vel exportatis, aut saltem eo minoris, quod ordinarie solvitur, solvendi & quæ sunt alia hujusmodi plura. Sed quoniam jus perfectum ad ea, quæ ad commercia spectant, non acquiritur nisi pacto (§. 191.), quæ vero pacto non firmantur, sed saltem a Gente nude permittuntur, revocari possunt, quandocunque visum fuerit (§. 195.); Gens una alteram, cum qua commercia exercere vult, ad ea, quæ in emporiis ad promovenda commercia, aut ea facilitanda, sibi conducere videtur, pacto sibi obligare tenetur. Et quia promissa sunt servanda (§. 431. part. 3. Jur. nat.); si qua Gens ad commercia facilitanda exteris quædam promittit, ea etiam servare debet.

Quæ in iis erigendis observanda

Cum hic saltem agatur de Jure, non attenduntur rationes, quas prudentia suggerit, utpote in Politica expendendæ, ad quam pertinet omnis quæstio, utrum hoc civitati conducat, nec ne. Ceterum hic brevitatæ causa qua-

si coarctavimus ea, quæ in pactis commerciorum ineundis quoad emporia attendenda sunt, vel proprio etiam motu Gentes permittere debent, cum ex principiis generalibus a nobis demonstratis sua sponte fluant.

§. 219.

Portus dicuntur loca conclusa ad litora maris, in quibus navibus importantur merces & inde exportantur. Atque adeo patet, commerciorum maritimorum sit causa portus fieri.

Portus quæritur

Habent etiam portus hunc usum accidentalem, ut, tempestate furenti in alto mari, na-

vibus in eosdem delatis præstetur securitas, & ut ibidem naves hicmare possint.

§. 220.

§. 220.

De portibus faciendis & muniendis.

Quoniam *Gentes* ad commercia facilitanda obligantur (§. 213.), ad commercia autem maritima facilitanda faciunt portus (§. 219.); *maritimum commerciorum causa portus facere obligantur* & , ut contra vim hostilem defendi, sique mercantibus securitas præstari possit, eos munire.

Obligatio naturalis ad faciendos portus a lege naturæ venit, quæ commune bonum Gentibus promovendum præcipit (§. 8.) & ab hoc communi bono desumuntur rationes eorum, quæ ad portus spectant: aut necessitas physica illa seposita ducit ad portus faciendos, quatenus qui vult finem media etiam velit necesse est (§. 94. *Ontol.*), & rationes eorum, quæ ad portus spectant, desumuntur a fine, ac volun-

tas movetur utilitate propria, quæ in casu pugnx appetitus & averfationis efficit, ut appetitus vincat. Quamvis itaque *Gentes* sine sensu officii portus faciant, & fini convenienter omnia ordinent atque instituant; propterea tamen credendum non est, id non fieri ex officio, quasi lex naturæ hoc minime curet, aut sensum officii prorsus inutilem esse (*not. §. 180.*)

§. 221.

Quatenus ab emporiis ad portus argumenta-ri liceat.

Quoniam portus eodem fine fiunt, quo emporia eriguntur (§. 216. 219.); *quæ de emporiis demonstrantur, ad portus quoque applicanda sunt, quatenus fert eorum conditio.*

Nascuntur quoque in his Gentibus peregrinis jura perfecta ex pacto, quemadmodum in emporiis (§. 218.), quædam vero nuda concessio-

ne Gentis, cujus sunt portus, nituntur, atque ideo a sola concedentis voluntate pendunt.

§. 222.

Nundinae quid sint.

Per *Nundinas* intelligimus exercitium commerciorum ad certum tempus, vel etiam simul res venales restrictum, veluti ad certos hebdomadæ dies & res ad victum necessarias, vel ad certum anni tempus & merces quascunque. In casu priori idiomate patrio appellantur *Markt* & *Lage*; in posteriori *Jaßmarkt* & , si in gratiam mercatorum potissimum fuerint institutæ, *Messen*.

Romanis nundinæ ita institutæ, ut octo diebus in agris rustici opus facerent, nono autem die urbem ad mercatum repeterent. Hinc *Fe-*

bus: nundinis, ait, rustici conveniebant mercandi & vendendi causa.

§. 223.

De obligatione naturali instituendi nundinas.

Quoniam nundinæ tam ad promovenda commercia interna quam externa faciunt (§. 62. 63. 222.), *Gentes* autem tam interna (§. 64.), quam externa commercia exercere obligantur (§. 187.); eadem quoque *nundinas instituere naturaliter obligantur.*

Ducit ad nundinas instituendas ipsa necessitas, quatenus inserviunt domesticæ civitatis utilitati & sufficientiæ vitæ singulorum iisdem consulitur. Necessitas tamen ista non tollit ob-

ligationem naturalem, quemadmodum modo annotavimus (*not. §. 217.*) & aliquoties jam inculcavimus.

§. 224.

Unde ea de terminanda, quæ de nundinis instituenda.

Quoniam nundinæ in exercitio commerciorum consistunt (§. 222.), consequenter ad comparandas res quascunque mobiles & moventes tam necessarias, quam utiles & voluptuarias faciunt (§. 60.), in qualibet autem civitate salus publi-

publica suprema lex est (§. 86. part. 8. Jur. nat.); quæ de nundinis instituta, ex earum fine salutis civitatis convenienter determinanda sunt.

Qui finem nundinarum attente perpenderit & salutem civitatis, quæ in non impedita frui-tione vitæ sufficientiæ, tranquillitatis & secu-ritatis consistit (§. 17. par. 8. Jur. nat.), secum constanter in animo considerat, ei haud diffi- sile erit in casu quocunque definire, quid cir- ca nundinas naturaliter licitum sit, nec verum- dum est, ut quicumque committatur, quod cum officiis Gentium cum erga seipsas, tum erga alias pugnet: quomodo enim facienda sit in casu collisionis eorundem officiorum exceptio, ex anterioribus patet (§. 206.).

§. 225.

Propolium (idiomate patrio dicitur *Borsauf*) dici solet privilegium, quo civibus aut certis quibusdam personis conceditur ante emere res importatas, quam eas emere licet peregrinis, aut personis aliis. Quamobrem cum in emporia, portus & ad nundinas res importentur, ut vendantur (§. 216. 219. 222.); *propolia conceduntur in emporiis, portibus ac nundinis*. Juri huic agnatum est, si cui conceditur privilegium, ut emtor in gratiam emtoris alterius jure suo ex contractu emtionis venditionis acquisito cedere & mercem emtam eidem relinquere teneatur, si idem pretium, de quo is cum venditore convenit, solvere velit. Agnatum quoque est jus, quo in nundinis, vel etiam emporiis, aut portibus res certas civibus, aut certis personis aliis vendere licet, antequam id permittatur peregrinis, aut promiscue quibuscunque.

Propolium sumimus in eo significato, qui tanquam termino tecnico hodie recepto tribuitur. A Romanis *Propolia* dicebatur, qui, antequam emant alii, res minoris emit seu præmit, ut postea plaris vendat, idem, qui sermone patrio ein *Auffäufer* appellatur. Quoniam *propolia* pretia rerum augent præter necessitatem, facile patet, eos in Repub. non esse tolerandos, in nundinis præsertim hebdomadariis.

§. 226.

Propolia non sunt concedenda, nisi bonum publicum ea suadeat ob singularem Propoliam quandam rationem. Idem intelligitur de juribus, quæ propoliis agnata sunt. Cui concedenda. enim *propolium* concessum, eidem competit jus res importatas emendi, antequam aliis emere licet (§. 225.), consequenter cum libertas commerciorum consistat in independentia in iis exercendis a voluntate alterius (§. 204.), per *propolia* libertas commerciorum restringitur. Quamobrem cum ea illibata sit relinquenda, quantum fieri potest, nec commercia interna sint restringenda ultra id, quod commune bonum civitatis exigit (§. 205.), ac idem intelligatur de externis, quatenus Gentes in civitatem maximam coaluisse intelliguntur (§. 12.), præterea vero etiam Gentes commercia quovis modo facilitare debeant (§. 211.), nec ullo modo eadem impedire, sed quæ iisdem obesse possunt, ea, quantum datur, remove (§. 212.); *propolia non sunt concedenda, nisi ob singularem quandam rationem bonum publicum ea suadeat. Quod erat unum.*

Quoniam jura agnata in eo consistunt, ut venditor rem emtam alii emtori tradere cogatur, si idem pretium solvat, vel ut certis personis permissum sit res suas vendere, antequam liceat aliis (§. 225.); eodem quo ante modo intelligitur, istiusmodi jura non esse concedenda, nisi ob singularem quandam rationem ea suadeat bonum publicum. *Quod erat alterum.*

Rationes singulares a bono publico petendæ, ut *Propolia* concedantur, quo illæ sunt ratio- res, eo parcius quoque hæc concedenda: ne que enim æqualitati civium atque Gentium derogare licet, nisi in casu collisionis officio- rum, ob quam facienda exceptio.

§. 227.

Jus stapula *Jus stapulæ*, idiomate patrio Stapel. Recte est privilegium prætereuntes cum quid & quale sit. mercibus in flumine publico sistendi necessitate vendendi injuncta, aut, si vendere nolint, tributum solvendi, prouti definit *VVachterus* in Glossario Germanico. Significatus vero etiam extenditur, ut comprehendat jus, vi cujus certæ mercis in certum locum importandæ ibidemque vendendæ, vel etiam mercis advectæ in alias naves, vel plaustra transportandæ. Patet itaque *jus stapulæ libertati commerciorum maxime obflare* (§. 204.).

Stapula est vocabulum origine Germanicum, alia istiusmodi plura concurrunt; veluti in a Jstis in disciplinam Juris receptum, deficiente Latino, quod idem significat, prouti Jure Saxónico *gerada*, *heergevettum*, *vvehri-geldum*.

§. 228.

An sit concedendum. Quoniam *Jus stapulæ* libertati commerciorum maxime obstat (§. 227.); eodem, quo ante (§. 226.), modo ostenditur, id non esse concedendum, nisi singulares prorsus rationes a bono publico promovendo desumtæ id urgeant.

Ita nulla in eo iniquitas est, si lana omnis ad commercia promovenda, nullum vero ip- ex tota quadam provincia certo anni tempore in emporium quoddam importanda mercatoribus ibidem vendenda; id enim facit sis obstaculum objicit, prouti vi antecedentium haud obscurum est.

§. 229.

Consules in emporiis maritimis quinam sint. *Consules* dicuntur personæ, quibus in emporiis maritimis, seu portibus mandatum est, ut privilegia & jura nationis, seu Gentis suæ custodiant & lites mercatorum definiant.

Nostro ævo, quo Gentes Europææ maris ac- grinis exercent, in emporiis earum suos quo- colæ commercia maritima cum Gentibus pere- que habent consules.

§. 230.

De consuli- bus consi- tuendis & recipiendis. *Consules a Gentibus commercia maritima cum sepositis exercentibus in emporiis maritimis, seu portibus sunt constituendi & ab his recipiendi.* Consules enim eo fine constituuntur, ut privilegia & jura Gentis suæ custodiant & lites mercatorum definiant (§. 229.). Quamobrem cum jura perfecta ad commercia non acquirantur nisi per pacta (§. 191.), privilegia vero sint jura singularia mercantibus concessa, quibus alias carent (§. 853. part. 8. *Jur. nat.*), & commerciorum facilitandorum causa concedatur, ut mercatores peregrini in emporiis perpetuo habitent, etiam in contractibus inter se aliisque negotiis, quæ ad Remp. Gentis concedentis nullum momentum habent, patrio utantur jure (§. 213.), consequenter controversiæ inter ipsos ortæ juxta idem definiuntur, pacta autem servanda sint (§. 789. part. 8. *Jur. nat.*), ac per consequens jura inde quæ sita, perinde ac privilegia tuenda; consules a Gentibus commercia maritima cum sepositis exercentibus in portibus & emporiis maritimis sunt constituendi. *Quod erat unum.*

Quoniam consules facilitandorum commerciorum causa constituuntur, quemadmodum ex demonstratis liquet, quælibet autem Gens ad promovenda, consequenter facilitanda commercia conferre debet, quod potest (§. 211.), & quæ iisdem obflare poterant, removere (§. 212.); Gentes quoque in emporiis maritimis seu portibus consules recipere naturaliter obligantur. *Quod erat alterum.*

Con-

Consulum utilitatem ac necessitatem abunde mis. Inde autem elucescit, quantum illorum loquitur experientia, eamque fufe exponit constitutio & receptio commerciis facilitandis *Conringius* in Tractatu de commerciis mariti- inferviat.

§. 231.

Quoniam Commerciorum causa in emporiis maritimis constituendi & reci- *Quomodo*
piendi sunt consules (§. 230.), jus autem perfectum ad ea, quæ ad commercia *jus perfe-*
spectant, aliter acquiri nequit, nisi per pacta (§. 191. 192.); *ctum, consu-*
les consi-
tuendi &
obligatio.
tum constituendi consules ex parte una & eidem respondens obligatio ex parte alte-
ra, consequenter etiam ad ea, quorum causa consules constituuntur, aliter acquiri *eos recipiend-*
nequit nisi per pacta. *di acquiras*

Non est, quod existimes, constitutionem & fionem inferunt, jus autem perfectum ex parte
receptionem consulum per se inesse pactis de constituentis minime pariunt. Quodsi ergo de
commerciis initis: neque enim per se tisdem consulibus nihil dictum in pacto commercio-
runt, nisi ea, sine quibus commercia locum rum, nec de iis postea pactum perfectum ac-
habere nequeunt, minime autem hæc, quæ ad cessit; jus quoque constituendi perfectum &
ea facilitanda tantummodo faciunt. Distinguen- obligatio constitutos recipiendi non existit. Re-
dæ vero hic etiam veniunt nudæ conventio- ceptio igitur officium meræ humanitatis est.

§. 232.

Consules manent subditi constituentis. Constituuntur enim consules non alio *An consules*
fine, quam ut privilegia & jura nationis suæ in emporiis maritimis custodiant *maneant*
& lites mercatorum ex regione constituentis adventantium ibique commoran- *subditi con-*
tium, vel degentium definiant (§. 229.), & per consequens qui eos recipit, *stituentis . .*
in hoc consentit. Funguntur itaque officio publico a constituyente in ipsos col-
lato (§. 884. part. 8. Jur. nat.), ac ideo si eodem negligenter, vel fraudulenter
fungantur, removeri ab eo possunt (§. 915. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem juri
constituentis subditi sunt, ad ejus nutum fungi tenentur officio sibi deman-
dato, Enimvero cum subditus quis sit ejus, cui in actiones suas jus competit
(§. 141. part. 8. Jur. nat.), consequenter ejus juri subditi sunt (§. 134. part. 8.
Jur. nat.); consules, qui erant subditi constituentis tempore constitutionis,
etiam tales manent, postquam constituti sunt.

Officium consulis concipi nequit sine pote-
state civili constituentis in eundem. Ponamus
enim, eum esse subditum recipientis. Quo-
niam huic obedire tenetur (§. 1043. part. 8.
Jur. nat.), consequenter facere, quæ is ju-
bet, non facere, quæ vetat (§. 105 part. 7.
Jur. nat.); si is contra privilegia & jura na-
tionis, ejus consul constitutus est, agit, vel
etiam vult, ut lites mercatorum suo nutu defi-
niant, acquiescendum ipsi erit in ejus volunta-
te. Quamobrem officium ejus, quod in eo con-
sistit, ut privilegia & jura nationis custodiat
& lites mercatorum definiat (§. 229.), revera
nullum erit. Absurdum itaque foret fingere
consulem, qui non sit subditus constituentis,
sed recipientis. Et qui eos recipit, non aliter
quam subditos constituentis recipere po-
test.

§. 233.

Cum consules manent subditi constituentis (§. 232.); *Quodnam*
idem jus competit, quod in subditos ceteros, consequenter eos juxta leges patrias *jus consti-*
etiam punire (§. 832. 833. part. 8. Jur. nat.), & ab iis onera, civibus ceteris feren- *tuenti com-*
da (§. 775. part. 8. Jur. nat.), tam ordinaria, quam extraordinaria imponere po- *petat in com-*
test (§. 925. part. 8. Jur. nat.). *sules.*

Jus superiori competens in eum, qui officio
publico fungitur aliud generale est, quatenus
nimirum is est subditus, aliud speciale, qua-
tenus officio hoc fungitur. Ac ideo quoque
constituenti in consulem competit jus tanquam
in subditum & præterea quoque jus tanquam
in consulem. Illud manifestum est ex princi-
piis communibus Juris publici universalis; hoc
vero

vero merendum est ex officio consulis, seu sine, cujus gratia is constitutus. Unde etiam eum punire potest constituens, cum si in patrias leges delinquit, tum si officio sibi de mandato male fungitur. Ex.gr. ponamus apud eam gentem, ubi quis consul constitutus, per-

missam esse polygamiam, tolerari etiam incestum, cum secundum patrias leges tam polygamia, quam incestus certa poena coerceatur. Si consul plures ducit uxores, vel incestum committit, a constituente juxta leges patrias puniri potest.

§. 234.

De revocatione consu- Quoniam constituens consulem juxta leges patrias punire potest (§. 233.); eum, quando accusatur, revocare potest, ut in delictum inquiratur & poena merita ab eo lis puniendi exigatur.

Omnia nimirum licita sunt in consulem, quae licita sunt in reum fugientem, nisi quod ex emporio, ubi commoratur, abduci possit inconsulto eo, qui imperium in eodem habet. Quoniam enim eundem is recepit tanquam subditum constituentis; jurisdictionio ipsius minime

violatur, si tanquam reus capitur & abducitur; cum jus hoc recipiens concessisse intelligatur constituenti. Qui in hoc consentit, ut quis alteri subjectus maneat & ab eo puniatur; is etiam consentit in ea, sine quibus poena exigi non potest.

§. 235.

Quale jus recipiendi in consules competat. Similiter cum consules maneant subditi constituentis (§. 232.); in territorio recipientis considerantur tanquam peregrini negotiorum suorum causa in eodem commorantes, consequenter recipienti in consules idem competit jus, quod in peregrinis nos in territorio ejus commorantes, nisi quatenus per pacta aut ipsum officium consulis eidem derogatur.

Cum paulo post agendum sit de jure in peregrinos, qui in territorio alieno commo-

rantur, jus recipientis in consulem inde partebit.

§. 236.

De protectione consulum. Quoniam consules manent subditi ejus, a quo constituuntur (§. 232.); consili- tuens quoque eos protegere tenetur (§. 532. part. 8. Jur. nat.).

Protegentur nimirum tum contra injurias illorum, a quibus recipiuntur; tum contra injurias mercatorum, quorum causa consti-

tuuntur (§. 229.). Quod enim civibus debetur, seu subditis singulis; id etiam debetur consulibus.

§. 237.

An detur prerogativa naturalis Gentium. Naturaliter Genti nulli prerogativa ulla competit. Gentes enim spectantur tanquam personae singulares liberae in statu naturali viventes (§. 2.). Quamobrem cum natura homini nulli prerogativa ulla competat (§. 94. part. 1. Jur. nat.); nec Genti ulli naturaliter prerogativa ulla competit.

Gentes singulae qua Gentes sunt individua ejusdem speciei. Quamobrem cum sub eadem definitione contineantur, & ex ea deducenda sint, quae ipsis competunt; nulla omnino ratio est, cur Genti uni prerogativa quaedam competere possit. Naturaliter Gentes inter se utuntur communi jure, perinde ac homines qua homines. Quemadmodum itaque absurdum est, si quis homo prerogativam quandam pretendere velit, quasi alter non sit aequae homo;

ita non minus absurdum est, si qua Gens prerogativam pretendere audeat, quasi alia non sit aequae Gens. Et sicuti nemo hominum prerogativam quandam naturaliter pretendere potest, quia major vel robustior, vel ditior, vel virtute quadam excellit sive intellectuali, sive morali; ita quoque Gens nulla naturaliter prerogativa quadam gaudet, quia potentior, cultior, aut alia quacunque de causa.

§. 238.

§. 238.

Quoniam naturaliter Genti nulli prærogativa ulla competit (§. 237.), prærogativa autem consistit in jure, quod alicui præ aliis eodem jure ceteroquin utentibus competit (§. 93. part. 1. Jur. nat.); Gens quoque nulla naturaliter jus quoddam sibi arrogare potest, quod aliis Gentibus non competit, & quod juris uni Genti est in alias, id etiam ceteris singulis commune est.

Fluit nimirum hoc ex naturali Gentium omnium æqualitate (§. 16.), vi cujus omnium eadem sunt jura eademque obligationes (§. 17.), ac per consequens eadem omnium erga omnes officia (§. 225. part. 1. Phil. præct. univ.)

§. 239.

Prærogativa a Gentibus acquiri possunt per pacta. Naturaliter Gentium omnium eadem sunt jura (§. 17.). Quoniam tamen quilibet naturaliter jus suum remittere potest (§. 117. part. 3. Jur. nat.); Gens quoque una in gratiam alterius jus quoddam suum remittere potest, servato eodem quoad ceteras. Ac idem intelligitur de Gentibus pluribus simul. Quamobrem cum necesse sit, ut de eo conveniant (§. 698. part. 3. Jur. nat.), & Gens una, vel plures alteri sese obligent, quod prærogativam quandam eidem concedere velint, id quod aliter fieri nequit nisi promittendo (§. 393. part. 3. Jur. nat.), istiusmodi autem conventiones pacta sint (§. 788. part. 3. Jur. nat.); prærogativæ a Gentibus acquiri possunt per pacta.

Prærogativæ igitur Gentium, si quæ dantur, juris mere pactitii sunt (§. 23.). Non est, quod excipias, posse eas etiam esse juris consuetudinarii (§. 24.); facile enim patet, istiusmodi consuetudines inter Gentes non aliter introduci posse, quam tacito quodam pacto, quatenus nimirum tacentes, quando quædam Gens prærogativam quandam sibi arrogat, consentire præsumuntur (§. 1054. part. 3. Jur. nat.).

§. 240.

Naturaliter Genti nulli præcedentia competit. Quoniam natura homini nulli præcedentia competit (§. 106. part. 1. Jur. nat.); eodem prorsus modo patet, naturaliter Genti nulli præcedentiam competere, quo paulo ante ostendimus eidem nullam competere prærogativam (§. 237.).

Repugnat nimirum præcedentia Gentis æqualitati Gentium (§. 16.), quæ perinde eam tollit, ac æqualitatem hominum (§. 107. p. 1. Jur. nat.).

§. 241.

Quoniam naturaliter Genti nulli præcedentia competit (§. 240.), consequenter prioritas in ordine a pluribus observando (§. 104. part. 1. Jur. nat.), in conventibus autem necessario observandus est aliquis ordo, nec non in pactis, quæ scriptura perficiuntur; necesse omnino est ut Gentes convenientes, vel paciscentes de præcedentia inter se conveniant.

Id, de quo convenitur, valere pro præsentibus, non vero in consequentiam produci posse facile patet. Nec minus liquet, meri arbitrii esse, quomodo inter se convenire velint. Conventio enim ista remissionem juris sui continet (§. 95. part. 3. Jur. nat.), quæ mere arbitraria (§. 117. part. 3. Jur. nat.). Præcedentiæ vero est, ut ab æqualitate tam parum recedatur, quantum fieri potest: id quod in conventibus contingit, si observetur is ordo, quo quis accesserit, vel si in pactis in scripturam redactis nunc pars una, nunc altera præponatur. Maxime naturale est, ut præcedat, qui prior dignitatem meruit, vel etiam ut ætatis Gentium habeatur ratio.

§. 242.

§. 242.

Quomodo præcedentia a Gente acquiri potest pacto. Eodem modo idem demonstratur, quo ante ostendimus, prærogativam pacto acquiri (§. 239.).
a Gente acquiratur. Immo cum præcedentia prærogativa quædam sit (§. 108. part. 1. Jur. nat.), prærogativæ vero a Gente per pacta acquiri possint (§. 239.); evidens omnino est, præcedentiam quoque a Gente per pacta acquiri posse.

Quæ paulo ante de prærogativa annotavimus (not. §. 239.); ea etiam tenenda sunt de præcedentia (§. 108. part. 1. Jur. nat.) -

§. 243.

Num præcedentia vel ordo Gentium immutetur mutata Reip. forma. Si status popularis mutetur in monarchiam, vel regnum, aut in aristocratiam; monarcha vel Rex, aut optimates inter Gentes eum habent locum, quem habuerat Gens in statu populari & contra. Etenim in monarchia monarcha (§. 160. part. 8. Jur. nat.), consequenter etiam Rex respectu Gentium aliarum (§. 139. part. 1. Jur. nat.), & optimates conjunctim in aristocratia populum repræsentant (§. 160. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem si Genti cuidam præcedentia competit, ea etiam competere debet monarchæ, vel Regi, aut optimatibus, & per consequens si status popularis mutetur in monarchiam, vel regnum, aut in aristocratiam; monarcha, vel Rex, aut optimates inter Gentes eum habent locum, quem habuerat Gens in statu populari. *Quod erat unum.*

Enimvero si loco monarchiæ, vel regni, aut aristocratix introducatur status popularis; jus populi, quod habuerat monarcha, vel Rex, aut quod habuerant optimates, ad populum redit. Immo quia hæ personæ Gentem suam repræsentabant *per demonstrata*; præcedentia quoque, quæ ipsis inter Gentes compete-
 bat, jus erat Gentis, quam repræsentabant. Quodsi ergo monarchia, vel regnum, aut aristocratia mutetur in statum popularem; præcedentia, quæ monarchæ, vel regi, aut optimatibus compete-
 bat, nunc competit Genti, & per consequens Gens ista inter ceteras Gentes eum habebit locum, quem ante habuerat monarcha, vel Rex, aut habuerant optimates. *Quod erat alterum.*

Gentes naturaliter liberæ sunt (§. 55. p. 8. Jur. nat.), ac ideo imperium civile, consequenter modus idem exercendi, seu Reip. forma ab aliis Gentibus prorsus independens est (§. 153. part. 1. Jur. nat.). Forma igitur Reip. nullum momentum avertit ad ea, quæ Genti competunt, nec hæc ullo modo ab ea dependet. Quamobrem si de præcedentia Gentis alicujus certi quid fuerit definitum, vel de loco,

quem inter alias Gentes habere debet; id idem erit, qualiscunque tandem fuerit Reip. forma, cumque Rector civitatis jus Gentis, cui præest, habeat (§. 39.), parum refert, quantum juris populus in eum contulerit, aut sibi reservaverit, aut quomodocunque exercitium ejus limitatum fuerit. Relegenda hic sunt, quæ de caractere repræsentativo Rectorum civitatis supra annotavimus (not. §. 39.)

§. 244.

De appellatione Rectorum civitatis & honorum titulis ipsis tribuendis. Cuilibet Genti naturaliter liberum est, quo nomine Rectorem civitatis suæ appellare velit, & quosnam honorum titulos eidem tribuere. Cum enim a populi voluntate unice dependeat, qua lege imperium in Rectorem civitatis transferre velit (§. 36. part. 8. Jur. nat.) & Rector civitatis persona moralis est, quæ per jura in ipsum collata determinatur (§. 70. part. 1. Jur. nat.), nomina autem, quibus personæ morales designantur, arbitraria sint (§. 959. Ontol.); Genti quoque unicuique liberum est, quo nomine Rectorem civitatis suæ appellare velit. *Quod erat unum.*

Et quoniam populus eum, in quem imperium transtulit, pro Rectore civitatis suæ agnoscere tenetur, quod per se patet, consequenter actibus quoque externis significare, quod pro eo eum agnoscat, adeoque eum tanquam Rectorem

rem civitatis suæ honorare (§. 841. part. 1. Jur. nat.), inter hæc signa vero etiam pertinent tituli honorum, quæ itidem arbitraria signa sunt (§. 959. Ontol.); a voluntate quoque populi dependet, quosnam honorum titulos ad significandam dignitatem ejus eidem tribuere velit. *Quod erat alterum.*

Cum nomen, quo Rector civitatis appellatur, significet personam moralem, quam sustinet, dignitas vero ejus æstimetur ex jure, quod eidem competit in populum; nomen, quo appellatur, nec auget, nec minuit dignitatem ejus, sed quatenus opinione hominum dignitati ejus quicquam accedere, vel decedere putatur, nomen inane est. Idem prorsus sentiendum de honorum titulis, qui non valent ultra id, quod significant. Quatenus vero vocabula inania sunt, nihil certi atque determinati significantia, & tamen facere putantur ad augendam dignitatem Rectoris civitatis, vanitati litatur. Idem hic obtinet, quod in titulis & appellationibus aliarum personarum publicarum, quæ certo quodam officio in Rep. funguntur, vel etiam privatarum aliarum. Ideo

nos contenti sumus nomine generali Rectoris civitatis, qui rerum, non vocabulorum rationem habemus. Sive eum, qui imperium absolute summum in populum magnum & potentem habet, dixeris Imperatorem, sive Regem, sive Principem, sive Ducem, sive Dominum; sive quocunque alio nomine eum appelles; vocabula ista semper eundem habebunt significatum, nec dignitati illius quicquam accedit, vel detrahitur, quocunque illorum nomine appelletur. Quodsi ex istiusmodi nominibus æstimare velis dignitatem Rectoris civitatis; haud raro continget, ut major putetur, quam revera est, & eidem tribuatur, quod minime competit. At mundus hic, quod dicitur vulgo, quam maxime regitur opinionibus.

§. 245.

Si Rector civitatis jubeat, ut certo nomine compellatur a subditis, & certi honorum tituli sibi tribuantur; subditi nomine isto eum compellere ac titulos istos tribuere obligantur, nisi lex fundamentalis obstat. Populus enim Rectori civitatis obedi- Num Rector civitatis nomen & titulos sibi tribuendos determinare possit. re tenetur, quatenus non imperat legibus fundamentalibus adversa (§. 1043. 1046. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum nomina, quibus certæ personæ morales appellantur, ac tituli honorum arbitrarium habeant significatum (§. 995. Ontol.), consequenter perinde sit, sive hoc, sive alio nomine appelletur Rector civitatis, & num hi, an alii honorum tituli ipsi tribuantur; si Rector civitatis jubeat, ut certo nomine compellatur a subditis, & certi honorum tituli ipsi tribuantur, subditi nomine isto eum compellere ac titulos istos tribuere obligantur, nisi lex fundamentalis obstat.

Per nomen, quo appellatur Rector civitatis, & titulos honoris, qui ipsi tribuantur, non plus juris in populum acquirit, quam habet, consequenter si veritatem spectes, non vanam imperitorum opinionem, nec magis, nec mi- nus honoratur, sive hoc, sive alio nomine compellatur, & sive hi, sive alii tituli eidem tribuantur. Nulla igitur prorsus adest ratio cur obedientiam detrectare liceat subditis.

§. 246.

An Gentes aliæ eodem nomine appellare velint Rectorem alicujus civitatis, quo eum appellant subditi, & eosdem tribuere honoris titulos, a voluntate ipsarum uni- ca nomen Rectoris civitatis & honoris titulos. ce pender, & ut hoc faciant, ab iis impetrandum. Etenim meri arbitrii est, quo nomine Gentes Rectorem civitatis suæ appellare velint, & quosnam honoris titulos eidem tribuere (§. 244.), vel Rector etiam civitatis subditis suis imperare potest, ut hoc nomine se appellent atque hos honoris titulos tribuant (§. 245.). At cum Gentes omnes liberæ sint (§. 55. part. 8. Jur. nat.), consequenter nulla in agendo a voluntate alterius dependeat (§. 153. part. 1. Jur. nat.); non ideo Gentes aliæ eodem nomine appellare tenentur Rectorem alicujus civitatis, quia subditis placet eum hoc nomine appellare, nec eisdem honoris titulos eidem tribuere, quia hisce placet eosdem ipsi tribuere. Cum Rector civitatis non nisi imperium in populum suum habeat, ut id exerceat (§. 42. part. 8. Jur. nat.); eodem modo intelligitur, quod aliis Gentibus imperare nequeat,

queat, ut ipsum hoc nomine appellent, quo subditi sui eum appellare tenentur, & eisdem titulos honoris ipsi tribuant, quos subditi tribuere tenentur. Quamobrem patet, an Gentes aliæ hoc facere velint, ab ipsarum unice voluntate dependere. *Quod erat unum.*

Quoniam Genti unicuique liberum est, num Rectorem alicujus civitatis eodem nomine appellare velit, quo eum appellat populus suus & eisdem honoris titulos tribuere, quos hic ipsi tribuit, *per demonstrata n. 1.*; ut hoc facere teneantur Gentes aliæ, necesse est ut se ad id obligent, consequenter hoc ab iis impetrandum. *Quod erat alterum.*

E. g. Ponamus, Rectorem quendam civitatis imperium summum habentem appellari velle Regem & ut titulus Majestatis sibi tribuatur. Imperare hoc potest subditis, & hi eum Regem appellare & titulum Majestatis tribuere tenentur. Ast ut idem faciant Gentes aliæ, & ab iis jus perfectum acquiratur, vel petitione, vel pactione impetrandum. Si petenti denegatur, data occasione pactionibus conficitur, quod

non uno modo fieri potest, vel ut pactio non ineatur, nisi sub hac conditione, si ante nomen Rectoris civitatis & tituli ipsi competentes agnoscantur. Praxi hæc consentanea sunt, & ex annalibus exemplis facile confirmantur. Habentis sane exempla nostri temporis, quibus dictis fides conciliatur. Sed in remanifesta non opus est, ut ad ea provocetur.

§. 247.

Denegatio nominis & titulorum quando fit injuria.

Si qua Gens jus perfectum acquisivit, ut Rector civitatis ab alia hoc nomine appelletur & hi honoris tituli eidem tribuantur, & ea posthac facere omittit, injuriam committit. Cum enim omissio fiat contra jus perfectum *per hypoth.* quod vero fit contra jus perfectum alterius injuria fit (§. 859. *part. 1. Jur. nat.*); patet, si in hypothesi propositionis præsentis Rectori cujusdam civitatis non tribuatur nomen, nec tribuantur tituli competentes, injuriam committi.

Cum liberi arbitrii sit, utrum Gens aliqua Rectorem civitatis alterius eo nomine appellare velit, quo appellari vult, & hos tribuere titulos, quos sibi tribui vult, nec ne (§. 246.); ubi petenti hoc denegat, injuriam ei minime facit. Sed postquam petenti promissit, vel de eo pactio inita fuit, cum tunc facere obligetur, non faciendo injuriam committit. Quoniam moribus Gentium convenit, ut nomina & tituli significant dignitatem Rectoris civita-

tis; si nomen Rectori civitatis competens cum suis titulis antea ipsi tributum non tribuatur, id fieri nequit nisi ex contemptu (§. 737. *p. 1. Jur. nat.*). Quando enim quis se obligat ad nomen & titulos tribuendum; eum, cui se obligat, nomine ac titulis dignum censere intelligitur. Quod si ergo tribuere nolit, perinde omnino est, ac si declaret, se eum pro indigno habere, nec tanti existimare, ut tribuat, manifesto contemptus indicio (§. *cit.*)

§. 248.

De significatu nominum & titulorum ex usu loquendi inter Gentes recepto.

Si usus loquendi inter Gentes vicinas receptus certis vocabulis, quæ inserviunt nomini & titulis Rectoris civitatis, significatum tribuit, qui certa requisita in Rectore civitatis supponit; his deficientibus nomen istud ac tituli isti eidem a Gentibus aliis tribui nequeunt, neque illud, neque hos sibi arrogare citra temeritatem eis potest. Vocabula enim cum sint ad significandum res inventa, si usus loquendi inter Gentes vicinas receptus certis vocabulis certum tribuit significatum; inter se tacite convenisse videntur, ut nomen aliquod vel titulus quidam non tribuatur, nisi ei, cui sunt ista requisita. Eo ipso itaque, dum alicui nomen, vel titulus tribuitur, indicatur, ei adesse hæc requisita (§. 349. *Log.*). Revera igitur absurdum est contra receptum inter Gentes loquendi usum alicui tribuere velle nomen, vel titulum quendam, consequenter deficientibus requisitis, quæ usus loquendi supponit, tribui nequit a Gentibus aliis. *Quod erat unum.*

Cumque temere fiat, quod nullo fine fit (§. 277. *part. 3. Jur. nat.*); eodem modo patet deficientibus requisitis, quæ diximus, nomen aut titulum citra temeritatem neminem sibi arrogare posse. *Quod erat alterum.*

§. 249.

§. 249.

Quando in hypothesis propositionis præcedentis Rectori civitatis petenti denegantur nomen & tituli honoris, quos affectat; nihil committitur, quod est contra officium humanitatis. Etenim cum nomen istud, quod sibi tribui petit, una cum titulis honoris, quos affectat, eidem tribui nequeant (§. 248.); legi naturæ, quæ unicuique honorem exhiberi jubet, quem meretur (§. 648. part. 1. Jur. nat.), non repugnat, si petenti ut tribuatur id denegetur. Quamobrem cum actus legi naturæ minime repugnans contra officium humanitatis non sit (§. 224. part. 1. Phil. præf. univ. & §. 655. part. 1. Jur. nat.); nec contra officium humanitatis quicquam committitur, si in hypothesis propositionis præcedentis petenti denegentur nomen & tituli, quos affectat.

An denegatio in illo casu sit contra officium humanitatis.

Nomen & tituli incompetentés recte denegantur, deficientibus requisitis, quæ significatus vocabulorum usu loquendi introductus supponit. Immo si inde æstimetur dignitas ejus, cui tribuntur, & non merenti tribuantur, tandem vilescunt, ipso usu significatu eorundem immutato: id quod perinde valet de titulis privatorum, si in abusum trahantur. Laudandi omnino sunt Galli hoc nomine, quod vanitati titulorum minime litent, quemadmodum apud nos moris est; sed paucis utantur vocabulis, quibus omnis differentia dignitatum civillum exprimitur, & quorum constantem retinent usum. Ceterum ut Rectoribus civitatis is exhibeatur honor, quem merentur, non confundenda sunt, quæ a se invicem distinguenda. Etenim Rector civitatis duplicem repræsentat personam, quatenus spectatur tanquam persona, quæ Remp. regit, & quatenus consideratur tanquam persona privata, quoad eos scilicet actus, qui ad regimen minime spe-

ctant. In casu priori autem porro distinguendus est honor, qui eidem debetur, quatenus est persona, in quam imperium civile translaturum, ab honore, quem meretur, quatenus Remp. bene administrat. Influunt autem in actus regiminis virtutes, quæ privatæ ipsius personæ propriæ. Nomina, quæ tribuantur Rectoribus civitatis, atque tituli proprie non denotant nisi dignitatem, quam inde habent, quod imperio civili sint instructi & per consequens non gloriam pariunt, sed fortunam illorum loquuntur. Gloria demum venit a bono regimine, quod virtutes regis supponit, & a virtutibus privatis in istud influentibus. Quod si animum ad hæc probe attenderent, qui de honore Rectoribus civitatis ferendo judicare sibi sumunt; nihil definirent, quod sit a veritate alienum. Adulatorum est utilitatis suæ causa omnia confundere. Quamprimum vero a veritate receditur, nihil amplius certi est, ac plurima inde consequuntur mala & absurda.

§. 250.

Quilibet Rector civitatis Rectorem alterius civitatis spectare debet tanquam sibi naturaliter æqualem. Etenim naturaliter Gentes omnes æquales sunt (§. 16.). Quamobrem cum Gentem suam repræsentet Rector civitatis, quando ipsi negotium est cum aliis (§. 39.); omnes quoque Rectores civitatis naturaliter æquales sunt. Quilibet igitur alterum spectare debet tanquam sibi naturaliter æqualem.

Quomodo Rector unius civitatis spectare debeat Rectorem civitatis alterius.

Ne æqualitas Rectorum civitatis dubitationi obnoxia sit, nec in abusum trahatur, non modo probe perpendendum est, imperium civile, per quod constituitur persona Rectoris civitatis (§. 42. p. 8. Jur. nat.), in omni Gente esse idem (§. 60. p. 1. Jur. nat.), & per consequens dignitatem naturalem, quæ ex notionem Rectoris civitatis fluit, omnium esse eandem; sed cavendum quoque est, ne quæ ex accidente superveniunt, confundantur cum iis, quæ per se Rectori civitatis insunt. Quamvis itaque Rectores civitatis omnes inter se æquales sint, ac ideo quilibet alterum agnoscere teneatur tanquam æque Rectorem civitatis, consequenter eidem tribuere honorem, qui Rectori cuidam civitatis per se competit; non tamen inde consequitur, non agnoscendam esse præcellen-

tiam unius præ altero, quæ ex accidente est, & ejus in honore exhibendo rationem habendam esse. Cum enim unusquisque alterum honorare debeat, quantum meretur (§. 648 p. 1. Jur. nat.), in honore autem Rectoribus civitatis exhibendo attendenda quoque veniant, quæ ex accidente superveniunt, prouti abunde intelligitur ex iis, quæ modo annotavimus (not. §. 249.); ex agnitione æqualitatis nondum fuit honoris exhibendi identitas. Minime autem inde inferri potest aliqua Gentis prærogativa & præcedentia. Immo quæ ex accidente veniunt, cum non semper eadem maneant, nec constans aliquod jus, si vel maxime tantummodo ut imperfectum spectetur, parere possunt. Si qua vero non ita insint personæ Rectoris civitatis, ut cum eo mutantur, sed

VVolfi Jus Gentium.

M

ma-

maneant etiam apud successorem, veluti si is præsit Genti præpotenti & regno vasto; quin in nomine, quo appellandus, ac titulis eidem tribuendis, & in prærogativis atque præcedentia per pacta concedendis haberi possit ratio, dubitandum non est. Naturaliter tamen ab æqualitate non recedendum, ubi spectanda sunt officia, quæ Rector civitatis unus Recto-

ri civitatis alteri] debet, & quamdiu spectatur honor, qui Rectori civitatis qua tali debetur. Nihil vero in hisce singulare est, quod non æque observandum veniat in personis quibuslibet privatis ob naturalem hominum æqualitatem, quæ in exhibendo honore non tollit ea; quæ ex accidente homini uni præ altero insunt.

§. 251.

Quando
contraria
ratione a-
gendo inju-
ria commit-
tatur.

Quoniam quilibet Rector civitatis Rectorem civitatis alterius spectare debet tanquam sibi æqualem (§. 250.); omnes quoque actus illiciti sunt, quibus Rector aliquis civitatis indicat, se alterum non spectare tanquam naturaliter sibi æqualem (§. 722. part. 1. Jur. nat.), hoc est, tanquam æque Rectorem civitatis, consequenter multo magis illiciti sunt actus, quibus declarat, se alterum indignum judicare, qui habeatur pro Rectore civitatis, & cui ideo debeantur officia, quæ Rector civitatis Rectori civitatis debet. Quoniam vero istiusmodi actus vergunt in contemptum (§. 787. part. 1. Jur. nat.) & contumeliam alterius (§. 812. part. 1. Jur. nat.); omnes actus, qui vergunt in contemptum & contumeliam Rectoris civitatis alterius, illiciti sunt, & per consequens cum contemptus & contumeliæ injuriæ sint (§. 860. part. 1. Jur. nat.), qui istiusmodi actus edit, injuriam alteri facit.

Propositio hæc, quemadmodum ceteræ omnes, quæ de injuria a Gentibus in alias commissa agunt, probe notanda ob usum, quem habet cum ceteris in sequentibus. Ne vero cuiuspiam mirum videatur, cum ad officia humanitatis, quale est exhibitio honoris, nemini competat nisi jus imperfectum, actibus iisdem contrariis committi injuriam, quæ in violatione juris

perfecti consistit (§. 859. part. 1. Jur. nat.); probe notandum esse inter actus officii contrarios privativos, qui in nuda omissione consistunt, & inter actus officii contrarios positivos, qui lege naturali prohibiti (§. 722. p. 1. Jur. nat.), & in quibus ideo libertati naturali locus nullus relictus est (not. §. 912. part. 1. Jur. nat.).

§. 252.

De Jure non
patiendi
læsionem.

Genti unicuique competit jus non patiendi, ut ab altera lædatur, idque perfectum. Etenim Gens nulla alteram lædere debet (§. 173.). Quamobrem cum ex obligatione passiva partis unius oriatur jus parti alteri (§. 23. part. 1. Jur. nat.), nimirum, si pars una obligatur ad non faciendum, jus non patiendi, ut faciat; Genti quoque unicuique competit jus non patiendi, ut ab altera lædatur. Quod erat unum.

Enimvero Gentes spectantur tanquam personæ singulares in statu naturali viventes (§. 2.), consequenter quale est jus homini cuilibet naturaliter competens non patiendi, ut ab altero lædatur, tale est etiam jus Gentis unicuique competens non patiendi, ut lædatur a Gente alia (§. 3.). Quamobrem cum jus non patiendi, ut quis lædatur ab alio, homini unicuique naturaliter competens perfectum sit (§. 913. part. 1. Jur. nat.); jus quoque, quod Genti unicuique competit, non patiendi, ut ab alia Gente lædatur, perfectum est. Quod erat alterum.

In Jure civili non agitur nisi de jure perfecto, & ideo inter fontes juris hujus ab Imperatore refertur principium: Neminem læde. Quemadmodum itaque ex hoc fonte fuit jus perfectum non patiendi læsionem inter singu-

los in Jure privatorum; ita quoque idem ex eodem fuit inter Gentes, ad quas lex prohibitiva læsionis non minus pertinet, quam ad singulos.

§. 253.

De jure læ-
dendi resi-

Quoniam jus non patiendi læsionem jus perfectum est (§. 282.), jus autem perfectum involvit jus cogendi partem alteram, ne faciat (§. 235. part. 1. Phil. pract.).

pract. univ.); Gens quælibet alteri lædere intentanti non modo vi resistere, verum *patiendi & læsionem præcavendi.* etiam postquam læsi vi adigere potest, ne denuo lædere audeat.

Jus non patiendi læsionem involvit etiam *necessaria, licitam facit (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.).* quæ ad læsionem avertendam & præcavendam

§. 254.

Similiter quia Genti unicuique competit jus perfectum non patiendi, ut ab altera lædatur (§. 252.), jus autem non patiendi, ut quis te lædat, jus securitatis est (§. 917. part. 1. *Jur. nat.*); Genti unicuique competit jus securitatis, & si qua Gens alteram lædit, vel lædere intendit, contra jus securitatis hoc facit, omnisque læsio juri securitatis adversatur.

Non confundendum est jus cum executione juris sui, quæ nullam involvit obligationem, ut ideo licitum a debito sit distinguendum (§. 170. part. 1. *Phil. pract. univ.*). Quamvis itaque jus non patiendi læsionem nullam admittat restrictionem, cum alias quoque læsionem simpliciter prohibere non posset lex naturæ; non tamen inde sequitur, nullam læsionem esse tolerandam; juris enim executionem non solum defectus virium sæpe impossibilem reddit, verum etiam prudentia moderatur, ut recte non facias, quod facere licebat. Facile

patet, quæ hic dicuntur de jure securitatis Gentium, ea de quovis jure valere. Physica impossibilitas, quæ ex defectu virium nascitur, facile agnoscitur, modo animus impetu affectuum non perturbetur, sed tranquilla mentis circumspectione & accurata consideratione utamur; prudentia vero requirit, ne, dum jure tuo utaris, desis officio cuidam erga teipsum vel etiam alios, consequenter quæ prudentiæ sunt, ea penitior officiorum percrutatio manifestat.

§. 255.

Genti nulli naturaliter competit jus ad aliquem actum, qui ad exercitium imperii alterius Gentis pertinet. Etenim imperium, prouti in populo, seu Gente originarie est, summum est (§. 57. part. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem cum summitas imperii consistat in independentia exercitii ejusdem ab alterius cujusdam voluntate (§. 44. part. 8. *Jur. nat.*); actus omnes Gentis cujusdam, qui ad exercitium imperii civilis pertinent, prorsus independentes sunt a voluntate Gentis cujusdam alterius. Naturaliter itaque Genti nulli competere potest jus ad aliquem actum, qui ad exercitium imperii alterius Gentis pertinet (§. 156. part. 1. *Phil. pract. univ.*).

De jure ad actum, qui ad exercitium imperii Gentis alterius pertinet.

Imperium civile originarie res populi propria est (§. 34. part. 8. *Jur. nat.*), ut ideo jus ad actum quemcunque, qui ad illius exercitium pertinet, libertati Gentium naturali repugnet (§. 55. p. 2. & §. 153. part. 1. *Jur. nat.*); Istiusmodi itaque jus cum contradictionem involvat (§. 43. *Ontol.*) impossibile (§. 79. *Ontol.*), adeoque nullum est. Quamobrem nullum datur Jus Gentium naturale ad actus, qui ad exercitium imperii Gentis alterius pertinent; sed quemadmodum vi libertatis naturalis homini unicuique permittendum, ut in agendo; consequenter etiam in exercitio juris sui, suo stet judicio, quamdiu nil agit, quod est contra jus suum (§. 156. p. 1. *Jur. nat.*), ita etiam

vi libertatis naturalis Gentium unicuique ea rum permittendum, ut in exercitio imperii suo stet judicio. Immo cum imperium civile oriatur ex pacto, quo homines in civitatem coivere (§. 4. p. 8. *Jur. nat.*), & vi cujus singuli se obligarunt universis, quod commune bonum promovere velint (§. 28. p. 8. *Jur. nat.*); singulorum obligatio non respicit nisi universos & jus universorum in singulos, quod imperium est (§. 31. p. 8. *Jur. nat.*), non pertinet nisi ad universos, qui inter se contraxerunt, consequenter nulla prorsus ratio naturalis est, cur Gens quædam alia quicquam hujus juris participare possit.

§. 256.

Quoniam Genti nulli naturaliter competit jus ad aliquem actum, qui ad exercitium imperii alterius Gentis pertinet (§. 255.); si Gens quadam quid facere

De injuria Genti facta

sefe immi-re audet, quod ad exercitium imperii alterius Gentis pertinet, nullo jure & con-
scendo regi- tra jus alterius Gentis hoc facit, ac per consequens injuriam eidem facit (§. 859.
mini ejus. part. 1. Jur. nat.).

Se se immiscere regimini alieno, quomodo lo- vo'untate aliarum gentium in agendo (§. 153:
 cunque tandem fiat, libertati naturali Gentium *part. 1. Jur. nat.*) Gentes autem qua tales quic-
 adversatur, vi sujus prorsus independens est a quid agunt, id vi imperii agunt.

§. 257.

De se non immiscendo regimini alieno. Quoniam Genti nulli naturaliter competit jus ad aliquem actum, qui ad exercitium imperii alterius Gentis pertinet (§. 255.), Rector autem civitatis imperium exercet (§. 42. part. 8. Jur. nat.), & regimen in exercitio imperii consistit (§. 218. part. 7. Jur. nat.); nullus Rector civitatis habet jus regimini alieno se immiscendi, consequenter urgere nequit, ut alter in civitate sua quid constituat, vel faciat, aut non faciat, nec regimen Rectoris unius civitatis subest judicio Rectoris alterius cujusdam.

Si qua talia sunt, ea absque omni jure sunt. tur potentiori: potentia tamen non dat jus;
 Et quamvis minus potens tandem cedere cogatur quod hic aliunde non habet.

§. 258.

Si Rector civitatis nimium oneret subditos, aut eos nimis duriter tractet. Si Rector civitatis nimium oneret subditos, aut eos nimis duriter tractet; Rector alterius civitatis vi resistere nequit; pro iis tamen intercedere potest. Nullus enim Rector civitatis habet jus regimini alieno se immiscendi, nec hoc judicio ejus subest (§. 257.). Quamobrem cum regimini alieno se immisceat, si Rector alius civitatis nimium oneret subditos, aut eos nimis duriter tractet, & ipse eidem vi resistat, quod per se patet; in hypothese propositionis presentis eidem vi resistere nequit. *Quod erat unum.*

Quoniam Gens quælibet omni studio id agere debet, ut aliæ quoque Gentes sint felices (§. 162.), non autem tenetur ultra id, quod in potestate sua est (§. 160.); cum vi male imperanti resistere non possit, *per demonstrata*; consequenter nil superfit, quam ut precibus eum permovere studeat, ut animum mutet, seu pro subditis nimium oneratis, aut nimis duriter tractatis intercedat, quin pro iis intercedere recte possit, dubitandum non est. *Quod erat alterum.*

Mittimus ea, quæ in intercessione prudentiæ habenda ratio est, haud raro contingit, ut ipsæ sunt: ea enim ad prudentiam civilem spectant, de qua in Politica agitur. Quoniam prudentiæ sequenter petentibus recte denegetur (§. 160.).

§. 259.

An Gens quædam co-cendat, vel ad eam amplectendam. Gens nulla alteram vi adigere potest ad religionem suam in Rep. sua introducendam, vel ad eam amplectendam. Etenim cum Rectori civitatis curæ esse debeat, ut subditi Deum colant (§. 458. part. 8. Jur. nat.), modus autem colendi Deum religio sit (§. 512. part. 2. Theol. nat.); disponere de iis, quæ ad religionem pertinent, ad exercitium imperii civilis, seu regimen (§. 218. part. 7. Jur. nat.) pertinet. Quamobrem cum Genti nulli competat jus ad aliquem actum, qui ad exercitium imperii alterius Gentis pertinet (§. 255.); Gens quoque nulla alteram vi adigere potest ad religionem suam in Rep. sua introducendam, vel ad eam amplectendam.

Non jam quæstio est de eo, num religio vi propagari possit; sed de jure Gentis in Gentem agitur. Neque hic attendenda est distinctio inter religionem veram & falsam, ut in casu collisionis juris Gentium officium erga Deum vincere dicatur: nulla enim gens est; quæ non existimet religionem suam esse veram. Vis vero medium apium non est ad veritatem persuadendam.

§. 260.

Quoniam Gens nulla alteram vi adigere potest ad religionem suam amplectendam (§. 259.); nec religionis causa Gentem aliam subigendi & imperio suo subijciendi jus habet.

Agitur hic de jure, quod Gentibus naturaliter competit. Quamobrem nostram non facimus litem Theologorum de religione propaganda, qui non ex principiis rationis, quæ

Juris naturæ doctor est (§. 259. part. 1. Phil. cont. præf. univ.), sed revelationis eandem definiunt.

An religio
nis causa
Gentem im-
perio suo
subijcere li-
sit

§. 261.

Quicquid Gens una ad persuadendum aliis verum Dei cultum conferre potest; ad id conferendum naturaliter obligatur. Quodsi tamen ea ad eundem amplectendum adduci nequeat; id ferendum. Quoniam enim homines Deum colere obligantur (§. 1231. part. 1. Jur. nat.), consequenter etiam Gentes (§. 2. 3.), vitanda vero est tam superstitio (§. 1256. part. 1. Jur. nat.), quæ ex erroneis de Deo & providentia divina opinionibus quoad ea, quæ homini bona vel mala evenire possunt, nascitur (§. 1255. part. 1. Jur. nat.), quam idololatria (§. 1262. part. 1. Jur. nat.), quæ in cultu divino falsorum Deorum consistit (§. 1258. part. 1. Jur. nat.), & quod Gens quælibet sibi debet, id etiam debet alteri cuicumque, quantum in potestate est (§. 156. 160.); quicquid Gens una conferre potest ad promovendum verum Dei cultum apud Gentes alias, ad id conferendum naturaliter obligatur. Enim vero Gens nulla alteram vi adigere potest ad religionem suam amplectendam (§. 259.), consequenter nil restat, quam ut eam persuadeat aliis. Quicquid igitur ad persuadendum religionem, seu verum Dei cultum conferre potest; ad id conferendum naturaliter obligatur. Quod erat unum.

Sunt vero officia Gentis erga Gentes alias, quibus earum felicitas promovetur, officia humanitatis (§. 164.). Quamobrem cum quoad officia humanitatis obligationi tuæ satisfeceris, si ea obtuleris, ubi alter eadem recusat (§. 655. 665. part. 1. Jur. nat.); si qua Gens alteri verum Dei cultum persuadere conetur, ea vero ad eundem amplectendum se adduci minime patiatur, id ferendum. Quod erat alterum.

Ubi a vi discesseris, non alia suppetunt media verum Dei cultum promovendi, quam ut homines eum doceantur sive per doctores vivos, qui, si ad exteras Gentes mittuntur, Missionarii appellantur, sive per mortuos, qui sunt libri de vero Dei cultu conscripti. Persuasio vero sit argumentis, quibus partim veritas adstruitur, vel falsitas errorum oppositorum ostenditur, partim motiva suppeditantur ad religionem amplectendam. Variant autem tam argumenta priora pro diversa capacitate illorum, quibus veritas persuaderi debet, quam posteriora pro diversitate inclinationum & morum eorundem, qui in assensum influunt, ubi quoque præjudicia multum momenti habent. Quoniam vero Gens in iis, quæ ad religionem amplectendam pertinent, a seipsa unice dependet, nec cogi potest; si missionarios admittere & in regione sua tolerare nolit, nec permittere ut libri apportentur, in quibus cultus divinus alius, quam apud eam receptus est, doceatur & inculcatur, id ferendum. Cautione autem haud exigua opus est, si qua Gens

ad amplectendam religionem suam aliam adducere velit. Naturalis enim obligatio, de qua loquitur propositio præfens, supponit cultum divinum verum: alias, nulla est, immo: cum nemo hominum animis aliorum errores insinuare debeat (§. 708. part. 1. Jur. nat.), si qua Gens falsum Dei cultum aliis persuadere velit, peccat (§. 440. part. 1. Phil. præf. univ.), eamque lædit (§. 693. part. 1. Jur. nat.). Arduum vero cum sit de vero Dei cultu seu vera religione judicium, ad eam aliis persuadendam nonnisi omnibus probe expensis procedendum, in casu dubio ab hoc proposito desistendum. Considerandum hic quoque est, quænam sint prudentiæ partes, ne nihil agendo nobis noceamus. Atque ideo multa circumspicione opus est, quam nemo non admittit, quando inter privatos res agit. Jus autem Gentium ab eo non differt, quo privati inter se utuntur (§. 3.). Obiter quasi sicuti alibi, ita etiam hic talia monemus, cum quæ ex instituto facienda tractatio ad Jus naturæ ac Gentium minime pertineat.

§. 262.

§. 262.

De jure Gentium in missionariis.
 Gens nulli competit jus missionarios puniendi, vel male tractandi; sed si eos tolerare nolit, jus saltem jubendi, ut e terris suis discedant, nisi publicam quietem turbaverint, aut refractarii discedere nolint. Etenim Gens nulla ad religionem alterius Gentis amplectendam cogi potest (§. 259.), & si ad eam amplectendam persuaderi nequit, id ferendum (§. 261.), consequenter a voluntate Gentis uniuscujusque dependet, utrum missionarios, hoc est, eos, qui religionem ipsi persuadere volunt ab ea diversam, qua utitur, tolerare velit, nec ne. Quoniam vero si tolerare nolit, sufficit, ut discedere jubeantur, id quod per se patet; nullum quoque competit Genti jus eos puniendi, vel male tractandi, sed saltem jubendi, ut e terris suis discedant. *Quod erat primum.*

Enimvero si missionarii quietem publicam turbent, cum ea in civitate sit conservanda (§. 19. part. 8. *Jur. nat.*), consequenter qui eandem turbant, Remp. lædant, qui vero hoc faciunt, puniri possint (§. 579. part. 8. *Jur. nat.*); missionarii, quoque puniri possunt, non tanquam missionarii, sed tanquam turbatores quietis publicæ, seu tranquillitatis. *Quod erat secundum.*

Denique cum missionarii ferre debeant, si Gens non patiat ad religionem, quam ipsi persuadere volunt, amplectendam se adduci (§. 261.); si e terris discedere jubentur, discedere quoque debent, consequenter obedire jubenti (§. 205. part. 7. *Jur. nat.*). Quamobrem cum istiusmodi jussus habeat rationem legis (§. 131. part. 1. *Phil. pract. univ.*), legibus autem addendæ sint pœnæ, quæ ad cohibendam legum transgressionem, quantum datur, sufficiunt (§. 585. part. 8. *Jur. nat.*); quin missionarii refractarii, qui scilicet jussi discedere e terris nolunt, puniri possint, ob detrectatam scilicet obedientiam, quam debent, dubitandum non est. *Quod erat tertium.*

Supra jam annotavimus (not. §. 259.), non valere hic distinctionem inter religionem veram & falsam. Cum enim quælibet Gens, nisi contrarii vincatur, vel persuadeatur, putet, religionem suam esse veram; veritas religionis minime apta est ad jus Gentium circa religionum diversitatem determinandum inter partes dissentientes. Qui vero missionarios tolerare non vult, ei non plus juris in eos competit, quam sufficit, ut non tolerantur. Ac

ideo quis facile videt, nullo prorsus jure eos pœnis coerceri, multo minus pœnis capitalibus eos affici posse, nisi accedat delictum, quod tanta pœna, quanta in eisdem statuitur, coerceri meretur. Notandum vero etiam hic est, quod paulo ante annotavimus (not. §. 260.), nos hic non progredi ultra ea, que ex principiis Juris naturalis demonstrari possunt, nec nostrum facere, quod ad forum Theologorum spectat.

§. 263.

An diversitas religionis obstet officiis Gentium erga se invicem.
 Ob diversitatem religionis Gens nulla alteri officia humanitatis, quæ Gentes sibi invicem debent, denegare potest. Etenim officia, quæ Gentes Gentibus debent, non supponunt identitatem religionis, sed citra respectum ullum ad eandem demonstrantur, quemadmodum ex singulorum demonstratione abunde patet. Quamobrem ad ea sibi invicem præstanda obligantur Gentes citra ullum ad religionem respectum. Ob religionis itaque diversitatem Gens nulla alteri officia humanitatis, quæ Gentes sibi invicem debent, denegare potest.

Nihil hic peculiare deprehenditur in Jure Gentium, quod non idem obtineat inter privatos. Dilectio hominum, seu charitas (§. 620. part. 1. *Jur. nat.*), quæ omnia officia hominis erga alios complectitur (§. 654. part. 1. *Jur. nat.*), ad quoscunque homines extenditur simpliciter, sine ullo religionis respectu (§. 618. part. 1. *Jur.*

nat.). Et nemo nostrum est; qui hoc non agnoscat, & perversam opinionem veterum non damnet, quæ odio haberi jubet alii religioni addictos (not. §. 618. part. 1. *Jur. nat.*). Qui vero hoc agnoscit inter homines singulos, idem etiam admittit tenetur inter Gentes (§. 3.).

§. 264.

Gens una qualibet alteri jus suum tribuere debet. Etenim unicuique jus suum ^{Fundamentum justitiæ inter Gentes.}tribuendum (§. 922. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum naturaliter Gentes sibi invicem ad eadem obligentur, ad quæ singuli obligantur singulis (§. 3.); Gens quoque unaquælibet alteri jus suum tribuere debet.

Nec naturæ lex jura Gentibus frustra dat, nec frustra sibi invicem ea acquirunt. Nulla autem juris foret utilitas, si ab arbitrio alterius dependeret, utrum tibi jus tuum tribuere vellet, necne, & tu in voluntate ipsius acquiescere deberes. Unde facile intelligitur, perfectam esse Gentium ad tribuendum sibi mutuo jus suum obligationem.

§. 265.

Quoniam Gens unaquælibet jus suum tribuere alteri debet (§. 265.), virtus autem, qua cuique jus suum tribuitur, justitia est (§. 926. part. 1. Jur. nat.); Gentes inter se justitiam colere debent, consequenter sollicitè sibi cavere, ne quid committant, quod sit justitiæ adversum (§. 722. part. 1. Jur. nat.). ^{De justitia Gentibus colenda.}

Esti justitia non sit colenda utilitatis causa, sed cum sensu debiti atque officii; multa tamen utilitas in Gentem redundat, si justam se præbeat aliis, nec a justitiæ tramite se abduci patiatur. Multum quoque consuleretur generi humano, si Gentes in universum omnes earumque Rectores justitiæ amantes essent, sicuti ex adverso injustitia plurimorum malorum causa est.

§. 266.

Gens qualibet sibi cavere debet, ne alias vere offendat. Quoniam enim nemo ^{De offensa Gentibus vitanda.}alterum vere offendere debet (§. 939. part. 1. Jur. nat.); eodem, quo ante (§. 264.), modo patet, Gentem quamlibet sibi cavere debere, ne alias vere offendant.

Nihil magis adversatur societati, quam ipsa natura inter omnes Gentes instituit & ad quam colendam eas obligat (§. 7), quam offensam atque injurtiam. Quamobrem e re esse duximus, ut utriusque disertam faceremus mentionem, ut ut per ea jam patere poterat, quæ supra in genere (§. 3. 165.) demonstrata fuerunt. Ceterum non sine ratione diximus, Gentes sibi a vera offensione cavere debere. Etenim non nisi hæc illicita est: ab ea vero, quæ perperam pro tali habetur a Gente, quæ revera *offensa* minime fuit, nec cavere sibi Gens potest, immo haud raro, si possit, nequaquam debet, prouti satis intelligitur ex iis, quæ de offensæ veræ & putatiæ differentia alias inculcavimus (§. 936. part. 1. Jur. nat.). Nemo est, qui nesciat, multos se ab alio offensos existimari, cum nulla veræ offensionis causa sub sit. Quemadmodum vero prudentiæ est hoc quoque evitare, quantum officiorum ratio permittit; ita eidem maxime locus est inter Gentes, quæ tamen & ipsæ rectè agendo neminem timere debent.

§. 267.

Genti unicuique competit jus non patiendi, ut alia quædam jus quoddam suum sibi auferat. Gens enim quælibet alteri jus suum tribuere (§. 264.), consequenter minime auferre debet (§. 922. part. 1. Jur. nat.). Ex hac igitur obligatione partis unius cum nascatur alterius jus in actum negativum alterius (§. 23. part. 1. Jur. nat. & §. 24. part. 1. Phil. pract. univ.); jus istud aliud esse non potest, quam non patiendi, ut jus suum ipsi auferatur. Quamobrem Genti cuilibet competit jus non patiendi, ut alia quædam jus quoddam suum sibi auferat. ^{De Jure Gentium auferendo.}

Equidem jam supra monuimus (not. §. 252.) lege prohibitive inducti jus perfectum; non tamen inconsultum videtur, ut id in genere demonstretur, cum principium hoc sit longe utilissimum imprimis in definiendis causis belli justis, & in jure perfecto ab imperfecto discernendo.

§. 268.

§. 268.

De jure; Ex obligatione partis unius, quæ inducitur lege prohibitiva, oritur parti alteri quod nascitur non patiendi ut illa faciat, ad quod non faciendum obligatur, idque perfectum. Etenim ex obligatione partis unius jus quoddam nascitur parti alteri (§. 23. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum lex prohibitiva obliget ad non faciendum (§. 163. part. 1. Phil. pract. univ.); cum intersit partis alterius, ne faciat, jus, quod ex obligatione hac lege inducta oritur, aliud esse nequit, quam jus non patiendi, ut pars obligata faciat, ad quod non faciendum obligatur. Quod erat unum.

Quoniam tibi competit jus non patiendi, ut pars altera faciat, ad quod non faciendum tibi obligatur, per demonstrata; licita quoque sunt media, sine quibus impediri nequit, ne pars altera faciat, ad quod tibi non faciendum obligatur, consequenter tibi competit jus eam cogendi ne faciat. Quamobrem cum jus, quod conjunctum est cum jure cogendi alterum, si obligationi suæ satisfacere nolit, perfectum sit (§. 235. part. 1. Phil. pract. univ.); jus, quod ex obligatione partis unius lege prohibitiva inducta nascitur parti alteri, perfectum est. Quod erat alterum.

Cum leges prohibitivæ naturales omnes sub hoc generali contineantur, ne faciamus, quod nos statumque nostrum imperfectiores reddat (§. 152. part. 1. Phil. pract. univ.), demonstraverimus vero homini competere jus perfectum non patiendi, ut alter faciat, quod ipsum & statum ejus imperfectiorem reddit, vel ut faciat, quo impeditur ipsius & status ejusdem perfectio (§. 912. part. 1. Jur. nat.); si rem ipsam intimius spectes; quod hic demonstramus, revera jam ibidem evictum est, prouti quoque intelligitur ex iis, quæ ibidem annotavimus. Non tamen utilitate sua destituitur, ut terminis generalibus enunciatum ex ipsis eorundem notionibus demonstretur, quod alias non facile applicatur, nec sine ambagibus, ad casus

quoscunque particulares. Sane non modo ea; quæ de jure non patiendi ut alter quid faciat in casibus particularibus hæcenus demonstravimus, sub præsentis propositione subsumi possunt, sed eodem principio uti quoque dabitur in casibus particularibus aliis. Immo si dicendum, quod res est, generalia ista principia revera sunt leges naturales, quarum applicatione deserviuntur casus particulares, & mirifice augent scientiam non sine magno memorizæ levamento. Sane si disciplinæ satis fuerint exactæ; opera danda erit, ut omnia ad principia generalia reducantur, quæ particularibus, aut, si major, specialibus penitus intellectis insunt.

§. 269.

De jure non patiendi, ut qua Gens alterius regimini se immisceat. Genti unicuique competit jus perfectum non patiendi, ut alia quædam se regimini ipsius quomodocunque immisceat. Enim si qua Gens regimini alterius sese immiscet, hoc contra jus ipsius facit (§. 256.). Quamobrem cum nemo quicquam facere debeat, quod sit contra jus alterius (§. 910. part. 1. Jur. nat.), ex obligatione autem partis unius, quæ inducitur lege prohibitiva, oriatur jus parti alteri non patiendi, ut illa faciat, ad quod non faciendum obligatur, idque perfectum (§. 268.); Genti unicuique competit jus perfectum non patiendi, ut alia quædam se regimini ipsius quomodocunque immisceat.

Ex demonstratione præsentis abunde patet, quomodo jus non patiendi, ut alter quid faciat nobis, vi principii generalis præcedentis inferatur, ut idem eadem facilitate præstetur in casibus aliis. Ceterum tam hic, quam in omnibus casibus aliis, quando de jure nostro

adversus alterum agitur, notanda sunt ea, quæ supra annotavimus (not. §. 254.). Jure enim suo non esse utendum, quando officia erga nos, vel alios, aut etiam erga Deum, aliud exigant, principium generale est (§. 211. 2. 1. Phil. pract. univ.).

§. 270.

De jure Gentis in Si qua Gens certo pacto alteri subiecta est, jus ejus, cui subiecta est, ultra actus conventos non extendendum. Etenim si Gens quædam alteri subijcitur, huic in illam

illam jus quoddam competit (§. 134. part. 1. Jur. nat.). Enimvero cum Gens quælibet naturaliter libera sit (§. 55. part. 8. Jur. nat.), nulli Genti jus quoddam in eam competit (§. 135. part. 1. Jur. nat.). Idem inde patet, quod naturaliter Genti nulli competit jus ad aliquem actum, qui ad exercitium imperii alterius Gentis pertinet (§. 55.). Quamobrem cum acceptatione nemo plus juris ab altero acquirere possit, quam is in ipsum transferre voluit (§. 382. part. 3. Jur. nat.); si qua Gens certo pacto alteri subjecta est, non plus juris huic in alteram competit, quam de quo in pacto fuerit conventum, consequenter jus hoc ultra actus conventos extendendum non est.

alteram, que certo pacto eidem subicitur.

Jus igitur Gentis unius in alteram ex pacto subjectionis metiendum. Cum eodem convenit pactum quodcumque, quod sit cum diminutione imperii alterutrius Gentis: etenim cum certi actus ad exercitium imperii civilis spectantes juri alterius Gentis subiciuntur, hæc autem non nisi in eos actus jus habet. Istiusmodi jus est, ut Gens una nequeat eligere sibi

Regem, nisi cum consensu bellum inchoare nequeat, ut tolerare cogatur subditos certæ cuidam religioni addictos & ita porro. Pactis restringuntur jura, ut actus certi fiant illiciti, qui antea liciti erant, & debiti, qui erant saltem liciti, ut & committi & omitti possent.

§. 271.

Genti unicuique competit jus adversus alteram jus suum vi persequendi, si id tribuere non vult. Etenim unicuique Genti competit jus non patiendi, ut alia quædam jus suum sibi auferat (§. 267.), consequenter etiam ut id sibi non tribuat. Quamobrem necesse est, ut, ubi tribuere non vult, eandem ad tribuendum vi adigat. Ipsi igitur competit jus adversus alteram jus suum vi persequendi, si id tribuere non vult.

De jure vi persequendi jus suum.

Jus hoc revera jus belli est (§. 1103. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem de eo plene agemus inferius, ubi de jure belli acturi sumus. E. gr. Si Gens una alteri damnum dedit, ad id resarciendum eidem tenetur (§. 580. part. 2. Jur.

nat.). Quod si resarcire nolit, huic competit jus illam vi adigendi, ut resarciat. Similiter si Gens una alteri tributaria facta, tributum autem solvere nolit; hæc solutionem tributum vi persequi potest.

§. 272.

Genti unicuique competit jus puniendi alteram, quæ ipsam læsit. Cuilibet enim homini natura competit jus puniendi eum, qui ipsum læsit (§. 1061. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum idem jus ad Gentes quoque sit applicandum (§. 3.); Genti unicuique competit jus puniendi alteram, quæ ipsam læsit.

De jure puniendi Gentium.

Ostenditur etiam hoc modo. Genti unicuique competit jus non patiendi, ut ab altera lædatur (252.). Quamobrem cum pœnis obligemus alios ad actiones omittendas (§. 288. part. 1. Phil. pract. univ.); Genti quoque unicuique competit jus puniendi alteram, quæ ipsam læsit.

Propositio præsens non parvam utilitatem habet an jure belli penitus enucleando, ut ideo prætermitti minime debuerit. Poterat vero multis adhuc modis aliis demonstrari; sed demonstrationes cumulari opus non est.

Cuilibet Genti competit jus securitatis & omnino læsio eidem adversatur (§. 253.). Quod si ergo Gens quædam lædentem punit, jus securitatis suum adversus eam vi persequitur: id quod omnino facere potest (§. 271.).

§. 273.

Genti unicuique competit jus se & jus suum adversus alteram defendendi. Etenim cuilibet competit jus se defendendi (§. 973. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum idem jus ad Gentes quoque sit applicandum (§. 3.); Genti quoque unicuique competit jus se adversus alteram defendendi. Quod erat unum.

De jure se & jus suum defendendi.

Jam vero unicuique etiam Genti competit jus non patiendi, ut alia quædam

Volfii Jus Gentium.

N

jus,

jus quoddam sibi auferat (§. 267.) Quamobrem si jus, quod ea actu habet, Gens alia eidem auferre intendat, vel conetur, vi eidem resistere licet (§. 727. Ontol.). Quare cum in eo jus defendendi jus suum consistat (§. 972. part. 1. Jur. nat.); Genti unicuique competit jus adversus alteram jus suum defendendi. Quod erat alterum.

Propositio hæc principium est belli defensionis, quemadmodum suo loco videbimus. Poterat ipsa defensio sui ad defensionem juris sui reduci. Etenim Gens facit pactum, quo in civitatem coaluerat (§. 4. §. part. 8. Jur. nat.), quod cum legi naturæ convenienter fuerit factum (§. 26. part. 8. Jur. nat.), jure suo hoc

fecit. Quodsi ergo Gens quædam alteram quam Gentem impugnat, in jus ipsius involat, consequenter dum se defendit, jus suum defendit. Immo quando Gens se defendit adversus alteram, jus quoque securitatis suæ defendit. Sed nolumus in hæc esse prolixiores.

C A P U T III.

De Dominio Gentium & Juribus cum eodem connexis.

§. 274.

Quanam
sint originarie
in dominio
Gentis.

SI Gens regionem quandam occupavit, omnis terra & quæ in ea sunt in dominio ipsius sunt. Etenim si plures conjunctim eandem rem occupant, dominium in eadem conjunctim acquirunt (§. 189. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem cum Gens sit multitudo hominum in civitatem consociatorum (§. 5. part. 8. Jur. nat.), si Gens quædam regionem quandam occupat, omnes qui Gentem faciunt conjunctim eandem occupant, consequenter omnes conjunctim, hoc est, tota Gens dominium in iis, quæ occupantur, acquirunt. Quoniam itaque, quando regio occupatur, omnis terra & quæ in ea sunt, occupantur, ea in dominio Gentis sunt.

Modus originarius acquirendi dominium occupatio est (§. 178. p. 2. Jur. nat.). Quamobrem & Gens dominium in certis terris & iis, quæ in eadem regione sunt, rebus originarie acquirere non potuit nisi occupando. Quemadmodum vero, si a communione primæva receditur, jus occupandi rem quandam omnibus indifferenter competit, qui eadem indigent (§. 179. part. 2. Jur. nat.); ita etiam Gentes terras domino vacuas perpetui usus causa occupare poterunt, & hoc modo dominium in terris & rebus, quæ in iisdem sunt, acquirere. Duo autem concipiuntur casus. Aut enim homines nondum sedem fixam habentes, vel sede sua non contentæ in societatem civilem coiverunt & illam quærentes regionem quandam occuparunt, quemadmodum olim contigisse constat in migrationibus Gentium, aut familiaræ segræges in eadem regione habitantes societatem civilem contrahere & sic eandem totam occupare possunt. In casu priore divisione certæ terræ

partes atque res sunt singulorum; in posteriore autem manent, quæ fuerant & quæ adhuc nullius erant transeunt in dominium Gentis. Casus istos jam supra distinximus (§. 86. 87.) Nimirum Gens, quæ perpetui sui usus causa regionem occupat, non modo omnem terram, sed etiam res omnes, quæ in ea sunt, sibi habere velle intelligitur: qui animus ad occupationem, qua dominium acquiritur (§. 175. part. 2. Jur. nat.), necessario requiritur (§. 174. part. 2. Jur. nat.). Et si enim ob ignorantiam, vel alia quacunque de causa rei cuiusdam nullum faciat usum, aut de præsentem eum non curet; usus tamen, quem habere possunt, etiam ad Gentem illam pertinet, & quatenus usus perpetui gratia regionem occupat, eum quoque intendisse censetur, quem forte in futurum habere possunt. Præterea certum est, neminem propterea dominium in re sua amittere, quod eam negligenter tractet, nec omnem faciat usum, quem habere potest.

§. 275.

De locis desertis, sterilibus & incultis in regione a Gente inhabitata.

Quoniam omnis terra & res omnes, quæ sunt in regione a Gente occupata, in dominio ipsius sunt (§. 274.); si qua sunt in regione, quam Gens inhabitat, loca deserta & sterilia, aut inculta, ea Gentis sunt, consequenter de iis disponere nequit nisi Gens, aut Rector civitatis, siquidem in eum jus suum transfudit (§. 118. 120. part. 2. Jur. nat.); quod fecisse intelligitur, si imperium absque ulla restrictione

frictione, vel limitatione, consequenter sine ulla lege fundamentali (§. 77. part. 8. Jur. nat.), fuerit translatum.

Istiusmodi loca sunt sylvarum immensarum, quae nullum Genti usum praebent, terrarum incultarum, ad quas nimirum colendas nulla indigentia compellit incolas, terrarum steriles, quas ob ni-

mium laborem ac sumtus faciendos nemo colere vult, lacus ingentes, loca paludosa & quae alia sunt his gemina.

§. 276.

Quoniam loca deserta & sterilia, aut inculta Gentis sunt, quae regionem inhabitat (§. 275.); nemo sine exterorum, sine incolarum ea occupare & dominio suo subicere potest (§. 338. part. 2. Jur. nat.).

An loca in regione inhabitata deserta, sterilia & inculta pro lubrico occupare liceat.

Dominia rerum usus causa introducta sunt & appetuntur: an vero usum facere velit, an nolit dominus, arbitrio ipsius relictum est, nec propterea licet alteri rem suam auferre,

aut eadem uti. Quod vero nemo in dubium vocat inter privatos; id etiam concedendum inter Gentes. Eadem domini Genti vis est, quae privati.

§. 277.

Similiter cum de locis desertis, sterilibus & incultis in regione inhabitata nemo disponere possit, nisi Gens, aut qui ejus jus habet, veluti Rector civitatis (§. 255.); dominium illorum in privatos transferri nequit nisi consensu populi, aut ejus, qui populi jus habet, veluti Rectori civitatis.

Quomodo dominium privatis in iis acquiratur.

Dominium rerum, quae jam sunt in dominio, ab alio acquiri nequit nisi domini voluntate, jus nimirum suum in acceptantem transferentis (§. 13. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum dominium in locis desertis, sterilibus atque incultis Gens habeat (§. 275.); nec sine ipsius voluntate in privatum quendam idem transire potest. Quando enim dominium in

privatum transfert Rector civitatis, id populi voluntate fieri censetur (§. 158. part. 8. Jur. nat.). Ceterum quia Gentes imperium cum dominio simul occupant, haec vero jura a se invicem distincta sunt, quod de jure uno, veluti dominium dicitur, non trahendum est ad alterum.

§. 278.

Quoniam Gens in locis desertis, sterilibus atque incultis dominium habet (§. 275.), imperium autem cum dominio a Gentibus simul occupatur (§. 85.); Gens etiam, & per consequens Rector civitatis in locis desertis, sterilibus atque incultis, quae sunt in regione sua, imperium habet & licet dominium transferatur cultis in privatos, imperium tamen in iisdem retinetur.

De dominio in locis desertis & incultis.

Non hic loquimur de alienatione, quae fit inter Gentes, & alienationem quoque imperii in parte quadam regionis, qualia sunt loca, de quibus sermo est, continet: id quod ex materia substrata facile intelligitur. Potest dominium transferri sine imperio; transferri et-

iam potest jus utrumque simul. Translatio tamen domini in privatum, etiam extraneum, non intelligitur facta cum translatione imperii summi, ita ut ipsum imperii summi, ita ut ipsum imperium alienatum censeri debeat.

§. 279.

Advenis loca deserta & inculta sunt concedenda, ut eadem colant. Etenim si loca deserta & inculta ex sterilibus, aut nullius saltem usus, cultura efficiuntur fertilia & utilia, cum hoc modo res industriales multiplicentur, & rerum naturalium proventus industria ac labore promoveatur, id utique ad perfectionem status Gentis pertinet (§. 30. b. & §. 42. 1. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum Gens quolibet statum suum perficere debeat (§. 35.), advenis loca deserta & inculta sunt concedenda, ut eadem colant.

De locis incultis concedendis ad culturam advenis.

Concessio illa non uno modo fieri potest, vel ut pro labore & impensis conferatur ad certum tempus usufructus, vel ut dominium gratis transferatur iis, qui colere voluerint, immo etiam culturam suscipientibus certa privilegia dentur, veluti immunitas ab oneribus ad certum tempus, vel ut feudum, aut emphyteusis constitutur in iis fundis, & aliis adhuc

modis, prouti circumstantiæ tulerint. Quodsi advenæ fuerint exules, beneficium in concessione consistit, cum sic habeant, unde se sustentent. Quodsi loca sterilia & inculta colantur, terra quoque plures alere potest, & consequenter si advenis colenda tradantur, id facit ad augendam potentiam (§. 69), cujus incrementum curæ habere debent Gentes (§. 70.).

§. 280.

De jure occupandi res, quæ in nullius adhuc dominium venerunt. A voluntate Gentis dependet, utrum res, quæ in nullius adhuc dominium venerunt, in communione primæva relinquere, an jus occupandi dominio suo subicere velit. In casu dubio hoc voluisse præsumitur. Quodsi jus occupandi occupavit, de novo arbitrii ipsius est, utrum id rem publicam, aut rem universitatis, an rem singulorum facere velit. Dari res, quæ in nullius adhuc dominium venerunt, occupando tamen eidem subijci possunt, haud obsecrum est. Tales enim sunt pisces, aves & feræ quadrupedes. Tales sunt etiam margaritæ, conchæ, corallia, succinum, quæ colliguntur in litoribus maris occupatis. Immo huc quoque referuntur fructus arborum & fruticum sylvestrium. Rerum igitur istarum dominium cum originarie acquirendum sit (§. 176. part. 2. Jur. nat.), occupando acquiritur (§. 178. part. 2. Jur. nat.). Quoniam vero jus occupandi res domino adhuc carentes dominio subijci potest (§. 316. part. 2. Jur. nat.), actus occupationis autem voluntarius est, quod per se patet; a voluntate utique Gentis regionem quandam occupantis unice dependet, utrum etiam jus occupandi res, quæ in nullius adhuc dominium venerunt, occupare velit, nec ne, consequenter cum idem maneat omnium hominum commune, si non occupet, res, quæ in nullius adhuc dominium venerunt, in communione primæva relinquere (§. 9. part. 2. Jur. nat.). Quod erat primum.

Enimvero cum Gens utilitatis suæ causa regionem occupet, quod per se patet, e re autem ipsius sit, si jus occupandi res, quæ in nullius adhuc dominium venerunt, in dominio ejusdem sit, ut non modo de eo pro lubitu inter suos disponere possit (§. 118. part. 2. Jur. nat.), verum etiam externos excludat ab exercitio hujus juris (§. 120. part. 2. Jur. nat.), ne in terris suis istas sibi acquirant; in dubio Gens jus occupandi res dominio suo subiecisse præsumitur (§. 244. part. 2. Jur. nat. & §. 578. Log.). Quod erat secundum.

Quodsi Gens occupavit jus occupandi res in regione sua, quæ in nullius adhuc dominium venerunt, id in dominio ipsius est (§. 175. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem cum dominus de re sua disponere possit, prouti visum fuerit (§. 118. part. 8. Jur. nat.); si Gens jus occupandi occupavit, arbitrii ipsius est, utrum id velit toti Genti commune esse, an in certas universitates, vel etiam singulos transferre, consequenter utrum id rem publicam, an rem universitatis, vel singulorum facere velit (§. 88.). Quod erat tertium.

Præsumtio pro occupatione maxime naturalis est. Nisi enim expressa lege, qualis erat apud Romanos, cautum, ut res, quæ in dominium nondum venerunt, occupare liceat, quibus visum fuerit, nec dominio universitatum, vel singulorum subjectum sit; vix quif-

piam erit, qui non iniquum judicet, si quis peregrinus pisces, aves, vel alias feras capiat. Quando vero de jure occupandi disponit Gens, prudentia jubet, ut attendatur, quid maxime e re civitatis sit.

§. 281.

De vi domini eminentis in jus occupandi singulis competens.

Si jus occupandi res, quæ in nullius adhuc dominium venerunt, sit singulorum, & e re civitatis fuerit, ne sit singulorum; Rector civitatis singulis id auferre potest. Etenim Rector civitatis dominium eminentis habet in rebus subditorum (§. 111. part. 8. Jur. nat.), consequenter etiam in jure occupandi res, quæ in nullius

lius adhuc dominium venerunt, iisdem competente. Quoniam itaque vi domini eminentis de rebus propriis civium salutis publicæ causa in casu necessitatis disponere potest (§. 111. part. 8. Jur. nat.); vi hujus domini quoque ipse jus occupandi res, quæ in nullius adhuc dominium venerunt, auferre potest, si e re civitatis sit, ut non maneat singulorum.

Istiusmodi casus necessitatis est, si singuli jus istud in abusum trahant, ut ipsis magis noxium sit, quam utile, ac manifestum damnum ex promiscuo ejus usu in Remp. redundet: id quod non uno modo fieri posse, haud

difficiliter intelligitur; Prævalet tum omnino salus publica, suprema civitatis lex (§. 86. p. 4. Jur. nat.), & dominio eminenti locum facit (§. 110. p. 8. Jur. nat.).

§. 282.

Genti nulli competit jus alteram ex regione, quam incolit, expellendi, ut sedem ibidem figat. Gens enim, quæ regionem incolit, non modo dominium in terris & rebus, quæ in illa sunt (§. 274.), verum etiam imperium habet (§. 85.). Quodsi ergo ex regione, quam incolit, expellitur, jus suum eidem aufertur. Quamobrem cum Gens nulla alteri jus suum auferre debeat (§. 264. b. & §. 722. part. 1. Jur. nat.); nulli quoque competit jus alteram ex regione, quam incolit, expellendi, ut sedem ibidem figat (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.).

An liceat Gens ex regione, quam incolit, expellere.

Non est, quod excipias, id tum esse licitum, si Gens, quæ expellitur, antea idem fecerit. Tum enim perinde est, ac si remfurtivam aut raptam possessori aut quasi eripere velles eo animo, ut sit tua. Nemo autem est, qui nesciat, hoc modo dominium in eo acquiri minime posse. Nec factum illicitum alterius factum tuum licitum efficit, veluti jure talionis, cui tamen, si vel maxime jus talionis admittatur, in præsentem locum non est. Notandum vero hic est, quamvis imperium proprie loquendo sit jus in actiones hominum competens (§. 194. part. 7. Jur. nat.); idem tamen referri ad loca, in quibus commorantur homines, qui imperio subjecti sunt. Quodsi ergo vel maxime confociatio Gentis non tollatur, quando expellitur, id quod tamen fieri necesse est, si regionem vacuum invenire non possit, quam

occupet; aufertur tamen eidem etiam quoad imperium jus idem exercendi in iis locis, ex quibus expellitur. Nihil itaque in demonstratione inferitur, quod inferri non poterat, qualemcunque tandem casum fingas. Lex naturæ non minus jura Gentium, consequenter etiam earum dominium & imperium tuetur, quam singulorum (§. 3.). Quemadmodum privatorum quilibet forte sua contentus esse debet; nec inhiare alienis, quia hæc suis meliora; ita quoque Gens quælibet sede sua contenta esse debet, nec ideo sedibus suis exuere aliam; quod ea sit melior. E diametro hoc adversum est justitiæ, quæ cuique jus suum tribui vult (§. 926. part. 1. Jur. nat.), consequenter fieri vetat, quod salvo jure alterius fieri nequit (§. 722. part. 1. Jur. nat.).

§. 283.

Nulli Genti competit jus fines imperii propagandi. Etenim quæ imperii fines propagat, idem extendit ultra limites in loca Gentis vicinæ. Quamobrem cum Gens vicina in iisdem dominium & imperium habeat (§. 274. 85.); eodem prorsus, quo ante (§. 282.), modo patet, nulli Genti competere jus fines imperii propagandi.

An liceat fines imperii propagare.

Casus præsentem spectari potest tanquam sub præcedente comprehensus, quamvis aliqua dissimilitudo intercedat, quatenus qui loca, ad quæ extenditur imperium, incolunt, sede sua non expelluntur. Quamvis enim his non aufe-

ratur dominium privatum in fundis, aufertur tamen dominium, quod in illa terrarum parte Genti competit. Valet hic idem jus, quod obtinet inter possessores fundorum vicinorum.

§. 284.

Quoniam nulli Genti competit jus fines imperii propagandi (§. 283.), seu ultra limites regionis imperium suum extendendi, consequenter necesse est ut

De limitibus territoriorum definitis.

ut limites hi sint certi; *limites regionum, aut, si major, territoriorum* (§. 166. part. 8. Jur. nat.), *sunt definiendi inter Gentes vicinas.*

Ita præscinduntur lites, quæ inter Gentes vicinas oriri possunt. Ceterum quando de non propagandis finibus imperii hic agitur, nemo non videt, nobis jam non esse sermonem de iis casibus, in quibus justa quadam de causa alteri eripitur, quod suum est. De hoc demum agendum erit, ubi jus belli demonstraturi sumus.

§. 285.

De concordia Gentium. *Gentes inter se concordæ esse debent.* Sunt enim membra civitatis maximæ, in quam coivisse intelliguntur (§. 9. 10.), consequenter spectandæ tanquam cives (§. 6. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum cives inter se concordæ esse debeant (§. 1083. part. 8. Jur. nat.); Gentes quoque inter se concordæ esse debent.

Gentibus nihil magis utile concordia; raram tamen eandem esse satis exploratum est.

§. 286.

De discordiis vicinæ. *Quoniam Gentes inter se concordæ esse debent (§. 285.); omni studio ea vitare tenentur, quæ discordiis locum faciunt, aut iis fovendis inserviunt (§. 722. part. 1. Jur. nat.).*

Urget igitur etiam concordia Gentibus præcepta, ut limites territoriorum inter vicinas determinentur, & quælibet imperium suum intra eos coerceat. Haud exiguum ad felicitatem

Gentium vicinarum momentum affert concordia; sicuti ex adverso multorum rædiorum causa est & multum nocumentum affert discordia.

§. 287.

In quo concordia Gentium consistat. *Quoniam Gentes inter se concordæ esse debent (§. 285.), concordæ autem sunt, quorum eadem voluntas & noluntas (§. 132. part. 7. Jur. nat.); Gentium quoque, imprimis vicinarum, eadem esse debet voluntas & noluntas: quæ qualis esse debeat, officia earum in anterioribus demonstrata loquuntur.*

Identitas voluntatis & noluntatis, in qua concordia consistit, suas habet leges, ut sit recta. Non sufficit idem velle ac nolle, cum velle ac nolle quidvis nobis liberum non sit, sed alia velle, alia nolle debeamus. Concordia virtus non est naturaliter præcepta, nisi quatenus voluntas & noluntas legi naturæ, consequenter officiis congruit. Atque hinc etiam dignoscitur, quinam sit discordiarum

causa. Nimirum si tu vis, quod velle debes; alter autem non vult; discordiæ causa minime tu es, sed potius alter, qui voluntatem suam ad tuam componere debebat. Quod si vero uterque vult, quod velle non debebat, contraria tamen voluntate, veluti si uterque sibi mutuo rædia creare intendit; culpa quoque in utroque hæret.

§. 288.

Lex generalis de concordia conservanda. *Quoniam Gentium eadem esse debet voluntas & noluntas, quam officia mutua exigunt (§. 287.); Quod officiis convenienter Gens quædam sibi fieri vult ab altera, id etiam alteri facere, quod autem fieri non vult, id alteri non facere debet.*

Si Gentes omnes officii partes erga alias explerent, nulla foret discordia, sed constans ac perpetua concordia. Cum lex naturæ, quæ officia Gentium erga se invicem tam positiva, quam negativa, hoc est, tam ea quæ sibi mutuo facere, quam quæ non facere debent, præ-

scribat (§. 225. part. 1. Phil. præf. univ. & §. 3. h.), eadem autem utilitati Gentium consulat (§. 263. part. 1. Phil. præf. univ.); non datur modus alius, quo concordia facilius conservetur, & ex adverso discordia evitetur, quam si Gens una alteri non faciat, quæ sibi fieri non

nōn vult; utilitate nimirum movente voluntatem, nocumento autem noluntatem. At quoniam utilitas non est ratio sufficiens juris (§. 265. *part. 1. Phil. pract. univ.*), ne voluntas & noluntas a veri tramite aberraret, officiis congrua esse debet. Vide, quomodo alias hæc officia limitaverimus & quæ de iisdem annotavimus (§. 98. 99. *part. 1. Jur. nat.*). Cum nemo velit, rem suam sibi ab altero auferri, aut

se quomodocunque in exercitio domini sui turbari: id non facilius præcavetur, quam si quis habet animum alteri non faciendi, quod sibi fieri non vult. Quoniam itaque in præfenti id agimus, ut dominiæ & imperia Gentium in tuto collocentur; apprime hic locus fuit, in quo officium præfens inculcaretur & de concordia Gentium, quæ eodem conservatur, ageretur.

§. 289.

Respectu Gentium exterarum bona omnia singulorum simul sumta habenda pro bonis Gentis, seu bona civium pro bonis civitatis, Gentes enim inter se spectantur tanquam personæ singulares (§. 2.). Quamobrem cum omnes conjunctim, qui Gentem faciunt, a Gentibus exteris non spectentur nisi persona una; bona etiam illorum simul sumta aliter spectari nequeunt, quam bona hujus personæ, hoc est, Gentis. Patet itaque respectu Gentium exterarum bona omnia singulorum simul sumta habenda esse pro bonis Gentis, seu, quod perinde est, cum singuli, qui Gentem faciunt, sint membra ejusdem civitatis (§. 4. *part. 1. Jur. nat.*), bona civium respectu Gentium exterarum habenda pro bonis civitatis. ¶

*Quomodo Gentes ex-
tera bona
singulorum
respicere de-
beant.*

Domina privata non attenduntur nisi inter privatos: inter Gentes autem de eo quaestio est, quod est Gentis. Ut vero facilius intelligatur, inter Gentes bona civium habenda esse pro bonis civitatis; cogita in civitate dari communionem bonorum, qualem esse voluit *Campanella* in *Rep. Solis*. Nemo sane erit, qui dubitet hæc bona, quæ sunt in dominio civium conjunctim sumtorum (§. 129. *part. 1. Jur. nat.*), esse bona civitatis. Nonne autem a voluntate Gentis dependet, utrum communionem bonorum introducere velit in *Repub.* an vero dominis privatis locum relinquere? Quoniam itaque Genti nulli competit jus ad aliquem actum, qui ad exercitium imperii alterius Gentis pertinet (§. 255.); nulla quoque

attendere debet, quid de dominio rerum constituerit Gens altera in *Rep.* utrum voluerit, ea esse communia, an vero singulis propria. Quamobrem si vel maxime posterius placuerit, Gentes tamen exteræ bona singulorum aliter spectare nequeunt quam bona Gentis. Quæ vero dicuntur de Gentibus, ea non producenda ad singulos, qui sunt de Gente, ita ut privatus quidam de Gente una spectare possit bona privati cujusdam de Gente alia tanquam bona Gentis hujus: neque enim singuli, qui Gentem faciunt, jus Gentis habent, quippe quod est universorum, vel ejus, in quem id fuit translatum. Utemur autem propositione præfenti in demonstrandis aliis in sequentibus tanquam principio.

§. 290.

Quoniam respectu Gentium exterarum bona civium habenda sunt pro bonis civitatis (§. 289.); si Genti cuidam jus est ad bona quædam alterius Gentis, ejusdem jus est ad bona civis cujusque promiscue intra terminos scilicet debiti.

*De jure ad
bona alterius
Gentis.*

Nimirum si jure suo Gens uti velit, adversus alteram, non quaerit, num sit hujus, vel illius privati, sed num pertineat ad Gentem, ad cujus bona jus quoddam habet. Non tamen propterea plus juris eidem competit ad res ci-

vis privatas, quam habet ad bona civitatis aut, si mavis, Gentis alterius. Jus enim hoc æstimandum est ex debitis civitatis, seu Gentis alterius. Clariora hæc evadent, ubi in sequentibus ad particularia applicabuntur.

§. 291.

Insula in oceano orta vel detecta aliæque terræ dominio & imperio vacuæ, seu inhabitata a Gente qualibet occupari & colonie in iis condi possunt. Insulæ enim in oceano ortæ vel detectæ, aliæque terræ inhabitatæ, seu dominio & imperio vacuæ, cum nulli adhuc Genti jus proprium ad eas competat, res nullius sunt (§. 6. *part. 2. Jur. nat.*), consequenter natura adhuc sunt communes omnium hominum (§. 7. *part. 7. Jur. nat.*). Quamobrem cum rerum, quæ sunt in communione primæva, dominium occupando acquiratur (§. 175. *part. 2. Jur. nat.*), & quan-

*De occupa-
tione terra-
rum inhabi-
tatarum.*

& quando ab ea receditur, sicuti introductis dominiis atque imperiis jam recessum est, jus occupandi omnibus competat, qui re quadam indigent, indifferenter (§. 179. part. 1. Jur. nat.); insulæ in oceano ortæ, vel detectæ aliæque terræ inhabitatæ, seu dominio & imperio vacuæ a Gente qualibet occupari possunt. *Quod erat unum.*

Enimvero quoniam occupando acquiritur dominium (§. 175. part. 1. Jur. nat.); & si Gens quædam regionem vacuum occupat, imperium simul occupat (§. 85.); in insula in oceano orta vel detecta aliaque terra dominio & imperio vacua Gens, quæ occupavit, dominium & imperium habet. Quia vero utrumque jus nullius usus est, nisi insula, & terræ occupatæ inhabitentur, quod per se patet; necesse est ut colonæ in iis condantur. Quamobrem cum Gens quælibet insulam & terras istiusmodi occupare possit, *per demonstrata n. 1. postquam occupavit, colonias quoque ibidem condere potest. Quod erat alterum.*

Colonia Romanis dicebantur urbes minores, ad quas habitandas ex majoribus urbibus mittebantur incolæ. Uade etiam eodem sensu vocabulum trahi potest ad integros districtus terrarum, ad quas habitandas a Gente quadam mittuntur incolæ. Immo parum refert, an qui illuc mittuntur sint incolæ, an peregrini. Quamprimum enim peregrini imperio civili

Gentis, a qua mittuntur, se subjiciunt; incolis æquiparantur. Constat olim Romanos hoc modo urbem pauperibus exonerasse, qui censui solvendo non sufficerent, sicque egestati eorundem simul consuluisse, cum iis, qui in novam coloniam deduci volebant, duo, quatuor, sex aut septem jugera agrî, & quandoque plus darent.

§. 292.

*An ad territorium
Gentis pertineant.*

Quoniam Gens quælibet insulas aliasque terras inhabitatas occupare potest (§. 291.), si qua vero Gens regionem quandam occupat, omnis terra & quæ in ea sunt, in dominio ipsius sunt (§. 274.), & imperium in ista terra simul occupatur (§. 85.); Gens, quæ prior insulam, aut terram inhabitatam occupavit, dominium & imperium in ea habet, & per consequens insulæ & terræ inhabitatæ, in quas a Gente occupante colonie deductæ sunt, territorii illius Gentis accessorium sunt, quantocunque intervallo ab eodem distent, ut ideo perinde sit, ac si eidem essent conterminæ, aut intra eosdem limites continerentur.

Distancia locorum non attenditur. Territorium enim constituitur per imperium civile (§. 166. part. 8. Jur. nat.). In quibus itaque locis idem imperium civile est, ea ad idem territorium pertinent, seu tanquam partes ejusdem considerantur. Sermo autem hic est de territoriis Gentium. De dominio nullum est dubium, quin haberi possit in rebus quanto-

cunque intervallo a se invicem remotis. Unde de terræ, in quibus Gens imperium habet, etsi procul remotæ sint, ad ejus dominium pertinent cum ceteris, & sub communi domini Gentis nomine comprehenduntur. Absit autem ut existimes, hæc absque ulla utilitate moneri: patebit enim usus in sequentibus, præsertim ubi de belli jure acturi sumus.

§. 293.

De jure extraneis non competente in territorio alieno.

In territorio alieno Gens nulla, nec privatus ullus peregrinus jus quoddam sibi arrogare potest. Etenim territorium, cum in eo imperium habeat (§. 166. part. 8. Jur. nat.), atque dominium Gens, cujus est terra habitata (§. 274.), vel Rector civitatis (§. 42. part. 8. Jur. nat.), juri proprio Gentis, vel Rectoris civitatis subjecta est (§. 34. part. 8. & §. 118. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem cum vi juris proprii excludantur ceteri omnes, quicumque fuerint, jure omni ad jus istud proprium pertinente (§. 119. part. 2. Jur. nat.); in alieno quoque territorio Gens nulla, nec privatus peregrinus ullus jus quoddam sibi arrogare potest.

Monuimus jam superius eandem esse vim domini Gentis, quæ privati (not. §. 276.). Quemadmodum itaque privatus pati non tenetur, ut alius quid faciat in fundo suo sine consensu suo; ita etiam Gens nulla pati tenetur,

ut Gens quædam alia in territorio suo quid faciat sine consensu suo, consequenter jus quæcumque in eodem sibi arroget (§. 156. p. 1. Phil. pract. univ.): id quod eadem facilitate intelligitur de peregrino privato quocunque.

§. 294.

§. 294.

Quoniam in territorio alieno Gens nulla jus quoddam sibi arrogare potest (§. 293.), vi armata in territorium alienum ingredi & reum fugientem, vel in eo latitantem inde abstrahere minime licet. *De rō in territorium alienum sua gente.*

Non est quod objicias, ex rebus privatorum ipsi inconfulcis reos ibidem latitantes abduci. Ad dominium enim Gentis pertinet, quod vi imperii habet in fundis privatorum. Etenim Genti, & per consequens ei, qui jus Gentis habet, vel cui idem exercendum de-

mandatum est, in fundis privatorum competit omnis usus, sine quo imperium civile exerceri nequit, qui vel reservatus est in concessione dominiorum privatorum, vel in quem tacite confenserunt, qui fundos privatos possidentes in civitatem coiverunt.

§. 295.

Similiter quia nemo peregrinus jus quoddam sibi arrogare potest in territorio alieno (§. 293.); contra prohibitionem domini territorii nemini peregrino in idem ingredi licet, sive simpliciter, sive certi negotii causa, prouti tulerit prohibitio. *De ingressu in alienum territorium prohibito.*

Eadem vis est domini Gentis, quæ privati (not. §. 276.). Quemadmodum itaque dominus fundi privati prohibere potest, ne quis alius

in eundem ingrediatur, quod nemo non concedit; ita quoque dominus territorii prohibere potest, ne quis peregrinus in id ingrediatur.

§. 296.

Quoniam contra prohibitionem domini territorii nemini peregrino in id ingredi licet (§. 295.), prohibitionis vero effectus nullus est, nisi pœnis ad faciendum obligentur, qui quid facere prohibentur (§. 292. part. 3. Phil. pract. univ.); si dominus territorii prohibet, ne quis peregrinus territorium ingrediatur, pœnam in ingredientem decernere, seu sub certa pœna id prohibere potest. *De prohibitiōe ingressus in alienum territorium sub certa pœna*

Ita olim Sineses, quibus rationes sufficientes erant prohibendi, ne peregrini in territorium suum ingrederentur, pœnam capitalem statuerant in eum, qui ingredi auderet. Facile autem patet prohibitionem notam esse debere iis, qui ingredi prohibentur, una cum pœna, cujus metu deterri debent, ne ingre-

diantur. Alias enim ingressum tentantes seu ingredi volentes monendi saltem sunt, ut recedant, & prohibitio cum pœna, quæ eidem adjuncta, patefacienda. Qui contra prohibitionem sibi notam ingredi audeat; is sibi imputet, si pœna illi adjecta afficiatur.

§. 297.

Quia dominus territorii prohibere potest sub certa pœna, ne quis peregrinus certi negotii causa in id ingrediatur (§. 295. 296.), missionarii vero idem ingrediuntur religionis suæ incolis persuadendæ causa (not. §. 261.); dominus territorii quin sub certa pœna prohibere possit, ne missionarii in id ingrediantur, dubitandum non est. *De prohibitiōe sub pœna, ne missionarii accedant.*

Vidimus jam superius (§. 262.), a voluntate Gentis uniuscujusque pendere, utrum missionarios tolerare velit, an nolit. Quodsi tolerare nolit, prohibere etiam potest, ne territorium suum ingrediantur, idque sub pœna, ne prohibitio effectu suo destituatur: id quod

etiam supra jam indicavimus, cum demonstravimus, missionarios tanquam refractarios puniri posse, si discedere jussi discedere nolint (§. cit.). Relegenda hic quoque sunt, quæ ibidem annotavimus.

§. 298.

A domini territorii voluntate unice dependet, sub qua lege accessum peregrinis permittere velit. Per se patet, accessum ad territorium pertinere ad usum loci. *De accessu peregrinorum ad territorium alienum.*

VVolfii Jus Gentium.

ci, in quo imperium civile domino ejus competit. Quoniam itaque dominus de usu rei suæ pro arbitrio suo disponere potest (§. 118. 136. part. 2. Jur. nat.); a domini quoque territorii voluntate unice dependet, sub qua lege accessum peregrinis permittere velit.

Vix opus est, ut observemus, ne hic committatur quod iniquum est, violanda non esse officia humanitatis. Hoc enim observandum est in omni juris proprii translatione, atque concessione actuum ad id pertinentium: fit ita, quod domino permittendus sit juris sui etiam abusus, quamdiu nil agit contra jus alterius perfectum (§. 169. part. 2. Jur. nat.). Atque

hinc facile judicatur, num lex, sub qua accessus permittitur, iniqua sit. Si vero vel maxime lex fuerit iniqua, de injuria tamen sibi facta conquiri nequit, qui sub ea lege in territorium alienum ingreditur, cum ab ipsius voluntate dependeat, utrum sub ea lege ingredi, nec contra prohibitionem domini ingredi liceat (§. 295.).

§. 299.

Sub qua conditione accessus peregrinis permittitur intelligatur. Dominus territorii non permittere intelligitur peregrinis, ut in territorio suo versentur, vel ibidem commorentur, nisi sub hac conditione, ut legibus loci subsint eorum actiones. In territorio enim imperium civile habet (§. 166. part. 8. Jur. nat.) & vi potestatis legislatoriae, quæ ad idem pertinet (§. 813. part. 8. Jur. nat.), leges ferre potest de iis, quæ in territorio suo, aut locis certis ad idem pertinentibus fieri, aut non fieri vult. Quoniam vero contraria voluntas, quæ exceptionem parit, non præsumitur; dominus territorii non præsumitur velle, ut peregrinorum actiones sint a lege exemptæ. Quamobrem peregrinis non permittere intelligitur, ut in territorio suo versentur, vel ibidem commorentur, nisi sub hac conditione, ut legibus loci subsint eorum actiones.

In territorio alieno nullum jus competit Genti cuidam extræ, seu Reçtori alterius civitatis. Quamobrem quando civis tuus in alieno territorio versatur, ibidem juri tuo non subest. Absurdum vero foret, ut tunc liberum ipsi esse deberet facere, quid velit. Quilibet agnoscere tenetur, in hoc loco huic imperium civile competere, consequenter si in eo versari, vel commorari velit, juri quoque ejus se

subjicere debet. Non est, quod urgeas leges civiles non obligare nisi membra ejus civitatis, in qua feruntur (§. 967. part. 8. Jur. nat.): id enim obtinet, quamdiu quis extra territorium penes Gentem suam est, ubi domino territorii nihil juris in ipsum competit. Accessus vero ad territorium alienum parit jus quoddam in eum, quod alias domino competeat.

§. 300.

Quomodo peregrini in territorio alieno legibus loci subjiciantur. Quoniam a domini territorii voluntate unice dependet, sub qua lege accessus peregrinis permittere velit (§. 298.), nec is permittere intelligitur, ut peregrini in territorio suo versentur, vel ibidem commorentur, nisi sub hac conditione, ut legibus loci subsint eorum actiones (§. 299.); Si peregrini ad territorium alienum accedunt, in eoque versantur, vel commorantur, tacite promittere intelliguntur, consequenter sese obligant (§. 363. part. 3. Jur. nat.), quod actiones suas legibus loci subjicere velint, & per consequens eadem vis legum in ipsos est, quæ in cives.

Nihil in eo est, de quo Gens aliqua conquiri possit. Jus enim hoc omnium Gentium commune est. Et quemadmodum Gens una vult, ut peregrini subjecti sint legibus suis, quamdiu in territorio suo versantur, vel com-

morantur: ita etiam velle debet, ut, si subditi sui in Gentis alterius territorio versantur, aut commorantur, eadem legibus ejusdem subjiciantur (§. 288.).

An peregrini in alieno territorio delinquentes eodem modo puniendi.

§. 301.

Quia actiones peregrinorum, quamdiu in alieno territorio versantur, vel commorantur, subjacent legibus loci, in quo sunt (§. 300.); si peregrini in territorio alieno delinquant, juxta leges loci puniendi sunt.

Non

Non igitur necesse est, ut mittantur ad Gentem suam ab ea puniendi, quamvis non negem, ita conveniri posse inter Gentes vicinas: per pacta enim jura immutari posse, ecquis est qui nesciat? Vix tamen credendum est, ullum proficere istiusmodi conventionis exemplum. Suis enim difficultatibus non caret, si istiusmodi

pacto standum esset, quemadmodum utique itari deberet (§. 789. part. 3. Jur. nat.). Hinc si civis tuus furatus est in alieno territorio & ibidem deprehenditur; pati debes, ut e patibulo suspendatur, vel si homicidium commisit, ut decolletur, vel ob minus quoddam delictum mulctetur.

§. 302.

Similiter quia peregrini in territorio alieno legibus loci, in quo versantur, vel commorantur, subjecti sunt (§. 301.); si inter ipsos & cives, vel duos etiam peregrinos, quedam de jure controversie oriantur, eadem a iudice loci juxta leges loci sunt definienda.

De controversiis peregrinorum in alieno territorio definiendis.

Nec obstat leges civiles patrias ab iis differre: illis enim in territorio, in quo versantur, locus non est, cum dominus territorii eas attendere non teneatur, qui in ferendis legibus

in territorio suo prorsus independens est a Gente quacunque alia, vel Rectore civitatis cujuscunque alterius, prouti ex superioribus & jure publico universalis fati superque constat.

§. 303.

Peregrini, quamdiu in territorio alieno versantur, aut commorantur, sunt cives temporarii. Quando enim in territorium alienum ingrediuntur, tacite sese obligant, quod actus suos legibus loci subicere velint & legum in eos eadem vis est, quæ in cives (§. 300.). Cum a Domini territorii voluntate unice dependeat, sub qua lege accessum peregrinis permittere velit (§. 298.), leges quoque ferre potest, quæ solos peregrinos tenent. Quamobrem cum leges civiles non obligent nisi membra ejus civitatis, in qua feruntur (§. 967. part. 8. Jur. nat.); peregrini, quamdiu in territorio alieno versantur, vel commorantur, spectandi sunt tanquam membra ejus civitatis, cujus est territorium, consequenter cum membra civitatis cives sint (§. 6. part. 8. Jur. nat.); peregrini, quamdiu in territorio alieno versantur, aut commorantur, sunt cives temporarii.

De civibus temporariis.

Qui in territorio alieno versatur, aut commoratur, cum id fieri nequeat nisi consensu domini territorii (295.), civibus sese associat non quidem perpetuo, sed ad certum saltem tempus. Atque non aliter spectari potest, quam tamquam in civitatem certa lege ad certum tempus receptus (§. 409 p. 8. Jur. nat.). No-

tio igitur civis temporarii, quales peregrinos concipimus, quamdiu in territorio alieno versantur, aut commorantur, nihil absurdi continet & nemo est, qui nesciat, peregrinos quoque in territorio alieno commorantes cives temporarios dici.

§. 304.

Quoniam peregrini, quamdiu in territorio alieno versantur, aut commorantur, cives temporarii sunt (§. 303.); non nisi ad ea facienda, & non facienda obligantur, quæ civibus isto tempore sub iisdem circumstantiis facienda, vel non facienda essent, nisi quatenus leges particulares de peregrinis aliud insinuant (§. 298.).

Ad quam obligentur peregrini in alieno territorio.

Differunt utique cives temporarii a perpetuis & per consequens differentia hæc attendenda quoque venit in metienda obligatione peregrinorum & metiendo jure domini territorii in peregrinos. E. gr. si isto tempore injuria affecisset civem, puniretur (§. 651. part. 8. Jur. nat.). Puniri igitur etiam potest peregrinus ob injuriam civi, vel peregrino alteri il-

latam. Similiter si civis cum cive contraxisset, ad contractum adimplendum cogi a iudice posset pars invita (§. 500. p. 8. Jur. nat.). Quamobrem si peregrinus cum cive, aut peregrino alio contraxit; a iudice quoque ad contractum adimplendum pars invita adigi potest. Eodem modo patet, si cives certas mercis isto tempore vendentes onera quaedam ferre deberent

ea quoque ferenda sunt a peregrinis istiusmodi merces vendituris, nisi peculiare de peregrinis latae leges contrarium praecipiant. At si qua onera, quae civibus imponuntur, nullum respectum habent ad negotium, cuius causa in territorio alieno commorantur, aut versantur peregrini, ea quoque ab ipsis exigere minime possunt. Ita quae defendendae civitatis causa imponuntur, peregrinis imponere minime licet. Sicuti in civitate jus Rectoris civitatis metiendum est ex fine, cuius gratia in eandem coiverunt singuli (§. 30. 4. *part. 8 Jur. nat.*); ita jus in peregrinos metiendum est ex fine, cuius causa civibus sese ad tempus iidem affociantur. Inter peregrinos & Rectorem civitatis tacitum quoddam pactum intercedit; cuius objectum est id, ob quod peregrinus in territorio ipsius commoratur vel versatur, & si quae leges peculiare de peregrinis fuerint latae, eadem vim conditionum pacto isti adjectarum habent. Ad quae igitur ducit recta istius pacti interpretatio, ad ea cogi potest peregrinus (§. 466. *part. 6 Jur. nat.*). Facile autem patet, ut leges peculiare vim conditio-

num pacto tacito adjectarum habeant, necesse esse, ut peregrinis in territorio alienum adventantibus nota sint, ne ignorantia invincibili laborent (§. 28. *part. 1. Phil. pract. univ.*), quae ipsis imputari nequit (§. 450. *part. 1. Phil. pract. univ.*). Ab aequitate nimium abhorret, si peregrinus sentiat damnum ex eo, quod nosse minime potuit. Quamobrem si peregrinis permittitur esse non debet, ut certas merces ad nundinas apportent, quales vendere alias licuit; curae omnino habendum est Rectori civitatis, ut tempestive voluntas ipsius in se innotescat. Ex iis, quae diximus, abunde intelligitur, ex fonte, quem aperuimus, multa particularia deduci posse, quae prolixitatis evitandae causa jam commemorare minime lubet. Id unice notandum, a civibus temporariis, quos peregrinos in territorio alieno versantes, vel commorantes esse ostendimus (§. 303.), distinguendos esse eos, qui nocendi animo in territorium ingrediuntur. Jus enim in eos nascitur ex jure se adversus injurias extraneorum defendendi, quod ex ipso fine civitatis fluit (§. 12. 13. *part. 8 Jur. nat.*).

§. 305.

*De nexu
inter domi-
nium Gentis
& imperi-
um.*

Dominium Gentis cum imperio connexum est. Etenim in sua regione, quam Gens occupavit, omnis terra & quae in ea sunt, in dominio Gentis sunt (§. 274.), & quae in singulos distributa non sunt, in dominio universorum, seu totius Gentis manserunt (§. 87.), & si qua in singulos distributa sunt, in iis tamen dominium eminens retentum (§. 110. 111. *part. 8. Jur. nat.*). Quoniam vero Gens, quando regionem occupat, imperium simul occupat (§. 185.), & dominium eminens tanquam pars potentialis imperii considerandum (§. 111. *part. 8. Jur. nat.*); ratio, cur imperium in omnibus locis, quae ad terram a Gente inhabitatam pertinent, & cur dominium eminens in fundis privatorum habeat, non alia est, quam quod ea omnia sint in Gentis dominio & dominium eminens in fundis privatorum fuerit reservatum (§. 56. *Ontol.*). Quamobrem cum inter se connexa sint, quorum unum continet rationem sufficientem coexistentiae alterius (§. 10. *Cosmol.*); dominium Gentis cum imperio connexum est.

Datur itaque naturalis nexus domini Gentis cum imperio, ita utposito dominio ponatur etiam imperium, sublato autem imperio tollatur etiam dominium. Quod si enim exterarum cuiusdam Genti competat imperium ex. gr. in viis

publicis, Gens regionem inhabitans, in qua sunt viae publicae, de iis pro lubitu disponere nequit, consequenter nec dominium in iis habet (§. 118. p. 2. *Jur. nat.*).

§. 306.

*De transla-
tione domi-
nii Gentis
in Rectorem
civitatis.*

Quoniam dominium Gentis cum imperio connexum (§. 305.); quando imperium in Rectorem civitatis transfertur, dominium Gentis simul transfertur, & eadem lege translatum intelligitur qua imperium, nisi specialiter quid dictum fuerit. Hinc porro sequitur, si imperium saltem sit in usufructu, res quoque, quae in dominio sunt Gentis, non nisi in usufructu esse, siue fuerint corporales, siue incorporales, & si imperium fuerit in patrimonio ut haec quoque in eodem sint, & ita porro.

Leges fundamentales de imperio etiam pertinent ad dominium Gentis. Ex iis igitur &

modo habendi imperium definitur jus Rectoris civitatis in rebus, quae subiaceat dominio Gen-

Gentis, respectu nimirum Gentis istius. Actus quidam ad exercitium hujus domini spectantes adeo cum actibus ad exercitium imperii pertinentibus cohererent, ut a se invicem separari minime possint: unde nexus imperii & domini Gentis clarissime in oculos incurrit. E.g. viz publicæ sunt in dominio Gentis. Cura autem reficiendarum viarum publicarum & exactio vestigialium pro vectura ad imperium civile pertinet. Leges quoque de viis publicis ferre potest superior quoad actus, qui domini arbitrio subsunt. Immo ex dominio Gentis

fuit, quod vi imperii etiam Reftori civitatis competat jus in certos actus ad dominium singulorum spectantes. Trahit imperium illiusmodi actus ad se, quemadmodum vicissim dominium singulorum actus imperii. Atque inde est, quod imperium, quod proprie est jus in personam, aut personarum certas actiones, inhaereat fundis privatorum. Acutiores itaque facile perspicient, quam sit necesse, ut, qui jus publicum universale intimius inspicere voluerit, ad ea, quæ diximus, animum attendere debeat.

§. 307.

Intelligitur jam, quo sensu Reftor civitatis dicatur *Dominus regionis*, idiomate patrio der *Landez-Herr* / scilicet, quatenus dominium Gentis habet. Dominus regionis cur dicatur Reftor civitatis.

Unde cum nomine Reftoris civitatis recte conjungitur a subditis nomen Domini, ita ut e. gr. dicatur Rex & Dominus, etsi non sit dominus fundorum, qui sunt privati juris. Appellatione Regis jam agnoscitur, eidem competere jus determinandi actiones subditorum, prout e re Reip. ipsi visum fuerit. Quod si igitur appellatio Domini esse non debeat sine mente sonus, necesse est, ut eadem denotetur jus quoddam in res, quæ sunt vel universo-

rum, vel singulorum. Hoc autem jus aliud esse nequit, quam dominium Gentis, cujus quædam pars est dominium eminens, ideo contentum sub imperio, quatenus imperium influit in actus domini Gentis & jus unum cum altero connexum est. Possent hæc uberius declarari; sed ne simus prolixiores, quam fert instituti ratio, propriæ uniuscujusque meditationi ea relinquimus.

§. 308.

Si Gentes duæ, vel plures simul insulam, aut terram aliam vacuum occupent; De terra: qualibet earum in ea parte imperium & dominium habebit, quam occupavit: concursus a Gentibus pluri-
etiam potest privatus, modo sufficiens adsit hominum multitudo, qui imperium ejus subire & sedem ibi figere velint. Quoniam jus occupandi insulam, aut terram aliam vacuum indifferenter omnibus Gentibus competit (§. 291.): si duæ vel plures simul, seu eodem tempore occupent, idem jus habent, nec Gens una alteram in usu juris sui impedire potest. Quamobrem cum Gens insulam occupans dominium in ea & rebus omnibus, quæ in ea sunt, acquirat (§. 274.) & cum eo simul imperium (§. 85.); quælibet Gens dominium & imperium habet in ea insulæ, vel terræ parte, quam occupavit. Quod erat primum.

Enimvero cum facile inde oriantur lites, Gentes autem inter se concordare esse debeant (§. 285.); ut de divisione inter se conveniant, consultius est. *Quod erat secundum.*

Denique cum consociatio hominum in civitatem a libera eorundem voluntate dependeat (§. 3. part. 8. *Jur. nat.*), insula autem & regio vacua occupetur tum quoad dominium, tum quoad imperium, *per demonstrata*, privatus autem destituatur jure occupandi quoad imperium solum (§. 179. part. 2. *Jur. nat.*); si quis privatus permovere possit sufficientem hominum multitudinem, qui imperium ejus subire & sedem in terra occupata figere velint, quin eam occupare & dominium ac imperium in ea acquirere possit, dubitandum non est. *Quod erat tertium.*

Ad conventionem de divisione insulæ aut terræ alterius simul a duabus Gentibus occupatæ neutra cogi potest, etsi eam suadeat concordia. Unde diximus, consultius esse, ut de divisione inter se consentiant, quam ut unaquæque sibi habere velit, quod occupavit. Ista

enim conventio quasi transactio quædam est (§. 882. 883. part. 5. *Jur. nat.*), ad quam nemo invicem cogi potest (§. 886. p. 5. *Jur. nat.*). Si duo ad rem nullius occupandam concurrunt, Germanis placuit, ut ea utriusque sit pro parte dimidia; hinc in actu occupandi concurren-

tes dicere solent, *Saltpart* / quod idem sonat, ac mihi pro parte dimidia. Et constat Atheniensibus eundem fuisse morem. Quamvis vero in occupatione rerum mobilium, vel etiam immobilium in usum privatum æquitati admodum convenire videatur mos iste, in occupatione tamen regionum & insularum vacuum, qua non solum dominiatum, verum etiam imperium acquiritur, non idem tuto pronunciat; cum varix sese offerre possint circumstantiæ, ob quas divisio in partes inæquales præferenda sit divisioni in æquales, ne dicam quod divisio terrarum in partes æquales non æquiparanda sit divisioni rerum mobilium in tales partes, quæ certo quippe pretio æstimantur, ut unus tantundem accipiat, quantum altero. Jus privati occupandi insulam, vel terras alias non habitatas non minus perspicuum

est, modo omnia accurate perpendantur. Cum enim civitates constituentur legi naturæ convenientes §. 26. *part. 8. Jur. nat.*; animus civitatem constituendi licitus est. Quoniam vero hoc fieri nequit, nisi proster terra, in qua habitare potest multitudo hominum in civitatem coeuntium; qui animo constituendi civitatem terram vacuum occupat, eam non occupat, nisi quia eadem indiget. Unde omnino patet, eidem jus occupandi competere (§. 178. *p. 2. Jur. nat.*). Quodsi vero sufficientem numerum hominum reperire non possit, qui imperium ejus subire & sedem ibidem figere velint; non minus patet, occupationem temerariam esse (§. 277. *par. 3. Jur. nat.*), quæ nullum juris effectum parere potest (§. 278. *par. 3. Jur. nat.*).

§. 309.

An regiones a Gente habitatas occupare exteris Gentibus non licet. Cum enim Gens, quæ terram inhabitat, eandem occuparit (§. 174. *part. 2. Jur. nat.*); & terra in dominio ipsius est (§. 274.) & imperium in ea res ipsius propria (§. 85. *h. & §. 34. part. 8. Jur. nat.*). Quamobrem cum nemini rem suam auferre liceat (§. 519. *part. 2. Jur. nat.*), nec dominium & imperium Genti, quod habet in terra, quam inhabitat, auferre licet. Quoniam itaque hoc facit, qui terram antea sibi incognitam, sed a Gente habitatam occupat (§. 174. *part. 2. Jur. nat.*); terras incognitas a Gente habitatas occupare exteris Gentibus non licet.

Repugnat ipsa notio occupationis, quæ supponit rem occupabilem esse nullius (§. 174. *part. 2. Jur. nat.*), nec ignorantia jus dare potest ad id, ad quod alias tibi jus nullum competit. Pone tibi non consistere, alicubi degere Sempronium opibus abundantem. Equis affirmare audeat, tibi esse jus opes suas Sempronio eripiendi? Nonne vero Gentes eodem jure naturali inter se utuntur, quo privati (§. 3.)? Notandum vero, nos vocabulum Gentis sumere in significato fixo, quem eidem tribuimus, quatenus scilicet denotat multitudinem hominum, qui in societatem civilem coiverunt (§. 5. *p. 8. Jur. nat.*), ut adeo Gens nulla concipi possit sine imperio civili (§. 31. *par. 8. Jur. nat.*). Cætus enim hominum in certis terris cohabitantium, sed imperio civili carentium Gentes non sunt, nisi quod per inconstantiam loquendi abusive ita dicantur. Distinguentur utique sunt familiæ segetes in eadem terra habitantes a Gentibus, nec ad eas applicari possunt quæ de Gentium jure & officiis

demonstrantur. Quodsi cupido habendi mentem obnubilet, quæ minus veritatem propositionis præsentis perspicere possis, ad animum revoca id, quod supra demonstravimus (§. 288.), Gentem nullam alteri facere debere, quod sibi fieri non vult. Sane si Genti uni licet occupare terras ab alia Gente occupatas, quia eidem hætenus incognitæ fuerunt; ex eadem ratione licebit etiam Genti huic terras Gentis illius occupare, vel alteri cuicumque exteræ. Quoniam vero eidem jus tale non concedet, ecqua, quæso, ratio est, cur sibi hoc jus competere debeat, cum Gentium omnium natura eadem sint jura eademque obligationes (§. 17.)? Absurdum itaque est fingere jus terras a Gente inhabitatas occupandi ea solummodo de causa, quod tibi hætenus fuerint incognitæ, id quod idem omnino est, ac res, quæ nobis incognitæ sunt, licet sint in dominio alicujus, propterea pro rebus nullius habere, quod ignoremus, eas in rerum natura existerem.

§. 310.

De familiis segregatis in iis dominium habent, sed loca cetera sunt res nullius, seu in communione primæva adhuc relicta. Quodsi vero familiæ istæ sedem fixam non habeant, sed per incultas solitudines errent; fundi, qui ipsorum usui inservire possunt, sunt in communione mixta, ceteris in primæva manentibus. Quodsi enim familiæ segetes sedes

sedes fixerunt sibi in regione quadam, fundos, quos possident, ab initio omnino occuparunt (§. 174. part. 2. Jur. nat.), ac per consequens dominium in ipsis acquisiverunt (§. 175. part. 2. Jur. nat.), quod postea transit in posteros. Fundi igitur privati, quos possident, sunt in dominio ipsarum. *Quod erat primum.*

Enimvero cum natura res omnes sint communes, qualibet vero earum nullius (§. 7. part. 2. Jur. nat.), consequenter in communiione primæva existant (§. 9. part. 2. Jur. nat.), modus vero originarius acquirendi dominium occupatio sit (§. 178. part. 2. Jur. nat.); quæ a familiis istis occupata non sunt, ea in communiione primæva adhuc relicta sunt, seu adhuc nullius sunt. *Quod erat secundum.*

Quodsi familiæ sedem fixam non habeant, sed per incultas solitudines errent; in id tamen tacite consensisse intelliguntur, ut fundi in ea regione, in qua sedes pro lubitu mutant, usui singulorum inservientes sint communes, & quin is ipsis sit animus, ne ab exteris usu isto priventur, dubitandum non est. Quamobrem regionem istam quoad fundos usui ipsorum inservientes occupasse (§. 174. part. 2. Jur. nat.), ac per consequens conjunctim in iis dominium acquisivisse censentur (§. 175. part. 2. Jur. nat.); ita ut omnibus nonnisi indifferenter competat eorundem usus. Fundi igitur isti in communiione mixta sunt (§. 129. part. 2. Jur. nat.). *Quod erat tertium.*

Quod vero cetera loca præter hosce fundos in communiione primæva manserint, eodem prorsus modo patet, quo idem in casu priore n. 2. demonstravimus. *Quod erat quartum.*

Usus causa res occupantur. Unde dominio singulari a familiis segregibus non subiciuntur nisi res, quarum usus omnibus promiscue quovis tempore patere nequit: quæ vero usum istiusmodi habere possunt, immo necessario habere debent vi communiionis primævæ, juris omnibus æque competentis, non modo frustra, sed etiam non sine injuria in dominium singulare deducerentur, immo ceteri, qui hoc usu indigent, id minime paterentur. Occupatio autem per universitatem facta non contipi potest in familiis segregibus, quas sola cohabitatio in eadem regione nullo modo unit. Quodsi vero familiæ segreges Scytharum more per incultas solitudines pacendi potissimum pecoris, aut alterius cujusdam usus causa erra-

re soleant; animus errandi, qui usu illo intento regitur, occupationem fundorum usui suo inservientium sufficienter prodit, ut in eis non fixerint stabilem. Nihil igitur magis naturale est, quam ut in iis concipiatur communiio mixta familiarum segregum. Immo ponamus exteras familias istorum fundorum aliquos dominio singulari subicere velle; dubitandum non est fore, ut familiæ segreges hinc inde errantes resistant, sicque sufficienter prodant animum fundos istos sibi communes habendi cum exclusione exterorum. Propositio itaque præsens principis Juris naturæ apprimè convenit, modo singula rite trutinari noveris.

§. 311.

Quoniam familiæ segreges in regione quadam cohabitantes fundos in dominio habent, quos occuparunt, loca vero cetera res nullius sunt (§. 310.); *in terra, in qua familiæ segreges fundos proprios habent, adhuc sunt fundi alii, quorum usus privatus seu singularis esse potest, iidem a quocunque occupari possunt (§. 173. part. 2. Jur. nat.).*

*De occupati-
one fundo-
rum vacuo-
rum in re-
gione, in qua
familia se-
greges pro-
prios possi-*

Nullius hic in occupando jus violatur, consequenter occupatio sit sine ullius injuria (§. 859. part. 1. Jur. nat.), quin potius occupans suo jure utitur (§. 179. part. 2. Jur. nat.), eodem scilicet, quo familiæ segreges ibidem habitantes utæ sunt, cum fundos dominio suo subicerent. Cumque Gens proprie loquendo non sit hominum multitudo, qui sine imperio civili vivunt (§. 4. part. 3. Jur. nat.); nullus

quoque; qui in regionem istam venit, proprie loquendo peregrinus dici potest (§. 7. part. 8. Jur. nat.), consequenter quæ de peregrinis in regionem aliquam adventantibus demonstrantur, ad eos applicari minime possunt. Terra omnis unicuique patet, quamdiu a nemine imperium in ea occupatum, & unusquisque occupare potest, quæ sunt in ea dominio vacua, qui iidem indiget.

§. 312.

De familiis segregatis hinc inde errantibus. Quoniam fundi usui privato, seu singulorum inservientes in ea regione, in qua familiae segregatae hinc inde errant, in communione mixta earumdem sunt (§. 310.), & per consequens qui in numero istarum familiarum non sunt, dominio, quod illarum in fundis istis habent, excluduntur (§. 130. part. 2. Jur. nat.); fundi isti a nullo adventante in regionem a familiis hisce habitata occupari possunt, etiam in presenti actu iisdem non utantur, qui regionem incolunt.

Non usu non amittitur dominium. Et si familiae segregatae per loca inculta errent, usum fundorum non nisi alternis vicibus intendunt;

id quod facile patet, modo animum ad rationem attendas, quae eas ad errandum per loca inculta permovet.

§. 313.

An familiae segregatae imperio civili subjiciantur. In utraque hypothesis nemini competit jus imperio civili subjiciendi familias segregatas. Natura homines omnes liberi sunt (§. 146. part. 1. Jur. nat.), nec introductione dominiorum status libertatis tollitur (§. 147. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum jus connatum nemini hominum auferri possit (§. 64. part. 1. Jur. nat.), auferatur vero saltem ex parte, si qui contra voluntatem suam imperio civili subjiciantur (§. 152. part. 1. & §. 28. part. 8. Jur. nat.), in utraque hypothesis nemini competit jus imperio civili subjiciendi familias segregatas in regione quadam habitantes, vel commorantes.

Non est quod objicias, si familiae segregatae in civitatem redigantur, eas fieri cultiores & saluti ipsarum magis prospici, quam si sine imperio civili cohabitent. Quamobrem officiis erga alias maxime convenire, ut imperio subjiciantur civili. Hinc enim nullum jus nascitur libertate sua naturali contra voluntatem suam alterum privandi, vel eam in commodum ipsius restringendi, quantum finis civitatis exigat: nullum enim tibi competit jus cogendi alterum, ut, ubi perfectionem ejus promovere vis, id a te fieri patiatur (§. 666. p. 1. Jur. nat.). Nec est, quod porro urgeas, si terrae non maneant incultae, Gentium exterarum commoda promoveri posse, quibus carere coguntur nullo commodo illorum hominum, qui sine imperio civili illas occupant quoad fundos usui suo inservientes: neque enim jus tibi nascitur ad id, quod alterius est, quia is re sua non ita utitur fruitur, quemadmodum poterat, si vel maxime tibi prodesset, si aliter uteretur frueretur. Quod vero de singulis nemo non admittit, id etiam de integris familiis segregatis sine imperio civili in regione aliqua degentibus admittere tenetur. Et quomodo quae ostendas, tui vel alterius Gentis commoda cau-

sa familias invitas imperio subjicere licere; cum ex eo, quod tibi utile est, nullum nascatur jus (§. 265. part. 1. Phil. praef. univers.)? Sane si haec rationes valerent, liceret quoque Gentes barbaras & incultas imperio suo subjicere, ut quod ipsis melius est subirent. Quamvis enim hic ob stare videatur imperium, quod vel Genti, vel Rectori ejus auferatur; non tamen inde nascitur aliqua differentia, quia in casu propositionis praesentis auferatur libertas invicis. Utrobique itaque subjectio injuria non vacat (§. 859. part. 1. Jur. nat.). Ceterum eodem redit, si quis jus inde derivare velit, quod Gentium intersit vicinis habere bene moratos. Quamdiu enim vicini te non laedunt, nec jus quoddam in eos tibi nascitur (§. 252.). Quod vero religionis causa alios imperio suo subjicere non liceat, per ea patet, quae supra demonstravimus (§. 260. 261.). Quae enim de Gentibus in causa religionis demonstrata sunt, facile quoque ad familias segregatas regionem quandam inhabitantes applicantur. Aliud vero est, si iis persuadeas, ut imperium civile subeant. Tum enim civitas constituitur pacto, quae origo civitatum est (§. 3 part. 8. Jur. nat.) & fons imperii civilis (§. 31. 32. p. 8 Jur. nat.).

§. 314.

De lesione privatorum civium. Si civis Gentis unius civem Gentis alterius laedit proprio ausu, aut quomodocunque eidem injuriam facit; id Genti imputari nequit, nisi factum laedentis, aut intis civium injuriam inferentis ratihabeat, vel approbet Rector civitatis. Etenim quod civis proprio ausu facit respectu Gentis, cujus civis est, factum alienum est, propterea quod civis unus & Gens universa non sunt una eademque persona: quod

quod per se patet. Quamobrem cum factum alienum nemini imputari possit, nisi quatenus idem a voluntate sua dependet (§. 650. 528. part. 1. *Phil. pract. univ.*); si civis Gentis unius civem Gentis alterius proprio ausulædit, aut quomodocunque eidem injuriam facit, id Genti imputari nequit. *Quod erat unum.*

Enimvero quoniam factum alienum imputatur approbanti (§. 673. part. 1. *Phil. pract. univ.*); si Rector civitatis factum lædentis, vel injuriam inferentis ratihabet, id ipsum quoque eidem imputatur, consequenter cum is Gentem suam, quando cum aliis ipsi negotium, repræsentet (§. 39.), ipsi etiam Genti. *Quod erat alterum.*

In Jure Gentium plurimum refert, ut læsiones privatorum non confundantur cum læsionibus Gentium. Quamobrem necesse est, ut constet, quandonam Gens læsisse putanda sit civem Gentis alterius, aut si major, subditum

alienum, ubi privatus quidam injuriam intulit. Nascuntur enim ex maleficio jura adversus lædentem, de quibus statui nequit, nisi certo constet, quinam pro lædente habendus.

§. 315.

Quoniam si civis Gentis unius civem Gentis alterius proprio ausu lædit, aut quomodocunque eidem injuriam facit, id Genti imputari nequit (§. 314.); Gens illa hæc læsisse, aut injuria affectisse dici nequit.

Quando ob læsionem istam dici nequeat Gens alteri læsisse.

Actus civis privati non sunt actus Gentis, cui subditus est, cum non fiant tanquam a subdito, seu quatenus subditus est. Nullum igitur respectum ad civitatem habent, cujus agens est

membrum. Aliter sese res habet, si faciat jussum Rectoris civitatis, cui tanquam superiori obedit.

§. 316.

Ex adverso quia Genti imputatur factum, quo civis Gentis alterius civem læsit, vel injuriam eidem intulit, si ratihabet, vel approbat Rector civitatis (§. 314.); si Rector civitatis, cujus membrum est pars lædens, factum lædentis aut injuriam inferentis civi alterius Gentis ratihabeat, vel approbet, Gens, de qua est pars lædens, ipsa læsisse aut injuriam intulisse putanda est.

Quando dicitur læsisse sit.

Nimirum cum Rector civitatis, & per consequens Gens ipsa (§. 29.), concurrat ad factum civis, & ita factum, quod antea erat factum hominis privati, abit in factum Gentis. Nimirum ex post facto accedens ratihabitio æquipollet jussui, cum ratihabens, vel appro-

bans etiam jussurus fuisset, si intentio agentis antea ipsi innotuisset, ut adeo quasi perinde sit, ac si Gens ipsa per civem suum fecisset, quod is fecit, & per consequens recte per se idem fecisse putetur.

§. 317.

Rector civitatis ferre non debet, ut quis subditorum civi alterius Gentis damnum det, aut injuriam faciat. Et enim nemo alteri damnum dare (§. 533. part. 2. *Jur. nat.*), aut injuriam asferre debet (§. 911. part. 1. *Jur. nat.*). Quamobrem cum Rector civitatis vi adigere debeat subditos, ut minimum actus externos ad læsionem naturæ componant (§. 395. part. 8. *Jur. nat.*), consequenter minime ferre, ut actus eidem contrarios edant; ferre etiam non debet, ut quis subditorum civi alterius Gentis damnum det, aut injuriam faciat.

De non ferendo, ut subditi alienis subditis injuriam faciant.

Ne dubium suboriatur, quasi observantia legis naturæ a Rectore civitatis promovenda saltem respiciat cives, minime vero extendenda sit ad peregrinos, quemadmodum ex demonstratione (§. 395. p. 8. *Jur. nat.*) colligi posse videtur, ac inde quoque inferri, quod imperium civile extendi nequeat ultra eas actiones, *VVolfi Jus Gentium.*

quæ ad commune bonum civitatis consequendum pertinent (§. 35. part. 8. *Jur. nat.*); probe notandum est, interesse Gentium, ne Rectores civitatum ferant, ut subditus unius lædat subditos alterius. Quod si enim istiusmodi læsiones ab utraque parte tolerandæ forent, quemadmodum tolerandæ essent, si Rectori unius civi:

civitatibus ferre liceret; ut subditi sui alterius subditos impune læderent; nec is tutos suos præstare posset ab injuria aliorum: id quod communi bono civitatis utique adversatur (§. 9. *part. 8. Jur. nat.*). Accedit, quod Gentes, quatenus in civitatem maximam coivisse intelliguntur, singulæ quoque universis sese obligasse censentur, quod commune bonum pro-

movere velint (§. 12.). Equis vero non videtur, ad hanc ipsam obligationem quoque pertinere, ne Rector civitatis ferat, ut subditi sui subditis alienis damnum dent, aut injuriam faciant? Quodsi ergo non satisfacit demonstratio; quam attulimus; ex hoc ipso principio eandem facile aliter adhuc demonstrare datur.

§. 318.

*De damno subditis a-
lienis dato* Quoniam Rector civitatis ferre non debet, ut quis subditorum civi alterius Gensis, seu subdito alieno damnum det, aut injuriam faciat (§. 317.), qui au-
refarciendo rum læsit jure punitur (§. 1071. *part. 1. Jur. nat.*), & qui alte-
ob injuriam permittenda non sint, pœnis coercendi (§. 647. *part. 8. Jur. nat.*); *si quis subdi-
torum subdito alieno damnum dedit, aut injuriam fecit, Rector civitatis in casu
illis illa-
tam punien-
cum punire.*

Si subditus tuus lædatur a subdito alieno, non vis, ut id faciat impune, & si damnum detur, utique vis, ut id refarciatur. Quamobrem nec permittere debes, ut subditus tuus alienum lædat, & ubi dederit damnum, ut refarciatur curandum (§. 288.). Introductione

civitatum non tolluntur officia hominum erga se invicem (§. 142. *part. 1. Phil. præf. univ.*); sed id potius agitur, ut omnes eorum partes magis adimpleantur, quam si singuli mansissent sui juris.

§. 319.

*De jure in
Gentem* Si Genti cuidam perpetuus fuerit mos alienos subditos pro lubitu lædendi & da-
*cui perpe-
tuum mos est
alienos sub-
ditos læden-
di.* num ipsis dandi; Gentibus ceteris jus est eandem vi adigendi, ut morem mutet. Etenim Gens nulla ferre debet, ut subditi sui alienos subditos pro lubitu lædant iisque damnum dent (§. 317.), quin potius lædentes punire & ut damnum datum refarciatur curare tenetur (§. 318.). Quoniam itaque universis Gentibus competit jus cogendi singulas, si obligationi suæ satisfacere nolint, aut in eo negligentem se præbeant (§. 13.); si Genti cuidam perpetuus fuerit mos alienos subditos pro lubitu lædendi & damnum ipsis dandi, Gentibus ceteris jus est eandem vi adigendi, ut morem mutent.

Constat fuisse, & olim, & hodiernum quoque adhuc esse Gentes nonnullas, quæ sibi persuadent, quasi in Gentem aliam quidvis impune liceat, veluti ut liceat in territorium alienum irruere, pecudes inde abigere, res quascunque pro lubitu auferre, immo subditos alienos in servitutem abducere. Perversum hunc morem tam supra (*not. §. 156.*), quam alias notavimus (*not. §. 618. part. 1. Jur. nat.*). Eum Gentibus ferendum non esse, nemo negaverit;

qui principia Juris naturæ atque Gentium respecta habet. Immo notioni civitatis maximæ, quæ fundamentum est felicitatis totius generis humani, mos iste ediametro adversatur. Quamobrem si quædam Gentes conjunctis viribus Gentem eundem serventem vi adigant ad eundem immutandum, jure suo hoc faciunt, immo non faciunt, nisi quod officio erga se & Gentes alias convenit.

§. 320.

*De jure
Genti alteri
in territorio
suo constitu-
to.* Gens qualibet alteri jus quoddam in territorio suo constituere potest. Etenim Gens in ea regione, quam occupavit, omnem terram & quæ in ea sunt, in dominio habet (§. 274.) & in fundis privatorum dominium eminens retinet, dum juris singulorum facti sunt (§. 110. 111. *part. 8. Jur. nat.*). Cumque imperium quoque in eadem habeat (§. 85.), consequenter eadem territorium ipsius fit (§. 166. *part. 8. Jur. nat.*); territorium quoque in dominio Gensis, consequenter res ipsius propria est (§. 132. 736. *part. 2. Jur. nat.*), aut, si mavis, res sua (§. 124.)

(§. 124. part. 2. Jur. nat.). Quoniam itaque quilibet in re sua alteri jus quodcumque constituere potest (§. 982. part. 3. Jur. nat.), quale nimirum voluerit (§. 984. part. 2. Jur. nat.); quælibet etiam Gens alteri jus quoddam in territorio suo constituere potest.

Interest haud raro Gentis vicinæ, ut jus quoddam ipsi competat in territorio alieno. Quamobrem officiis Gentium erga se invicem convenit, ut una in utilitatem alterius jus quoddam in territorio suo eidem constituat, ut ideo constitutio istiusmodi juris ad abusum domini Gentium minime sit referenda.

§. 321.

Quoniam Gens qualibet alteri jus quoddam in territorio suo constituere potest (§. 320.); eidem concedere potest jus piscandi in flumine suo, vel etiam in maris parte, quæ in dominio ipsius est, jus fortalitium habendi in solo suo, vel præsidium in certo munitamento, jurisdictionem in certis locis intra territorium, vel etiam in certis causis, aut in certas personas, immo certas urbes, aut terræ partes dominio ejus & imperio subjicere valet, & quæcumque alia jura Genti vicinæ, aut exteræ cuicumque utilia concipi possunt.

Exempla istiusmodi juriurium.

Quodsi exempla hæc juriurium Genti exteræ in territorio suo constitutorum consideres, non amplius dubitabis, interesse Gentium vicinarum, non modo, sed etiam sepulchrorum, ut ipsis in territorio alieno certa jura constituantur. Quæ vero de juribus istis porro tenenda sunt, patent ex iis, quæ de constitutis juribus

in re aliena in genere (c. 6. part. 3. Jur. nat.); & de servitutibus in specie demonstravimus (c. 6. part. 5. Jur. nat.): istiusmodi enim jura pro servitutibus territorium haberi, ex servitutis definitione patet (§. 1267. part. 5. Jur. nat.). Non igitur opus est, ut ad specialia descendamus.

§. 322.

Si qua Gens in regione quadam adhuc vacua certa loca, aut jura quedam occupavit; Gens alia regionem istam postea occupans eadem occupare nequit. Etenim quamdiu regio adhuc vacua est, Genti unicuique occupare licet in eadem, quæ voluerit (§. 291.), & quæ occupavit ipsius sunt (§. 175. 124. part. 2. Jur. nat.), ac per consequens jus in iis acquisitum nulla Gens alia ipsi invitæ auferre potest (§. 336. part. 2. Jur. nat.). Quamvis itaque Gens alia regionem adhuc vacuum occupare possit (§. 291.) & dum occupat, dominium in omni terra & omnibus, quæ in ea sunt (§. 274.), una cum imperio acquirat (§. 85.); non tamen occupare potest illa loca, aut etiam jura, quæ ab alia Gente jam antea occupata fuerant.

De modo originario acquirendi istiusmodi jura.

E. gr. ponamus, Gentem quandam in insula vacua extruxisse fortalitium, aut occupasse jus venandi certas feras; hoc minime obstat, quo minus insula ab alia Gente occupari possit cum quoad dominium, tum quoad imperium. Pati tamen tenetur, ut Gens exteræ fortalitium habeat in ista insula, vel ut jus venandi certas feras cum exclusione ipsius exercent. Atque

hinc patet, istiusmodi jura, quæ servitutis speciem habent, originarie quoque acquiri posse. Nil vero obstat, quo minus etiam similia jura acquirantur a Gente in ea regione, in qua habitant familiariz segreges fundos privatos possidentes (§. 310.) ut ideo opus non sit idem demum demonstrari.

§. 323.

Quoniam Gens regionem vacuum occupans occupare nequit loca & jura in eadem ab alia Gente jam antea occupata (§. 322.); Si Gens quedam in regione inde nascenti quadam vacua occupet certa loca & jura, postea vero alia integram regionem, loca ista & jura manent Gentis, quæ prior occupavit, cum quoad dominium, tum quoad imperium, nec quicquam juris in ea comperit Genti alteri, ac per consequens loca non sunt de territorio Gentis alterius, eadem vero pati tenetur, ut illa

De jure nascenti

intra territorium suum jura sibi competentia pro lubitu exerceat & de iisdem disponat, cumque jura hæc exercere non possit, nisi in territorium alterius ingrediatur, liber quoque eidem competit ad territorium alienum accessus, & quia exercitium juris sui prorsus independens est a voluntate domini territorii, quoad actus ad exercitium juris sui spectantes legibus loci subjectus non est, qui exercet, cum vero quoad actus ceteros aliter spectari non possit quam tanquam peregrinus, qui in territorio alieno versatur, aut commoratur, propterea quod jus ipsius ad eos non extenditur, quoad eisdem legibus loci subjectus est (§. 300.), & si delinquit, juxta leges loci puniendus (§. 301.), si inter ipsum & civem oriatur controversia, a judice loci juxta leges loci definienda (§. 302.), & eadem quoad faciendum & non faciendum obligatio ipsum tenet, quæ peregrinos alios (§. 304.).

Utriusque Gentis jura facta recte conservanda sunt. Quamobrem actus ad exercitium juris alicujus requisiti probe discernendi sunt ab aliis, ad quos jus istud non exporrigitur, ne pars una involet in jus alterius, & jura diversa in-

ter se confundantur: Ne tamen facile controversiæ oriuntur, concordiz a Gentibus colendæ (§. 285.) inimiciz consultius est, ut per pacta ea definiantur.

§. 324.

An civis peregrini in territorio alieno versantes, vel commorantes manent cives, seu subditi Gentis suæ. Etenim cum peregrini in territorio alieno versantes, vel commorantes a Gente sua non eo discesserint animo, ut domicilium mutent (§. 137.), quin potius animum redeundi ad Gentem suam habeant, membra quæ civitatis suæ, consequenter cives (§. 6. part. 8. Jur. nat.), seu subditi Gentis suæ manent.

Aliud omnino est a societate, qualis etiam civitas est (§. 3. part. 8. Jur. nat.), discedere, & ipso facto declarare, quod quis societatis illius membrum esse nolit, aliud vero per aliquod tempus abesse a loco, in quo societas sedem suam habet. Absentia a loco domicilii neminem privare potest jure, quod in eodem habet, nec liberare ab obligatione, qua ibidem tenetur. Nec obstat, quod peregrinus, quandiu in territorio alieno versatur, aut commoratur, sit civis temporarius (§. 303.): obligatio enim, qua tanquam civis temporarius tenetur in territorio alieno, ad certas saltem actiones ad certum tempus restringitur, quæ obligationi, qua quis Genti suæ tanquam civis tenetur & juri quod apud eandem ipsi competit, nihil detrahit. Ex gr. ponamus in Republ. recepti moris esse, ut suo ordine ad cer-

tam dignitatem cives quidam ascendant. Quod si absentem ordo tangat, absentia minime obstat, quo minus ejus compos fiat, si vel maxime tunc temporis in alieno territorio commoretur. Similiter si quis moritur, cui secundum leges loci hæres existit, propterea quod in territorio alieno versatur ibidemque tanquam civis temporarius consideratur, hæreditatem non amittit. Similiter ponamus capitationem constitui; tributum in caput suum constitutum absens perinde, ac si præsens esset, solvere tenetur, etsi in alieno territorio versetur, aut certi negotii causa ibidem commoretur. Obligatio peregrini in territorio alieno consistit cum obligatione, qua quis tenetur Genti suæ; nec una alteri contradicit, modo intime utramque perspicias.

§. 325.

De obligatiõne & jure subditi Gentis suæ manent (§. 324.); obligatio, qua tenentur Genti suæ non tollitur, nec iure, quo apud eandem fruuntur, privantur cives, seu subditi, propterea quæ tanquam peregrini in eodem commorantur, ac per consequens si in territorio alieno civis concivem no territorio lædit, & lædens ad suos redit, ibidem secundum leges loci puniri potest, & ad commorandum damnum resarciendum adigi.

Equidem quæ in corollario præsentis dicuntur jam satis patent per ea, quæ ad propositionem præcedentem annotavimus (not. §. 324.);

non tamen inconsultum duximus, ut id in numerum propositionum referatur. Exemplum puniendi eum, qui concivem in territorio alie-

no interfecisse, & fuga sibi consuluisse, ne ibidem puniri posset. Quodsi in patriam redeat, quin puniri possit ob homicidium perpetratum, dubitandum non est. Aliter vero sese res habet, si in loco delicti a pœna ordinaria absolutus in patriam redit: neque enim ob idem delictum bis puniri quis potest, & quælibet Gens jurisdictionem alterius in territorio suo agnoscere tenetur, consequenter in sententia,

quam jure suo usa tulit, acquiescere. Quoniam enim Gens sine imperio civili non concipitur (not. §. 309.); si Gens una jurisdictionem alterius in territorio suo agnoscere nollit, id perinde esset, ac si eam pro Gente nollit habere: id quod utique existimationi, quam Gens una alteri debet (§. 186.), e diametro adversatur (§. 538. part. 1. Jur. nat.).

§. 326.

Quoniam peregrinus in territorio alieno versans adhuc manet civis Gentis suæ (§. 324.), consequenter actus ejus, qui ad territorium alienum nullum respectum habent, legibus patriæ subsunt; si testamentum condit, id secundum leges in loco domicilii præscriptas facere tenetur, nec aliter validum esse potest. Quatenus tamen Gens una jurisdictionem alterius agnoscere tenetur (not. §. 325.); testamentum valet ut judiciale, si in loco judicii ibi, ubi factum, fuerit depositum. De testamento in alieno territorio facto.

Ita testari nequit sine solemnitatibus, quas leges patriæ requirunt ad validitatem testamenti, si vel maxime eadem non requirantur juxta leges loci, in quo id conditur, nec portio statutaria videtur diminui potest, etiamsi leges istius loci aliter eandem definiant. Valere testamentum debet in loco domicilii. Quamobrem rationi nihil magis consentaneum, quam ut de valore ejus statuat secundum leges hujus loci.

§. 327.

Si peregrinus moritur in territorio alieno, naturaliter bona, quæ ibidem habet, sunt ejus, qui ipsi in patria hæres existit; non vero fisco cedunt, nec testamenti factio eidem adimi potest. Etenim si peregrinus in territorio alieno versatur, aut commoratur, civis manet Gentis suæ (§. 324.), consequenter hæres ipsi existit, qui secundum leges loci, in quo domicilium habet, vel ab intestato succedit, vel quem in testamento legitime facto (§. 326. 332.) hæredem instituit. Quoniam itaque Rectori civitatis in peregrinum, qui in territorio suo versatur, vel commoratur non nisi jus in eas actiones competit, quæ respectum quandam ad finem civitatis habent (§. 299. 304. h. & §. 35. part. 8. Jur. nat.); rerum quoque suarum dominus est, quæ secum habet, vel ibidem possidet, eaque spectantur tanquam bona ad Gentem exteram pertinentia (§. 289.). Quamobrem quia cum bonis ceteris, quæ in loco domicilii habet, vel in terra patria, in eundem censum veniunt; si in territorio alieno moritur, naturaliter bona, quæ ibidem habet, sunt ejus, qui ipsi in patria hæres existit. Quod erat unum. De bonis peregrini in alieno territorio moritui.

Cum bona, quæ peregrinus in territorio alieno moriens habet, sint ejus, qui ipsi in patria hæres existit, per demonstrata n. 1. quod naturaliter fisco cedere nequeant, in aprico est. Quod erat secundum.

Quoniam denique peregrinus, qui in territorio alieno, seu Gentis extere versatur aut commoratur, rerum suarum dominus est, quas ibidem habet, vel possidet, per demonstrata n. 1. nec ea, si moritur, fisco cedere naturaliter possunt, per demonstrata n. 2. domino autem naturaliter testamentum facere licet (§. 999. part. 7. Jur. nat.); peregrino in territorio alieno versanti, aut commoranti quoad bona, quæ ibidem habet, vel possidet, testamenti factio naturaliter adimi nequit. Quod erat tertium.

Si vel maxime peregrinum in territorio alieno, seu extere cujusdam Gentis versantem, aut commorantem consideres tanquam civem temporarium (§. 303.); non tamen inde inferre licet, quod bona ejus post mortem habenda sint pro rebus nullius, quæ jure occupationis

in Rectorem civitatis translato fisco cedunt; Neque enim civi testamenti factio adempta, consequenter nulla ratio est, cur ea adimi debeat ei, qui ad tempus civi æquiparatur. Contrarium itaque potius inde inferitur. Tenendum præterea, testamenti factioem esse jus homini

ni naturaliter competens (§ 999. part. 7. Jur. nat.), quod ipsi propterea ademptum minime intelligitur, quod per aliquod tempus in territorio Gentis cujusdam exterae versatur, aut

commoratur. Non urgemus officia alia Gentium erga se invicem, quibus minime convenit, ut bona peregrini in territorio alieno mortui sisco cedant.

§. 328.

Jus albinagii dicitur, quo exteri jure successionis (in bonis defuncti civis, vel peregrini excluduntur, & per consequens nec in testamento institui possunt hæredes, nec legata iisdem relinqui.

E.g.r. Sumamus tibi esse fratrem, qui in Anglia domicilium habet, ibidemque improlem mori. Eidem, si in loco domicilii tui moreretur, ab intestato succederes. Quodsi Angli te excludant tanquam exterum jure successionis; hoc fieri dicitur jure albinagii. Similiter, si idem, vel etiam Anglus quidam te institueret hæredem, vel tibi legatum relinqueret; testa-

mentum vero declararetur pro nullo, nec tibi hæreditatem vel etiam legatum capere permitteretur; jure albinagii hoc itidem fieri diceretur. Constat jus albinagii inter Gentes quasdam etiam cultiores esse receptum. Quamobrem instituti nostri ratio postulat, ut ostendamus, utrum juri naturali conveniat, an vero ab eodem abhorreat.

§. 329.

De successione In bonis defuncti civis naturaliter succedere possunt exteri tum ab intestato, tum si hæredes in testamento instituantur, immo ipsis quoque legata relinqui possunt. Cum jure naturali testamentum facere liceat (§. 999. part. 7. Jur. nat.), naturaliter succedit in bonis defuncti, qui hæres institutus est (§. 994. part. 7. Jur. nat.), vel testamento non facto ab intestato succedit (§. 1021. part. 7. Jur. nat.), veluti liberi (§. 975. part. 7. Jur. nat.), aut, si nulli fuerint ascendentes, vel

descendentes in vivis, certo ordine, qui sunt in familia patris, vel matris, vel parentum superioris gradus (§. 1034. part. 7. Jur. nat.). Successio igitur in bonis defuncti nititur voluntate defuncti expressa (§. 994. part. 7. Jur. nat.), aut præsumta (§. 1031. part. 7. Jur. nat.), consequenter cognatione (§. 562. part. 57. Jur. nat.). Quamobrem cum Reſtori civitatis in res civium non nisi dominium eminens competat (§. 111. part. 8. Jur. nat.), vi cujus de iis in casu necessitatis salutis publicæ causa disponere potest (§. cit.), qualis in præſenti non existit, quod per se patet, & præterea Gens una alteri (§. 165.), consequenter etiam civibus Gentis alterius officia humanitatis præſtare teneatur (§. 654. 655. 620. part. 1. Jur. nat.), ac ideo non impedire, quo minus etiam exterus consequatur, quæ ad vitam commode ac jucunde transigendam faciunt (§. 702. part. 1. Jur. nat.); naturaliter omnino in bonis defuncti civis succedere possunt exteri tum ab intestato, tum si hæredes in testamento instituantur. *Quod erat unum.*

Quoniam legata legi naturæ convenienter relinquuntur (§. 1004. part. 7. Jur. nat.), sunt vero donationes rei cujusdam, vel etiam certæ pecuniæ summæ ultima voluntate factæ (§. 1003. part. 7. Jur. nat.), consequenter perinde est, ac si legatarius in parte quadam bonorum succederet defuncto, in bonis autem defuncti civis naturaliter succedere etiam possunt exteri *per demonstrata n. 1. iisdem quoque legata relinqui possunt. Quod erat alterum.*

Dominium est jus nobis in rebus competens (§. 118. part. 2. Jur. nat.), imperium vero est jus in actiones hominis vi pacti competens universis (§. 3. 31. part. 8. Jur. nat.), quatenus ad commune civitatis bonum consequendum diriguntur (§. 35. part. 8. Jur. nat.). Dominium natura prius concipitur imperio, quod illius tuendi causa introductum (§. 1. part. 8. Jur. nat.), atque ideo per se ab imperio prorsus independens est. Et si itaque introductis dominiis imperium accedere concipiatur, jura

tamen ex dominio descendens intacta manent, & in actus domini vim suam illud non exerit, nisi quatenus iisdem bono publico adversantur, aut sine iis id promoveri nequit. Neque imperium tollit officia hominum erga se invicem lege naturali præſcripta, propter immutabilitatem hujus legis (§. 142. part. 1. Polit. præſ. univ.). Homines, cuicumque imperio civili subjecti sunt, manent æque homines. Quæ igitur officiis eorum erga se invicem conveniunt, ea per imperium civile naturaliter non mutantur.

tur: Et ea de causa; cum constet, successionem in bonis defuncti rationem sufficientem in dominio & officii hominum erga se invicem habere, quemadmodum abunde constat ex iis, quæ de illa demonstravimus in parte septima Juris naturæ, successio in bonis defuncti, quam lex naturæ approbat, introductione imperiorum minime tollitur. Quamobrem nihil magis naturale est, quam ut cives diversarum Rerumpublicarum sibi invicem succedant eodem modo, quo succederent, si essent concives. Non est, quod objicias, admissa ista successione in bonis defuncti, bona Gentis unius venire ad Gentem alteram, propterea quod respectu Gentium bona singulorum pertineant ad bona Gentis (§. 289.) Quoniam enim Gentes, quatenus in civitatem maximam coivisse intelliguntur, universæ singulis sese obligasse

consentur, quod ipsarum bono prospicere velint (§. 12.), & jure quoque Gentium necessario Gens una alterius commoda promovenda debet, quantum citra neglectum officii erga seipsam fieri potest (§. 156.); pro absurdo id minime habendum, quod bona quædam Gentis unius veniant ad Gentem alteram. Qui tale quid sibi persuadere possunt, imbutum possidere videntur animum perverfo illo errore, quasi imperia civilia amicitiam hominum universalem ad certum numerum restrinxerint, & eos, qui natura amici esse debebant, effecerint inimicos, aut saltem legem charitatis limitent juxta vulgatum illud male intellectum: ordinatam charitatem incipere a seipso, cum eidem nonnisi locus sit, quando collisio officiorum erga se & erga alios exceptionem parit (§. 229. part. 1. *Phil. præf. univ.*)

§. 330.

Jus albinagii juri Gentium minime convenit. Jure enim albinagii jure successionis in bonis defunctis civis, vel etiam peregrini in territorio alieno mortui excluduntur exteri, nec in testamento institui possunt hæredes, nec iisdem legata relinqui (§. 328.), ac per consequens si in loco non sit, qui juxta leges istius loci hæres existere potest, bona defuncti tanquam res nullius jure occupationis Rectori civitatis competente fisco cedunt. Enimvero si peregrinus moritur in territorio alieno, naturaliter bona, quæ ibidem habet, sunt ejus, qui ipsi in patria hæres existit, non vero fisco cedunt, nec testamenti factio eidem adimi potest (§. 327.), & in bonis civis naturaliter succedere possunt etiam exteri tum ab intestato, tum si hæredes in testamento instituantur, immo ipsis quoque legata relinqui possunt (§. 329.). Jus igitur albinagii juri Gentium minime convenit.

An jus albinagii sit juris Gentium.

Ubi igitur jus istiusmodi receptum est, id nonnisi ex instituto venit, & æquitati adversatur (§. 239. p. 1. *Phil. præf. univ.* & §. 156. h.). Quamvis enim lex civilis efficiatur ex naturali, quatenus aliquid additur, vel demitur; quod tamen addendum, vel subtrahendum, rationem sufficientem habere debet vel in statu civitatis in genere, vel hujus, in qua fertur,

in specie (§. 991. part. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem jus albinagii admitti non potest nisi per modum exceptionis in casibus particularibus collisionis officiorum Gentium erga seipsas & erga alias, qui tamen rarissimi sunt & difficilis inter Gentes disquisitionis, ut jure ex notione civitatis maximæ derivando non attendi mereantur (§. 987. part. 8. *Jur. nat.* & §. 22. h.).

§. 331.

Si peregrinus in territorio alieno bona immobilia possidet; ea sunt sub jurisdictione loci, in quo jacent, & leges vel statuta quoad illa dominum obligant. Etenim cum dominus territorii imperium habeat in territorio suo (§. 166. part. 8. *Jur. nat.*); si permittit, ut peregrinus in eodem bona immobilia possideat, non alia lege id permittit intelligitur, quam ut maneant sub jurisdictione loci, in quo jacent, & legibus quoque vel statutis loci eadem efficientibus subjectus sit eorum dominus. Quamobrem cum nisi sub hac lege dominium in iis acquirere non potuerit peregrinus (§. 382. part. 3. *Jur. nat.*); eadem quoque sub jurisdictione loci, in quo jacent, sunt & leges vel statuta dominum, perinde ac si esset civis, seu domino territorii subjectus ibidemque domicilium suum haberet, obligant.

De bonis immobilibus, quæ peregrinus in alieno territorio possidet.

E.g. Si subditus Brunsvvicensis possidet bona immobilia in Saxonia electoralis eum quoad hæc bona obligant leges Saxonice, & statuta,

si qua dantur, ejus loci, in quo sita sunt, & quoad eadem jurisdictionem loci agnoscere tenetur. Absurdum utique foret in gratiam exte-

terorum, quibus conceditur, ut bona in territorio suo acquirant, mutari jura, quæ res afficiunt, casque subiecti juri alieno: id quod non

concipitur sine diminutione imperii civitatis; quod Reſtori civitatis competit independenter ab omni alia Gente.

§. 332.

*De juri-
bus parti-
culari-
bus quoad
eandem.*

Quoniam bona immobilia in territorio alieno a peregrino possessa sunt sub jurisdictione loci, in quo jacent, & leges vel statuta quoad illa dominum obligant (§. 331.), hæredes ejus, qui bona immobilia in alieno territorio habet, in iis succedere nequeunt, nisi secundum leges loci, in quo jacent, onera, quæ respectum ad ea habent, etiam a domino eorundem ferenda, & actus omnes, qui ad ea quomodocunque referuntur, jurisdictioni loci subsunt.

Nimirum eadem respectu istorum bonorum conditio est civis & peregrini. Quicquid igitur valet de cive, idem etiam valet de peregrino. Ita subditus Brunsvicensis in bonis immobilibus, quæ in Saxonia sita sunt, succedere non potest, nisi secundum jus Saxonicum, non attenda differentia, si qua datur inter jus Saxonicum & Brunsvicense. Hæc contingit, ut, qui excluditur in loco domicilii, succedere tamen possit quoad immobilia in loco rei sitæ. Jura peregrina valere nequeunt in territorio alieno: cum enim potestas legislativa ad imperium spectet (§. 813. part. 8. Jur. nat.), id fieri non posset nisi cum diminutione imperii. Equis vero sibi persuaserit, facto privato, quo dominium rei immobilis in territorio alieno acquiritur, diminui imperium domini territorii, ita ut pati cogatur in eo, quæ imperio suo adversa sunt? Onera, quæ imponuntur rebus immobilibus, præstantur ab eorum possessoribus, qui possident. Immunitas privilegium est (§. 853. part. 8. Jur. nat.), quæ cum concedi nequeat nisi a superiore (§. 855. p. 8. Jur. nat.), a cujus voluntate unice dependet, num concedere velit (§. 856. part. 8. Jur. nat.), nemi-

ni ideo competere potest, quod domicilium alibi, quam in loco rei sitæ habeat. Domicilium possidentis in impositione iustiusmodi onerum minime attenditur. Qui rem immobilis acquirit, cui certa onera imposita sunt, vel imponi a superiore possunt; is eam non aliter acquirit quam cum onere suo tam actuali, quam possibili. Immo absurdum omnino foret peregrinos bona immobilia acquirere immunes esse ab oneribus, quæ a civibus præstanda essent, si ea possiderent. Onera rebus inhærentia (spectatur vero etiam tanquam onus jus onus rei imponendi) transeunt cum rebus ad quemlibet possessorem. Similiter si contractus emtionis venditionis, vel hypothecæ judiciali autoritate confirmari debeat, ut valeat; confirmatio obtineri nequit nisi ab eo, qui jurisdictionem in loco rei sitæ habet, nec actio adversus debitorem morosum, qui hypothecam alteri constituit, alibi quam in foro rei sitæ institui potest, etiam si is alibi domicilium habeat. Nisi hæc omnia ita se haberent, dominio ac imperio Gentium multis modis præjudicaretur, cum quo contraria consistere minime possunt.

§. 333.

*De jure pos-
sidenti bona
immobilia
in territorio
alieno.*

A voluntate Reſtoris civitatis dependet, utrum permittere velit, nec ne, ut peregrini bona immobilia in terris suis possideant. In territorio alieno nemo peregrinus jus quoddam sibi arrogare potest (§. 293.), consequenter nec jus possidendi bona immobilia. Quamobrem jus hoc acquirere nequit, nisi concessionem domini territorii, seu Reſtoris civitatis. A voluntate igitur Reſtoris civitatis dependet, utrum permittere velit, nec ne, ut peregrini bona immobilia in terris suis possideant.

Non obstat, quod naturaliter in bonis civis succedere possint exteri (§. 327.), nec jus albinagii, quo successione excluduntur (§. 328.), conveniat juri Gentium (§. 330.). Quod si enim contingat, peregrinum jure hæreditario acquirere rem immobilis, cum possidere nequeat, eam vendere tenetur. Neque est, quod existimes prohibitionem, ne quis peregrinus, seu qui alibi locorum domicilium habet, bona immobilia possideat, juri naturali Gentium adversari. Quemadmodum enim a superiore accessus ad territorium suum peregrinis prohiberi potest naturaliter, si e re civitatis sit

(295. b. & §. 30. part. 8. Jur. nat.); ita ex eadem ratione prohibere etiam potest, ne quis peregrinus bona immobilia possideat. Quamvis enim negari nequeat, concessionem possessionis convenire officiis Gentium erga se invicem; si tamen hæc collidantur cum officiis erga seipsas, collisio exceptionem parit. Non desunt rationes a fine civitatis desumptæ, cur possessio sit concedenda, nec desunt rationes, cur subinde non sit concedenda. Sed de iis judicandum est Reſtori civitatis & ejus judicio standum, ne libertas naturalis civitatis violetur (§. 50. part. 8. & §. 156. p. 1. Jur. nat.).

§. 334.

Quoniam a voluntate Reſtoris civitatis dependet, utrum permittere velit, *An jus pos-*
 nec ne, ut peregrini in terris suis bona immobilia possideant (§. 333.), a vo- *ſidendi certa*
 luntate autem jus aliquod in alium transferentis pendet, quomodo & qua le- *lege concedi*
 ge id transferre velit (§. 11. part. 3. *Jur. nat.*); Reſtor quoque civitatis ferre po- *teſt.*
teſt legem, ſub qua peregrinis conſeſſa eſſe debeat immobilium poſſeſſio in terris ſuis.

E. gr. Imponere poteſt onus poſſeſſori peregrino, a quo ſunt immunes cives ſui, & ex adverſo concedere quoque poteſt certas immunitates aut jura alia, quibus cives non fruuntur, prouti e re civitatis ſeu Reip. eſſe exiſtimaverit. Rationes alterutrum ſuadentes ad prudentiam civilem pertinent: hic loci vero ſaltem agitur de Jure, & rationes æquitatis di-

ſcutiuntur, quæ ſtricto juri ſeu externo haud raro contrariantur, quatenus ſcilicet permittendus quoque eſt domino juris ſui abuſus, ne libertas naturalis violeetur. Sæpius enim jam monuimus, rationes illas attendendas eſſe in juris ſui uſu, ut eodem cum ſenſu officii utamur.

§. 335.

Cum Reſtor civitatis ferre poſſit legem, ſub qua peregrinis conſeſſa eſſe de- *An non*
 beat immobilium poſſeſſio (§. 334.); prohibere quoque poteſt, ne qui alii reli- *concedi niſi*
 gioni addiſtus eſt, quam qua in terris ſuis recepta, bona immobilia poſſideat, certa reli- *conſeſſa niſi*
 conſequenter ſi peregrinus alii religioni fuerit addiſtus, is arcetur non qua pere- *gioni addi-*
 grinus, ſed quatenus religioni alii addiſtus eſt. *ſtis.*

Ita in Saxonia electorali prohibitum, ne alius, quam Lutheranus immobilia poſſidere queat. Quamobrem ſi peregrinus, ſeu in alio territorio domicilium habens, prædium emat, contractus non confirmatur, niſi ante probaverit, ſe Lutheranorum ſacris addiſtum eſſe. Nec obſtat legi iſtiusmodi, ſi ab ſacris hiſce alieni

tolerentur, immo etiam ſi exercitium religionis iſtis permittatur. Domicilium enim habere in aliquo loco & frui exercitio religionis atque poſſidere bona immobilia a ſe invicem minime dependent, nec deſunt rationes fini civitatis convenientes, ob quas illud concedatur, etiamſi hoc non permittatur.

§. 336.

Naturaliter peregrinis permiſſum eſt matrimonia ambire & contrahere apud Gen- *De contra-*
 tes, niſi e re civitatis fuerit, ut a Gente quadam id non permittatur. Etenim *hendis mai-*
 per ſe patet, naturaliter liberum unicuique eſſe, cum qua ſœmina matrimo- *trimoniis a-*
 nium contrahere velit. Enimvero quando in civitatem coeunt homines, uni- *apud Genſes*
 verſis competit imperium in ſingulos (§. 31. part. 8. *Jur. nat.*), & libertas ſin- *vicinas.*
 gulorum reſtringitur quoad eas actiones, quæ ad bonum publicum promovendum faciunt (§. 47. part. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem ſi e re civitatis fuerit, ut a Gente quadam non permittatur peregrinis matrimonia apud ſe ambire & contrahere; libertatem hanc iſtis permittere non tenetur: ſi vero libertas iſta nihil detrimenti afferat Reip. naturaliter quoque eadem minime reſtringitur. Peregrinis itaque permiſſum eſt matrimonia ambire & contrahere apud vicinas Gentes, niſi e re civitatis fuerit, ut a Gente quadam id non permittatur.

In iis, quæ ad Gentes pertinent, rationes naturales deſumenda ſunt a fine civitatis, ex quo metiendum eſt Jus univerſorum in ſingulos (§. 30. part. 8. *Jur. nat.*). Quod itaque naturaliter liberum unicuique eſt, id naturaliter quoque tale manet in civitate, niſi idem fini ejuſdem adverſetur. Lex vero naturæ, quæ ſalutem publicam ſupremam civitatis legem facit, (§. 86. part. 8. *Jur. nat.*), libertatem quo-

que naturalem reſtringit in iis, quæ fini civitatis adverſantur, ſi vel maxime ignorantia, aut negligentia gentis, ſeu ejus, qui jus Gentis habet, id permittatur. Deſt nimirum Gens officio ſuo erga ſeipſam, nec jure ſuo utitur, quo uti poterat, ſicuti ex adverſo jure ſuo abutitur, ſi finis civitatis minime exigat, ut libertas naturalis reſtringatur, non tamen permittatur, quod unicuique naturaliter liberum.

§. 337.

*De jure Gen-
tium quoad
matrimo-
nia.*

Quoniam peregrinis naturaliter permiffum est matrimonia ambire & contrahere apud vicinas Gentes, nifi e re civitatis fuerit, ut a Gente quadam id non permittatur (§. 336.), de eo autem ftatuere ad imperium civile pertinet (§. 60. part. 2. Jur. nat.), in cujus actum nullum Genti ulli naturaliter jus aliquod competit (§. 255.); a voluntate Gentis cujuslibet dependet, utrum peregrinis permittere velit, nec ne, & qua lege permittere velit, ut apud fe matrimonia ambiant & contrahant, atque in ea Gentibus ceteris acqutefcendum.

Quodfi juxta Jus naturæ rationes prohibitionis ponderare volueris, ad collisionem officiorum Gentium erga feipfas & erga alias attendendus quoque est animus, & excutiendæ in primis funt rationes particulares, ob quas a

peregrinis ambiuntur matrimonia: Circumftantiz cum in cafibus particularibus admodum varient, multa difquifitione haud raro opus est, ut de actus rectitudine judicium minime fallat feratur.

§. 338.

*De jure
necessitatis
Gentium.*

Naturaliter Genti exteræ competit aliquod jus in eas res, quæ funt in dominio Gentis alterius, fi in cafu emergente contingat alicui penitus auferri ufum neceffarium illarum rerum. Dominia enim introducta intelliguntur cum tacita hæc restrictione, ut, fi in cafu emergente contingat alicui penitus auferri neceffarium rerum ufum, eidem jus aliquod competat in eas res, quæ funt in dominio (§. 563. part. 6. Jur. nat.). Quoniam itaque idem intelligendum est de rebus, quæ in dominium Gentium venerunt (§. 3.); naturaliter quoque Genti exteræ competit aliquod jus in eas res, quæ funt in dominio Gentis alterius, fi in cafu emergente contingat ipfi penitus auferri ufum illarum neceffarium.

Ne jus neceffitatis Gentium ultra limites fuos funt, quæ de eodem tradidimus alibi (§. 464. in infinitum extendatur, probe expendenda & feqq. part. 6. Jur. nat.).

§. 339.

*Quale fit
jus neceffitatis
Gentium.*

Quoniam naturaliter Genti exteræ competit aliquod jus in eas res, quæ funt in dominio Gentis alterius, fi in cafu emergente contingat, ipfi penitus auferri ufum rerum illarum neceffarium (§. 338.), confequenter juri huic locum non facit nifi extrema neceffitas, quæ alio modo evitari nequit, hæc ipfa autem neceffitas jus petendi in jus cogendi vertit, ut Gens altera faciat, vel det (§. 599. part. 6. Jur. nat.); jus neceffitatis Gentium jus perfectum est (§. 235. part. 1. Phil. præf. univ.), confequenter vis, quæ adhibetur ad obtinendum, quod petenti denegatur, aut ob periculum præfens peti nequit, fiue clandestina, fiue aperta, licita est.

Jus hoc neceffitatis in bello haud rarò locum que poffunt casus pacis tempore, quamvis rari-
habet: fed de eo difpiciendum, ubi de jure rius, quorum unum vel alterum in medium
belli & in bello agitur. Occurrere tamen quo- afferre luber in iis, quæ mox fequuntur.

§. 340.

*De jure ad
frumentum
Gentis vicini
alterius
in cafu
intolerabilis
famis.*

Cum naturaliter Genti exteræ competat aliquod jus in eas res, quæ funt in dominio Gentis alterius fi in cafu emergente contingat ipfi penitus auferri ufum rerum iftarum neceffarium (§. 338.), & hoc jus perfectum fit (§. 339.); fi tanta fit frumenti penuria, ut fame plurimis pereundum fit, nifi a Gente vicina copia framenti ipfi fiat, hæc ipfa Gens ad frumentum æquo pretio fibi vendendum cogi poffet, immo frumentum vi auferre licet, fi vendere nolit.

Facile autem patet; extremam necessitatem nondum adesse, quamdiu superior subditis prospicere potest. Ita laudandus omnino est mos Imperatorum Sinarum, qui ex granariis suis subditorum indigentiam sublevant, si quæ in provincia fame laborant subditi. Quod enim a Gente sua haberi potest, id ab alia vi extor-

queri non licet. Poterant hic alia adhuc moneri, sed quæ silentio præteriri & propriæ cuiusque meditationi relinquere non una jubet. Quæ vero de frumento demonstrantur, ea facile intelliguntur etiam de rebus aliis cibo inservientibus.

§. 341.

Ex eadem ratione patet, si virorum populo matrimonia contrahere cum feminis vicinarum Gentium denegetur, cum sine matrimonio se conservare nequeat, necessitatem virginum raptum facere licitum.

De iure necessitatis raptus virginum.

Exemplum habemus in Romanis, qui ab initio erant virorum populus, nec sine raptu vir-

ginum se conservare poterant.

§. 342.

Ex eadem quoque ratione intelligitur, si qua Gens ad avertendum periculum præfens indiget navibus, plaustris, equis vel opera peregrinorum, usum necessarium eidem naturaliter patere. Res nimirum civitatis, quibus introductis domiciliis etiam æquiparantur operæ (§. 437. part. 2. Jur. nat.), respectu Gentis habentur pro rebus, quæ sunt in dominio Gentis (§. 289.).

De usu navium, plaustrorum, equorum, & operarum peregrinorum.

Immo cum in extrema necessitate jus commune ad res reviviscat (§. 600. p. 6. Jur. nat.); nil obstat, quo minus singulos, qui sunt diversarum Gentium cives, immo etiam eos, qui iisdem imperant, quoniam Gentes spectantur inter se tanquam personæ liberæ in statu naturali viventes (§. 2.), species tanquam in statu naturali adhuc viventes. Sane non alia de causa, quæ de iure necessitatis respectu singulorum demonstrantur, ad integras Gentes applicanda veniunt (§. 3.). Ponamus ex-gr. in-

cendium scivire aliquo in loco & desiderari equos, ut aqua eidem restinguendo sufficiens advehatur; quin prætervehentes cogi possint, ut equorum suorum usum concedant, dubitandum non est. Similiter si in flumine, qui terminus arcifiniis est, periculum submersionis imminet, quin liceat navibus, quæ sunt ad littora alterius territorii, ad servandum homines & merces uti, incio, vel etiam iavito domino, non est quod dubitemus.

§. 343.

Naturaliter Gentibus promiscue competit jus ad res innoxie utilitatis, quæ sunt in dominio alterius Gentis. Etenim hoc ipsum jus innoxie utilitatis est (§. 685. part. 6. Jur. nat.). Quamobrem cum dominia rerum introduci non potuerint nisi salvo iure innoxie utilitatis (§. 686. part. 6. Jur. nat.), & Gentes inter se utantur iure naturali (§. 3.); naturaliter quoque Gentibus promiscue competit jus ad res innoxie utilitatis, quæ sunt in dominio Gentis alterius.

De iure innoxie utilitatis Gentium.

Cum de juribus innoxie utilitatis particularibus, veluti de transitu ad causas justas per terras & flumina, de iure commorandi in terris, quæ sunt in dominio Gentis, de receptu eorum, qui sedibus suis expulsi sunt, de iure res æquo pretio sibi comparandi, quibus Gentes aliz non

indigent, & quæ sunt his gemina, jam satis prolixè egerimus (§. 689. & seqq. part. 6. Jur. nat.); eadem hic repeti supervacaneum foret. Aliqua tamen ibidem non dicta addere lubet, ut appareat, quomodo in casibus emergentibus principiis generalibus sit utendum.

§. 344.

Peregrinis permittendum est, ut studiorum causa in scholis & academiis nostris commorentur, nulla habita ratione religionis. Quicquid enim Gens docta & culta conferre potest, ut barbaræ & incultæ fiant doctæ atque cultiores, id facere debet (§. 168.), consequenter non impedire debet, sicut scientiæ atque libe-

De accessu peregrinorum ad academias nostras.

rales artes & virtutes floreat apud Gentes alias. Quamobrem cum in scholis & academiis ea discantur, quæ cognitu ac scitu necessaria sunt atque utilia (§. 433. 434. part. 8. Jur. nat.), &, si peregrinis quoque patet ad eas aditus, eo ipso obtineatur, ut scientiæ quoque atque liberales artes virtutesque propagentur apud Gentes exteras, quod per se patet, jus vero commorandi in terris nostris studiorum causa jus innoxie utilitatis sit, exteris non denegandum (§. 692. part. 6. Jur. nat.); peregrinis utique permittendum, ut studiorum causa in scholis & academiis nostris commorentur. *Quod erat unum.*

Quoniam vero Gens nulla alteram vi adigere potest ad religionem suam amplectendam (§. 259.), nec ob diversitatem religionis Gens ulla alteri officia humanitatis, quæ sibi invicem debent, denegare potest (§. 263.), multo minus privare jure mittendi pueros, adolescentes & juvenes suos in scholas & academias nostras studiorum causa ipsis competente, *per demonstrata*; permittendus utique est peregrinis ad scholas & academias nostras studiorum causa accessus nulla habita ratione religionis. *Quod erat alterum.*

Ponamus aliquem peregrinum accedere ad academiam nostram, Matheseos, philosophiæ aut medicinæ addiscendæ causa. In numerum studiosorum recipiendus, a quacunque Gente veniat & cuicunque religioni tandem addictus sit, si vel maxime lege fundamentali constitutum, ne toleretur alia, quam recepta religio, nec bona immobilia possidere possit nisi qui eam publice profiteretur. Aliud enim est cer-

torum quorundam studiorum causa, quibus nihil cum religione commune est, commorari in his terris, aliud vero ibidem habere liberum religionis exercitium & bona immobilia possidere. Illud nimirum pertinet ad jus commorandi justa de causa in alieno territorio, quod sub jure innoxie utilitatis comprehenditur; hoc vero minime.

§. 345.

De jure commorandi valetudinis causa in terra aliena. Peregrinis permittendum, ut valetudinis recuperandæ causa apud nos commorentur, nulla habita ratione diversitatis religionis. Etenim in terris dominio alieno subjectis ob justas causas aliquantisper commorari licet (§. 692. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum unusquisque operam dare teneatur, ut valetudinem recuperet (§. 413. part. 1. Jur. nat.), consequenter eidem jus competat ad actus, sine quibus valetudinem recuperare nequit (§. 159. part. 1. Phil. pract. univ.), jusque hoc perfectum sit (§. 905. part. 1. Jur. nat.); valetudinis recuperandæ causa commorari in territorio alieno, seu in terris dominio alterius Gentis subjectis justa omnino causa est (§. 240. part. 1. Phil. pract. univ.). Peregrinis igitur permittendum, ut valetudinis recuperandæ causa apud nos commorentur. *Quod erat unum.*

Quod vero nulla hic habenda sit ratio diversitatis religionis, non absimili modo demonstratur, quo idem in propositione præcedente ostendimus. *Quod erat alterum.*

Varie sunt rationes, cur quis in terris alienis valetudinis recuperandæ causa commorari teneatur, veluti si in itinere in morbum incidit, si in morbo depellendo consilio & auxilio medici cujusdam prudentis ac circumspæcti uti voluerit, si ei in acidulis aquis aut, thermis tanta fiducia fuerit, ut sine earum usu se non

reconvalescere posse credat. In casu primo jus necessitatis concurrat cum jure innoxie utilitatis: quo in casu tanto turpius foret peregrino concedere nolle, ut in terris nostris commoretur (§. 758. p. 1. Jur. nat.), immo injustissimum (§. 748. p. 1. Jur. nat. & §. 159. p. 1. Phil. pract. univ.).

§. 346.

De transitu commerciorum causa personis & mercibus concedendo. Qui commercia expetunt cum Gente seposita, iis atque mercibus permittendus est transitus per terras, flumina & partes maris, quæ sunt in dominio Gentis alicujus. Etenim naturaliter unicuique competit jus ad commercia cum Gente quacunque alia exercenda (§. 199.), nec Gens prohibere potest, ne qua alia cum Gente seposita commercia exercent (§. 200.). Quoniam itaque commercia cum

Gen-

Gente seposita exerceri nequeunt, nisi concedatur transitus per terras, flumina, aut partes maris, quæ sunt in dominio Gentis cujusdam alterius, vi autem juris innoxie utilitatis Gentibus promiscue naturaliter competentis (§. 343.), transitus ob justas causas per terras & flumina, consequenter & partes maris, quæ in dominio sunt, tam personis (§. 689. part. 6. Jur. nat.), quam mercibus concedendus, nisi metus justus damni adfit, (§. 690. part. 6. Jur. nat.), qualis in casu propositionis præsentis non adest; qui commercia expetunt cum Gente seposita, iis atque mercibus per terras, flumina & partes maris, quæ sunt in dominio Gentis alicujus, permittendus est.

[Facile patet ex demonstratione propositionis præsentis, quando in casu particulari quæstio incidit de transitu per terras, flumina & partes maris, quæ sunt in dominio Gentis alicujus, exteris concedendo, duo evincenda esse, nimirum adesse justam transitus causam, nec Genti, per cujus territorium transitus conceditur, ullum metuendum ex transitu damnum.

§. 347.

Si quis studiorum causa in academiam Gentis sepositæ proficiscitur, ei permittendus est transitus per terras, quæ sunt in dominio Gentis cujusdam. Etenim cum in academiis juvenes ad scientiam rerum scitu necessariorum & utilium perducantur (§. 434. part. 8. Jur. nat.), nemo autem impedire debeat, quo minus aliter consequatur virtutes intellectuales (§. 696. part. 1. Jur. nat.), consequenter ut addiscat scitu necessaria atque utilia (§. 547. 220. part. 1. Jur. nat. & §. 275. Psych. empir.); justa omnino causa est, cur quis in academiam proficiscatur. Quamobrem quia vi juris innoxie utilitatis Gentibus naturaliter promiscue competentis (§. 343.) transitus per terras dominio alieno subjectas ob justas causas sit concedendus, nisi metus justus damni adfit (§. 699. part. 6. Jur. nat.); qualem in præsentis casu nullum adesse per se patet; si quis studiorum causa in academiam Gentis sepositæ proficiscitur, ei permittendus est transitus per terras, quæ sunt in dominio Gentis cujusdam.

Non est, quod excipias fieri posse, ut interfit Gentis, per cujus terras transeundum, ut Gens vicina, unde venit qui in academiam proficiscendi animum habet, maneat barbara atque inculta. Cum enim Gens quælibet conferre debeat, quicquid potest, ut barbara & inculta quædam alia fiat docta atque cultior (§. 168.); non impedire licet, ne scientia rerum necessariorum atque utilium ad eandem propagetur (§. 712. part. 1. Jur. nat.). Dantur equidem plures adhuc causæ justæ aliæ, ob quas per

terras, quæ sunt in dominio Gentis alterius; transeundum; sed de his haud difficile erit in casibus obviis judicium, modo quis officia tam hominum, quam Gentium erga seipsam animo comprehenderit, & una perpendat, legem naturæ nobis dare jus ad ea, sine quibus iidem satisfacere minime valemus (§. 159. part. 1. Phil. præf. univ.), in cujus usu aliquem impedire justitiæ utique adversatur (§. 926. part. 1. Jur. nat.). Non igitur opus est, ut ad plures casus particulares descendamus.

§. 348.

Si qua Gens promiscue Gentibus aliis jus quoddam ad certos actus in terris suis De jure Gentium communi adactus ex suppositione permittit; id Genti uni negari non potest, nisi delictum præcesserit. Etenim si qua Gens promiscue Gentibus aliis jus ad certos actus in terris suis permittit; non sub alia conditione id ipsis permittitur, quam quia Gentes sunt, quibus idem debet, quod sibi, quatenus altera id habet minime in potestate sua, ipsa autem citra neglectum officii erga seipsam hoc alteri præstare potest (§. 156.). Quodsi ergo Genti uni idem negare velit, perinde omnino est, ac si eam pro Gente non haberet, aut, cum tamen omnes Gentes natura inter se æquales sint (§. 16.), eandem ceteris non æquipararet. Quamobrem cum hoc in contemptum ejus vergat (§. 787. part. 1. Jur. nat.), Gens vero nulla contemnere debeat alteram (§. 790. part. 1. Jur. nat. & §. 3. h.), quin potius quælibet tanti æstimare alteram, quanti meretur (§. 186.), consequenter in hypothese propositionis præsentis habere pro æque Gente; si qua Gens promiscue Gentibus aliis jus

jus quoddam ad certos actus in terris suis permittit, id Genti uni negari non potest. *Quod erat unum.*

Enimvero si Gens quædam erga concedentem deliquit, cum ipsi competat jus eam puniendi (§. 272.), in pœnam vero adimi quoque possint jura (§. 389. *part. 8. Jur. nat.*), Genti quoque, si delictum præcesserit, negari potest jus ad certos actus, quod aliis promiscue permittitur. *Quod erat alterum.*

Grotius lib. 3. c. 2. §. 22. vocat Jus commune ad actus ex suppositione, quia supponit factum Gentis, nimirum promiscuam permissionem, in oppositione ad Jus commune ad actus simpliciter talis, quod naturaliter Gentibus competit sine ullo facto Gentis, quale est jus ad actus tales, quibus ea comparantur, sine qui-

bus vita commode duci requirit. Vid. I. cit. §. 19. Poterat illud quoque dici hypotheticum, hoc vero absolutum. Exempla prioris recenset Grotius I. cit. §. 22. si externis alicubi venari, piscari, aucupari, margaritas legere, ex testamento capere, res vendere, extra penuriam foeminarum conjugia contrahere liceat.

§. 349.

De jure ad actus per quosdam actus ob rationes quasdam singulares; Gentibus ceteris id negare potest. modum beneficium com-
cesso. Si a Gente quadam certis quibusdam Gentibus aliis conceditur jus ad certos quibusdam aliis jus quoddam ad certos actus concedit; Gentes hæ non amplius spectantur tanquam Gentes simpliciter, nec jus, quod ipsis conceditur, tanquam jus innoxie utilitatis, quod ex communione primæva residuum (§. 687. *part. 6. Jur. nat.*) introductis dominiis commune Gentium mansit (§. 686. *part. 6. Jur. nat. & §. 3. b.*), cum vi libertatis naturalis Gentibus competentis (§. 55. *part. 8. Jur. nat.*) de innoxia utilitate unicuique statuere liceat & ceteris in judicio isto sit acquiescendum (§. 156. *part. 1. Jur. nat.*). Quodsi ergo a Gente quadam certis quibusdam Gentibus aliis conceditur jus ad certos quosdam actus ob rationes quasdam singulares, Gentibus ceteris id negari potest.

Agitur hic de jure innoxie utilitatis, quod cum Gentibus promiscue competat naturaliter (§. 343.), negari nulli potest nisi in casu collisionis officiorum Gentis erga seipsum & erga Gentes alias (§. 206.). Quoniam vero ea in re standum est Gentis negantis judicio vi libertatis naturalis (§. 156. *part. 1. Jur. nat.*); ideo videndum, quomodo voluntatem suam declarat. Quodsi ergo Gentibus aliis promiscue concedit jus ad certos quosdam actus innoxie utilitatis; ipso facto declarat, officium erga seipsum nullum collidi cum officio erga alias Gentes (§. 472. *p. 3. Jur. nat.*), consequenter sibi nullum esse jus negandi alicui Genti jus quoddam innoxie utilitatis. Enimvero si id promiscue concedere nollet, contrarium utique ipso facto significat, standumque est ceteris Gentibus ejus judicio (§. 157.). In casu itaque priori viget libertas Gentium naturalis, vi cujus jure innoxie utilitatis uti pro lubitu possunt; in casu autem posteriori libertas naturalis extendi nequit ad istiusmodi actus, qui non amplius innoxie utilitatis censentur jure innoxie utilitatis sublato. Ideo *Grotius* recte dicit, in casu priori vi libertatis naturalis Gentibus promiscue permittitur esse jus ad certos actus, quod nimirum tamdiu subsistit, quamdiu jus istud innoxie utilitatis manet; in posteriori autem jus istud permitti per modum beneficium, cum non amplius id Gentibus ceteris competat, ut

eodem pro lubitu uti possint, & per consequens in priori casu violari jus naturaliter competens, & jus libertatis, vi cujus eodem pro lubitu Gens quilibet uti potest, in quo utique injuria consistit (§. 359. *p. 1. Jur. nat.*); in posteriori autem cum negatio beneficium ferenda sit (§. 28. *p. 4. Jur. nat.*) & arbitrio dantis relinquendum, cuiam dare velit (§. 29. *part. 4. Jur. nat.*), injuriam nullam committi. Notandum vero quamdiu jus occupandi res nullius a Gente quadam in terris suis, vel etiam partem occupata occupatum non est, jus occupandi competere naturaliter Gentibus omnibus, ad jus autem innoxie utilitatis referri accessum ad territorium alienum, ut jure isto uti possint: id quod ideo tenendum, ne quoniam confundant exempla ex *Grotio* ante allata (*not. §. 348.*). Quando actus quidam promiscue Gentibus permittuntur, non agitur de eo, quod permittentis proprium est, sed quod naturaliter ipsis competit, nec negari debet, nisi in casu collisionis officiorum erga seipsum & erga Gentes alias, & libertas in permittendo locum non habet, nisi quatenus de collisione ista standum permittentis, aut permittente nolentis judicio. Acute haud raro distinguenda sunt in Jure naturæ & Gentium, quæ alias facile confunduntur, ne quod veritati consentaneum pro erroneo habeatur, vel contra.

§. 350

Gentibus cura habendum, ne desint domus, in quibus iter facientes & peregrini, quibus transitus permittitur, cum rebus suis commode ac secure pernoctare, ciboque ac potu salubri frui possunt, & equis pabulum suppeditatur ac opera, quibus illi indigent, præstantur pro æquo pretio. Etenim in transitu per terras peregrini commodæ quietis causa in domum recipiendi, ubi commode recipi possunt, cibisque ac potus salubris una cum operis, quibus indigent, pro æquo pretio præstari debet (§. 699. part. 5. Jur. nat.) Quamobrem cum peregrinis constare nequeat, in quibusnam domibus commode recipi possint & ipsis ea, quibus indigent, præstari, immo de eo judicium vi libertatis naturalis sit penes dominum (§. 156. part. 1. & §. 118. 121. part. 2. Jur. nat.); necesse est ut eo fine peculiare præstent domus. Ne igitur Gentes desint officio suo, curæ iisdem habendum, ne tales desint domus, in quibus peregrini, quibus transitus permittitur, cum rebus suis commode, & quod per se intelligitur, etiam secure pernoctare, ciboque ac potu salubri frui possunt, ac operæ, quibus indigent, iisdem præstantur, pabulum vero equis suppeditatur pro æquo pretio. *Quod erat unum.*

Eaimvero quoniam iter facientes quicumque, sive peregrini fuerint, sive populares, seu earundem terrarum incolæ, qui respectu incolarum certi loci pro peregrinis haberi possunt, opus habent, ut commodæ quietis causa in domum recipiantur, ciboque ac potu salubri & operis alienis in eadem indigent, quod per se patet; quin idem valeat de iter facientibus quibuscunque, quæ de transeuntibus per territorium alterius Gentis demonstrata sunt, nemo in dubium revocabit. *Quod erat alterum.*

Vocantur istiusmodi domus, in quas recipiuntur iter facientes & peregrini per terras nostras transeuntes, *Diversoria & Hospitia*, sermone vernaculo *Gasthoffe* *Wirthehauser*. Eorum necessitas respectu popularium pertinet ad Jus publicum universale, respectu autem peregrinorum, quibus transitus permittitur, ad Jus Gentium. In priori casu illas requirit fœcis civitatis, vi cujus nihil negligendum,

quod ad vitæ necessitatem, & commoditatem quemodocunque facit (§. 4. part. 2. Jur. nat.) in posteriori autem eisdem exigit jus ex communiōne primæva residuum a Gentibus non temere negligendum, prout ex anterioribus abunde intelligitur. Resp. igitur bene constituta dici non meretur, quæ diversoriis & hospitiiis commodis destituatur, & ubi itineris vel transitus causa nimius fieri debet sumtus.

§. 351.

Erga peregrinos apud nos commorantes, vel per terras nostras transeuntes officiosus esse debemus, & Rectori civitatis curæ esse debet, ut simus. Etenim officiosus esse debemus in omnes (§. 899. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum officiosus sit, qui ad officia humanitatis aliis quibuscunque præstanda semper paratus est (§. 898. part. 1. Jur. nat.), consequenter prompte quodlibet officium præstat, quantum in potestate sua est; erga peregrinos quoque apud nos commorantes, vel per terras nostras transeuntes officiosus esse debemus (§. 156.). *Quod erat unum.*

Quoniam in Rep. constituenda opera danda est, ut subditi æquus minimum externos ad legem naturæ componant (§. 395. part. 3. Jur. nat.), subditi autem erga peregrinos officiosus esse debent per demonstrata n. 1. Rectori civitatis, cui competit in civitate imperium, ut id exercent (§. 42. part. 2. Jur. nat.), curæ etiam esse debet, ut subditi erga peregrinos in terris suis commorantes, vel per eas transeuntes sint officiosus. *Quod erat alterum.*

Officia erga alios non debentur alia de causa, quam quia ipsi sunt æque homines. Non igitur tolluntur, etsi non eidem nobiscum im-

perio civili subditi sint: inde enim non nisi in casu collisionis officiorum aliis præstandorum, ceteris paribus, nascitur prælatio concivis (§. 668.

(§. 668. *part. i. Jur. nat.*). Alias officiositas præstandum, nisi indigentia ejus; cui præstandum abique ulla differentia viget inter concives & peregrinos, nec aliud datur meritum, ob quod dum (§. 667. *part. i. Jur. nat.*).

§. 352.

Quomodo datus officiositas erga peregrinos in Gentem derivetur. Si erga peregrinos apud se commorantes, vel per terras suas transeuntes saltem plurimi officiosi sint; Gens laudem officiositatis meretur. Etenim quæ de majore parte Gentis prædicanda sunt, ea derivantur in ipsam Gentem & de ea prædicanda sunt (§. 43.). Quodsi ergo plurimi erga peregrinos apud se commorantes, vel per terras, quas incolunt, transeuntes officiosi fuerint; laus quoque officiositatis in Gentem ipsam derivatur, & ea officiosa dicenda est erga peregrinos.

Officiositas erga peregrinos Gentem maxime commendat & gloriam ejus ad externos propagat. Quamobrem cum gloria Gentis suæ etiam Rectori civitatis curæ esse debeat (§. 51.); hoc quoque nomine curæ habere tenetur, ut subditi peregrinis sese præbeant officiosos.

§. 353.

De officiositate Gentium.

Gentes erga se invicem officiosæ esse debent. Etenim homines erga se invicem ut sint officiosi naturaliter obligantur (§. 899. *part. i. Jur. nat.*). Quamobrem cum Gentes eodem inter se jure utantur, quod naturaliter viget inter singulos homines (§. 3.); Gentes quoque erga se invicem officiosæ esse debent.

Officiositas, quæ prædicatur de Gente per se, non confundenda est cum ea, quæ a singulari in eam derivatur (§. 352.). Etenim vi hujus diversarum Gentium cives officia humanitatis sibi invicem præstant; vi autem illius Gens una universa alteri universæ, vel, quod perinde est, Rectores civitatum, quæ Gentes repræsentant (§. 39.), sibi invicem qua Rectores civitatum, seu quatenus Gentes suas repræsentant.

§. 354.

In quo ea consistat.

Quoniam Gentes erga se invicem officiosæ esse debent (§. 353.), officiositas verò in promptitudine præstandi alteri officia humanitatis consistit (§. 898. *part. i. Jur. nat.*); Gentium officiositas consistit in promptitudine præstandi sibi invicem ea officia, quæ Gentes naturaliter sibi invicem debent.

Quoniam itaque in antecedente capite abunde ostendimus, quænam officia Gens Genti debeat, virtus autem requirit constantem & perpetuam voluntatem committendi actiones legi naturæ conformes (§. 328. *p. i. Phil. præf. univ.*), quæ sunt officia naturalia (§. 229. *part. i. Phil. præf. univ.*); qualis esse debeat voluntas Gentium, & qui eas repræsentant (§. 39.), Rectorum civitatis, hinc intelligitur. Non sufficit in Gentibus actus externus, licet inde Gens una alterius voluntatem colligere teneatur, sed requiritur, ut idem cum inter-

nis actibus, præsertim voluntate recte determinata consentiat. Gentes enim virtuosæ esse debent, etiam qua Gentes, ut cum sensu officii alteri faciant, quod faciunt. Quamvis enim Gens una alteri non aliter proficit quam actu externo, magis tamen consulitur felicitati Gentium, si actus externus ex virtute proficiatur, quam si per rationes extrinsecas, quæ non in omni casu adsunt, quo una alterius ope indiget, nec semper eadem sunt, determinatur. Virtus Gentium in Rectoribus civitatum refidet, qui eas repræsentant (§. 39.).

§. 355.

Unicuique Genti liberum jus est navigandi per maria etiam occupata, nisi adhi metus justus damni. Quoniam naturaliter Gentibus competit jus ad res innoxie utilitatis, quæ sunt in dominio alterius (§. 343.); jus liberum navigandi per maria occupata Genti unicuique competens eodem prorsus modo demonstratur, quo ostendimus transitum ad justas causas per terras & flumina dominio subjecta denegari non posse (§. 689. *part. 6. Jur. nat.*). Quod erat unum.

De jure navigandi per maria occupata.

Enim-

Enimvero si justus metus damni ex permissione navigationis fuerit Genti, in cujus dominio est pars maris; eodem quoque modo ostenditur, eam navigationem permittere non teneri, quo ostendimus transitum per flumina dominio subjecta prohiberi posse (§. cit.). *Quod erat alterum.*

Equidem cum nulla adsit differentia inter transitum per flumina dominio subjecta ob justas causas & inter navigationem per maria occupata; non opus esse videbatur, ut jus liberum navigandi per maria occupata Gentibus demum peculiariter vindicaretur. Quoniam tamen controversias ea de re motas inter Gentes fuisse & hodiernum moveri posse indubium est; disertam ejus mentionem fieri consultum duximus, ne quid prætermisisse videamur, quod ad definiendas Gentium controversias facit. Relegenda autem hic sunt, quæ de transitu innoxio per terras & flumina dominio subjecta alias annotavimus (not. §. 689. part. 6. Jur. nat.).

Jus alterius non tollitur nisi in casu collisionis legis permissivæ cum præceptivæ, aut prohibitivæ (§. 211. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem nec metus tuus tollit jus meum, nisi is conveniat vel officio erga teipsum, vel erga alios, veluti si damnum, aut periculum a te avertendum (§. 493. part. 2. Jur. nat.), vel etiam ab aliis (§. 495. part. 2. Jur. nat.): id quod non minus de Gentibus intelligendum, quam de singulis hominibus (§. 3.). Quamobrem cum metus oriatur, si quod malum nobis tanquam eventu possibile repræsentamus (§. 822. Psych. empir.); is demum metus justus erit, quando minimum probabiles adsunt rationes, damnum nobis, vel aliis datum iri, permissio transitu navium per mare occupatum, quod avertere obligamur. Constat enim homi-

nes quosdam natura esse meticulosos, ut metu inani urgeantur. Metus justus metiendus ex probabilitate eventus mali, qui exigit, ut quædam adesse certum sit ad determinandum actum illius requisita. Ubertiorem lucem affunderet Logica probabilium, si ea sufficienter foret ex-culta & in formam artis redacta. Hactenus igitur contenti esse debemus seminibus, quæ in Logica sparsimus (§. 578. & seqq. Log.). Sæpius jam provocavimus ad Logicam probabilium, unde utilitas ejus intelligitur, immo necessitas eam in formam artis redigendi. Existimandum tamen non est, perfunctoria opera rem tam arduam confici posse: Logica enim probabilium magis inaccessa est, quam demonstrativa, quæ scientiam parit & in formam artis dum redacta.

§. 356.

Quoniam unicuique Genti liberum est jus navigandi per maria etiam occupata, nisi adsit metus justus damni (§. 355.); si qua Gens prohibere velit, ne quædam alia per mare a se occupatum naviget, naturaliter rationes allegare debet, cur id concedere nolit, & ubi justus metus adest, cautionem exigere potest, ut transitus sit innoxius, immo etiam præscribere legem, sub qua is concessus esse debet, consequenter si suspicio esse potest, ne noxia sit navigatio, veluti si armata fuerit, concessio petenda.

De modo concedendi transitu per mare occupatum.

Quamvis enim vi libertatis naturalis, quæ etiam Gentibus competit (§. 55. p. 8. Jur. nat.), standum sit iudicio ejus, in cujus dominio pars maris est, quamdiu nil sit contra jus alterius (§. 156. par. 1. Jur. nat.); in præsentia tamen id non valet, quia navigationis innoxie prohibitio est contra jus navigantis (§. 355.). Et qui jure suo utitur, pati minime tenetur, ut

sine justa causa; qualis hic est justus damni metus, in usu ejus impediatur. Quoniam facilius contingit, ut transitus per terras & flumina territorio inclusa noxius sit, quam per mare; jus quoque domini latius patet in casu priori, quam in posteriori, & per consequens transitus facilius negatur (§. 336. part. 2. Jur. nat.).

§. 357.

Si pars maris saltem quoad imperium occupatum, usus Gentium communis manet. Quoniam imperium & dominium sunt duo jura distincta, quorum unum absque altero subsistere potest; imperium maris sine dominio occupari potest. Usus rerum ad dominium pertinet (§. 136. part. 2. Jur. nat.), & natura usus rerum necessarius unicuique patet, prout cuique opus est (§. 27. part. 2. Jur. nat.), rebus omnibus communibus existentibus (§. 24. part. 2. Jur. nat.). Quodsi ergo

De mari quoad imperium saltem occupato.

WVolfii Jus Gentium.

R

in

in parte quadam maris saltem imperium occupetur, usus Gentium communis manet.

Hinc cuilibet ibidem pro lubitu navigare; piscari, corallia & conchas colligere licet, nec sine injuria ab usu maris quis prohiberi potest. Atque jus hoc non confundendum est cum eo, quod in mari occupato ex communione primæva adhuc residuum est & de quo ante egimus. Recte autem observat *Grotius* de Jur. B. & P. l. 2. c. 3. §. 13. n. 2. imperium acquiri in partem maris tam ratione personarum, ut si classis, qui maritimus exercitus est, aliquo in lo-

co maris se habeat; cum quicquid intra fines imperii est imperio occupantis subdit, quam ratione territorii, quatenus ex terra cogi possunt, vel etiam classe, qui maris parte versantur, nec minus, quam si in ipsa terra reperirentur. Patet autem imperium maris classe occupatum temporarium esse, quamdiu scilicet ea ibidem veritatur. Ceterum vide, quæ supra demonstravimus (§. 131-132.).

§. 358.

An usucapio & præscriptio locum habeat inter Gentes. Usucapio juris naturalis est (§. 1023. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem cum Gentes inter se utantur jure naturali (§. 3.); usucapio quoque inter Gentes locum habet. Quod erat unum.

Enimvero cum præscriptio sit amissio juris ex consensu præsumto (§. 1024. part. 3. Jur. nat.), usucapio vero dominii acquisitio ex derelictione rei præsumta (§. 1021. part. 7. Jur. nat.), & jura, tanquam res incorporales (§. 497. part. 1. Jur. nat.), etiam in dominio sint (§. 216. part. 2. Jur. nat.); ex præsumta derelictione non minus præscribuntur jura, quam dominium acquiritur. Quamobrem cum usucapio locum habeat inter Gentes, per demonstrata n. 1. præscriptio quoque inter eas locum habet. Quod erat alterum.

Differentiam usucapionis & præscriptionis satis perspicue explicavimus (§. 1021. part. 3. Jur. nat.). Ea igitur observata, jus, quod in re habuerat, qui eam dereliquisse præsumitur, præscribitur, & idem possessor acquirat, consequenter rem usucapit. Quod si ergo jura consideres tanquam rem incorporalem, quæ est in

dominio; idem quoque facile intelligitur de Jure, veluti de imperio, quod derelinquenti præscribitur, possidenti acquiritur, quatenus scilicet in illo animus derelinquendi & consensus in acquisitionem a possessore factam præsumitur.

§. 359.

An inter Gentes usucapio & præscriptio ob silentium diuturnum inter Gentes non tam facile præsumitur, quam inter privatos. Usucapio nimirum nititur derelictione rei præsumta (§. 1021. part. 3. Jur. nat.); ac inde quoque pendet præscriptio, consensu nimirum in amissionem juris præsumto ex præsumto animo derelinquendi (§. 1024. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum rei derelictio ex silentio diuturno præsumatur, nisi manifestæ rationes in contrarium prostant (§. 1058. part. 3. Jur. nat.), ac ideo silentium, ex quo consensus præsumitur, debeat esse scientis ac volentis (§. 1055. part. 3. Jur. nat.), ut taceat, quando loqui poterat & debebat (§. 1054. part. 3. Jur. nat.), Gentes vero jus suum persequi nequeant nisi vi armorum, id quod non semper in potestate, nec consultum est; usucapio & præscriptio ob silentium diuturnum inter Gentes non tam facile locum habet, quam inter privatos.

Qui non ignorat, quantos bellum sumtus requirat & quantum cumulum malorum post se trahat, & quam parum valeant vires adversus potentiores; is in dubium minime revocabit, haud raro sitendum esse, quod loqui non sit consultum, & commodam expectandam esse occasionem, qua oblata jus suum vi persequi datur adversus reddere nolentem. Accedit

præterea, quod silentium quoque unius scientis ac volentis nocere nequeat aliis, quibus is facto suo jus quaesitum auferre nequit (§. 368. part. 3. Jur. nat.); id quod inprimis in imperiis obtinet, cum possessor imperii regnum derelinquere nequeat sine consensu populi & eorum, qui jus suo ordine succedendi habent. Præscriptio igitur inter Gentes, si ex solo silentio diu-

diuturno procedere debet, utique maximis difficultatibus obnoxia est, præsertim cum lis sub

judice nullo sit, utrum silentium fuerit scientis ac volentis, nec ne.

§. 360.

Præscriptio immemorialis dicitur, quæ nititur possessione immemoriali, seu si ^{Præscriptio immemorialis} initii præsentis possessionis memoria non extat, consequenter si ^{immemorialis} possessio immemorialis fuerit, probari nequit, utrum possessio a domino, an a non domino ad præsentem possessorem continuata fuerit.

Recte monet *Grotius* l. 2. c. 4. §. 7. tempus memoriam excedens non plane idem esse cum centenariis: memoria enim facti ultra centum annos scriptis conservari potest. Quando igitur extant scripta fide digna, quibus initium

possessionis præsentis probari potest, possessio immemorialis non est, cum jam constet a quoniam possessio ad præsentem possessorem continuata fuerit.

§. 361.

Præscriptio immemorialis juris naturæ est. Naturaliter enim quilibet possessor ^{An ea sit juris naturæ} præsumitur dominus rei, nisi prostant rationes probabiles in contrarium (§. 1033. part. 3. *Jur. nat.*). Enimvero si præscriptio immemorialis fuerit, ea nititur possessione immemoriali, ac per consequens probari nequit, utrum possessio a domino, an a non domino ad possessorem præsentem continuata fuerit (§. 360.), atque ideo prostant nequeunt rationes probabiles, quod præsens possessor dominus non sit, consequenter quo minus recte præsumatur. Quamobrem præscriptio immemorialis juris naturæ est.

Effectus nimirum præscriptionis immemorialis est, ut res in statu suo relinquatur, seu ut qui possidet maneat in possessione. Quod si enim vel maxime contingat, ut possessio ad præsentem possessorem a non domino continuata fuerit, de quo tamen constare nequit *per hypothesin*; possessio tamen juri naturæ minime adversatur, cum nemo rem a se possessam restituere teneatur, nisi qui restitutionem petit dominium sufficienter probaverit (§. 545. p. 2. *Jur. nat.*), qualis probatio hic deficit *per hypo-*

thesin. Alia vero est ratio, si constat, possessionem a prædone, seu non domino ad præsentem possessorem fuisse continuatam: tunc enim initium possessionis vitiosæ non amplius obscurum est, consequenter nec possessio immemorialis. Atque tum salvum mansit jus domini, seu ejus, ad quem dominium pertinet, quod quantumcunque tempus, cujus quippe in dominiorum & jurium quorumcunque translationem vis nulla est, eidem auferre minime potuit.

§. 362.

Quoniam præscriptio immemorialis juris naturæ est (§. 361.), jus vero naturæ obtinet inter Gentes (§. 3.), præscriptio quoque immemorialis inter Gentes ^{An locum habeat inter Gentes.} locum habet.

Non video, quicquam difficultatis in eo supervisse, modo significatus præscriptionis immemorialis non mutetur, & ad certum annum numerum restringatur. Neque enim qui possidet, sed qui rem petit, dominium sufficienter probare tenetur (§. 545. p. 2. *Jur. nat.*). Cumque constare in casu præscriptionis imme-

mortalis nequeat, possessionem a prædone, seu non domino ad præsentem possessorem fuisse continuatam (§. 153. part. 2. *Jur. nat.*), ac per consequens in peccato minime versatur, cum non adlit, cui rem restituere obligetur (§. 471. part. 8. *Jur. nat.* & §. 440. part. 1. *Phil. pract. univ.*).

§. 363.

Qui silentii diuturni rationes allegat, adversus eum non valet præscriptio. Cum ^{Quando non nocent diuturnum silentium.} enim silentium esse debeat scientis ac volentis, ut derelictio, unde pendet consensus in amissionem juris, præsumi possit (§. 1055. part. 3. *Jur. nat.*); ex diuturno silentio ideo præsumitur derelictio, quod credibile non sit, tanto

temporis spatium parti adversæ jus suum in notitiam venire non potuisse, aut nullam oblatam fuisse occasionem interpellandi. Quodsi igitur rationes silentii diuturni allegantur, ratio præsumtionis cessat, consequenter etiam præscriptio (§. 1024. part. 3. Jur. nat.), ac ideo non valet adversus eum, qui silentii diuturni rationes allegat.

Neino ad o absurdus erit, ut putet, solo lapsu temporis invito domino jus transferri posse. Quamobrem qui animum derelinquendi in altero præsumit, rationes probabiles, cur præsumat, habere debet (§. 244. p. 2. Jur. nat.). Quodsi ergo hæc refutantur contrarium ostendendo, præsumtio utique cadit: immo si pars adversa rationes saltem probabiliore allegare valet, ob quas præsumi potest vel ignorantia juris sui, vel defectus occasionis jus suum per-

sequendi, aut possessionem saltem interpellandi, præsumtio fortior vincit debiliorem. Levissima vero omnino est præsumtio, quæ sola temporis diuturnitate nititur. Atque ideo patet, quod supra jam monuimus (not. §. 359.), præscriptionem inter Gentes, quæ ex solo diuturno silentio procedere debet, maximis difficultatibus implicari, ut vix unquam ullius sit usus. Absit autem ut eam confundam cum præscriptione immemoriali (§. 360.).

§. 364.

De eo, qui signo quocunque sufficienter indicat, se jus suum remittere nolle. Si quis signo quocunque sufficienter indicat, se jus suum remittere nolle, etiam si id non persequatur, adversus eum non valet præscriptio. Etenim quod quis sufficienter indicat, quando ad verum dicendum obligatur, id adversus ipsum pro vero habetur (§. 427. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem si quis signo quocunque sufficienter indicat, se jus suum remittere nolle, pro vero quoque contra ipsum haberi nequit, quod ideo remittere velit, quia id non persequitur (§. 28. Ontol.). Quamobrem cum nemo jus suum amittat, ac per consequens adversus eum non valeat præscriptio, nisi consensus in amissionem juris præsumi possit (§. 1024. part. 3. Jur. nat.); si quis signo quocunque sufficienter indicat, se jus suum remittere nolle, etiam si id non persequatur, adversus eum præscriptio non valet.

Pertinet huc protestatio, quando scilicet quis contradicit, si quid committitur juri suo adversum. Unde vulgo dicitur, protestando conservari jus suum. Similiter huc pertinet, si, qui imperium remittere nolit, titulum & insignia regia usurpat, quamvis regnum non possideat. Ne lites inextricabiles inter Gentes oriantur, nonnisi vi armorum terminandæ, immo ne quidem hoc modo semper terminandæ; consultum omnino est, ut, qui jus suum

conservare velit, remittere autem nolit; voluntatis quoque suæ signa manifesta edat, quantum in potestate est. Controversiæ enim de causis silentii diuturni inter Gentes, quarum lites sub iudice nullo sunt, & rationes probatu difficiles ut plurimum habent, difficillime dirimuntur, nec bellum modus aptus est ad eas definiendas, etsi huc tandem tanquam ad sacram anchoram sit confugiendum.

§. 365.

Quomodo ob factum, vel non factum alterius jus præscribitur. Si quis ea facit, vel non facit, quæ facere minime poterat aut non facere, nisi jus suum remitteret; adversus eum valet præscriptio. Etenim si quis ea facit, vel non facit, quæ facere minime poterat, aut non facere, nisi jus suum remitteret, is sufficienter indicat, se jus suum conservare nolle: quodsi enim conservare vellet, opus omnino foret, ut diceret, se hoc facere, vel non facere, salvo jure suo. Quoniam itaque quod quis sufficienter indicat, quando ad verum dicendum obligatur, id contra ipsum pro vero habetur (§. 427. part. 3. Jur. nat.); si quis ea facit, vel non facit, quæ facere minime poterat, aut non facere, nisi jus suum remitteret, adversus eum pro vero habetur, quod remittere velit, ac per consequens in amissionem juris sui consentiat. Valet igitur adversus eum præscriptio (§. 1024. part. 3. Jur. nat.).

Excipi nimirum non potest, se hoc fecisse; vel non fecisse, salvo jure suo. Cum enim mens alterius nemini pateat, nisi signis manifestis indicetur; necesse omnino erat, ut suffici-

cienter indicaret, factum hoc, vel non factum juri suo nocere minime debere. Alias admittendæ forent reservationes mentales (§. 231. part. 3. Jur. nat.), quibus omnis negotiis humanis demeretur certitudo, & quæ illicitæ ipsaque naturæ lege prohibita sunt, quando ad animi nostri sensa alteri indicanda obligamur (§. 237. part. 3. Jur. nat.). Immo si tacite istius-

modi exceptiones in verbis & factis admittendæ essent, constare minime posset, quid contra loquentem, vel facientem pro vero habendum sit. Qui ergo mentem suam alteri sufficienter non indicat, quando indicare debet; is sibi imputet, quod juri suo nocuerit. Præsumtionem derelictionis ex facto positivo jam alibi demonstravimus (§. 1053. p. 3. Jur. nat.).

§. 366.

Præscriptio ob silentium longissimi temporis convenit juri Gentium voluntario. Etenim cum Gentes singulæ, quatenus in civitatem maximam coivisse intelliguntur, universis quoque sese obligasse intelliguntur, quod commune bonum promovere, & universis singulis, quod ipsarum bono in particulari prospicere velint (§. 12.), in hoc quoque consentire debent, ut unaquæque jure suo quiete fruatur (§. 4. part. 8. Jur. nat.), consequenter ut imperia aliaque jura tandem sint certa, nec semper maneant in incerto. Quamobrem cum lex naturæ det jus ad eos actus, sine quibus dominiorum, consequenter etiam aliorum jurium quorumcunque, quæ non minus ac res corporales in dominio sunt (§. 216. part. 2. Jur. nat.), certitudo obtineri nequit (§. 1050. part. 3. Jur. nat.), præscriptione autem ob silentium longissimi temporis inter Gentes non admittenda, imperia & jura alia Gentium incertitudini obnoxia maneant, quæ post longissimum tempus causam bello dare potest, quo nihil magis saluti Gentium adversari nemo in dubium revocare auit; in præscriptionem ob silentium longissimi temporis Gentes, quatenus in civitatem maximam coivisse intelliguntur, consentire debent. Quoniam itaque jus Gentium voluntarium est, quod ex notione civitatis maximæ derivatur (§. 22.); præscriptio ob silentium longissimi temporis juri Gentium voluntario convenit.

An præscriptio longissimi temporis conveniat juri Gentium voluntario.

Grotius præscriptionem inter Gentes ad jus Gentium voluntarium refert, quas ad eam provocasse ex Annalibus probat. Quoniam is jus Gentium voluntarium ex consensu Gentium moratorium deducit (not. §. 20.), ac ideo ab aliis id pro figmento habetur, quia exprefsus Gentium consensus probari nequit, immo nec consensus nonnullarum alias obligare valet; præscriptio quoque inter Gentes non admittitur, quam tamen nos etiam naturaliter in certis casibus valere ostendimus (§. 358. & 1099.). Quod si vero a jure naturæ recederis, quia præscriptio ob silentium diuturnum difficilis est probationis, si ea hoc solo nitatur; non tamen a vero aberrat Grotius affirmans, jus Gentium voluntarium eidem minime oblat. Rationes enim eorum, quæ ad jus Gentium voluntarium referuntur, non intrinsecæ sunt, quales in jure naturæ requiruntur, ex ipsis dominii, seu proprietatis, atque imperii notionibus petita, sed extrinsecæ, a fine civitatis maximæ desumptæ (§. 14.), non diversæ ab iis, ob quas jus civile ex naturali efficiendum (§. 22.). Quemadmodum itaque dantur rationes legum civilium, quæ a fine civitatis in genere civitatum omnium communi desumptæ pariunt jura civilia civis civitati convenientia, & per quas earum recitudo definienda; ita quoque rationes ex fine civitatis maximæ, in quam ipsa natura Gentes coegit (§. 9.), quatenus nimirum certa officia præscribit Gentibus ipsa lex naturæ, in auctoritatibus demonstrata, desumptæ pariunt jus

inter Gentes, quod illius obtinendi causa admittendum, utut a jure naturæ perinde ac civile recedat. Nimirum cum civitas maxima non minus conveniat juri naturæ (§. 9.), quam civitates particulares (§. 26. part. 8. Jur. nat.), ipsa lex naturæ Gentes obligat ad finem civitatis maximæ consequendum, consequenter jus dat ad ea constituenda, sine quibus finis præ conditione humana obtineri nequit, licet a rigore juris naturæ abeat. Quare cum absonum non videatur, ut præscriptio valeat inter cives in Rep. bene constituta, cum interfit Reip. ne dominia maneant in incerto; nec absurdum existimari potest, ut præscriptio longissimi temporis inter Gentes sit locus, cum multo magis eorum interfit, ne ipsarum dominia & imperia semper sint incerta. Obligatio, quæ tenet singulos, ne negligentes sint (§. 1046. part. 3. Jur. nat.), sed potius diligentes in inquirendo in res suas, quæ forsitan in alterius potestatem venerunt, nec non in jura sibi competentia (§. 1047. part. 3. Jur. nat.), & ut operam dent pro virili, ne dominia aliorum maneat in incerto (§. 1052. part. 3. Jur. nat.), tenet etiam Gentes (§. 3.), consequenter etiam lex naturæ dat jus ad ea Gentibus, sine quibus dominiorum & imperiorum certitudo inter ipsas obtineri nequit (§. 157.) part. 1. Phil. pract. univers.). Atque ideo Gentes recte in ea consentisse præsumuntur, quia consentire debuerunt, prouti ex supra jam annotatis (not. §. 9. & not. §. 12.) abunde liquet. Lex naturæ non mi-

minus consulit felicitati Gentium, quam singulorum, etiam quatenus minus malum tolerandum, ut evitetur majus. Jus igitur Gentium voluntarium non magis figmentum dici meretur, quam si quis jura mere civilia figmentis non tolerandis accensere vellet. Jus Gentium

voluntarium adversari rigori juris naturalis; nemo sanus diffretur; aut inde minime sequitur, inter Gentes minime tolerandum esse, ut ab eodem ne latum quidem unguem recedatur, si eum cum salute Gentium collidi in casu emergente contingat.

§. 367.

De jure Gentium pactio quoad prescriptionem. Si Gentes vicinæ de præscriptione inter se conveniunt; eo modo valebit præscriptio, quo conventum fuerit. Quoniam pacta sunt servanda, seu naturaliter obligant (§. 789. part. 3. Jur. nat.); si gentes vicinæ de præscriptione inter se conveniant, in se invicem jus exigendi transferunt, ut valeat præscriptio & ea, de quibus conventum fuit (§. 430. part. 3. Jur. nat.). Cumque jus aliquod in alterum transferens prouti sibi visum fuerit definire possit, quomodo translatum esse debeat (§. 11. part. 3. Jur. nat.); si Gentes vicinæ de præscriptione inter se conveniunt, eo modo valebit præscriptio, quo conventum fuerit.

Conventione Gentium de præscriptione non modo quasi pactum, quo nititur jus Gentium voluntarium, mutatur in pactum perfectum; verum etiam eidem addi possunt, quæ jure isto definita non sunt, aut saltem difficillime definiuntur, vel ob circumstantias latentes, aut non satis certas in casu emergente definiri nequeunt. Quamobrem cum præscriptio inter Gentes ob diuturnum silentium difficulter præsumatur (§. 359.) & præsumtio tota nitatur rationibus nonnisi probabilibus (§. 244. part. 2. Jur. nat.), quibus alia probabiles opponi possunt (§. 578. Log.), æstimatio autem graduum probabilitatis disceptationi obnoxia sit; consilium utique est, ut Gentes vicinæ de præscriptione inter se conveniant, juri itaque pactio consentaneum est, ut perinde ac lege civili præscriptio ad certum annorum numerum restringatur, quamvis non eundem, quem leges civiles volunt: neque enim quæ sunt arbitrii humani destituuntur ratione, eæ ita potius, quam aliter determinentur, & hæc non eadem præcise est inter Gentes & inter singulos. Suadet etiam conventiones de præscriptione inconstantia hominum in admittendo jure

etiam sibi non incognito; nisi ex pactis manifestis ortum trahat. Is enim esse solet mos pleborumque hominum, ut jus aliquod valere velint contra alios, non vero contra se. Etsi itaque Rector alicujus civitatis, quando ipsi præscriptio opponitur, regeat se nullam inter Gentes agnoscere præscriptionem; non tamen inde inferri potest, quod eandem in genere rejiciat. Quodsi enim præscriptio ipsi utilis foret, vix dubitandum est, quin eandem pro se allegaturus sit. Absolum igitur est per istiusmodi exempla provare velle, quod inter Gentes nec naturaliter, nec jure Gentium voluntario valeat præscriptio. Et si opinione Rectorum civitatis standum; eorum ejus testimonium plus valere debet, contra quem allegatur præscriptio, quam hujus, qui eam pro se allegat? Facile itaque patet, per istiusmodi exempla nihil defini posse, sed quæ dubia sunt in disceptationem deduci. Obiter quasi monemus, eos; qui jus Gentium voluntarium pro figmento habent, multa tamen admittere, quæ nonnisi ad hoc jus referri possunt, prouti luculenter constabit, ubi de jure belli acturi sumus.

C A P U T IV.

De Fœderibus & aliis pactionibus Gentium, ac sponſionibus.

§. 368.

Potestates simpliciter, in oppositione autem ad minores *Potestates summæ* dicuntur personæ, quibus imperium summum in civitate competit. Itaque *Potestates summæ sunt Rectores civitatis, qui summum imperium habent* (§. 42. part. 8. Jur. nat.), ac *populi liberi in democratia* (§. 131. part. 8. Jur. nat.). Idiomate patrio vocantur die *Geraltigen*. *Potestates minores* appellantur personæ, quæ partem quandam imperii dependenter a potestate summa & ejus nomine exercent, veluti magistratus (§. 162. part. 8. Jur. nat.) & belli duces, de quibus inferius. Idiomate patrio die *Obern* appellantur.

Potestates summæ & minores quam dicantur.

Quoniam significatus vocabuli potestas Latine convenit & apud *Grotium* aliosque autores, qui de Jure Gentium agunt, usurpatur, ideo quoque in præſenti materia eadem appellatione uti voluimus. Quamvis vero potestatis vocabulum sine adjecto indifferenter de Rectoribus civitatum ac populis liberis atque magistratibus a

ſcriptoribus Romanis adhibeatur, id quod etiam accidit vocabulo Germanico die *Obern*; cum tamen in præſenti argumento potestates summæ a minoribus ſollicite ſint diſtinguendæ, nos quoque cum *Grotio* vocabulo non utemur niſi cum adjecto.

§. 369.

Fœdus dicitur pactum a ſummis potestatibus boni publici cauſa in perpetuum, vel longius ſaltem tempus inter ſe initum. Pacta vero, quæ præſtationes tranſitorias, ſeu non iterandas continent, *Pactionum* nomen retinent.

Fœdera quid ſint: quid pactiones.

E. gr. Si duæ Gentes de auxiliis in bello ſibi invicem præſtandis conveniunt; pactum hoc dicitur fœdus: aut ſi Gens una alteri permittit, ut ob annonæ caritatem frumentum in re-

gione ſua coemat, pactio erit. Iſtiusmodi quoque pactio ſunt induciæ mortuorum ſepeliendorum cauſa poſt prælium factæ.

§. 370.

Quoniam fœdus pangitur a ſummis potestatibus (§. 369.) conſequenter ab iis, qui imperium summum habent (§. 368.), in democratia autem imperium summum eſt penes populum (§. 131. part. 8. Jur. nat.), in monarchia penes monarcham (§. 133. part. 8. Jur. nat.), in ariſtocratia penes optimates (§. 135. part. 8. Jur. nat.), in Regno autem certo modo limitatum, vel diminutum eſſe poteſt (§. 139. part. 9. Jur. nat.); ita ut Rex quædam facere vel non poſſit, vel ſaltem ſine populi, aut certorum aliorum conſenſu facere nequeat; in ſtatu populari fœdera pangi nequeunt niſi a populo, in monarchia a monarcha, in ariſtocratia ab optimatibus, in regno vel a Rege, aut cum populi vel certorum aliorum conſenſu, vel ſine eo, vel a populo, aut certis quibusdam aliis, prout legibus fundamentalibus fuerit definitum.

Quoniam fœdera pangi poſſunt.

Mixtarum Rerump. formæ continentur legibus fundamentalibus, ac ideo ex his patet, cuiusnam jus fœdera pangendi competit, aut ſi in Regem, vel optimates tranſlatum certa lege, quomodo Rex, vel optimates jus iſtud exercere debeat. Quemadmodum originarie imperium civile eſt penes populum univerſum (§. 33. part. 4. Jur. nat.): jus quoque percutiendi fœ-

dera originarie penes eundem eſt. Quemadmodum vero populus pro lubitu imperium in perſonam unam, vel plures conjunctim tranſferre poteſt, & a voluntate ipſius dependet, qua lege idem tranſferre velit (§. 36. p. 8. Jur. nat.) ex modo tranſlationis dijudicandum, quantum ſit jus Rectoris civitatis in fœderibus feriendis.

§. 371.

§. 371.

Qualis con-
sensus populi
ad fœdus in
democratia
requiratur. Quia in democratia seu statu populari fœdera iniri nequeunt nisi a populo (§. 370.), in hac autem Reip. forma pro totius populi voluntate habendum, quod parti majori visum fuerit, nisi expresse de nonnullis aliter fuerit conventum, scilicet ut nonnisi vota unanimia concludant, vel certus votorum numerus vincat (§. 157. part. 8. Jur. nat.); in statu populari validum est fœdus, in quod pars major populi consentit, nisi expresse fuerit conventum, ut ad faciendum fœdus unanimia vota adsint, vel certus votorum numerus vincat.

Et si in statu populari imperium plenum & summum sit penes populum (§. 131. p. 8. Jur. nat.); modus tamen exercendi imperium certis legibus adstringi potest. Ac ideo in statu populari dari quoque possunt leges fundamentales (§. 77. p. 8. Jur. nat.), ex quibus iudicium fieri debet de jure faciendi fœdera.

§. 372.

De manda-
to faciendi
fœdus. Cum fœdera sint pacta, quæ fiunt a summis potestatibus (§. 269.), perinde vero sit, sive quis per se, sive per alium quid faciat, ut mandatum faciendi fœdus habeat, cui id faciendum nomine suo a potestate summa committitur (§. 640. part. 4. Jur. nat.); fœdus facere possunt, qui mandatum a summa potestate habent.

Nec Gentes ipsæ convenire possunt fœderum pangendorum causa, nec eorum Rectores facile ipsi hujus rei causa conveniunt. Quamobrem negotium hoc aliis mandant, veluti legatis, de quibus infra agetur. Unde Livius dicit fœdera fieri jussu potestatis summæ. Quantum vero sit jus eorum, quibus hoc negotium mandatur, ex mandato definiendum, cujus fines excedere nequit qui mandatum habet. Quamobrem quæ dudum alibi, parte nimirum quarta Juris naturæ, de mandato demonstrata sunt; ea ad præsens quoque negotium applicanda veniunt.

§. 373.

De pactis
privatis
summarum
potestatum. Porro quia fœdera boni publici causa fiunt (§. 369.); si summæ potestates, veluti Reges, inter se paciscuntur de rebus privatis, seu ad privatam ipsarum utilitatem spectantibus, vel etiam summa potestas cum homine quodam privato extraneo, pactum hoc fœdus non est.

Nimirum ad fœdus utrumque requiritur, ut paciscentes sint summæ potestates & ut materia, de qua fit pactio, ad bonum publicum pertineat. Quod si alterutrum deficiat, fœdus non erit, sed pactum privatum censetur. Ita si Rex quidam cum Rege alio paciscatur, ut certam vini quantitatem pro certo pretio sibi vendat; pactum hoc non erit nisi privatum. Consideranda hic est differentia, quæ inter actus Regis regios, & privatos intercedit (§. 284. part. 8. Jur. nat.), cum quoad actus privatos is spectetur tanquam privatus, nec alio jure, quam jure privatorum fruatur (§. 285. part. 8. Jur. nat.). Similiter si Rex quidam cum quibusdam subditis alterius contrahit, ut certas merces in regionem suam convellant; pactum hoc privatum est, etsi ob utilitatem publicam initium.

§. 374.

Quantam de
fœderibus
tenenda. Denique cum foedera pacta sint (§. 369.), promissa continentia (§. 788. part. 3. Jur. nat.), Gentes autem & earundem Rectores, in quos jus populi translatum (§. 32. 33. part. 8. Jur. nat.), jure naturæ inter se utantur (§. 3.); Quæ de pactis atque promissis in jure naturæ demonstrata sunt, de fœderibus quoque valent.

Superfluum itaque foret ea repetere, quæ in parte tertia Juris naturæ de pactis atque promissis, quæ pacta continent (§. 788. part. 3. Jur. nat.), prolixè demonstrata sunt.

§. 375.

§. 375.

Cum de fœderibus valeant, quæ de pactis in Juræ naturæ demonstrata sunt (§. 461. ^{Quædam} *part. 6. Jur. nat.*), in pactis autem verborum suorum interpret esse possit (§. 461. ^{terpretatio-} *part. 6. Jur. nat.*), nec promissario permittendum, ut verba promittentis interpretetur eo sensu, quo eadem intellecta velit (§. 463. *part. 6. Jur. nat.*), sed eadem jus sit cogendi promissorem ad id, quod recta interpretatio suggerit (§. 466. *part. 6. Jur. nat.*); in fœderibus quoque neutra pars verborum suorum interpret esse potest; nec promissario permittitur verba promittentis eo sensu interpretari, quo eadem intellecta velit, sed competit jus cogendi promissorem ad id, quod recta interpretatio suggerit, consequenter ea, quæ sit per regulas interpretandi cap. 6. *Jur. nat.* (§. 465. *part. 6. Jur. nat.*).

Quoniam fœdera utilitatis publicæ causa panguntur (§. 309), cum qua utilitas Rectoris civitatis ætissimo vinculo coheret, etiam si seponatur pseudopoliticorum insulsa opinio, quasi populus sit propter Rectorem civitatis & ideo in Rep. omnia sint metienda ex utilitate ejusdem privata; nihil facilius contingit, quam ut fœderatorum pars utraque tam verba sua, quam alterius ita interpretari velit, prouti sibi utilis. Fieri itaque nequit, quam ut oriantur controversiæ inter fœderatos de eo, quod promissum est in fœdere, aut exceptum, non aliter terminandæ, nisi admissa interpretatione juxta regulas facta, quas utraque fœderatorum pars tanquam veras admittere tenetur (§. 464.

part. 6. Jur. nat.). Sane qui interpretationem hanc rejicit, injuriam parti alteri facit (§. 466. *part. 6. §. 859. part. 1. Jur. nat.*); propterea vero dici nequit, interpretationem fœderum esse inutilem, & controversias non nisi vi armorum terminandas. In Jure Gentium queritur, quid rectum sit & quid Gentes earumque Rectores facere debeant, non vero quid faciant necesse sit, si veritati manus victas dare nolint: alias omne Jus Gentium dicendam foret inutile, & Gentibus tribuenda foret licentia agendi, quasi in statu ipsarum valeat bellum omnium contra omnes, ita ut unicuique liceat, quod potest, insuper habita justitia in Gentibus earumque Rectoribus, quæ a civibus exigitur.

§. 376.

Gentes earumque Rectores fœdera & promissa servare, nec fidem datam fallere naturaliter obligantur. Fœdera enim pacta sunt (§. 369.) & pacta promissiones continent (§. 788. *part. 3. Jur. nat.*). Quamobrem cum naturaliter obligemur servare pacta (§. 789. *part. 3. Jur. nat.*) & promissa (§. 431. *part. 3. Jur. nat.*), nec fidem datam fallere (§. 765. *part. 3. Jur. nat.*); quæ vero de pactis & promissis in Jure naturæ demonstrata sunt, de fœderibus quoque, quæ a summis potestatibus (§. 369.), consequenter a Gentibus earumque Rectoribus panguntur (§. 368. *b.* & §. 33. *42. part. 8. Jur. nat.*), valeant; Gentes quoque earumque Rectores fœdera & promissa servare, nec fidem datam fallere naturaliter obligantur.

De fœderibus & promissis servandis in Gentibus earumque Rectoribus; nec fidei datam fallendæ

Nihil magis laudem Gentibus earumque Rectoribus conciliat, quam fides integra & illibata, cum maxime intersit, ne fides data fallatur, si fœdera fuerint iusta. Quamobrem cum non modo Gentes (§. 49.), verum etiam in primis earum Rectores studere debeant, ut eadem gloriam mereantur, nec quicquam committere, quod eandem imminuere, aut labefactare possit (§. 51.); Gentibus quoque earumque Rectoribus curæ habendum, ut sint fidei pleni, constantes atque tenaces. Nihil magis famam Gentis, aut Rectoris Gentis apud Ge-

tes exteras inquinat quam perfidia. Insulsa est eorum ambitio, qui cum inter Gentes alias emnere volunt & ad nominis gloriam contendunt, potestatis freti fidem fallere religioni sibi minime ducunt. Aversantur perfidiam nomen, merito exosum inter Gentes, quasi vero perfidus non sit, qui contrarium ejus facit, ad quod faciendum fidem suam adstrinxit (§. 766. *p. 3. Jur. nat.*). Sed ea est hominum temeritas, cuius etiam labe inficiuntur summæ potestates, ut esse non erubescant, qui nominari nolunt.

§. 377.

Ex fœderibus perfecta nascitur obligatio & jus perfectum acquiritur. Fœdera Quædam obligantur pacta sunt (§. 369.), consequenter promissiones ab una parte factas, ab altera. *Qualis obligatio.*
Wolffii Jus Gentium. S alte-

et abatur. & altera acceptatas continent (§. 788. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum promissio
quale jus acquiratur ex fœderibus. for promissario perfecte sese obliget (§. 363. part. 3. Jur. nat.), & promissario ad id, quod promissum est, jus perfectum competat (§. 364. part. 3. Jur. nat.); ex fœderibus perfecta nascitur obligatio & jus perfectum acquiritur.

Facta & per consequens fœdera inter Gentes non alio fine introducta, quam ut homo unus alium & Gens una aliam sibi perfecte obligaret ad quid præstandum, quo indiget, ita ut jure perfecto ad id, quod præstandum, cum jam gaudeat, id non amplius petere, sed exigere,

& præstare nolentem ad præstationem vi adigere possit (§. 235. part. 1. Phil. præf. univ.). Fœdera igitur maximæ utilitatis sunt inter Gentes, quæ tamen in casum it, si fidem fallere liceat fiducia potentis.

§. 378.

Quoniam ex fœderibus acquiritur jus perfectum (§. 377.), qui fœdus violat, *An violatio fœderis sit injuria.* jus perfectum alterius partis violat. Quamobrem cum violatio juris perfecti injuria sit (§. 859. part. 8. Jur. nat.) Qui fœdus violat, parti alteri injuriam facit.

Hoc notandum est, ut constet, quale jus competat fœderato in violatorem fœderis. Me vero vel tacente patet, violari fœdus, si com-

mittatur, quod eidem contrarium, vel non præsteatur, quod vi ejusdem præstandum.

§. 379.

Gentes fœderatae quænam sint.

Gentes fœderatæ dicuntur, quæ fœdus quoddam iniverunt. Et eodem significato *Reffores* quoque *civitatam fœderati* dicuntur. Idiomate patrio *D. undsgenossen* appellantur.

Sumitur vocabulum subinde in significato strictiori proiis, qui fœdere se tuendi juncti sunt,

seu fœdus de auxiliis in bello sibi invicem præstandis pepigerunt.

§. 380.

Ad quidnam Gentes fœderatae sibi invicem tenentur.

Quoniam Gentes fœderatæ fœdus quoddam iniverunt (§. 379.), ex fœderibus autem perfecta nascitur obligatio (§. 377.) servandi scilicet quod in fœdere promissum (§. 376.); Gentes fœderatæ sibi invicem perfecte obligantur ad præstanda ea, de quibus in fœdere conventum (§. 430. part. 3. Jur. nat.), consequenter cum fidem datam fallere non debeant (§. 376.), ne fallere velle videantur, sibi invicem ea prompte præstare debent.

Fides laudem conciliat Gentibus earumque Rectoribus. Maxime autem elucet ex promptitudine præstandi ea, de quibus in fœdere conventum. Quamobrem cum hæc ipsa promptitudo probet, Gentem esse fidei plenam atque tenacem; Gens, quæ eadem plurimum præstat,

gloria maxime excellit, & ex adverso gloria ejus multum decedit, si ægre ac difficile ad illud præstantum adducitur. Constat autem præstationes esse duplices, affirmativas & negativas, quarum illæ in dando & faciendo, hæc in omittendo consistunt.

§. 381.

An fœdera facereliceas antea jam factis contraria.

Fœdera inire non licet fœderibus cum alia Gente jam contractis contraria. Si enim fœdera ineuntur fœderibus cum alia Gente jam contractis contraria; in iis promittuntur, quæ vi fœderis antea contracti præstare non licet. Quamobrem cum fœdera sint servanda (§. 376.), consequenter ea præstanda, quæ in fœdere promissa sunt (§. 430. part. 3. Jur. nat.), impossibile est, ut utrumque fœlus servetur, consequenter fides data fallenda: quod cum sit illicitum (§. 376.), nec fœdera inire licet fœderibus cum alia Gente jam contractis contraria.

E.g. ponamus convenſum eſſe in priori fœdere, ut mihi ſoli certas merces vendas; non licet fœdus inire cum alio, ut eidem quoque merces iſtiusmodi emere apud te liceat. Similiter ſi promiſeris te tertio cuidam auxiliis non miſurum, ſi bello implicetur; fœdus cum eo pangere non licet de mutuis auxiliis mittendis, ſi alteruter veſtrum bello imperatur. Quod ſi enim pactum prius ſervandum, in caſu priori nemini niſi mihi merces conventæ vendendæ ſunt; in poſteriori tertio auxilia non mitten-

da, ſi bello impetitur: in utroque igitur caſu poſterius fœdus iniri nequit abſque animo ſidem datam fallendi in fœdere priori, immo fœderis prioris violatione. Quando quis fœdus inicit, cum ſe perfecte obliget ad præſtandum id, quod promittit (§. 377.), libertatem ſuam quoad actum contrarium promiſſo alienat (§. 360. p. 3. Jur. nat.). Quamobrem non amplius a voluntate ipſius dependet, utrum contrarium tertio cuidam promittere velit, nec ne.

§. 382.

Si diverſo tempore fœdera pangantur cum diverſis Gentibus, quæ prius ineuntur, dicuntur *priora*; quæ poſt alia jam facta demum ſunt, *poſteriora*.

Fœdera
quam
priora, quam
nam poſte-
riora dicantur.

Quomvis hæc ſine explicacione intelligi poſſe videantur, brachyologiæ tamen cauſa explicanda erant, ne in ſequentibus aliquid obſcuri-

tatis ſuperſie. Opus etiam habemus in diſciplinis terminis, ne conciſe dicta videantur non ſur- ſufficienter determinata.

§. 383.

Fœdera poſteriora prioribus contraria injuſta ſunt, nec naturaliter valida. Ete. De fœderum ex fœderibus jus perfectum acquiritur (§. 377.). Quod ſi ergo fœdera incap- ſtari nequeat, niſi priora violentur fœdera; poſteriora fiunt contra jus perfe- etum ejus, cum quo priora inita ſunt (§. 239. part. 1. Pbil. præſ. univ.). Quamobrem cum injuſtum ſit, quod eſt contra jus alterius (§. 61. part. 1. Pbil. præſ. univ.); fœdera poſteriora prioribus contraria injuſta ſunt. Quod erat unum.

Quod ſi fœdera poſteriora contraria fuerint prioribus, in iis promittuntur, quæ ſalvis fœderibus prioribus promitti nequeunt, conſequenter perinde eſt, ac ſi rem, quam non amplius habet qui fœdus poſterius inicit, promitteret. Quamobrem cum promiſſio invalida ſit, ſi quis promittit rem, quam ſe non amplius habere novit (§. 637. part. 3. Jur. nat.); fœdera poſteriora, quæ prioribus contraria ſunt, naturaliter invalida ſunt. Quod erat alterum.

Patet per ea, quæ paulo ante annotata ſunt (not. §. 381.), fœdere priori inchoatam libertatem promittendi contrarium ejus, quod in iſto promiſſum fuit, fuiſſe alienatam, cum antea eadem polleret promiſſor (§. 386. p. 3. Jur. nat.). Paradoxum igitur videri minime debet, quod in demonſtracione partis poſterioris contrarium ejus, quod in fœdere priori promiſſum, æquiparetur rei, quam non amplius habemus. Poterat etiam æquiparari rei, ſi mavis, quæ alteri jam antea promiſſa: quo in caſu promiſſio poſterior etiam invalida (§. 681. part. 3. Jur. nat.). Nimirum quando tibi promitto me hoc futurum, utique ſimul promitto me non fa-

cturum contrarium, quod ſalvo iſto fieri nequit. Quamobrem ſi contrarium alteri promitto, perinde omnino eſt, ac ſi quod tibi me daturum promiſi, tibi non dare, ſed alteri potius vellem. Aſt quoniam hoc non adeo evidens videtur, quam ſi contrarium promiſſo priori æquiparetur rei, quam non amplius habemus, in demonſtracione hoc potius ſubſidi- uti maluimus. Ceterum ſi in fœdere poſtiori continetur, quod ſalvo priori præſtare nequit, promiſſio quoque facta intelligitur de eo, quod moraliter impoſſibile, ac ideo fœdus invalidum reddit.

§. 384.

Quoniam fœdera poſteriora prioribus contraria naturaliter non valent (§. De fœderibus, quæ ex parte va- lent, ex parte non va- lent.); ſi fœdus poſterius præſtationes multiplices contineat, quarum aliæ fœderi prioris non contradicunt, aliæ autem contradicunt, ita ut utrumque fœdus quoad hæcæ ſimul ſervari non poſſit, fœdus quoad illas ſubſiſtit, quoad hæcæ vero non valet.

S. 2.

Ni.

Nimirum fœdus posterius vitio tantummodo laborat quoad præstationes posteriores, non autem quoad priores. Quamobrem ratio nulla est, cur quoad priores subsistere non debeat;

licet quoad posteriores subsistere non possit: Juri tertii tantummodo adversatur fœdus posterius, quatenus continet quidpiam, quod salvo jure tertii præstari nequit.

§. 385.

De fœderibus inchoatis cum duobus eadem causa.
Fœdera de eadem causa cum duobus inire licet, si idem duobus præstari potest.
 Quodsi enim de eadem causa cum duobus fœdus pangatur, cum fœdus pactum sit (§. 369.), ac ideo promissionem contineat (§. 788. part. 3. Jur. nat.), idem bis promittitur. Quamobrem cum promissio utraque valeat, si idem bis promittatur & bis præstari possit (§. 682. part. 3. Jur. nat.); fœdera quoque de eadem causa cum duobus inire licet, si idem duobus præstari potest.

Ita cum duobus fœdus commerciorum causa inire licet, si id fiat sine præjudicio fœderati prioris, cum merces exteris vendenda utrique fœderatorum sufficiant, aut saltem nihil fuerit in priori fœdere dictum, quo jus fœderati ad certam mercium quantitatem extenditur: Similiter auxilia in bello duobus promitti possunt, si vel duobus simul mitti possint, vel non con-

tingat eodem tempore utrumque fœderatorum bello implicari. Quoniam posterius non præsumitur, fœdus posterius propterea injustum non est, quod contingere possit, ut uterque fœderatorum bello uno eodemque tempore implicetur. Sed casus hic particularis in sequentibus accuratius discutiendus erit.

§. 386.

Quinam in casu collisionis præferentur.
Quodsi in hypothese propositionis præcedentis casus emergat, in quo utrique fœderatorum simul præstari nequit, quod promissum; fœderatus prior præferitur posteriori.
 Quoniam enim fœdus inire non licet fœderi cum alia Gente contracto jam antea contrarium (§. 381.); quando fœdus de eadem causa cum duobus pangitur, posterius tacitam hæc habet clausulam, si salvo jure prioris præstari possit, quod promittitur, aut, quod perinde est, quamdiu idem utrique fœderato præstari potest. Quodsi ergo casus emergat, in quo utrique fœderatorum simul præstari nequit, quod promissum est, cum exceptio sit faciendæ (§. 539. part. 6. Jur. nat.), per pactum posterius autem jus ex priori quæsitum tolli non possit, per demonstrata, fœderatus prior præferendus posteriori.

Promissio fœderato posteriori facta æquipollet conditionatæ, cum subicit tacita hæc exceptio, si per jus fœderati prioris fieri licuerit, seu nisi jus fœderati prioris obstet: ast quæ facta est fœderato priori, ea absoluta est & omnem tacitam exceptionem respicit. Quodsi ergo

fœderatus posterior præferretur priori, id foret contra jus hujus, adeoque eidem injuria fieret (§. 859. part. 1. Jur. nat.), quod in casu altero, quo idem postponitur, non metuendum est. Confer, quæ alibi demonstravimus (§. 546. part. 6. Jur. nat.).

§. 387.

Si fœdus prius jam expiravit.
Si fœdus prius jam expiravit, id minime obstat, quo minus contrarium cum alio pangatur.
 Etenim si fœdus prius expiravit, jus quoque ex eo quæsitum omnino extinctum est: id quod per se patet. Quamobrem si pangatur fœdus cum alio priori contrarium, eo ipso tamen nihil committitur, quod sit contra jus illius, cui antea fœdere junctus quis erat (§. 239. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem si fœdus prius jam expiravit, id minime obstat, quo minus contrarium cum alio pangatur.

Æg. ponamus conventum esse, ut certæ quædam merces per decennium non vendantur certæ cuidam Genti. Quodsi decennium fuerit præterlapsum, fœdus prohibitionem continens expiravit, consequenter tibi jam liberum est Genti huic merces istas vendere. Quodsi ergo

cum hoc fœdus in eas ut merces istas non nisi ipsi vendas, nihil sit contra fœdus prius, sed hoc potius minime obstat, quo minus fœdus posterius in eas: Dico non sine ratione, fœdus prius, quod expiravit, minime obstat, quo minus posterius, quod cum alio pangitur, sit.

ei contrarium! neque enim jam quaeritur de eo, quod aequitati consentaneum. Hoc nimirum per alias rationes ab officiis Gentium erga se invicem in casu particulari desumendas definiendum. Hic tantummodo quaeritur, quid salvo jure ex priori foedere quaesito fieri possit.

quod cum nullum sit, quamprimum foedus expiravit, nullam quoque attentionem meretur, nec in pactione foederis posterioris aliquod momentum habet. Ita fieri potest, ut, qui erat in bello socius, finito foedere, ex socio fiat hostis, cum hoste foedus iniens.

§. 388.

Si quod ex foedere debetur sit ex numero officiorum Gentium erga Gentes & tu Quando non eodem ipsemet indigeas ad Gentis tuae conservationem; Gentem tuam Genti alteri ^{præstando,} præferre debes, nec violatur foedus, si quod promissum non præstes. Etenim in casu ^{quod in foed. a re continetur, idem non violatur.} propositionis præsentis officium Gentis erga seipsam colliditur cum officio Gentis erga alias (§. 206. part. 1. Phil. præd. univ.). Quamobrem cum naturaliter officium Gentis erga seipsam vincat officium erga aliam (§. 206.); si cum quada- dam Gente conveniatur, ut ipsi præstetur, quod Gentes sibi invicem naturaliter per modum officii debent, tacite huic conventioni inest, ut excipiatu- eafus, quo eodem, quod alteri præstandum, necessario indiges ad Gentis tuæ conservationem. Quamobrem non obstante foedere Gentem tuam præfers alteri, cum qua initum fuit foedus, cumque in casu hoc collisionis Gens altera nullum jus acquirere potuerit ex foedere, si non præstetur, quod promissum est, foedus minime violatur.

Ponamus in foedere contineri, ut frumentum apud te emat Gens foederata. Quodsi ejus tanta fuerit penuria, ut idem vix sufficiat Gentibus, foedus minime obstat, quo minus prohibeatur, ne Genti foederatae frumentum vendatur. Nimirum nemo promittere intelligitur,

quod in potestate sua non habet. Quamobrem in istiusmodi foederibus excipiendus omnino est casus, quem quin excepturus fuisset foedus pangens dubitari nonquit, si quaesitum ex eo fuisset, num casum itum exceptum, an sub-foedere contentum esse velit.

§. 389.

Si foedera panguntur de eo, quod naturaliter debetur, jus ad id perfectum acquiritur. Jus Gentium ad ea, quæ sibi invicem naturaliter debent, imperfectum est (§. 157.), foederibus autem jus perfectum acquiritur ad id, quod iisdem contentum (§. 377.). Quodsi ergo foedera pangantur de eo, quod naturaliter debetur, jus ad id perfectum acquiritur. De foederibus, quæ panguntur de eo, quod naturaliter debentur.

Patec hinc ratio, cur foedera de iis pangantur, quæ naturaliter jam debentur, nimirum ut jus proprium ad id acquiratur, & exigipossit, quod antea peti saltem debebat. Accedit ad obligationem naturalem per foedus obligatio positiva, qua libertas quoad præstationes conventas alienatur, ut, quod erat libertatis, nunc sit necessitatis. Ex.gr. Gentes commercia invicem exercere naturaliter obligantur, quantum in potestate est (§. 187), jus vero ad commercia non nisi imperfectum est (§. 189), nec ad ea, exercenda Gentes sibi invicem perfecte obligantur (§. 190). Jus perfectum ad ea acquiri nequit nisi per pacta (§. 191). Pacta hæc cum foedera sint (§. 369.); si foedera com-

merciorum causa panguntur; jus ad commercia cum Gente alia exercenda perfectum erit. Facile autem patec, nobis hic tantummodo esse sermonem de foederibus affirmativis, quæ continent præstationes affirmativas, qualis est concessio commerciorum, quemadmodum quoque superius de actibus positivis intelligimus ea, quæ Gentes sibi invicem naturaliter debent, & de quibus unice valet, quod vulgo dicitur, ultra posse neminem obligari, seu, ut supra diximus, Gentem nullam alteri præstare teneri, quod in potestate sua non est (§. 160.); quæ restrictio naturaliter debitorum, quatenus scilicet in actibus positivis consistunt, alias est juris imperfecti ad illa.

§. 390.

Quoniam per foedera jus perfectum acquiritur ad id, quod Gens una alteri naturaliter debet (§. 389.), jus autem perfectum involvit jus cogendi præstare nolentem, quod conventum est, ut præstet (§. 235. part. 1. Phil. præd. univ.); foedera de eo, quod naturaliter jam debetur, pangenda sunt, ut præstatio fiat certa. De sine illorum foederum.
Etc.

Etenim si denegatur; quod naturaliter Gentes sibi invicem debent, id ferendum (§. 157.). etiam si iniquitas sit in negatione (§. 159.). Quod si ergo soli æquitati confidendum, nulla erit in iis certitudo, quæ a concursu Gentium exterarum dependent. Quamvis itaque supponas quod tamen supponi non posse certum est, Gentes omnes esse officiosas, consequenter ad quævis officia humanitatis sibi invicem præstanda promptissimas (§. 88. *part. 1. Jur. natur.*), quemadmodum esse debbant (§. 353.), eademque se invicem amare atque diligere, quemadmodum debebant (§. 161.), ita ut obligatio naturalis, quæ, ubi efficax est, parit voluntatem constantem ac perpetuam felicitatem aliarum Gentium promovendi, ac omni studio id agendi, ut sint felices, & cavendi, ne fiant infelices (§. 162.), non novo indigeret robore ab obligatione positiva acquirendo; non tamen fœdera forent superflua, cum ne quidem in illo statu negotia Gentium, quæ a concursu aliarum Gentium dependent, certa forent. Etenim officia, quatenus naturaliter a Gente una alteri debentur, non restringuntur ad certam Gentem tanquam ad individuum, vires tamen Gentis nullius sunt inexhaustæ, ut omnibus promiscue sufficiant, quæ auxilio ejus indigent, & per se non extenduntur ultra id quod in potestate est (§. 160.). Quamobrem cum ignoret, utrum a Gente quadam tibi, quod petis, præstari possit citra neglectum officii, erga seipsam, nec ne, & per fœdus si in potestate sit, de quo judicium est penes ipsam (§. 157.), præstatio ad te tanquam ad indivi-

duum restringatur; ut alteri cuidam Genti à cui naturaliter æque obligatur, idem præstare non amplius sit in potestate ipsius, consequenter recte denegetur petenti (§. 158.); certitudo quoque in iis, quæ a concursu aliarum Gentium in Rep. dependent, in eo, quem supposuimus, statu acquiri minime posset nisi per fœdera. Absit itaque, ut tibi persuadeas, obligationem naturalem per contractum in eo tantummodo firmari debere, quia plus valet opprobrium perfidie ac præsentis ultionis metus, quam pudor & Numinis religio, aut virtutis amor, quamvis non negemus, pro præsentis Gentium statu, in quo amor æquitatis & virtutis non prævalet adversus impetum affectuum, qui ad propriam utilitatem Gentes plerasque & earum Rectores rapiunt, opprobrium perfidie ac præsentis potissimum ultionis metum magis continere Gentes in officio, quam pudorem & Numinis religionem. Inde autem quantummodo evincitur fœderum in hoc Gentium statu major necessitas, quam in eo, quem supposuimus & qui juri naturali convenit, ut ideo fœdera non solummodo sint introducta pro præsentis Gentium statu, sed juris quoque naturalis, quatenus Gentes spectantur, quales secundum hoc jus esse debent, non quatenus pravis affectibus in contrarium aguntur. Interest omnino Gentium, ut de eo, quod ab aliis expectandum, sint certæ ac securæ, & hæc potissimum causa est, cur fœdera ineunda & ad ea ineunda jus det lex naturæ, etiam si non supponas, eas esse improbas.

§. 391.

De addendis, quæ jure naturali determinata non sunt. Si fœdera panguntur de eo, quod naturaliter debetur; addere licet, quæ jure naturali determinata non sunt. Etenim per fœdera Gens una in alteram transfert jus quoddam, quod ante non habuerat (§. 377. 157.). Enimvero a transfærentis voluntate dependet, quomodo jus quoddam in alterum transferre velit (§. 11. *part. 3. Jur. nat.*). Quamobrem Gentes fœdera percutientes convenire possunt, quæ lege ad id præstandum, de quo convenitur, obligati esse velint. Quod si ergo fœdera pangunt de eo, quod naturaliter debetur, addere licet, quæ jure naturali determinata non sunt.

Cum Jus naturæ regat omnes actus humanos, quin etiam regat actus quoad addenda in fœderibus de eo, quod naturaliter jam per modum officii debetur, factis dubitandum non est. Quamvis enim ea in genere determinata non sint, ex circumstantiis tamen particularibus, quæ ex utraque paciscentium parte in casu dato occurrunt, definiri possunt, & quatenus lex naturæ ad rectitudinem actus cujuslibet obligat (§. 189. *part. 1. Phil. præf. univ.*), definiri debent. Quoniam tamen determinatio ista difficilis, immo plerumque captum paciscentium transcendit, ac præterea in eo standum sit judicio proprio Gentis uniuscujusque (§. 157.); in fœderibus percutendis regnat paciscentium,

arbitrium, nec pars una ab altera plus juris acquirere potest, quam hæc in illam transferre voluit, nec una alteram ultra voluntatem suam sibi obligare valet ad aliquod præstandum (§. 382. *p. 3. Jur. nat.*). Atque hinc patet, cur in fœderibus, perinde ac in pactis, multa sint admittenda, quæ officiis non satis congruunt; neque ideo omni iniquitatis labe carent, nec eam rectitudinem habent, quam ratio præscribit. Hoc vero tribuendum est partim infirmitati humanæ, cujus omnino habenda est ratio, partim vero tolerandum, ut negotia humana exitum habere possint, nec jura, quæ acquiruntur, perpetuis disceptationibus obnoxia fiant.

§. 392.

Quoniam in fœderibus, quæ de eo panguntur, quod naturaliter debetur per modum officii, addere licet, quæ jure naturali in genere determinata non sunt (§. 391.); omnes circumstantiæ negotii mutuo paciscentium consensu determinari possunt, prouti visum fuerit, vel conveniri datur, ac per consequens fœdera restringi possunt ad personas paciscentium, ad certum tempus, ad certos actus & adjici conditiones, sub quibus aliquid præstandum, de quo convenitur, exceptiones certorum casuum, certa onera, clausulæ commissoriæ, pœnæ non adimpleti fœderis, cautiones de fœdere non violando & si qua præterea alia fuerint hujus generis. Quoniam addi possint.

Ita si commerciorum causa fœdus inicitur, hoc saltem percipi potest cum Rege præsentis, ita ut eo mortuo expiret. Restringi idem potest ad certum annorum numerum, veluti ad annos decem & ad certas res, veluti ad frumentum, lanam, pecudes, aut jumenta. Conveniri potest, ut certæ merces advehantur, & pro mercibus, quæ advehuntur, vel etiam avehantur, certum vectigal solvatur, vel ut merces advehæ cum avehendis conventa lege permittentur, ut de certis mercibus advehitis nullum vectigal solvatur; ut, si commercium concedens bello implicetur, durante bello id cessare debeat, veluti si in fœdere concessum sit frumentum & equos coemere. Similiter conveniri potest, ne merces emtæ Gentis alii extraneæ vendantur, & ubi hoc factum fuerit, fœdus statim nullum esse debeat, aut pœnæ loco certæ pecuniæ summa solvenda. Cum fœdera pangantur utilitatibus publicæ causæ, quæ ex fine civitatis merienda (§. 393. part. 8. Jur. nat.); inde paciscentibus determinanda sunt ea, quæ in fœdere adjicienda: ut tamen utilitas intra terminos æqui contineatur, ratio habenda est officiorum Gentium erga se invicem. Atque hinc abunde patet, saltem perspicacioribus, arbitrium paciscentium regi jure naturæ in conscientia & iniqua esse posse, quæ vi fœderis pro jure valent, quamvis etiam idem jam inde manifestum sit, quod libertas naturalis, unde pendet libera dispositio de eo, quod suum est, non tollat obligationem naturalem (§. 159. p. 1. Jur. nat.), et si uniuscujusque conscientia relinquendum, quid agere

velit (§. 157. part. 1. Jur. nat.), modo non facias, quod est contra jus perfectum tuum (§. 156. part. 1. Jur. nat.). Non omnia recta sunt, quæ vi libertatis naturalis alteri permittenda, & in quæ consensu indigentia, impotentia, aut dura lex necessitas partem alteram cogit, ut ideo jura perfecta, quæ acquiruntur, haud raro æquitati adversentur, & si rigorem juris naturalis, quod unice in conscientia valet, spectes, nihil minus quam juris nomen mereantur. Quemadmodum itaque vulgo dicitur, sine magna injuria nullam regi Remp. ita etiam recte dicitur, sine iniquitate sæpissime non acquiri jus perfectum, præsertim inter Gentes. Neque vero hoc a sensu communi adeo abhorret, quemadmodum primum videri poterat. Si qui enim in negotiis cum aliis conscientia rationem habent, quatenus mirum officii ex amore universalis hominum erga homines & Gentium erga Gentes fluentibus locum dant; laudantur minimum ab illis, qui obtentu jaris lucri cupiditatem excusare necesse minime habent. Plura non addo, ne quid durius dictum videatur in alios, qui viri boni habentur. Videant ipsi, qui tales haberi volunt, num revera sint (§. 967. & seqq. p. 5. Jur. nat.). Ceterum hinc quoque patet ratio, cur, quod quis juriam apprime peritus fuerit acatior, eo magis nocet in administratione justitiæ, nisi idem fuerit vir bonus, ac per consequens veritatis amans (§. 921. part. 5. Jur. nat.).

§. 393.

Fœdera inire de non lædendo necesse non est: quodsi tamen Gentis cujusdam mentem pervaserit perversa hæc opinio, quasi Gentes exteras pro lubitu lædere liceat, fœdera de non lædendo recte panguntur. Etenim homini, consequenter etiam Gentis cuique (§. 3.), competit jus perfectum non patiendi, ut lædatur (§. 913. part. 1. Jur. nat.) & si quis lædere conetur, jus eum cogendi ne faciat (§. 914. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum fœdera non pangantur alio fine, quam ut jus perfectum acquiratur (§. 377.), jura autem perfecta acquirantur, ut nolentem ad idem tibi tribuendum cogere possis (§. 235. part. 1. Phil. pract. univ.); fœdera de non lædendo demum inire necesse non est. Quod erat unum.

Enimvero si Gentis cujusdam mentem pervaserit perversa hæc opinio, quatenus Gentes exteras pro lubitu lædere liceat, cum eandem animo ejus evel-
lere nequeas, non vero semper consultum sit vi armorum injurias vindicare, alio modo prospicere tibi nequis, quam per fœdera, quæ servanda esse Gens ista

De fœderibus de non lædendo.

ista in dubium minime vocat. Quamobrem cum quilibet, consequenter etiam Gens quælibet (§. 3.), omne damnum a se avertere debeat, quantum potest (§. 493. part. 2. Jur. nat.); quin fœdera de non lædendo recte pangantur, si cuiusdam Gentis mentem pervaserit perverſa hæc opinio, quali Gentes exteras pro lubitu lædere liceat, dubitandum non est. *Quod erat alterum.*

Cum Genti unicuique competat jus perfectum non patiendi, ut ab altera lædatur (§. 252. 253.); ex fœdere de non lædendo non acquiritur jus, nisi quod jam habet. Non tamen propterea fœdus de non lædendo inutile existimandum. Quodsi enim obligatio contracta firmior deprehendatur naturali, præstat de læsione esse securam Gentem, quam uti jure vi armorum eam vindicandi, aut intentatam repellendi. Et quamvis istiusmodi fœdera recte pendenda dicantur, quatenus Gentem pudere de-

bet, ut lædat aliam; pudor tamen iste nullus est in Gente, cujus mens perverſa illa opinio- ne imbuta, quasi liceat Gentes exteras pro lubitu lædere, etsi fœdera servanda esse credat. Quamdiu itaque errorem istum ex animo ejusdem evellere non potes, eidem quoque aliquid dandum est, veluti ut pacto fœdere certo tributo redimantur injuriæ, vel alia quacunque præstatione utili, quæ motivum esse potest servandi pactum.

§. 394.

Fœdera amicitia *Fœdera amicitia* dicuntur, quæ de officiis humanitatis præstandis, aut de non lædendo contrahuntur.

Quid de fœderibus istis tenendum sit; ex iis patet, quæ in proxime præcedentibus demonstra- & uberius exposita fuerunt.

§. 395.

Fœdera æ- *Fœdera æqualia* dicuntur, quando partes pacificentes sibi invicem eadem, aut æquivalentia promittunt. Quamobrem cum eadem sint, quæ sibi invicem substitui possunt, salvo omni respectu (§. 181. Ontol.), in fœderibus æqualibus *promissum partis unius substitui potest in locum promissi alterius, observata scilicet æquivalentium æstimatione, non mutata promittentium conditione, ac per consequens fœdus æquale ineuntium eadem est conditio, neutrius partis conditio eodem redditur deterior.*

Istiusmodi fœdus est, quo continetur; ut utrique parti liberum sit commercii exercitium, nec majus vectigal solvatur ab una, quam ab altera, aut ut ab utraque parte nullum solvatur. Tale etiam est, quo convenitur, ne intra

certos terminos munimenta extruere liceat; vel ut jam extructa subvertantur. Huc porro refer, si conveniatur, ne alter transitum hosti alterius per terras suas permittat, aut ne eidem auxilia ferat.

§. 396.

Unde pendeat diversitas fœderum. Quoniam diversa sunt negotia publica, in quibus Gens una alteri prodesse potest, quod a posteriori fatis notum; *pro diversitate negotiorum publicorum variant fœdera æqualia, quæ inter Gentes sunt.*

Grotius de J. B. & P. lib. 2. c. 15. §. 6. fœdera æqualia dividit in æqualia pacis & æqualia societatis. Ad illa refert, quæ sunt de restituendis captivis, rebus captis & ad securitatem: de quibus infra suo loco erit agendum. Hisce vero accenset, quæ pertinent ad commercia, veluti ne vectigal ullum solvatur, aut ne majus solvatur, quam in præsens, aut ad certam quantitatem, ad belli communicatem, veluti ut præstentur auxilia paria equitum, peditum, navium, sive ad omne bellum, sive ad certum, aut in certos hostes, aut in omnes

quidem, sed exceptis sociis. Non differtur tamen fœdus etiam ad res alias pertinere, id quod exempla paulo ante commemorata (not. §. 395.) docent. Quoniam nobis propositum non est de singulis fœderum speciebus figillatim agere, sed in generalibus subsistere nos jubet instituti ratio; ideo necessarium esse non duximus, ut genera in suas species dividamus, sed nobis sufficit indicasse, differentiam specificam petendam esse ab objecto, seu materia fœderum.

§. 397.

§. 397.

Si in poteſtate Gentium ſœdus ineuntium fuerit, ut paria ſibi invicem præſtent; ^{Quando ſœ-}
naturaliter ſœdus æquale inire debent, niſi ſubſit ſingularis ratio, cur ab æquali-
tate recedatur. Quoniam enim nemo tehetur alteri gratis dare vel facere, ſi is
 viciffim dare, vel facere poſſit (§. 268. *part. 4. Jur. nat.*); Gentes quoque ſibi
 invicem ad præſtationes gratuitas naturaliter non obligantur, ſi in earum po-
 teſtate fuerit, ut paria ſibi invicem præſtent (§. 3. *b. & 80. part. 3. Jur. nat.*).
 Quia ſœdera pacta ſunt (§. 369.), ac per conſequens nonniſi de dando & fa-
 ciendo, ſeu de certis præſtationibus fiunt (§. 797. *part. 3. Jur. nat.*); ſi in po-
 teſtate Gentium ſœdus ineuntium fuerit, ut paria ſibi invicem præſtent, natu-
 raliter ſœdus æquale inire debent. *Quod erat unum.*

Enimvero ſi ſingularis quædam fuerit ratio, cur ab æqualitate recedatur,
 necceſſe eſt, ut Gens una alteri ex alia cauſa vel naturaliter per modum offi-
 cii, vel jure perfecto obligata ſit ad aliquid præſtandum, etiamſi ab altera vi-
 ciſſim eidem nihil præſtetur. Quamobrem patet æquitati naturali, quæ jubet
 æqualitatem in ſœdere obſervari, *per demonſtrata*, minime repugnare, ut in
 eo pangendo ab æqualitate recedatur (§. 240. *part. 1. Phil. præſt. univ.*). *Quod*
erat alterum.

E. gr. Ponamus ſocietatem bellicam contrahi. Quodſi gentes fuerint æque potentes, ut paria ſibi invicem auxilia præſtent in bello; æqui-
 tati naturali maxime convenit, ut ſœdus ſit æquale. Ponamus vero Gentem unam alteri in ſumma annoz caritate ſubmiſtraſſe frumen-
 tum pro æquo precio, eſt iſſamet eodem non abundaret. Quodſi poſthac ſocietas bellica inea-
 tur, cum etiam Gentes ad beneficium reddendum occasione oblata ſibi invicem obligentur (§. 41. *part. 4. Jur. nat. & §. 3. b.*); iniquum dici nequit, ſi Gens, quæ beneficium accepit, ſeſe obliget ad majorem numerum militum præſtandum in bello, quam quæ beneficium dedit. Caſus alius eſſe poteſt, ſi Gens una alteri remittat debitum ſub hac conditione, ut milites, quos mittit, ſuo ſumtu ſuſtinet, cum ipſa ab hoc onere libera ſit. Nemo non agnoſcit, in contractibus oneroſis obſervandam eſſe æqualitatem, ut unus contrahentium tantundem recipiat ab altero, quantum ipſe dat (§. 898. *part. 4. Jur. nat.*), immo ut recte monuit *Grotius* lib. 2. cap. 12. §. 13. in contractibus quoque beneficiis quandam ſpectari rei æqualitatem ex ſuppoſitione ejus, quod agit, ne quis ſcilicet ex beneficio damnum ſentiat, veluti ut commodatarius damnum reſarcire teneatur com-

modanti, ſi res commodata fuerit deteriorata vel prorsus deſtructa (§. 446. *part. 4. Jur. nat.*); ut damnum ſit mutuatarii, ſi res muco data ante uſum interierit, vel deteriorata fuerit (§. 574. *p. 4. Jur. nat.*), ut deponens reſtituat impenſas in rei deſiſtæ conſervationem factas a deſiſtario (§. 592. *part. 4. Jur. nat.*), ut mandatarius præſtetur indemnis (§. 682. *part. 4. Jur. nat.*), & quæ ſunt alia hujus generis contra violationem æquitatis non omittenda. Quoniam itaque Gentes naturaliter inter ſe non utuntur alio jure, quam naturali, quod natura competit ſingulis hominibus (§. 3.); nemo non agnoſcere teneatur, Gentes in ſœderibus eadem religione æqualitatem ſpectare debere, quæ in contractibus privatorum obſervatur, quatenus id in poteſtate eſt. Immo ſi ab æqualitate recedatur ob ſingularem quandam rationem, etiamſi in poteſtate foret, ut utrinque paria præſtentur, ubi rem penitus inſpicere lubet, ipſa æqualitas obſervatur, quæ quod plus præſtatur ab una parte, compenſatur per id, quod ab altera parte antea jam præſtitum fuit, aut alio modo vel in præſens præſtatur, vel in poſterum præſtitum iſi ſpes eſt circa ſœdus.

§. 398.

Fœdera inæqualia ſunt, in quibus ab utraque paciſcentium parte eadem, aut æquivalentia non promittuntur. Unde patet, in ſœderibus inæqualibus par-
tem unam alteri quid promittere, nec viciffim ſibi idem, aut quod æquivaleret re-
ſtipulari, vel plus promittere, quam ſibi repromittitur. Unde porro conſequitur,
 ut unus paciſcentis conditio ſœdere reddatur deterior, ſeu ſœdus inæquale ineun-
 ſium conditio non ſit par. Dividuntur ſœdera inæqualia in inæqualia ex parte digniori & inæqualia ex parte minus digna. *Fœdus inæquale ex parte digniori eſt, ſi qui potentior eſt ſeu plus præſtare valet, præſtationes vel gratuitas,*

VVolfii Jus Gentium.

T

vel

vel majores promittit. Fœdus autem inaequale ex parte minus digna est, si quæ impotentior est, aut præstatione aliqua nimium oneratur, præstationes vel gratuitas, vel majores, aut tales, quæ eum valde gravant, promittat.

Ita fœdus inaequale ex parte digniori est, si fœderatus potentior promittat auxilia alteri, nec respuleretur, aut si majora promittat auxilia suo sumtu sustentanda, ipsi vero æqualia proprio sumtu sustentanda repromittantur. Huc etiam refer, si potentior commercia concedit sine solutione vectigalis, impotentior autem certum vectigal sibi stipuletur. Ex adverso fœdus inaequale ex parte minus digna est, si quis promittere, tenetur, non absque consensu partis alterius bellum alicui faciat, ut hostes & amicos habeat, quos velit pars altera, ne munimenta aliquo in loco construat, nemilitem certis locis conscribat & quæ sunt alia hujus generis a Grotio loc. cit. §. 7. commemorata, vel aliunde iidem addenda.

§. 399.

De fœderibus cum imminutione imperii. Fœdera inaequalia ex parte indigniori alia sunt cum imminutione imperii, alia sine ejusdem imminutione. Nimirum conveniri potest, ut actus aliqui ad exercitium summi imperii spectantes subjiciantur juri partis alterius pacifcentis, ut vel suspendatur ab ejus consensu, vel pars quædam imperii potentialis parti huic conveniat. In utroque vero casu imperium summum imminui patet, cum in utroque actus quidam ad exercitium imperii spectantes a parte altera irriti fieri possint, quod utique summitatem imperii imminuit (§. 44. part. 8. Jur. nat.), & in casu præsertim posteriori populus, seu ejus Rector pati tenetur, ut pars altera sese immisceat regimini ipsius, id quod vi summi imperii, quæ a libertate Gentium naturali dependet, pati alias minime tenetur (§. 269.). Manifestum itaque est, fœdera inaequalia ex parte indigniori conjuncta esse posse cum imminutione imperii. *Quod erat unum.*

Non tamen omnia, de quibus in fœdere inaequali convenitur & quæ partem indigniorem nimis gravant (§. 398.), sunt actus ad exercitium summi imperii spectantes, sed saltem tales, ut pars indignior quædam facere in utilitatem dignioris, aut non facere teneatur, veluti si exercitui, cui cum parte altera bellum est, transitum per terras suas, aut com meatum dare non debet, vel socios illius non oppugnare, aut si moenia diruenda, vel certa pecunia summa solvenda. Hos enim & similes actus non pertinere ad imperii civilis exercitium, ex ipsa ejus definitione patet (§. 32. part. 8. Jur. nat.). Evidens itaque est, non omnia fœdera inaequalia ex parte indigniori cum imminutione imperii esse conjuncta, sed dari etiam alia plurima, quæ sine ejusdem imminutione sunt. *Quod erat alterum.*

Exemplum fœderis cum imminutione imperii est, ne cui bellum faciat pars indignior sine consensu, aut injussu partis dignioris. At sine imminutione imperii erit fœdus, si parti minus dignæ non liceat sine permissu partis dignioris bellum facere certæ cuidam Genti. In casu nimirum priori omne exercitium alicujus juris ad imperium civile spectantis juri alieno subicitur, quo ipso utique potestas civilis minuitur; in casu autem posteriori pars minus digna fœderis saltem sese obligat ad aliquid singulare non faciendum, quod alias vi imperii summi facere poterat, quo in casu potestas civilis nulla ex parte imminuitur. Ad differentiam hanc animum non advertunt, qui putant

fœdus omne inaequale ex parte indigniori imminuere imperium summum, aut plurima saltem fœdera istiusmodi in eorum numerum referunt, quibus imperium summum imminuitur, cum tamen saltem factum aliquid imperantis faciant vel illicitum, vel necessarium, quod alias ipsi erat liberum, sive onus fuerit transitorum, veluti si moenia diruenda, aut certis locis decedendum, sive permanens, veluti si urbem condere non liceat, vel militem certis locis non conscribere, aut in certum locum non navigare. Confusio hac ut evitetur, subijcere licet definitiones fœderum inaequalium cum imminutione imperii & sine eadem.

§. 400.

Definitiones illorum fœderum.

Fœdus inaequale ex parte indigniori cum imminutione imperii est, quo jus quoddam ad imperium civile spectans, seu pars quædam imperii potentialis quoad exer-

exercitium, vel etiam ſubſtantiam ſeu proprietatem transfertur in partem digniorem, aut ſaltem jus in omnes actus ad exercitium juris iſtius ſpectantes. Aſt ex adverſo *inæquale ſive imminutione imperii* eſt, quo pars minus digna ſeſe ſaltem obligat ad certum quid faciendum, vel non faciendum, quod alias vi ſummi imperii, vel libertatis naturalis, aut juris qua Genti ſibi competentis non facere, vel facere licebat.

Veritas harum definitionum patet ex iis, quæ ad propoſitionis præcedentis veritatem vincendam dicta ſunt, & exempſa, quæ ibidem dedimus, eaſdem illuſtrant. Qui animo comprehendit ea, quæ de imperio civili in Jure publico univerſali parte octava Juris naturalis & de promiſſionibus atque pactis parte tertiam ejuſdem abunde dicta ſunt; ei nihil obſcuritatis quoad definitiones præſentes ſupererit. Pater inde, ſi imperium civile plenum, aut, ſi major totum, in alterum transferatur, id transferri poſſe vel quoad exercitium, vel quoad ipſam ſubſtantiam (§. 39. part. 8. Jur. nat.). Et idem intelligitur de parte qualibet potentiali (§. 64. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem nil obſtat, quo minus etiam federe pars quædam potentialis imperii in federatum transferatur quoad ſubſtantiam, licet id non præſumatur, cum in pactis non præſumatur onus majus, ſed minus, ne quis magis gravetur, quam gravari voluit, ne immerito dubitetur, an unquam fedus iſtiusmodi fuerit initium, quo federato digniori ſub indigniori pars quædam imperii potentialis propria facta fuerit, ut de eadem pro lubitu diſponere eamque libere alienare potuerit. Aſt cum in Jure Gentium non agatur de eo, quod factum eſt, vel hodiernum ſit, ſed quod fieri poteſt; ut in definitione federis cum imminutione imperii habeatur ratio translationis quoad ſubſtantiam, ſeu proprietatem, ſufficit utique, translationem hanc eſſe poſſibilem. Acutiores quoque facile prævident, emergere poſſe caſus, in quibus alienationem ſuadet utilitas habentis, ſi jure fieri poſſit. Quoniam vero imperium in partes potentialiter diviſum ſummum eſſe poteſt pro qualibet parte diviſa (§. 65. part. 8. Jur. nat.); ſummitas imperii utique imminuitur, ſi pars quædam potentialis imperio ſubducitur: id quod adeo evidens eſt, ut qui id negare auiſit, concedere teneatur partem majorem totius in duas partes ædmodum inæquales diviſi eſſe toti æqualem.

Summitas imperii pleni utique major eſt ſummitate minus pleni (§. 62. part. 8. Jur. nat.). Attendenda vero hic imprimis eſt differentia quoad translationem ipſius partis potentialis imperii, ſive quoad exercitium tantummodo, ſive quoad ipſam ſubſtantiam & quoad translationem juris in actus ad exercitium juris ſpectantes. In caſu enim priori federato digniori competit jus imperandi indigniori pro lubitu, ut faciat, ac prohibendi ne faciat, tumque dicitur indignior facere non poſſe injuſſu dignioris; in caſu autem posteriori digniori federato ſaltem jus eſt non permittendi, ut indignior quid faciat, ſe inſcio ac inconfulto, nec conſenſu ſuo requiſito, vel etiam non faciat. Quemadmodum vero plures ſunt partes imperii potentiales, in quod imperium ſummum dividi poteſt & quæ jura majestatis appellantur (§. 207. part. 8. Jur. natur.); ita quoque federa plura fieri poſſunt, quæ ſunt cum imminutione imperii conjuncta. Ita ex-gr. in federe contineri poteſt, ne ſine conſenſu partis dignioris minus digna leges novas terre, aut veteres immutare & ne nova tributa imponere poſſit, vel etiam ut juſſu illius legem novam terre, aut veterem quandam abrogare, vel tributum novum imponere debeat. Obiter monemus, quando poſſibilitas intrinſeca demonſtratur a priori, quemadmodum fieri a nobis ſolæ ac ſcientia ut fiat jubet, non opus eſſe exemplis ex hiſtoria petitis, ea tamen hunc adhuc habere uſum, ut pateat, caſum eſſe dabilem, quem poſſibilem cognovimus, cum quod ſemel, vel aliquoties jam factum eſt, iterum fieri poſſe præſumatur. Minime igitur improbamus, exempla ex veterum & recentiorum Annalibus adduci in Jure publico univerſali & Jure Gentium imprimis, etſi ab aliis jam allata coarſvari conſultum minime ducamus, ne præter neceſſitatem ſimus prolixiores, nec nova conquirere nobis vacet.

§. 401.

Quoniam in federe inæquali cum imminutione imperii in federatum digniorem jus quoddam ad exercitium imperii ſpectans transfertur ſive quoad exercitium, ſive quoad ſubſtantiam, vel ſaltem jus quoddam in ſingulos actus ad exercitium juris cujuſdam majestatici ſpectantes (§. 400.), quando vero imperium, conſequenter etiam ſaltem jus quoddam ad idem pertinens (§. 61. part. 8. Jur. nat.), in alterum transfertur quoad exercitium, is idem habet in uſufruſtu, ſi vero quoad ſubſtantiam idem jure proprietatis poſſidet (§. 40. part. 8. Jur. nat.), & quando jus ſaltem alicui conceditur in actus ſingulos ad exercitium juris alicujus majestatici pertinentes, ut ſcilicet ad eos conſenſu æquius ſit opus, jus majestaticum limitatur (§. 66. part. 8. Jur. nat.); ſi in federe

De differentia juris ex federe inæquali cum imminutione imperii.

inæquali jus quoddam majestaticum transfertur, quoad exercitium in fœderatum digniorem) is idem in usufructu habet, si quoad substantiam, jure proprietatis idem possidet; si vero saltem jus in singulos actus ad exercitium juris cujusdam majestatici spectantes, scilicet ut ad eos requiratur consensus fœderati dignioris, jus istud majestaticum limitatur, ac per consequens in casu primo valent ea, quæ in jure publico universalis (part. 8. Jur. nat.) de imperio usufructuario, in secundo, quæ de patrimoniali, in tertio, quæ de limitato demonstrata sunt.

Imperium civile est complexus multorum jurium, quæ simul sumta idem constituunt, perinde ac partes simul sumtæ totum constituunt (§. 61. part. 8. Jur. nat.). Sive igitur imperium plenum, seu omnia illa jura simul in aliquem transferantur, sive saltem unum; jus accipientis metiendum est ex modo, quo id in eum transferre voluit transferens (§. 382. p. 3. Jur. nat.). Quamobrem quæ de imperio civili in alium translatio demonstrata sunt; ea utique etiam valent de jure quoddam majestatico.

in alium translatio. Qui contendunt, imminutionem imperii per fœdus inæquale non afficere summitatem imperii, animum non attendunt ad notionem summitatis imperii, quæ consistit in independentia exercitii ejusdem ab alterius cujusdam voluntate, ita ut nemini in actus ad idem pertinentes jus quoddam competat (§. 44. part. 8. Jur. nat.), nec ullus horum actuum ab alio irritus reddi possit (§. 45. p. 8. Jur. nat.).

§. 402.

Ejus effectus.
Quia in fœdere inæquali cum imminutione imperii vel jus quoddam majestaticum transfertur in fœderatum digniorem, vel jus quoddam in singulos actus ad exercitium juris cujusdam majestatici spectantes (§. 400.), ac per consequens in casu priori fœderatus dignior inferiori imperare potest, quæ pars indignior facere, aut non facere debet, in casu posteriori requirendus est fœderati dignioris consensus ad ea, quæ fieri debent; fœdere inæquali cum imminutione imperii actus quidam ad exercitium imperii civilis spectantes efficiuntur dependentes a voluntate fœderati dignioris (§. 851. Ontol.).

Atque hinc patet ratio, cur fœdera ista dicantur fieri cum imminutione imperii, quia scilicet imperans quædam imperare nequit, quæ vi imperii civilis imperari possunt, vel saltem nequit ea imperare pro lubitu. Verborum igitur complexui, quo fœdera ista defini-

gnantur & ab aliis distinguuntur, inest veritas, nec opus est, ut a significato recepto vocabuli imminutionis recedatur. Nonne enim jus ejus imminuitur, qui minus facere potest, quam vi juris istius facere poterat?

§. 403.

Quomodo extendatur.
Cum nemo ab altero plus juris acquirere possit, quam in eum transferre voluit transferens (§. 382. part. 3. Jur. nat.), in fœdere autem inæquali cum imminutione imperii in fœderatum digniorem transferatur vel jus aliquod majestaticum, vel jus in actus singulos ad exercitium ejus juris spectantes (§. 400.), & per hoc actus quidam ad exercitium imperii civilis spectantes efficiantur dependentes a voluntate dignioris fœderati (§. 402.), consequenter summitati imperii ex parte fœderati indignioris detrahatur (§. 44. part. 8. Jur. nat.); jura majestatica reliqua omnia, quæ fœdus inæquale cum imminutione imperii non attingit, illibata manent, consequenter imperium civile quoad ea omnia ex parte fœderati indignioris manet summum, nec ultra id, quod conventum est, ejus regimini sese immiscere potest fœderatus dignior (§. 269.).

E.g. Si fuerit conventum, ne cui bellum faciat fœderatus indignior sive injustus, sive sine consensu fœderati dignioris; fœderatus indignior tamen se defendere potest adversus aggressorem, inconsulto fœderato digniori, quia fœdus tantummodo intelligitur de bello offensivo, non defensivo. Similiter si conventum

fuerit, ut bellum jussu fœderati dignioris fieri debeat indignior, facere non tenetur manifeste injustum, cum pactum de re illicita iniustum non valeat, consequenter fœdus intelligi nequeat nisi de bello iusto. Ceterum si tantummodo conventum de jure belli, non potest fœderatus dignior jus quoddam arrogare in actus.

adus ad exercitium juris majestatici alterius cuiuscunque spectantes, veluti prohibere nequit, ne fœderatus indignior nova quædam tributa indicat subditis, aut alio modo eisdem nimis oneret, etiamsi subditi ejus opem imple-

rent. Quamvis nimirum male imperet, fœdus tamen fœderati dignioris judicio regimen indignioris non subjicit, multo minus tribuit eidem jus coercendi male imperantem.

§. 404.

Si qua Gens plura præstare possit alteri, quam ea vicissim ipsi præstare potest; *Quando fœdera inæqualia ex parte digniori legi naturæ maxime conveniunt. Idem intelligitur, si qua Gens alteri quid præstare possit, etiamsi ab altera nihil vicissim præstare queat.* Quælibet enim Gens alteri cuiuscunque debet, quod sibi, quatenus altera id non habet in potestate sua, ipsa autem citra neglectum officii erga seipsam hoc alteri præstare potest (§. 156.). Quamobrem cum fœdera de eo, quod naturaliter debetur pangenda sint, ut præstatio fiat certa (§. 390.), gratis vero alteri præstare quid non teneamur, si is vicissim præstare possit (§. 368. part. 4. Jur. nat.); si qua Gens plura præstare possit alteri, quam ea vicissim ipsi præstare potest, plura præstare naturaliter debet. Quoniam itaque fœdera ex parte digniori inæqualia sunt, si Gens, quæ plura alteri præstare valet, quam ea vicissim ipsi præstare potest, plura promittit, quam ipsi re-promittuntur (§. 398.); si qua Gens plura præstare possit alteri, quam ea vicissim ipsi præstare potest, fœdera inæqualia ex parte digniori legi naturæ maxime conveniunt. *Quod erat unum.*

Eodem modo ostenditur, fœdus inæquale ex parte digniori legi naturæ maxime convenire, si qua Gens alteri quid præstare possit, pro quo vicissim hæc ipsi nihil præstare valet. *Quod erat alterum.*

Quæstio hic est, de æquitate fœderum inæqualium ex parte digniori, ut cum sensu officii pangantur, nec quiquam fiat, quod in conscientia reprehendi possit. Quamobrem rationes desumenda sunt ab officio Gentium: ex ea se invicem & a modo, quo debentur, ne quis observetur rectitudinis defectus. Quinvis enim utilitatis causa pangantur fœdera, & ejus quoque in his pangendis habenda sit ratio; consideratio tamen juris interni præcedere debet, & eam sequitur consideratio utilitatis, quæ sine isto fœdus labi quadam inficit, & alterutri parti non iniquam conquerendi causam præbet, aut justam reprehensionem in eo, qui perfectioni status sui minus prospicit, quam poterat atque debet. Ponamus, fœdus societatis bellicæ contrahi a Gente potente cum minus potente. Fit illud recte inæquale ex parte digniori, quia potens majora auxilia præstare potest minus potente. Ponamus porro Gentem minus potentem sibi non sine ratione in tuere, ne a Gente vicina præpotente opprimatur. Fœdus cum alia Gente potente inæquale recte

contrahitur, ut sibi præstentur auxilia in bello, etiamsi ipsa vicissim nulla promittere possit. Accedit vero ad hoc fœdus utilitas ex parte digniori, si hujus inter sit, ne Gentem præpotentem habeat vicinam, consequenter ne minus potens ab ea opprimatur. Atque hinc patet, quomodo in pangendis fœderibus ratio habenda sit utilitatis, etiamsi ante expendatur eorum æquitas, ne quid fiat, nisi quod officii ex arte conveniat. Si quis objiciat anxiam istiusmodi scrupulositatem parum probatum iri Gentibus earumque Rectoribus; objectionem istam non moramur, cum veritati unice litantes quæramus, quid rectum sit, non vero quid placeat iis, qui, cum ex utilitate propria omniteriantur, salutem communem Gentium pessum dant, & salutis suæ munimenta tandem evertunt. Sunt enim homines ac inprimis Rectores civitatis miseriarum fabri, quatenus non sunt tenaces officiorum, quæ urget lex naturæ, & quæ sunt media felicitatis tam singulorum, quam Gentium, totiusque generis humani.

§. 405.

Si qua officia Gentis erga seipsam, vel etiam erga aliam exigunt, ut ab alia De æquitate Gente quadam ipsi præstentur, pro quibus vicissim ipsa nihil præstet, quamvis præstare possit, aut ut præstentur plura, vel ut ipsa alteri hoc faciat; fœdus inæquale qualis ex legi naturæ minime repugnat, seu non erit iniquum. Cum enim officia lege naturæ præscribantur (§. 225. part. 1. Phil. præf. univ.), ad quam servandam obligantur etiam Gentes (§. 3. b. & §. 136. part. 1. Phil. præf. univ.); lex quoque naturæ.

turæ dat nobis jus ad ea, sine quibus iisdem satisfacere non possumus (§. 159. part. 1. *Phil. pract. univ.*). Quodsi ergo officia Gentis erga seipsam exigunt, ut ab alia Gente quædam ipsi præstentur, pro quibus vicissim nihil præstat, vel etiam, ut præstentur plura; de iis ita pacifici legi naturæ minime repugnat. Quamobrem cum pacta istiusmodi sint fœdera inæqualia ex parte indigniori (§. 369. 398.); pacta inæqualia ex parte indigniori legi naturæ non repugnant, consequenter iniqua non sunt (§. 240. part. 1. *Phil. pract. univ.*), si qua officia Gentis erga seipsam exigunt, ut ab alia Gente quædam ipsi præstentur, pro quibus vicissim ipsa nihil præstet, quamvis præstare posset, aut ut præstentur plura. *Quod erat primum.*

Non ab simili modo ostenditur, fœdus inæquale ex parte indigniori legi naturæ minime repugnare, seu iniquum non esse, si officium aliquod erga Gentem aliam exigat, ut quædam ipsi præstentur gratis, vel ut saltem plura præstentur, quamvis Gens altera paria præstare posset. *Quod erat alterum.*

Nimirum in utroque casu singularis adest ratio Juri naturæ probata, cur in fœdere non observetur æqualitas, quæ observari poterat, & ratione ista cessante debebat observari. Exemplum in casu posteriori est, si periculosum sit Genti uni, ut altera certo loco munimenta habeat, cum illa damnum, quantum potest, a se

avertere debeat (§. 493. part. 2. *Jur. nat.*), recte in fœdere stipulatur, ut munimenta diruantur, vel ut ne eo in loco condantur. Exemplum in casu posteriori est, quod supra dedimus de eo, quod ad significandum animum gratiam præstatur (*not. §. 397.*).

§. 406.

*De fœderis
inequalis
punitivi &
quilitate.*

Si qua Gens læsa cum altera convenit, ut pœna nomine certi quid præstet intra æqui terminos; fœdus inæquale ex parte indigniori licitum est. Etenim Genti unicuique competit jus puniendi alteram, quæ ipsam læsit (§. 272.). Quamobrem cum pœna exigatur læsionis ulterioris avertendæ causa (§. 1062. part. 1. *Jur. nat.*), & tantundem liceat in lædentem, quantum ad avertendum sufficit (§. 1059. part. 1. *Jur. nat.*); si qua Gens ab altera læsa fuit, eidem quoque cum altera convenire licet, ut pœnæ nomine certi quid præstet, sed quia pœna gravior illicita est, ubi levior sufficit (§. 1065. part. 1. *Jur. nat.*), intra æqui terminos (§. 240. part. 1. *Phil. pract. univ.*). Fœdus istiusmodi inæquale est ex parte indigniori (§. 400.). Quamobrem fœdus inæquale ex parte indigniori licitum est, quo Gens læsa cum altera convenit, ut pœnæ nomine certi quid præstet.

Non est, quod existimes, propositionem præsentem non esse sufficienter determinatam, quando dicitur, de eo, quod pœnæ nomine præstandum, conveniendum esse intra æqui terminos. Jus enim puniendi per se infinitum est (§. 1063. part. 1. *Jur. nat.*), consequenter limites eidem præscribi nequeant nisi ex circumstantiis singularibus (§. 977. part. 1. *Jur. nat.*). Ex his enim judicium fieri debet, quid læsioni ulteriori præcavendæ sufficiat, ultra quod pœnam extendere non licet (§. 1059. p. 1.

Jur. nat.). Pœnæ nimirum exemplari, quatenus ulterius quid permittit (§. 1068. part. 1. *Jur. nat.*); vix locus est inter Gentes. Et ubi eadem opus esse videtur, sufficere potest, ut onus pœnæ nomine imponendum sit manens, non transitorium, ut memoria pœnæ conservetur, quamvis etiam inter transitoria esse possint subinde, quæ eidem fini servant, veluti si mœnia cujusdam urbis sint diruenda, aut, si locus maritimus non sit muniendus ex ea parte, quæ mare respicit.

§. 407.

Quid ad Fœdera inter Gentes valida sunt, si in modo paciscendi nihil vitii hæret, non validitatem attentata eorum æquitate, vel iniquitate. Ex fœderibus enim acquiruntur jura per fœderum rē, facta (§. 377.), quæ nempe Gens una in alteram transfert, dum ad ea præstanda, de quibus convenitur, sese obligat (§. 380.), cumque de fœderibus valeant, quæ de pactis & promissis in Jure naturæ demonstrantur (§. 374.), quæ ob vitium modo paciscendi inhærens pacta & promissa infirmant, ea etiam fœ-

fœdera inter Gentes invalida reddunt. Enimvero qui jus aliquod in alterum transfert, ab ejus voluntate dependet, num & quomodo, seu qua lege jus istud in alterum transferre velit (§. 11. 12. part. 3. Jur. nat.), & num promissor omnia probe expendit, quæ ipsi expendenda sunt, antequam promittat, de eo non statuendum est promissario (§. 422. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem fœdera inter Gentes valida sunt, si in modo paciscendi nullum vitium hæreat, nec de eorum æquitate, vel iniquitate tum quæritur, consequenter hæc non attenditur.

Probe a se invicem distinguendæ sunt validitas pacti & æquitas. Illa æstimatur ex modo paciscendi, ad quem sufficit consensus mutuus paciscentium sufficienter declaratus. Quod enim promissor sufficienter indicat, id contra ipsum pro vero habetur (§. 428. part. 3. Jur. nat.), & acceptatione acquirit promissarius jus, quod promissor in eum transferre voluit (§. 381. p. 3. Jur. nat.), cui permittendus est etiam abusus juris sui, dum de translatione ejus disponit (§. 169. part. 2. Jur. nat.). Æquitas autem pacti æstimatur ex officiis cum erga seipsum, tum imprimis erga alios. Ut rigor æquitatis observetur, præsertim in statu naturali, in quo vivunt Gentes, fieri non potest, quamvis in statu civili legibus positivis præcaveri possit, ne nimium ab æquitate recedatur. Quamobrem ne pacta destituantur sua firmitate, inter Gentes præsertim, quæ nullum superiorem agnoscunt, standum est liberati dominorum de re sua disponentium, sive recte disponant, sive minus, si, quomodo disponant, secundum officia examines. Atque inde est, quod vulgo dicatur, voluntatem paciscentium efficere jus. Abût autem, ut existimes, inutilia propterea esse, quæ de æquitate

fœderum inæqualium demonstrata sunt, cum ab æquitate minime dependeat eorundem validitas. Paciscentes enim in conscientia obligantur animum attendere ad æquitatem, ne conveniendo de eo, quod præstandum, ab eadem recedatur. Vir bonus, cum sit veritatis amans (§. 971. part. 5. Jur. nat.), in paciscendo quoque veritatem spectat, ne quid committat ipse, aut ab altera parte sua culpa quid committi permittat, quod officiis minime convenit, nec ideo reprehendi possit. Vir bonus nec iniustus, nec inhonestus videri vult aliis, ac ideo ea quoque omittit, quæ jure facere poterat, siquidem meruendum sit, ac quibusdam suspicionem famæ suæ adversam præbere (§. 968. p. 5. Jur. nat.). A viri boni officio nec alieni esse debent Rectores civitatis; quod ubi faciunt, omnium optime gloriæ suæ ac Gentis suæ, quæ ab ipsis in eam derivatur, consulunt. Optandum omnino foret, ut Rectoribus civitatis ea ab insente ætate inculcarentur, quemadmodum singulis hominibus inculcari debebant. Quod si enim officii boni viri in fœderibus pangendis partes omnes, quantum datur, adimplere studerent; felicitati Gentium consuleretur. Sed hoc magis optandum, quam sperandum.

§. 408.

Quoniam fœdera inter Gentes valida sunt, si in modo paciscendi nihil vitii hæret, non attenda eorum æquitate, vel iniquitate (§. 407.); ob læsionem inter Gentes nullum rescinditur fœdus, si in modo paciscendi vitium nullum hæret.

An fœdera ob læsionem rescindi possint.

Quamvis enim Gens nulla alteram lædere debeat (§. 173.), ac per consequens peccet, si hoc faciat (§. 430. part. 1. Jur. nat.); læsio tamen, in quam consentit pars altera, toleranda, nec pro tali habetur, quia quilibet de jure suo remittere potest, quantum vult (§. 117. p. 3. Jur. nat.), si vel maxime non remitteremallet, sed tempori serviendum sit. Nec tollit validitatem fœderis partis læsæ querelas easque injustas fa-

cit, & pars lædens honorum ac recte sententiarum reprehensionem incurrit. Non omnia, quæ impune fieri debent inter homines singulos atque inter Gentes, etiam recte sunt. Toleranda sunt iniqua & injusta tanquam minus malum, ne locus sit magnis injuriis tanquam majomajori, maxime inter Gentes, ut vitentur bella, & generi humano adeo infecta.

§. 409.

Gentes in pangendis fœderibus æquitatem servare debent. Etenim Gentes naturaliter obligantur ad officia humanitatis sibi invicem præstanda (§. 165.) & unicuique constans & perpetua esse debet voluntas felicitatem aliarum Gentium promovendi, ac omni studio id agendi, ut sint felices, & cavendi, ne fiant infelices (§. 162.), nulla autem alteram lædere (§. 173.), nec quicquam committere debet, quod fini civitatis alterius adversum (§. 179.) Quoniam itaque hæc æquitati conveniunt (§. 240. part. 1. Phil. præf. univ. & §. 157. ib.); Gentes in pangendis fœderibus æquitatem servare debent.

De æquitate in pangendis fœderibus servanda.

Cum

Cum lex naturæ non dicis gratia præscribat Gentibus officia, quæ in superioribus a nobis demonstrata sunt; quin eadem etiam velit, ut cum sensu officii pangantur fœdera, ec. quis dubitet, nisi contradistorii ingenii homo? Quamvis itaque fœdera valida sint, si nihil in modo paciscendi desideretur, quod lex naturæ ad passionem validam requirit; non tamen ideo tollitur obligatio naturalis quoad officia, quæ cum a lege naturæ veniant immutabilis est (§. 142 part. 1. *Phil. pract. univ.*). Sunt quædam toleranter iusta, quæ impune fieri necesse est (*not. §. 408.*), nullam tamen excusationem habent in conscientia. Pseudopolitici sunt, qui ex ulla conscientiam proscribunt & in provincias ad privatos relegant, utilitatis studium ab æquitate sejunctum sub specioso prudentiæ ti-

tulo in ejus locum substituentes; quique malitiam, quæ prudentiam imitatur, Gentibus quæque propriam faciunt. Rideant illi conscientiam sensumque officii, quem commendamus Rectori civitatis in omnibus ejus actibus ejusque ministris, ac ideo quoque Gentibus, quarum jus Rectores civitatis exercent; nobis abun- de sufficit, quod penes nos stet veritas, cujus amans esse debet vir bonus (§. 271. part. 5. *Jur. nat.*), & sine qua Gentium tam in se, quam inter se spectatarum felicitas minime consistit. A veritate qui animum alienum habet, genus humanum minime amat, & pro hoc merito habetur. Dolendum omnino est, quod veritas & sensus officii ignotum, aut saltem obscurum nomen fit inter eos, qui mundum regere debent. Hinc illæ populorum lachrymæ

§. 410.

Quanam Gens tributaria sit. Gens tributaria dicitur, quæ quotannis certum tributum solvere tenetur alteri. Quoniam naturaliter Gentes omnes liberæ sunt (§. 55 part. 8. *Jur. nat.*), consequenter nulli jus quoddam perfectum in alteram competit (§. 134. 135. part. 1. *Jur. nat.*), jus exigendi tributa pacto fœdere acquirendum (§. 1377.), ac per consequens Gens una alteri tributaria est vi fœderis.

§. 411.

An habeat summum imperium. Gens tributaria facta summitatem imperii non amittit. Si enim Gens quædam tributaria sit, Genti alteri quotannis certum tributum solvere tenetur, nec huic vi fœderis aliud jus competit quam tributum istud exigendi (§. 410.). Enimvero cum imperium civile consistat in jure determinandi ea, quæ ad bonum publicum promovendum in civitate requiruntur (§. 60. 35. part. 8. *Jur. nat.*); vi fœderis, quo tributaria facta, nullum jus acquisivit Gens altera in actus ad exercitium imperii spectantes. Quamobrem cum imperii summitatem minime amittat, qui alteri nullum jus in actus ad exercitium imperii pertinentes dat (§. 44 part. 8. *Jur. nat.*); Gens tributaria facta summitatem imperii non amittit.

Vi fœderis, quo Gens quædam tributaria facta, alteri, cui tributum solvendum, non licet sese immiscere illius regimini, sed si hoc facere ausit, injuriam ei facit (§. 256.), nec hæc id pati tenetur (§. 269.). Aliud est esse debi-

torum alterius; aliud vero eidem esse subjectum. Illud ex dominio, hoc ex imperio originem suam trahit. Dominium vero ac imperium duo sunt distincta jura, quorum unum ab altero minime dependet.

§. 412.

De fœderibus personalibus & realibus. Fœdera vel personalia sunt, vel realia. Fœdera enim pacta sunt (§. 369.). Quamobrem cum pacta vel personalia sint, vel realia (§. 801. part. 3. *Jur. nat.*); fœdera quoque vel personalia sunt, vel realia.

Plurimum interest, utrum fœdus tantummodo sit personale, an vero reale, cum diversimodum sint utriusque fœderis effectus.

§. 413.

Quanam valent de fœderibus. Quoniam fœdera vel personalia sunt, vel realia (§. 412.), utraque autem pacta sunt (§. 369.); quæ de pactis personalibus & realibus valent, ea etiam valent ac

de fœderibus personalibus & realibus, atque ideo vi fœderis personalis sibi tantummodo obligantur personæ, quæ fœdus iniverunt (§. 801. part. 3. Jur. nat.), & una illarum mortua fœdus extinguitur (§. 803. part. 3. Jur. nat.).

fœderibus in
sibi & quam
diu personæ
lo dures.

Fœdera personalia, sub hac conditione inita contrahentium moritur, ut personæ contrahentes ad dies vitæ sese sibi invicem obligent.

§. 414.

Quoniam fœdus personale finitur, fœderato uno mortuo (§. 413.), perinde vero est, siue is moriatur, siue regnare quacunque de causa desinat; fœdus personale expirat, si fœderatus unus quacunque de causa imperare desinat, nec ad successores pertinet.

De sine fœderis perso-
nalis natura.

Pactio fœderis actus regius est (§. 284. part. 8. Jur. nat. §. 369. h.). Quamobrem illud factum intelligitur cum Rege qua Rege. Enimvero Rex persona moralis est, quæ determinatur per imperium, quod habet (§. 70. part. 1. & §. 41. part. 5. Jur. nat.). Quando igitur imperium habere desinit, Rex qua Rex moritur. Conditio ideo, sub qua fœdus personale factum intelligitur, etiam ita explicari potest, ut stet fœdus, donec fœderatorum unus imperare desinat: id quod non modo contingit morte na-

turali, verum etiam morali, qua persona moralis interit, quæ cum naturali conjuncta est, veluti si imperium tradat filio, aut successor, si deponatur. Per se patet conditionem istam in fœdere etiam exprimi posse: quo in casu per se evidens est, finiri fœdus, quamprimum fœderatorum unus imperare desinit. Ita si promissa sint auxilia in bello, successor mittenda non sunt, nec is mittere tenetur fœderato alteri.

§. 415.

Quoniam fœdera personalia pacta personalia sunt (§. 413.), pacta vero personalia non sunt, si in pactis tantummodo mentio fiat personarum, quæ eadem ineunt, ut constat, a quibusnam pactio fuerit facta (§. 802. part. 3. Jur. nat.); fœdus personale non est, si nomina paciscentium saltem fuerint adjecta, ut demonstretur, a quibusnam fœdus factum fuerit.

De nominibus paci-
scentium
demonstrati-
onis causa
fœderi ad-
jectis.

Non ex personæ fœdus pangentium, sed ex animo, quo idem ineunt, siue verbis sufficienter declarato, siue ex re, de qua conventum, colligendo, æstimandum est, num personale, an reale sit fœdus. Quamobrem cum interfit

scire, utrum fœdus sit personale, an reale, & in casu præsertim dubio de eo oriri possint controversiæ inter Gentes; unde pateat animus contrahentium disertius explicandum.

§. 416.

Si fœdus cum populo libero fiat, reale est, & subsistit, mutata Reip. forma, nisi causa fuerit statui populari propria. Populus enim idem manet, etiamsi decedentibus aliis hominibus alii in eorum locum succedant (§. 495. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem etiam si omnes fuerint mortui, qui eo tempore vivebant, quo fœdus agebatur, fœdus tamen cum populo libero factum cum his factum intelligitur, qui nunc vivunt, ac per consequens non expirat, mortuis iis qui fecerant. Quoniam itaque fœdus personale non est, sed reale, quod ad personas paciscentium non restringitur, sed in quo non tam personarum, quam rerum præstandarum ratio habetur (§. 801. part. 3. Jur. nat.); fœdus cum populo libero factum reale est. Quod erat primum.

De fœdere cum populo libero facto.

Manet vero populus idem, etiam mutata Reip. forma (§. 505. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum fœdus cum populo libero factum subsistat, quamdiu populus idem manet, per demonstrata n. 1. fœdus cum populo libero factum subsistit, mutata licet Reip. forma. Quod erat secundum.

Enimvero si in fœdere conventum sit, quod statui non nisi populari proprio est; VVolfii Jus Gentium. V

est; per se patet, sublato statu populari tolli etiam fœdus, ac per consequens mutata Reip. forma idem finiri. *Quod erat tertium.*

Patet hinc, quam necessarium scitu sit, quamdiu populus idem maneat, cum plurimum inter sit pacta realia a personalibus distingui. Non vero est, quod excipias, si imperium transferatur vel in Regem, vel in optimates, perinde esse ac si qui huc usque regnavit regnare desinat, cum individuum physicum, in quo subsistit persona moralis, mutetur & per consequens imperans quasi moriatur (*not. § 414. : a Rege enim ad populum in præsentī casu non valet consequentia. Cum enim imperium sit originarie res populi propria (§. 34. part. 8. Jur. nat.); non tamen propterea esse definit populi, quia per Regem aut optimates exercetur (§. 42. p. 8. Jur. nat.). Nec difficultatem facessit, si imperium fuerit patrimoniale, conse-*

quenter Rex jure proprietatis idem possideat (§. 40. p. 8. Jur. nat.). Cum enim imperium ad populum redeat, si nemo ad sit qui jus ad idem præstendere possit (§. 304. p. 8. Jur. nat.); imperium in Regem cum potestate alienandi translatum non tamen desinit esse populi, qui quamdiu populus manet, sine imp. rio concipi nequit (§. 31. part. 8. Jur. nat.). Potestas alienandi imperium, & per consequens formam Reip. immutandi minime efficit, ut imperium non sit populi, quod per alium, vel alios, veluti per Regem, aut optimates exercetur. Etenim potestas alienandi non aliud infert, quam ut imperium exercens pro lubitu designare possit eum, qui idem post se exercent.

§. 417.

De fœdere in perpetuum, ad certum tempus, & cum eo, cum quo agitur, & ejus successoribus; fœdus non personale, sed reale est. Etenim in omni casu facile intelligitur, fœdus non restringi ad personam paciscentium, ita ut non nisi una alteri pro se obligata esse velit ad præstationem, de qua conventum est, sed rerum potius præstandarum rationem haberi. Quoniam itaque tum fœdus reale est, non personale (§. 801. part. 3. Jur. nat. & §. 413. h.); si fœdus fiat in perpetuum, aut ad certum tempus, aut cum eo, cum quo agitur, & ejus successoribus, fœdus personale non est, sed reale.

Si fœdus ad successores extenditur, verbis expressis animus paciscentium declaratur, quod id restringi minime debeat ad ipsorum personam. Idem quoque sufficienter indicatur, si

factum dicatur in perpetuum, aut ad certum tempus, tum quod certum sit, paciscentes non perpetuo fore in vivis, tum quod incertum sit, quanto tempore sint victuri.

§. 418.

De fœderibus in bonum regni factis. Si fœderi adjectum sit, ut factum sit in bonum regni; fœdus reale est. Si enim fœdus factum dicatur in bonum regni, sufficienter omnino indicatur, in pangen- do fœdere ejus, quod præstandum est, potissimum rationem haberi. Quomobrem cum pactum istiusmodi, consequenter etiam fœdus (§. 369.), reale sit (§. 801. part. 3. Jur. nat.); si fœderi adjectum sit, ut factum sit in bonum regni, id reale est.

Bonum enim publicum seu civitatis suæ promoveri debet omnis civitatis Rector (§. 85. 995. part. 8. Jur. nat.), cui prospicere debet non modo in præsentī, verum etiam providere, quantum potest, in futurum. Quod si ergo fœdus iniens expresse dicat, se hoc facere in regni bonum; ad dies vitæ suæ id restringere

minime intelligitur, quin potius animum, qui sibi est, sufficienter his ipsius verbis declarat, scilicet ut fœdus sit perpetuum, ut ideo perinde sit ac si diceret, fœdus factum esse debere in perpetuum, seu cum se & successoribus: quorum alterutrum si dictum fuerit, fœdus reale est (§. 412.).

§. 419.

De fœderibus ob utilitatem civitatis manentem factis. Si fœdus sit ob utilitatem civitatis manentem; reale est. Eidem si fœdus sit ob utilitatem civitatis manentem, satis patet, in eo potissimum rationem haberi ejus, de quo præstando in fœdere convenitur, minime autem personarum fœdus ineuntium. Quomobrem patet ut ante (§. 418.); fœdus esse reale.

Stu-

Studio dico, fœdus fieri ob utilitatem civitatis manentem: dantur enim utilitates transitorie, aut per breve tantummodo tempus durantes, quæ commode etiam ad personam paciscentium restringuntur, siquidem appareat, utilitatem istam respectum quandam habere ad personam eorundem. Sed talia dijudicanda sunt ex circumstantiis particularibus. Quodsi vero manifestum sit utilitatem civitatis, ob quam fit

fœdus, eandem manere, si vel maxime Rex præsens moriatur, & alius ipsi succedat; nulla ratio suadet, cur fœdus ad personam paciscentium restringatur, & per consequens pro personali habeatur. Ita fœdera commerciorum realia sunt, cum in iis spectetur utilitas manens civitatis, nec pro personalibus habenda, nisi diserte ad vitam vel personam paciscentium restringantur.

§. 420.

In casu dubio fœdus præsumitur personale quoad odiosa; reale quoad favorabilia. In pactis enim, consequenter etiam in fœderibus (§. 369.), favorabilia ^{Quid in casu dubio præsumendum.} sunt, quæ ad communem utilitatem spectant & utrique parti æqualiter consulant (§. 495. part. 6. Jur. nat.), odiosa vero, quæ partem alteram tantum onerant, aut plus onerant altera (§. 496. part. 6. Jur. nat.). Quodsi in casu posteriori fœdus extendatur ad successores; nec ad vitam paciscentium restringatur, in casu dubio; utrum fœdus personale, an reale sit, verendum est, ne ultra animum paciscentium partis alterius onus in nimium extendatur: quod utique nullo jure fieret. In priori autem casu tale quid metuendum non est, ne immo paciscentium neutri parti ulla sit injuria, etiamsi pactum ad ipsorum personam minime restringatur. Quamobrem in casu dubio fœdera quoad odiosa præsumuntur personalia, quoad favorabilia vero realia.

Casus dubius est, si in utramque partem contradictionis scilicet tam pro fœdere personali, quam reali pares fuerint rationes, ut ideo, quid præsumendum sit merito hæsitemus. Quamobrem nil relictat, quam ut ex ipsa materia fœderis conjecturacapiatur de animo paciscentium, qui supponuntur Genti suæ optimo modo prospicere voluisse, nequaquam vero ultra quam necesse est eandem onerare. Id igitur voluisse censentur, quod huic intentioni convenit. Quamvis ex. gr. dubium reddatur, utrum fœdus commerciorum simpliciter, seu nulla addita lege initum, quæ disparem facit conditionem partis utriusque, sit personale, an reale; cum commercia utique inter favorabilia sint referenda, fœdus habendum pro reali, ita ut mortuo Rege, qui pactum fecit, adhuc subsistat. Aliter vero sese res habet, si duræ admodum sint fœderis conditiones, veluti si pars una ob concessionem commerciorum injus suæ concedentis bellum facere nequeat, aut prorsus jus suum ipsius facere teneatur. Quæri hic solet, num bellum referendum sit ad odiosa, an ad favorabilia quoque referri queat. Qui bellum omne ad odiosa simpliciter referunt, judicium omnino deproperant. Cum enim absque contradictione utilitatis publicæ sit Remp. defendere contra hostes; bellum defensivum favorabile omnino est. Ac propterea fœdera de mutuis auxiliis in bello defensivo inita in casu dubio realia potius, quam personalia præsumuntur. Secus vero sese res habet, si auxilia promittantur in bello offensivo, cum nemo sese libenter alienæ liti immisceat. Sunt equidem, qui in casu dubio fœdus omne promiscue pro reali habendum esse contendunt, ne forsitan contingat fœdera non servari, quæ servan-

da erant; quæ ratio recte attenditur in iis, quæ favorabilia sunt. Sed durius utique videtur ad præstandum onus, quod valde gravat, cogi, ad quod præstandum obligati minime sumus. Quamobrem nobis sententiam *Grotii* lib. 2. cap. 16. §. 26. in propositione præsentis præferri consultius visum fuit. Si præsumtio fallit, priori sententia admissa præstandum est, ad quod præstandum non obligamur, & quod præstantem valde gravat; posteriori autem probata, non præstatur, quod præstandum erat, sed pars altera a præstatione sua itidem liberatur. Probe autem notandum est, favorem & odium in distinguendo pacto reali a personali non admitti, nisi in casu dubio, quemadmodum sumitur in propositione præsentis, ubi propter rationes in utramque partem prostantes hæret animus, quid statuendum sit. Deficientibus enim rationibus ex verbis a causa vel natura negotii desumendis ad extrinsecas omnino confugiendum, ut certi quid statuatur, cum alias lis inter dissentientes non habeat exitum, qui tamen admittere tenentur, quod recta interpretatio suggerit (§. 466. part. 6. Jur. nat.). Absit enim, ut existimes, *Grotium* & nos adeo absurdos esse, ut credamus odium & favorem in pactis aliquid operari: ultro conceditur jus tantum orti ex voluntate declarata (not §. 415.); aut ubi ea sufficienter declarata non est, quæritur quid de ea præsumi debeat. Nemo autem reprehendet, si præsumatur id, quod æquitati ex officiis æstimanda maxime convenit. Quodsi Logica probabilium in formam artis esset redacta; præsumtiones forent evidenciores, cum in iis non sumeretur, nisi quod in illa tanquam ad præsumendum sufficiens demonstratum.

§. 421.

An fœdus pro reali habendum, donec contrarium probetur. Quoniam in casu dubio fœdus quoad odiosa præsumitur personale, quoad favorabilia reale (§. 420.); non omne fœdus pro reali habendum, donec contrarium ex verbis, vel re, de qua conventum, probetur.

Quodsi enim in utramque partem, hoc est, tam pro fœdere personali, quam reali pares afferuntur rationes; nulla sane ratio est, cur fœdus potius reale, quam personale præsumatur, ac ideo, ut diximus (not. §. 420.), recurrendum ad rationes extrinsecas, quæ præsumptionem de voluntate paciscentium fundant. Ratio nimirum esse debet, cur pars una dissentientium alteri cedere debeat. Sed cum in casu dubio rationes utrinque allatæ sint pures per hypothesein; cur prævalere debeant, quæ pro fœdere reali afferuntur, ratio nulla est. Aliud vero dicendum, si rationes pro alterutra parte

allatæ fuerint fortiores: tum enim præsumtio fortior vincit, nec ideo dubium manet, quid ex verbis, vel re conventa sit colligendum. Ceterum hic non queritur, quinam controversiam inter Gentes componere debeant, cum iudicem habeant nullum; sed quid veritati consentaneum sit. Quis dissentientes coget, ut admittantur, fœdus pro reali habendum, donec ex verbis vel re conventa contrarium probetur? Multa non admittunt tam Gentes, quam privati, qui affectuum impetu, non ratione reguntur, quæ tamen propterea non desinant esse vera.

§. 422.

De fœdere manente cum Rege regno pulso. Si fœdus factum sit ad defensionem Regis ac familiae regiae; manet, etiamsi Rex aut successor regno pulsus fuerit. Etenim si Rex regno pellatur, possessionem amittit, non vero jus, quod invito auferri nequit (§. 336. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem cum fœdus initum sit ad defensionem ejus ac familiae regiae, per hypothesein, consequenter etiam ad successorem pertineat, defensione autem tum maxime opus sit, si Rex, cum quo fœdus initum, vel ejus successor regno fuerit pulsus; quin jus ejus sit defendendum a fœderato, adeoque fœdus maneat, dubitandum non est.

Perinde omnino est, si Rex a subditis rebellibus regno pellatur, siue ab invasore. Non minus contra illos, quam hunc fœderatus eum recte defendit &, cum fœdera sint servanda (§. 390. h. & §. 789. part. 3. Jur. nat.), defendere debet.

§. 423.

Fœdus a Rege initum ad Gentem pertinere. Si Rex fœdus init, idem cum Gente factum intelligitur. Etenim fœdus initum boni publici causa vi imperii (§. 368. 369.), consequenter pactio fœderis ad actus regios pertinet (§. 284. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum Rex jus populi, seu Gentis habeat, & quando cum aliis negotium ipsi est, Reip. scilicet causa, Gentem suam repræsentet (§. 39.); si fœdus init, Gentem per Regem id fecisse dicendum est, adeoque idem cum Gente ipsa factum intelligitur.

Imperium summum originarie penes populum est (§. 34. part. 8. Jur. nat.) & res populi manet, si vel maxime in Rectorem civitatis quoad substantiam fuerit translatum (not. §. 416.) Fœdera igitur omnia sunt jure populi, siue Gen-

tis, nec Rex suo nomine, sed Gentis suæ nomine fœdus fecisse intelligitur. Si vero de rebus suis privatis paciscitur; id fœdus non est, sed pactum privatum (§. 369. h. & §. 284. part. 8. Jur. nat.)

§. 424.

De obligatione & jure ex fœdere. Quoniam fœdus a Rege initum cum ipsa Gente factum intelligitur (§. 423.); Gentem quoque obligat, & si non personale saltem fuerit (§. 414.); etiam successoribus res, & in hos quoque jus ex fœdere quaesitum transit.

Fœdera etiam personalia, licet ad personam Regis restringantur (§. 413.), Gentem ipsam

obligant & jus ex eo queritur Genti. Quando enim ad personam Regis restringi dicuntur,

tur, id ita intelligendum, ut fœdus ſubſiſtat, enim fœdus temporarium. Perinde nimirum ſeu tandiu duret, quamdiu Rex vixerit, aut eſt, ſive tempus determinetur per certum annorum numerum, ſive per caſum certo eveni- turum; incerto licet die, quo exiturus.

§. 425.

Quoniam juramentum non novam producit obligationem aliquid præſtandi ei, cui juratur (§. 903. part. 3. Jur. nat.), ſed jurans tantum confirmat, ſe ad præſtandum quem habet, mutaturum non eſſe (§. 902. part. 3. Jur. nat.), conſequenter juramentum in ipſo fœdere nil immutat, fœdera vero realia ſucceſſores quoque obligant & Gentem, atque iſdem ex eodem jus quaeritur (§. 424.); fœdus etiam juratum ſucceſſores & Gentem obligat atque jus ex eo quaeritur in eos tranſit, licet juramentum perſonam jurantis non egrediatur, ac ideo reſpe- ctu Gentis & ſucceſſoris fœdus habendum pro non jurato.

Fœdera jure tantummodo ſunt majoris ſe- curitatis cauſa, quia tardius conſentur fidem ju- ratam fallere, quam non juratam, nec jurins ob vindictæ divinæ metum tam facile fœdus non ſervaturus præſumitur. Ceſſat autem hæc ſecuritas, mortuo Rege, qui juravit, cum nec

in animam populi, aut ſucceſſoris valide jura- re poſſit, niſi expreſſum mandatum habeat (§. 941. 942. p. 3. Jur. nat.), conſequenter tale juramentum nec tacite factum dici, nec præſu- mi poſſit.

§. 426.

Quia ſi Rex fœdus init, id cum Gente factum intelligitur (§. 423.); ſi Rege mortuo populus ſit liber, fœdus ſubſiſtit. Item etiam patet, ſi Rege depoſito fiat liber, vel Regem alium eligat, niſi fœdus initum perſonæ ejus defen- denda cauſa (§. 421.).

Vide, quæ ſupra annotavimus (not. §. 414.) de morte naturali & morali. Neque refert, an injuſta de cauſa expulſus, vel depoſitus fue- rit. Cum Gens quælibet libera ſit (§. 55. p. 8. Jur. nat.); fœderato ſtandum ejus iudicio (§. 156. par. 1. Jur. nat.). Rex pro fœderato non agnoſcendus a fœderato, niſi quatenus

Gentem ſuam repræſentat & hæc jus ſuum per eum exercet (§. 39); quodſi ergo jus ſuum vel per ſe, vel per alium exercet, Regis expulſi aut depoſiti a fœdere nulla habetur ratio, ſi perſonam ejus minime reſpicit: neque enim ex fœdere acquiſivit jus ſeſe immiſcendi negotiis Gentis in eo non comprehenſis.

§. 427.

Fœdus poſterius non præfertur priori, quia juratum. Juramentum enim non aliam inducit obligationem, quam quæ ex fœdere oritur (§. 902. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum in caſu collisionis fœdus prius præferendum ſit poſte- riori (§. 386.); idem adhuc præferendum, etiamſi poſterius juramento fuerit confirmatum, conſequenter poſterius priori præferri nequit, quia juratum.

Jus prælationis competit fœderato priori (§. 386). Eidem igitur juramento auferri ne- quit. Quodſi caſus collisionis demum emergat, eo, qui juravit, mortuo; ex anterioribus jam

patet, fœdus juratum abire in non juratum (§. 425.), tumque quaeritionem proſuſe eſſe inu- tilem, num ideo præferendum, quia juratum.

§. 428.

Fœdus poſterius priori contrarium non ideo ſit validum, quia juramento confirmatur. Etenim fœdera poſteriora prioribus contraria naturaliter invalida ſunt (§. 383.), conſequenter actus minime obligatorii. Quamobrem cum actus non obligato- rius per juramentum non fiat obligatorius (§. 904. part. 3. Jur. nat.); nec fœdus poſterius priori contrarium ideo ſit validum, quia juramento confirmatur.

Jura-

Juramentum istud p̄orsus illicitum est (§. 915. *part. 3. Jur. nat.*), & in casu p̄senti eo magis, quod p̄stetur animo fallendi fidem fœderato priori datam (§. 758. *part. 3. Jur. nat.*). Jus ex fœdere fœderato priori quæritum, quod invito auferri nequit, juramento auferri nequit. Alias fœderatus sese a quavis obligatione pro lubitu liberare posset; quod quam sit absurdum,

manifestum est (§. 674. *p. 3. Jur. nat.*). Cum pacta sint servanda (§. 789. *part. 3. Jur. nat.*), juramentum accedens pacto posteriori, quod priori contrarium, sit de re illicita, adeoque ad p̄standum non obligat (§. 913. *part. 3. Jur. nat.*) & ipsum illicitum est (§. 914. *p. 3. Jur. nat.*).

§. 429.

De fœderibus cum Gente alii religioni addicta initis.

Fœdus inire licet cum Gente alii cuicunque religioni addicta. Fœdera enim panguntur boni publici causa (§. 369.), consequenter Gentes per ea sese invicem sibi obligant, ut una alteri quid conferat, quod ad conservationem & perfectionem ipsius facit (§. 9. 23. *part. 8. Jur. nat.* & §. 174. *b.*). Quamobrem cum Gens quælibet naturaliter obligetur ad conservationem & perfectionem alterius in eo conferre, in quo sibimetipsi non sufficit, quod potest (§. 166.), ut ea finem civitatis suæ consequatur (§. 175.), ex fœdere autem nascatur perfecta obligatio talia p̄standi & jus perfectum ad istiusmodi p̄stationes (§. 377.); in fœderibus pangendis nulla habenda ratio est religionis, cui Gentes addictæ sunt. Fœdus igitur inire licet cum Gente qualibet, cuicunque tandem religioni addicta fuerit.

Ut fœdera sint licita; necesse est ut inean- tur de eo, quod illicitum non est. Quodsi ergo vitium nullum inhæret in materia, nec in modo, quo factum; fœdus naturaliter validum est. Errores contrahentium alii, qui in intellectu hærent, vel vitia, quæ voluntatem lae- afficiunt, cum in pactionem non influant, in contractu quoque nullum momentum habent, sed perinde est ac si absent. Religio cum sit certus Deum colendi modus, cum pacto nihil commune habet, nec pactum ab ea ullo modo dependet. Paciscentium tantum interest, ut pacta serventur. Obligatio vero servandi pacta oritur ex promissis (§. 393. *part. 3. Jur. nat.*), quæ pacta continent (§. 788. *part. 3. Jur. nat.*), non ex modo colendi Deum, seu religione. Quodsi vero supponas, Genti cuidam vi religionis suæ persuasum esse, ut fidem datam fallere liceat, si is, cum quo contractum est, a religione sua fuerit alienus, tum fœdus non vitiat religio, ut licite iniri non possit, sed erit saltem inutile, aut parum tutum, quatenus qui cum illa contraxit, non securus est, ne fides data fallatur. Neque est ut distinguas cum *Grotio* inter fœdera, quæ sunt non nocendi causa, qualia sunt fœdera commerciorum, & quæ sunt nocendi causa, ut non satis circumspicte loquitur, seu quæ adimpleri nequeunt, nisi cum aliorum damno, qualia sunt fœdera belli non minus defensiva, quam offensiva, licet *Grotius* ad hæc ea restringat. Quando enim bella licita sunt, fœdera quoque belli licita. Et nihil refert, utrum is, a quo damna dantur in bello inevitabilia, huic religioni addictus sit, an alii; utrum Turca sit, an christianus. Effectus belli a vi armorum pendunt, non a religione. Vulgo quæritur, an fœdes inire liceat cum Gente a vera religione aliena. Verum cum Gens quælibet putet religionem suam esse veram, & aliam quam-

cunque, quæ eidem addicta non est; & vera religione alienam judicet; consultus nobis visum fuit demonstrare, quod fœdus inire liceat cum Gente alii cuicunque religioni addicta. Hinc enim ultro sequitur, si qua Gens veram religionem habet, eam quoque fœdus quodcumque alias licitum inire posse cum alia quacunque ab ea aliena. Ita nil obstat, quo minus Gens sacris Christianorum addicta fœdus ineat cum Gente Muhamedanæ religionis, veluti cum Turcis, vel Persis. Sunt qui quæstionem restringunt ad Gentes idololatræ & in verum Deum blasphemæ. Sed ex demonstratione propositionis p̄sentis patet, nec hac restrictione esse opus. Ob diversitatem religionis Gens nulla alteri officia humanitatis, quæ sibi invicem debent Gentes, negare potest (§. 263.), adeoque nec prohibitum naturaliter est, ut ad ea p̄standa Gens una alteram sibi perfecte obliget per fœdus, etiam si hæc diversæ religioni sit addicta. Gens nulla alteram ad religionem suam amplectendam cogere potest (§. 259.). In negotiis itaque, quæ uni cum altera intercedunt, non quæritur, cujusnam sint religionis, nec ante conveniendum est de religione, quam de re alia conveniri possit. Quodsi circumstantiæ particulares obstant, quo minus cum Gente alii religioni addicta fœdus inearit; id non diversitas religionis, sed quod eidem aliunde superaccidit vitiat. Huc pertinet, quod *Grotius* monet *J. c. cap. 15. §. 11.* cavendum esse, ne nimia commixtio contagium afferat infirmis, hoc est, religione non admodum inbutis, vel intellectus vi imbecilliori p̄ditis. Id enim non caveri, repugnat officio Rectoris civitatis, qui curæ habere debet, ut subditi Deum colant (§. 458. *part. 8. Jur. nat.*), eo utriusque modo, quo coli vult, & ut sint pii (§. 457. *part. 8. Jur. nat.*) - Illud autem notandum est, quando quæritur, an liceat fœdera contrahere

cum

eum profanis Gentibus a religione noſtra alienis; quaſtionem eſſe de moralitate eorum intrinſeca, ne ſcilicet quid committatur in iis pangendis, quod obligationi naturali, quæ in foro conſcientiæ attendenda, contrarium, minime autem de eo, quod ſalva naturali libertate cuilibet integra relinquenda (§. 156. 157. *part. 1. Jur. nat.*) fieri poteſt, unde etiam pendet libera diſpoſitio de jure proprio. Qui ani-

num ad hæc non attendunt, multa proferunt; quæ ad rem minus faciunt. Advertendum autem huc eſſe animum nemo dubitare poteſt, quia omnes ultro concedunt, fœdera cum Gente profana inita valida eſſe, ac ideo ſervanda: vix enim puto quonquam fore, qui contendat, ea non ſervanda eſſe. Hinc *Grotius* loc. cit. recte ait, nullam hic eſſe intrinſecam pravitatem.

§. 430.

Si pars una fœdus violaverit, pars etiam altera ab eo diſcedere poteſt. Valet hoc de pactis (§. 827. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum de fœderibus quoque valeant, quæ de pactis demonſtrata ſunt (§. 374.); ſi pars una fœdus violaverit, pars etiam altera ab eo diſcedere poteſt.

De fœdere a parte una violato.

Non dicimus, quod diſcedere debeat, quam quod diſcedere liceat, ſi ita viſum fuerit. Qui negant, eum diſcedere poſſe, & contendunt, eum alterum ſaltem compellere debere ad implendum promiſſum, non perpendunt omnem obligationem, quæ ex pacto mutuas præſtationes continente oritur, eſſe conditionatam (§. 826. *part. 3. Jur. nat.*). Vide, quæ alibi annotavimus (§. 827. *part. 3. Jur. natur.*). Sed ne quis ſcrupulus ſuperſit, paulo ſubtilius hæc diſcutienda ſunt. Majoris perſpicuitatis gratia ponamus, contrahentes eſſe Sempronium atque Grachum. Sempronius promiſit ſe præſtiturum, de quo conventum, ſi Grachus præſtet, quod repromiſit, qui viciffim promiſit ſe præſtiturum ex parte ſua, de quo conventum, ſi Sempronius ſtet promiſſis. Quamdiu itaque Sempronius habet animum ſtaadi promiſſis, Grachus ſeipſum ab obligatione ſua liberare nequit, conſequenter ipſi competit jus adigendi Grachum ad implendum promiſſum, ſi ſtare nolit. Quoniam tamen ipſe non obligatur ſtare promiſſis, ſi Grachus non ſtet; eidem competit jus a pacto recedendi, conſequenter nec ipſi præſtandi, quod promiſit. Atque ita liberum eſt Sempronio, quo jure velit uti, utrum Grachum malit vi adigere ut promiſſum præſtet, an a pacto recedere. Jus adigendi Grachum ad implendum promiſſum acquiſivit Sempronius ex pacto, quippe quod oritur ex obligatione Grachi, qui promittendo ſe eidem obligavit, & a qua ipſe pro lubitu ſe liberare nequit; jus vero recedendi ex promiſſione conditionata, ut

præſtare non teneatur, ſi Grachus non viciffim præſtet, quod repromiſit. Pactum igitur, quando etiam ab eo recedit Sempronius, non diſſolvitur ſolo diſſenſu Grachi, quem factio ſuo, vel etiam verbis declaravit, ſed accedente etiam diſſenſu Sempronii, qui conſultius judicat pactum diſſolvi, quam adigere velle Grachum ad idem adimplendum: id quod cum inter Gentes aliter fieri non poſſit quam vi armorum, intereſſe haud raro poteſt, ut potius recedatur a pacto, ſeu idem tollatur, quam ut, qui prior recēſſit, ei bellum inferatur. Distinguedæ ſunt promiſſiones reciprocæ, quarum una alteram per modum conditionis ſupponit, a promiſſione ſimplici conditionata, in quam pars utraque conſentit. Illæ igitur non idem operantur, quod hæc, prouti ſatis patet ex iis, quæ modo dicta ſunt. Aliud nimirum eſt, ſi pactum evaneſcat, quod in caſu poſteriori contingit, conditione non exiſtente: aliud vero, ſi pactum quidem ſubſiſtit, mihi vero liberum eſt, utrum ab eo recedere, an alterum adigere velim, ut ſervet. Quilibet jus ſuum remittere poteſt ex pacto quaſitum (§. 117 *part. 3. Jur. nat.*). Ubi vero hoc facit, promiſſum evaneſcit ex parte ſua, quod adimplerionem pacti ex parte altera per modum conditionis ſupponerat. Tum enim demum revera exiſtit conditio, ubi conſentit alterum non ſervare promiſſum; quem conſenſum utique ſufficienter indicat, dum animum alterum adigendi ad præſtandum, quod promiſit, deponit, & recedendo a pacto ſufficienter declarat.

§. 431.

Si fœderatus unus in alio fœdere præſtare noluit, quod debebat; non licet alteri ſi fœderatus recedere a fœdere alio. Etenim ſi fœderatus unus præſtare noluit, quod debebat, ſidem ſefellit (§. 790. part. 3. Jur. nat.). Aſt ſi quis ſidem ſefellit in alio pacto, conſequenter in fœdere alio (§. 369.), non licet tibi recedere a pacto alio (§. 834. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem ſi fœderatus unus in alio fœdere præſtare noluit, quod debebat, non licet alteri recedere ab alio fœdere.

tus in alio pacto fidem ſefellit.

Inter duas Gentes duo vel plura fœdera diverſis temporibus iniri poſſunt, quorum prius

continuatur juxta poſterius. Fieri etiam poſſe teſt, ut, ubi temporarium fuerit fœdus prius, tunc

tempore eidem præstituto jam elapso posterius pangatur. Quodsi alterutrum horum fœderum servare nolit; aut olim fœdus non servavit fœderatus, nullum parti alteri jus est recedendi a fœdere non violato. Obligatio, quæ est ex fœdere uno, nullo modo dependet ab obliga-

tione, quæ ex altero orta; quædammodum obligationes reciprocarum in eodem fœdere a se invicem dependent. Manifestum omnino est, ea, quæ de eodem fœdere uberius exposita sunt (not. §. 430.), non posse applicari ad duo fœdera diversa.

§. 432.

De violatione fœderis de rebus diversis initis quoad partem unam. Quoniam si fœderatus unus in alio pacto præstare noluît, quod debebat, non licet alteri recedere a pacto alio (§. 431.), fœdera autem, quæ de rebus diversis inita sunt, quarum una ab altera nullo modo dependet, spectanda sunt tanquam fœdera diversa eodem tempore inita; si fœderatus unus quoad unam præstationem fœdus violat, propterea alteri nondum jus est a toto fœdere recedendi, sed vel præstare non licet, quod hac in parte repromissum, vel ille adigi potest ad id præstandum, si adhuc præstari possit, aut, ubi hoc fieri nequit, ad reparandum damnum violatione fœderis datum, & per consequens ad hoc compelli potest sub comminatione a toto fœdere discedendi, cumque violator fœderis in hoc consentiat, si spreta comminatione præstare nolit, quod vi fœderis debet, aut damnum datum reparare, ubi læso satisfacere non vult, comminatione spreta, a pacto, seu fœdere recedere licet (§. 840. part. 3. Jur. nat.).

Quæcunque hic dicuntur, principiis Juris naturæ consona sunt. Damnum enim datum resarciendum est (§. 580. part. 2. Jur. nat.), & qui jus perfectum habet, quale ex fœdere acquiritur (§. 377.), is alterum compellere potest ad præstandum id, quod debet, si sponte præstare nolit (§. 235. part. 1. Phil. præf. univ.). Hoc vero jus per se infinitum esse facile intelligitur (§. 677. part. 1. Jur. nat.). Quare cum motivo quodam opus sit ad determinandum voluntatem violatoris (§. 889. Psych. empir.), quin permilla sit comminatio a toto fœdere discedendi, dubitandum non est (§. 890. Psych.

empir.). Nullius vero foret comminationis hujus effectus, nisi etiam eadem spreta a toto fœdere discedere liceret. Si majus inde damnum sentit fœderatus perfidus; sibi imputet, quod dando alteri minus damnum in majus incurere voluerit, quod evitare poterat & debebat (§. 493. part. 2. Jur. nat.). In jure naturæ una concordia, una consonantia est, modo nexum legum naturalium intime perspectum habens, quem in Opere nostro manifestum fecimus. Ceterum plura huc spectantia non repetimus, quæ jam alias de pactis demonstravimus (§. 839. & seqq. part. 3. Jur. natur.).

§. 433.

De fœdere tacite renovato. Finito tempore fœdus tacite renovatum non intelligitur, nisi ex actibus, qui nullam aliam interpretationem recipiunt. Etenim sine mutuo consensu pactio nulla renovatur (§. 819. part. 3. Jur. nat.), quodsi tamen ab uno contrahentium pacto temporario finito fiat, quod nonnisi vi ejusdem fieri poterat, altero consensu, nec dissentiente, consequenter tales prostant actus, qui nullam aliam interpretationem recipiunt, quam quod in renovationem pacti consentiatur, pactum renovatum tacite intelligitur (§. 820. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum idem valeat de fœderibus (§. 374.); finito tempore fœdus tacite renovatum non intelligitur, nisi ex actibus, qui nullam aliam interpretationem recipiunt.

Tempore finito, in quod fœdus initum, idem expirat (§. 844. part. 3. Jur. nat.). Pars igitur neutra alteri ad præstandum quidpiam, de quo in fœdere conventum, amplius obligatur. Quodsi ergo obligatio continuari debeat, necesse est ut uterque consensum suum declarat (§. 382. part. 3. Jur. nat.). Voluntas vero de clarari potest tam verbis expressis, quam factis, quales sunt actus, qui nullam aliam interpretationem recipiunt, quam ut fœdus sit renovatum. Me vel tacente vero patet, ne cir-

ca interpretationem orientur difficultates controversiarum non facile terminandarum causæ, consultius esse, ut fœdus tempestive renovetur. Dico tempestive: fieri enim potest, ut fœderatus alter fœdus eidem contrarium pangat cum alio, antequam tempus omne elapsum, et si non valiturum, nisi tempore elapso, quo in casu nil sit contra fœdus prius; vel ut finito fœdere exemplo faciat, quod eidem contrarium, ipsique ficere licet, quam primum illud finitum, abique ulla mora.

§. 434.

Nemo ad fœdus ineundum cogi poteſt. Etenim fœdera pacta ſunt (§. 369.), *An quis ad* conſequenter promiſſiones continent (§. 788. *part. 3. Jur. nat.*). Quamobrem cum *fœdus ine-* in voluntate tua poſitum ſit, utrum alteri quid promittere velis, nec ne (§. *undum cogi* 386. *part. 3. Jur. nat.*), conſequenter nemo ad promittendum cogi poſſit, nemo *poſſit.* quoque ad fœdus ineundum cogi, ſeu vi adigi poteſt.

Libertati naturali ſummarum poteſtatum re- pugnat, ut vi adigantur ad fœdus ineundum: quæ cum ſit jus perfectum (§. 858. *part. 1. Jur. nat.*), qui hoc facere audeat, injuriam alteri

facit (§. 859. *p. 1. Jur. nat.*). Ita injuriam com- mittit, qui Genti bellum inferat, ut fœdus commerciorum cum ipſo iaceat.

§. 435.

Quoniam fœdus renovatur, ſi fœderatus uterque in continuationem fœderis conſentit (§. 826. *part. 3. Jur. nat.*), conſequenter ſi fœdus renovatur, perinde eſt, ac ſi tale fœdus, quale erat prius, denuo pangatur, nemo autem ad pangendum fœdus cogi poteſt (§. 434.); *nemo quoque ad fœdus renovandum cogi poteſt.*

An ad reno- vandum.

Equidem non opus eſſe videtur talia demon- ſtrari, quæ per ſe ſatis manifeſta ſunt; non tamen ſuperfluum exiſtimandum, cum conſitet, non deſſe exempla Gentium, quæ alias ad pan- genda & continuanda fœdera vi armorum adigere religioni ſibi minime duxerunt. Et quod hoc facile contingere poſſit, non obſcurum eſt,

cum nihil ſit frequentius, quam ut Gentes præ- potentes jus ſuum utilitate metiantur, licitum exiſtantes, quod ſibi utile, modo potentia ſua id conſequi poſſint. Veritas igitur peſti- lentiffimo huic errori oppoſita in Jure Gen- tium demonſtrandæ, ſilentio non prætereun- dæ.

§. 436.

Si populus interit, fœdus evaneſcit. Fœdera enim, etſi pangantur cum Rege, De fœdero cum populo tamen facta intelliguntur (§. 423.), vi imperii ſummi (§. 369.), *in niro po-* & non minus Gentem, quam Regem jure ejus paciſcentem (§. 42. *part. 8. Jur. nat. ſubla-* *nat.*), obligant. Quodſi itaque populus intereat, & per conſequens imperium, ^{10.} quod eſt jus univerſorum in ſingulos (§. 32. *part. 8. Jur. nat.*), evaneſcat, atque ideo qui fuerat Rector civitatis & populum repræſentabat (§. 39.), Rector ci- vitatis eſſe deſinat (§. 42. *part. 8. Jur. nat.*), nec populum amplius repræſen- tare poſſit; nemo amplius exiſtit, qui parti contrahentium alteri obligatus eſ- ſe poſſit. Quamobrem nec fœdus ſubſiſtere poteſt; ſed evaneſcit.

Quoniam Gentes in Jure Gentium ſpectantur tanquam perſonæ ſingulares (§. 2.), fœdera quoque reſpectu Gentium aſſimulantur perſona- libus, quippe ad Gentem, cujus jure inita ſunt (§. 369. *b.* & §. 34. *part. 8. Jur. nat.*), perinde reſtriſta, ac fœdera perſonalia ad perſonam Regis. Quemadmodum itaque Rege mortuo fœdus perſonale extinguitur (§. 413.); ita et-

iam fœdus quodlibet extinguitur populo inte- reunte. Præſertim, de quibus in fœdere con- ventum, perſonales ſunt, quæ perſona ad præ- ſtandum obligata deſiciente impoſſibiles ſunt. Quando vero populus intereat, in Jure publico univerſali demonſtravimus (§. 497. & ſeqq. *p. 8. Jur. nat. nr.*).

§. 437.

Gens quedam ſeſe alteri in tutelam dare nequit, niſi ſalvo fœdere cum Gente fœderata ſe *alia facta.* Etenim ponamus eam ſe in tutelam dare alteri, ea lege, qua fœ- *in tutelam* dus tollitur; cum ex eo fœderato ſuo obligata ſit (§. 424.), ſeipſam ab obli- *dare poſſit* gatione ſua liberat, & jus ex fœdere quaſitum invito aufert. Quod utrumque *lege fœderi* *contraria.* absurdum eſt (§. 674. *part. 3.* & §. 336. *part. 2. Jur. nat.*).

Voyſi Jus Gentium.

X

Quam-

Quamdiu nimirum Gens eadem manet, fœdus servare tenetur. Quamobrem nec id violare potest, si se in tutelam Gentis alterius det. Quoniam sese in tutelam alteri Genti dare nequit, nisi pacto vi potestatis summæ, quæ ipsi comperit, consequenter fœdere cum gente ista inito, cui se in tutelam dat; id fieret ea lege,

cum qua fœdus subsisteret nequit; adeoque fœdus contraheret fœderi priori contrarium: id quod facere non licet (§. 381.). Fœdus protectionis quoad ea, quæ priori fœderi repugnant, injutum foret, nec naturaliter validum (§. 383.).

§. 438.

An pactum servare non debeat fœderatus, quin alter se in tutelam tertio dat.

Si Gentium fœderatarum una se in tutelam dat Genti cuidam tertie; fœderata altera eidem obligata manet. Ponamus enim ut ante, fœderatam alteram eidem amplius obligatam esse nolle. Patebit, ut ante (§. 437.), eam seipsam ab obligatione sua liberare velle & jus alteri invitæ auferre: quod utrumque absurdum esse, patet ut ante (§. cit.).

Vidimus ante, Gentem, quæ se in tutelam dat alteri, fœdus servare teneri (not. §. 437.). Quamobrem cum pactum, consequenter fœdus (§. 369.), a contrahentibus non dissolvatur

nisi mutuo dissensu, minime autem dissensu unius (§. 839-840. part. 3. Jur. nat.); Gens quoque, quæ fœderata alteri sese in tutelam dat, fœdus adhuc servare tenetur.

§. 439.

An fœdus subsistat, si Gens fœderata se in tutelam d. s. tertie.

Si Gentium fœderatarum una sese in tutelam dat Genti cuidam tertie; fœdus subsistit. Etenim hoc non obstante, Gentes fœderatæ sibi invicem obligatæ manent (§. 437. 438.). Quamobrem cum fœdus subsistat, quamdiu obligatio eorundem se in tutelam d. s. tertie non tollitur, ut idem ab utraque contrahentium parte sit servandum (§. 340. part. 3. Jur. nat.); fœdus quoque subsistit, si Gentium fœderatarum una sese in tutelam dat Genti cuidam tertie.

Si fœdus subsistere debet, quando Gentium fœderatarum una se in tutelam dat tertie, necesse utique est ut sibi invicem obligatæ manent Gentes fœderatæ, quemadmodum fuerant ante. Quamobrem nobis utique, ut hoc pateret, demonstrandum erat, nec Genti se in tutelam danti licitum esse, ut a fœdere recedat, nec alteri hoc esse permillum. Neutri autem,

invita parte altera, licitum esse, ut a fœdere discedat, manifesto manifestius inde est, quod nemo sese ipsum ab obligatione sua liberare, nec jus alteri invito auferre possit. Quod si vero Gens fœderata consentiat, ut altera sese in tutelam det tertie; tum mutuo dissensu fœdus dissolvitur, quod facere utique licet (§. 839. part. 3. Jur. nat.).

§. 440.

De jure pangendi fœdera Gentis, qua se in tutelam alterius dedit.

Si qua Gens se in tutelam dat Genti cuidam alteri; fœdus cum alia Gente quocumque inire potest, fœderi protectionis minime contrarium, nisi jus pangendi fœdera in eodem fuerit restrictum, vel adentum. Quoniam enim Gens se in tutelam dare potest Genti alteri, vel cum imminutione, vel sine imminutione imperii (§. 81.) & jura utriusque metienda sint ex pacto subjectionis (§. 80.), vel, quod perinde est, fœdere protectionis (§. 369.), si in fœdere hoc de jure pangendi fœdera nihil fuerit dictum, fœdus cum alia Gente quocumque inire potest. *Quod erat primum.*

Cum tamen fœdus posterius contrarium esse nequeat priori (§. 381.); nec Gens, quæ sese in tutelam dedit alteri cuidam, fœdus cum tertie inire potest, quod fœderi protectionis contrarium. *Quod erat secundum.*

Quoniam vero fœderi protectionis repugnat, si Gens, quæ se in tutelam dedit alteri, fœdus faciat, si expresse fuerit conventum, ne faciat, aut si jus pangendi fœdera extendat ultra legem, qua id limitatum, vel restrictum est, quod per se patet, Gens autem, quæ se in tutelam dedit alteri, fœdus cum tertie inire nequit, quod fœderi protectionis contrarium *per demonstrata n. 2.* Gens, quæ se in tutelam dedit alteri cuidam, fœdus cum alia Gente inire potest

potest quodcunque alias fœderi protectionis minime contrarium, nisi jus pandendi fœdera in eodem fuerit restrictum, vel ademptum. *Quod erat tertium.*

Fœdus, quod inter a Gente, quæ sese alteri in tutelam dedit, cum certis, duplici modo repugnare potest fœderi protectionis, vel quia id, de quo in eo convenitur, repugnat ei, de quo conventum est in fœdere protectionis, aut et, quod fœderi omni protectionis per se inest, vel quia pactio fœderis sive simpliciter, sive certo modo prohibita in fœdere protectionis. Ita si in fœdere protectionis conventum, ut sibi soli vendantur merces certæ, non licet fœdus commerciorum cum alia Gente inire, quo eidem conceditur merces istiusmodi emere. Fg.

deri omni protectionis per se inest, ne Gens, quæ sub tutela est, quicquam committat, quod protectori qualicumque modo nocumento esse possit. Ita hosti ejus cum exercitu per terras suas transitum permittere, aut eidem frumenta, arma, equos subministrare nequit. Quodsi in fœdere protectionis simpliciter dictum fuerit, ne injusu, vel sine consensu suo fœdus cum alia Gente faciat, aut ne faciat fœdus commerciorum cum certa quadam Gente, neutrum facere licet.

§. 441.

Si tertius quidam promittit fœderato utrique, vel alterutri, conventa servatum iri, nihil omittere debet, quod ut id fiat facere potest. Etenim si tertius quidam fœderato utrique, vel alterutri promittit, conventa servatum iri, factum alienum promittit, nihil omittere debet, quod ad idem obtinendum facere potest (§. 602. *part. 3. Jur. nat.*). Quamobrem si tertius quidam promittit fœderato utrique, vel alterutri, conventa servatum iri; nihil omittere debet, quod ut id fiat facere potest.

Obligatio nascens ex promissione tertii in facta, de conventionem iri.

Interponere tertius fidem suam solet; ut ca-
veatur securitati fœderatorum, si forte uterque, vel unus vereatur, ne fœdus violeatur.

§. 442.

Promissio hæc fœderato utrique vel alterutri facta, conventa servatum iri, *Guaranda*, vel ab aliis *Guarantia* appellari solet, idiomate patrio die *Genesche*. Et qui promittit, conventa ab aliis servatum iri, *Guarandus* appellatur.

Guaranda vel Guarantia quid sit.

Vocabulo hoc barbaro utuntur Jæi. Sponſionis quædam species est, quæ *sponſio fœderis* appellari poterat. Et tunc *Guarandi* sponsores fœderis dicendi. Sed cum rerum veritas nobis unice curæ cordique sit, in verbis non sumus

scrupulosi. Et ut illa facilius intelligatur ab illis, quorum interest eam perspicere; nos parum movet barbarismus Jæorum, barbarismo licet scholasticorum audacior.

§. 443.

Quoniam *guaranda* est promissio fœderato utrique, vel alterutri facta, conventa servatum iri (§. 442.), *guarandus* nihil omittere debet, quod ut id fiat facere potest (§. 441.); *guarandus obligatur ad ferendum auxilium contra eum, qui conventa servare non vult, si eodem indiget.*

Obligatio Guarandi.

Nimirum fœderatus ex fœdere acquisivit jus perfectum (§. 377.), consequenter vi adigendi alterum ad servandum in fœdere conventa (§. 225. *part. 1. Phil. præf. univ.*). Quodsi ergo is servare nolit, eum ad servandum vi compellere potest. Si solus sibi non sufficit, auxilio alieno indiget. Quamobrem cum *guarandus* nihil eorum omittere debeat, quod facere potest, ut conventum servetur (§. 440. 441.); auxilium is ferre tenetur. Atque ideo facile patet, *guarandum* non esse obligatum ad feren-

dum auxilium, si eodem is minime indiget, cui promissio facta. Sane *guaranda* in se spectata officium humanitatis est (§. 353. 354.), quod Gens una alteri non debet naturaliter, nisi quando ope aliena hæc indiget (§. 156.). Quamobrem *guarandus* ad auxilium ferendum sese non obligasse intelligitur, nisi quando eodem promissarius habuerit opus, cum ad id, quod naturaliter debebat, perfecte sese obligaverit (§. 363. *part. 3. Jur. nat.*).

§. 444.

Quando auxilium ferre tenetur. Cum guarandus obligetur ad ferendum auxilium contra eum, qui conventa servare non vult, si eodem indiget (§. 443.); *auxilium ferre non tenetur, nisi id impleretur.*

Nimirum is, cui guaranda præstita, judicare De eo autem huic constare nequit, nisi guarandus tenetur, num auxilio guarandi opus habeat. *auxilium ejus impleret.*

§. 445.

De fœderis tacito in guaranda contento. Quoniam guarandus obligatur ad ferendum auxilium contra eum, qui conventa servare non vult, si eodem indiget (§. 443.), consequenter cum ipso convenisse intelligitur de auxilio præstando, si eodem habuerit opus ad consequendum id, quod a fœderato debetur, istiusmodi autem conventiones pacta (§. 788. part. 3. Jur. nat.), adeoque inter Gentes fœdera sunt (§. 369.); *guaranda continet fœdus tacitum de ferendo auxilio contra eum, qui in fœdere conventa præstare non vult, sub hac conditione facta, si auxilio ipsius fuerit opus.*

Guarandus interponit fidem suam, ut caveatur securitati fœderatorum (not. §. 441.), consequenter consentit in ea, quæ ad præstandam securitatem requiruntur. Quamobrem cum securitas aliter præstari non possit, nisi ut is auxilium ferat adversus conventa servare nolentem, si alter solus ad hoc eum compellere non possit; de eo utique conventum fuisse intelligitur, quando guaranda facta. Quodsi ergo eam inter fœdera retuleris, minime absolum videri debet. Est nimirum fœdus ad fœdus aliud accedens, hujus firmandi causa. Id enim intenditur, ut metu guarandi compellatur ad servandum conventa, qui alias ob impotentiam alterius fœderati servare nollet. Vis enim major magis metuitur, quam minor.

§. 446.

Guaranda generalis & specialis. Guaranda dicitur *generalis*, si præstatur de iis omnibus, de quibus in fœdere fuit conventum: *specialis* vero, quæ saltem de nonnullis, aut uno, vel altero convento. Cum guaranda sit promissio (§. 442.), a promissoris autem voluntate dependeat, quid promittere velit (§. 386. part. 3. Jur. nat.), & quia guaranda præstatur majoris securitatis causa, servatum iri conventa (§. 442.), a voluntate ejus, cui præstatur, dependet, ob quænam eandem sibi præstari velit; *guaranda tam generalis, quam specialis fœderi accedere potest, prouti consuetum videtur ei, in cujus gratiam præstatur.*

In demonstranda realitate definitionum entium moralium non sufficit ostendere possibilitatem physicam, sed requiritur ut etiam possibilitas moralis in aprico collosetur. Quamvis itaque illa per se pateat, hoc tamen non obstante hæc adhuc evincenda.

§. 447.

Fœdus guarandigium. *Pactum* vel *Fœdus guarandigium* dicitur, ad quod guaranda vel generalis, vel specialis accedit.

Si tuta esset fides, fœdera guarandigista fœderis inutilia: sit fides nusquam tuta iis locum fecit. Cum perfidus sit, qui promissa non servat (§. 268. part. 3. Jur. nat.), consequenter fidem fallit (§. 259. p. 3. Jur. nat.); ob metum perfidie guaranda exigitur, quæ remedium contra perfidiam est, quia operatur metum po-

tentie guarandi, quæ conjuncta cum potentia ejus, in cujus gratiam præstatur, superat potentiam illius, contra quem præstatur, seu cuius fides suspecta est. Atque hinc facile intelliguntur, quæ circa guarandam prudentiæ civilis sunt.

§. 448.

Ad guarandam non requiritur consensus ejus, contra quem præstat. Etenim ^{An consen-} guaranda continet fœdus, quod initur inter eum, qui eandem præstat, & hunc, ^{sus ejus ad} cui præstat, de auxilio ferendo contra eum, qui in fœdere conventa ^{guarandam} servat, re non vult (§. 443.). Quamobrem cum fœdus, tanquam pactum (§. 369.), ^{requiritur,} per- ^{contra quem} ficiatur mutuo id ineuntium consensu (§. 783 part. 3. Jur. nat.); ad guarandam ^{præstat.} non requiritur consensus ejus, contra quem præstat.

Qui guarandam petit, sui defendendi causa de guaranda convenient, tum vi libertatis sibi competentis fœdera inire possint pro lubitu, & de guarandi convenientes nihil committant, quod est contra jus illius, contra quem præstat (§. 442.); hujus quoque consensum requirere minime tenentur.

§. 449.

Quoniam ad guarandam non requiritur consensus ejus, contra quem præstat (§. 448.); ^{An eodem} guaranda præstari potest, ^{inscio ac in-} inscio ac inconsulto eo, ^{consulto} contra quem præ- ^{præstari pos-} statur. ^{sit.}

Quamvis vero inscio eo, contra quem præstat, guaranda præstari possit; necesse tamen est, ut a petente impetrata ad notitiam hujus perveniat ob effectum, quem habere debet (§. 443.). Necesse tamen absoluta non est. Ponamus enim emergere casum, in quo consul- tum videtur guarando, ne is, contra quem guaranda præstat, sit hujus rei conscius; cum fœdus de auxilio ferendo, quod continet, validum sit, etiamsi nemo præter paciscentes ejus sit conscius, nihil sane obstat, quo minus ^{testa} maneat guaranda.

§. 450.

De eadem re guarandam plures simul præstare possunt, seu ejusdem fœderis plu- ^{An ejusdem} res esse possunt ^{fœderis gua-} guarandi. Guaranda enim præstat securitatis causa, in fœdere ^{randi plures} conventa servatum iri (§. 442.) & guarandi obligantur ad ferendum auxilium ^{esse possunt.} adversus eum, qui conventa servare recusat (§. 443.). Quamobrem cum ma- jor securitas sit conventa servatum iri, si plures simul guarandam præstent; ejusdem fœderis plures guarandi esse possunt.

Metus potentiz guarandorum remedium esse debet contra perfidiam (not. §. 447.), qui quo major fuerit, eo major quoque est securitas, conventa servatum iri. Plures igitur guarandi recte ad fœdus idem accedunt, prouti vel Præpotens fuerit fœderatus, de cujus fide dubitat alter, vel ejus fides aliunde jam sit suspecta, vel id, de quo conventum est, tale fuerit, ut non vanus sit metus, fœderatum facile adduci posse ad fallendam fidem. Cum unusquisque securitati suæ recte prospiciat, quantum datur, quia damnum quodvis, quantum fieri potest, a se avertere debet (§. 493. part. 3. Jur. nat.); recte quoque a pluribus guarandam sibi præsta- ri petit, qui eadem indiget, ubi circumstantiz id suadent. Eligenda sunt media ad finem consequendum necessaria: id quod sapientiz est (§. 678. Psych. rat.), ad quam naturaliter quoque obligamur (§. 254. part. 1. Jur. nat.), ne quid in actus rectitudine reprehendi possit. Præstaret utique, tutam esse Rectorum civitatis fidem, quos, cum integras gentes repræsentent, nihil magis dedecet, quam fidem datam fallere. Et quam maxime omnis perfidiz suspicio a christianis procul abesse deberet. Docet tamen experientia inter gentes christianas haud raro fidem minus tutam esse, quam inter alias, maxime subinde barbaras.

§. 451.

Si plures fœdus ineunt, singulis universi guarandam præstare possunt. Cum enim ^{De guaranda a fœde-} guaranda contineat pactum de auxilio ferendo contra eum, qui conventa non ^{ratis sibi in-} servat (§. 445.); si plures fœdus ineant & singulis universi guarandam præ- ^{vicem præ-} stent, ^{stata.}

stent, omnes inter se conveniunt, quodsi unus conventa non servet, ceteri conjunctim eundem vi adigere velint ad servandum, aut, si fœdere violato, non amplius integrum sit, præstare id, de quo conventum fuerat, ad damnum datum resarciendum. Quoniam itaque guaranda præstatur securitatis gratia, conventa servatum iri (§. 442.), & hoc pacto universi prospiciunt securitati singulorum; quin ita convenire possint, dubitandum non est. Quodsi ergo plures fœdus ineant, singulis universi guarandam præstare possunt.

Ponamus, Cajum, Sejum, Sempronium & Grachum fœdus quoddam simul inire; perinde omnino est, ac si unusquisque eorum fœdus iniret cum tribus ceteris separatim, veluti Cajus cum Sejo, cum Sempronio & cum Gracho. Quodsi ergo singulis universi guarandam præstent; perinde est, ac si Sempronius & Grachus guarandam præstarent Cajo & Sejo, S jus & Grachus guarandam Cajo & Sempronio, Sejus & Sempronius Cajo & Gracho. Quamobrem si fidem fallat Cajus, Sejo auxilium ferre tenentur Sempronius & Grachus contra Cajum,

atque ita Cajus ceteros fœderis socios adversos sibi experietur. Et idem eodem modo intelligitur de Sejo, Sempronio & Gracho fidem fallente. Guarandæ igitur idem prorsus effectus est, quem ea habet, si ab aliis præstatur, qui non sunt fœderis socii. Nihil autem refert, an de re eadem conveniatur, an singulæ de re sibi propria convenient, modo non conveniant de re communi, ut vi societatis contractæ universi singulis & singuli universis obligentur: quo in casu guaranda singulis ab universis inutiliter præstaretur.

§. 452.

Quoniam ejusdem fœderis guarandi plures esse possunt (§. 450.), tot scilicet, quot esse consultum fuerit & impetrari possunt, si vero plures fœdus ineunt, universi singulis guarandam præstare possunt (§. 451.); ad fœdus, cum *De guaranda in gratiam cuiusdam fœderis inserta.* *guaranda sibi invicem præstant fœderati, guaranda etiam aliorum, ad quos fœdus non pertinet, accedere potest; immo nil obstat, quo minus guarandam uni saltem fœderatorum in causa ipsam concernente præstet extraneus.*

Quo plures quis habet guarandos, eo magis securitati ejus prospicitur. Quamobrem cum uniuscujusque judicio relinquendum sit, quomodo securitati suæ sufficienter prospectum sit (§. 156. p. 1. *Jur. natur.*); unicuique etiam permittendum, ut, etiam si confederatos habeat

guarandos, aliorum præterea guarandam impetrare studeat. Quodsi guaranda de toto fœdere præstanda ab extraneo; per se patet, eam impetrandam esse ab omnibus, qui fœdus iniverunt, cum aliam non singulis obligaretur guarandus.

§. 453.

De guaranda in gratiam cuiusdam fœderis inserta. Si fœdus ineunt præter cetera, quorum causa id pangitur, etiam inter se conveniunt de guaranda alii cuidam, qui fœdus non una contrahit, præstanda; singuli non modo huic, verum etiam universis fœdus ineuntibus obligantur ad ferendum auxilium contra eum, qui ipsi conventa servare non vult. Etenim cum per se pateat, guarandam fœderi non inferi nisi ad petitionem ejus, cujus interest eam præstari; evidens quoque est, dum singuli inter se conveniunt, ut inferatur, eandem huic, cujus intererat, ut infereretur, ab iisdem actu præstari. Quamobrem cum guarandus obligetur ad ferendum auxilium contra eum, qui isti, cui præstita est, conventa servare non vult (§. 443.); singuli quoque, qui fœdus fecere, ei, in cujus gratiam guaranda fœderi inserta, obligantur ad ferendum auxilium contra eum, qui ipsi conventa servare non vult. *Quod erat unum.*

Enimvero quoniam qui fœdus inierunt sibi invicem promittunt, quod ea, de quibus inter se convenerunt, præstare velint, consequenter singuli universi sese ad hoc obligant (§. 363. *part. 3. Jur. nat.*), præter cetera vero inter se conveniunt de guaranda alii cuidam, qui cum iis non contrahit, præstanda, *per hypothecam*; singuli quoque universis fœdus ineuntibus obligantur ad ferendum auxilium contra eum, qui ipsi conventa servare non vult. *Quod erat alterum.*

Pe-

Possumus Cajum, Sejum, Sempronium & Gracchum fœdus inire de re quacunq̄ue, & eos in eodem quoque convenire de guaranda præstanda Florenti contra Celsum. Cajus, Sejus, Sempronius & Gracchus obligantur Florenti, ut auxilium ipsi ferant, si Celsus id, de quo con-

ventum, eidem præstare recuset; tunc etiam omnes sibi invicem obligantur ad auxilium conjunctis, viribus ferendum: quæ posterior obligatio hunc habet effectum, ut unus ab altero exigere possit adimoletionem promissi, & ut communicatis consiliis auxilium ferant.

§. 454.

Si quis alteri promittit auxilia contra eum, qui jus quoddam ipsius eidem auferre conatur; fœdus cum ipso pangit, proprie loquendo guarandam non præstat. Conventio enim ista promissionem continet, consequenter pactum est (§. 788. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum eadem fieri supponatur a potestatibus summis, fœdus est (§. 369.). *Quod erat unum.*

De auxilio promisso contra eum, qui jus alterius violare audeat.

Quoniam vero guaranda proprie loquendo præstatur de eo, de quo in fœdere aliquo conventum (§. 442.), id quod in hypothese propositionis præsentis non supponitur; promissio in casu præsentis facta guaranda non est (§. 349. Log.). *Quod erat alterum.*

Si id, de quo in fœdere conventum; non servatur, jus fœderati violatur. Guaranda igitur præstatur contra eum, qui jus alicujus violare potest. Quamobrem inconstantia loquendi facile fit, ut etiam guaranda vocetur promissio facta de auxilio ferendo contra eum, qui jus quoddam alteri cuidam auferre, vel alio quocunque modo violare conatur. Immo si guaranda ad conventa in fœdere non restringatur, sed generaliter extendatur ad jura quælibet, quæ ab alio violari possunt, & ubi non vanus est violationis metus, ne temere præstetur, significatu proprio promissio ista guaranda dici

potest. Placuit nobis in Jure Gentium retinere significatum famosorem, quo guaranda de fœderibus præstari dicitur. Quamobrem nec rationem habuimus garandæ, quam actor jure Saxonico præstare debet petente reo, tam in causis civilibus, quam criminalibus, & de qua vide *Carpxonium* in Processu Juris in foro Saxonico tit. 9. art. 4. ubi §. 4. duplicem effectum garandæ recenset, nimirum 1. ne actor ulterius libellum mutare valeat, 2. ut reum, si is postea ejusdem causæ nomine ab alio conveniatur, in judicio defendat.

§. 455.

Si qua Gens promittit, se præstituram id, quod Gens altera præstare debet, si ipsa vel præstare non possit, vel nalis; pro ea fidejubes. Patet ex definitione fidejussionis (§. 782. part. 4. Jur. nat.);

Fidejussio Gentis pro Gens altera.

Actus hic etiam a nonnullis ad guarandam referri solet. Sed cum non alius sit, quam fidejussio; nulla sane ratio nos cogit, ut vocabulo barbaro eundem designare malimus, quam proprio suo nomine appellare. Accedit, quod, si hæc promissio sub guaranda simul comprehendatur, reuera duo actus prorsus diversi eodem nomine insigniantur, de quibus eadem non valent, ut tanquam diversæ species guarandæ generalius definiendæ haberi debeant. Inutile autem est in has ambages delabi, cum de fidejussione Gentium tenenda sint, quæ de eadem eadem alibi in Jure naturæ demonstravimus (§. 783. p. 4. Jur. nat.), nec opus sit, ut sub

alio nomine repererentur. Potest etiam expromissio locum habere inter Gentes (§. 865. p. 4. Jur. nat.), quæ cum perinde securitatem præstet creditori, ac fidejussio & guaranda in significato strictiori accepta, eodem jure ad hæc referri posset, quam fidejussio. Nimirum in genere *guaranda* definienda foret per actum, quo gens una alteram securam reddit de præstando eo, quod eidem a tertia quadam debetur: id quod fieri posse patet cum fidejussione & expromissione, quam promissione auxilii ferendi contra eum, qui obligationi suæ satisfacere recusat.

§. 456.

Guaranda tertio jus suum, si quod habet, adimi nequit. Etenim nemini invito quisquam jus suum auferre potest (§. 336. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem nec guarandam jus tertio, si quod habet, adimi potest.

An guaranda jus suum tertio adimi queat.

Quod si ergo contingat, tertio cuidam competere jus ad id, vel in eo, de quo guaranda

fuit

fuit præstita; ea non obstante; jus ipsius sal-
vum manet. Quatenus guaranda præstatur con-
tra eum, cui jus quoddam competit; illicita

est, consequenter nec naturaliter valida; est
guarandus injuriam non faciat, si jus tertii igno-
rat, vel id ipsi satis exploratum non est.

§. 457.

Quando præstita intelligatur. Quoniam guaranda tertio jus suum, si quod habet, adimi nequit (§. 456.); ea præstita non intelligitur, nisi salvo jure tertii.

Non præsumitur Gens in gratiam alterius guaranda aliter ab ea præstita intelligitur, nisi injuriam facere velle tertiæ. Quamobrem nec salvo jure tertii.

§. 458.

Quando non obliget. Cum guaranda præstita non intelligatur, nisi salvo jure tertii (§. 457.); si, qui jus ad id habet, de quo guaranda præstita, idem persequi velit, cum hic casus tacite fuerit exceptus, guarandus contra eum auxilium ferre non obligatur.

Nemo quicquam facere debet, quod est contra jus alterius (§. 910. p. 1. Jur. nat.). Quamobrem si casus emergat, quo promissio a guarando servari nequit, nisi committere velit, quod est contra jus tertii; eam servare non tenetur. Perperam nimirum promissio ad hunc

casum extenditur, quem ipsa lex naturæ excipit, ut ideo tacite exceptus recte intelligatur. Per se autem patet, jus tertii vel manifestum esse debere, vel saltem rationes admodum probabiles habere, quas pars altera solide refutare nequit.

§. 459.

De guaranda ad fœdus præstatur de omnibus in fœdere contentis; guarandus unicuique fœderatorum obligatur quoad id, quod ad ipsum pertinet. Etenim si plures fœdus ineunt de rebus ad singulos sigillatim pertinentibus, & guaranda ad singulos sigillatim pertinentibus; tot fœdera inita intelliguntur, de quorum rebus in iisdem disponitur, quæ sigillatim ad singulos paciscentes pertinet. Quod si ergo guarandus fidem suam de toto fœdere, seu omnibus in eodem contentis interponit; guaranda ad singula ista fœdera accessisse intelligitur, perinde ac si unum quodque sigillatim fuisset factum. Quamobrem patet guarandum unicuique fœderatorum obligari quoad id, quod ad ipsum pertinet.

§. 460.

De auxilio a guarando denegato. Si guarandi auxilium imploratur; id citra injuriam denegari nequit. Guaranda enim continet fœdus tacitum (§. 445.). Quamobrem cum ex fœdere nascatur jus perfectum ad id, de quo in eo conventum (§. 377.); si guarandus auxilium imploratum denegat, jus perfectum ei acquisitum, cui guaranda præstita, violat. Enimvero violatio perfecta juris alterius injuria est (§. 859. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem si guarandi auxilium imploratur, id citra injuriam denegari nequit.

Non servare fœdus & denegare auxilium ei, (§. 457.). Per se autem patet, hic supponi; cui guaranda præstita, unum idemque est. Utroque fides data fallitur. Excipiendus tamen est casus, quo tertius jus suum persequitur, quod in potestate ipsius est. Sed de eo discretius dicendum erit inferius.

§. 461.

Quando guaranda finitur. Finito fœdere, guaranda finitur. Guaranda enim præstatur securitatis causa; in fœdere conventa servatum iri (§. 442.), consequenter ea non amplius opus est, si fœdus fuerit finitum. Finito igitur fœdere etiam ipsa finitur.

§. 462.

§. 462.

Guaranda vel personalis est, vel realis; personalis tamen non præsumitur. ^{Quotuplex} Guaranda enim præstatio fœdus quoddam est a guarando cum eo, cui præstatur, ^{est guaranda.} ininitum (§. 445.). Quamobrem cum fœdera tam personalia sint, quam realia (§. 412.); guaranda quoque vel personalis est, vel realis. *Quod erat unum.*

Enimvero qui guarandam sibi præstari petit, id facit eo animo, ut sit securus, conventa servatum iri (§. 442.), consequenter rei potissima habetur ratio, non vero saltem personarum de guaranda convenientium. Quamobrem cum guaranda personalis non sit, nisi pactum ad personas pacificentium restringatur, ut in casu præsentis guarandæ nonnisi pro se obligetur ei, cui præstita, aut nonnisi personæ ejus, cui præstatur (§. 801. part. 3. Jur. nat.); guaranda personalis non præsumitur. *Quod erat alterum.*

In præsumptione attenditur, quinam fuerit animus guarandam petentis in casu dubio, quantum se eidem obligaverit guarandus. Nullum vero est dubium, quin is, qui guarandam petit, securitati servatum iri conventa prospectum esse velit tamdiu, quamdiu fœdus durat. Quod

si ergo non expresse dicatur aliud, promissio guarandi utque extendenda ad durationem fœderis, nulla vero ratione restringi potest ad personas, quæ de guaranda convenerunt. Nunquam igitur guaranda præsumitur personalis,

§. 463.

Quoniam guaranda personalis esse potest (§. 462.), pactum autem personale ^{Quot modis} ad personas pacificentium restringitur (§. 801. part. 1. Jur. nat.); ^{guaranda personalis esse potest.} guaranda restringi potest ad personam guarandi, tum ad personam ejus, cui præstatur, tum ad personam utramque, consequenter in casu primo guaranda expirat, guarando mortuo, in secundo mortuo eo, cui præstita, in tertio mortuo alterutro.

Nimiram in casu primo guarandus auxilium promittit, quamdiu ipse vixerit, in secundo

quamdiu vixerit is, cui guaranda præstatur, in tertio denique, quamdiu vixerit alteruter.

§. 464.

Pactiones fiunt vel ab ipsis summis potestatibus, vel a potestatibus minoribus ^{De pactionibus} si ^{Geni} ex mandato summarum potestatum, sive intra fines præpositionis, quatenus scilicet ^{tium.} natura negotii, cui præpositi sunt, id permittit. Gentes enim earumque Reges pactiones inire possunt, quæ fœderibus contradistinguuntur (§. 369.). Fieri hoc potest vel jussu eorum, veluti cum legatus unius nomine mittentis pactum inquit cum ministris ejus, ad quem mittitur. Et tunc pactio ab ipsis summis potestatibus facta dicitur. Possunt vero etiam pactiones quasdam facere potestates minores de rebus publicis, veluti magistratus & belli duces, jure ejus, a quo negotio cuidam publico præfecti sunt. Tum vero vel mandatum habent sive generale, sive speciale istiusmodi pactiones faciendi, aut ex natura negotii, cui præpositi sunt, sequitur, ut facere possint, præsertim in tali casu, in quo consensus summæ majestatis requiri nequit, veluti quando dux belli cum hoste paciscitur de deditioe urbis obsessæ. Atque in hisce casibus pactiones fiunt a potestatibus minoribus (§. 368.), vel ex mandato summarum, vel intra fines præpositionis, quatenus scilicet natura negotii, cui præpositi sunt, id permittit.

Quoniam pactiones minorum potestatum potissimum in bello fiunt; de iisdem quoque commode agemus infra, ubi de jure belli & in bello acturi sumus. Quamobrem plura de iisdem

in præsentis non addimus. Consultius nimirum videretur, generalia ibidem tradi, ubi specialia ex iis deducenda & iisdem superaddenda.

§. 465.

Sponsio quid sit. Sponsio est pactum sine mandato potestatis summæ, nec intra fines præpositionis factum de re publica. Facile autem intelligitur, sponsorem promittere, se effecturum, ut potestas summa id, quod promittitur, ratum habeat, cum alias cum eo non contraheretur.

Istiusmodi sponstiones fieri possunt a legatis atque belliducibus; & sunt spe ratihabitionis.

§. 466.

Obligatio in sponsione contenta. Quoniam sponsor promittit se effecturum, ut potestas summa, seu is, cujus nomine quid promittit, ratihabeat (§. 465.); se obligat ad efficiendum, ut promissum a se ratihabeatur, seu consensus ejus, ad quem res conventa pertinet, accedat.

Fieri equidem potest; ut sponsor plus esse credat in potestate sua, quam in ea est; sed de eo judicium penes ipsum est, non penes alterum, cum quo contrahit (§. 424. part. 3. Jur. nat.), & qui ideo fidem dictis sponsoris habet non temere. Quodsi enim sibi disideret sponsor, non nisi sub conditione ratihabitionis promittere poterat atque debebat. Ipsi adeo imputandum, si crediderit plus in potestate sua esse, quam in ea revera erat, & alterum induxerit, ut secum pacisceretur. Inde autem intelligitur, sponstionem non esse simplicem promissionem facti alieni, ac ideo multo strictior rem obligationem parere.

§. 467.

De materia sponstionum. Sponstionum tot esse materiae possunt, quot fœderum. Etenim cum fœdera pacta sint, quæ fiunt de rebus ad Remp. pertinentibus a summis potestatibus (§. 369.), vel mandato earundem (§. 372.), sponstiones autem pacta, quæ fiunt de iisdem rebus sine mandato summæ potestatis, nec intra limites præpositionis (§. 463.); sponstiones a fœderibus non differunt materia, sed in eo saltem, quod illæ fiant jure imperii summi (§. 368.), ac mandatum habentis, illæ autem sine hoc jure & absque mandato. Quamobrem sponstionum tot esse materiae possunt, quot fœderum.

Ponamus de quacunque re publica pactum iniri a ministro. Quodsi id faciat jussu summæ potestatis, aut intra fines mandati, erit fœdus; si absque mandato, sponstio. Differentiam igitur non facit materia pacti, nec persona contrahens; sed jus, quo contrahitur, quod in fœdere est jus summæ potestatis; in sponstione nullum. Eadem itaque esse potest & fœderis, & sponstionis materia.

§. 468.

An sponsio obliget summam potestatem. Sponsio non obligat summam potestatem, nisi eandem ratihabeat vel expresse, vel tacite, faciendo nimiram, postquam illa eidem innovuit, quod ad aliam causam probabiliter referri nequit. Sponsio enim fit absque mandato, consequenter absque voluntate (§. 640. 642. part. 4. Jur. nat.), summæ potestatis (§. 465.). Quamobrem cum nemo alterum sibi, consequenter multo minus tertio obligare possit ultra voluntatem suam (§. 382. part. 3. Jur. nat.); sponstio non obligat summam potestatem. Quod erat primum.

Enimvero si summa potestas eam ratihabet, hoc est, declarat, se præstare velle, quod sponsor promisit, cum jam ad sponstionem accedat consensus summæ potestatis, consequenter pactum ea volente initum intelligatur, sponstio in fœdus abit (§. 369.). Quamobrem cum ex fœdere nascatur perfecta obligatio (§. 377.); sponstio a summa potestate expresse ratihabita eandem obligat. Quod erat secundum.

De-

Denique si summa potestas facit, postquam sponso eidem innotuit, quod ad aliam causam probabiliter referri nequit, consensum suum tacite declarat (§. 660. *part. 1. Phil. pract. univ.*), consequenter cum consensus summæ potestatis sit verus consensus (§. 662. *part. 1. Phil. pract. univ.*), consensus summæ potestatis ad sponsonem accedit. Quamobrem cum sponso potestatem summam obliget, quando consensus ejus ad eandem accedit *per demonstrata n. 2.* sponso tacite ratihabita, hoc est, faciendo, postquam ea innotuit, quod probabiliter ad aliam causam referri nequit, summam potestatem obligat. *Quod erat tertium.*

Conventio ministri non ante fit valida, nisi quando eandem ratihabuit potestas summa, si sub conditione ratihabitionis facta: promissio enim ejus in hoc casu conditionata est. Immo quamdiu pendet conditio, consequenter quamdiu potestas summa voluntatem suam non declaravit de eo, quod conventum est, nihil ex parte ejus actum videtur. Enimvero quando ratihabitio facta, ac ideo consensus summæ potestatis accedit, actus demum pericitur & validus efficitur. Cum minister de suo nihil pro-

mittat, ejus quoque promissio, quomodocumque fiat, quoad summam potestatem per se nullum habet effectum. Perinde vero est, si consensus potestatis summæ ad conventionem statim accedat, siue ex intervallo, ac siue in casu posteriori expresse, siue tacite declaretur. Et sponso respectu potestatis summæ conventioni sub conditione ratihabitionis factæ æquipollet. Quamobrem ex parte potestatis summæ de sponsonem eadem valent, quæ de conventionem sub conditione ratihabitionis factæ.

§. 469.

Quoniam sponso non obligat summam potestatem nisi ea eandem ratihabeat (§. 468.), id vero non fiat, si dissensum suum expresse declaret; si *summa potestas dissensum suum de sponsonem expresse declarat, sponso eam non obligat.* *Si summa potestas dissensum suum expresse declarat.*

Sponso non ante abit in fœdus, ut fiat actus obligatorius ex parte summæ potestatis, quam consensus ejus ad eandem accedit (*not. §. 466.*).

Contrarium vero fit, si potestas summa dissensum suum declarat (§. 658 659. *part. 1. Phil. pract. univ.*).

§. 470.

Similiter quia sponso non obligat summam potestatem, nisi eandem ratihabeat (§. 468.), consequenter obligatio non demum dissensu declarato tollenda, cum scilicet nulla adsit, is vero demum consentire præsumatur, qui tacet, quando loqui poterat & debebat (§. 1054. *part. 3. Jur. nat.*); *ex notitia & silentio solo colligi nequit, potestatem summam sponsonem ratihabere.* *Au ex notitia & silentio ratihabitionis colligatur.*

Hinc patet ratio, cur ad notitiam & silentium accedere debeat factum, ex quo consensus colligi possit, nisi idem expresse declaretur (§. 468.). Consultius vero omnino est, ut, ubi sponso ad notitiam summæ potestatis per-

venit, dissensus expresse declaretur, certa enim in omni casu præferenda sunt iis, quæ dubitationi forsan obnoxia fieri possunt: sed hoc non pertinet ad Jus Gentium, verum ad prudentiam civilem.

§. 471.

Sponsor promittit factum proprium, non tantummodo alienum. Sponsor enim promittit se effecturum, ut potestas summa ratihabeat conventum, non tantummodo, quod conventum ea sit præstitura (§. 465., licet altera promissio priori vel tacite insit, vel expresse accedat. Quamobrem cum factum sponsoris proprium sit efficere, ut potestas summa a se nomine ipsius promissum ratihabeat: sponsor promittit factum proprium, non tantummodo alienum. *Qualis proprie sit sponsoris promissio.*

Quamvis itaque sponso sit promissio conditionata respectu potestatis summæ, cujus validitas suspenditur ab eventu (§. 468.); pura ta-

men est respectu sponsoris, quæ obligationem præsentem producit, nimirum adimplendi promissum, & exemplo valida est.

§. 472.

An sponfor liberetur diligentiam adhibendo.

Quoniam sponfor promittit factum proprium (§. 471.), nimirum se effecturum, ut summa potestas conventa rati habeat (§. 465.), ex promissione facti proprii tenetur ei, cui sponso facta, non ex promissione alieni, consequenter non sufficit omnem operam adhibuisse, ut summa potestas conventa rati habeat (§. 602. part. 3. Jur. nat.).

Nimirum cum pacta sint servanda (§. 789. p. 3. Jur. nat.), id præstandum est, quod promissum (§. 430. part. 3. Jur. nat.). Promisit autem sponfor, se effecturum, ut summa potestas rati habeat conventa. Diligentiam vero

adhibere & efficere; ut quid fiat, non unum idemque sunt. Quamobrem sponfor nondum liberavit fidem suam diligentiam adhibendo, sicuti qui factum tertii saltem promisit.

§. 473.

Ad quid tenetur summa potestas sponfione non rati habita.

Si summa potestas sponfionem non rati habeat; ei, cui sponso facta est, ad nihil tenetur, nisi ad restitutionem, si forte contingat, eam ex sponfione factam fuisse locupletiores. Si enim sponfionem non rati habeat summa potestas, ea eandem non obligat (§. 468.). Quamobrem nec necesse est, ut ob sponfionem ei, cui facta est, aliquid præstet (§. 118. part. 1. Phil. præf. univ.), consequenter eadem ad nihil prorsus tenetur. *Quod erat unum.*

Enimvero cum locupletior nemo fieri possit cum damno alterius (§. 585. part. 2. Jur. nat.), consequenter si res, quam accepit, restituenda sit, quando vero res, ex qua locupletior factus, non amplius extat, tantundem restituere tenetur, in quantum locupletior factus (§. 586. part. 2. Jur. nat.); si forte contingat, potestatem summam ex sponfione factam fuisse locupletiores, ad restitutionem ea tenetur. *Quod erat alterum.*

Prius etiam ostenditur hoc modo. Quoniam sponfio facta sine mandato, consequenter sine consensu (§. 640. part. 4. Jur. nat.), potestatis summæ (§. 465.), & ubi eam non rati habet, nec consensus ex post facto accedit; potestas quoque summa ei, cui sponfio facta, nihil promittit. Quamobrem cum alteri obligari non possimus, nisi promittendo (§. 393. part. 3. Jur. nat.); si summa potestas sponfionem non rati habeat, ei, cui sponfio facta, ad nihil tenetur.

Ad nihil scilicet tenetur ex sponfione; qui est actus ad summam potestatem non pertinens, quamdiu ejus consensus non accedit. Quando vero diximus, eandem teneri ad restitutionem, si forte contingat eam ex sponfione factam fuisse locupletiores, id non ex sponfione venit,

sed ex obligatione naturali. Quamobrem propositio, quod ex sponfione non rati habita ad nihil tenetur summa potestas, per hoc non restringitur. Obligatio naturalis non venit ex sponfione, utut eidem occasionem dederit sponfio, quatenus sine ea non extitisset.

§. 474.

An teneatur ad id quod intererat, vel ad restituendum rem in statum pristinum.

Quoniam summa potestas sponfione non rati habita ad nihil tenetur (§. 473.); ideo nec tenetur ad id, quod intererat ex vi negotii ratum haberi, nec ad rem restituendam in eum statum in quo fuerat ante sponfionem.

Summa potestas, sine cujus mandato sponfio facta (§. 465.), in causa non est, si is, cui sponfio facta, eadem non rati habita damnum quoddam incurrat, vel lucrum quoddam, quod rati habita habere poterat, cesset. Ac ideo manifestum est, nullam esse rationem, cur teneatur ad id, quod interest (§. 622. part. 3. Jur. nat.), ut præstet æstimationem commodi, quod

is, cui sponfio facta; ex effectu habuisset, vel damni, quod emergit, sponfione non rati habita (§. 625. part. 3. Jur. nat.). Ex facto suo; non alieno tenetur ad id, quod interest (§. 623. part. 3. Jur. nat.). Facile autem apparet æstimationem ejus quod interest, plerumque admodum incertam esse.

§. 475.

§. 475.

Si sponſio non fuerit ratihabitata; ſponſor ei, cui ſponſionem, tenetur ad id, quod ^{Ad quid te- nentur ſpon- ſor.} interest. Etenim cum ſponſor promittat ſe effecturum, ut ſponſio ratihabeatur (§. 465.), & ex promiſſione facti huius proprii teneatur ei, cui ſponſio facta (§. 471. 472.); utique promittere intelligitur, quod eundem indemnem præſtare velit, niſi efficiat, ut ſponſio ratihabeatur. Quodſi ergo poteſtas ſumma ſponſionem ratihabere nolit, ſponſor tenetur ei, cui ſponſionem, tad id quod interest (§. 625. part. 3. Jur. nat.).

Aliud nimirum eſt promittere ſub conditione ratihabitiois, aliud promittere ſe operam daturum, ut ſponſio ratihabeatur, aliud denique ſe effecturum, ut ea ratihabeatur. In caſu primo fidem ſuam liberavit, quam tacite dedit, ſi ſumme poteſtatis voluntatem exploraverit; in ſecundo autem, ſi omnem diligentiam adhibuerit, ut ſponſio ratihaberetur. In tertio caſu cum conſenſus ſumme poteſtatis tanquam certus fuerit ſuppoſitus, ac ideo conventio per-

fecta; recte ſponſor promiſiſſe intelligitur, ſe præſtiturum quod interest, niſi ſponſio ratihabeatur, cum alias cum ipſo non contraxiſſet is, cui ſponſio facta. Neque in eo quicquam iniqui eſt, cum jam naturaliter ex factu ſuo, ſcilicet quod ſine mandato contraxerit ſi vel maxime culpofum ſaltem fuerit, ſponſor tenetur ad id, quod interest (§. 623. part. 3. Jur. nat.).

§. 476.

Quoniam ſponſor ei, cui ſponſio præſtitata, tenetur ad id quod interest, ratihabitiois non ſecuta (§. 475.), præter bona autem ſua & poteſtatem in ſeipſum, adeoque libertatem (§. 135. part. 1. Jur. nat.) natura ipſi competentem (§. 146. part. 1. Jur. nat.), nil habeat ſponſor; ſponſione non ratihabitata, ei, cui ^{Quomodo ſponſor ſatisfaciat obligationiſua ſponſione} præſtitata fuerat, præſtandum ex bonis ejus, quod interest, aut ipſe dedendus, in ^{non ratihabitata.} ſervitutem ſcilicet perfectam (§. 1094. part. 7. Jur. nat.).

Cum olim exiſtimaretur, homini competere jus in vitam ſuam, quod tamen verum non eſt (§. 351. part. 1. Jur. nat.); non modo ſponſoris bona & libertas obligata ei credebantur, cui

ſponſio facta erat, verum etiam vita. Putabant igitur, ſponſorem jure interfici poſſe, ſponſione non ratihabitata. Aſt hæc ſententia falſa merito rejicitur.

§. 477.

Si ſponſor promiſerit certi quid ei, cui ſponſionem, ſi poteſtas ſumma ſponſionem ^{Quando ſponſor tenetur ad certi quid præſtandum} ratihabere recuſaverit; ultra id eidem non tenetur. Etenim cum nemo alteri ſe obligare poſſit niſi promittendo (§. 393. part. 3. Jur. nat.), nec promiſſi acceptione promittentem ſibi quis obligare poſſit ultra voluntatem ſuam (§. 382. part. 3. Jur. nat.); ſi ſponſor ei, cui ſponſionem, certi quid promiſerit, ubi poteſtas ſumma ſponſionem ratihabere recuſaverit, præter id, quod promiſit, nihil quoque eidem præſtare obligatur, conſequenter eidem ultra id non tenetur.

Cum æſtimatio ejus, quod interest, admodum difficilis ſit (not. §. 474.), ac nemo ſit, qui id inter ſponſorem & alterum, cui ſponſio facta, determinet, conſequenter cedendum eſt vi majori; conſultius utique foret de eo, quod præſtandum, ſponſione non ratihabitata, conveniri. Enimvero ſi hanc conditionem of-

ferret ſponſor, cum videatur adhuc dubitare de ratihabitiois, eandem non facile acceptaret is, cui ſponſio ſit, & qui fiducia ratihabitiois cum ſponſore contrahit. Cum tamen non impoſſibile ſit, ut eandem acceptet; caſum quoque hunc ſilentio prætereire debuimus.

§. 478.

Pactum a Reſore civitatis utilitatis publica causa cum privatis initum; Gentem ^{De pacto Reſoris civi-} quoque & ſucceſſores obligat. Eodem modo oſtenditur, ſi pactum init Reſor

vitas cum privatis civitatis cum privatis, id cum ipsa Gente factum intelligi, quo supra idem de fœdere ostendimus (§. 423.). Unde porro sequitur, ut Gentem quoque atque Reip. causa. successores, qui eandem repræsentant (§. 39.), obliget.

Nulla hic differentia est, siue contrahatur cum exteris, siue cum subditis. Exemplum esto, si Rector civitatis Reip. causa, veluti impenfarum bellicarum causa, æs alienum suscipit

a privatis. Hinc istiusmodi debita civitatis debita, idiomate patrio Staats-Schulden appellantur.

§. 479.

De rebitis civitatis solvendis.

Quoniam pactum a Rectore civitatis utilitatis publicæ causa cum privatis inquit Gentem quoque & successores obligat (§. 478.); si Rector civitatis æs alienum, a privatis Reip. causa suscipit, successores quoque & populus ad id luendum & usuras, utpote in se non illicitas (§. 1406. part. 4. Jur. nat.), conventas solvendum tenentur.

Non omnes usuræ naturaliter licitæ sunt; prouti abunde patet ex iis, quæ alibi demonstravimus (§. 1407. & seqq. part. 4. Jur. nat.). Quoniam vero difficillimum est quantitatem usurarum determinare juxta æquitatem naturalem (§. 986. part. 8. Jur. nat.). Quod si Gens quadam ab alia Gente æs alienum suscipit, cum utraque Gens sit libera (§. 55. part. 8. Jur. nat.), consequenter neutra subiecta legibus alterius, & vi libertatis naturalis unicuique relinquendum, quid facere velit, (§. 156. part. 1. Jur. nat.); de quantitate usurarum ut convenient necesse est. Ast quaeritur, quid liceat, si Gens, vel Rector civitatis, qui jus Gentis habet, pecuniam suscipit a privatis, aut subditis, aut extraneis. Si a subditis mutuo sumatur pecunia, cum hi legibus civilibus teneantur, quantitas usurarum ex iis determinanda videtur & simpliciter promissæ non majores, nec minores intelliguntur, quam leges permittunt (§. 512. part. 6. Jur. nat.). Nihil tamen obstat, quo minus de minoribus conveniatur, cum etiam privatus cum privato de

minoribus convenire possit, quis lex saltem prohibet, ne majores exigantur. Quoniam tamen fieri potest, ut usuræ majores non repugnent æquitati naturali, prouti abunde patet ex iis, quæ de earum quantitate alibi demonstravimus (§. 1407. & seqq. part. 4. Jur. nat.), & Rector civitatis circa leges civiles dispensare potest (§. 824. part. 8. Jur. nat.); non repugnat, ut de usuris quoque majoribus conveniatur. Quod si denique pecunia mutuo accipiatur a privatis exteris, cum nec hi subiecti sint legibus civilibus Gentis, cui creditur, nec Gens teneatur legibus, quibus creditores subiecti sunt; conventio intra terminos juris naturalis continetur. Quamobrem patet ut antè, necesse esse, ut de usuris convenient. Ubi leges civiles non obstant, unicuique liberum est de suo disponere pro lubitu, & conventio jus facit, si vel maxime ab æquitate naturali recedat. Talia nimirum toleranda, ut negotia existum habere possint, & in dispositione de suo permittendus etiam est abusus libertatis naturalis (§. 157. p. 1. Jur. nat.).

§. 480.

De rebitis solutionis causa imponendis.

Quoniam si Rector civitatis æs alienum suscipit a privatis Reip. causa, populus ad idem luendum & usuras conventas solvendum obligatur (§. 479.); idem ejus luendi & usurarum conventarum solvendarum causa civibus tributa imponere potest.

Quod si jus tributa nova indicendi per leges fundamentales Rectori civitatis ademptum, faci-

le patet, id fieri debere vel cum consensu populi, vel eorum, quos leges istæ designant.

§. 481.

De fœderibus & pignoris obligatione firmandis.

In fœdere, vel alia pactione conventa servatum iri pignoribus caveri potest. Et enim oppignoriatio fit in securitatem debiti (§. 1142. 1143. part. 5. Jur. nat.). Quamobrem cum ad ea præstanda obligentur Gentes, de quibus in fœderibus, vel pactionibus aliis convenerunt (§. 377.), & quod præstandum debitum fit (§. 401. part. 3. Jur. nat.); in fœdere, vel alia in pactione conventa servatum iri, pignoribus caveri potest.

Equi-

Equidem inter privatos pignora & hypothe-
cæ plerumque conſtituantur in ſecuritatem vel
mutui, veluti pecuniæ creditæ ut, ſi debitor
non ſolvat, vel moroſus ſit, ex re oppignora-
ta eidem ſatiſſiat; per ſe tamen ad omne pa-

ctum accedere poſſunt (§. 1194. part. 5. Jur. nat.)
cum non minus ſecuritatem debiti cujuſcun-
que rei, vel pecuniæ mutuo datæ præ-
ſent. Nec inter Gentes ignotæ ſunt iſtiſmo-
di oppignorationes.

§. 482.

Quoniam pignoribus caveri poteſt, in fœdere, vel alia pactione conventa ſervatam iri (§. 481.), naturaliter vero damnum tam a nobis, quam ab aliis avertere obligamur (§. 493. 495. part. 2. Jur. nat.); oppignoratio ad fœdera & pactiones quaſcunque inter Gentes naturaliter licite accedit.

An id inter
Gentes na-
turaliter lic-
itum.

Ex fœderibus naſcitur jus perfectum ad id, de quo in eodem conventum (§. 377.). Et idem obvium eſt de pactionibus aliis quibuſcun- que. Id igitur, quod conventum eſt, exigere & præſtare nolentem vi compellere poſſumus ad præſtandum (§. 235. part. 1. Phil. præſt. uni- verſ.). Licita igitur ſunt media, quibus id, quod conventum eſt, omnium facillime conſe- qui poſſumus, ſi debitor non ſolvat, aut ſi ex eo, quod non ſervet, nobis enaſcatur damnum, æſtimationem ejus, quod intereſt. Patet hinc, non moribus ſaltem Gentium oppignorationem

elſe introductam; ſed jure naturali, quo Gen- tes inter ſe utuntur (§. 3.), eandem ad fœ- dera & pactiones alias Gentium accedere poſ- ſe, ubi refert, ut præſtationes conventæ in tuto collocentur præſertim quæ tranſitorie ſunt. Cum jus Gentium demonſtrandum nobis ſit, non ſufficit recensere ea, quæ fieri poſſunt & ſolent; ſed ex principiis juris naturalis de- ducendum, quod Gentibus licitum; neque enim poſſibilitas phyſica jus facit, nec Gentibus lici- tum eſſe poteſt, quod officiis repugnat.

§. 483.

Jus in re oppignorata Genti competens tum ex iis, quæ in Jure natura de oppi- gnoratione demonſtrantur, tum ex his, quæ de eadem in ſpecie conventa ſunt, me- tiendum. Gentes inter ſe utuntur jure naturali (§. 3.). Quamobrem quæ in Ju- re naturæ part. 5. cap. 5. de jure pignoris & hypotheçæ, ſeu oppignoratione demonſtravimus, reſpectum ad privatos habeant, ad Gentes quoque pertinent. Quoniam tamen Gentes de ſuo diſponere poſſunt, prouti ſibi viſum fuerit (§. 1. 12. part. 3. Jur. nat.); de oppignoratione quoque ſpecialiter quædam conve- nire poſſunt, tumque non plus juris competit Genti, cui res oppignorata, quam eidem conſeſſum (§. 382. part. 3. Jur. nat.). Jus igitur in re oppignorata Genti competens tum ex iis, quæ de oppignoratione in Jure naturæ demon- ſtrantur, tum ex his, quæ de eodem ſpecialiter conventa ſunt, metiendum.

Quale ſit
jus Gentium
de oppigno-
ratione.

Si oppignorationes inter Gentes ſunt, de jure quoque, quod ei, cui res oppignoratur, in ea competere debeat, conveniri ſolet, niſi ex ipſa natura pignoris per ſe ſit manifeſtum. Proſpiciatur vero in eo etiam ſecuritati ejus, quæ rem oppignoratur, ne ſcilicet res oppigno- rata deterioretur, & ut omnes difficultates, quæ circa reſtitutionem moveri poterant, præ- caventur. Sed ſpecialis horum diſcuſſio ad

prudentiam civilem ſpectat. Amor ille univer- ſalis omnium erga omnes, qui etiam Gentibus lege naturæ præceptus (§. 161.), exigit, ut in conventionibus Gens una non minus rationem habeat utilitatis alterius, quam ſux, ſit ita quod nonnullis forſitan hoc paradoxum videatur, qui Jura Gentium non niſi ex utilitate & po- tentia metiuntur.

§. 484.

A Gente oppignorari poſſunt urbes, certæ territorii partes, integræ provincia, jura ſibi competentia & res pretioſæ, quæ civitatis ſunt: poteſt tamen Reſtor civi- tatis etiam res ſuas privatas pro debitis Gentis oppignorare. Quoniam enim nemo oppignorare poteſt niſi rem ſuam (§. 1164. part. 5. Jur. nat.); a Gente quoque oppignorari non poteſt, niſi quod ſuum eſt, conſequenter quod ſuum eſt, op- pignorari poteſt. Quamobrem cum terræ, quas Gentes inhabitant, ſint in do- minio ipſarum una cum omnibus, quæ in iis ſunt (§. 274.), nec minus jura ipſis

Quamam
Gentibus
oppignorari
poſſunt.

ipsis competentia (§. 216. part. 2. Jur. nat.), & de rebus pretiosis, quæ civitatis sunt, idem per se pateat; a Gente oppignorari possunt urbes, certæ territorii partes, integræ provinciæ, jura sibi competentia & res pretiosæ, quæ civitatis sunt. *Quod erat unum.*

Quoniam vero dominus rem suam oppignorare potest pro alieno debito (§. 1164. part. 5. Jur. nat.), debitum vero Gentis non est debitum Rectoris civitatis privatum, etsi ab eo jure Gentis contrahatur, consequenter spectandum tanquam debitum alienum respectu rerum privatarum ipsi propriarum; Rector civitatis res quoque suas privatas pro debitis Gentis oppignorare potest. *Quod erat alterum.*

Traduntur in securitatem debiti urbes, districtus, provinciæ ei, cui oppignorantur, vel etiam instrumento saltem scripto jus in iis constituitur, prouti negotii naturæ, de quo con-

ventum, alterutrum fuerit convenientius. Ast jura aliter oppignorari nequeunt, quam si eorum exercitium alteri permittatur. Res autem pretiosæ tanquam mobiles semper tradendæ.

§. 485.

De pacto antichrestico gentium. Si integra provincia, aut certa territorii pars in securitatem pecuniæ creditæ, vel alia quacunque de causa debiti traditur; pactum antichresticum ad oppignorationem accedit. Quod si enim provincia, aut pars territorii oppignorata in securitatem pecuniæ creditæ, vel alia quacunque de causa debiti traditur; Gens illa, cui traditur, possessionem acquirit (§. 23. part. 3. Jur. nat.). Quoniam vero ad securitatem debiti sufficit, ut hypotheca in terris oppignoratis constitutur (§. 1143. part. 5. Jur. nat.), & si ea sufficere non credatur, creditor milites prædarios in iisdem habeat; non alio sine terræ oppignoratæ traduntur, quam ut reditus ex domaniis, tributa & vestigalia in compensationem usurarum percipiantur (§. 757. 926. 929. part. 8. Jur. nat.). Quoniam itaque pactum antichresticum est, quo jus re oppignorata utendi fruendi in compensationem usurarum in creditorem confertur (§. 1205. part. 5. Jur. nat.); si integra provincia, aut certa territorii pars in securitatem pecuniæ creditæ, vel alia quacunque de causa debiti traditur, pactum antichresticum ad oppignorationem accedit.

Pactum antichresticum accedit ad contractum pignoris, ut consulatur securitati usurarum, quæ immodum hoc consulitur securitati crediti (not. §. 1205. part. 5. Jur. nat.). Debitum vero oriri poterat, an in pacto antichrestico etiam contineantur tributa & vestigalia, cum ea impendi debeant in eum usum, cujus causa imposita sunt (§. 934. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum onera in Rep. imponuntur subditis, ne desint sumtus Reip. administrandæ ac defendendæ causa faciendi (§. 774. 778. part. 8. Jur. nat.); tributa & vestigalia non videntur in compensationem usurarum alteri cedi posse. Enimvero a subditis quoque sumtus suppeditandi Rectori civitatis ad sustentandum se familiamque regiam & obtinendum dignitatis regis (plendorem sufficientes (§. 784. part. 8. Jur. nat.)). Quamobrem quæ hoc nomine contribuuntur, ea non minus quam reditus ex domaniis oppignorari possunt. Et, siquidem tributa ordinaria superant sumtus Reipub. administrandæ causa faciendos, in eum finem quod eos excedit contribui intelligitur. Quod si ergo tributa & vestigalia separatis ærariis non inferantur, quæ suos habent administratores; Rectoris civitatis saltem est, ut ex iis,

quæ contribuuntur, faciat sumtus ad Rempub. administrandam necessarios, & tum cum hoc onere etiam transeunt vi pacti antichrestici ad creditorem. Talia igitur ex circumstantiis particularibus definienda, & de iis in pacto antichrestico, quod ad contractum pignoris adjicitur, conveniendum: ubi tamen jure naturali dispiciendum, ne subditi vi oppignorationis nimium onereantur (§. 778. part. 8. Jur. nat.); nec ultra quam necesse est onera extraordinaria sint imponenda (§. 779. 780. part. 8. Jur. nat.). Non diffiteor, istiusmodi scrupulositatem a Gentibus, eorumque Rectoribus minime attendi. Ast aliquoties jam monuimus, nos hic non loqui de eo, quod facti, sed quod juris est secundum immutabilem naturæ legem. Dadum enim observatum est, sine injuria nullam regi Remp. nec omnia juri interno, quod ex immutabili ista lege fluit, convenire, quæ inter Gentis pro jure habeatur, immo habenda sunt eo easdem rationes, cur leges civiles juri naturali non in totum consonæ esse possunt, vi eorum, quæ de theoria naturali legum civilium part. 8. c. 5. Juris naturæ demonstravimus (§. 22.).

§. 486.

Si integra provincia, aut certa territorii pars in securitatem pecunie creditæ, vel alia de causa debita traditur Genti; jus ejus æstimandum est tum ex iis, quæ de antichresi in Jure naturæ demonstrata sunt, tum ex iis, de quibus specialiter fuit conventum. ^{Unde est. mandum se jus Gentis in casu isto.} Orenditur eodem modo, quo idem de jure Gentis, cui oppignoratio facta, demonstravimus (§. 483.).

Abfit; ut tibi persuadeas, nos negotia Gentium ex Jure civili definire velle. Neque enim ad ea hic provocamus, quæ in Jure civili de antichresi tractantur, sed ad ea, quæ ex principiis Juris naturæ de eadem demonstrantur: id quod etiam tenendum de jure pignoris (§. 483.). Quamvis etiam non negemus, plurima coinci-

dere cum iis; quæ in Jure civili continentur; non tamen ad ea hic provocatur, quatenus in Jure civili Romano occurrunt, quæ cum Jure naturæ eadem sunt. Nemo est, qui nesciat, si utriusque Juris notitiam habet, & ex collatione Juris naturæ a nobis fuisse expositi cum Jure Romano statim patescit.

§. 487.

Si integra provincia, aut certa territorii pars in securitatem pecunie debitæ traditur Genti; imperium simul oppignorari potest, vel non. Etenim cum imperium sit jus quoddam Genti competens (§. 32. 34. part. 8. Jur. nat.), a Gentibus vero etiam jura oppignorari possint (§. 484.), & jus Gentis, cui oppignoratio facta, metiendum sit ex conventionne (§. 483.), si integra provincia traditur aut certa territorii pars in securitatem pecunie debitæ, imperium simul oppignorari potest, vel non potest. ^{De oppignoratione imperii.}

Equidem in hypothesi propositionis præsentis imperium simul oppignorari solet; non tamen simpliciter necesse est, cum etiam sine eo pactum antichresticum, de quo dictum (§. 484.), subsistere possit. In hoc autem casu quam maxime opus est, ut conveniatur, quatenus exercitium imperii creditori permittum esse debeat, & Juri naturæ convenit, ut subditorum commodis prospiciatur, in quos creditor imperium

exercet. Quamvis enim ex iis, quæ circa oppignorationem & pactum antichresticum Juris naturæ sunt, etiam demonstrari possit, quid in casu oppignorati imperii conveniat, cum tamen id non adeo apertum sit omnibus, consultius est ut de ejus exercitio conveniatur. Certa semper sunt præferenda iis, quæ in disceptationem cadere possunt.

§. 488.

Si in terris traditis in securitatem pecunie debitæ ac usurarum imperium simul oppignoratur, nec specialiter de eo quidpiam fuerit conventum; imperium exerceri debet eodem modo, quo id exercebat Rector civitatis, & omnia manere debent in eo statu, in quo sunt. Per se patet, si in terris traditis in securitatem pecunie debitæ ac usurarum imperium simul oppignoratur, non alienari imperium (§. 1152. part. 5. & §. 662. part. 2. Jur. nat.), sed saltem ejus exercitium concedi. Quod si ergo nihil specialiter de eo fuerit conventum, quo utique standum (§. 382. 789. part. 3. Jur. nat.); exercitium imperii eo modo concessum intelligitur, quale obtinuit tempore concessionis (§. 512. part. 6. Jur. nat.). Quamobrem is, cui conceditur, eodem modo id exercere debet, quo id exercebat Rector civitatis, & omnia manere debent in eo statu, in quo sunt. ^{Quomodo imperium oppignatum exercendum.}

Nullum itaque ex oppignoratione imperii ei, cui oppignoratum est, competit jus quicquam immutandi in Rep. sine consensu oppignorantis. Immo si summus imperii pleni fuerit sine exceptione penes oppignorantem, eadem apud eundem manet. Quamobrem si ipse quid immutare velit, absque præjudicio creditoris, is resistere nequit. Quamvis enim creditori ^{Vulsi Jus Gentium.}

obedire teneantur, & extendis ejus juri subjeti sunt subditi, quatenus exercitium imperii in eos ipsi concessum; manent tamen adhuc subditi oppignorantis, qui jus suum in eodem potest creditorem exercere. Ceterum multa sunt, quæ de exercitio imperii oppignorati conveniri possunt, quatenus nimirum certa jura ad imperium civile spectantia sibi reservat oppignorans.

rans, veluti jus conferendi munera publica, potestatem legislativam, jus pangendi fœdera, jus conscribendi militem; vel exercitium eorum limitatur, aut ad certas leges restringitur, veluti ut non possit extraneo munus aliquod publicum conferre, ut monopola nemini concedat, ut merces certas importari, vel exportari non permittat, ut ultra numerum conventum militem præsidarium non habeat, ut publicum religionis exercitium certæ sectæ non concedat, & quæ sunt hujus generis plura.

§. 489.

De modo exigendi tributa & vectigalia vi antichrestici pacti concessa.
 Si antichrestis sit sine oppignoratione imperii; tributa & vectigalia a debitoribus morosis exigere nequit creditor antichresticus, nisi auxilio magistratus, qui jurisdictionem habet; ipse vero nullum sibi jurisdictionis actum arrogare potest. Etenim cum nemo plus juris ab altero acquirat, quam in eum transferre voluit transferens (§. 382. part. 2. Jur. nat.), vi pacti antichrestici vero saltem tributa & vectigalia conceduntur in compensationem usurarum (§. 1205. part. 5. Jur. nat.), jurisdictione autem ab imperio venit, quæ iudicibus & aliis magistratibus competit (§. 162. 538. part. 8. Jur. nat.); si antichrestis sit sine oppignoratione imperii, creditor antichresticus tributa & vectigalia a debitoribus morosis exigere nequit, nisi auxilio magistratus, qui jurisdictionem habet, nullum vero jurisdictionis actum sibi arrogare potest.

Nimirum cum vi antichrestis is, cui certa provincia, aut certæ terræ oppignoratæ sunt sine imperio, saltem habeat jus in iis exigendi redditus ex domaniis, tributa & vectigalia (not. §. 485.); certas quidem constituere potest personas, quæ exigunt, sed quoties casus emergit, in quo iudicis auxilio opus est, aut magistratus alterius; idem id implorare tenetur. Neque enim plus permittitur, quam ut creditor antichresticus accipiat, quod ipsi tribuendum. Nullo vero modo sese immiscere potest regimini debitoris; quod nec naturaliter ipsi competit (§. 256.), nec vi pacti concessum.

§. 490.

De locatio-neredituum ex domaniis, tributorum & vectigalium in territorio oppignorato.
 Si pactum antichresticum ad oppignorationem accessit; redditus ex domaniis, tributa & vectigalia aliis locari possunt. Etenim creditor antichresticus jus utendi, ac fruendi pignore etiam alii concedere potest (§. 1217. part. 5. Jur. nat.); Quare cum hoc jus, si pactum antichresticum ad oppignorationem provincie, vel partis cujusdam territorii accedit, consistat in perceptione reddituum ex domaniis, tributorum & vectigalium, prouti scilicet conventum fuerit (§. 485.); si pactum antichresticum ad oppignorationem Genti factam accedit, creditor antichresticus, hoc est, ipsa hæc gens redditus ex domaniis, tributa & vectigalia aliis locare potest.

Supponitur nimirum, non aliter esse conventum. Quodsi enim conventum fuerit, ne redditus domaniorum, tributa & vectigalia locari possint; locatio quoque locum non habet (§. 486.). Ceterum si subditi habuerint, quod de conductibus conquerantur, cum nullus actus jurisdictionis competat creditori antichrestico (§. 489.) querelæ deferendæ sunt ad iudicem, qui in eo loco jurisdictionem habet; & is super iis cognoscere tenetur: qui si parti uni magis fa-veat, quam par est, querelæ contra ipsum deferri possunt ad superiorem, a quo jurisdictionem habet (§. 547. part. 8. Jur. nat.), ut adeo de impartialitate securi esse possint conductores.

§. 491.

De pacto antichrestici affini.
 Si certa provincia, aut certa territorii pars una cum imperio tradatur Genti ea lege, ut loco pecuniæ creditæ, vel alterius debiti ad certum tempus possideat; eadem valent, quæ de antichrestis cum oppignoratione imperii. Quamvis enim hoc pactum, quo convenitur, ut re oppignorata tamdiu fruatur creditor, donec ex fructibus perceptis tam de forte, quam usuris ipsi fuerit satisfactum, proprie antichrestis non sit (§. 1215. part. 5. Jur. nat.); cum tamen ab eo non nisi in eo differat,

differeat, quod in hac percipiuntur redditus ex domaniis, tributa & vectigalia in compensationem usufructuum saltem, in pacto autem istiusmodi simul in compensationem sortis per hypothesein, ab ea nulla manat juris differentia. Quamobrem quæ de antichresi cum oppignoratione imperii facta valent; ea etiam valent de pacto præſenti.

Equidem cum de pacto hoc antichreſtico aſſini ageremus, monuimus, si non ad certum tempus restringatur, sed dicatur, donec de forte & usuris creditori fuerit satisfactum, fructuum perceptorum rationem reddendam esse (not. §. 1215. part. 5. Jur. nat.); non tamen facile inter Gentes ita contrahetur, propterea quod negotium rationem reddendarum multis difficultatibus obnoxium sit. Quam maxime autem inter Gentes curandum, ne controversiis non facile terminandis materia præbeatur. Assumila-

tur pactum præſens territorii conductio ad certum tempus contractæ, in qua totum locationis pretium ab initio statim solvitur, ac per consequens minus esse debet, quam si particulariter certo die solveretur. Quemadmodum enim redditus ex domaniis, tributa & vectigalia privati locari possunt; ita nil obstat, quo minus etiam locentur Genti, nec tum absurdum est, ut locatio sit conjuncta cum imperii concessione.

§. 492.

Quamprimum id præstitum fuit, cujus causa certa provincia, vel territorii pars, aut certus quidam locus, vel jus certum oppignorum fuit; pignus solvitur & antichreſis, quæ accesserat, extinguitur. Etenim quando præstitum id fuit, cujus causa certa provincia, vel territorii pars, aut certus quidam locus, vel jus certum oppignorum fuit; per se patet debitum sublatum esse. Enimvero debito sublato, pignus solvitur (§. 1244. part. 5. Jur. nat.). Ergo etiam solvitur, quamprimum id præstitum, cujus causa certa provincia, vel territorii pars, aut certus quidam locus, vel jus certum oppignorum fuit (§. 3.). Quod erat unum.

Quando oppignorationes inter Gentes fiantur.

Quamprimum pignus solvitur, antichreſis extinguitur (§. 1218. part. 5. Jur. nat.). Quamobrem cum debito soluto, consequenter præſtito eo, quod debebatur (§. 659. part. 5. Jur. nat.), pignus luatur (§. 1159. part. 5. Jur. nat.); quamprimum præstitum fuit id, cujus causa oppignoratione facta, antichreſis, quæ accesserat, extinguitur (§. 3.). Quod erat alterum.

Soluto debito, cessat ratio oppignorationis, cessat quoque ratio antichreſicos. Quamobrem cum nulla amplius ratio sit, cur jus quoddam Genti uni in re alterius competere debeat; nullum quoque competere potest (§. 170. Ontol.). Patet itaque ex primis philosophiæ primæ principis absque ambagibus deducti posse, quæ prolixius demonstrantur in Jure naturæ. Notandum præterea, principium rationis sufficientis non minus dominari in Jure naturæ, quam in disciplinis aliis, utpote quod violari nullibi potest, nisi rationem ejurare, consequenter insanire velis. Quamvis vero nolim, ut ex primis Ontologiæ

principiis demonstrantur, quæ inde deduci possunt, propterea quod demonstrationes ex principis proximis petite majorem lucem abundant, & nexum veritatum (id quod systemati proprium est) manifestent; deductionem tamen ex principis Ontologiæ utilem existimo ad inveniendum; & hic eorum usus esse quoque debet, cum sint notiones directrices, quæ viam monstrant, qua in inveniendis eundem. Usus ea præterea hunc habet, ut multorum cognitionem memoriam minime onerando in potentiam tuam redigere possis.

§. 493.

Quoniam pignus solvitur, & antichreſis, quæ accesserat, extinguitur, quamprimum præstitum fuit id, cujus causa oppignoratione facta (§. 492.), consequenter Genti, cui res alterius oppignorata fuit, nullum amplius jus in ea competit; quamprimum præstitum fuit id, cujus causa oppignoratione facta, provinciæ, territorii partes vel loca alia oppignorata sunt restituenda, & usus juris oppignorati statim cessare debet.

De restitutione rei oppignoratae.

Cum soluto debito, cesset ratio oppignorationis & antichreſicos (not. §. 492.); quæ sunt

Gentis alterius jam sine causa sunt apud Gentem, cui oppignorata fuerant & antichreſis concessione.

concessa. Quamobrem restituenda (§. 467. *part. 3. Jur. nat.*). Cum jura non tradantur, nisi quatenus dominus eadem exerceri ab alio pati-

tur (§. 39. *part. 3. Jur. nat.*); ex quoque aliter restitui nequeunt, quam si qui ea exercere ab exercitio desistat.

§. 494.

Quando pignus, quod luitur, retineri potest, nisi expresse aliter fuerit conventum.

Pignus, quod luitur, pro alio debito a Gente, cui oppignoratio facta, retineri potest, nisi expresse aliter fuerit conventum. Etenim si pignus luitur, naturaliter pro debito alio retineri potest (§. 1239. *part. 5. Jur. nat.*). Quamobrem cum Gentes inter se non alio jure utantur, quam naturali (§. 3.); si pignus luitur, idem pro alio debito a Gente, cui oppignoratio facta, retineri potest. *Quod erat unum.*

Enimvero si expresse conveniatur, ut pro alio debito retineri non possit, qui pignus accipit, juri naturaliter sibi competenti *per demonstrata* renunciat (§. 103. *part. 3. Jur. nat.*). Quamobrem cum naturaliter quilibet juri suo renunciare possit, quamdiu nil sit contra jus tertii (§. 118. *part. 3. Jur. nat.*), quale in presenti casu nullum adesse patet, qui vero juri suo renunciat, ei, cui renunciat, sese obligat, quod jure suo adversus ipsum uti nolit (§. 104. *part. 3. Jur. nat.*); si expresse fuerit conventum, ut pignus pro alio debito retineri non possit, quando pignus luitur, statim restituendum, nec pro alio debito retineri potest. *Quod erat alterum.*

Non contrariatur retentio pignoris pro debito alio propositioni precedenti (§. 493.). Ibi enim tacite supponitur, non aliam adesse causam, cur pignus, quod luitur, penes eum manere debeat, cui constitutum (*not. §. cit.*). Hinc patet utilitas principiorum generalium, quæ haud raro lucem affundunt, ne contradicere sibi videantur, quæ simul vera sunt. Constitutum vero est, ut in oppignoracionibus, quæ a

Gentibus sunt; de restitutione conveniatur; ne quod oppignoratum fuit in causam aliam retineri possit. Tum enim Gens, cui oppignoratio fit, renunciat oppignoracioni invitæ natura ipsi competenti (§. 118. *part. 1. Jur. nat.*); & per consequens juri ex eadem sibi quæsito *vi presentis*, ac per consequens eodem adversus alterum: uti acquit (§. 104. *part. 3. Jur. nat.*).

§. 495.

De bonis civium seu subditorum obligata sunt naturaliter pro debitis civitatis, seu Gentis.

Bona civium seu subditorum obligata sunt naturaliter pro debitis civitatis, seu Gentis. Etenim naturaliter bona debitoris obligata sunt creditori pro debito illius (§. 1177. *part. 5. Jur. nat.*). Quamobrem cum respectu Gentium extraneorum bona omnia singulorum simul sumpta habenda sint pro bonis civitatis (§. 289.); bona quoque civium seu subditorum naturaliter obligata sunt. Genti pro debitis civitatis, seu Gentis alterius.

Vide, quæ alibi annotavimus (*not. §. 1177. part. 5. Jur. nat.*); & confer, quæ supra anno; *ista sunt (not. §. 289.)*

§. 496.

An idem valgat de bonis Regis privati?

Quoniam bona civium naturaliter obligata sunt pro debitis civitatis, seu Gentis (§. 496.); bona vero Regis privata, qui quoad ea tanquam persona privata spectatur, æquiparantur bonis civium, quæ itidem privata sunt (§. 23. *part. 8. Jur. nat.*); bona etiam Regis privata pro debitis civitatis seu Gentis obligantur naturaliter.

Debitum hic & in propositione presenti sumitur in significato generali pro eo omni, ad quod præstandum alteri obligamur (§. 170. *part. 3. Jur. nat.*), undecunque obligatio ista descendat

§. 497.

Obsides dicuntur personæ, quæ in securitatem debiti traduntur, scilicet conventum servatum, vel debitum præstitum iri. Quoniam oppignoratio in securitatem debiti fit (§. 1142. 1143. part. 5. Jur. nat.); *obsides revera oppignorantur, consequenter quæ de pignoribus demonstrata sunt in Jure naturæ, ad obsides quoque applicari possunt, quantum fert differentia inter res & personas intercedens.*

Obsides quid sint.

Quemadmodum res ita & personæ oppignorantur, consequenter obsides dantur, ubi fides eius, qui quidpiam præstare obligatus, suspecta est. Quodsi ubivis fides esset tuta, obsidibus non esset opus; cum nulla foret eorum utilitas.

§. 498.

Quoniam *obsides* dantur in securitatem debiti (§. 497.); *tandiu retinentur, donec præstitum fuerit, quod debebatur.*

Quamdiu obsides retinentur.

Obsidibus nimirum cavetur conventum servatum, vel quod debetur præstitum iri. Hac cautione opus est, donec id præstitum fuerit. Acque ideo tandiu retinendi, donec debitum fuerit solum. Sermo vero hic est tantummodo de jure; qui vero obsides accipit, eos tandiu

retinere non obligatur? Quodsi enim fides dantis suspecta ipsi esse desinat, cum quilibet jus suum remittere possit (§. 117. p. 3. Jur. nat.), eos dimittere potest: immo si ita visum fuerit; potest etiam dimittere alia quacunque de causa:

§. 499.

Similiter quoniam obsides dantur in securitatem debiti (§. 498.), consequenter accipientis interest, ne aufugiant, *accipienti competit jus eos custodiendi, quantum sufficit, ne aufugere possint, consequenter durior custodia illicita.*

De Jure custodiendi obsides.

Ita non licet obsides in vincula & carcerem conjicere: nulla enim causa est, cur hoc modo fuga apiorum sit impedienda. Accedit, quod, si non duriter tractentur nec nimis asperè, id quod fieri minime debet, non est, cur de fuga sint suspecti. Differt autem custodia rei oppignoratæ a custodia obsidum. Creditor enim constituenti obligatur ad pignus diligenter cu-

stodiendum, ne pereat, vel deterioretur (§. 1184. part. 5. Jur. nat.) & resarcire eidem tenetur damnum, si dolo vel culpa ejus res oppignorata interierit, vel deteriorata fuerit (§. 1185. part. 5. Jur. nat.); ast obsides custodiuntur ejus, qui accipit, causa. Illius custodia debita; horum custodia saltem licita.

§. 500.

Obsides ad nullas operas præstandas cogi possunt. Etenim obsides oppignorantur ei, qui eosdem accipit. Quamobrem cum creditori pignore uti non liceat (§. 1182. part. 5. Jur. nat.), obsidibus autem aliter uti non datur, nisi quatenus certæ operæ præstandæ ipsis injunguntur; iidem ad nullas operas præstandas cogi possunt.

An obsides ad operas præstandas cogi possint.

Obsidum datio non aliud tribuit jus accipienti, quam ut retineantur, donec debitor ipsis satisfecerit (§. 498.), & per consequens jus ad media, sine quibus retineri non possint, qua-

lis est custodia (§. 499.). Nullum igitur jus competit ad operarum præstationem, aut ut duriter ac nimis acerbè tractentur obsides, dum loco pignoris sunt.

§. 501.

Si obsides dantur, libertas naturalis eorum oppignoratur, non vero vita oppignorari potest. Etenim natura homines liberi sunt (§. 146. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum res quælibet oppignorari possit, libertas vero in numero re-

Quid in datione obsidum oppignoratur.

rum incorporalium sit (§ 498 part. 1. Jur. nat. i), si obles datur, libertas ejus oppignoratur. *Quod erat unum.*

Enimvero nec homini in vitam suam (§ 351. part. 1. Jur. nat.), nec alteri ulli in eandem jus quoddam competit (§ 743. part. 1. Jur. nat.). Quam obrem nec vita oppignorari potest, ac per consequens si obles datur, vita ejus oppignorari nequit. *Quod erat alterum.*

Homo nil habet præter bona sua & libertatem natura ipsi competentem, cum jus in viginti nullum eidem competat (§ 351. part. 1. Jur. nat.). Quando obles datur, pignoris jus accipienti non constituitur in bonis ejus, ea enim non traduntur, nec quicquam de iis dicitur, sed in persona, quæ traditur. Quamob-

rem non bona ejus, sed libertas oppignoratur, vita autem oppignorari nequit. Monuimus jam supra (not. § 476.), olim eam fuisse opinionem, quasi homini natura quoque competat jus in vitam suam. Et tunc vita quoque oblidum oppignorata credebatur. Sed sententia ista a Jure naturæ abhorretur.

§. 502..

*De dimissione
oblidum.*

Quamprimum præstitum fuit id, ob quod dati sunt. obleses, iidem sunt dimittendi. Etenim quamprimum pignus luitur, consequenter debitum solvitur (§. 1159. part. 5. Jur. nat.), adeoque præstatur quod debebatur (§. 659. part. 5. Jur. nat.), pignus restituendum (§. 1160. part. 5. Jur. nat.): Quoniam itaque obleses oppignorantur (§. 497.) & tamdiu retineri debent, donec debitum solvatur (§. 498.); quamprimum præstitum fuit id, ob quod obleses dati, iidem dimittendi sunt.

Eo ipso igitur momento, quo solutio fit, obleses quoque liberantur, consequenter custodia eorum cessat (§. 499.), ac liber abitur ipsis concedendus.

§. 503..

*An obleses
in aliam
causam re-
tineri. pos-
sint.*

Obleses in unam causam dati in aliam retineri possunt, nisi expresse aliter fuerit conventum, scilicet ut reddantur, ubi id, cujus nomine dati, expletum fuerit. Quoniam enim obleses sunt pignoris loco (§. 497.) & pignus luitur, quando præstatur id, cujus nomine dati sunt (§. 1159. part. 5. Jur. nat.), quando vero pignus luitur, pro alio debito retineri potest etiam inter Gentes, nisi expresse aliter fuerit conventum (§. 494.); obleses quoque pro alio debito retineri possunt, quamvis præstitum fuerit id, cujus nomine dati, nisi expresse aliter conveniatur, scilicet ut reddantur, ubi id, cujus nomine dati, impletum fuerit.

Sunt equidem qui putant, mere civile esse, ut pignus pro alio debito, quando luitur, retineri possit contrarium tamen alibi jam ostendimus (§. 1239. part. 5. Jur. nat.). Ibidem vero jam observavimus, quod ipsi quoque demonstratio aperte loquitur, jus retinendi pignus in causam aliam non venire ex contractu pignoris, ad quem vaice animum advertunt, qui pro mere civili idem habent, sed jus oppignorationis invicem unicuique naturaliter competente (§. 1118. part. 5. Jur. nat.). Quamobrem opus non est, ut controversia de jure retinendi obleses in aliam causam definitur ex pacti interpretatione, cum satis manifestum sit, ex eo plus juris in obleses accipientem acquirere non potuisse, quam dans in eum transferre voluit (§. 382. part. 3. Jur. nat.), contra eum autem pro vero haberi non posse, nisi quod sufficienter indicavit (§. 427. part. 3. Jur. nat.), nimirum ut obleses teneantur in eam causam, in quam dantur: aliud enim præsu-

mi; ne interpretatio quidem admittit (§. 512. part. 6. Jur. nat.). Ubi vero id, de quo conventum, manifestum est, nullus interpretationis locus est (§. 460. part. 6. Jur. nat.). Retentionem vero oblidum ex eo jure, quo ex factis imperantium detineri possunt subditi κατ' αὐτοκρατορίαν; seu, ut Gronovius interpretatur, per pignoris captionem, ipse Grotius admittit lib. 3. c. 20. §. 55. sit ita quod ad jus Gentium voluntarium hoc jus referat. Parum igitur refert, utrum dicas eos retineri ut obleses, an vero neges eos ut obleses retineri & affirmes retineri saltem ut subditos dantis. De eo enim quaeritur, num qui in unam causam dati fuerant obleses, in aliam causam, seu in securitatem alterius cujusdam debiti retineri possint. Neque tamen minus recte dicuntur tanquam obleses retineri, cum revera retineantur pignoris loco, nimirum non ut obleses dati, quales definiunt esse, quamprimum debitum solutum, pro quo obligatur eorum libertas (§ 501.).

led.

sed ut capti, vi pignoris capionis, quemadmodum modo dictum. Ceterum ἀνδροληψίαν vi vocis viricapionem denotat, quæ apud Athenienses lege permittitur, si civis atheniensis in alieno territorio fuerat occisus, occisi nimirum proximis ac necessariis competebat ius homines tres, non ultra, apprehendendi, donec aut poena sumeretur de eade, aut homicida dedereur. Ne tamen quicquam difficultatis su-

perfit, jus invitæ oppignorationis aut, si mavis pignoris capionis inter Gentes ad ipsas quoque personas extendi posse; idem mox demonstrare lubet. Per ea vero, quæ diximus, patet, quando expresse convenitur, ne in aliam causam retineri possint obfides, renunciari juri pignoris capionis naturaliter competenti (§. 104. p. 3. *Jur. nat.*).

§. 504.

Qui obfides dedit restituere tenetur impensas in alimenta eorum factas, & obfides debita, quæ contraxit, solvere debet, antequam dimittatur. Etenim debitor restituere obligatur impensas necessarias in pignus factas (§. 1199. *part. 5. Jur. nat.*). Quamobrem cum obfides sint loco pignoris (§. 497.), & sine alimentis nemo vivere possit, ac per consequens impensæ in alimenta obfidum factæ æquiparentur impensis necessariis in pignus factis (§. 604. *part. 2. Jur. nat.*); qui obfides dedit restituere tenetur impensas in alimenta eorum factas. Quod erat unum.

De impensis in alimenta obfidum & contractis.

Quoniam ad debitum solvendum obligamur (§. 170. *part. 2. Phil. pract. univ.* & §. 659. *part. 5. Jur. nat.*); extra omnem dubitationis aleam positum est, quod obfides solvere debeat debita, quæ eo in loco contraxit, in quo ut obfides detentus fuit. Enimvero solutio fieri debet eo loco, de quo conventum est; quodsi vero de loco solutionis nihil expresse dictum, locus contractus censetur locus solutionis (§. 693. *part. 5. Jur. nat.*). Quamobrem si obfides expresse promiserit solutionem ante abitum, si de tempore ac loco solutionis nihil fuerit dictum; obfides tamen eo in loco solvere tenetur, ubi ut obfides detentus fuit. Quoniam vero interpretatio facienda de eo, de quo verisimiliter fuit cogitatum (§. 312. *part. 6. Jur. nat.*), qui cum obfide contraxit, ut de loco & tempore solutionis nihil expresse fuerit objectum, non aliter tamen contraxisse intelligitur, quam ut solvat, antequam abeat. Obfides igitur debita, quæ contraxit, solvere tenetur, antequam dimittatur. Quod erat alterum.

Interesse creditori, ut obfides solvat, antequam dimittatur, nemo est qui nesciat, aut negare audeat. Sed ex eo, quod tua interest, non tibi ad id nascitur jus, quod aliunde non

habes (§. 166. *part. 1. Phil. pract. univ.*). Quamobrem in demonstratione animi non attendimus ad rationes, quæ inde petuntur.

§. 505.

Quoniam qui obfidem dedit restituere tenetur impensas in alimenta factas & obfides quoque solvere debita, quæ contraxit, antequam dimittatur (§. 504.); quamdiu impensæ in alimenta facta non fuerint restituta, nec debita, quæ obfides contraxit, soluta, obfides retineri potest ut debitor.

Quod obfides ob ea retineri possit.

Jus retinendi obfidem, est id, cuius nomine datus, fuerit impletum, ex duplici causa venit, nimirum ex causa dationis, ad quam pertinent impensæ in alimenta factæ, & ex contractibus, quos obfides iniit cum civibus loci, ubi detentus fuit. Priori respectu dici poterat retineri ut obfides, nisi obfidis dationem stricte interpretari velis: est posteriori respectu non aliter quam ut debitor ex contractu retineri potest, & retentio æquipollet arresto. Parum equidem referre videtur, utrum obfides retineri dicatur ut obfides, an ut debitor; necesse tamen est, ut hoc discrimen animus attendatur, ne

jus retentionis asseritur contrariari poterit obfidem dimissioni antea demonstratæ (§. 402.); & ne exceptionem a regula dicamus, quasi ea universaliter vera non sit, si non causa jus priori contrarium parere apta accedat. Quamvis itaque sæpe dicamus, aliquid ita se habere, nisi adfit aut fiat aliud; id tamen non ita intelligendum est, quasi illud, quod asseritur, non sit universaliter verum, sed restringatur per id, quod adjicitur, aut, ut vulgo dicitur, quasi regula hanc habeat exceptionem, sed tantummodo asseritur, novam accedere posse causam, quæ jus priori contrarium parit, quo ex-

executio prioris vel differtur, seu suspenditur, vel jus prius prorsus tollitur. Id satis evidens est ex ipsa demonstratione illarum propositionum, quæ speciem restrictionis mentiuntur. Ipsa enim propositio universaliter demonstratur, id quod fieri minime posset, nisi reversa esset universaliter vera; quod vero per modum

restrictionis adjicitur peculiariter demonstratur tanquam propositio a priori diversa, quippe in qua alia quam in hac sumantur. Atque ideo quoque posterius tanquam peculiaris propositio ab altera separari & seorsum demonstrari potest, quemadmodum etiam a nobis haud raro fit.

§. 506.

De effectu obsidum. **Obsidum datio non novam producit obligationem, sed fidem dantis ei, cui dantur, magis astringit.** Obsides enim dantur in securitatem debiti, scilicet conventa servatum vel debitum præstitum iri (§. 497.). Quoniam itaque obsidum datio non obligat ad aliquid præstandum, nisi quod dans præstare jam antea obligabatur; evidens est, dationem non novam producere obligationem. *Quod erat unum.*

Enimvero cum obsides dantur in securitatem debiti (§. 497.), ac per consequens petantur ab eo, cujus fides suspecta est, seu quando qui petit veretur, ne is fidem fallat; qui obsidem dat ad fidem servandam se alteri obligat. Quamobrem cum fidem alterius adstringat, qui ipsum obligat ad fidem servandam (§. 758. part. 3. Jur. nat.); obsidum datio ei, cui dantur, fidem dantis magis adstringit. *Quod erat alterum.*

Nimirum liberatio obsiduum motivum esse debet adimplendi id, cujus nomine iidem dantur. Atque ideo patet, obsidum datione dantem sibi obligare ad adimplendum id, cujus nomine dantur, qui eos accipit (§. 118. part. 1. P. II.

præst. univ.). Ceterum cum obsides in dante non novam obligationem producant, sed eam, cujus nomine dantur, tantummodo firment, obsides tantummodo dicuntur accessio obligationis.

§. 507.

De obligatione personæ civium pro debitis civitatis. **Personæ civium obligatæ sunt naturaliter pro debitis civitatis, siue Gentis. Et enim bona civium obligata sunt naturaliter pro bonis civitatis (§. 495.).** Quamobrem cum in bonis etiam sint jura homini competentia (§. 451. part. 2. Jur. nat.), consequenter etiam libertas, natura ipsi competens (§. 146. part. 1. Jur. nat.), hoc ipsum vero jus personæ ita inhæreat, ut ab ea separari minime possit; personæ quoque civium naturaliter obligatæ sunt pro debitis civitatis.

Atque ita ostendimus, quod paulo ante nos demonstrare promissimus (not. §. 501.). Hinc vero nascitur Geni, cui præstare, quod de-

bet, altera non vult, jus in personas civium; quemadmodum in bona ipsorum, prouti suo loco evidentius patebit.

§. 508.

Quinam obsides dantur. **Obsides dantur personæ, quas liberatum iri maxima spes est, non minus fœminæ ac pueri, quam viri.** Quoniam personæ civium obligatæ sunt naturaliter pro debitis civitatis, seu Gentis (§. 507.), quando vero quis obses datur, ejus libertas naturalis, consequenter persona, cui ea inseparabiliter inhæret, pro debito Gentis obligatur (§. 508. b. & §. 1163. part. 5. Jur. nat.), & in numero civium non minus fœminæ ac pueri, quam viri esse intelliguntur (§. 6. part. 8. Jur. nat.); naturaliter personæ quæcunque, non minus fœminæ ac pueri, quam viri obsides dari possunt. Dantur vero obsides in securitatem debiti, scilicet conventa servatum, aut quod debetur præstitum iri (§. 497.). Quamobrem cum intersit accipientis, ne promittæ quælibet personæ obsides dantur; tales omnino dantur necesse est, quas liberatum iri maxima spes est.

Securitati accipientis obsiduum datione unice consulitur, qui sine iis fidem habere non vult

debitori. Cui vero suspecta est fides alterius, ne stet promissis, ei non minus suspecta est ob-

fidis

fidis liberatio. Hæc autem suspicio aliter tolli nequit, quam si obſides dentur perſonæ, quas liberatum iri maxima ſpes eſt: id quod ex ca- rum qualitatibus dijudicandum & pro dæcis circumſtantiis facile dijudicatur.

§. 509.

Quia obſides dantur perſonæ, quas liberatum iri maxima ſpes eſt (§. 508.); De qualitate obſidis dantur perſona chariſſima, dignitate aut meritis in Remp. eminentes, aut maximis opibus prædita, ſi vero tales haberi non poſſunt, fiducia in multitudine eſt.

Ipsi ſane Reges ac Principes, liberos ſuos obſides dederunt, veluti *Franciscus I. Carolo V.* Non vero ſolummodo a voluntate ejus, cui obſides dantur, & cujus maxime intereſt ut dentur, dependet, quales accipere velit, aut petere; verum etiam ſubinde dans in ſignum ſinceritatis atque tenacitatis ſervandæ fidei tales offert obſides, in quibus maxima fiducia col-

locari poteſt: id quod convenit officio viri boni, qui omnem ſuſpicionem injuſtitie & inhoneſtatis a ſe amoliri pro virili ſtudet (§. 968. part. 4. *Jur. nat.*). Abſit itaque ut reprehendas, ſi quis perſonas ſibi chariſſimas obſides ſponte offerat, veluti proprios liberos, circumſtantiis ita exigentibus.

§. 510.

Summis poteſtatibus competit jus dandi obſides & poteſtatibus minoribus intra terminos præpoſitionis. Obſides enim dantur in ſecuritatem publice conventa ſervatum iri, vel quod alias debetur præſtitum iri (§. 497.), conſequenter pactionum publicarum cauſa (§. 369.), cumque is, cui dantur, ſine iis fidem habere nolit nudis promiſſis, neceſſitas eos exigat. Quamobrem cum poteſtatibus ſummis competat imperium ſummum in civitate (§. 368.), adeoque etiam poteſtatis emineſ in perſonam civium, vi cujus ſalutis publicæ cauſa in caſu neceſſitatis de perſona civium diſponere poſſunt (§. 114. part. 8. *Jur. nat.*); iisdem quoque competit jus obſides dandi. *Quod erat unum.*

Enimvero poteſtates minores partem quandam imperii dependenter a ſumma poteſtate & ejus nomine exercent (§. 368.). Quamobrem cum intra terminos præpoſitionis idem facere poſſint, quod ipſa poteſtas ſumma facere deberet, poteſtas autem ſumma, quando neceſſitas exigat, obſides dare poteſt, per demonſtrata n. 1. poteſtates quoque minores intra terminos præpoſitionis obſides dare poſſunt. *Quod erat alterum.*

Tantundem nimirum juris a ſumma poteſtate in minores conceſſum intelligitur, quanto opus habent, ut negotia, quibus præpoſiti ſunt, perficere poſſint. In bello, in quo obſidum datio inprimis recepta eſt, haud rari ſunt caſus, in

quibus neceſſe eſt, ut obſides dentur a poteſtatibus minoribus: in bello enim maxime ſuſpecta eſſe ſolet fides. Non deſunt tamen etiam caſus, in quibus extra bellum obſides recte petuntur & petentibus dantur, etſi rariores.

§. 511.

Quoniam ſummis poteſtatibus competit jus dandi obſides & poteſtatibus minoribus intra terminos præpoſitionis (§. 510.); Qui obſes datur, obſes ire teneatur, nec ab ejus voluntate dependet, utrum ire velit, nec ne.

Nullum foret jus dantis, ſi ab ejus, qui obſes datur, voluntate dependeret, utrum obſes ire velit, nec ne. Eundi igitur obligatio ſuncta eſt cum jure dandi, & originem ſuam deducit ex pacto, quo civitates conſtituunt (§. 4. part. 8. *Jur. nat.*), & vi cujus ſinguli ſe obligarunt univerſis, quod commune bonum pro-

moveſe velint (§. 28. part. 4. *Jur. nat.*), unde manat imperium publicum (§. 29. 32. part. 8. *Jur. nat.*), quod poteſtatem eminentem continet (§. 114. part. 8. *Jur. nat.*), vi cujus obſides dari ex demonſtratione propoſitionis præcedentis liquet.

§. 512.

An quis ob-
ses inustus
dari possit.

Quoniam qui *obses datur*, obses ire tenetur, minime autem a voluntate ipsius dependet, utrum ire velit, nec ne (§. 511.); *ut eat cogi potest*.

Per se patet, obsidem ire maxime odiosum esse, consequenter fore perpaucos, qui obli- des ire velint, ac non potius ab hoc onere libera- ri malint; Quoniam vero hoc est officii ipso- rum; ideo a summa potestate, quæ jus popu-

li, seu universorum in civitate habet, & ejus nomine a potestatibus minoribus cogi possunt, ut satisfaciant obligationi suæ, si facere nolint (§. 29. part. 8. Jur. nat.).

§. 513.

Quando ser-
ve dirimen-
dam, quis
obses ire de-
beat?

Si plures sint, quorum quis *obses eat Reip.* nihil interest; *sorte res dirimenda.* Quodsi enim plures sint, quorum quis *obses eat Reip.* nihil interest, ratio ele- ctionis deficit, consequenter nec ratio ulla est, cur hic potius, quam alter co- gatur, ut eat (§. 512.). Quamobrem cum sorte electricæ definiatur, quid ex duobus, vel pluribus sit eligendum (§. 297. part. 5. Jur. nat.), atque ea tantum- modo sorte dirimenda non sint, quæ certo consilio fieri possunt (§. 296. part. 5. Jur. nat.), id quod in casu præsentis fieri nequit *per demonstrata*; si plures, sint, quorum quis *obses eat Reip.* nihil interest, sorte utique res dirimenda.

Probe notandum est, sorte ut res dirimatur, electionis ratio, quæ locum forti non facit necesse esse, ut nihil interlit Reip. quorum quis *obses eat*. In casu enim opposito non deficit (§. 296. part. 5. Jur. nat.).

§. 514.

Quando vas-
fallus *obses*
datis non
possit.

Feudi domino non competit jus vassallum obsidem dandi, si subditus non sit. Et- enim jus dandi obsidem potestati summæ competit (§. 510.), consequenter vā imperii summi (§. 368.), quod etiam potestatem eminentem, seu jus dispo- nendi de persona civium utilitatæ publicæ causâ in casu necessitatis continet (§. 114. part. 5. Jur. nat.), *obses datur*. Enimvero si vassallus subditus non sit, nec feudi dominus potestatem eminentem in ipsum habet. Et quoniam jus domini feudi metiendum est ex contractu feudali (§. 172. part. 6. Jur. nat.), in hoc autem saltem conveniatur de certis præstationibus, quæ feudo per se non insunt (§. 173. & seqq. part. 6. Jur. nat.), quod saltem requirit fidelitatem do- mino præstandam (§. 155. part. 6. Jur. nat.), consequenter ut damna ab eo aver- tere & commoda ejus promovere non negligat &, quæ specialiter conventa sunt, præstet (§. 154. part. 6. Jur. nat.); nec feudi dominus quicquam juris in vassallum sibi arrogare potest, quod ad exercitium potestatis eminentis perti- net, nec jus ipsius huc pertingit. Quodsi ergo vassallus subditus non sit, feudi domino non competit jus vassallum obsidem dandi.

Aliud est esse subditum, aliud esse vassallum, nec jus domini feudi in vassallum ex eodem fonte fluit, ex quo jus potestatis summæ in subditum. Quamobrem jura potestati summæ in subditum competentia tribui nequeunt domino feudi. Et si contingat, jus quoddam Domino

feudi in vassallum competere, quod etiam ha- bet potestas summa in subditum; id ex acciden- te est, nec ob eandem rationem utrique com- petit, ac ideo quod utriusque competit ex diversis principis demonstrandum.

§. 515.

Obsidi dato
fugere an
liceat.

Obsidi dato fugere non licet. Etenim obsides dantur jure summæ potestatis (§. 511.), cumque jam naturaliter obligati sint pro debitis civitatis (§. 507.), tanto magis ipsis standum est illius voluntate. Quamobrem cum dentur in securitatem conventa servatum, vel debitum præstitum iri (§. 497.); non alia inten-

intentione dati intelliguntur, quam ut manere debeant, donec præstitum id fuerit, cujus nomine dati, adeoque manere debent, nequaquam vero iis fugere licet.

Cum subditus consentire debeat in ea, quæ summa potestas vi potestatis eminentis facit; obfes ab ea, vel jure ejus datus nunquam invitatus dari censetur. Nulla igitur hinc est distinctio utrum obfes sua sponte se dederit, an a summa potestate vel jure ejus datus fuerit, ita ut in casu prioris fugere non liceat, quia exacto proprio tenetur, non autem in posteriore, quia quoad jura privata habendus saltem pro capto, civitate jus suum imperii saltem transferente, juribus privatis integris relicto.

Neque enim hoc convenit cum potestate eminenti; qua si utitur superior, eidem non minus parendum, quam si jure ordinario alia imperet. Quod vero Grotius l. cit. c. 20. §. 54. ait, non videri animum fuisse civitatis civem ne aufugeret obligandi, sed hosti dandi facultatem, qualis vellet custodire; id candori repugnat, quo negotia inter Gentes agenda, & duriores omnino efficeret conditionem obsidum, qui cum merito essent de fuga suspecti, acerbe quoque ac nimis alperere jure custodirentur.

§. 516.

Obsidem fugientem civitas recipere ac retinere nequit. Civitas enim obsidem dedit in securitatem conventa servatum, vel id, cujus nomine is datur, præfugiens a civitate recipere non potest. Enimvero si fugientem reciperet ac retineret, factum ejus approbaret, fidemque falleret (§. 758. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum fidem fallere non liceat (§. 765. part. 3. Jur. nat.), nec civitas obsidem fugientem recipere ac retinere potest.

An obfes a civitate recipi possit.

In obsidum datione continetur tacita promissio, obsidem fugientem non receptum, nec retentum iri, qua dans non modo accipienti se obligat ad eum non recipiendum, verum etiam

motivum manendi, non aufugiendi præbetur obsidi, ubi novit, se a civitate non receptum iri. Atque ita obsidum datio integra fide perficitur, qua vix quicquam magis Gentes decet.

§. 517.

Si obfes moritur, ejus loco alius dandus non est. Obsides enim sunt pignoris loco (§. 497.); consequenter si obfes moriatur, perinde est, ac si pignus interiret. Enimvero si pignus interit, idem solvitur (§. 1255. part. 5. Jur. nat.). Quamobrem si obfes moritur, jus quoque tuum, quod in eo habebas, extinguitur (§. 1240. part. 5. Jur. nat.). Quoniam vero in datione obsidis conventum non est, ut, si qui obfes datur moriatur, ejus loco detur alius, nemo autem plus juris acquirere potest, quam alter in eum transferre voluit (§. 382. part. 3. Jur. nat.); nec contra eum pro vero haberi potest, nisi quod sufficienter indicavit (§. 427. part. 3. Jur. nat.); si obfes moritur, ejus loco alius dandus non est.

An in loco mortui alicuius dandus.

Non est quod arguas, morte obsidis tolli securitatem, quam accipienti præstare voluisti. Neque enim tollitur tua culpa, sed vi majori, cui tu resistere minime potes. Casum igitur, quem nulla tua culpa præcessit, præstare haud cogaris. Sane si pignus interit, securitas quoque evanescit, quam in eo habebat, creditor.

Non tamen propter eandem obligaris ad pignus aliud dandum. Fidendum sine pignore. Aliter vero sese habet, si expresse conveniatur, ut, ubi obsidem mori contingat, ejus loco detur alius: tum enim obligatio dandi alium ex pacto, non ex datione pignoris descendit.

§. 518.

Quoniam si obfes moritur, ejus loco alius dandus non est (§. 517.), mortis vero hora incerta est, securitati accipientis magis prospicitur, præsertim si in dandi longius tempus detur obfes, si plures dentur, ac ideo plures obsides dari recte petitis, cui suspecta est debitoris fides.

Obsides.

Obsides plures dantur majoris securitatis causa: ut vero per pluralitatem personarum major præstetur securitas, non una eademque ratio est. Etenim aut ea compensatur valor per-

sonæ (§. 509.); aut prospicitur securitati in eventum mortis, *vi presentis*, aut denique eandem exigit nimia diffidentia petentis;

§. 519.

si obses datus successor dantis, aut in regno dantis.
 Si obses datus fiat successor dantis, antequam id præstetur, cujus nomine datur; alia idonea in locum sui substituto ipse liberatur. Quoniam qui obses datur, non est ipse summa potestas; per se patet, non id actum esse, ut ipse Rex sit obsidis loco, & per consequens is, cui datur, præstendere nequit, ut ipse sit obses. Quamobrem tacite exceptum intelligitur, ut, si contingat eum fieri successorem, persona alia idonea in ejus locum substituat. Casu igitur existente, si persona alia in ipsius locum substituat, qui ab initio fuerat datus liberatur.

Non plus juris præstendere potest is, cui obses datus, quam in ipso dationis actu in eum a dante translatum (§. 382. part. 3. Jur. nat.): id quale fuerit, ex eo dijudicandum, quod tum sufficienter significatum (§. 427. p. 3. Jur. nat.). Quoniam itaque conventum non est, ut Rex ipse sit obses; nec accipiens præstendere potest, ut, ubi obses datus personam Regis induit, obses maneat. Abunde ei satisfactum, si alia persona idonea in ejus locum substitua-

tur, qua scilicet eidem æque cautum sit, ac fuerat antea. Accedit, quod, si ab initio quæsitum fuisset, an qui obses datur manere debeat, siquidem eum successorem fieri contingat, antequam id præstitum fuerit, cujus nomine datur, dans in hoc minime consenturus fuisset. Recte igitur conventionis interpretatio ita faciada, ut in casu isto obses liberetur alio idoneo in ejus locum substituto (§. 515. part. 6. Jur. nat.).

§. 520.

An quis seipsum obsidem dare pro debito proprio.
 Potest quis seipsum obsidem dare pro debito proprio. Qui enim obses datur, ejus libertas naturalis oppignoratur in securitatem debitum præstitum iri (§. 501. 497.). Quamobrem cum nil obstet, quo minus quis libertatem suam naturalem oppignoret pro debito proprio, quia pignus constituitur in eo, quod suum est (§. 1142. part. 5. Jur. nat.); nil quoque obstet, quo minus seipsum obsidem det pro debito proprio, consequenter dare potest.

Facile patet, id non extendendum esse simpliciter ad potestates minores, veluti si sine præjudicio potestatis summæ id fieri nequeat, consequenter intra fines præpositionis id fieri minime possit. Tum enim impedimentum accedit, quod libertatem naturalem de se statuendi

pro libitu tollit. Nec hic obses datur pro debito proprio. Casus vero rarissimus est, quo quis seipsum obsidem dare cogitur. At hic quæritur, quid fieri possit, non quid læpius fiat. De privatis tamen id nihil dubitationis habet.

§. 521.

An Rege mortuo, qui fœdus fecit, obses liberatur, si illud personale fuerit; non liberatur, si reale.
 Rege mortuo, qui fœdus fecit, obses liberatur, si illud personale fuerit; non liberatur, si reale. Quod si enim fœdus personale fuerit, mortuo Rege, qui fecit, expirat (§. 414.). Quamobrem cum in securitatem fœderis datus fuerit obses (§. 497.), qua Rege mortuo amplius opus non est, per demonstrata; Rege mortuo, qui fecerat fœdus, obside nullo opus est, consequenter eo mortuo, obses liberatur, si fœdus personale fuerit. Quod erat unum.

Enimvero si fœdus fuerit reale, successores quoque obligat (§. 424.). Quare cum mortuo Rege fœdus adhuc subsistat, in cujus securitatem obses datus (§. 497.); si fœdus fuerit reale, mortuo Rege, qui fecerat, obses non liberatur. Quod erat tertium.

Nimirum obses non ante liberatur, quam ubi præstitum fuerit id, cujus nomine datur (§. 498.). Si fœdus fuerit personale, morte dantis nihil

est, quod præstari debeat, consequenter nec quidpiam est, cujus nomine obses retinendus. Aliter vero sese res habet, ubi fœdus reale,

reale; quia cum adhuc successor præstare te-
neatur, quod vi fœderis præstandum. Difficul-
tatem minime facessit, quod supra diximus;
fœdus personale etiam obligare gentem (§. 424.):

id enim intelligitur, quamdiu fœdus subsistit;
consequenter quamdiu Rex, qui fecit, in vivis
est. Vide, quæ supra annotavimus (not. §. 424.).

§. 522.

Si quis se obsidem det pro alio obside, donec redeat, & is moriatur; qui se ob-
sidem dederat, liberatur. Si quis enim se obsidem det pro obside alio, donec
redeat; is loco pignoris est in securitatem redditus obsidis alterius (§. 497.).
Enimvero per se patet, hunc redire non posse, si moritur, & obligationem
redeundi morte ejusdem extingui manifestum est (§. 700. part. 6. Jur. nat.).
Quoniam igitur cessat id, cujus nomine ille pro hoc se obsidem dedit; hoc
mortuo, ille liberatur.

*An mortuo
obsido, pro
quo quis se
obsidem de-
dit, hic li-
beretur.*

Nullum inde nascitur præjudicium ei; cui
obles datus fuerat: neque enim conditio ejus
per hoc redditur deterior, quod alius pro eo
se obsidem vicarium dederit. Vicarius obles non
datus ob id, cujus nomine alter datus. Ab illo
pendet securitas redditus hujus, qui securitatem
debito præstat. Perinde nimirum est, ac si alius
reddito pignore interea det pignus aliud, in

securitatem pignus, quod redditur, restitutum
iri, quod adeo intelligitur datum in securita-
tem pignoris pro debito obligati. Alia vero est
ratio, si expresse conveniatur; ut obles ma-
neat, si qui ab initio datus fuerat, moritur:
tum enim ex promisso tenetur, non ex vicaria
substitutione.

§. 523.

Si Rex moriatur, cui obles datus, obles liberatur, ubi fœdus fuerit personale;
non liberatur, si reale. Ostenditur eodem modo, quo paulo ante demonstravi-
mus, obsidem non liberari, si Rex, qui dedit moritur & fœdus fuerit reale;
aut liberari, si fœdus fuerit personale (§. 521.).

*Di Regi
mortuo, cui
obles datur.*

Obses in securitatem servandi fœderis datus
tamdiu obligatus manet, quamdiu fœdus durat.
Quamobrem non attenditur vita eorum, qui de
quibus conveniunt, sed præstatio, cujus
nomine obles obligatur. Hinc si præstatio fue-
rit conditionata, conditione non existente,
obles liberatur; si ea ad certum tempus tan-
quam terminum ad quem fuerit restricta, tem-
pore elapso, obles liberatur. Casus posteriori
æquipollet fœdus personale, in quo præstatio
ad vitam alterutrius paciscentium restricta (not.

§. 414.). Attendenda vero hic etiam est differe-
rentia, quæ inter præstationes transitorias & ma-
nentes intercedit: nec eodem modo sese habent
transitorie affirmativæ & negativæ, prouti ea,
quæ fieri non debent, vel intra certum tempori-
s spatium tantummodo fieri possunt, vel omni
tempore futuro. Obsidis obligatio accessoria
est, quæ sequitur obligationem principalem,
quæ extincta ipsa quoque nullefcit. Obsidis ac-
cessio in fœdere nihil immutat adeoque nec ex
personali facere potest reale.

§. 524.

Si obsidum unus peccet, aut aufugiat; pro ejus delicto non tenentur ceteri; vel
in genere obles unus non tenetur ex facto alterius, nisi universi se expresse obliga-
verint pro singulis. Etenim ob factum alienum, quo quis læsus fuit, consequen-
ter ob delictum alienum (§. 581 part. 8. Jur. nat.), nemo puniri potest (§. 1084.
part. 1. Jur. nat.), & in genere factum alienum alteri non imputatur, nisi
quatenus a voluntate ejus quodammodo dependet (§. 650. part. 1. Phil. pract.
univ.). Quamobrem quoque factum obsidis unius imputari nequit ceteris, qui
simul dati, & si unus peccet, aut aufugiat, vel quid fecerit, pro ejus delicto
vel facto non tenentur ceteri. *Quod erat unum.*

*An obsis
unus tenea-
tur ex fac-
to alterius
simul dati.*

Enimvero si pro singulis sese obligaverint ei, cui obsides dati sunt, univer-
si, veluti ne quis eorum aufugiat, aut quod debitum ab altero contractum sol-
vere velint, nisi ipse solvat; tunc pro eo, quod conventum est, tenentur ce-
teri non ut obsides, sed ut debitores ex pacto (§. 789. part. 3. Jur. nat.). *Quod
erat alterum.*

Obli-

Obligatio obsidum, quæ ex obsidio venit, non coalundenda cum obligatione, quæ aliunde descendit, sive ex contractu, sive ex melleo: Hæc enim altera ab illa prorsus distincta est, nec quoad eam qui obsides dati sunt tanquam obsides spectantur. Ne vero quæquam offendat applicatio definitionis delicti, quam dedimus alibi (§. 581. part. 8. Jur. nat.), tenendum est, Gentes inter se spectari tanquam personas privatas, & per consequens quoque Gentem unam respectu subditi alieni non confide-

rari aliter quam personam privatam; ac ideo in causa obsidii Gens, cui obses datur, aliter spectari nequit, nisi tanquam persona privata. Ceterum quæ non ex causa obsidii venturæ, ea definienda sunt ex principis Juris naturæ, quæ iisdem conveniunt, veluti si obsides æs alienum contrahant, ex contractu, quo facti sunt debitores, & tunc obsides spectantur tanquam peregrini in territorio alieno commorantes.

§. 525.

De obligatione obsidii sub hac conditione; nisi præstiterit alter, ob cuius debitum datur; in casu prioris fidejussoris & expromissoris.

Si obses promittat, se præstaturum id; cujus nomine datur, vel simpliciter, vel sub hac conditione; nisi præstiterit alter, ob cuius debitum datur; in casu prioris fidejussoris tanquam expromissor, in posteriori tanquam fidejussor. Etenim cum expromissor sit, qui se pro alio ita obligat, ut ipse suo nomine tanquam debitor principalis præstet, ad quod præstandum alter erat obligatus (§. 865. part. 4. Jur. nat.), fidejussor autem, qui se pro altero ita obligat, quod ipse præstare velit, nisi alter præstiterit (§. 784. part. 4. Jur. nat.); si obses promittat, se præstaturum id, cujus nomine datur simpliciter, ut expromissor tenetur, si vero sub hac conditione, nisi præstiterit alter, ob cuius debitum obses datur, ut fidejussor.

In casu nimirum prioris expromissio, in posteriori fidejussio ad obsidium accedit. Qui vero obses datur dupliciter, in utroque casu representat personam, scilicet in casu prioris spectatur ut obses, qui est pignoris loco, respectu dantis, ut expromissor respectu sui; in casu posteriori autem ut obses itidem respectu dantis, & ut fidejussor respectu sui. Quamobrem

dantis obligatio liberandi obsidem, præstando id, cujus nomine datur, salva manet, ut ut respectu eius, cui obses datur, non eodem modo sese habeat, pro differentia, quæ inter expromissorem ac fidejussorem intercedit vi eorum, quæ alias demonstravimus in parte quarta Juris naturæ c. 3.

§. 526.

De obligatione principalis obsidii.

Quoniam obses tenetur ut expromissor, si simpliciter promittat, se præstaturum id; cujus nomine datur (§. 525.), expromissor autem personam debitoris principalis induit (§. 867. part. 4. Jur. nat.); in eo casu obligatio obsidii principalis est, non tantummodo accessoria.

§. 527.

Qualis sit obligatio obsidii fidejussoris.

Cum obses teneatur ut fidejussor, si se præstaturum promittit id; cujus nomine datur, nisi qui dedit præstet (§. 525.); fidejussoris autem obligatio tantummodo accessoria est (§. 784. part. 4. Jur. nat.); in eo casu obligatio obsidii accessoria manet, diversa tamen est, ab ea, quæ ex obsidio venit.

Non temere obligatio obsidii, quæ ex fidejussione descendit, distinguitur ab ea, quæ venit ex obsidio, cum illa effectum juris habeat, quem hæc non operatur, prouti mox clarius patebit.

§. 528.

Si obses promittat, de quo præstaturum ut.

Si obses promittit se effecturum, ut id; cujus nomine datur, præstetur; ad id; quod interest, obligatur. Etenim obses promittit se effecturum, ut id; cujus nomine datur, præstetur per hypothecam sponzor vero promittit se effecturum, ut potestas summa conventum rati habeat (§. 465.), consequenter præstet.

Qua-

Quamobrem cum utraque promissio de facto alieno eodem modo fiat; (obfide promissio sponsoni æquiparatur. Quoniam itaque sponson obligatur ad id, quod interest (§. 475.); obles quoque, si promittat se effecturum, ut id, cujus nomine datus, præstetur, ad id, quod interest, obligatur.

Nimirum obligatur ad id, quod interest, ex promissione facti proprii, tanquam debitor principalis; manet vero præterea obligatio accessoria, quæ ex obfide venit, vi cujus libertas obfide naturalis oppignoratur (§. 501.). Et hic proprie casus est, de quo loquitur *Grotius*, lib. 3. c. 20. §. 58. quando dicit, obfides interdum esse revera partem principalem obligationis. Quod si enim expromissor sit, tota obligatio in eum transfusa & ipse personam debitoris

principalis induit (§. 867. *part. 4. Jur. nat.*). Diversæ vero omnino obligationes sunt, quæ unus tenetur ad præstandum id, quod alter debet, & quæ præstare debet, quod interest, debitorum principalem non præstitisse quod præstare debebat. Præterea notandum, perinde esse, si obles promittat, se effecturum, ut id cujus nomine datus præstetur, per se, sive per alios, veluti per cognatos aut amicos.

§. 529.

Quoniam obles obligatur ad id, quod interest, si promittit se effecturum, ut id, cujus nomine datus obles, actu præstetur (§. 528.); præter libertatem autem atque bona sua nil habet, quod oppignorari possit, & libertas jam oppignorata, quatenus obles est (§. 501.); si obles promittit se effecturum, ut id, cujus nomine datus, actu præstetur, bona ipsius oppignorata sunt, quantum sufficit ad præstandum id, quod interest.

Quando bona obfide obligentur pro eo, quod interest.

Non est, quod dicas, si qui obfidem dedit fidem fallit, cum non traditurum bona obfide, aut ex iis satisfactorum ei, cui fidem non servavit: neque enim desunt inter Gentes modi alii consequendi id, quod uni ab altera debetur, de quibus agendum in suo loco.

§. 530.

Si obles fiat expromissor, vel fidejussor, bona sua in casu priori simpliciter, vel principaliter, in posteriori in subsidium oppignorata sunt ei, cui datus. Etenim si obles fiat expromissor, personam debitoris principalis induit (§. 867. *part. 4. Jur. nat.*). Enimvero bona debitoris naturaliter obligata sunt pro debito illius (§. 1177. *part. 4. Jur. nat.*). Ergo etiam bona obfide obligata sunt ei, cui datus, pro isto debito, cujus nomine datus fuit. Quod erat animum.

Quomodo & quoruplicitate modo bona obfide oppignorata pro eo, cujus nomine datur.

Principalis debitor ante excutiendus, quam fidejussor ad solvendum debitum adigi possit (§. 805. *part. 4. Jur. nat.*), consequenter non censetur debitor, nisi debitore principali excusso, ac ideo tantummodo in subsidium tenetur creditori. Quamobrem cum naturaliter bona debitoris obligata sint creditori pro debito illius (§. 1177. *part. 4. Jur. nat.*); bona fidejussoris naturaliter in subsidium obligata sunt pro debito debitoris principalis. Quod si ergo obles fuerit fidejussor; bona ipsius naturaliter obligata sunt ei, cui datus, pro eo, cujus nomine datus. Quod erat alterum.

Parum equidem referre videtur in causa obfidum, utrum obles spectetur tanquam expromissor, an tanquam fidejussor, præsertim cum debitor principalis fidejussori ad nihil teneatur, si pro invito fidejuberit ac solvit (§. 799. *part. 4. Jur. nat.*), sicuti expromissor a debitore principali repetere nequit, quod pro eo solvit, nisi ita fuerit conventum (§. 869. *part. 4.*

Jur. nat.); non tamen inutiliter differentia hæc attenditur. Etenim in casu expromissionis is, cui expromissio facta, statim urgere potest, ut sibi tradatur bona obfide, fide non servata; in casu autem posteriori, cum dubium sit, utrum is, qui obfidem dedit, fidejussionem sic ratinabiturus, necne, alternative urgendum, ut aut sibi satisfiat, aut bona obfide tradantur.

§. 531.

Obfides non sunt servi ejus, cui dantur. Etenim si quis obles datur, ejus libertas saltem oppignoratur (§. 501.), consequenter cum oppignoratio non nisi servus.

jus

jus conditionatum alienandi contineat (§. 1145. part. 5. Jur. nat.), nullum jus in actiones obfidis actu transfertur in eum, cui obfes datus, quando datur (§. 137. 138. part. 1. Jur. nat.), nisi quatenus libertas obfidis ex natura negotii quoad jus morandi & agendi restringitur. Enimvero cum is servus alterius non sit, si huic nullum competat jus in actiones ipsius (§. 1096. part. 7. Jur. nat.); obfides quoque non sunt servi ejus, cui dantur.

Ex jure morandi, quod vi potestatis eminentis ademptum ab eo, qui ipsum dedit, enascitur obligatio obfidis manendi eo in loco, in quo ipsum detinet is, cui datus. Ac ideo non aliud huic competit jus in obfidem, quam ut eum custodiat, ne aufugere possit, siquidem obliga-

tioni suæ satisfacere nolit (§. 499). Uterius jus in actiones obfidis sibi arrogare nequit contra injuriam. Si servilem efficiat ejus conditionem injuriam utique facit (§. 859. part. 1. Jur. nat.).

§. 532.

Si id, cujus nomine obfes datus, non præstetur; obfes vel fit servus, vel tanquam captivus retinetur, interfici autem nequit. Obfidis enim libertas naturalis oppignorari (§. 501.). Quoniam itaque si id, cujus nomine obfes datus, non præstetur ei, cui datus, aliter ex pignore ei satisfacere nequit, quam ut jus in actiones liberas obfidis acquirat (§. 153. part. 1. Jur. nat.), consequenter eundem in servitutem redigat (§. 1096. part. 7. Jur. nat.), aut tanquam captivum in carcere detineat; si id, cujus nomine obfes datus, non præstetur, obfes vel fit servus, vel tanquam captivus detinetur. *Quod erat unum.*

Quoniam vero vita obfidis oppignorari nequit (§. 501.), ideo is, cui datus est, nec ullum jus in vitam ejus acquirere potest, etiamsi id non præstetur, cujus nomine datus, & per consequens obfes interfici nequit. *Quod erat alterum.*

Dura satis obfidis conditio est, si vel in servitutem redigitur, vel in perpetuum carcerem conjicitur. Ea igitur arduum omnino motivum est, ne is, qui dedit, fidem fallat, sed ut ejus servandæ tenacissimus sit. Carcer surrogatur in locum servitutis non modo, ubi hæc recepta non est, verum etiam ob dignitatem personæ. Neque enim aliud actum videtur in casu altero, quam ut in carcere detineatur obfes, si qui eum dedit fidem fallat. Quod vero olim obfi-

des interfecti fuerint, vel hodiernum a Gentibus barbaris interficiantur; errori tribuendum; quasi hominam jus competat in vitam suam (not. §. 501.), consequenter de eadem quoque vi potestatis eminentis disponere possit superior. Immo si vel maxime jus in vitam suam hominam competeret, potestate tamen eminente abuteretur superior, qui vitam civis innocentis oppignoraret in securitatem fidei, hanc tamen fallere non dubitaret.

§. 533.

Si id, cujus nomine obfes datus, non præstatur; obfes præstare obligatur id, ad quod ex proprio facto tenetur. Ex facto enim proprio tenetur ei, cui obfes datus, vel ut expromissor (§. 525.), vel ut fidejussor (§. cit., vel ut sponzor (§. ex proprio 528.), & in omni casu bona ipsius oppignorata sunt ei, cui obfes datus (§. 529. facto tenetur. 530.). Quodsi ergo id non præstetur, cujus nomine obfes datus, cum promissa sint servanda (§. 431. part. 3. Jur. nat.), adeoque præstanda, quæ promissa sunt (§. 430. part. 3. Jur. nat.), obfes utique præstare obligatur id, ad quod ex proprio facto tenetur.

Debitum hoc cum non veniat ex obfidio, licet contractum sit occasione subsidii, non confundendum est cum jure, quod ex obfidio ei competit, cui obfes datus est, & de eo statuendum ex principiis propriis actus, quo contractum. De modo autem consequendi debitum

non est, ut hic agamus. De eo enim suo agitur loco, ubi in genere ostenditur, quomodo Gens a Gente consequi possit, quod ipsi debetur, ut nihil committatur, quod juri suo minime conveniat.

§. 534.

Si quis obſidem dedit fidem fallat, obſidi injuriam facit. Qui enim obſidem dat, jus quidem habet obſidem dandi (§. 510.), cum tamen id, cuius nomine datur, præſtare debeat (§. 789. part. 3. Jur. nat.), minime autem fidem datam fallere liceat (§. 765. part. 3. Jur. nat.), nullum ipſi jus competit civem innocentem in ſervitutem, vel carcerem perpetuum tradendi: ſed quod contingit, ſi fidem fallat (§. 532.). Quodſi ergo fidem fallat, id omnino fit contra jus obſidis, cui libertas ſine cauſa adimitur (§. 501. b. & §. 858. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum injuria fit, quod committitur contra jus alterius (§. 859. part. 1. Jur. nat.); ſi qui obſidem dedit fidem fallat, obſidi injuriam facit.

De injuriâ obſidi factâ, ſi fides fallatur.

Cum dura admodum reddatur obſidis conditio, ſi fides fallatur (not. §. 532.), haud levis eſt injuria, quæ obſidi intertur. Et quia ideo efficaciffimum eſſe poterat & debebat motum, ne fallatur; obſidio quam arctiffime qui dat obligatur ad fidem ſervandam (§. 118. part. 1. Phil. præf. univ.), ut ideo in obſidibus collocari ſueverit fiducia, quia non facile prælu-

mitur tanta tamque ignominioſa perfidia, quæ cum hominum innocentium ſumma miſeria conjuncta eſt, quorum ſaluti conſulere perfidus debebat. Violatio fidei obſidio firmatæ maximam turpitudinem intrinſecam habet, ut atrox ſit perfidia, ſi qui obſidem dedit fidem fallat.

§. 535.

Si qui obſidem dedit fidem ſefellerit; eundem redimere tenetur. Si enim id, cuius nomine obſes datus, non præſtetur, conſequenter ſi qui dedit fidem ſefellerit (§. 758. part. 3. Jur. nat.), obſes vel fit ſervus, vel tanquam captivus detinetur (§. 532.), ac ideo, cum jaſturam libertatis ſuæ faciat, quæ oppignorata fuerat (§. 501.), damnum eidem datur maximum (§. 488. part. 2. Jur. nat.), & quidem injuria dantis (§. 534.). Quoniam itaque damnum injuria datum eſt reſarciendum (§. 580. part. 2. Jur. nat.); ſi qui obſidem dedit fidem ſefellerit, damnum datum eidem reſarcire tenetur: id quod cum non aliter fieri poſſe appareat, quam ſi libertati reſtituatur, conſequenter ſi redimatur, eundem redimere tenetur.

De obſide redimendo, ſi fides non fuerit ſervata.

De captivorum redemptione agetur inferius ſuo loco. Quamobrem cum captivis æquiparentur obſides, ſi fidem ſefellerit qui dedit, quæ de redemptione captivorum inferius demonſtra-

buntur, ad obſides quoque applicanda ſunt: quo facto tollentur etiam dubia, quæ circa jus in obſides uni vel alteri adhuc in mentem venire poterant.

§. 536.

Civitas aut ejus Reſtor incommodum obſidi, quod patitur, aut proximis repenſare tenetur. Oblidem ire, cum eidem adimatur jus morandi & agendi pro libertate, quod commodum ſibi viſum fuerit (§. 498. 499.), onus omnino eſt, quod boni publici cauſa fertur (§. 497.) Quamobrem cum bonum publicum omnes conjunctim promovere obligentur (§. 28. part. 8. Jur. nat.), obſes ſolus id gratis ſubire non tenetur. Civitas igitur aut ejus Reſtor incommodum, quod patitur, repenſare tenetur. *Quod erat unum.*

De incommodo, quod obſes patitur, repenſando.

Cum vero bonum bono referri poſſit etiam in iis, quos amamus (§. 716. part. 6. Jur. nat.), quilibet autem ſibi proximis amare præſumatur; ſi commode fieri non poſſit, ut ipſi obſidi incommodum, quod paſſus, repenſetur, idem repenſandum proximis ejus. *Quod erat alterum.*

Repentatio conſiſtere poſſet in præmiis, in promotione ad officia publica, in collatione dignitatum & privilegiorum, prouti occaſio

tulerit & repenſanti commodum viſum fuerit. Ad iſtiusmodi vero particularia deſcendere, ab inſtituto noſtro alienum videtur.

§. 537.

Si moribus intro- *Si moribus Gentium introductum, ut obsides occidere liceat; jus hoc consuetudina-*
ductum, ut *narium est, nec ad jus Gentium voluntarium referri potest, & proprie non confi-*
obsides oc- *stit, nisi in impunitate agendi. Etenim si moribus Gentium introductum est,*
cidantur. *ut obsides occidere liceat, cum jus Gentium consuetudinarium sit, quod longo*
usu introductum & instar juris observatum (§. 24.), evidens est, id ad jus
Gentium consuetudinarium esse referendum. Quod erat primum.

Obsides occidi posse legi naturali repugnat (§. 532.) & moribus Gentium olim saltem introductum fuit ex errore, quod homini competat jus in vitam suam (not. §. 50.). Quamobrem cum jus Gentium voluntarium, quod diximus, ex jure Gentium necessario eodem modo efficiatur, quo jus civile ex naturali (§. 22.), si vero leges civiles ex naturalibus fieri debent, errores communes sumi minime debeant pro jure naturæ (§. 992. part. 8. Jur. nat. ; si moribus Gentium introductum, ut obsides occidere liceat, id ad jus Gentium voluntarium referri minime potest. *Quod erat secundum.*

Denique si moribus Gentium introductum, ut obsides occidere liceat; id ab altera parte, a qua obses datus, saltem permittendum est, quamvis naturaliter illicitum sit (§. 532.). Quamobrem cum impune agat is, cui permittendum ab aliis, ut agat, quamvis naturaliter ad contrarium obligetur (§. 418. part. 3. Jur. nat.); si moribus Gentium introductum, ut obsides occidere liceat, jus proprie loquendo non est, sed saltem impunitas agendi. *Quod erat tertium.*

Grotius lib. 3. c. 20. §. 53. affirmat, per jus Gentium externum, quod voluntarium vocat, obsides interfici posse; id vero inde est, quod jus Gentium voluntarium non deducatur ex notionem civitatis maximæ, quemadmodum fieri debebat (§. 22.), sed ex tactis Gentium, ex quibus eorum consensum præsumendum esse con-
 tendit, ut ea de causa jus consuetudinarium a jure Gentium voluntario non distinguat. Illud admittit errores, nec verum agenti jus dat, sed saltem agendi impunitatem; hoc vero errores respicit, qui legi naturæ præceptivæ &

prohibitivæ repugnant, nec tolerat nisi ea; quæ vi libertatis naturalis in quolibet homine toleranda. Cum jus Gentium voluntarium certis principiis nitatur, ex quibus demonstrari potest; non minus in eodem dantur errores, quam in jure naturali. Quamobrem etiam errores isti pro jure sumantur, non magis tamen Juris Gentium sunt, quam errores legi naturæ contrarii juris naturæ. Ita propterea scortatio non est jure naturæ permessa, quod eam prolicita habuerint Gentes etiam moratiores, vel etiam num quædam habeant.

§. 538.

si fides fal- *Quando fides fallitur in eo, cujus nomine obsides dati sunt, obsides dati tales*
larur, num esse *desinunt. Quando enim fides fallitur, obsides vel servi fiunt, vel ut capti-*
obsides ta- *vi retinentur (§. 532.). Quamobrem cum obsides servi non sint (§. 531.), nec*
les ma- *detineantur tanquam captivi, sed saltem custodiantur, ne fugere possint (§.*
nant. *499.); quando fides fallitur, obsides dati tales esse desinunt.*

Quando fidem fefellerit, qui obsidem dedit, cessat ratio, cur obses datus fuerit (§. 497.), consequenter obside non amplius opus est. Dum igitur retinentur vel ut servi, vel ut captivi, cum obsides sint pignoris loco (§. cit.), perinde omnino est, ac si pignus fuerit distra-
 ctum, aut in locum debiti successit. Quemadmodum itaque tum pignus esse desinit pignus;

ita etiam obses desinit esse obses, si fidem fefellerit qui dedit. Jus igitur in obsidem profus aliud est, quod competit ei, cui datus est, postquam fidem fefellerit, qui dederat, quam quod antea habebat. Quod si excepisset vitam, de eo, qui fuerat obses, pro libitu statuere potest is, cui datus fuerat, tanquam de homine proprio.

§. 539.

An dimittit *Obsides dimittere potest is, cui dati sunt, ea lege, qua voluerit, postquam fidem*
fefellit qui dedit. *Quilibet enim jus suum remittere potest, modo nil agat con-*
tra jus tertii, quale hic nullum est (§. 117. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum
possint. *ius*

jus ſuum in obſides remittat is, cui dati fuerunt, quando eos dimittit, poſtquam fidem ſefellit qui dederat (§. 532.); dimittere poteſt. *Quod erat unum.*

Quando obſides dimittuntur, ubi fidem ſefellit qui dederat; dimitrens de jure ſuo diſponit. Quamobrem cum quilibet de re ſua, conſequenter etiam de jure ſuo (§. 498. part. 1. Jur. nat.), diſponere poſſit, prouti ſibi viſum fuerit (§. 118. part. 2. Jur. nat.); obſides dimitti poſſunt ea lege, qua dimittenti viſum fuerit. *Quod erat alterum.*

Duriſſima omnino conditio eſt obſidum, ſi fidem ſefellerit qui dedit, cum libertate priventur (§. 532.), bono prorsus inæſtimabili, reſpectu imprimis perſonarum, quæ obſides dant (§. 509.). Obſides vero innocentes in ſunt, cum in iis nulla hæreat culpa violatæ fidei, ſed merum infortunium iidem habeant. Generoſi igitur eſt animi illæſos dimittere ob-

fides, violata fide, niſi redimantur a ſua Gente. Dimitti autem poſſunt ea lege, ne redeant ad ſuos, aut ut maneant apud Gentem, cui dati ſunt, & rem ſuam ibidem habeant, prouti circumſtantiæ ſuaſerint, quarum conſideratio ad prudentiam pertinet. Qui in obſides ſerviunt, barbaros utique habent mores & in ipſos injurii ſunt (§. 532.).

§. 540.

Obſides non tam ſunt pignora debiti, quam fidei. Obſides enim dantur in ſecuritatem quidem debiti, ſed non ea intentione, ut, niſi debitum ſolvatur, ex iis ſatiſfiat creditori, ſeu ei, cui dantur, ſed ut per eos caveatur, conventa ſervatum, ſeu debitum præſtitum iri (§. 497.). Quamobrem patet obſides non oppignorari pro debito, quemadmodum res oppignorari ſolent (§. 1142. part. 5. Jur. nat.); ſed pro fide debitoris (§. 757. part. 3. Jur. nat.).

Qualia pignora proprie ſunt obſides.

Atque hæc ratio eſt, cur quæ de pignoribus demonſtrata ſunt, non promiſcue ad obſides applicari poſſint, ſed attendendam eſſe dixerimus differentiam, quæ inter perſonas & res intercedit. Sane perſonæ liberæ nulla æſtimatio eſt, quemadmodum rerum, ac ideo quoque pro debito, quod æſtimationem recipit, oppignorari nequeunt obſides, ſed revera ſaltem pro fide debentis, ut, ſi is eam fallat, retineantur vel tanquam ſervi, vel tanquam captivi, in pœnam violatæ fidei: quod ubi contingit non ipſi puniuntur ob factum alienum, id quod utique injuſtum (§. 1684. part. 1. Jur. nat.), ſed

malum ſentiunt occasione facti alieni & injuriam patiuntur a Gente ſua, ſeu Rectore ejuſdem (§. 534.). Injuſtitia igitur, de qua jure conqueruntur, non eſt penes eum, cui dati ſunt, ſed penes illum, qui dedit. Atque hæc injuſtitia dantem abſtrahere debebat a perfidia, qui hoc ipſo modo obligatur ad perfidiam vitandam (§. 118. p. 1. Jur. nat.). Obſides revera non eſſe, niſi pignora fidei, clariffime ex eo perſpicitur, quod dentur vel ab eo, cujus fides ſuſpecta eſt, vel ab eo, qui perfidiæ ſuſpicionem omnem a ſe amoliri ſtudet. Vide, quæ ſupra (not. §. 508. 509.) annotavimus.

§. 541.

Quoniam obſides non tam debiti, quam fidei pignora ſunt (§. 540.); ideo nec factum, cujus nomine dantur, id quod plerumque æſtimationem non habet, nec id, quod intereſt, æſtimatur & per conſequens quando redimuntur, de pretio redemptionis conveniendum.

De pretio redemptionis determinando.

Licet itaque ſiant ſervi, quod omnino durius eſt, quam ſi ſaltem ut captivi detineantur (§. 532.), ſervi autem, cum vendantur, certo pretio æſtimantur; non tamen pretium redemptionis inde menſuram accipit. Dum redimuntur, libertas reſtituenda, quæ pro fide dantis

oppignorata fuerat (§. 501. 540.): ea vero inæſtimabilis eſt. Deficiente itaque ratione intrinſeca determinationis pretii, ad extrinſecas rationes veniendum, quæ determinationem reduciunt ad id, quod accipienti potiſſimum expedire videtur.

§. 542.

Si de mutuis præſtationibus fuerit conventum & pars una contrahentium obſides petit, altera viciffim petere poteſt. Cum enim obſides re vera ſint pignora fidei (§. 540.), ab eo petuntur, cui fides alterius ſuſpecta eſt. Aſt ſi fides mea tibi

De obſidibus abutraque contrahentium parte dantibus.

suspecta est, ægre ferre non potes, ut tua quoque fides mihi suspecta sit (§. 99 *part. 1. Jur. nat.*). Quamobrem si pars una contrahentium in securitatem ejus, quod sibi præstandum, obsides petit (§. 497.); pars etiam altera in securitatem ejus, quod sibi præstandum, vicissim obsides petere potest.

Moribus quoque Gentium convenit, ut in casu propositionis præsentis obsides reciprocè dentur. Præstaret ut que tutam ubivis esse Gentium fidem, quemadmodum esse debbat (§. 761. *part. 3. Jur. nat.*), & id maxime conveniret gloriæ Gentium (§. 47.), ad cujus studium obligantur (§. 49.); sed quemadmodum homines singuli non sunt, quales esse debebant, nec tu-

ta est plerarumque fides, ita quoque Gentes non sunt, quæ esse debebant. Accedit quod vir bonus, cujus officium ad ipsas quoque Gentes, earumque Rectores easdem representantes (§. 39), extenditur (§. 3.), omnem quoque suspicionem perfidiz a se amovere debeat, prouti supra jam observavimus (*not. §. 509.*).

§. 543.

De obsidibus ob-
dum dato
vum causa
vicissim da-
tis.

Obsides quoque dari possunt in securitatem datorum, scilicet ne duriter aliquid in eos fiat, & ut adimpleto eo, cujus nomine dantur sine mora restituantur. Obsides enim dantur in securitatem ejus, quod præstari debet (§. 497.). Quamobrem cum nil duriter in eos fieri debeat (§. 499.), iidemque sine mora restituendi, quamprimum præstitum fuit id, cujus nomine dati (§. 502.); in securitatem quoque hujus dari possunt. Patet itaque obsides quoque dari posse in securitatem datorum, scilicet ne duriter aliquid in eos fiat, & ut impleto eo, cujus nomine dati, sine mora restituantur.

Locum id imprimis habet, ubi fuerit expresse conventum, ne obsides in unam causam dati in aliam retineantur (§. 503.), aut expresse dictum, quomodo habendi sint obsides. Quodsi enim obsides vicissim dare debet qui accipit, supponendum est aliquid accipientis factum, ad quod obligatus: alias enim fidem fallere ne-

quit, consequenter cessat suspicio, ne eandem fallat. Plura de obsidibus addere non lubet: si qui enim casus emergunt, de quibus dictum nihil est, intellectus iis, quæ tradidimus vi principiorum Juris naturæ ac Gentium haud difficulter solvuntur.

§. 544.

De factis
æ assevera-
tionibus fir-
mando.

Fœdera firmantur asseverationibus. Asseveratio enim est probatio veritatis datorum per conscientiam testem (§. 851. *part. 3. Jur. nat.*). Quamobrem si Gentes asseverant, sese in fœdere conventa fideliter servaturas; conscientiam testem appellant, quod id sint facturæ, & per consequens una alteri fidem dat (§. 757. *part. 3. Jur. nat.*). Quoniam itaque hoc non alio fine fit, quam ut pars altera certa sit, fœdus servatum iri, & promissor de eo promissario fidem suam adstringat (§. 760. *part. 3. Jur. nat.*); asseverationibus fœdera firmantur.

Facile patet, si demonstrationem præsentem perpendas, nullius fidei hominem sese probare, qui sibi religioni non ducit ea facere, quæ se non facturum non modo promisit, verum etiam asseveravit. Cui enim fides habenda, si is eandem fallit, qui conscientiam testem appellat, quod promissa sit servaturus? Idem vero etiam intelligitur de eo, qui non facit, quod se facturum asseveravit. Patet ulterius turpius multo esse, fidem fallere, si asseveratio promissioni accedat, quam si quid nude promissum. Atque ideo asseverationes motivum esse debent, ut tanto major sit sollicitudo, ne quid contra factus fiat. Sunt vero istiusmodi modi formulæ, sancta fide, sub fide regia, per majestatem promittimus, item promittimus inviolabiliter nos hoc servaturos, & quæ sunt aliz ejus generis moribus ea fini introductæ,

quarum inde pendet significatus usu introductus. Si Gentes omnes essent fidei servandæ tenaces, fides nunquam suspecta esse posset, ac per consequens nulla profus asseveratione foret opus, immo cum temeraria foret (§. 276. *part. 3. Jur. nat.*), profus quoque illicita foret (§. 856. *part. 3. Jur. nat.*). Enimvero cum haud infrequens sit, ut ipsæ etiam Gentes earumque Rectores fidem fallant; asseverationibus opus est, ut, quod obligatio naturalis seu lex naturæ, unde ea venit, efficere non quit, pudor efficiat, & ut vir bonus tenacitatis suæ servandæ fidei conscientiam omnem suspicionem, quantum datur, a se amoveat. Ceterum etsi plures usu acceptæ sint asseverationum formulæ inter Gentes, omnes tamen formulæ non præcise idem significant, certe aliz vi significatus proprii verborum, a quo sine urgente ratione in in-

interpretatione fœderum non recedendum (§. 469. part. 6. Jur. natur.), fortiozem asseverationem indicans, quam aliz, Gradu nimirum differunt asseverationes. Utinam vero omnes, qui promissis asseverationem addunt, ad significatum vocabulorum animum attenderent, eumque factis deliberatum (§. 387. part. 3. Jur. nat.),

ut dictis inesset veritas, nec ita saltem loquerentur, quia sic loqui moris est! Recte autem animus deliberatus in asseverationibus præsumitur (§. 424. part. 3. Jur. nat.), & contra dicentem pro vero habetur, quod dixit (§. 427. part. 3. Jur. nat.).

§. 545.

Si cui fides tua suspecta videatur, vel tua intersit, ne is, cui quædam promittis, forsân dubitet de fide tua; fœdera asseverationibus firmare naturaliter licet, ^{Quando id natura-} licet licitum. Etenim si cui fides tua suspecta est, is dubitat te præstiturum, quod te præstiturum promittis (§. 758. part. 3. Jur. nat.), consequenter te moraliter verum loqui (§. 150. part. 3. Jur. nat.). Et eodem modo patet qui dubitat de fiderum, eum dubitare, utrum moraliter verum loquaris, nec ne. Enimvero si quis dubitet, te moraliter verum loqui, nec hoc ipsi constare possit ex eo, de quo verba fiunt, quemadmodum in casu præsentis, ubi quæstio est de adimplendo promisso, & ejus intersit, ut de veritate dictorum sit certus, vel tua intersit, ne is, cui loqueris, forsân dubitet de veritate dictorum, asseverationes licitæ sunt (§. 854. 855. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem si cui fides tua suspecta videatur, vel tua intersit, ne is, cui quædam promittis, forsân dubitet de fide tua; asseverationes licitæ sunt, & per consequens quia asseverationibus firmantur fœdera (§. 544.), fœdera asseverationibus firmare naturaliter licitum.

Jus naturæ quemadmodum omnes actus humanos, consequenter etiam Gentium regis; ita etiam asseverationes regis, quæ inutiles fiunt,

quamprimum regimini ejus subducuntur. Notandum igitur erat ostendere, quid immutabilis illa lex de iisdem præcipiat.

§. 546.

Sanctum dicitur, quod ab omni violatione immune esse jubet publica, vel ^{Sanctum quid sit inter Gentes.} communis Gentium salus. Unde Sanctitas est inviolabilitas rei, vel personæ, a salute publica, vel communi omnium Gentium salute requisita.

Sanctitas tribuitur tam rebus, quam personis. Ita persona Rectoris civitatis sancta est, quia salus publica, seu totius civitatis exigit, ne violeatur. Similiter muri, quo cinguntur urbes, sancti appellantur, quos publica securitas inviolabiles facit. Nimirum ut quid sanctum habeatur jure Gentium, necesse est, ut intersit Gentium id inviolabile haberi, ac per conse-

quens ipsa earundem salus id ab hominum injuria munit atque defendit. Est igitur qualitas quædam moralis, quæ rei, vel personæ inhærere intelligitur, quemadmodum jura rei, vel personæ inhærere putantur, aut persona moralis, quæ per jura determinatur, individuum physico inexistere concipitur.

§. 547.

Quoniam fœdera pacta sunt a summis potestatibus boni publici causa inita (§. 369.), consequenter salus publica & communis omnium Gentium salus requirit, ut exacte ferventur, minime autem ullo modo violentur, sanctum verò est, quod ab omni violatione immune esse jubet publica, vel communis Gentium salus (§. 546.); fœdera sancta sunt, eaque sancta Gentibus habenda. ^{De sanctitate fœderum.}

Communem omnium Gentium salutem requirere, ut fœdera nullo modo violentur, nemo dubitabit, nisi qui vel ignorat, vel non perpendit, quænam sint ea, ad quæ Gens Gens sese obligat, & quantum intersit, ut Gens, cui altera ad quid præstandum sese obligavit, actu præstet, nec fidem datam fallat. Quamobrem cum Gentes, quatenus civitatem quan-

dam maximam constituunt (§. 9.), salutem publicam, supremam in civitate legem (§. 86. p. 8 Jur. nat.), etiam in civitate maxima agnoscere teneantur, in id omnino consentire debent, quod est medium conservandi & promovendi salutem publicam Gentium. Constitit salus publica Gentium, perinde ac salus publica in civitate particulari, in non impediri frui-

ione vitæ sufficientis, tranquillitatis & securitatis (§ 17. part. 8. *Jur. nat.*), & huc tendunt omnia fœdera. Quoniam itaque salus publica Gentium promovetur, si singulæ fœderum ervandorum sint tenaces; in hoc consentire

debent, ut fœdera sua natura inviolabilia spectentur, nec quicquam turpius inter Gentes habeatur, quam fœderum violatio. Atque ita patet, jure quoque Gentium voluntario, quod diximus (§ 22.), fœdera sancta habenda.

§. 548.

Violatio nem fœderis esse contra jus Gentium. Quoniam fœdera sancta habenda Gentibus (§ 547.), qui vero fœdus violat, non faciendo id, quod vi fœderis facere debebat, vel faciendo, quod vi ejusdem fieri non poterat, sanctitatem fœderis tollit, aut contaminat (§ 546.); fœderis violatio contra jus Gentium fit, & qui fœdus violat jus Gentium violat.

Recte hinc dicitur, quemadmodum etiam dici solet a summis potestatibus, quando de violatione fœderum publice conqueruntur, id fieri contra jus omne naturæ & Gentium. idiomate patrio, wieder alle Rechte der Natur und der Völkler. Etenim Gentes non modo ipso jure naturæ obligantur servare pacta (§ 3.), sed tanquam Gentes peculiari insuper modo eadem servare obligantur (*not. § 547.*). Ut itaque duplici modo peccet, qui fœdus violat, tum quatenus facit contra id, quod lex naturæ exigit, tum quatenus sanctitatem communi Gentium consensu fœderibus tribuendam

contemnit, & in ipsum Genus humanum, quod in civitatem maximam ipsa natura confociatum est (§ 7.8.), delinquit. Hæc prope perpendenda sunt, ut penitus intelligatur violationis fœderum intrinseca turpitudine, quæ famam Gentium maxime contaminat. Atque hæc ipsa turpitudine intrinseca motivum esse debet fœdera exactissime servandi, cum Gentes earumque Rectores nihil committere debeant, quod gloriam imminuere, aut labefactare possit. Hinc etiam intelligitur, cur ei, qui fœdus violare religioni minime sibi ducit, nihil tam sanctum dicatur, quod non contemnat.

§. 549.

Quoniam in pangen dis fœderibus obser vanda. Cum fœdera inter Gentes sancta haberi debeant (§ 547.), consequenter nihil sit committendum quod contra ea fieri videtur (§ 546.); singula, de quibus in fœderibus convenitur, accurate sunt definienda & verbis perspicuis exprimenda, ut omnis tollatur ambiguitas, nec disceptationibus in utramque partem ullus relinquatur locus.

Non est, quod dicas, tanta sollicitudine in exprimendo animi sui sensu non esse opus, cum is, cui quid in fœdere promissum est, competat jus ad id, quod recta interpretatio suggerit (§ 466. p. 6 *Jur. natur.*). Recta enim interpretatio non adeo facilis, quemadmodum videri poterat, prouti abunde patet ex his, quæ de interpretatione demonstravimus (§ 468 & seqq. part. 6. *Jur. nat.*), nec adeo evidens, ut

omnis evitetur disceptatio, nec ejus prætextu fœdus violer, qui fœdera a se sancta haberi videri vult. Et quoniam mos illorum est, qui sanctitatem fœderum insuper habent, cum tamen videri nolint, qui sunt, studio verbis ambiguis & vagis dictionibus uti; ideo ei, cui fœdus servari maxime interest, tanto major esse debet sollicitudo, ne id fiat.

§. 550.

De sanctitate fœderum. Fides fœderum sancta est. Fides enim est constantia voluntatis alteri declarata de eo, quod præstare volumus (§ 757. part. 3. *Jur. nat.*), ac ideo in fœderibus denotat immutabilitatem propositi ea adimplendi, quæ in fœderibus, tanquam pactis (§ 369.), promittuntur (§ 1062. part. 1. *Theol. nat.* & § 788. part. 3. *Jur. nat.*), consequenter minime violandi fœdera. Quamobrem cum fœdera violare sit contra jus Gentium, & qui violat jus Gentium violat (§ 548.), consequenter communis Gentium salus fidem in fœderibus exigit; fides fœderum sancta est (§ 546.).

Inviolabilitas fœderis & inviolabilitas fidei inseparabiliter cohærent, ita ut illud inviolabile esse nequeat, nisi etiam hæc inviolabilis

sit. Qualis itaque est inviolabilitas fœderis; talis etiam est inviolabilitas fidei. Quamobrem cum in illa consistat sanctitas fœderis (§ 546.); san-

ſanctitas quoque fidei ob hanc tribuenda. Sicuti igitur Gentibus ſœdera ſancta habenda (§. 547), ita etiam fides inſdem ſancta haberi debet. Turpe eſt in vulgo fidem fallere, multo igitur turpius eſt, ſi fides fallant poteſtates ſummæ, quæ ſœdera ſeriuunt (§. 369.) Cum enim poteſtates ſummæ, ſeu civitatum Reſtores (§. 368.), integram Gentem repræſentent (§. 39.); ſi ſi dem fallat poteſtas ſumma, perinde eſt ac ſi in

tota Gente ne unus quidem ſit, qui fidem ſeruet. Hinc facile eſt definire rationem turpitudinis huius vitii in poteſtate ſumma ad turpitudinem ejuſdem in privato. Cumque Reſtor civitatis actus regio ad gloriam Gentis ſuæ referre debeat ac nihil committere, quod eandem imminuere, aut labefactare poſſit (§. 51.), tanto magis ſibi ſanctitatem fidei commendatam habere debet.

§. 551.

Sanctitas fidei nullum reſpectum habet ad religionem Gentis, cum qua ſœdus initur. Sanctitas enim fidei dependet a communi Gentium ſalute (§. 546.), quatenus ſcilicet in civitatem coiſſe intelliguntur (§. 9.): quæ cum in non im-
 pedita fruitione vitæ ſufficientis, tranquillitatis & ſecuritatis conſiſtat (§. 17. part. 8. Jur. nat.), ad modum colendi Deum, conſequenter ad religionem (§. 512. part. 2. Theol. nat.) nullum reſpectum habet. Quamobrem nec ſanctitas ſi dei reſpectum ullum ad religionem Gentis, cum qua ſœdus initur, habet.

An ſanctitas fidei reſpectum habeat ad religionem Gentis ſœderata.

Nulla fide ſtarent ſœdera, ſeu pacta inter Gentes, ſi a veritate religionis ea dependerent. Quælibet enim Gens, cujuſcunque tandem ſit religionis, eam, quam proſitetur, putat eſſe veram. Quoſi ergo admitteretur, Genti a vera religione alienæ non ſervari fidem licitum eſſe; quælibet Gens exiſtimabit; violationem

fidei ſibi eſſe licitam, ſi ſœdus fecit cum Gente alii religioni addiſta, conſequenter Gens nulla fidere poteſt alteri, quæ diverſam a ſua religionem fovet. Nihil adeo abſurdius in Jure Gentium eſſe poteſt, quam ſanctitatem fidei facere dependentem a veritate religionis.

§. 552.

Quoniam ſanctitas fidei nullum reſpectum habet ad religionem Gentis, cum qua ſœdus initur (§. 551.); & ſœdera inire liceat cum Gente alii religioni addiſta (§. 429.), fides eodem modo ſancta eſſe debet, cujuſcunque tandem religionis fuerit Gens, cum qua ſœdus initur, conſequenter inter quaſcunque Gentes ſanctitas fidei eadem eſt, non attenda earum religione.

De identi- tatis ſancti- tatis fidei inter Gen- tes.

¶ Sive ſœdus ſeriatum cum chriſtianis, ſive cum turcis, live cum paganis, in ſanctitate fidei nihil priuſus immutatur. Immo qui putat, religionem ſuam eſſe veram, alterius vero falſam, ſi tanto magis ſibi ſanctitatem fidei commenda- tam habere debet, ne religioni imputetur vi-

tium, quod non eſt niſi ejus, qui eam proſe- cutur. Vera nimirum religio non fert vitia, præſertim tam ſœda, quale eſt violatio fidei, quæ ſancta haberi debet (§. 550.). Relegendæ hic ſunt, quæ ſuperius prolixè annotavimus (not. §. 429.).

§. 553.

Maniſeſto falſa ſœderum interpretatio ſanctitati fidei maxime adverſatur. Etenim ſi ſœderum maniſeſto falſa fuerit interpretatio, ea ipſa non aliud intenditur, quam ut fidem fallat, qui ſœdera ſervare videri vult. Enimvero qui hoc fa-
 cit, ab eo fides miſtime ſancta habetur (§. 346.), & quoniam videri vult ſœ-
 dera ſervare, ſufficenter indicat, ſibi non ignotum eſſe quam turpe ſit fidem
 fallere (§. 759. part. 3. Jur. nat.). Nihil igitur ſanctitati fidei magis adverſatur,
 quam maniſeſto falſa interpretatio.

*Maniſeſto falſam ſœ-
 derum inter-
 pretationem
 ſanctitatiſi-
 dei adverſe
 ſati.*

Exempla iſtiusmodi cavillationum occurrunt in hiſtoria antiqua, quorum nonnulla refert *Grorius l. 2. cap. 16. §. 5.* Ita Phœnices, cum promiſiſſent ſe captivos Thebanos reddi-
 tuos, non vivos, ſed mortuos reddiderunt. Roma-

ni cum Antiocho pacti, ut partem navium di- midiam redderent, omnes naves medias diſſe-
 cuerunt, ut Regem tota claſſe ſpoliarent. Et ipſe *Alexander M.* cum liberum ex urbe exi-
 tum promiſiſſet, iter tuum non intelligi ar-
 guta.

guratus est. Huc etiam pertinet exemplum apud Tacitum Annal. XII. ubi narrat: Rhodanifum vim illaturum, mox autem cum injecta mules veste necasse.
 juralle Mithridati, se nec veneno, nec ferro

§. 554.

Item si quis ea intentione mentem suam male exprimit, ut illilocus sit. Quoniam manifesto falsa fœderum interpretatio sanctitati fidei maxime ad-versatur (§. 553.); eidem quoque maxime adversatur, si quis in fœdere ea intentione convenia non accurate definit, nec verbis perspicuis neque ambiguis exprimit, ut, si e re sua esse visum fueris, falsæ interpretationi & cavillationibus locus sit.

Qui hoc facit, ei non animus est servandi fidem, ac per consequens eandem minime san-ctam habet (§. 546.).

§. 555.

De concessione juris ad actus transitorios. Pactionibus Gentium æquipollent concessiones juris ad certos actus transitorios in territorio suo tam expressæ, quam tacitæ. Etenim si Gens quædam alteri concedit jus quoddam ad certos actus transitorios in territorio suo expressæ; concessio hæc fit perenti vel simpliciter, vel certo modo, consequenter de eo, quod conceditur, inter se conveniunt (§. 698. part. 3. Jur. nat.), & concedens ea omnia promississe intelligitur, quæ ad usum hujus juris necessario requiruntur, cum frustra concederetur jus, nisi simul ea concederentur, sine quo jure isto uti non datur. Quamobrem cum conventiones, quæ promissiones continent, pacta sint (§. 788. part. 3. Jur. nat.); concessiones Gentium expressæ juris ad certos actus transitorios in territorio suo pactionibus Gentium æquipollent. Quod erat unum.

Enimvero cum consensus tacitus sit verus consensus (§. 662. part. 1. Phil. præf. univ.), consequenter perinde sit, sive concessio expressæ, sive tacite fiat, expressa autem concessio pactioni æquipollet, per demonstrata; pactioni quoque tacita æquipollere debet. Quod erat alterum.

Pertinet huc concessio transitus exercitus per suas terras, vel etiam Regis iter facientis, juris commorandi in territorio suo iusta quadam de causa, veluti ob usum acidularum sanitatis causa, juris coemendi certas fruges, quibus Gens vicina indiget annonæ caritatis causa, & quæ sunt alia hujus generis. Quamvis enim eas, quæ conceduntur, referri possint vel ad

officia humanitatis, vel ad jura ex communione primæva residua; si tamen prostent rationes, a salute publica, suprema in civitate lege (§. 86. p. 8. Jur. nat.), desumptæ, recte denegantur, adeoque cum de eo sit judicium penes concedentem (§. 556. part. 1. Jur. nat. & §. 55. part. 8. Jur.), consensus ejus requiritur.

§. 556.

An iis sanctitas conveniarum. Quoniam pactionibus Gentium æquipollent concessiones juris ad certos actus transitorios in territorio suo tam expressæ, quam tacitæ (§. 555.), fœdera vero, consequenter pactiones quoque aliæ quæcunque (§. 369., Gentibus sancta habenda (§. 547.), fidesque in iis sancta esse debet (§. 550.); concessiones quoque juris cujusdam ad actus certos in territorio suo a Gente una alteri factæ sive expressæ, sive tacite, sanctæ ac fides in iis sancta esse debet.

Eadem esse debet Gentium fides in omnibus negotiis, quæ inter eas intercedunt. Rationes enim, quæ sanctitatem fœderibus vindicant, in iis omnibus locum habent. Fides semper pu-

blica est: publica vero fides sancta esse debet; cum major sit turpitudine fidem publicam fallere, quam privatam (not. §. 550.).

§. 557.

Si circa conceſſiones juris cujuſdam ad actus tranſitorios in territorio ſuo moribus De juri con-
Gentium quedam introduſta; ea ad jus Gentium conſuetudinarium pertinent. Pa-
tet ex ipſa definitione juris Gentium conſuetudinarii (§. 24.). viciſſima caſi

Jus hoc conſuetudinarium confundendum non eſt, cum eo quod in ſitiusmodi caſibus Gens ſimili caſu ab hac iſti viciffim fiat, non inter-
una alteri ſponte ſua facit, quamvis ſi ideam in ruptis actibus jus conſuetudinarium introduci
poſſit.

§. 558.

Quicquid fit contra jus conſuetudinarium, injuria eſt. Etenim jus Gentium con-
ſuetudinarium longo uſu introduſtum & inſtar juris obſervatur (§. 24.). Qu-
mobrem quod contra jus illud fit, contra jus perfectum Genti competens fa-
ctum intelligitur. Quoniam itaque injuria eſt, quod fit contra jus perfectum
alterius (§. 859. part. 1. Jur. nat.); quicquid fit contra jus conſuetudinarium in-
juria eſt. An contra
jus conſue-
tudinarium
factum in-
juria fit.

Jus conſuetudinarium nititur tacito Gentium inter ſe expreſſe conveniffent. Atque ideo Jus
conſenſu, qui cum verus conſenſus fit (§. 662. Gentium conſuetudinarium quoad effectum pa-
part. 1. Phil. pract. univ.), perinde omnino eſt, ctiois æquiparatur.

§. 559.

Fides tacita dicitur, quæ nititur conſenſu Gentium tacito, ac per conſequens
in iis, de quibus tacite convenitur, vel quæ tacite promittuntur, datur. Fides tacita
quid fit.

Multa in negotiis Gentium tacite conventa ipſa tamen, quæ eodem denotatur, ignota non
ſunt. Quamobrem fides tacita non ignotum eſt, ut adeo in Jure Gentium perinde ſit, ac
exiſtimari debet inter Gentes nomen. Quodſi ſi ea hoc ipſo nomine indigitaretur.

§. 560.

Quoniam conſenſus tacitus verus conſenſus eſt (§. 662. part. 1. Phil. pract. univ.), & per conſequens quoad effectum æquivaleret expreſſo, qui verbis de-
claratur (§. 660. part. 1. Phil. pract. univ.); fides quoque, quæ nititur conſenſu
Gentium tacito, conſequenter tacita æquipollet expreſſe datæ, conſequenter non
minus, quam hæc ſervanda (§. 765. part. 3. Jur. nat.), & perfidie reus fit, qui
contrarium ejus facit, ad quod fidem ſuam tacite adſtrinxit (§. 766. part. 3. Jur. nat.). Quod fit ſer-
vanda.

Qui fidem tacitam reprobat, fraudi locum ſe admodum turpis fit (not. §. 147. part. 5. Jur.
facit (§. 147. part. 5. Jur. nat.), quam tamen nat.); tanto turpior exiſtimari debet, ubi fi-
omnem naturaliter illicitam eſſe (§. 148. p. 5. dei, quæ ſancta eſſe debet (§. 350.); contra-
Jur. nat.) & ab omni pacto abſeſe debere con- riatur.

§. 561.

Sine quo id, in quod conſenſum eſt, conſtare non poteſt, id tacite conventum in-
telligitur. Etenim quodlibet negotium complectitur omnes actiones ad aliquid
obtinendum, vel efficiendum requiſitas (§. 68. part. 7. Jur. nat.), conſequenter
tam poſſitivas, quam negativas (§. 24. part. 1. Phil. pract. univ.). Quodſi ergo de
negotio quodam conveniatur, qualecunque tandem id fuerit, in ea non modo
Vvolfi Jus Gentium. De iis, quæ
tacite con-
ventionibus
inſunt;

consentitur, quod expresse dicitur, verum etiam in cetera omnia, quæ requiruntur, ut id, in quod consensus est, constare possit, ac per consequens ea tacite conventa intelliguntur (§. 698. part. 3. Jur. nat.).

Grotius l. 3. c. 24. §. 1. quædam actui natura inesse dicit & ea tacite conventa pronunciat. Ita omni contractui benefico inest indemnitas ejus, qui alteri gratis quid præstat, prouti suo loco part. 4. Jur. natur. ostendimus. In eam igitur tacite consensus intelligitur is, cui gratis quid præstitum. Etenim nemo contractum beneficum inibit, nisi absque damno suo id fieri possit, consequenter sine indemnitate ejus, qui gratis quid præstat, contractus benefici constare nequeunt, ac ideo ea omni contractui benefico inest. Similiter qui colloquium

aut postulat, aut admittit, tacite promittit, id collocutoribus fore innoxium: neque enim ad colloquium accedet, nisi qui certus fuerit, id sibi innoxium fore, ac ideo colloquium sine hoc constare nequit, consequenter conventioni de colloquio promissio securitatis collocutorum natura inest. Recte autem dicuntur natura actui cuidam inesse, quæ ex eo vi demonstrationis deducti possunt; cuiuslibet enim rei ea insunt, quæ ex ejus notione recta rationatione deducuntur.

C A P U T V.

De modo componendi controversias Gentium.

§. 562.

Controversiæ Gentium & Rectorum civitatis sunt contentiones eorundem de juribus sibi competentibus, aut injuria facta.

Controversiæ Gentium & Rectorum civitatis quid sint.

Contentundum inter se Rectores civitatis, si unus eorum jus quoddam sibi competere affirmat, alter vero negat, illo rationes, ob quas sibi competat, allegante, hoc eisdem refutante, vel alias in contrarium afferente. Hæc eorum contentio controversia dicitur. Eruditi de veritate dogmatum, vel factorum inter se contendunt, & hæc contentiones controversiæ eruditorum, idiomate patrio gelehrte Streitig-

keiten / sive Streitigkeiten der Gelehrten appellantur, quæ a controversiis Gentium non nisi objecto differunt. Per se autem patet, controversias quoque dari privatorum, quæ cum controversiis Gentium & Rectorum civitatis coincidunt, & in contentionibus de jure sibi competente, vel de injuria sibi facta consistunt.

§. 563.

Gravamina Gentium & Rectorum civitatis dicuntur querelæ de jure manifesto sibi ab altera Gente, vel Rectore civitatis altero denegato, vel de injuria sibi facta, aut facienda. Idiomate patrio dicuntur Beschwerden.

Gravamina quid sint.

* Ita si Gens quædam non solvit, quod se debere negare non potest, querela, quæ de solutione non obtinenda a Gente altera movetur, gravamen est. Si qua Gens jus legatorum violavit, aut a subditis impune violatum fert, querela, quam de eo Gens altera movet, grava-

men est. Contingit subinde gravamina gentis unus ab altera in controversiam vocari, si hæc ad ea tollenda parata non est. Me vero vel tacente patet, gravaminibus quoque locum esse inter privatos.

§. 564.

De gravaminibus injustis.

Quoniam gravamina sunt querelæ de jure manifesto sibi ab altero denegato, vel de injuria sibi facta, vel facienda (§. 563.); si tibi revera nullum jus competat ab altero tribuendum, vel injuria non sit factum alterius, quod tu pro ea venditas, gravamen tuum nullum est, ac ideo dicitur gravamen minime justum, vel injustum, quasi nullo jure factum.

Non semper vera sunt hominum judicia de eo, quod ad ipsos pertinet. Atque ideo pro-

re manifesta habent, quæ non modo dubia est, verum etiam prorsus nulla. Conqueruntur igitur

tur de ea; quod non est. Ac ideo gravamina ipsorum in se nulla sunt, seu injusta. Finguntur etiam subinde gravamina, ubi nulla sunt.

Sed ea ad simulationes pertinent (§. 716. p. 2. *Phil. præf. univ.*).

§. 565.

Quoniam gravamen Rectoris civitatis est querela de injuria sibi facta (§. 563.), quilibet autem Rector civitatis habet jus perfectum non patiendi, ut alia quædam se regimini ipsius quomodocunque immisceat (§. 269.), si hoc facit Rector civitatis alterius, injuriam ipsi facit (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*); consequenter si Rector civitatis se regimini alterius immiscet, id justa gravaminis causa est.

An se immiscere regimini alieno sit justa gravaminis causa.

Fieri hoc potest per legatos pro diversis regiminis foras diversis modis, tum etiam si Rector quidam civitatis prohibere velit, ne faciat alter, quod vi summi imperii facere potest.

§. 566.

Quia gravamina sunt querelæ de jure manifesto sibi denegato, aut injuria facta, vel facienda (§. 563.); per se autem patet, querelas istas cessare, si querenti jus suum tribuitur, injuria facta reparatur, aut, si reparari nequit, de ea satisfit, a facienda autem desistitur; gravamina tolluntur, si Gens quæ gravaminibus locum fecit, alteri jus suum tribuat, injuriam factam reparet, aut de ea, quæ reparari nequit, satisfaciat, a facienda autem desistat, vel ubi fides suspecta est sufficienter caveat.

De modo tollendi gravamina

Cessante nimirum ratione querelarum, cessant querelæ, quippe quæ non ponuntur, nisi potest illa (§. 118. *Ontol.*). Cessantibus autem querelis, nulla amplius gravamina existunt (§. 563.).

§. 567.

Si cui Genti sunt gravamina adversus alteram, hæc ea tollere obligatur. Et enim Gens una quælibet alteri jus suum tribuere debet (§. 264.), consequenter etiam injuriam factam reparare, seu damnum datum resarcire (§. 923. part. 1. & §. 580. part. 2. *Jur. nat.*), aut si injuria reparari nequit, de ea satisfacere (§. 252. 253.), cumque Gens nulla alteram ledere (§. 173.), sed unaquæque sibi cavere debeat, ne aliam offendat (§. 266.), ab injuria, quam facere intendit, desistere. Enimvero si Gens, adversus quam gravamina prostant, hoc faciat, gravamina tolluntur (§. 566.). Quod si ergo Genti cuidam gravamina sunt adversus alteram, hæc ea tollere obligatur.

De obligatione tollendi gravamina.

Convenit hoc maxime amicitia, quam Gentes inter se colere debent & curæ, qua circumspicere tenentur, ne alias sicut inimicas reddant (§. 172.), immo etiam justitiæ, quam Gentes inter se colere obligantur (§. 265.). Quemadmodum in civitate privatorum gravamina tollenda sunt, prouti abunde constat ex iis, quæ

in parte octava Juris naturæ de judiciis demonstrata sunt; ita quoque in civitate maxima, in quam Gentes coiverunt (§. 9.), plurimum interest, ut gravamina tollantur, ne Gens, cui sunt gravamina, vi persequi jus suum & injuriam a se amoliri cogatur (§. 271. & seqq.).

§. 568.

Genti unicuique liberum est, si in gratiam alterius gravamina missa facere velit. Si cui Genti sunt gravamina adversus alteram, hæc ea tollere obligatur (§. 567.), consequenter illi jus est id ab hac exigendi (§. 23. part. 1. *Jur. nat.*). Enimvero cum quilibet jus suum remittere possit (§. 117. part. 3. *Jur. nat.*), hoc vero faciat, qui sufficienter significat se nolle, ut alter sibi præstet, ad quod præstandum obligatur (§. 95. part. 3. *Jur. nat.*); Genti, cui sunt gravamina ad-

An gravamina sponte missa facere liceas.

versus alteram, remittere potest, ut tollantur, consequenter ei liberum est, si in gratiam alterius eadem missa facere velit.

Sæpe consilii est, gravamina quidem proferre, non tamen urgere, ut tollantur, sed generoso animo declarare, quod ea missa facere velis. Subinde etiam ea celare prudentiæ est, aut saltem dissimulare pro præsentis. Tum vero

missa facta non sunt, nec jus exigendi, ut tollantur, remissum. Unamquamque Gentem de jure suo disponere posse, prouti sibi visum fuerit, vel prudentia suadet, nemo est qui dubitet, nisi juris omnis fuerit profus ignarus.

§. 569.

De modo componendi controversias Gentium.

Controversiæ inter Gentes eodem modo componi possunt quo inter privatos in statu naturali viventes. Gentes enim spectandæ sunt tanquam personæ singulares liberæ in statu naturali viventes (§. 2.), consequenter judicem nullum habent, qui de jure controverso sententiam ferat & exequatur (§. 538. 540. & seqq. part. 8. Jur. nat.), qualem nec habent personæ privatæ in statu naturali, qui status libertatis est (§. 145. part. 1. Jur. nat.), viventes (§. 5. cit.). Quamobrem controversiæ inter Gentes non alio modo componi possunt, quam quo inter privatos in statu naturali viventes.

Gentes non alio utuntur jure, quam naturali (§. 3.). Jus igitur quod privatis est ad

modum componendi controversias in statu naturali, idem etiam Gentibus competit.

§. 570.

Specialius recensentur modi isti.

Quoniam controversiæ inter Gentes eodem modo componi possunt, quo inter privatos in statu naturali viventes (§. 564.); naturaliter vero componi possunt vel amicablem (§. 878. part. 5. Jur. nat.), vel per transactionem (§. 885. part. 5. Jur. nat.), vel per mediationem (§. 923. part. 5. Jur. nat.), vel denique per arbitrium, seu compromissum in arbitros (§. 945. part. 4. Jur. nat.); controversiæ quoque inter Gentes componi possunt vel amicablem, vel per transactionem, vel per mediationem, vel per arbitrium.

Equidem ad modos componendi controversias in statu naturali etiam refertur duellum & fors; non tamen duellum est modus aptus ad controversiam decidendam (§. 1092. part. 5.

Jur. nat.); nec naturaliter licitum (§. 1093. p. 5. Jur. nat.), fors vero, quamvis non sit illicita (§. 1099. part. 5. Jur. nat.), vix tamen Gentibus litigantibus sese probabit.

§. 571.

De conventionibus & colloquiis Gentium.

Quoniam controversiæ inter Gentes componendæ sunt vel amicablem, vel per transactionem, vel per mediationem, vel per arbitrium (§. 570.), per amicabilem vero compositionem, vel transactionem, vel mediationem, vel per arbitrium controversiæ componi nequeunt, nisi controvertentes conveniant & colloquantur, quod satis per se patet; ideo *Gentes controversiarum componendarum causa conventus celebrare & in colloquium venire tenentur*, consequenter *de loco, tempore, personis ad conventum admittendis, aliisque pro re nata in iisdem observandis convenire.*

Genuina hæc sunt media controversias inter Gentes componendi, quæ Jus naturæ præscribit, prouti abunde patet ex iis, quæ de controversiis naturaliter componendis in parte quinta Juris naturæ demonstrata sunt. Quod inter privatos duellum, id inter Gentes bellum est. Quemadmodum itaque duellum non est modus aptus ad controversiam decidendam (§. 1092. part. 5. Jur. nat.); ita nec bellum

aptum est ad decidendam controversiam inter Gentes. Eventus belli non minus dubius ac incertus est, quam sortis, ut in utroque casu fallat proverbium Germanorum, quo Deus causam justam habenti assistere dicitur. Quemadmodum itaque forte dirimenda non sunt, quæ certo consilio fieri possunt (§. 296. part. 5. Jur. nat.); ita multo minus bello. Immo bellum non perinde ac duellum ex pacto suscipitur,

er, ut jus controversum ejus sit, qui vicerit, consequenter ut vi armorum controversia decidatur, sed ut ad transactionem tandem veniatur, quæ bello finem imponat. Ad transactionem via patet sine armis; sed ad eandem venire displicet, quod pars utraque armis suis confissa victoriam sibi pollicetur, cumque victor conditiones præscribere possit victo, meliores transigendo conditiones se obtenturam sperat. Quod igitur bellum præferat congressibus & colloquiis, nec absque multorum sanguine & depopulationibus atque vastationibus controversia componatur; non a jure naturæ venit, sed affectibus, quibus agitantur animi controvertentium, tribuendum. Judicium nimis deperant, qui simpliciter pronunciant, controversias Gentium vi armorum esse dirimendas & hoc jus ipsis tributum a Deo atque natura, quod iudice careant & ipsæmet juris sui vindicæ sint. Sane nec in statu civili, in quo actiones in foro in locum belli successerunt (§. 561. *part. 8. Jur. nat.*), non litigatur in foro, nisi quia controversiam amicabiliter, vel per transactionem, mediationem aut compromissum in arbitros componere nolunt partes, consequenter uti recusant mediis, quæ hominum naturæ convenientia præscribit lex naturæ, quæ bello minime favet, nec id nisi per modum defensionis permittit, prouti jam alias insinuavimus & ex sequenti-

bus clarius elucescet; Ceterum juris naturalis esse, ut in causa dubia, seu quando de jure controverfo contenditur, aut instituantur colloquia ad rem controverfam amicabiliter componendam, vel de ea transigendum sive adhibitis mediatoribus, sive absque iisdem, aut ut compromittatur in arbitrium, aut denique demeritio litis forti committatur, alibi jam demonstravimus (§. 1102. *part. 5. Jur. nat.*), ac id non minus de Gentibus (§. 3.), quam de privatis intelligendum. Immo sicuti in statu naturali nemini hominum in causa dubia jus belli per se competit (§. 1100. *p. 5. Jur. nat.*), sed illicitum est alterum bello lacessere, ut vi armorum extorqueas, quod præterdis (§. 1101. *part. 5. Jur. nat.*), ita etiam Gentibus, quæ in statu naturali vivunt (§. 2.), nec alio inter se utuntur (§. 3.), licitum esse nequit, quod singulis in statu naturali, seu natura permissum non est. Absit autem, ut tibi persuadeas, hoc ipso diminui jus Gentibus & civitatum Rectoribus, qui illud habent, competens! Applicanda enim ad Gentes earumque Rectores etiam sunt, quæ de jure belli privati in causa controversa liciti alia demonstravimus. Bellum enim privatum natura singulis hominibus permissum norma est belli publici, cum Gentes inter se non aliter spectentur, quam tanquam privatæ personæ (§. 2.).

§. 572.

Si in causa dubia Gens una acceptare nolit colloquium amicabilis compositionis; vel transactionis causa, nec compromissum in arbitrum; offerenti competit jus belli in acceptate nolentem, quo ea ad transactionem vi armorum adigatur. Etenim controversiarum componendarum causa Gentes conventus celebrare & in colloquium venire debent (§. 571.), ut lites vel amicabiliter, vel per transactionem sive cum mediatoribus, sive absque iisdem, vel per arbitros finiantur (§. 570.). Enimvero si quis colloquium amicabilis compositionis vel transactionis causa in causa dubia, aut compromissum in arbitrium acceptare nolit, offerenti competit jus belli in eum, ut ad transactionem vi adigatur (§. 1103. *part. 5. Jur. nat.*). Quamobrem etiam si in causa dubia Gens una acceptare nolit colloquium amicabilis compositionis, vel transactionis causa, nec compromissum in arbitrum; offerenti competit jus belli in Gentem acceptare nolentem, quo ea ad transactionem vi armorum adigatur.

De jure belli ob controversias Gentium.

Patet itaque jus belli non nasci ex eo, quod Gentes iudicem non habeant, sed juris sui ipsæmet vindicæ sint; verum ex injuria Gentis modum finiendi controversiam a parte altera legi naturæ convenienter oblatum reprobantis. Relegenda hic sunt, quæ alibi jam annotavimus (*not. §. 1104. part. 5. Jur. natur.*). Quodsi obicias, quæ de modo componendi controversias Gentium & jure belli in causis earum controversis a nobis tradita sunt, adversari communi Gentium opinioni earumque moribus repugnare; obiectio ista nos parum moratur; neque enim nobis propositum est ea recensere, quæ communi Gentium opinioni consentanea

sunt, sed docere, quæ veritati convenient; Et quamvis mores Gentium jus consuetudinarium faciant (§. 24.); non tamen quod pro jure consuetudinario inter Gentes observatur pro vero jure agnoscimus, nisi quatenus cum theoria legum civilium naturali consentit, ac ideo locum in jure Gentium voluntarium, quod diximus, meretur (§. 22.). Quemadmodum lege positiva civili ex illicito legislator facere nequit licitum (975. *part. 8. Jur. nat.*), ac sibi cavere debet, ne errores quidam communes pro jure naturæ sumantur (§. 992. *part. 8. Jur. nat.*); ita idem tenendum de jure Gentium consuetudinario.

§. 573.

Quando jus belli competat colloquio, vel compromisso non tentato.

Quoniam contra Gentem colloquium amicabile compositionis, vel transactionis causa, aut compromissum in arbitros acceptare nolentem jus belli competit offerenti, ut ea vi armorum ad transactionem adigatur (§. 572., atque perinde est, siue expresse, siue tacite reprobetur; si facile prævideri potest, colloquium, aut compromissum non acceptatum iri, aut si offerretur, non alium expectandum eventum, quam ut offerenti mora nocua inferatur, talia prævidenti jus belli adversus Gentem alteram, etiam colloquio, aut compromisso non tentato competis.

Lex naturæ ad prudentiam quoque nos obligat (§. 258. part. 1. Jur. natur.), adeoque circumspicos nos esse jubet (§. 256. p. 1. Jur. nat.), ne temere quid faciamus (§. 278. part. 3. Jur. nat.), præsertim si temeraria actio cum damno nostro conjuncta sit, quod a nobis avertere temur (§. 493. part. 2. Jur. nat.). Vides itaque

nos non simpliciter improbare, si quis arma sumat in causa dubia, nondum tentato colloquio, aut compromisso, de quo nulla unquam spes superesse videtur, esse illud, ubi mora acceptanti utilis, non eo animo acceptari possit, ut controversia componatur, sed ut mora interponatur.

§. 574.

Quid hic conveniat juri gentium voluntario.

Jure Gentium voluntario non injusta sunt arma, quæ sumuntur in causa dubia transactionis obtinendæ causa, colloquio, aut compromisso non tentato. Etenim etiam in certis, præsertim magni momenti, fides Gentis Genti & olim semper suspecta fuit, & hodiernum suspecta esse solet, ut ideo petantur guarandi fœderum (§. 443.) ac in securitatem fidei obsides (§. 540.). In rebus igitur magni momenti inter Gentes controversis cum vix sperandum sit, ut per colloquium controversia componatur, & compromissum ob metum studii partium acceptetur, ac colloquii acceptatio suspicione non careat, quando vero facile prævideri potest, colloquium aut compromissum non acceptatum iri, aut, si offeratur, non alium expectandum esse eventum, quam ut offerenti mora nocua inferatur, non tentato colloquio, aut compromisso arma licite sumantur (§. 373.), & vi libertatis naturalis Genti unicuique competentis (§. 55. part. 8. Jur. nat.) standum sit unicuique de istis judicio (§. 156. part. 1. Jur. nat.); jure Gentium voluntario, ut controversia habeat exitum, non injusta sunt arma, quæ in causa dubia transactionis obtinendæ causa, non tentato ante colloquio, aut compromisso, sumuntur (§. 22. h. & §. 983. part. 8. Jur. nat.).

Si fides Gentibus tam sancta esset, quam debebat (§. 550.), & nisi affectibus, quam ratione eadem regi mallet, aut gloria, quam studere debent (§. 49.), illos coerceret, ne invitæ demum in id consentire cogentur, in quod consentire nolebant; controversiæ earundem eo modo communi poterant, quem Jus naturæ præscribit, nec opus foret ad eas componendis vi armorum. Tumque nullum foret Jus Gentium voluntarium, cui perversi Gentium mores nonnisi locum faciunt, & quo invita uti teneatur etiam Gens, quæ rectius sapit. Quoniam vero sperandum non est, ut Gentes omnes sint, quæ esse debent, juri quoque voluntario semper erit locus, eo tamen discrimine, ut Gens, quæ meliora videt ac probat, nonnisi invita illæsa conscientia eodem utatur, aliz autem, quibus veritas vel ignotum vel contemptum nomen est, incerta spe abreptæ illo abutantur. Sicuti hominum quilibet fortu-

næ suæ faber dicitur; ita etiam Gentes non modo suæ, verum etiam Gentium ceterarum fortunæ fabri sunt, quæ secunda, quamdiu meliora; adversa autem, quando deteriora sequuntur. Abiit autem, ut tibi persuadeas, Gentem illam, quæ rationis ductum sequitur, nec a veritatis tramite declinat, deterioris fore conditionis, quam ceteræ, quæ omne præsidium a jure voluntario petunt. Neque enim his plus licet, quam illis, sed quod hæc vi juris voluntarii impune faciunt inter Gentes, non tamen sine reprehensione rectius sentientium cum detrimento gloriæ (§. 47.), cui studere debebant (§. 49.): illæ jure a natura sibi tributo faciunt (§. 572. 573.), nec sine laude rectè sentientium, & gloriæ suæ consulunt (§. 47.), quemadmodum debebant. Eadem notanda sunt in casibus aliis, in quibus jus voluntarium a rigore juris naturæ abit.

§. 575.

Quæ de jure belli in causa dubia naturaliter competente demonstrata sunt, inter Gentes quoque valent. Gentes enim inter se non alio utuntur jure, quam naturali (§. 3.). Quæ igitur de jure belli in causa dubia naturaliter competente demonstrata sunt, ea etiam inter Gentes valent.

De jure belli in causa dubia in genere notanda.

Quamobrem non opus est, ut hoc in loco ad ea annotavimus, quamvis utiliter relegandenuo demonstrantur, nec ut repetantur, quæ tur.

§. 576.

Quoniam quæ de jure belli in causa dubia naturaliter competente demonstrata sunt, inter Gentes quoque valeant (§. 575.); si qua Gens in causa dubia in specie. condiciones æquas alteri, cum qua ipsi controversia est, offerat, hæc vero eas accipere nolit; jus belli adversus eam eidem competit (§. 1105. part. 5. Jur. nat.), & si samis armis, a parte alterutra condiciones æquæ offerantur, eadem acceptanda sunt ac bellum finiendum (§. 1106. part. 5. Jur. nat.), pars utraque obligatur quære re condiciones, quibus bellum vitetur, nec Gens, quæ petit, alteram cogere potest, ut de possessione decedat (§. 1109. part. 5. Jur. nat.), ac injustum bellum est, quod occupandæ possessionis causa suscipitur (§. 1110. part. 5. Jur. nat.).

Notanda.

Quoniam jus belli in causa dubia naturaliter competens, postquam imperia civilia introducta sunt, potissimum usum habet inter Gentes; ideo e re maxime esse videbatur, ut alibi de jure belli in causa dubia demonstrata hic repetita ad Gentes applicarentur, ne in jure Gentium, quod hic traditur, desiderari viderentur, quæ in eodem sibi locum vindicant.

§. 577.

Talio inter Gentes non licita, nec datur jus talionis Gentium voluntarium, sed si talio moribus introducta, ad jus Gentium consuetudinarium iniquum referenda. Talio enim lege naturali prohibita (§. 640. part. 8. Jur. nat., consequenter illicita (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem cum Gentes inter se utantur jure naturali (§. 3.), consequenter inter eas licitum esse nequeat, quod naturaliter illicitum; talio quoque inter Gentes licita esse nequit. Quod erat primum.

De jure belli in causa dubia ingenere notanda.

Jam jus Gentium voluntarium eodem modo conditur, quo jus civile in civitate (§. 22.). Enimvero si jus civile conditur ex naturali, ex illicito fieri nequit licitum (§. 975. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum talio naturaliter illicita sit, per demonstrata n. 1. nec jus talionis Gentium voluntarium datur. Quod erat secundum.

Quodsi denique talio communi quodam errore, quasi ea licita sit, moribus fuerit introducta inter Gentes quasdam; ea utique juris consuetudinarii erit (§. 24.). Enimvero cum iniquum sit, quod juri naturæ repugnat (§. 239. part. 1. Phil. pract. univ.); talio autem juri huic repugnet per demonstrata n. 1. jus talionis consuetudinarium iniquum est. Quod erat tertium.

Communem & olim fuisse, & hodiernum esse errorem, quasi talio sit æquissimum, cum nihil æquitati magis consentaneum existimeretur, quam ut tantundem quis mali patiatur, quantum fecit, atque jam annotavimus, & quantum a vero distet falsa ista opinio ostendimus (not. §. 640. part. 8. Jur. nat.). Ortum nimirum debet talio vindictæ cupidini, a qua non minus Gentes (§. 3.), quam homines singuli alienum habere debent animum (§. 948. part. 1. Jur. nat.).

Non est quod excipias, cupidinem vindictæ non cadere in Gentem, ac ideo jus talionis ab eadem sine ea exerceri posse. Jus enim Gentium exercetur per Rectores civitatis, qui non minus affectibus indulgent, quam homines privati, ac potentia confisi in vindictam proniores esse solent privatis, quos haud raro impotentia a vindicta retrahit. Rectitudo actionum in Rectore civitatis non alta est, quam in privato, & eandem puritatem mentis lex naturæ in

in illo requirit; quam in hoc exigit. Quemadmodum itaque privatus ratione regere debet actiones suas, nihil dando affectibus; ita magis

hoc fieri debet a Reſore civitatis; qui integram Gentem repræſentat (§. 39.).

§. 578.

An injuria irreparabilis eidem ſatis locum. Quoniam talio naturaliter illicita etiam inter Gentes (§. 577.); talio autem in eo conſiſtit, ut tantum quis patiatur mali, quantum fecit (§. 639. part. 2. Jur. nat.); ſi cui Genti ab alia injuria irreparabilis facta, aut quam reparatum iri non ſperari poteſt, non licet Genti iſti idem facere, quod ipſa fecit.

Qui jus talionis defendunt, idem plerumque ultra limites, quos per naturam ſuam habet, extendere ſolent. Ita ſi qua Gens legatos alterius trucidavit, aut naſis ac auribus abſciſſis admittentem remiſit; huic quoque permiſſum arbitrantur, ut illius legatos viciffim occidat, vel naſis ac auribus abſciſſis ejiciat. Facile autem patet, tum talionem non fieri intra eaſdem perſonas, lædentem ſcilicet ac læſam, ut fert talionis natura (§. 639. p. 2. Jur. nat.). Quam-

vis itaque jus talionis eſſet æquiſſimum; quemadmodum vulgo exiſtimatur; non tamen eidem in iſtiusmodi caſibus foret locus, ac propterea inter Gentes raro uſum haberet. Non tamen putandum, quaſi jure talionis ſublato adverſus injuriam irreparabilem nullum ſit remedium; dari enim remedia alia, ſi Gens lædens læſæ gravamina tollere nolit, prouti debet (§. 567.), ex ſequentibus eluceſcet.

§. 579.

Quando talio fiat magis illicita. Quoniam talio inter Gentes minime licita (§. 577.); multo magis illicita erit, ſi in factio naturaliter turpi conſiſtit.

E. gr. ponamus militibus fuiſſe promiſſum, ut ſœminis honeſtis publice violentum ſtuprum inferrent; cum iſtiusmodi ſupra naturaliter turpia ſint (§. 335. p. 7. Jur. nat.), ſi vel maxime jus talionis moribus quarundam Gentium

fuert introductum, id viciffim ſuis militibus permittere non licebit: quodſi tamen fiat, talio multo magis illicita erit, quam quæ in malo quodam phyſico, quod in ſe ſpectatum illicitum non eſt, conſiſtit.

§. 580.

Quando jus puniendi Gens læſa uti poſſit. Si Gens alteri a ſe læſa de injuria irreparabili ſatisfacere nolit, aut ſatisfactum iri ſpes nulla eſſe videtur; læſa jure puniendi intra terminos æquos uti poteſt. Et enim ſi injuria irreparabilis facta, Genti læſæ de ea ſatisfieri debet (§. 566. 567.). Quodſi ergo lædens ſatisfacere læſæ nolit, aut ſpes nulla eſſe videtur, ut ſatisfiat, cum læſæ competat jus puniendi lædentem (§. 272.) & hæc ad pœnam puniendæ obligetur (§. 1071. part. 1. Jur. nat.), læſa jure puniendi lædentem uti poteſt. Quod erat unum.

Quoniam vero jus puniendi infinitum eſt (§. 1063. part. 1. Jur. nat.), confequenter eidem limites præfigendi ſunt ex circumſtantiis præſentibus (§. 977. part. 1. Jur. nat.), pœnaque gravior illicita, ubi levior ſufficit (§. 1065. part. 1. Jur. nat.); Gens læſa, ſiquidem lædens de injuria irreparabili eidem ſatisfacere nolit, jure quidem puniendi uti poteſt, per demonſtrata n. 1. ſed tamen non niſi intra æquos terminos. Quod erat alterum.

Æqui termini ex fine pœnæ & circumſtantiis, quæ eum obrentu vel facilem, vel difficilem reddunt, æſtimandi. Pœna non aliud intenditur, quam ut Gens læſa in poſterum ſit ſecura a metu injuriarum: ſecura autem eſſe

nequit, ſi impune ſe lædi patiatur. Securitas ad finem civitatis pertinet (§. 13. part. 2. Jur. nat.), quam tueri idem eſt ac punire, ut ideo jus puniendi referendum ſit ad jus deſenſionis.

§. 581.

Quot modis Gens puniri poſſit. In pœnam Genti adimi poſſunt res tam corporales, quam incorporales, veluti jura ad certos actus in territorio læſæ: immo licite quoque ſumuntur arma in lædentem,

dentem, nisi aliter securitati prospici possit. Etenim Gentes spectantur tanquam personæ singulares in statu naturali viventes (§. 2.). Quamobrem cum personis privatis in pœnam adimi pollint res quæcunque corporales & incorporales, sive jura quælibet (§. 589. part. 8. Jur. nat.); Genti quoque in pœnam adimi possunt res tam corporales, quam incorporales, veluti jura ad certos actus in territorio læsæ. *Quod erat unum.*

Enimvero cum qui alterum læsit ad pœnam patiendum obligetur (§. 1071. part. 1. Jur. nat.); si pœna aliter sumi non possit, qua securitati satis prospicitur, quia jus puniendi infinitum sit (§. 1063. part. 1. Jur. nat.), licite quoque in Gentem, quæ læsit, arma sumuntur. *Quod erat alterum.*

Satisfacere de injuria irreparabili revera nihil aliud est, quam pœnam præstare. Quæ igitur a lædente vel offeruntur, vel a læto exiguntur, pœnæ rationem habent. Quamobrem pater, absurdum non esse, ut in pœnam lædenti adimatur res corporalis, vel ut lædens privetur aliquo jure ad actus in territorio Gentis læsæ eidem competente, veluti jure commerciorum, aut jure præsidii habendi, & quæ sunt alia ejusdem generis. Immo gens quoque lædens privari potest jure, quod ipsi compete- bat adversus læsam, veluti ut hæc vestigal nullum solvere teneatur pro mercibus per territo- rium illius transcurrentibus, quod antea erat solvendum. Neque etiam absurdum est, ut in pœnam solvatur certa pecuniæ summa, quemad- modum multa in pœnam privatarum nume- ro est (§. 590. part. 8. Jur. nat.). Quodsi pœna sponte præstetur, non opus est, ut ad præ-

standum vi adigatur, qui puniendus. Quodsi vero pœnam recuset, remediis coactivis opus est. Cum tamen intra æquos terminos subsi- stendum sit (§. 580.); ex circumstantiis dis- judicandum, quanta vis sit adhibenda, ut finem pœnæ consequi detur. Aliis igitur mediis non sufficientibus, arma sumere in lædentem omni- no licitum. Equidem qui vim adhibet ad pœ- nam sumendam, bellum gerere videtur (§. 114. part. 1. Jur. nat.); non tamen bellum inferre Genti dici potest, nisi qui vi armata ipsam Gentem pœnam recusantem adoritur, prout ex demonstratione de sumptione pœnæ bello an- numeranda patet (*loc. cit.*) & ex ipsa proposi- tione intelligitur. Qui enim pœnam sumit a lædente, vim adhibet adversus eum, qui ean- dem recusat. Vis vero Genti inferri nequit, nisi armata.

§. 582.

Antequam Genti ob injuriam irreparabilem bellum inferatur, tentandum, num de pœna præstanda conveniri, aut alio quodam modo ea de lædente capi possit. Jure enim puniendi utendum intra terminos æquos (§. 580.), consequenter si sine vi pœna recipi possit, ad vim jus nullum est; si sine vi armata, qua ipsa Gens petitur, pœna capi possit, jus ad bellum Genti ipsi inferendum nullum est. Quamobrem patet, antequam Genti ob injuriam irreparabilem bellum inferatur, tentandum esse, num de pœna præstanda conveniri, aut alio quodam modo ea de lædente capi possit.

Quando pœna nomine bellum inferre licet

Quoniam qui læsit ad pœnam patiendum obligatur (§. 1071. part. 1. Jur. nat.); Gens, quæ alteri injuriam irreparabilem fecit, sua sponte de ea satisfacere debet, multoque magis pœnam non recusare reposcenti. Quemadmodum vero perpauca sunt homines, qui pœnæ sese sua sponte submittere volunt; ita quoque Gen- tibus pœnæ odiosæ sunt. Quodsi tamen ante tententur remedia leniora, quam ad dura pro-

cedatur; Gens sibi imputet; quod durioribus adversus ipsam sit utendum. Bellum ingentem post se trahit cumulum malorum, & eventus ejus dubius. Quamobrem cum quærenda sit omnis occasio, qua evitetur; pœnæ sumendæ causa bellum non facile concipiendum. Immo haud raro præstat pœnam interpolitis, si opus sit, minis remittere, quam arma induere.

§. 583.

Retorsio juris dicitur constitutio, qua in subditos alterius Gentis decernitur jus, sive positivum, sive negativum, quo ipsa utitur in subditos nostros, seu breviter: est usus juris in alteram Gentem, quæ ipsa in nostram utitur.

Retorsio juris quid sit

E. gr. Ita juris retorsio est, si jus detractus opponitur juri detractus, scilicet si tu civibus tuis ad me detractus detrahis decimam bono-

rum partem, & ego vicissim civibus meis deci- mam partem detraho imperium tuum subituris, vel si tu civibus meis de hæreditate, quæ ipsi-

D d

in

Volfii Jus Gentium.

in territorio tuo obtingit, decimam partem detrahis, & ego eodem casu utor adversus cives tuos. Immo huc pertinet, si civibus tuis non permitto ut hereditatem, vel legatum capiant a civibus meis, quia tu idem meis non permittis. Huc etiam pertinet constitutio, ut jus gerada vel hergevvetri cesset respectu subditorum Gentis, apud quam hoc jus receptum non est. Huc etiam porro referendum, si tu prohibes, ne certæ res venales, veluti frumentum, lanam, pannum, exportentur in regionem meam, & ego vicissim prohibeo, ne exportentur eadem, vel aliæ in tuam. Hæc juris retorsio non confundenda est cum retorsione injuriarum, quæ in compensatione injuriarum consistit & in novissima decisione Electorali 81 probatur, quatenus enim injuriæ verbales cum verbalibus

compensantur, neque enim verbales cum realibus compensare permillum, ea inter Gentes locum non habet, quodsi vero reales cum realibus compensentur, retorsio redibit ad rationem (§. 639. part. 8. Jur. nat.), quæ & ipsa inter Gentes illicita & siquidem moribus introducta fuerit, ad jus consuetudinarium iniquum referenda (§. 577.). Retorsioni igitur injuriarum in Jure Gentium nullus relinquatur locus. Ceterum retorsio injuriarum & retorsio juris in eo conveniunt, quod eodem quis jure in alterum utatur, quod is in ipsū utatur, nisi quod in retorsione injuriarum committatur, ad quod non faciendum retorqueus obligabitur, consequenter jus sibi quoddam arroget, qui nullum habet. In retorsione autem juris quilibet utatur jure, quod habet.

§. 584.

An retorsiones juris inter Gentes illicitæ sint. Retorsiones juris inter Gentes illicitæ non sunt. Cum unicuique Genti liberum sit de iis statuere, quæ e re civitatis sunt, prouti sibi visum fuerit (§. 55. part. 8. & §. 156 part. 1. Jur. nat.); citra injuriam quoque statuere potest, quantum juris Genti alteri in territorio suo, vel apud se concedere velit, consequenter altera in ejus voluntate acquiescere tenetur, ac ideo gravamen nullum habet (§. 563.). Enimvero cum Gentes omnes inter se æquales sint (§. 16.) & quod uni licitum, id etiam alteri licitum (§. 18.); Gens quoque altera statuere potest, prouti sibi visum fuerit, de iis, quæ e re civitatis suæ sunt, ac per consequens eodem jure in illam uti potest, quo ipsa in se utitur. Quamobrem cum juris retorsio fiat, si id faciat (§. 583.); retorsiones juris inter Gentes illicitæ non sunt.

Contingit equidem subinde, ut retorsione juris Gens, quæ eidem locum fecit, plus damni ex ea sentiat, quam emolumenti percipiat ex jure, quod in Gentem alteram statuit: tum vero id motivum esse potest, ut res in pristinum statum restituatur. Ubi vero id amplius integrum non est, sibi imputet, quod non cautius mercata fuerit. In casu particulari rationes quoque particulares subinde dantur, quæ retorsionem licitam faciunt. Ita si alicubi gerada & hergevvetrum in usu non est, quemadmodum extra terras Saxonicas & pauca quædam loca

alia, in quibus jus Saxonicum retentum, ignoratur, retorsio juris nititur hoc principio, quod nemini quicquam gratis dare tenearis, qui vicissim dare poterat (§. 268. part. 4. Jur. nat.), consequenter nec lucrum dare Genti, a qua in casu simili vel eodem nullum vicissim sperare licet. Natura enim, quæ Gentes omnes æquales facit, minime ea obligat, ut alterius meliorem facias conditionem, quam ipsa tuam facit. Nulla sane ratio est, cur uni præ altera compe-tere debeat prærogativa quædam.

§. 585.

An retorsio juris sit necessitatis. Quoniam retorsio juris non illicita est (§. 584.), consequenter Gentibus saltem competit jus ad eandem (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.), quilibet autem jus suum remittere potest (§. 117. part. 3. Jur. nat.); cuiuslibet Genti liberum est, utrum jus retorquere velit, an nolit.

Immo haud raro non desunt rationes suasoriae, ob quas retorsio juris potius non fieri, quam fieri debet, veluti si ex prohibitione Gentis alterius nullum damnum sentiunt subditi tui, sed similis prohibitio potius damnum iisdem afferret. Subinde quoque maxime urgentes esse possunt rationes prohibitionis, ut eam ægre ferre nequeas, sed potius probare debeas. Interdum necesse est, ut jus retorqueatur, veluti si a vicina Gente exportatio frumenti prohibeatur, ne,

si a nobis exportatio permittatur, apud nos annona flagelletur. Retorsionem itaque Juris potissimum prudentia moderatur; nec quicquam mea ex utraque parte occurrit, quod ad lætionem referri possit, etsi occasione ejusdem una, vel altera pars, vel etiam utraque incommodum quoddam sentire possit, quod tamen a neutra parte intenditur, quolibet nimirum decernente, quod e re civitatis suæ esse visum fuerit. Manifestissimum hoc est in eo casu, in quo jus quoddam non

non valere finimus respectu exterorum, quo quoddam sperare poterant, cujus exemplum vidimus in gerada & hergevvetto (not. §. 583.).

§. 586.

Si qua Gens rem suam, vel civium suorum ab alia Gente, quæ eandem detinet, vel quod alio quocunque modo debet, consequi non potest, seu Gens hæc illi, vel civibus illius jus reddere denegat; illa loco rei suæ vel debitæ, seu civium vel civibus suis debitæ bona quæcunque civium alterius auferre potest, quæ tantundem valent; restituere autem tenetur, quantum plaris valent, vel bona capta non ante reddere, donec rem suam vel civium suorum, aut sibi vel civibus suis debitam acceperit. Etenim si rem meam ab eo, qui eandem detinet, vel a debitore, quod mihi debet, consequi non possum, naturaliter loco rei meæ, vel mihi debitæ eidem auferre licet aliud tantundem valens (§. 1112. part. 5. Jur. nat.). Enimvero bona civium obligata sunt naturaliter pro debitis civitatis (§. 495.) & ipsa quoque bona privata Rectoris civitatis (§. 496.). Quamobrem si qua Gens alteri, vel civibus ejus jus denegat, ut rem suam, vel civium suorum, aut quod ipsi, vel civibus suis debet, consequi non possit; licet huic bona quæcunque civium alterius, vel etiam bona Rectoris civitatis loco rei suæ vel sibi debitæ, aut civium suorum, vel ipsas debitæ auferre. *Quod erat primum.*

De exple-
tione juris
& oppigno-
ratione in-
ter Gentes.

Enimvero si quis loco rei suæ, vel sibi debitæ, quam a detentore, vel debitore consequi non potest, auferat aliud, quod plus valet; quantum plaris est detentori, vel debitori restituere debet (§. 1115. part. 5. Jur. nat.). Quamobrem si bona civium Gentis alterius, aut Rectoris civitatis expletionis juris causa auferuntur; quantum ea plaris valent, id Genti isti restituendum. *Quod erat secundum.*

Quoniam vero etiam rem detentori suæ aut debitori suo pignoris loco auferre licet, non ante reddendam, donec rem tuam, vel quod tibi debetur acceperis (§. 1118. part. 5. Jur. nat.); bona quoque civium Gentis alterius, vel Rectoris civitatis privata pignoris loco capi possunt, ut restituantur, si Gens rem suam vel civis sui, aut quod sibi, vel civi suo debetur, acceperit. *Quod erat tertium.*

Expletionem juris invitam ab oppignoratione invita distinximus, cum de modis consequendi jus suum in statu naturali ageremus (§. 1112. 1118. part. 5. Jur. nat.), etsi communiter a se invicem distingui minime soleant, & in Jure Gentium sub uno oppignorationis nomine comprehendantur. Esse tamen diversas, cum ex iis, quæ ibidem demonstrata, tum ex iis, quæ annotata sunt, satis superque patet. Inter Gentes autem utraque licita est, quia in statu naturali, in quo singuli perinde ac Gentes (§. 3)

non utuntur nisi jure natura ipsis competente, cuius homini licita. Et hoc demum modo jus Gentium necessarium sive naturale clarissima luce fulget, si quod naturaliter singulari licitum ad Gentes applicetur (§. 4.), ac præcavetur, ne quid incaute juri Gentium admisceatur, quod a civili venit. Ceterum cum loco citato demonstraverimus, quænam circa expletionem juris & oppignorationem invitam tenenda sint; ea hic ut repetantur necesse non est.

§. 587.

Quoniam si jus denegatur, bona civium Gentis alterius, vel Rectoris civitatis privata expletionis juris vel pignoris causa capere licet (§. 586.), jus vero denegatur non tantum, si judicium in detentorem rei, aut debitorem intra tempus idoneum obtineri nequeat, verum etiam si in re minime dubia plane contra jus judicatum sit, quod tanquam per se clarum sumitur; bona civium Gentis alterius, vel Rectoris civitatis privata expletionis juris vel pignoris causa etiam capere licet, si in re minime dubia plane contra jus judicatum sit.

Quousque
ea exten-
datur.

Jus tibi denegatur, si id, quod tuum est, aut tuum fieri debet, in judicio consequi non potes. Duplici igitur modo id fieri posse manifestum est, vel si judex te audire non vult, vel,

vel si sententiam injustam pronunciat. Juris civilis est, ut sententia a iudice lata haberi debeat pro iusta, si vel intra certum tempus ad superiorem non provocetur, vel illa ab hoc fuerit confirmata. Quamobrem cum leges civiles non obligent nisi membra ejusdem civitatis, in qua feruntur (§. 267. part. 8. Jur. nat.); in-

ter Gentes sententia iudicis seu bene, seu male prolata pro vera & iusta non habetur, etiam si a superiore fuerit confirmata. Quodsi ergo in re minime dubia plane contra jus iudicatum sit, sententia pro nulla habetur, ac ideo jus denegatum recte sumitur.

§. 388.

*Idem ulte-
rius expen-
ditur.*

Similiter cum qui jus protrahit, seu variis frustrationibus reddendum differt, id tibi tribuere nolle recte præsumatur, consequenter perinde sit ac si jus tuum tibi denegatur, quando vero jus denegatur, bona civium Gentis alterius expletionis juris, vel pignoris causa capere liceat (§. 386.); si jus protrahitur, bona civium Gentis alterius, vel etiam Rectoris civitatis privata expletionis juris, vel pignoris causa capere licet.

Qui habet animum alteri tribuendi jus suum, is prompte tribuit, cum nihil obiter, quo minus id, ad quod faciendum paratus est, sine mora faciat. Et promptitudo hæc maxime convenit iustitiæ, quam Gentes inter se colere debent ea sollicitudine, ut ne quid committatur, quod eidem sit adversum (§. 265.). Quodsi ergo Gens, quæ gravamina alterius audit, &

ea sublatum iri promittit, jus nodum ultra protrahit & frivolis rationibus moram excusat: ea animum jus suum alteri tribuendi non habere recte omnino colligitur. Quapropter perinde est, sive jus aperte denegetur, sive ultra modum protrahatur. Multa in civitate tolerantur, quæ extraneis toleranda non sunt.

§. 389.

*Repressalia
quid sint &
num licita.*

Ablatio bonorum civium alterius Gentis, vel etiam Rectoris civitatis privatorum expletionis juris vel pignorationis causa dicuntur *Repressalia*. Vocatur etiam *Pignoratio inter populos diversos*, Jurisconsultis Saxonis *Wüthernamium* a vocabulo Germanico *Biedernemen*, quia loco ejus, quod ablatum est, aliud itidem aufertur. Quoniam istiusmodi ablatio naturaliter inter Gentes licita (§. 386. & seqq.); *Repressalia licita sunt*. Patet autem ex antea demonstratis (§. 5. cit.), *repressaliis locum non esse, nisi quando alius populus nobis vel civibus nostris injuriam facit, & imploratus eam reparare intra tempus idoneum, hoc est, sine protractione, non vult*. Patet etiam porro, *jus repressaliarum non competere nisi Gentibus &, qui jus Gentium habent, Rectoribus civitatis*.

Non est, quod excipias in statu naturali jus istud competere singulis, ac per consequens idem quoque obtinere inter cives, seu subditos diversorum populorum. Etenim in statu naturali expletionis juris vel pignorationis causa capi non possunt nisi res detentoris rei meæ, aut debitoris mei (§. 1112. 1118. part. 5. Jur.

nat.). Quod vero bona civium obligentur pro debitis civitatis, id a jure Gentium venit (§. 495.), consequenter etiam jus repressaliarum, quo bona cujuscunque civis pro debito quocunque Gentis vel civis cujuscunque alterius capiuntur, non nisi Gentibus competere potest.

§. 390.

*An jus re-
pressalia-
rum priva-
tis compo-
sat.*

Quoniam *jus repressaliarum non nisi Gentibus earumque Rectoribus competit* (§. 389.); *idem subditis diversarum Gentium inter se competere nequit, consequenter privatus jure repressaliarum uti nequit, nisi a Rectore civitatis eidem permittatur*.

Quodsi ergo privati repressalias exercere velint, consensum superioris ante impetrent necesse est. Requiritur autem consensus expressus, non vero præsumtus sufficit. De eo enim, quod e re civitatis est, iudicium penes superiorem, non vero penes privatum est. Non vero semper expedit, remediis coacti-
vibus

uti, aut iisdem uti quovis tempore ac loco. Præterea fieri potest, ut superior auctoritate sua permoveat Rectorem civitatis alterius ad reddendum jus civi suo, ut nullis remediis coacti-
vis sit opus, si vel maxime privatæ querelæ non audiantur.

§. 591.

Pignorationis causa, si jus denegatur, etiam capi possunt subditi alterius. Et enim sicuti bona civium (§. 495.) ita etiam personæ eorundem obligatæ sunt naturaliter pro debitis civitatum (§. 507.). Quamobrem cum licitum sit inter Gentes capere bona civis cujuscvis alterius Gentes, si jus nobis vel civibus nostris denegat (§. 586.); licitum quoque inter Gentes esse debet, ut, si jus denegatur, pignorationis causa capiantur subditi Gentes alterius.

An subditi Gentes alterius pignorationis causa capi possint.

Vidimus in superioribus obsides revera oppignorari (§. 497.) nec eos aliter spectari quam tanquam pignora fidei (§. 540.). Quemadmodum itaque homines pro fide oppignorari possunt; ita nec absurdum est, ut oppignorentur

pro debito. Sicuti autem ex repressaliis manifestum est, dari oppignorationes invitæ rerum, ita quoque absurdum non est, ut sint oppignorationes invitæ personarum.

§. 592.

Androlepsia, sive Viricatio dicitur captura civium Gentes, quæ nobis vel civibus nostris jus denegat, pignorationis loco. Quamobrem patet, *Androlepsiam esse repressaliarum quandam speciem* (§. 589., eamque inter Gentes naturaliter licitam.

De androlepsia seu viricatione.

Androlepsiam mentionem jam superius fecimus (not. §. 503.), cum observavimus, obsides liberatos retineri posse tanquam captos pigno-

ris loco. Et jam patet, id venire ex jure repressaliarum Gentes competente.

§. 593.

Quoniam jure androlepsie homines capiuntur pignoris loco, quia Gens, quæ debet, jus reddere non vult (§. 592.); androlepsia eo fine fit, ut ad jus nobis vel civibus nostris reddendum compellatur Gens, quæ reddere non vult, consequenter cives alieni capti tamdiu detineri possunt, donec jus fuerit redditum.

Finis androlepsie.

Civium captorum liberatio motivum itaque esse debet, ut Gens, quæ jus reddere recusat, reddat, sicuti obsidum liberatio motivum est, ut præstetur id, cujus causa dati (§. 387. *Phys. empir. & §. 497. b.*). Monuimus paulo ante (not. §. 591.), androlepsiam affinem esse obsidum dationi, nisi quod in hac cives a Gente pignoris

loco dentur, in illa vero pignoris loco capiuntur. Quamobrem obsidum datio & androlepsia multa communia habent, ut, quæ de obsidibus demonstrata fuerunt, facile ad androlepsiam applicentur, ac ideo in jure androlepsie explicando nobis esse liceat brevioribus.

§. 594.

Quia in androlepsia subditi alterius Gentes pignoris loco capiuntur, propterea quod jus reddere nobis vel civibus nostris recusat, jus vero denegatur, si ea civem suum, qui in nos vel cives nostros deliquit, punire non vult; jus androlepsie licitum, si qua Gens subditum suum, qui in nos, vel civem nostrum deliquit, punire non vult.

De androlepsia in casu puniendi.

In hoc casu jus androlepsie apud Athenienses olim usurpatum fuisse, supra jam annotavimus (not. §. 503.), ut paulo strictius, cum ad homicidium civis atheniensis in territorio

alieno fuerit restrictum, & certis determinationibus in jus civile versum (§. 982. *part. 8. Jur. nat.*).

§. 595.

Si jure androlepsie Gens promoveri nequit ad jus reddendum, qui pignoris loco capti vel in carcere perpetuo detinentur ut captivi, vel, ubi servitus recepta, serv-

Effectus androlepsie, si jus obtineri nequeat.

vi sunt, interfici autem nequeunt, immo nec pœna quidem corporis afflictiva affici, etiamsi in fontem iudicium obtineri nequeat. Quoniam homini non competit dominium in vitam suam (§. 351. part. 1. Jur. nat.), nec in corpus suum, vel ul- lum ejus membrum (§. 374. part. 1. Jur. nat.); quando oppignoratur, nec vita, nec corpus ipsius oppignorari potest, consequenter nil restat, quod oppignora- ri possit, nisi libertas natura ipsi competens (§. 146. part. 1. Jur. nat.), seu jus in actiones suas (§. 153. part. 1. Jur. nat.), sub quo etiam contineri jus moran- di, ubi libuerit, per se patet. Quamobrem si jus, cujus denegati causa civis alienus captus fuit, obtineri nequeat; jus in actiones ejus, & per consequens jus morandi acquirit, qui eum pignorationis causa cepit, adeoque vel tanquam captivum in perpetuo carcere eum detinere, vel, ubi servitus recepta, eun- dem in servitutem redigere potest (§. 1096. part. 7. Jur. nat.), interfici autem nequit, nec vis ulla corpori ejus inferri. *Quod erat unum.*

Quando jure androleptæ utimur, quia pœna potitur in fontem, non pro delicto fontis qui capitur oppignoratur, sed juris obtinendi causa, scilicet ut in fontem pœna statuatur (§. 593.). Quamobrem cum nec ex natura actus fe- quatur, ut qui oppignorationis causa captus eadem pœna afficiatur, quæ in fontem statuenda fuerat, nec ob factum alienum, quo quis læsus fuit, aliquem punire liceat (§. 1084. part. 1. Jur. nat.); si iudicium in fontem obtineri nequit, pœna, quæ statuenda erat in fontem, capto imponi nequit, consequenter quod ille non puniatur, nec is interfici, aut pœna aliqua corporis afflictiva affici potest. *Quod erat alterum.*

Non modo olim Gentes, quarum animos perversa illa opinio obsedit, quasi hominibus competat jus in vitam & corpus suum, puta- runt, vitam & corpus subditorum innocentium ex tali causa obligari, cum jus sibi natura com- petens ad Remp. transfulerint; verum etiam qui ab hoc errore immunes sunt, defendere ta- men non dubitant, jus interficiendi, consequen- ter etiam pœna alia corporis afflictiva afficien- di cives captos, si jus non reddatur, sub jure repressaliarum contineri. Sumunt enim eos puniri non ob factum alienum, sed ob factum pro- prium, adeoque non innocentes. Cives enim approbare, vel approbare teneri factum suæ ci- vilitatis, scilicet quod injuriam reparare nolit, jus denegando, atque ideo ex propria injuria ad reparationem teneri. At primo facile pa- tet, de cive capto concipi non posse, ut fa- ctum suæ civitatis approbet, quoniam enim liberatio sui, quam quin maxime in votis ha- beat, dubitandum non est, ex eo pender, ut injuria reparetur, quod eam reparare nolit

Rector civitatis, cujus subditus est; approbare nequit. Enimvero nec obligatio civis eo usque extenditur, ut factum illicitum Rectoris civi- tatis, multo autem minus concivis sui appro- bare teneatur. Singuli autem non obligantur universis, nisi quod commune bonum promo- vere velint (§. 28 part. 5. Jur. nat.), ex hac autem obligatione minime sequitur, quod fa- ctum illicitum civitatis, veluti quod iudicium in reum mortis dare nolit, approbare ac de- fendere teneatur: immo ad hoc sese obligare possit ad approbandum ac defendendum factum illicitum, propter immutabilem obligationem naturalem, quæ alio ducit. Perperam igitur fingitur injuria propria capti, quæ eum pœnæ capitalis, vel etiam corporis afflictivæ reum faciat. Ceterum minus recte Grotius l. 3. c. 2. §. 5. n. 2. asserit, jus repressaliarum non natu- ra introductum, sed moribus passim receptum esse, ut non sit nisi consuetudinarium (§. 24.): vidimus enim in anterioribus id rationibus nat- uralibus minime destitui.

§. 596.

De eo, quod licent in fori licita sunt in aggressorem. Si quis executioni juris repressaliarum resistit, in eum omnia licent, quæ defen- sori licita sunt in aggressorem. Quoniam enim Genti, cujus denegatur ab alia, eum, qui executioni juris repres- saliarum re- sistit. jus repressaliarum competit adversus denegantem (§. 589.); quando resistitur executioni hujus juris, id fit contra jus ejus, cui illud competit (§. 239 part. 1. Phil. pract. univ.), consequenter eum lædere intendit (§. 920. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum se defendat, qui lædere intendenti seu conanti resi- stit (§. 972. part. 1. Jur. nat.), & homini natura competit jus se defendendi (§. 973. part. 1. Jur. nat.); Gentibus quoque competit jus se defendendi adversus eum, qui executioni repressaliarum resistit, conse- quenter in eum omnia licent, quæ defensori licita sunt adversus aggressorem.

Non

Non eſt; quod exiſtames, ſi quis alteri res ſuas vi auferre, vel ipſummet capere velit, cum res ſuas, vel ſe defendat: e, conſequenter non illum, qui illas auferre, vel hunc capere conatur, tanquam deſenſorem ſpectandum eſſe: id enim tum demum obtinet, ſi res tuas auferre conanti jus nullum ſit ad eaſdem, vel te capere volenti jus nullum te capiendi.

Qui vero juro ſuo utitur; eum nemo in exercitio juris ſui ullo modo impedire debet (§ 655. part. 2. Jur. nat.), conſequenter nec reſilitere licet executione juris reſſaliarum (§ 727. Ortol.). Qui reſilitit injuriam intentat, ſeu te ledere conatur, ac ideo aggreſſori æquiparatur (§ 799. part. 1. Jur. nat.).

§. 597.

Quoniam in eum, qui executioni juris reſſaliarum reſiſtit, omnia licent, quæ deſenſori licita ſunt in aggreſſorem (§. 596.), in aggreſſorem vero tantundem licet, quantum læſioni arcendæ ſufficit (§. 980. part. 1. Jur. nat.); ſi quis executioni reſſaliarum reſiſtit, in eum tantundem licet, quantum ſufficit, ut res ejus, vel ipſemet capi poſſint (§. 589. 592.), conſequenter licita eſt omnis vis, ſine qua id obtineri nequit, & ſi reſiſtentem occidi contingat, is non jure reſſaliarum, ſed ex accidente jure deſenſionis occiditur.

*Id ulterius
expeditur:*

Sua culpa occiditur is, quem occidi contingit, dum executioni reſſaliarum reſiſtit: debet enim non reſilitere. Ipſi igitur imputanda mors, non executionem juris ſui deſenſionem. Deſenſio enim ſui cum interfectione aggreſſoris licita, ſi aliter vis injuſta tolli nequit (§. 1013. p. 1. Jur. nat.). Ceterum quæ porro hic doceri poterant, ex iis patent, quæ de jure ſeſe defendendi (§. 982. & ſeqq. part. 1. Jur. nat.) prolixè admodum demonſtrata ſunt.

foris licita, ſi aliter vis injuſta tolli nequit (§. 1013. p. 1. Jur. nat.). Ceterum quæ porro hic doceri poterant, ex iis patent, quæ de jure ſeſe defendendi (§. 982. & ſeqq. part. 1. Jur. nat.) prolixè admodum demonſtrata ſunt.

§. 598.

Qui cauſam dederunt reſſaliis, damna iis reſarcire debent, quibus eam ob cauſam aliquid decedit. Naturaliter enim quivis obligatur reſarcire damnum, quod dolo vel culpa ſua alteri dedit (§. 580. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem cum damnum concivibus ſuis det, qui reſſaliis cauſam dedit (§. 589. 592.); qui reſſaliis cauſam dederant, damna iis reſarcire debent, quibus eam ob cauſam aliquid decedit.

*De iis, qui
reſſaliis
cauſam
dant.*

Æquitati naturali maxime convenit, ut, qui damnum dedit dolo, vel culpa ſua, id reſarciat: Nulla vero ratio eſt, cur ea ceſſare debeat in cauſa reſſaliarum. Quamvis enim reſpectu Gentium exterarum bona quæcunque civium habeantur pro bonis civitatis (§. 289.); non tamen in civitate, in qua domania privatorum diſtincta ſunt, bona unius civis habentur pro bonis civium aliorum promiſcue. Et quamvis factum civis a ſuperiore approbatum, id quod in præſenti caſu ſit, ſi is jus reddere denegat, reſpectu Gentium exterarum habeatur pro facto gentis (§. 316.); in civitate tamen facta unius civis non poſſunt imputari alteri, qui ad idem nullo modo concurrat.

tur pro bonis civium aliorum promiſcue. Et quamvis factum civis a ſuperiore approbatum, id quod in præſenti caſu ſit, ſi is jus reddere denegat, reſpectu Gentium exterarum habeatur pro facto gentis (§. 316.); in civitate tamen facta unius civis non poſſunt imputari alteri, qui ad idem nullo modo concurrat.

§. 599.

Quoniam qui cauſam dederunt reſſaliis, damna iis reſarcire debent, quibus eam ob cauſam aliquid decedit (§. 598.), Reſtor autem civitatis curare debet, ut unicuique jus ſuum tribuatur (§. 535. part. 8. Jur. nat.); idem quoque cura habere debet, ut qui reſſaliis cauſam dederunt, damna iis reſarciant, quibus ob eam cauſam aliquid decedit.

*De officio
Reſtoris ci-
vitatatis quo-
ad damnum
per reſſa-
lias datum
reſarciem-
dum.*

Per ſe patet, in Rep. aliter fieri non poſſe, ut civi damnum a cive datum reſarciatur, quam ut per judices eo fine conſtitutis (§ 579. p. 8. Jur. nat.) hoc fieri curet (§. 538. part. 8. Jur. nat.). Quamvis enim jus denegando ipſe quoque dederit cauſam reſſaliis, non tamen propterea tollitur obligatio eorum, qui cauſa primaria ſunt reſſaliarum, nec ejus officium reſpectu eorum, qui per reſſalias damnum

paſſi ſunt nulla culpa ſua, ceſſat. Etenim cum ferre non debuiffet, ut quis ſubditorum civi alterius Gentis damnum daret, aut injuriam faceret (§. 317.), ſed in caſu priore eum potius adigere ad damnum reſarciendum, in poſteriore autem eundem punire (§. 318.); dum imploratus jus denegavit, malam civis ſui ſeu ſubditi cauſam, utique non ſine conſenſu ejus, ſaltem tacito, defendit. Deſenſione autem male

le cedente, non tam defensori malæ causæ, sed ei potius, qui injuriam fecit, damnum per repressalias civi innocenti datum imputandum. Alia vero ratio est, si Rector civitatis facto suo repressaliis causam dedit, vel privati jussu ejus

fecerunt, quod dedit. Quid hic conveniat juri naturæ, in sequente propositione demonstratur. Præmittendum tamen est cum in finem lemma, quod proxime sequitur.

§. 600.

Defacto Re. Factum Rectoris civitatis qua talis, quo injuria infertur exteris, populus pro auctoritate suo agnoscere tenetur. Etenim cum populus imperium originarie suum (§. 34. part. 8. Jur. nat.) in Rectorem civitatis transfulerit, ut id exercent (§. 42. part. 8. Jur. nat.); quicquid qua Rector civitatis facit, jure populi facit, seu populus per eum fecisse intelligitur. Quamobrem cum is Gentem suam repræsentet, quando cum Gentibus aliis ipsi negotium est (§. 39.); si facto quodam suo Genti cuidam, vel ejus civi, aut civibus injuriam facit, aut damnum dat, populus eidem subditus hoc fecisse intelligitur. Populus itaque factum Rectoris civitatis qua talis, quo injuria infertur exteris, pro suo agnoscere tenetur.

In genere omnino verum est, populum factum Rectoris civitatis qua talis pro suo agnoscere debere, prouti ex præsentate quoque demonstratione intelligitur. Et revera idem jam patet ex eo, quod voluntas Rectoris civitatis pro voluntate totius populi habenda (§. 158.

part. 8. Jur. nat.). Quemadmodum itaque obligatio, quæ ex fœderibus venit, Gentem quoque tenet (§. 424.; ita quoque obligatio, quæ ex maleficio ortur, ad eandem pertinet. Nulla sane ratio est, cur inter facta cetera & maleficium statuenda sit diversitas.

§. 601.

De damno resarciendo per repressalias dato cui causam dedit factum Rectoris civitatis.

Si Rector civitatis facto suo, sive privatus jussu ipsius repressaliis causam dedit; damnum iis, quibus eam ob causam aliquod decedit, resarciendum est de publico. Etenim factum Rectoris civitatis qua talis, quo injuria infertur exteris, populus pro suo agnoscere debet (§. 600.). Quodsi ergo Rector civitatis facto suo, seu, quod perinde est, privatus jussu ipsius repressaliis causam dedit; populus universus causam ipsam dedisse intelligitur. Quamobrem cum qui causam dederunt repressaliis damna iis resarcire debent, quibus eam ob causam aliquod decedit (§. 598.); si Rector civitatis facto suo, sive privatus jussu ipsius repressaliis causam dedit, damnum iis, quibus ob causam eam aliquod decedit, resarciendum est de populo, consequenter de publico.

Obligatio, quæ ex maleficio Rectoris civitatis qua talis venit, totum populum tenet (not. §. 600.). Descendit autem ex maleficio ejusdem obligatio resarciendi damnum per repressalias datum (§. 598.). Quamobrem ea quoque totum populum tenet. Quamvis itaque civis quilibet superiori obligetur ad obedientiam cum patientia, etiamsi male imperet (§. 1043. p. 8. Jur. nat.); non tamen inde sequitur, quod damnum civis innocens solus ferre debeat, quod Gentis suæ nomine passus (§. 386.), & quidem ob factum, quod ad universum populum perti-

net (§. 690.): Neque hic quicquam admittitur singulare, quod non æque obtineat in casibus aliis. Sane si de rebus singulorum vi domini eminentis disponitur, de publico, quantum fieri potest, ipsis satisfaciendum, nec damnum nisi pro rata ferendum (§. 119. part. 8. Jur. nat.). Similiter civitas incommodum obli- di, quod patitur, aut proximis sive per se, si ve per Rectorem civitatis repensare tenetur (§. 536.). Nulla vero ratio est, cur ob maleficium Rectoris civitatis, quod repressaliis causam dedit, civis unus damnum pati debeat.

§. 602.

De dominio per repressalias acquisito.

Per repressalias dominium rerum captarum acquiritur iis, quorum causa facta, nisi quod restituendum, quod abundat. Etenim per repressalias res capiuntur vel expletionis juris, vel pignorationis causa (§. 589.). Enimvero expletionis juris acquiritur dominium rei loco suæ, vel sibi debita (§. 1119 part. 5. Jur. nat.) & oppignoratione facta, si pignus intra idoneum tempus non luitur, de ejus pretio satisfaciendum creditoribus (§. 1145. part. 5. Jur. nat.). Quamobrem patet, per

per repressalias dominium rerum captarum acquiri iis, quorum causa factæ. *Quod erat unum.*

Restituendum vero esse, quantum res capta pluris valet, consequenter quod abundat, jam supra demonstravimus (§. 586.). *Quod erat alterum.*

Cum fraus omnis sit illicita (148. *part. 5. Jur. nat.*): in jure civili determinari solet, quid circa modum acquirendi dominium per repressalias sit observandum (§. 978. 982. *part. 8. Jur. nat.*), ut defraudatio omnis præcaveatur. Quoniam pignus sui nequit, nisi oppigno-

ratio ad notitiam ejus perveniat, cujus res pignoris loco captæ, ac spatium sufficiens indulgeatur, intra quod voluntatem suam declarare potest; quodnam tempus sit idoneum intra quod pignus sui debeat, ex circumstantiis particularibus æstimandum.

§. 603.

Repressalia sunt belli quædam species, sed quod privato magis assimilatur. Et enim per repressalias vi capiuntur res, quæ sunt subditorum alterius Gentis (§. 589.) & per androlepsiam, quæ illarum species quædam est, personæ, quæ sunt subditi alterius Gentis (§. 592.), eo fine, ut jus consequamur, quod nobis reddere Gens altera recusat (§. 593.), consequenter vi persequimur jus nostrum adversus eum, qui idem nobis tribuere non vult. Enimvero persecutio violenta juris sui adversus eum, qui idem nobis tribuere non vult, bellum est (§. 1102. *part. 1. Jur. nat.*). Repressaliæ igitur belli quædam species sunt. *Quod erat unum.*

An repressalia sint bellum.

Enimvero dum repressaliæ fiunt, non vi petitur totus populus, sed privati potius per vim saltem certant. Quamobrem cum bellum hoc geratur quasi inter privatos, licet autoritate publica repressaliæ fuerint concessæ; repressaliæ bello privato magis assimilantur. *Quod erat alterum.*

Repressaliæ utique successerunt in locum belli privati, quod in simili casu obtinet in casu eodem (§. 586.). Quamobrem si eadem privatis conceduntur autoritate publica, bellum privatum, cujus jus naturaliter unicuique competit, privatis permittitur. Quamvis

vero etiam contingat, ut repressaliis utatur Rector civitatis, seu Gens ipsa in causa publica, jure tamen hoc non aliter utitur, quam quatenus singulis hominibus in statu naturali competit, ut in ejus executione nihil mutetur.

§. 604.

Repressaliæ & androlepsia non dant parti adversæ justam causam belli. Etenim quia repressaliæ & androlepsia, quæ earum species quædam est (§. 592.), licite sunt (§. 589. 592.); qui ad repressalias vel androlepsiam devenit, jure suo utitur, consequenter alteri, adversus quem remedio hoc violento utitur, injuriam minime facit (§. 975. *part. 1. Jur. nat.*). Quamobrem cum justa belli causa non sit, nisi injuria facta, vel facienda (§. 1109. *part. 1. Jur. nat.*); repressaliæ & androlepsia non dant parti adversæ justam causam belli.

An repressalia & androlepsia sine justa belli causa.

§. 605.

Quoniam repressaliæ & androlepsia non dant parti adversæ justam causam belli (§. 604.), bellum autem injustum est, cujus causa justa non est (§. 1110. *part. 1. Jur. nat.*); si qua Gens ob repressalias ab altera factas, vel androlepsiam bellum alteri infert, bellum manifesto injustum est, consequenter illicitum (§. 1111. *part. 1. Jur. nat.*).

Injusta esse arma, quæ sine justa belli causa vindicantur.

Ut arma sint injusta, quæ sumuntur in eum, qui jure repressaliarum, aut androlepsie utitur, necesse est ut eadem fiant justa de causa, quod utique hic supponitur. Alias enim illicitæ sunt, & qui eis utitur, injuriam facit parti adversæ. Quamobrem cum injuria justa bel-

li causa sit (§. 1109. *part. 1. Jur. nat.*); repressaliæ & androlepsia nullo jure factæ justam quoque belli causam parti adversæ dant, & ubi consultum videtur ad arma devenire, bellum justum est (§. 1110. *part. 1. Jur. nat.*).

VVolfi Jus Gentium.

E e

§. 606.

§. 606.

Quando Si repressaliæ & androlepsia locum habere nequeant, quæ easdem licitas faciunt, *re-* *pressalia-* *rum & an-* *drolepsia sic* *causa.* *ciunt, justa belli causa sunt: quamdiu autem per illas injuria reparari, aut ob irreparabilem satisfactio obtineri potest, bellum parti adversæ indicere naturaliter non licet. Etenim repressaliæ, quarum species quædam est androlepsia (§. 592.), non alio fine fiunt, quam ut jus tuum, quod pars adversa tibi tribuere non vult, consequaris (§. 586.), consequenter violatio juris tui, adeoque injuria (§. 859. part. 1. Jur. nat.), earundem causa est. Quamobrem cum injuria justa belli causa sit (§. 1109. part. 1. Jur. nat.), repressaliæ autem & androlepsia tanquam remedium minus violentum locum habere nequeant per hypothesein; si repressaliæ & androlepsia locum habere nequeunt, quæ easdem licitas faciunt justa omnino belli causa sunt. Quod erat unum.*

Enimvero quoniam mediis durioribus non utendum, quamdiu leniora defensionis sufficiunt (§. 982. part. 1. Jur. nat.), medium vero utique lenius sunt repressaliæ & androlepsia (§. 981. part. 1. Jur. nat. & §. 586. 592. b.), quam si bellum inferatur populo universo; quamdiu per repressalias injuria reparari, aut ob irreparabilem satisfactio obtineri potest, bellum parti adversæ indicere naturaliter illicitum. Quod erat alterum.

Duplici modo contingit, ut quis per repressalias & androlepsiam jus suum consequi non possit, vel quia deficit occasio capiendi res aut personas Gentis alterius, vel quia id, quod repetitur, aut quod debetur, multo pluris est, quam sunt res, ad quas capiendas idonea oportunitas haberi potest. Referri huc porro poterat, & repressaliis justis pars adversa oppo-

nat repressalias: quod cum fieri non debeat (§. 596.), nova committitur injuria (§. 859. part. 1. Jur. nat.), justa belli causa (§. 1109. part. 1. Jur. nat.), Veniendum nimirum ad arma, cum per repressalias utrinque continuatas negotium exitum habere nequeat, cum veteres injuriæ novis continuo auferantur.

C A P U T VI.

De Jure belli Gentium.

§. 607.

Bellum pu- *blicum quid* *fit.*

Bellum publicum dicitur, quod geritur inter Gentes, seu auctoribus iis, qui summum imperium habent. Quoniam Gentes sunt multitudo hominum in civitatem confociatorum (§. 5. part. 8. Jur. nat.); in bello publico vi unita multorum Gens adorsus Gentem, cui bellum inferit.

Inde est, ut bellum publicum externa specie prorsus abeat ab eo, quod inter singulos obinet in statu naturali & civitatibus introductis in communi sermone pugna potius, vel duellum dici solet (§. 1088. 1090. part. 5. Jur. nat.), vel certatio violenta. Idem vero bellum

publicum in causa est, ut vocabulum hoc de statu potius, quam de actione sumatur (nat. §. 1102. part. 1. Jur. nat.), cum bellum demum actionem magis, quam statum denotare videatur, si unus cum altero per vim certet, vel pauci quidem certent cum paucis;

§. 608.

Bellum pri- *vatum quid* *fit.*

Bellum privatum dicitur, quod privatus cum privato propria autoritate geritur, vel quod a privatis pluribus propria autoritate cum privatis pluribus geritur.

Bellum privatum in civitate non esse tolerandum, nisi quando copia judicis haberi nequit, alibi jam demonstravimus (§. 560. 562. part. 8.

Jur. natur.). Quamvis vero bellum publicum externa specie plurimum differat a privato (nat. §. 607.); jura tamen in se spectata utrobique eadem

Jem tunc & de bello publico statuendum ex privato, quemadmodum ex sequentibus elucescit. Quamobrem in Jure naturæ & Gentium bellum quoque ita definiendum, ut publico & privato ex æquo competat definitio, & ex hac deduci debet jus belli & in bello. Quemadmodum enim jus Gentium necessarium seu naturale non consistit nisi in applicatione juris naturalis singulorum ad Gentes (§. 4.); ita quoque jus belli publici & in bello publico non consistit nisi in applicatione juris belli privati & in privato bello, quod naturaliter homini

cuicunque competit; ad Gentes. Ac ea quoque de causa de jure belli & in bello egimus in Jure naturæ, ubi jura hominibus singulis natura competentis demonstravimus, ut certa haberemus principia, ex quibus jus belli publici & in bello publico demonstrari posset. Nisi enim hoc observetur, non modo verendum, ne erronea admittantur pro veris, verum etiam jus belli publici & in bello publico intus perspicere, nec quid verum sit absque omni hæsitacione agnosci potest.

§. 609.

Bellum mixtum est, quod una ex parte est publicum, ex altera privatum.

Bellum mixtum quid sit.

Exemplum belli mixti est, si Rector civitatis bellum gerit cum subditis rebellibus. Ex parte enim Rectoris civitatis bellum publicum est (§. 607.); ex parte subditorum rebellium privatum (§. 608.). Ex bello mixto apparet, bellum non minus privatum, quam publicum ex-

terius specie prorsus abire posse ab eo; quod singuli cum singulis gerunt in statu naturali. Atque hinc magis intelligitur, cur in definiendo bello nulla habenda sit ratio speciei externæ, quam bellum publicum invenit.

§. 610.

Milites dicuntur personæ, per quas autor belli vim infert parti alteri, cum quo bellum gerit.

Milites quid sint.

Sunt milites causa belli instrumentalis, sicuti autor belli causa principalis. Notio nimirum causæ efficientis principalis & instrumentalis, quam alibi explicavimus (§. 390. Ontol.), ita attemperanda, quemadmodum exigit differentia inter causam physicam & moralem. Nimirum causa moralis vi destituta intelligitur, si desit jus agendi proprium: quando vero agit jure

alterius; vi aliunde accepta agere concipitur; & tunc se habet per modum instrumenti (§. 391. Ontol.). Hinc Grotius milites instrumenta belli vocat & in genere ad instrumenta refert homines, qui ita agunt voluntate sua, ut ea voluntas ab altera pendeat, de J. B. & P. lib. 1. c. 5. §. 3. ibidemque subditos instrumentum imperantis appellat.

§. 611.

Arma dicuntur res omnes, quibus ad vim alteri inferendam aut eandem a se avertendam, vel adversus eam nos tuendum utimur.

Armarum nomine quid veniat.

Græcus I. 24. de V. S. armorum, inquit, appellatio non utique scuta & gladios, & galeas significat; sed fustes & lapides. Hodie igitur, postquam pulvere pyrio invento modus bellandi aliam prorsus formam induit, armorum nomine non modo gladii & sclopeta, verum etiam tormenta bellica, globi plumbei, ferrei, lapidei, bombarum, ipse pulvis pyrius, scalæ incensis admovendæ, omniaque instrumenta, quo-

rum in obsidione urbium indispensabilis usus est, recte comprehenduntur. Minime autem hac appellatione continentur ea, quæ ad necessarium vitæ conservandæ usum requiruntur, veluti annonæ, vestes militum, tentoria & quæ sunt his gemina. Vocabuli autem significatus magis determinandus ex mente artis peritorum, quam ut attendatur inconstantia loquendi, quæ apud imperitos potissimum regnat.

§. 612.

Præfæcti militum dicuntur personæ, quibus a potestate summa certum imperium in milites tributum & certæ functiones bellicæ demandatæ sunt. *Duces* excellenter dicuntur illi, quibus imperium in integrum exercitum tributum & summa belli commissa est. *Sunt igitur præfæcti militum potestates minores* (§. 368.), quorum alii aliis subiecti & a potestate summa longius remoti, alii vero eisdem

De præfæctis militum & ducebus.

videm propiores pro diversitate juris, quo pollent: duces autem excellenter diſſi ſummis poteſtatibus proximi.

Noſtrum non eſt explicare eorum differentiam omnem & ſingulorum deſcribere functiones. Jura enim cum tantummodo demonſtrems, genera-

lia ſufficiunt. Pendem autem jura a voluntate poteſtatis ſummæ, quæ iis in bello utitur tanquam cauſis instrumentalibus.

§. 613.

De præſectis militum & ducibus. **Gentibus jus belli competit.** Etenim natura homini unicuique competit jus belli in eum, qui jus perfectum ſuum ipſi tribuere non vult (§. 1104. part. 1. Jur. nat.), competit etiam jus ſe defendendi (§. 973. part. 8. Jur. nat.) & jus eum puniendi, qui ipſum læſit (§. 1061. part. 1. Jur. nat.), quod utrumque jus belli eſt (§. 1114. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum Gentes inter ſe ſpectentur tanquam perſonæ ſingulares liberæ in ſtatu naturali viventes, nec eædem alio jure inter ſe utantur niſi naturali, ſeu natura unicuique homini competente (§. 2. 3.); Gentibus jus belli competit.

Quando homines in civitate coeunt, cum inter ſe conveniant, ut conjunctim curent, ut quiſque jure ſuo quiete fruatur, & tuto ab alio id conſequatur, & ut conjunctim ſe ſuæque adverſus vim quamlibet externam defendant (§. 4. part. 8. Jur. nat.); jura ſua non amittunt, nec iſdem renunciant, ſed conjunctim eadem exercere conſtituunt, conſequenter jura ſingulis natura propria in jus commune coaleſcunt. Cumque civitates legi naturæ convenienter fuerint conſtitutæ (§. 26. part. 8. Jur. nat.); gemina jura, qualia ſingulis natura competent quoad res ac perſonas ſuas reſpectu perſonarum aliarum, Genti quoque qua Genti competunt quoad eas res, quæ Gentis ſunt, & quoad Gentem univerſam reſpectu Gentium exterarum. Ac ideo non minus Gentibus jus quo-

que belli competit in omni caſu, in quo ſingulis natura jus belli eſt. Atque inde eſt, quod de bello publico ſtatuendum ſit ex bello privato. Convenit quoque jus belli maxime fini civitatis, cujus quædam pars eſt ſecuritas (§. 13. part. 8. Jur. nat.), vacuitas nimirum a metu vis inprimis externæ (§. 12. part. 8. Jur. nat.). Ex ſine autem æſtimandum eſt, cum civitates legi naturæ convenienter ſint conſtitutæ (§. 26. part. 8. Jur. nat.), etiam jus Gentis in Gentem (§. 156. p. 1. Phil. præſ. univ.). Hæc probe notanda ſunt, cum non modo faciunt ad jus belli Gentium, ſed jura etiam cætera Genti in Gentem competentia intimius inſpiciendum, ut eorum veritas in clariffimam lucem proferatur.

§. 614.

Quatenus jus belli competit Reſtoribus civitatis.

Quoniam Gentibus jus belli competit (§. 613.), idque ad jura majæſtatica pertinet (§. 943. part. 8. Jur. nat.), conſequenter ſub imperio civili continetur (§. 810. part. 8. Jur. nat.), imperium autem civile in Reſtorem civitatis tranſlatum, ut id exerceat (§. 42. part. 8. Jur. nat.); Reſtori quoque civitatis jus belli competit. Enimvero cum a populi voluntate dependeat, utrum imperium indiviſum tranſferre, an partem quandam diviſam vel ſibi retinere, vel certa lege in alium vel alios tranſferre velit (§. 64. part. 8. Jur. nat.), & jus Reſtoris civitatis metiendum ſit ex voluntate, quæ populo fuit, cum tranſferret (§. 43. part. 8. Jur. nat.); **quatenus Reſtori civitatis jus belli competit & quomodo idem exercere debeat, ex voluntate populi imperium tranſferentis, conſequenter ex legibus, ſi quæ de jure belli dantur, fundamentalibus dijudicandum.**

In monarchia (§. 133. part. 8. Jur. nat.) & in ariſtocratia jus belli unice ſubeſt arbitrio Reſtorum civitatis (§. 135. part. 8. Jur. nat.): aſt in Rebus publicis mixtis idem vel pendere poteſt ab arbitrio Reſtoris civitatis, vel a voluntate populi, aut optimatum, vel Reſtor ci-

vitatis ad bellum inchoandum & finiendum requirere ſaltem teneri ſive populi, ſive optimatum conſenſum. In democratiâ vero ſeu ſtatu populari cum imperium ſit penes totum populum (§. 131. part. 8. Jur. nat.); jus quoque belli penes eundem eſt.

§. 615.

Bellum defensivum dicitur, quo quis se defendit adversus eum, qui ipsi bellum infert. **Bellum autem offensivum** vocatur, quod infertur alteri, qui de bello inferendo non cogitabat, seu si quis armis alterum adoritur.

*Belli defen-
sivi & of-
fensivi diffe-
rentia.*

Bellum defensivum & offensivum non minus obtinet inter privatos, quam inter Gentes, ut ideo hæc divisio bello publico & privato communis sit (§. 667. 608.). Ita bellum defensivum est, si quis se contra aggressorem, vel res suas contra prædonem, vel possessionem contra in-

vasorem defendit: aut offensivum est bellum, si quis vi alterum compellere conatur vel ad restituendum, quod suum est, vel præstandum, quod sibi debetur, aut adigere ad transactionem in re controversa.

§. 616.

Bellum punitivum dicitur, quo pœna sumitur ab altero. *Est igitur bellum punitivum species belli offensivi* (§. 615.).

*Bellum pu-
nitivum
quid sit.*

Ita bellum punitivum infert, qui violationem legatorum armis vindicat. Ad bellum punitivum quoque referendum, quod ob idololatricam Genti cuidam infertur: neque enim hoc

bello repetitur quod nostrum est, aut petitur quod nobis debetur, id tantum agitur, ut ab idololatria Gens desistat, aut ut funditus extirpetur, si desistere nolit.

§. 617.

Justa inter Gentes belli causa non est nisi injuria facta, vel facienda. Etenim naturali jure causa belli justa alia non est nisi injuria facta, vel facienda (§. 1109. part. 1. *Jur. nat.*). Quamobrem cum inter Gentes non obtineat jus aliud originarie, quam naturale (§. 3.); nec inter eas justa belli causa alia esse potest, quam injuria facta, vel facienda.

*Quanam sit
justa belli
causa inter
Gentes.*

Ostendi etiam poterat hoc modo. Bellum quod inter Gentes geritur, publicum est (§. 607.). Aut bellum omne justam causam minime habet nisi injuriam factam, vel faciendam (§. 1109. part. 1. *Jur. nat.*). Quamobrem etiam belli publici justa causa esse nequit, nisi injuria facta, vel facienda, consequenter nec belli inter Gentes justa causa alia esse potest, quam injuria vel facta, vel facienda.

Hinc patet, undenam statuendum sit de justitia belli. Nimirum si quis alteri bellum infert, inquirendum est injuriam, quam hic illi fecit: quod si enim injuria fuerit nulla, bellum justum non est, si vero adsit injuria, justum quoque erit bellum. Unde porro liquet, de justitia belli inter Gentes statui minime posse, nisi constet, quænam sine jura Gentium perfecta & quomodo ea violari possint (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*). De justitia igitur belli exactum judicium in dato quolibet casu ferre nequit, nisi qui Juris Gentium & Juris publici universalis, ac per consequens Juris omnis naturalis apprime fuerit gnarus, atque notitiam factorum, ad quæ jus applicandum, notitia sufficiente instructus. Factorum cognitio ex historia petenda sive scripta, sive non scripta. Per historiam nimirum non scriptam intelligimus narrationem factorum ab iis factam, qui eorundem notitiam habent. De factis quamdiu nondum certo constat, judicium de justitia bel-

li cespitabit, etiamsi perfecta fuerit & exacta juris theoria. Sicuti ex adverso judicium fallit, si theoria juris fuerit erronea, si vel maxime in factorum certitudine nihil prorsus desideretur. Absit autem ut tibi persuadeas, quasi Reçtoribus civitatis, quia altiori loco positi supra ceteros homines, sive privatos eminent; plus liceat, quam privatis: neque enim privatos antecellunt, nisi quatenus integram Gentem repræsentant (§. 39.), ac per consequens jus Gentis habent. Jus vero Gentis non est, nisi jus privatorum conjunctim sumrum, quando sermo est de jure natura competentè. Gentem nimirum non competit tale jus, nisi quia singulis, qui de Gente sunt, natura ipsis tale jus tribuit. Civitatibus ergo introductis non alia sunt jura Reçtorum civitatis, vel plenissimo jure talium, quam singulorum in statu naturali viventium. Ab his omne jus, etiam jus belli in eos derivatur.

§. 618.

§. 618.

Quando bellum sine iustitia inferatur.

Quoniam iusta belli causa non est nisi injuria facta, vel facienda (§. 617.); *bellum, quod inferitur, nulla precedente, aut imminente injuria, iustum non est, consequenter iniustum, nec jus belli habet nisi is, cui vel injuria facta est, vel offertur, aut intentatur.*

Hinc facile discernitur jus belli a bellandi licentia, cum qua illud facile confunditur, qui simpliciter sumunt Gentibus competere jus belli, ac inde inferunt, a voluntate ipsarum pen-

dere, num & quando eodem uti velint: neque enim jus belli competit, nisi adfit iusta belli causa, quæ vel injuria facta, vel facienda est (§. 617. :)

§. 619.

Quo tendere debeat bellum omne de injuria facta læso satisfiat, si ea reparari nequeat, vel ut faciendæ avertatur.

Triplex itaque belli finis est, scilicet 1. ut quod nostrum est, vel quod nobis debetur, consequamur, 2. ut lædentem puniendo securitati futuræ consulamus, 3. ut vi injustæ resu-

stendo nos defendentes injuriam a nobis avertamus. Fines duo priores intenduntur in bello offensivo; tertius in defensivo (§. 615.) & alter illorum in bello punitivo (§. 616.)

§. 620.

Bellum vindicativum dici potest, quo id quod nostrum est, vel nobis debetur, consequi studemus.

Bellum vindicativum quodnam dicatur.

Cum nonnisi tres dentur belli iusti causæ, nimirum injuria facta 1. reparabilis, & 2. irreparabilis, atque 3. injuria faciendæ, quæ triplicem finem pariunt, qui in bello licite intenditur, scilicet 1. consecutionem sui vel ejus, quod suum fieri debet, 2. securitatis firmamentum, 3. periculi imminenti avertionem, seu injuriæ propulsationem; tres omnino sunt bel-

li iusti species, quæ per fines diversos distinguuntur. Quamobrem cum bellum defensivum sit, quo finis tertius intenditur (§. 615.), punitivum, quo secundus (§. 616.); restat ut bello quoque imponatur nomen, quo primus intenditur, & hoc bellum vindicativum appellare libuit ad imitationem vindicationis rei suæ (§. 543. p. 2. *Jur. nat.*).

§. 621.

Rationes belli justificæ dicuntur, quæ desumuntur a jure ad bellum in dato casu competente, seu quibus evincitur, jus ad bellum in dato casu nobis competere: Rationes vero suasoriæ sunt, quæ desumuntur ab utilitate, seu quibus evincitur, e re nostra esse, ut bellum suscipiatur.

De differentia rationum iusticarum & suasoriarum.

In deliberatione de bello duplex inspectio est, scilicet 1. num adfit iusta belli causa, sine qua bellum nullo jure geritur (§. 618.), & tanquam injustam (§. 1110. *part. r. Jur. nat.*) illicitum est (§. 1111. *part. i. Jur. nat.*), 2. si jus ad bellum adfit, num e re civitatis sit bellum suscipere atque jure suo uti. Rationes igitur attendendæ sunt tam justificæ, quam sua-

foriæ, antequam bellum decernatur. Illæ sunt juris naturæ & Gentium; hæ ad prudentiam civilem, sive Politicam spectant, & illæ faciunt ut iuste agas, hæ vero ut prudenter. Qui rationes & causas non distinguunt causas justificas & suasorias vocant, quas nos rationes diximus.

§. 622.

De bello ob rationes suasorias solas suscepto. Si ei qui bellum suscipit, rationes aliæ non sint, quam suasoriæ, bellum injustum est. Etenim si rationes belli suscipiendi nullæ sunt, quam suasoriæ, cum eadem ab utilitate desumantur (§. 621.), sola utilitas belli causa est, consequenter nec injuria ulla facta, nec faciendæ. Enimvero bellum, quod infer-

tur absque prævia injuria justum non est (§. 618.), consequenter injustum. Quamobrem si ei, qui bellum suscipit, rationes non sint aliæ, quam suasoria, bellum injustum est.

Hoc adeo evidens est, ut rationes justificas præterere soleant, qui nonnisi suasoriis ad bellum suscipiendum impelluntur. Nemo enim videri vult injustus, quamvis sit, nisi omnem pudorem exuerit, aut vana gloria obcecata possideat mentem, quæ pudori locum non relinquit. Si rationes justificæ adint, suasoria hunc habere debent usum, ut constet, utrum

consultius sit jure tuo uti, quam non uti, ne bellum suscipias, cujus postea poeniteat, eventu votis non respondente. Quamvis enim eventus vix unquam certus esse possit, cum tamen habere debet probabilitatis gradum, ut cum excusatione errare possis. Sed de his agendum in philosophia morali & civili.

§. 623.

Si rationes equidem justificæ non desunt, bellum tamen magis suscipitur propter suasorias, quam justificas; id quidem injustum in se non est, qui tamen bellum gerit peccat. Quoniam enim rationes justificæ desumuntur a jure ad bellum in dato casu nobis competente (§. 621.); si rationes justificæ non desunt, belli causam justam habemus, consequenter id in se non injustum est (§. 1110. part. 1. Jur. nat.). Quod erat unum.

De bello: quod geritur propter rationes suasorias, etiam si non desint justificæ.

Enimvero si qui bellum gerit, id magis suscipit propter rationes suasorias, quam justificas; bellum suscipere religioni sibi minime duceret, etiam si aliæ, quam suasoria non adessent, consequenter habet animum suscipiendi bellum propter solas rationes suasorias. Quoniam itaque bellum injustum est, quod propter rationes suasorias solas suscipitur (§. 622.); si rationes justificæ equidem non desunt, bellum tamen magis suscipitur propter suasorias, quam justificas, qui hoc facit habet animum bellum injustum gerendi: quod cum sit contra jus naturæ (§. 1111. part. 1. Jur. nat.), utique peccat (§. 440. part. 1. Phil. præf. univ.). Quod erat alterum.

Bellum non modo jure, sed pura etiam mente gerendum: id quod maxime convenit ætionum rectitudini, ad quam nos obligat lex naturæ (§. 139. part. 1. Phil. præf. univ.). Si quis propter rationes suasorias bellum suscipit, etiam si non desint justificæ; justificis non utitur nisi tanquam prætextu, quia non vult videri injustus, etiam si religioni sibi minime ducat esse se injustum. Quamobrem si animum spectes,

nulla inter ipsum & eum, qui sub prætextu causæ justæ belli propter rationes saltem suasorias bellum gerit. Atque hinc facile prævidere datur, qua religione bellum sit gesturus, nimirum quicquid factururus, non aliunde, quam ex utilitate sua determinaturus. Virtutum, quo bellum inchoatur, durat etiam in effectu. Quid enim justum sperandum ab eo, qui cum justitiam saltem simulet revera eandem contemnit?

§. 624.

Rationes quasi justificæ dicuntur, quæ si rite expendantur a jure alienæ deprehenduntur.

Rationes quasi justificæ quarum sunt.

Nimirum quod pro justa causa belli venditur, minime justa est, sed potius injusta. Quamobrem cum constet, quænam sit justa belli cau-

sa inter Gentes (§. 617.); haud difficulter patet, quomodo rationes quasi justificæ sint expendendæ, ne species imponat incautis.

§. 625.

Quoniam rationes quasi justificæ a jure ad bellum procul remotæ sunt (§. 624.), qui tales allegat, rationes justificas revera nullas habet, & per consequens rationes quasi justificæ tantummodo prætextus sunt, cumque ideo bellum tantummodo suscipiatur ob rationes suasorias, bellum, quod ob rationes quasi justificas inferitur, injustum est, immo etsi quasi justificæ per errorem habeantur pro justificis, cum tamen justa belli causa delit, bellum adhuc injustum erit.

Quis sit usus rationum quasi justificarum, quæ sunt bellum ob eas susceptum,

Equi.

Equidem haud raro causæ justificæ a bellantibus asseruntur, non tamen alio fine id fieri solet, quam ut jure arma sumere videantur, cum jus parum curent. Quamobrem *Plurarchus*: plerisque Reges, ait, duobus nominibus pacis & belli tanquam nummis uti, non ad id, quod justum est, sed ad id, quod expedit. Qui rationibus quasi justificis utuntur, justificas re-

vera plane non curant; sed suasorias; quibus unice ad bellum suscipiendum impelluntur, quasi justificis saltem occultare solent. Id in summa fortuna æquius existimant, quod validius; cum *Spinosa* sentientes, jus naturæ, non esse aliud quam potentiam naturæ, ita ut tantumdem liceat, quantum quis potest.

De iis qui nec justificis, nec suasoriis rationibus ad bella moventur.

§. 626.

Qui nec rationibus justificis, nec suasoriis moti in bella feruntur; eorum bellum non modo injustum est, verum etiam humanum modum excedit. Cum enim rationes justificæ desumantur ex jure ad bellum (§. 621.); iis deficientibus, nulla adest justa belli causa, quæ bellum faciat licitum (§. 1110. 1111. part. 1. *Jur. nat.*), ut jure geri posset (§. 170. part. 1. *Phil. pract. univ.*). Quamobrem cum injustum sit bellum; cujus nulla causa justa est (§. 1110. part. 1. *Jur. nat.*). Qui nullis rationibus justificis moti in bellum feruntur, eorum bellum injustum est. *Quod erat unum.*

Enimvero si nec rationes suasoriæ adsint, nec bellum inferitur, quod utile videatur arma sumi (§. 621.). Quoniam tamen id, quod appetimus, nobis repræsentare debemus tanquam bonum (§. 892. 893. *Psych. Empir.*); qui nec justificis, nec suasoriis rationibus moti in bellum feruntur, bellum in se spectatum sibi tanquam bonum repræsentare debent, consequenter notione boni erronea imbuti ex eo voluptatem percipere (§. 561. *Psych. empir.*), ac per consequens cædes hominum atque laniationes & vastationes rerum, quæ sunt hominum innocentium, eisdem delectant. Quoniam igitur nihil magis adversatur amoris universali hominum erga homines (§. 633. *Psych. empir.*), quam lex naturæ urget (§. 619. part. 1. *Jur. nat.*), quam istiusmodi delectatio, cumque charitas omnia officia hominis erga alios complectatur (§. 654. part. 1. *Jur. nat.*), cujus fons amor est (§. 617. 620. part. 1. *Jur. nat.*), ea nulli officio erga humanum genus locum relinquit; bellum utique eorum, qui nec rationibus justificis, nec suasoriis moti, consequenter belli per se avidi in bella feruntur, humanum modum excedit. *Quod erat alterum.*

Nocere alteri commodi sui causa naturæ hominis repugnat. Nocere igitur multis innocentibus absque ulla commodi sui causa, quod nocuum per se delectat, tantæ omnino immanitatis est, quæ humanitatem omnem repel-

lit. Hominem profus exiit, qui animi causa malus est, nec in latrone major concipi potest malitia, quam si ex sævitia in innocentes, a qua nihil lucri sperare potest, voluptatem percipit.

§. 627.

De jure belli in eos, qui nullis rationibus justificis & suasoriis in bella feruntur.

Quoniam eorum bellum, qui nec rationibus justificis, nec suasoriis moti in bella feruntur, humanum modum excedit (§. 626.), consequenter istiusmodi belligeratores, quos bellum per se delectat, Gentes quascunque lædere animi saltem gratia nulli dubitant, obligationem naturalem, qua aliis Gentibus tenentur (§. 173.), plane contemnentes, universis autem Gentibus jus cogendi singulas competit, si obligationi suæ satisfacere nolint (§. 13.); *Qui nec rationibus justificis, nec suasoriis in bella feruntur, bellorum per se avidi, in eos Gentibus omnibus promiscue jus belli competit* (§. 159. part. 1. *Phil. pract. univ.* & §. 1103. part. 1. *Jur. nat.*).

Gentes omnes in civitatem maximam coegit ipsa natura (§. 8. 9.), non alio fine, quam quo civitates particulares constitutæ (§. 8.). Quamobrem civitatis quoque hujus maximæ finis quidam est securitatis Gentium universarum. Qui bellorum per se avidi sunt, securitatem hanc tollunt (§. 12. part. 3. *Jur. nat.*); quem tueri

cum Gentium omnium intersit, atque omnibus liceat (§. 273.), justa quoque sunt arma, quæ in istiusmodi monstrum humani generis sumuntur a Gentibus quibuscunque. Cum bellum proprie loquendo non geratur nisi ab iis, qui jus suum vi persequuntur adversus alterum (§. 1102. part. 1. *Jur. nat.*); qui bellum per se

appetunt, illi bellum gerere dicendi non sunt, sed atrocitiam exercent, latronibus comparandi, quorum malitia ad summum gradum pertingit. Quamobrem universis quoque Gentibus competit Jus puniendi & hoc jure e medio tollendi fera ista generis humani monstra, consequenter iis Jus est ad bellum punitivum (§. 616.). Nihil a nobis dicitur, quod non antiquissimis

temporibus agnatum atque dictum fuerit ab aliis. Sed repetere nolumus, quæ apud Grotium l. 3. c. 22. §. 2. & segg. & commentatores eius legi possunt. Et sane nihil tam duriter dictum in illos videri potest, quod non ex vero dicatur, qui totius generis humani hostes manifesto se produnt.

§. 628.

Rationes suasoriae belli æquæ sunt, quæ a fine civitatis desumuntur, seu communi civium bono, si justificis accedunt: iniquæ autem, quæ aliunde petuntur. Et enim Gentes se statumque suum perficere debent (§. 35.), consequenter operam dare, ut finem civitatis consequantur (§. 29.). Quoniam tamen finis liciti consequendi causa non utendum est mediis illicitis (§. 154. part. 7. Jur. nat.), quando autem rationes justificæ adsunt, bellum licitum est (§. 621.), consequenter bellum sit medium licitum consequendi id, quod rationes suasoriæ insinuant, si rationes suasoriæ, quæ justificis accedunt, a fine civitatis, seu communi civium bono (§. 9. 13. part. 8. Jur. nat.), desumuntur; æquæ sunt (§. 240. part. 1. Phil. pract. univ.). Quod erat unum.

De rationibus suasoriis æquis & iniquis.

Quodsi vero rationes suasoriæ nullum respectum habeant ad finem civitatis, ex quo metiendum est omne jus Gentis & per consequens Rectoris civitatis (§. 30. part. 8. Jur. nat.), veluti ab ostentatione virium, divitiis acquirendis, imperii limitibus propagandis, vindicta & quæ sunt plura hujusmodi, quæ officii lege naturali præscriptis parum conveniunt; quin eadem vitiosæ sint dubitandum non est (§. 322. part. 1. Phil. pract. univ.). Quod erat alterum.

Supponitur hic, bellum suscipi propter rationes justificas & suasorias conjunctum, ita ut propter neutras solas susciperetur. Rationes suasoriæ insinuare debent, num e re civitatis sit bellum suscipere (§. 621.), ac ideo ad rationem status referendæ, minime autem attendendæ sunt, quas affectus exorbitantes suggerunt. Hisce enim si moveatur voluntas, actus in se justus labe quadam contaminatur, minime autem belli justitia corrigit vitium, quod in se vitiosus inhæret. Monuimus jam superius (not. §. 623.), bellum ut geratur non sine justitia minime sufficere, sed gerendum quoque

esse mente pura. Quamobrem cavendum etiam est, ne in expendendis rationibus suasoriis quicquam admittatur vitiosum. Prudentiæ est ad rationes suasorias animum attendere (§. 257. part. 1. Jur. nat.); ab ea autem alienum esse debet, quicquid vitiosum est. Nema reprehendat nimiam scrupulositatem, quæ parum conveniat Rectoribus civitatis: observavimus enim jam ante (not. §. 623.), sine ista mentis puritate non posse concipi rectitudinem actionum, ad quam Rectores civitatis perinde obligantur ac homines privati.

§. 629.

Bellum defensivum justum est, quo quis se defendit adversus eum, qui bellum iniustum inferit: iniustum vero est defensivum si offensivum fuerit justum. Qui enim bellum iniustum inferit, ei justa belli causa nulla est (§. 1110. part. 1. Jur. nat.), consequenter cum per bellum vis inferatur alteri (§. 1102. part. 1. Jur. nat.), vi iniusta alterum adoritur & res ipsius impetit, consequenter lædere (§. 669. part. 1. Jur. nat.), ac ideo ipsi injuriam facere conatur (§. 919. 859. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum injuria faciendæ sit justa belli causa (§. 617.), & bellum defensivum sit, quo quis se defendit adversus eum, qui ipsi bellum inferit (§. 615.); bellum defensivum justum est, quo quis se defendit adversus eum, qui bellum iniustum inferit. Quod erat unum.

Quando bellum defensivum sit justum, & quando do iniustum.

Enimvero qui bellum justum inferit, is alterum adigere vult, ut vel injuriam factam sibi repararet, quod suum est, aut quod sibi debetur redditurus, aut de injuria irreparabili satisfaciat (§. 619.), consequenter ut jus suum sibi tribuat (§. 921. part. 1. Jur. nat.), vel ut pœnam det. Quamobrem cum is, cui

Wolfsi Jas Gentium.

F f

bellum

bellum infertur, alteri jus suum tribuere debeat (§. 264.) & ad pœnam patientum obligetur (§. 1071. part. 1. Jur. nat.), nulla ipsi fit injuria (§. 859. part. 1. Jur. nat.). Quoniam itaque bellum justum non est, cujus causa injuria non est (§. 617.); bellum quoque defensivum justum non est, si bellum offensivum fuerit justum. *Quod erat alterum.*

Defensio revera non est, si quis sese opponit vi juxta, cum qui vim justam infert alterum minime lædat (§. 972. p. 1. Jur. nat.). Quamobrem qui bello justo sese opponit, ejus bellum revera defensivum non est. Cujus arma justa sunt, is jure suo utitur, nec alteri injuriam facit (§. 575. part. 1. Jur. nat.); at qui in eum vicissim movet arma, is hoc facit contra jus alterius, ac per consequens eidem injuriam facit, ut bellum, quod initio erat offensivum, revera abeat in defensivum (§. 615.). Nemo defensionem dicit, si quis se opponit executioni sententiæ judicis, cujus vis justa est, nec qui vim adhibet ad avertendam pœnam. Non magis igitur defensio dici potest, quando quis resistit bellum justum inferenti. Quoniam tamen in notione belli plerumque non spectatur moralitas, nec de ea semper in vulgus constat; ideo bellum defensivum dicitur promiscue, quo quis resistit bellum sibi inferenti, sive is hoc jure faciat, sive injuria (§. 615.), & propterea

quoque se defendere dicitur, qui bellum justum inferenti resistit. Nimirum qui injuriam alteri lædit, eam reparare aut de irreparabili satisfacere debet, ut is vi jus suum persequi non habeat opus. Ubi vero bello causam dedit, antequam aperto Marte congregiatur, æquas offerre debet conditiones, ut pax conservetur. Nihil a nobis dici, quod sit a veritate alienum, nemo in dubium vocabit, cui Jus naturæ fuerit perspicuum, consequenter nec negare poterit, ad ea obligari Genes & qui earum jus habent Rectores civitatis: alia vero quaestio est, num hoc ipsis persuleris, & ex animo eorum eradicaveris præjudicia, quibus occæcati de jure suo aliter statuunt, quam debent. Certum tamen est, genus humanum tum demum fore felix, si Rectores civitatis ea, ad quæ obligantur, intus perspicere, ac obligationi suæ ex arte satisfacere, nec de jure suo per errorem statuerent.

§. 630.

Quandobellum offensivum licitum est, si jus tuum fuerit certum, nec aliter nisi vi armorum licitum id consequi possis, aut si de injuria irreparabili manifesta alter satisfacere nolit, nec satisfactionem aliter, quam vi armorum obtinere possis. Etenim Gentium unicuique competit jus adversus alteram jus suum vi persequendi, si id tribuere non vult (§. 271.), & jus puniendi alteram, quæ ipsam lædit (§. 272.). Quoniam tamen a bello abstinendum, si alio modo alterum permovere possis, ut jus tuum tibi tribuat (§. 117. part. 1. Jur. nat.), & justa belli causa demum adest, si repressaliæ & androephtæ locum habeant (§. 606.); aut si de pœna præstanda conveniri aut ea alio modo capi non possit (§. 582.); jure isto non ante uti licet, quam si non aliter, quam vi armorum consequi possis, ut tibi jus tuum tribuatur, vel de injuria irreparabili satisfiat. Quoniam vero bellum offensivum est, quod infertur alteri de eo non cogitanti, seu quo quis vi armorum adoritur alterum (§. 615.); bellum offensivum licitum est, si jus tuum fuerit certum, nec aliter nisi vi armorum id consequi possis, aut si de injuria irreparabili manifesta alter satisfacere nolit, nec tu satisfactionem aliter quam vi armorum obtinere possis.

Duo sunt, quæ ad justitiam belli offensivi requiruntur, nimirum ut tibi jus sit ad quiddam, quod ab altero præstari debet, & ut id aliter quam vi armorum obtinere non possis. Primum parit jus belli, alterum vero licitum efficit, ut jure summo utaris. Sane qui nondum tentatis mediis lenioribus in arma ruunt, rationibus suavoris ad bellum suscipiendum magis impelluntur, quam ut jus suum consequi studeant, & rationes justitias saltem prætexunt: in eo autem peccari, supra jam demonstravimus (§. 623.). Qui rationibus suavoris ad bellum suscipiendum impelluntur, avidi arripiunt occasionem, qua jure suo alteri bellum inferre

possunt; quamvis si rigorose dicendum; quod verum est, jus demum bellandi competat, ubi aliter consequi id non potes, ad quod jus belli dat lex naturæ. Cum bello nihil sit magis infestum generi humano; non existimandum est, in elargiendo jure belli naturam esse prodigam. Violento huic remedio locum non facit nisi extrema necessitas. Qui aliter sentiunt, jus in licentiam vertunt, quasi de usu mediocum coactivorum pro lubito suo statuere liceat, nec lex naturæ etiam eundem regat, sicuti ceteras actiones hominum omnes. Jus belli ob injuriam factam tribuit lex naturæ, sed ita, ut eodem non utaris, nisi ubi aliter ea reparari, aut de

irreparabili aliter satisfieri nequit. Atque ita demum sibi metipsis constat, ne, dum officia & singulis hominibus & universis Gentibus prescribit, ea permittat, quæ cum iis consistere minime possunt. In Jure naturæ una datur consonantia, nec eidem conveniunt, quæ sibi mutuo contrariantur. Lex naturæ intendit fe-

licitatem uti singulorum hominum (§. 396. p. 1. *Phil. pract. univ.*); ita etiam Gentium (§. 4. 5. *part. 8. Jur. nat.*). Quamobrem permittere nequit, quod felicitati humani generis maxime adversatur, ac ideo tum demum permittit bellum, ubi sua culpa homines sese infelices reddunt. Arctissimos itaque belli constituit limites.

§. 631.

Bellum offensivum licitum est, si in causa dubia Gens altera aliter quam vi armorum ad transactionem permoveri nequit. Etenim si in causa dubia Gens una acceptare nolit colloquium amicabile compositionis, vel transactionis causa, nec compromissum in arbitros, consequenter etiam si æquas condiciones sibi oblatas acceptare recuset; jus belli in acceptare nolentem eidem competit, quo ea ad transactionem vi armorum adigatur (§. 572.). Bellum igitur, cum tunc jure inferatur, sit autem offensivum (§. 615.); bellum offensivum licitum est, si in causa dubia Gens altera aliter quam vi armorum ad transactionem permoveri nequit.

Quando in causa dubia,

Relegenda hic sunt, tum quæ superius (§. 572. & 599.) demonstravimus, tum quæ ibidem annotavimus: imprimis autem ea probe perpendenda sunt, quæ de jure Gentium voluntario dicta sunt (§. 574.), quatenus inter Gentes permittuntur, ut a rigore Juris naturæ tantisper recedatur, ne contradictionem fingant

qui de re nondum satis inspecta judicium deproperare solent, ubi nulla adest. Equidem fieri potest ac forte plerumque contingit, ut neutra pars de causa dubia transigere velit; non tamen propterea recte facit is, penes quem jus est, cum saltem desit ea mentis puritas, quæ etiam bellum geri debet (§. 623.).

§. 632.

Causam controversam vi armorum decidere velle naturaliter non licet, seu bellum naturaliter illicitum est, quod juris controversi decidendi causa suscipitur. Etenim cum Gentes spectandæ sint tanquam personæ singulares (§. 2.); si vero duo inter se conveniunt, ut per victoriam res controversa decidatur, duellum sit (§. 1090. *part. 5. Jur. nat.*); si Gentes causam controversam vi armorum decidere volunt, seu juris controversi decidendi causa bellum suscipiunt, bellum duello æquiparatur. Quoniam itaque duellum naturaliter illicitum (§. 1091. *part. 5. Jur. nat.*); bellum quoque naturaliter illicitum est, quod juris controversi decidendi causa suscipitur, adeoque causam controversam vi armorum decidere velle naturaliter illicitum.

An vi armorum decidere licet causam controversam.

Ex jure belli privati statuendum esse de jure belli publici, jam supra inculcavimus (not. §. 608.). Duellum omnino bellum est (not. §. 1090. *part. 5. Jur. natur.*), idque privatum (§. 608.). Quamobrem in quo casu duellum illicitum, in eo quoque bellum publicum illicitum. Quemadmodum duellum non est modus aptus ad controversiam privatorum decidendam (§. 1092. p. 5. *Jur. nat.*); ita nec bellum modus aptus est ad decidendam controversiam Gentium. Cum prius nemo facile in dubium hodie revocet (not. §. cit.) ; mirum videri poterat, a plerisque bellum haberi pro modo decidendi controversias inter Gentes, cum tamen nemini in causa dubia jus belli per se competat (§. 1100. *part. 5. Jur. nat.*), & bello lacessere alterum illicitum sit, ut vi armorum extorqueas, quod præterit (§. 1101. *part. 5. Jur. nat.*). Ex eo, quod Gentes non habeant iudicem, minime sequitur, per ultimam de-

num victoriam decidi, quis nocens sit. Ex eo enim, quod Gentes iudicem non habeant, saltem sequitur, permittendum esse, ut quilibet sit iudex in propria causa. Uterque igitur belligerantium sumit, jus sibi competere, ab altero autem negari. Quamobrem quando in arma venit, uterque belligerantium vi adigere intendit partem sibi adversam ad jus suum tribuendum, aut, si id obtinere non possit, saltem in consentiendum in condiciones, in quas in angustias minime reductus non consentiret. Atque ea de causa victoria ultima, qua finis bello imponitur, nondum pro decisa habetur controversia, quæ bello causam dedit, sed transigendo demum eadem pax pangitur. Vix igitur continget, ut bellum Gentium duello æquiparetur, quod ex pacto decidendi juris controversi causa suscipitur (§. 1090. *part. 5. Jur. natur.*). Quod si Gentes omnes erroneam hanc forent opinionem, quod

quod controversiæ suæ vi armorum sint decidendæ, jus hoc non foret naturale, quo Gentes inter se uti debent, sed voluntarium, quale *Grotius* tacito quodam Gentium consensu introductum sumit, & rectius ad consuetudinarium referretur (§. 24.). Tunc vero victoris foret res controversa, nec demum de pacis conditionibus pactio fieret. Contrarium cum obtineat, abunde patet, bellum non haberi pro medio decidendi, sed finiendi controversiam, nec a victore jus in eo, de quo convenitur, acquiri vi armorum, sed ex pacto pacis. Periculosa est ac Gentibus infesta hæc sententia, judicem communem non habentibus competere jus vi armorum controversiam decidendi, quæ bellandi licentiam parit, & animos Rectorum civitatis ab eo avertit, quod immutabilis illa naturæ lex, quæ salutem Gentium consultat, præscribit, quemadmodum ex anterioribus patet. Error autem inde manare

videtur, quod judicia præponantur bello. ac quæ hinc porro inferatur, ubi judicia cessant; ibi bello locum esse, ac ideo victoria sententiæ judicis perperam æquiparetur, quasi status naturalis non sit prior civili, nec in naturali dentur modi componendi controversias a bello diversi, quos lex naturæ Gentibus quoque præscribit (§. 4.), ita ut bellum saltem sit medium adigendi partem refractariam ad satisfactionem, quemadmodum satis superque apparet ex iis, quæ a nobis demonstrata sunt. Ceterum cum in istiusmodi errores facile incidamus, nisi jus naturæ in systema veri nominis redactum animo comprehenderimus; hinc elucescit necessitas id faciendi, atque ea causa nos impulit, ut systema istiusmodi conderemus. Neque ulli dubitamus fore, ut hisce perspiculis ad juti veritatem intime perspiciant.

§. 633.

An bellum ex utraque parte justum esse possit.

Bellum ex utraque parte justum esse nequit. Etenim justa belli causa non est nisi injuria facta, vel facienda (§. 617.). Quamobrem justa belli causa non nisi huic est, cui ab altera parte injuria facta, vel cui pars altera injuriam facere intendit. Quoniam itaque bellum justum non est, nisi cujus causa justa est (§. 1109. *part. 1. Jur. nat.*); bellum justum non est nisi ex parte ejus, cui altera vel injuriam fecit, vel facere conatur, consequenter ex utraque parte justum esse nequit.

Quemadmodum inter eos, qui disputant de veritate propositionis, veritas stare nequit nisi ex parte una, cum fieri minime possit, ut sententiæ contrariæ, vel contradictoriæ sint simul veræ, vel falsæ; ita quoque fieri nequit, ut,

si duo de jure vel injuria contendunt, vera sit utriusque sententia, uno affirmante, quod negat alter. Justitia igitur belli non nisi peccatum est, cujus vera est sententia.

§. 634.

Quod ex parte una semper sit injustum.

Quoniam bellum ex utraque parte justum esse nequit (§. 633.); *quacunque demum de causa bellum geratur, non nisi partis unius arma justa sunt, alterius vero injusta, etiamsi contingat, utrumque belligerantium putare, se justam fovere causam.*

Quamvis uterque belligerantium putet, se justam fovere causam, non tamen propterea utriusque judicium verum est; sed verum non est nisi unius, ac ideo alterius necessario falsum. Id ubi contingit, uterque bonas quidem fide agit; non tamen juste, cum juste agere nequeat nisi is, qui jure agit. Ac ideo in causa dubia jus ad bellum inferendum non nasci ostendimus ex injuria partis alterius, quoniam hæc manifesta non est, sed ex rejectione modorum, quos ad componendum controversias præscribit lex naturæ, nec tum belli jus dari ad obtinendum id, de quo controversatur, sed transactionem, ut per eam controversia componatur (§. 572.). Monuimus jam ante, victoriam perperam æquiparari sententiæ judicis, quæ victum nocentem declarat (*not. §. 631.*). Quod enim fallat opinio eorum, qui existimant,

victum judicio Dei per ultimam victoriam reum fieri, alias jam docuimus (*not. §. 1091. part. 5. Jur. natur.*). Quodsi ergo via demonstrationis detegi minime possit, ex qua parte bellum sit justum, sive ob ignorantiam juris naturæ, seu certæ scientiæ defectum, sive ob factorum insufficientem notitiam, aut falsam interpretationem; suspensum de justitia belli manet judicium etiam post ultimam victoriam, nec eventus belli effectum alium habet, quam ut transigendo per pacem controversiæ indecisæ finis imponatur, ex qua jus acquiritur ad id, de quo conventum est, si vel maxime antea nullum jus ad idem victori competeat. *Grotius* lib. 2. cap. 22. §. 13. definiturus hanc questionem, an bellum utrinque justum esse possit, varias acceptiones vocis justii distinguit; sed distinctiones istæ ad Jus naturæ & Gentium

tium minime pettinent, cum in eo fixæ retinendæ sint terminorum significaciones, quas in definitionibus iisdem vindicavimus, & secundum easdem enuucianda sint iudicia .

§. 635.

Qui ob ignorantiam vel errorem invincibilem putat, se justam belli causam habere, cum non habet; si iniustitia belli imputari nequit. Patet hoc ex eo per consequentiam immediatam, quod in genere ignorantia (§. 550. part. 1. Phil. pract. univ.) & error invincibilis imputari nequeat (§. 552. part. 1. Phil. pract. univ.).

An ignorantia vel error invincibilis de iustitia belli imputari possit.

§. 636.

Bellum punitivum licitum non est nisi ei, qui injuriam irreparabilem accepit, nec ut sibi de eadem satisfiat alio modo obtinere potest. Jus enim belli non habet nisi is, cui injuria facta est (§. 617.). Quamobrem cum bello punitivo pœna sumatur ab altero (§. 616.), ad pœnam autem exigendam nobis jus sit, ut lædentem adigamus, ne in posterum denuo lædat, & præcaveamus, ne exemplum ejus secuti nos, vel ipse etiam alios lædere audeat (§. 1058. 1062. part. 1. Jur. nat.); bellum punitivum licitum esse nequit nisi ei, qui injuriam irreparabilem accepit. Enimvero bellum punitivum est bellum offensivum (§. 616.). Quamobrem cum bellum offensivum ob injuriam irreparabilem tum demum licitum sit, si de ea satisfactio non aliter quam vi armorum obtineri possit (§. 630.), bellum punitivum licitum non est, nisi ei, qui injuriam irreparabilem accepit, nec ut sibi de eadem satisfiat, aliter obtinere potest.

Quando bellum punitivum sit licitum.

Ut bellum punitivum sit licitum, necesse est, ut injuria tibi facta fuerit ab eo, cui infertur. Eodem enim consulitur securitati in posterum, ut sis tutus ab injuria aliorum: id quod maxime convenit fini civitatis (§. 12. 13. p. 8. Jur. nat.), ut dubitari nequeat, Genti quoque competere jus puniendi Gentem, ut tam proprie, quam communi Gentium securitati consulatur - Frustra lex naturæ læsionem Gentibus prohiberet, (§. 173.), si Genti impune Gentem lædere liceret. Ex obligatione igitur Gentis non lædendi nascitur læsæ jus puniendi. Satisfactio de injuria irreparabili pœna est, & de ea tibi satisfactum, si satis prospectum sit securitati futuræ. Quamobrem cum pœna gravior illicita sit, ubi levior sufficit (§. 1065. part. 1. Jur. nat.); nec bellum publicum licitum est, nisi ubi aliter de injuria irreparabili satisfactio obtineri nequit. Duplex est belli puniivi finis, unus punientem, alter reliquas Gentes respicit. Neque enim eodem saltē in-

tenditur, ne in posterum denuo injuriam tibi faciat, qui punitur, verum etiam ne aliis injuriam facere audeat. Ex pœna enim, quam patitur, discere debet, quod alteri injuriam faciens sibi male consulat. Nihil hic de Gentibus dicitur, quod non valeat de singulis in statu naturali, & in civitate de judiciis, prout manifestum est iis, qui omnem Juris naturæ doctrinam iusto ordine, quem in systemate nostro observavimus, animo comprehenderunt. Quodsi ergo quis in hisce adhuc hæsitet, is ea in primis relegat, quæ de jure puniendi in parte prima Juris naturæ demonstravimus & in parte octava de jure puniendi in civitate inde deduximus. Ita nimirum clarissime perspicit, de statu naturali non esse statuendum ex civili, sed vice versa de civili ex naturali, ac per consequens jus belli Gentium independentè a statu civili esse dijudicandum, prout jam antea docuimus (not. §. 632.).

§. 637.

Quoniam bellum punitivum licitum non est nisi ei, qui injuriam irreparabilem ab alio accepit (§. 636.); bellum punitivum non est in Gentem, propterea quod sceleratissima est, seu jus natura immaniter violat, aut in Deum delinquit.

An Gens ab alia puniri possit ob scelera & delictum in Deum.

Contrariam sententiam defendit Grotius l: 2. c. 20. §. 40. & seqq. Error autem inde fuit, quod sibi persuadeat, malum in se tale esse, ut puniri saltē possit, jus vero puniendi competere ei, qui non æque nocens est. Vide l. cit. §. 3. At cum rationem naturalem hujus juris ipse reperire nullam potuerit, quæ satisfaceret; sateri cogitur, per naturam determi-

natum non esse, cui jus hoc debeatur, nisi quod satis indicet natura convenientissimum esse, ut id fiat ab eo, qui superior est, non tamen ut omnino hoc demonstret esse necessarium, nisi vox superioris eo sumatur sensu, ut is, qui male egit, eo ipso quovis alio inferiori censetur se fecisse. Ecquis non videt errorem de malo in se punibili in eas angustias rede-

redegisse *Grotium*, ut quomodo se extricare debeat reperire nequeat? Jus puniendi in civitate est competit superiori, non tamen ex superioritate originem suam deducit; sed non aliam ob rationem eidem competit, quam quia jus puniendi privatorum in ipsum translatum & potestas legislativa effectum habere nequit sine jure puniendi, cum civilis obligatio metu pœnarum introducat. Justum bellum in eos esse *Grotius* pronunciat §. 40. num. 2. qui in parentes impii sunt, qui humanam carnem epulantur, qui piraticam exercent. Sed miscet ea, quæ cum injuria in alios conjuncta sunt cum hisce, quibus injuria nulla aliis inferitur. Nobis hic de his fermo est, non de illis: videbimus enim postea, quantum liceat Genti ob injuriam tertio factam Gentem punire, a qua ipsamet læsa minime fuit. Missa vero erronea ista sententia de bello punitivo licito in Gentem sceleratam & in Deum impiam, cautionibus istis opus non habemus, quas *Grotius* §. 41. & seqq. dare coactus fuit, ut absurdas consequentias declinaret, nec bellum punitivum in bellandi licentiam converteret. Equidem negari non potest, in historia antiqua occurrere exempla belli punitivi in Gentes, quæ Gentes alias minime læserant, sed vel jus naturæ in se violabant, vel moribus utebantur ab aliis Gen-

tibus parum probatis, veluti carne canina vescentes & mortuos cremantes, non humanes, qualia recensent *Grotius*, & commentatores a nobis non repetenda; non tamen ex factis Gentium statuendum de jure, sed de factis potius illarum ex jure. Non ignotum est, apud vetustissimas Gentes, est non essent incuitæ, multos in Jure naturæ obtinuisse errores, inter quos etiam referendus est in jure puniendi admittus. Præterea vix est, quod dubitemus prætextum a jure puniendi sumissee eos, quibus justa causa belli non erat. Quod vero delicta in Deum commissa attinet, nulla datur ratio naturalis, per quam appareat, jus injuriam in Deum a Gente commissam vindicandi competere Genti. Et si tale jus admittatur, inde non aliud sequetur quam mutus bellorum licentia. Deus simmetiple sufficit ad vindicandam injuriam sibi factam, nec in eo indiget auxilio humano. Conferenda hic sunt, quæ supra de jure Gentium circa religionem ostendimus & annotavimus (§. 259. & seqq.). Ceteram cum nullum jus puniendi delicta in Deum Gentibus competat, nec opus est, ut cum *Grotio* loc. cit. §. 45. anxie disquiramus, quinam errores de Deo & quantum facta hominum pro injuriis in Deum habenda sint.

§. 638.

Atheismus, Deismus, idololatria sit belli punitivi iustitiam.

Similiter quia bellum punitivum licitum non est nisi ei, qui injuriam irreparabilem accepit (§. 636.); nulli quoque Genti bellum punitivum licitum est in aliam, quia atheismus, vel Deismus proficitur, aut idololatria est.

Ob atheismum & deismum nemo puniri potest in Rep. (§. 645. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem si vel maxime concedas, Genti competere jus puniendi alteram ob facta, ex quibus nulla in ipsam injuria redundat; atheismus & Deismus non foret causa justa belli punitivi. Et quoniam cultus idololatriæ ab erroribus, quæ de Deo foventur, derivatur, ob errores autem nemo puniri potest (§. 644. part. 8. Jur. nat.); de idololatria idem prout tenendum. Pœna in Gentem a vera religione alienam ob non aliud intendi poterat, quam ut Gens religionem punientis in Repub. sua introduceret. Id vero illicitum esse, ut Gens una alteram vi adigat ad religionem suam in Rep. sua intro-

ducendam, supra jam demonstravimus (§. 259). Vide, quæ superius annotavimus (not. §. 261.). Gentibus non aliud competit jus, quam quod vel singulis natura tribuunt, vel quod sub imperio civili, quod ex confociatione originem ducit & ex fine civitatis merendum (§. 30. p. 2. Jur. nat.), tanquam pars potentialis continetur. Cumque Rectores civitatis non habeant jus aliud, nisi quod originarie populi est (§. 34. 42. part. 8. Jur. nat.); nec Rectores civitatis aliud præterea jus competere potest. Ex neutro autem jure deduci potest jus puniendi Gentem ob atheismum, Deismum vel idololatriam.

§. 639.

Quamobrem si vi armorum repetit, quod vi injusta sibi ablatum fuit, bellum offensivum simul & vindicativum, & punitivum est.

Si quis vi armorum repetit, quod vi injusta sibi ablatum fuit, bellum offensivum simul & vindicativum, & punitivum est. Idem dicendum de bello, quod immul vindicatur, ut damnum per injuriam datum resarciatur. Etenim si cui vi injusta quod suum est fuerit ablatum, qui injuriam fecit prædo est (§. 505. 506. part. 2. Jur. nat.). Enimvero domino non modo competit jus prædonem vi adigendi, ut rem sibi ablatam restituat (§. 542. part. 2. Jur. nat.), verum etiam puniendi (§. 551. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem si eidem bellum inferat vi armorum suum recuperaturus, cum bellum vindicativum sit, quo id quod nostrum est consequi studemus (§. 620.), punitivum autem, quo pœna sumitur ab eo, qui infer-

infertur (§. 616.); bellum, quod offensivum esse constat (§. 615.), simul & vindicativum, & punitivum est. *Quod erat unum.*

Quodsi bellum inferatur eo fine, ut damnum datum resarciatur; inferens id agit, ut id consequatur, quod sibi debetur (§. 572. 580. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem cum bellum vindicativum sit, quo id, quod nobis debetur, consequi studemus (§. 620.); bellum offensivum hoc respectu vindicativum est. Enimvero quoniam damnum per injuriam datum, *per hypoth.* homini autem, consequenter etiam Genti (§. 3.), natura competit jus puniendi eum, qui ipsi injuriam fecit (§. 549. part. 2. Jur. nat.); & bellum punitivum est, quo poena sumitur ab altero (§. 616.); hoc respectu bellum, quod infertur eo fine, ut damnum datum per injuriam resarciatur, punitivum est. Patet itaque, si bellum infertur eo fine, ut damnum per injuriam datum resarciatur, id simul & vindicativum, & punitivum esse. *Quod erat alterum.*

Quemadmodum uno actu & domino res sua rapta fuit, & injuria irreparabilis facta, quatenus factum infatum fieri nequit; ita etiam uno actu belli & res sua repetatur, & qui injuriam fecit punitur. Interest autem, ut bellum offensivum, in quo simul insunt vindicativum

& punitivum, ab eo distinguatur, qui unius saltem est speciei. Plus enim in illo, quam in hoc licet, prouti ex sequentibus elucescet. Idem valet in casu altero quo damnum per injuriam datum.

§. 640.

Potentia crescens vicinæ Gentis & metus ex vicina potentia non est justa belli causa. Etenim Gentes pro virili studere debent, ut sint potentes (§. 70.), modo non utantur mediis illicitis (§. 72.). Quamobrem si licitis mediis potentiam suam augeant, cum jure suo utantur (§. 159. part. 1. Phil. pract. univ.), nullam tibi injuriam faciunt (§. 975. part. 1. Jur. nat.). Quoniam itaque justa belli causa non est nisi injuria (§. 617.); potentia crescens Gentis vicinæ justa belli causa non est. *Quod erat unum.*

An metus ex vicina potentia sit justa belli causa.

Equidem qui potens est damnum dare aut alio modo lædere potest, ac fieri potest, ut potentia sua confusus damnum aliquando dare vel alio modo lædere velit: quamdiu tamen nec actu damnum dat, aut alio modo lædit, nec animum alterutrum faciendi actu quodam externo declarat, injuria ulla nec facta, nec facienda adest (§. 532. part. 2. & §. 919. 859. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum justa causa belli non sit, nisi injuria facta vel facienda (§. 617.); solus metus ex vicina potentia justa causa belli non est. *Quod erat alterum.*

Sunt qui defendunt, metum ex vicina potentia justum esse belli causam, propterea quod Genti unicuique competit jus ad ea, quibus periculum interitus avertere & ea vitare potest, quæ interitum asserre possunt (§. 34.), aut ipsam statumque ejus imperfectiorem reddere (§. 37.). At ad consequendum finem licitum non uti licet mediis illicitis (§. 31.): bellum autem justum non est, consequenter illicitum (§. 1111. p. 1. Jur. nat.), cujus causa alia est, quam injuria facta, vel facienda (L. 1110. p. 1. Jur. nat. & §. 617. h.). Non est quod excipias, si ob metum ex vicina potentia inferatur bellum, ejus causam esse injuriam faciendam, cum potens injuriam facere possit. Etenim injuria nondum spectari potest ut facienda, quia non impossibilis, seu alteri non desunt vires,

ut lædere possit: ex hoc nimirum solo nondum sequitur, quod tibi injuriam sit facturus, immo sola possibilitas intrinseca nullam probabilitatem parit, etsi sufficiens ratio sit, ut omni circumspectione utaris, ne quicquam a te committatur, quod in possibilitatem extrinsecam influere possit, prouti Logica probabilium insinuat. Equus in statu naturali justum pronunciet, ut, si quis alios viribus longe superet, hi eum vel e medio tollant, vel crura & brachia rumpant? Metus maxime incertus est, ita ut pro nullo habendus, qui sola possibilitate intrinseca nititur. Eventus autem dubius cum providentiæ divinæ totus sit committendus (§. 1192. part. 1. Jur. nat.); adversus incertos metus ab ea sola præsidium petendum.

§. 641.

Quoniam metus ex vicina potentia justa belli causa non est (§. 640.); nec belli justa causa

An causa justa

fit, si munus. *justa belli causa est, si vicinus nulla pacatione impeditus in suo munitionem fa-*
menta exci- *ciat, quæ damnum aliquando dare possit, vel tempore pacis de bello cogitet, velu-*
rentur & *si milites conscribendo, classem colligendo, apparatus bellicum comparando. Con-*
de bello co- *veniunt hæc fini civitatis, ad quem securitas spectat (§. 12. 13. part. 8. Jur.*
gitorum tem- *nat.), consequenter hæc omnia facit Gens jure suo (§. 30. part. 8. Jur. nat.),*
poræ pacis. *nec dum facit, Genti alteri injuriam facit (§. 975. part. 1. Jur. nat.), quæ justam*
belli causam eidem præbere possit (§. 617.).

Securitati suæ prospicere injustum non est : homines enim potissimum eo fine in civitatem coiverunt, ut conjunctis viribus sibi invicem securitatem præstent (§. 4. 12. part. 8. Jur. nat.). Licita igitur sunt media ad finem hunc obtinendum necessaria. Quodsi iisdem tempestive utaris, nil habet Gens vicina, quod jure de te conqueratur : neque enim eidem prohibitum est similia facere. Si non possit, impotentia alterius tibi imputanda non est, nec in gratiam alterius tu negligens esse debes in iis, quæ ad statum Gentis tuæ perficiendum requiruntur. Nemo adeo absurdus est, ut sibi persuadeat,

alterum statum suum perficere non debere, propterea quod ipse paria cum eodem præstare minime potest. Quod vero in singulis hominibus absurdum habetur, id non minus in Gentibus absurdum existimari debet (§. 2.). Ceterum hæc sunt licita media adversus metam ex vicina potentia, quibus futuræ securitati prospicitur, siquidem verendum, ne vicinus potentia sua confusus tibi injuriam faciendi animum induat. Licita dico hæc esse media, non tamen unica, cum hisce plura dentur, in Politica enumeranda.

§. 642.

Æquilibrium *inter Gentes* dicitur Gentium plurium secundum potentiam ad se invicem relatarum talis status, quo potentia unius præpotentis vel quarundam conjunctæ potentia conjuncta aliarum æqualis est. Idiomate patrio dicitur das Gleichgewichte der Völker.

Appellatio desumpta est a libra, in qua æquipo- ponderatio ab utraque parte æquilibrium facit. Quodsi ergo inter Gentes æquilibrium esse debet, necesse est ut potentia unius vel quarun-

dam conjunctæ semper æqualis potentia aliarum opponi possit, quatenus scilicet hæc fœdera ineuntes potentiam suam conjungere valent.

§. 643.

Effectus d. *Quoniam æquilibrium inter Gentes consistit in eo statu, quo potentia unius*
quilibrium *&* *præpotentis, vel quarundam conjunctæ potentia conjuncta aliarum æqualis est*
quis. *(§. 642.); si æquilibrium inter Gentes subsistit, fieri potest, ut exorto bello vi in-*
ferenti æqualis vis opponatur, consequenter necesse non sit, ut Gens una alterius
armis succumbat, adeoque communi Gentium securitati eodem prospicitur (§. 12.
part. 8. Jur. nat.).

Si Gentes ea morum probitate uterentur, ut sibi invicem præstarent officia, quæ naturaliter debent, nec utilitatis suæ causa alix alias læderent; æquilibrium inter Gentes nullius foret usus, sicuti nec bella metuenda forent. Contrarium cum obtineat, æquilibrium ad communem securitatem tuendam maxime conducit. Sublato hoc æquilibrium, facile contingit, ut Gens, quæ sibi persuadet se alias impune lædere posse, lædere non vereatur, præsertim

ubi haud exiguam sibi met spondet utilitatem. Quodsi contingat, bellum oriri, eadem viribus cum sit multo superior, partem adversam si non prorsus sub jugum mittat, eam tamen ad iniquas pacis condiciones amplectendum coget. Hæc sane non alia causa est, cur de æquilibrium inter Gentes cogitari cœperim. Sane apud nos Europæos semper allegari audie æquilibrium, præsertim ubi de auxiliis belli & pacatione pacis agitur.

§. 644.

De æquili- *Quoniam æquilibrium inter Gentes in eo consistit, ut potentia unius præpo-*
brio inter *tentis vel plurium conjuncta æqualis sit potentia ceterarum conjunctæ (§. 643.);*
Gentes sub- *idem sollicit, si potentia unius præpotentis, vel quarundam conjuncta superet po-*
lato. *ten-*

tentiam ceterarum conjunctam, consequenter sublato æquilibrio inter Gentes fieri nequit, ut exorto bello vi injustæ vis æqualis opponatur, atque ideo Gens una facile alterius armis succumbit.

Æquilibrium inter Gentes earum libertati maxime favet, sublatio autem ejusdem eidem valde inimica. Neque alia ratio est, cur Gen-

tes Europeæ tantopere contendant, conservandum esse æquilibrium, ne scilicet libertas earum, quæ minus potentes sunt, periclitetur.

§. 645.

Sola utilitas non est justa causa belli. Rationes enim belli, quæ desumuntur a sola utilitate, non nisi suavoriæ sunt (§. 621.). Enimvero bellum ejus injustum est, cui non aliæ sunt rationes, quam suavoriæ (§. 622.). Quamobrem ejus quoque bellum injustum est, qui non alia de causa bellum suscipit, quam quod utilitatem inde sperat. Quoniam itaque belli injusti causa justa non est (§. 1110. part. 1. Jur. nat.); utilitas sola justa esse causa nequit.

An utilitas sit justa belli causa.

Poterat eodem modo demonstrari, quo supra evicimus, bellum ob solas rationes suavoriæ susceptum esse injustum (§. 622.), argumento scilicet desumpto a defectu injuriæ, sine qua bellum justum concipi non potest (618.). Notandum vero est, utilitatem hic, quemadmodum etiam superius cum de rationibus suavoriæ ageremus (§. 621.), hic sumi in latissimo significato, quem vocabulo tribuimus (§. 622. p. 1. Phil. pract. univ.). Unde ad utilitatem referuntur non modo incrementum potentia, verum etiam studium gloriæ, cupido vindictæ, ostentatio virium & quæ sunt his gemina; pro diversitate enim inclinationum naturalium ac inde dependentium affectuum atque vitiorum, diversa quoque sunt hominum de eo, quod sibi utile est, judicia. Quamobrem præsens propositio multo latius patet, quam videri poterat, præsertim iis, qui notionibus juris civilis imbutum possident animum: dantur enim notiones complures, quas ratio hujus juris restrictiores efficit, quam sunt atque esse debent. Exemplum aliud habemus in læsione, quæ naturaliter multo latius patet, quam intra angustos juris civilis terminos continetur (§. 669. & seqq. part. 1. Jur. nat.). Quamvis itaque ipsimet non semel inculcaverimus, in Jure naturæ retinendos esse terminos in civili

receptos, nec eorum significatum temere esse immutandum: id tamen non extendendum est in præjudicium veritatis. Minima non curat prætor, curæ tamen Jus naturæ, nec quæ in Rep. tolerantur & toleranda sunt, ut impune fiant, Jure naturæ permittuntur, ut licite fiant. Jus naturæ non fert ullum reëitudinis defectum, quamvis non imputet agenti nisi vincibilem, & omnem respuit facultatum abusum atque non usum. Neque etiam idem distinguit inter ea, quæ eadem sunt, ac ideo in gratiam extensionis notionum admittit quoque aliquid fictitii, utut id rationi Juri civilis, cui limites præfigit finis civitatis, non satis conveniat. Ea si observentur, tum demum consensus & dissensus, qui recte se habet, Juris naturæ & Juris civilis perspicere datur, nec quod mere civile est cum eo, quod naturale est, confunditur, non sine veritatis detrimento. Jus naturæ non æquandum est juri civili in gratiam eorum, qui huic operam navant. Quod si enim veri justitiæ sacerdotes fieri debeant, necesse est, ut quid sit juris naturæ recte perspiciant, & quomodo ex eo addendo, vel demendo factum sit civile agnoscant secundum theoriam naturalem legum civilium, quam in parte octava demonstratam dedimus.

§. 646.

Conservatio æquilibrii inter Gentes non est justa causa belli. Etenim æquilibrium inter Gentes non conservatur alio fine, nisi ut exorto bello vi injustæ æqualis vis opponi possit, & ut communi Gentium securitati prospiciatur (§. 643.), consequenter utilitatis Gentium causa (§. 262. part. 1. Jur. nat.). Quod si ergo conservandi æquilibrii inter Gentes causa bellum inferatur; causa alia non est, quam metus ex vicina potentia & utilitas propria ex ejusdem imminutione, aut incrementi illius impeditioe speranda. Quamobrem cum nec metus ex potentia vicina (§. 640.), nec sola utilitas justa belli causa sit (§. 645.); conservato æquilibrii inter Gentes justa belli causa esse nequit.

An conservatio æquilibrii inter Gentes sit causa justa belli.

Utilitas nimium obsedit animos eorum, qui negotia publica administrant, ut, si justitiam non profus contemnant, saltem animum ab

ea avertant, aut ex utilitate eandem metiantur. Inprimis autem conservatio æquilibrii, quæ tantopere facit ad præstandam securitatem

Wolffii Jus Gentium.

G g Gen

Gentibus, & tuendam earundem libertatem (§. 643.), tenebras offundit justitiæ, ut vix iustus quicquam putetur vi armorum conservationi æquilibrii inter Gentes adhibita, propterea quod non attenditur ad consequendum

finem licitum non utendum esse mediis illicitis (§. 71.), consequenter non perspicitur, belli justitiam demum locum facere conservationi æquilibrii inter rationes suasorias (not. §. 621.).

§. 647.

An æquilibrii causa vi armorum nemo impediendus quo minus consequatur id, quod ipsi debetur, nec jus alicujus ut quod suum est, vel suum fieri debet, alii relinquere cogatur compellendus, siquid illi possit. dem alias æquilibrium inter Gentes tollitur.

Justitia unicuique jus suum tribui jubet (§. 926. part. 1. Jur. nat.), & hæc obligatio tenet etiam Gentes (§. 264. 265.). Utilitas sicuti in privatis, ita etiam in Gentibus nullam facit exceptionem. Quibus contrarium placet, metu ex potentia vicina in eam ducuntur sententiam, quod tempestive cavere debeat, ne cretens potentia sibi aliquando evadat nocua: metum autem istum non esse justam belli causam supra demonstravimus (§. 640.). Violatio juris alterius injuria manifesta est (§. 859.

part. 1. Jur. nat.). Quodsi ergo bellum inferatur non alia de causa, quam ne alter jus suum consequi possit, injuriæ faciendæ causa bellum inferitur, ac ideo bellum maxime injustum est. Si sumatur, quod sine manifesta injustitia sumi nequit, licitum esse quovis modo impedire, ne alter jus suum consequatur, ac omni virium contentione id agere, ut idem alteri tribuatur, propterea quod tua interest, ne ille consequatur; injustitiæ latæ fores panduntur ac omni juris reverentiæ valedicitur.

§. 648.

Idem specialius expenditur. Cum vi armorum nemo impediendus, quo minus consequatur id, quod ipsi debetur, nec compellendus, ut quod suum est, vel suum fieri debet, alii relinquere cogatur, siquidem alias æquilibrium inter Gentes tollitur (§. 647.); nemini jus succedendi in regno aliquo auferri, aut ne legitimo modo quis novis terrarum accessionibus territoria sua, vel quocunque modo alio potentiam suam au-geat impediri potest, hæc sola de causa, quod sic æquilibrium inter Gentes tollatur.

Ita e. gr. impedire non licet, ne Rex quidam potens succedere possit in regno, in quo successio per legem successionis ibidem introducta ad eum devolvitur, aut si ab alia Gente eligitur, cui liberum est imperium transferre, in quem hauerit. Similiter si per commercia Gens quædam præpotens fiat, nullum tibi jus est commercia ejus turbandi, aut Gentem, cum qua eadem exercet, vi adigendi, ne amplius ea cum ipsa misceat. Ita nec injuriam interpretari potes, si Gentes præpotentes conjunctæ æquilibrium, quod aderat, tollant, modo id non fiat tibi nocendi causa, cum quælibet Gens securitati suæ prospicere & ut potentia sua au-

geatur curare possit quovis licito modo. Conservatio sui & perfectio sui ad officia Gentis erga seipsam pertinent (§. 31. 35.). Quamobrem lex naturæ quoque iisdem jus dat ad ea media, sine quibus se conservare & perficere nequit (§. 159. part. 1. Phil. pract. univ.), modo non sint illicita (§. 71.), seu cum violatione juris tui conjuncta (§. 910. part. 1. Jur. natur.). Quamdiu igitur Gens jure suo utitur, nullam tibi injuriam facit (§. 975. part. 1. Jur. nat.). Quamdiu igitur Gens aliqua non agit nisi id, quod jure suo agere potest; utrum idem alteri utile sit, nec ne, attendere non tenetur,

§. 649.

De Jure Gentium ad conservandum æquilibrium.

Gentes ad æquilibrium inter se conservandum non obligantur: ad idem tamen conservandum jus habent, quatenus sine violatione juris Gentis cujusdam fieri potest. Gentes enim pro virili studere debent, ut sint potentes (§. 70.), consequenter ut ipsæmet, quantum datur, vi injustæ aliarum Gentium resistere possint (§. 69.), nec ideo alieno auxilio habeant opus, ad quod ipsis jus non facit nisi impotentia propria (§. 156.), & quod ubi negatur ferendum (§. 157.). Gentis igitur unius impotentia nullos potentia alterius limites præscribere potest, ultra quos ea potentiam suam augere minime debeat. Quo-

mo-

mobrem cum Gens obligationi suæ satisfacere non posset, & jus ceterarum Gentium contra eandem extenderetur, si æquilibrium conservare obligarentur, quod exigit, ut potentia unius, vel quarundam conjunctæ potentia conjuncta æqualis aliarum opponi possit (§. 642.); Gentes ad æquilibrium inter se conservandum non obligantur. *Quod erat primum.*

Enimvero æquilibrium Gentium medium est, quo communi earundem securitati prospicitur (§. 643. b. & §. 937. *Ontol.*). Quamobrem cum Gens una ad alterius conservationem & perfectionem conferre debeat, quod potest, in eo, quo sibimetipsi non sufficit (§. 166.), & quatenus Gentes in civitatem maximam coivisse intelliguntur (§. 9. 10.), conjunctim quoque securitati communi prospicere obligentur (§. 13. *part. 8. Jur. nat. & §. 12. b.*); ipsa quoque lex naturæ ipsis jus dat ad æquilibrium inter se conservandum (§. 159. *part. 1. Phil. pract. univ.*). *Quod erat secundum.*

Quoniam tamen contra jus alterius nemo quicquam facere, seu id violare debet (§. 910. *part. 1. Jur. nat.*); ad æquilibrium conservandum Gentibus jus est, quatenus sine violatione juris Gentis cujusdam fieri potest. *Quod erat tertium.*

Multa sunt præjudicia, quæ plerisque mentem fascinant, ne verum cernere possint. Hinc enata est opinio, quasi Gentes æquilibrium inter se conservare obligentur. Sunt etiam assertatores, qui ut placeant iis, quorum interest æquilibrium conservari, vel qui invidiæ potentia aliæ idem prætexunt, sumunt Gentes obligari ad æquilibrium inter se conservandum, & postea demum rationes studiose conquirunt, quibus functionem precariam ad veritatis speciem accomodent. Maximam speciem inde habet præterita ad æquilibrium obligatio, quod sic communit Gentium securitati prospiciatur. At jus naturæ eidem consulit per officia, quæ Gentibus erga se invicem præscribit. Quod si ea omni animi contentione observarent, minus potenti nihil metuendum foret a præpotente. Immutabile autem hoc jus non permittit media iisdem contraria, etsi concedat media duriora tuendi securitatem contra manifestos eius violatores. Obligatio naturalis minime fuit ex morum pravitate, ad quam affectus inordinati alliciant male sanos. Sed jus saltem conceditur de uendi adversus injurias aliorum, illæis officiis, ut nemo damnum sentiat nisi sua culpa. Puritas mentis, quæ in usu omnium facultatum officiis congruente consistit, sancte custodienda, atque ita demum in purissimo hoc Jure nulla prorsus datur antino-

mia, a qua jura humana vix est ut libera sint. Equidem negari non potest, in Jure quoque naturæ rationem haberi infirmitatis humanæ, secundum quam feruntur leges positivæ, aut nonnulli in imputatione, ne obligatio extendatur ad id, quod impossibile, & æstimanda gravitate peccati, quatenus unus excusatus peccat altero ob non usum, aut abusum unius vel alterius facultatis non imputandum. Ipsa vero lex, quæ ad agendum, vel non agendum obligat, summum exigit rigorem, qui a consentiente omnium facultatum usu venit, dum actionum quarumvis reâritudinem urget. Rectores civitatis, qui populos repræsentant, quemadmodum supra omnes evehuntur, ita quoque omnes quovis virtutum intellectualium atque moralium genero antecire debent, ut in iis virtutes omnes quasi concentratæ appareant. Et in eo gloria eorum consistit, quæ eisdem omnibus Gentibus venerabiles efficit. Absit vero, ut tibi persuadeas, qui altiori loco positi sunt, iis plus licere, quam privatis, & laudem in ipsis mereri, quæ in privatis reprehenduntur. Sicuti inter privatos uno in loco cohabitantes in statu naturali non sine absurditate fingeretur obligatio conservandi æquilibrium virium; ita non minore absurditate laborat obligatio, quam nonnulli comminiscuntur, æquilibrium inter Gentes vicinas conservandi.

§. 650.

Si qua Gens manifesta consilia agitet de aliis Gentibus sibi subjiciendis, hæc consilia agitet de Gentibus aliis sibi subjiciendis, cum Gens quælibet se conservare (§. 31.) & pro virili studere debeat, ut sit potens (§. 70.), consequenter ut sibi sint vires sufficientes ad resistendum vi externæ (§. 69.); quin Gentes, quibus periculum imminere videtur, vires suas conjungere, & sic confæderationibus securitati communi consulere debeant, dubitandum non est. *Quod erat primum.*

Enimvero quoniam injuria tam facta, quam facienda justa causa belli est (§. 617.), injuria vero etiam levissima injuria facta est, quod per se patet,

cumque solius potentiae suae augendae causa Gentes alias potestati suae subjicere non liceat vi armorum (§. 72.), si Gens manifesta consilia agitet de aliis Gentibus sibi subjiciendis, Genti inprimis, cui injuria quaedam etsi levissima facta est, non vanus metus est de injuria facienda (§. 859. part. 1. Jur. nat.); si qua Gens consilia manifesta agitet de aliis Gentibus sibi subjiciendis, levissima injuria jus dat vi armata potentiam crescentem labefactandi. *Quod erat alterum.*

Videmus itaque, nihil periculi imminere Gentibus ab iis, quae potentia sua abutuntur, si ipsæmet in officiis, quae aliis præstanda, rigore observandis diligentiam suam desiderari minime patiantur, & ab injuria aliis facienda sibi omni animi sollicitudine caveant, pura mente etiam de bello cogitantes & commoda sua promoventes. Injuriam levioris causa vix consultum est, ut sumantur arma, propterea quod bellum post se trahit ingentem cumulum malorum: sed ubi metus minime vanus de in-

juriam gravi, immo gravissima facienda accedit, qualis est invita subiectio, ab interitu non multum differens, quem a se avertere Gens quilibet debet (§. 33.), jus ad bellum summum competit (§. 34.), tum ut de facta satisfiat, tum ut facienda avertatur. Potentia igitur crescens in hoc casu non modo inter rationes suasorias locum obtinet, sed in ipsas quoque justitias influit, quatenus abusus potentiae non amplius dubius.

§. 651.

*Quando
aequilibrium
inter Gen-
tes vi con-
servare licet.*

Quoniam Gentes securitati communi confœderationibus consulere debent, si qua Gens manifesta consilia de aliis Gentibus sibi subjiciendis agitet, & levissima injuria ipsis jus dat vi armata potentiam crescentem labefactandi (§. 650.), Gentes vero commune bonum conjunctis viribus promovere (§. 12.), consequenter etiam securitati communi consulere debent, modo quovis licito (§. 71.); si qua Gens manifesta consilia de aliis Gentibus sibi subjiciendis agitet, & vel levissimam injuriam uni cuidam inferat; Gentibus ceteris jus est conservandi aequilibrii causa potentiam crescentem vi armata labefactandi.

Qui animum injuriam afferendi aliis prodit, ubi vel levissimam facere non veretur, idem recte majorem facturum præsumitur. Injuria faciendi aliter averti nequit, quam si nocendi potentia labefactetur: quodsi enim hoc non fiat, nunquam securus esse poteris de non faciendi. Confœderationibus recte præcaveatur periculum adhuc dubium; quodsi vero idem ulterius jam serpat, ut exiturum prævideatur,

ecquis expectandum esse dixerit, donec ignis gliscens in apertam flammam erumpat, nonnisi difficillime restinguendam. Lex natura etiam prudentiam urget (§. 256. part. 1. Jur. nat.), prudentiam vero est præoccupare facinus, ne mora sit damnosa. Atque ex iis, quae jam demonstravimus, abunde patet, quid de aequilibrio inter Gentes conservando sit statuendum.

§. 652.

De turbatore securitatis publicae.

Si quis potentia confusus injustis armis securitatem communem Gentium turbare non veretur; Gentibus ceteris promiscue jus est potentia eam diminuendi. Etenim cum Gentes in civitatem maximam coivisse intelligantur (§. 9.); conjunctis viribus securitatem communem tueri tenentur (§. 4. 13. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum universis Gentibus in civitate maxima competat jus cogendi singulas, si obligationi suae satisfacere nolint (§. 13.); si quis potentia confusus armis injustis securitatem communem Gentium turbare non veretur, Gentibus ceteris promiscue jus est potentia eam diminuendi.

Magis nocet turbator securitatis Gentium communis in civitate maxima, quam qui tranquillitatem publicam in Rep. turbat. Quemadmodum itaque in Rep. populo, consequenter Reptori civitatis, qui populi jus habet, competit jus puniendi eum, qui tranquillitatem publicam turbat; ita quoque in civitate maxima universis Gentibus competit jus puniendi turbatorem communis securitatis Gentium. Quoniam vero necesse non est, ut Gentes omnes

ad bellum punitivum concurrant, quod nec fieri potest; jus hoc promiscue exerceri potest ab iis, immo ut exerceatur maxime convenit, quorum potissimum interest, ut potentia nimia turbatoris diminuat. Hostem Gentium omnium se declarat, qui pro lubitu quamlibet aliam injuriam laceßere & vi injusta damna dare audet. Omnibus igitur Gentibus jus est vim injustam vi repellendi, ut securitas communis defendatur ac conservetur.

§. 653.

§. 653.

Auxilia, vel etiam *Copiae auxiliares*; item absolute *auxiliares* dicuntur copiae tam pedestres, quam equestres, quas Genti bellum gerenti mittit Gens alia, cujus bellum non est. Idiomate patrio dicuntur *Hülfs-Völkcr*. *Auxilia seu auxiliares quid sint.*

Proprie vocabulum militare est, quod deinde translatum ad significandum adjuvamentum,

§. 654.

Subsidia hodie dicuntur pecuniae, quae Genti bellum gerenti solvuntur a Gente alia, cujus bellum non est, ut illa sumtum in rem militarem facere possit. Idiomate patrio dicuntur *Subsidien* *Geßter* / item simpliciter *Subsidien*. Veniunt tamen etiam apud nos hoc nomine pecuniae, quae a Gente bellum gerente solvuntur alteri pro auxiliis. Posses quoque appellare *Pecunias subsidiarias*. *Subsidia quid sint.*

Apud Romanos subsidia dicebantur triarii milites, qui tertio ordine in acie constituebantur, ut, si forte prima acies vinceretur, ab illis, veluti de integro reparato certamine, victoria speraretur. Unde subsidium quoque mitti dicebatur, si auxilia mittebantur ad extremum casum. Hodie *Succurs* dicere solemus.

§. 655.

Fœdera belli dicuntur, quae belli causa ineuntur, veluti de auxiliis & subsidiis, aliisque quibuscumque, quae respectum ad bellum habent. Cum a voluntate Gentium dependeat, qua lege fœdus aliquod inire velint (§. 382. part. 3. *Jur. nat.*); *fœdera belli vel ad omne bellum pertinent, tam offensivum, quam defensivum, vel ad defensivum tantummodo, immo auxilia & subsidia promittuntur vel promiscue adversus omnes, vel saltem adversus certas Gentes, aut certae Gentes excipiuntur. Hinc fœdera belli dividuntur in fœdera offensiva & defensiva, ac quaedam sunt offensiva & defensiva simul.* *Fœdera belli quam sint.*

Differentiam fœderum quoad ea, de quibus convenitur, omnem exponi opus non est, cum de his pro lubitu conveniri possit prouti scilicet commodum visum fuerit paciscentibus, & eo, de quo conventum est, sit standum (§. 546. 547.).

§. 656.

Genti bellum justum gerenti auxilia & subsidia mittere & quocumque modo eam in bello adjuvare licet, immo naturaliter ad eadem Gens Genti, si potest, obligatur: at in gratiam belli injusti nihil eorum facere licet. Etenim naturaliter bellum justum gerenti opem ferre licet, immo qui potest, ad ferendam opem eadem indigenti obligatur (§. 1116. part. 1. *Jur. nat.*): quicquid vero alius facit in gratiam ejus, qui bellum injustum gerit, id licitum non est (§. 1115. part. 1. *Jur. nat.*). Quamobrem cum Gentes non alio inter se utantur jure, quam naturali, quo homines singuli in statu naturali inter se utuntur (§. 3.); Genti bellum justum gerenti auxilia & subsidia mittere licet & quocumque modo eam in bello adjuvare, si fieri potest: in gratiam vero belli injusti nihil eorum facere licet. *De auxiliis, subsidiis & adjuvamentis in bello.*

Facile patet, naturalem illam obligationem saltem spectare ad officia, quae Gentes Gentibus debent, cum non habeat locum, nisi ubi in potestate Gentis fuerit, cujus auxilium imploretur, de eo autem judicium sit penes hanc ipsam Gentem.

§. 657.

§. 657.

De injuria
per illa fa-
cta bellum
justum ge-
renti.

Quoniam bellum injustum gerenti auxilia & subsidia mittere non licet, nec quicquam facere, quod eidem quocunque modo adjumento esse possit (§. 656.); qui quicquam horum facit, jus ejus violat, cujus arma sunt justa, consequenter si bellum injustum gerenti mittantur auxilia vel subsidia, aut is quomocunque in bello adjuvetur, qui horum quid facit injuriam facit parti alteri, penes quem est justitia belli (*. 859. part. 1. Jur. nat.).

Plurimum adeo interest inter eum, qui progressum armorum justorum promovet, & eum, qui bello injusto sese immiscet: sed hoc discrimen cum manifestum sit, de eo discretius dicendum non est.

men cum manifestum sit, de eo discretius dicendum non est.

§. 658.

Fœdera belli
licita.

Fœdera belli pangere non licet cum iis, qui bellum injustum gerunt; licet vero cum iis facere, quorum bellum justum est. Qui enim bellum injustum gerit, ei nec auxilia mittere, nec subsidia dare, nec quocunque modo alio eum adjuvare in bello licet (§. 656.). Enimvero qui fœdus belli cum altero pangit, cum eo de auxiliis mittendis, vel de subsidiis dandis, aut de adjumento alio quodam in bello cum eo convenit (§. 655.), consequenter ad ea, de quo conventum, præstanda se obligat (§. 377.). Quamobrem cum nemo sese alteri obligare possit ad id, quod illicitum est (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.); fœdera quoque belli pangere non licet cum iis, quorum bellum injustum est. Quod erat unum.

Ast ex adverso bellum justum gerenti & auxilia mittere, & subsidia dare, & quocunque modo alio in bello adjumento esse licet, immo si quis hæc præstare potest, is præstare obligatur (§. 656.). Quamobrem cum in fœdere belli de his conveniatur (§. 655.) & qui promittit, ad faciendum se obligat (§. 377.); fœdera belli pangere licet cum iis, qui bellum justum gerunt. Quod erat alterum.

Quoniam bello nihil magis infestum Gentibus, bello alieno se immiscere maxime arduum est. Quamobrem in pangendis fœderibus belli apprimè attendendæ sunt rationes suavitatis utrum scilicet e re civitatis sit bellum suscipi, nec ne (§. 621.): id quod etiam valet, etiam si fœdus ineundum cum eo, cujus justa sunt arma. Quoniam enim facere non licet, quod

fini civitatis adversatur (§. 30. p. 8. Jur. nat.); qui non sine detrimento subditorum suorum bello sese immiscere nequit, in ejus potestate non est in gratiam alterius arma sumere (§. 610. part. 1. Jur. nat.), consequenter nec sumere tenetur (§. 160.). Quodsi ergo fœdus inire molit, nihil facit, quod officiis erga Gentes alias adversatur.

§. 659.

De tacita
clausula,
qua omni
fœderi belli
per se
ineff.

Quoniam fœdera belli pangere non licet nisi cum iis, qui bellum justum gerunt (§. 658.); si fœderis belli initur tempore pacis, quando de certo quodam bello nondum cogitatur, id factum intelligitur sub tacita hac clausula, si bellum fuerit justum.

Tacita hæc clausula omni fœderi belli per se naturaliter ineff, cum fœdus belli injusti causa initum naturaliter sit invalidum, cujus turpitudine naturalis clarius elucefcet ex iis, quæ inferius de jure in bello demonstraturi sumus. Naturaliter fœdus non aliter inire licet pacis tempore, quando de certo bello nondum cogitatur, nisi sub hac clausula. Quamvis itaque: esse non additur, nec eam adjici per ea,

quæ diximus, opus sit; adjecta tamen semper intelligitur, aut intelligi debet. Convenit eadem justitiæ (§. 926. part. 1. Jur. nat.), quam Gentes summa cum sollicitudine inter se colere debent (§. 265.). Ecquis est, qui probare aude pactum, cujus non alius quam hic tenor est: Adjuvabo te injuriam facientem, ut mihi facienti adsis?

§. 660.

Quia fœdus belli tempore pacis, quo de certo bello nondum cogitatur, ini- ^{Quando in} ^{fœdere pro-} ^{missa pra-} ^{standa non} ^{sunt.}
 tur sub tacita hac clausula, si bellum fuerit justum (§. 659.); *Qui bellum in-*
 justum gerenti non præstat, quæ in fœdere promissa sunt, nihil facit quod est con-
 tra fœdus.

Ad servandum fœdus non aliud requiritur, injusto (§. 658.); ideo ad fœdus belli adim-
 quam ut fœderatus præstet, ad quæ confœde- plendum minime requiritur, ut arma injusta
 rizo se obligavit (§. 430. part. 3. Jur. natur.). fœderati promoveat. Sane hoc in fœdere mi-
 Quamobrem cum in fœdere belli nemo sese ob- nime continetur, consequenter si denegatur,
 ligare possit ad juvandum fœderatum in bello nihil committitur, quod sit contra fœdus.

§. 661.

Casus fœderis dicitur concursus circumstantiarum, sub quibus fœdus initum, ^{Casus fœ-} ^{deris qui-} ^{ditur.}
 sive expresse fuerint dictæ, sive tacite suppositæ.

Casus in moralibus dicitur concursus omnium vel etiam ex natura ejus tacite supponi intelli-
 circumstantiarum ad actionem quandam, ac ideo gantur, per eas casus fœderis determinatur, ac
 per circumstantias determinatur (§. 180 p. 2. per consequens fœdus non nisi in hunc casum
 Phil. præf. univ.). Quodsi ergo in pactioe intelligitur.

§. 662.

Quoniam casus fœderis determinatur per circumstantias, sub quibus fœdus
 initum, sive expresse fuerint dictæ, sive tacite suppositæ (§. 661.); idem exi- ^{Quando ca-} ^{sus fœderis} ^{existat.}
 st, si circumstantiæ existunt, quæ vel expresse dictæ sunt, vel tacite suppositæ.
 Quamobrem cum in omni fœdere supponatur tacita hæc clausula: si bellum
 fuerit justum (§. 659.); *casus fœderis non existit, si fœderati manifesto injusta*
 sunt arma.

Patet hinc, quomodo definienda sit contro-
 versia, si qua oritur, de casu fœderis, qualis
 subinde oriri circa fœdera belli nemo est, qui
 nesciat. Nimirum non modo inquirendum est
 in circumstantias, de quibus expresse dictum,
 verum etiam in eas, quæ tacite suppositæ recte
 intelliguntur. Et quoad has recurrendum est
 ad interpretationem fœderum, atque hic usui
 sunt, quæ de interpretatione demonstravimus
 integro capite tertio partis sextæ Juris natu-
 ræ. Cum bello alieno sese immiscere non mo-
 do res maxime ardua sit, verum etiam casus
 emergant, in quibus fœdus nemo sanus iniri-
 rus fuisset, si eos prævidere potuisset, nullibi
 magis casus fœderis attendendus, quam in fœ-
 deribus belli. Quamobrem etsi idem non minus
 in aliis, quam in hisce locum habeat; vix ta-
 men audias de casu fœderis controversi, quam
 si adimpletio fœderis belli a fœderato urge-
 tur.

§. 663.

Casu fœderis existente, quæ in fœdere promissa sunt, præstanda; non existente, ^{De jure ca-} ^{su fœderis} ^{existente.}
 præstari non debent. Etenim si casus fœderis existit, circumstantiæ existunt,
 sub quibus fœdus initum (§. 662.), consequenter sub quibus fœderatus unus se
 alteri obligavit ad præstanda ea, de quibus in fœdere conventum (§. 377.).
 Quamobrem cum Gentes, sibi invicem ea præstare debeant, de quibus in fœ-
 dere conventum (§. 380.); casu fœderis existente, quæ in fœdere promissa
 sunt, præstanda. *Quod erat unum.*

Enimvero si casus fœderis non existit, circumstantiæ non existunt, sub qui-
 bus fœdus initum (§. 662.), consequenter sub quibus fœderatus unus se
 alteri obligavit ad præstandum ea, de quibus in fœdere conventum (§.
 377.). Quamobrem cum nemo alterum sibi obligare possit ultra volunta-
 tem suam (§. 382. part. 3. Jur. natur.); nec fœderatus unus obliga-
 tus

tus est alteri ad præstandum ea, de quo in fœdere conventum, casu fœderis non existente, consequenter eodem non existente, præstari non debent ea, quæ in fœdere promissa sunt. *Quod erat alterum.*

Exemplum, quo propositio præfens illustrari potest, habemus in eo, quod de tacita clausula omni fœderi belli per se inexistente modo dicta sunt (§. 659.). Me autem non monente pa-

ret, ad circumstantias, per quas casus fœderis determinatur, referendas quoque esse conditiones, sub quibus fœdus pangitur, ut adeo casus fœderis non existat, conditione deficiente.

§. 664.

De modo adimplendi fœdus belli casu fœderis existente.

Quoniam casu fœderis existente, fœderatus unus alteri præstare tenetur, quæ in fœdere promissa sunt (§. 663.), in fœdere autem belli promittuntur auxilia, subsidia & alia, quæ in bello adjumento sunt, veluti arma, naves, annona, equi (§. 655.); casu fœderis existente auxilia promissa sunt mittenda, pecunia subsidiaria solvenda, arma, naves, annona, equi &c. suppeditanda.

Adimpletur nimirum fœdus, si præstentur ea, de quibus in eodem fuit conventum, ac ideo casu fœderis existente præstanda sunt ea, de quibus in fœdere expresse dictum est (§. 428. part. 3. *Jur. nat.*) & quæ recta interpretatio suggerit (§. 466. part. 6. *Jur. nat.*) expresse dictis omnino æquiparanda (§. cit.). Quoniam tam quoad ea, quæ præstanda casu fœderis existente, quam quoad determinandas circumstantias, quibus existentibus casus fœderis existit, recta interpretatio admittenda (not. §. 466.), ideo non minus de casu fœderis existencia, quam de iis, quæ vi fœderis præstanda sunt, controversiæ oriri solent, quas evitatum iri

equidem palam est, si omnia expresse dicerentur & absque omni ambiguitate, non tamen adeo facile evitare datur, prouti satis superque patet ex iis, quæ de interpretatione proluxe demonstrata sunt. Nimia scientia, sapientia & prudentia requireretur in eo, qui fœderi pangendo par esse deberet, quod nulli dubitationi unquam obnoxia futura & non nisi expresse dicta continere deberet: quidni etiam major sinceritas, quam plerumque sperare non datur? Utinam sufficeret semper hoc saltem dicere: fœdera pangunt homines, a quibus quod humanum est non abest.

§. 665.

De fœderato bello implicito.

Si fœderatus ipse bello implicitus iis indiget, quæ vi fœderis præstanda forent fœderato; ad ea præstanda non obligatur: quodsi bello proprio obstante præstare possit, præstare adhuc tenetur, & de eo standum est ipsius judicio. Etenim si fœdus belli inicitur, cum in eo conveniatur de auxiliis, subsidiis & aliis, quæ in bello adjumento esse possunt (§. 655.), fœderatus unus se alteri perfecte obligat (§. 377.) ad ea, quæ naturaliter ipsi jam debebat (§. 656.) Quamobrem cum Gens nulla alteri præstare teneatur, quod in potestate sua non habet (§. 160.), in eadem vero non habeat, quod alteri præstare nequit nisi cum neglectu officii erga seipsam (§. 610. part. 1. *Jur. nat.*); si fœdus belli pangitur, illud factum intelligitur sub tacita hac exceptione, nisi quod promittitur qui promittit, eodem ipsemet indigeat, tunc temporis, quo præstanda forent. Quoniam itaque nemo alterum sibi obligare potest ultra voluntatem suam (§. 382. part. 3. *Jur. nat.*); si fœderatus ipse bello implicitus iis indiget, quæ vi fœderis præstanda forent fœderato, ad ea præstanda non obligatur. *Quod erat primum.*

Enimvero si bello proprio non obstante ea præstare possit, de quibus in fœdere conventum, ratio cessat, cur bello ipsemet implicitus præstare non tenetur, quod fœderato promissit, vi demonstrationis primæ. Justa igitur cum desit excusatio, obligatione ex fœdere contracta (§. 377.) subsistente (§. 170. *Ontol.*); quamvis bello implicitus sit, attamen adhuc præstare tenetur, quod in fœdere promissum. *Quod erat secundum.*

Quoniam vero qui bellum gerit, & Remp. administrat, omnium optime novit, quantum ferant humeri sui, quid ferre recusent; ideo utrum bello proprio non obstante præstare possit fœderato, quod in fœdere promissum est, nec ne, ipsius judicio relinquendum, præsertim cum alter, qui ipsius ope indiget,

diget, non facile præsumatur contra se sententiam laturus, utut ferre deberet. Quamobrem in eo standum est judicio ejus, a quo adimpletio fœderis petitur. *Quod erat tertium.*

Belli fortuna nimis fallax est, & eventus admodum dubius est, nec pericula inde oritura certo prævideri possunt, immo citra omnem expectationem haud raro emergunt. Quamobrem prudentiz est non nimis confidere viribus suis, sed potius minus de iis sperare, quam in ipsâ est. Difficillimum itaque cum sit judi-

cium, quid bello proprio non obstante præstari possit fœderato; tanto omnino æquius est, ut judicium de eo relinquatur ei, qui præstare debet, ne, si contingat eundem sibimetipsi defuisse, dum profuit alteri, justas habeat contra alterum conquerendi causas.

§. 666.

Si in fœdere belli promissa annona, promissor autem ejus penuria laboret; fœderato annona non suppeditanda. Qui enim penuria laborat, is vix habet, quod necesse est. Quamobrem cum impossibile sit, ut annonam alteri suppeditet, qui vix habet, quanta ipsemet indiget, nulla autem detur obligatio ad id quod impossibile (§. 209. part. 1. *Phil. pract. univ.*); si in fœdere belli promissa annona, promissor autem ejus penuria laboret, fœderato annona non suppeditanda.

De annona in fœdere belli promissa.

Nemo non videt, fœderi inesse tacitam hanc exceptionem, nisi penuria obstat; id quod iustæ interpretationi convenit (§. 537. 538. p. 6. *Jur. nat.*). Præsum in casu emergente invalidum efficitur (§. 633. part. 3. *Jur. nat.*). In moralibus nimirum pro impossibili habetur, quod illæso officio erga seipsum indispensabili, quale est observatio sui ipsius, præstari nequit. Ceterum casus præsentis expressam men-

tionem ideo fecimus, ut appareat, etiamsi ipse met bello implicitus non sit, emergere tamen posse casus adhuc alios, in quibus fœderato recte denegatur, quod in fœdere belli promissum. Casus illi facile dignoscuntur, modo intelligas, quorumnam exceptio omni fœderi per justam interpretationem inest (§. 536. & 599. part. 6. *Jur. nat.*).

§. 667.

Si fœderati duo bellum gerant, & utrique in fœdere promissa præstari possint, De Duobus præstanda sunt; fin minus, præferendus, cum quo fœdus antiquius est. Fœdera fœderatis enim sancta Gentibus habenda (§. 547.), consequenter ut sint ab omni violatione immunita (§. 546.), adamussim adimplenda. Quodsi ergo fœderati duo bellum gerant & utrique in fœdere promissa præstari possint, cum nihil obstat, quo minus fœdus cum utroque factum adimpleas, præstanda omnino sunt. *Quod erat unum.*

De Duobus bellum gerentibus.

Enimvero si casus emergat, in quo utrique fœderatorum simul præstari nequit, quod promissum; fœderatus prior præfertur posteriori (§. 386.). Quodsi ergo duo fœderati bellum gerant & utrique in fœdere promissa præstari nequeunt, præferendus omnino est, cum quo fœdus antiquius est. *Quod erat alterum.*

Vide, quæ supra eam in rem annotavimus (not. 1. 386.). Quoniam vero a voluntate tua minime dependet, quemnam fœderatorum alteri præferre volueris; nihil hic valent rationes suavoriæ. E. gr. ponamus in fœdere priori promissa esse auxilia gratis, in posteriori autem pro certa pecuniæ summa. Etsi fœdus prius tibi sit onerosum, posterius autem magis favorabile; non tamen propterea fœderatum posteriori priori præferre licet. Cessant hic etiam rationes aliæ, ob quas alias unus alteri præferendus, ubi tibi adhuc liberum est facere quod lubet. Ceterum cum in bello injusto non præstanda sint, quæ in fœdere belli promissa

(§. 659. 660.); superfluum foret addere, quod fœderatus posterior præferendus priori, si hic bellum injustum gerat, illius autem iusta sint arma: cum enim in hoc casu fœdus nullum intelligatur cum priori, dici revera non potest, quod posterior priori præferatur, quia potius huic præstatur, quod promissum, quia fœdus servandum, illi autem non præstatur, quia nihil debetur. Nulla igitur hic datur fœderum collisio, ut exceptionem fieri necesse sit. Sane si uterque fœderatus bellum injustum gerat, neutri debentur, quæ in fœdere promissa sunt, sed utrique eadem deneganda (§. 659.).

§. 668.

*De fœdera-
tis inter se
commissis.* Si fœderatus contra fœderatum bellum gerat, etiam fœderato priori contra poste-
riorem præstanda sunt in fœdere belli promissa, nisi pactio prior expresse aliter fa-
cta, aut prioris fœderati bellum sit manifesto injustum, quo in casu posterior præfe-
rendus priori. Et enim si in fœdere priori simpliciter conventum, ut unus alte-
ri in bello hoc vel istud præstet; tunc id præstandum esse contra omnes pa-
tet, consequenter per hoc, quod postea fœdus cum aliquo initum, jus ex
priori fœdere quæsitum diminui ac tolli quoad novum fœderatum minime po-
tuit. Quamobrem cum nulla ratio sit, cur fœderatus posterior excipiatur,
utrique autem fœderato in fœdere promissa præstari minime posse per se pa-
teat; fœderatus utique antiquior præferendus (§. 667.), consequenter si fœde-
ratus contra fœderatum bellum gerat, fœderato priori contra posteriorem præ-
standa sunt in fœdere belli promissa. *Quod erat primum.*

Enimvero si in fœdere priori expresse fuerit dictum, ne ea, de quibus con-
ventum, præstanda sint contra hunc, cum quo postea demum fœdus initur;
cum nemo obligetur ultra id, de quo conventum est (§. 382. part. 3. Jur. nat.).
nec contra eum, cum quo fœdus recentius est, præstanda sunt in fœdere pro-
missa illi, cum quo antiquius est. *Quod erat secundum.*

Quodsi denique arma fœderati antiquioris manifesto sint injusta, cum obligatio
ex fœdere extendi nequeat ad arma injusta, (§. 659.), fœderato priori nihil
debetur. Quamobrem cum nihil obstat, quo minus posteriori præstentur in
fœdere cum ipso inito promissa; præstanda erunt adversus fœderatum priorem.
Quod erat tertium.

Fœderatum priorem semper præferendum es-
se posteriori nulla habita ratione justitiæ belli,
sunt qui contendunt, propterea quod iudicium
de justitiâ belli sit penes promissarium, non
penes promissorem. Enimvero hoc perinde
erit, ac defendere, in pangendo fœdere belli
nullam rationem habendam esse justitiæ belli:
quod quomodo admitti possit, non apparet.
Cum enim concedendum sit, bellum injustum
non esse gerendum; nec admitti potest, au-
xilia, subsidia & alia adjumenta ad bellum in-
justum esse promittenda. Quodsi vero promit-
tere non debes opem in bello injusto ferendam,
tuum quoque esse debet iudicium de justitiâ
belli, in quo alterum adjuvare debes, nec al-
teri jus in conscientiam tuam conferre potes:
id quod plusquam servile foret, cum ne ser-

vus quidem domino imperante injusta facere
debeat, nemine dissentiente. Ponamus me tibi
promississe, quod nummos tibi mutuos dare
velim, quandocumque iidem opus habueris, te
vero nummos petere scortandi causa: ecquis
dixerit, meum non esse iudicium de eo, quo-
modo nummis sis usus, ac ideo dandos esse;
etiam si noverim, te eos in mercedem meretrici-
am impensurum? Gentibus vero earumque
Rectoribus non aliud jus est, quam quo utun-
tur inter se privati in statu naturali (§. 3.).
Promissio de re illicita cum sit nulla; nec fœ-
dera belli ad ea extendenda, quæ illicita sunt.
Qui bellum injustum gerit, monendus potius,
ut arma injusta deponat, quam ut eadem pro-
movere studeamus. Vide, quæ supra jam anno-
tavimus (not. §. 659. 660.).

§. 669.

*Si ejusdem
fœderis so-
cii inter se
committan-
tur.* Si fœderati ejusdem fœderis fuerint socii, qui inter se committuntur; neutri præ-
standa sunt, quæ in fœdere promissa. Si fœderati ejusdem fœderis fuerint socii,
sine manifesta absurditate promitti nequeunt auxilia utrique contra utrumque.
Quamobrem cum pacta ita sint interpretanda, ut absurdum evitetur (§. 529.
part. 6. Jur. nat.); evidens omnino est, opem ferendam non esse promissam nisi
contra extraneum. Quodsi ergo socii inter se committantur, neutri præstanda
sunt, quæ in fœdere promissa.

In præsentis nimirum casu neutri sociorum
ex fœdere obligaris, atque neutri ex eo jus
quoddam quæsitum (§. 382. part. 3. Jur. nat.).

Cessat igitur hic quæstio; quinam alteri sit
præferendus.

§. 670.

Si fœdus belli initum fuerit contra omnes, exceptis sociis; socii tantum intelli- De sociis in
guntur, qui nunc sunt, non vero futuri, nisi expresse dicatur, & qui nunc sunt, fœdere belli
& qui futuri sunt. Interpretatio enim pactorum facienda de eo, de quo verifi- *exceptis.*
 militer fuit cogitatum (§. 512. part. 6. Jur. nat.). Quodsi vero in fœdere belli
 nominentur socii, de iis cogitatio animum paciscentium subit, qui nunc socii
 sunt, non vero de iis cogitare videntur, qui posthac futuri sunt, cum alias
 non simpliciter socios dixissent, sed eos, qui nunc sunt, & posthac futuri
 sunt, expresse a se invicem distinguerent. Quamobrem si fœdus belli initum
 fuerit contra omnes, exceptis sociis, socii tantummodo intelliguntur, quos
 nunc una, vel pars altera contrahentium habet, non vero qui forsitan posthac
 futuri sunt. *Quod erat unum.*

Enimvero si expresse excipiantur socii & qui nunc sunt, & qui futuri sunt,
 cum nemo alteri obligari possit ultra voluntatem suam (§. 382. part. 3. Jur.
 nat.), nullum est dubium, quin opem ferre non teneatur fœderatus fœdera-
 to contra eos, quos socios ipse habiturus est, quando is opem ejus implorat.
Quod erat alterum.

In fraudem fœderis prioris contraheretur fraus omnis ab omni pacto abesse debet (§. 149.
 fœdus cum eo, qui in eo est, ut bello cum part. 5. Jur. nat.); istiusmodi fœdus sanctitati
 prioris fœderato implicetur. Quamobrem cum fœderum e diametro advertatur (§. 546. 547.).

§. 671.

Si quis socio bellum gerenti non præstat ea, quæ in fœdere promissa sunt, cum De fœdere
non habeat justam excusationis causam; eidem injuriam facit, & damnum, quod belli sine
inde sentit socius, naturaliter resarcire tenetur. Etenim si quis justam habeat justa excu-
 excusationis causam, cur in fœdere promissa præstare nequeat, præstare non *sationis*
 tenetur (§. 665. & seq.). *Quod erat primum.* *causa non*

Enimvero cum fœdera sancta sint habenda Gentibus (§. 547.), adeoque præ- *servato.*
 cise adimplenda (§. 546.); si nulla causa justa excusationis adsit *per demonstr.*
 n. 1. fœdus utique violatur, non præstitis iis, quæ vi fœderis præstanda sunt.
 Quamobrem cum ex fœdere socio acquiritum sit jus perfectum ad ea, de qui-
 bus in eodem conventum (§. 377.), in violatione autem juris perfecti injuria
 consistat (§. 359. part. 1. Jur. nat.); si quis socio bellum gerenti non præstat,
 quæ in fœdere promissa sunt, cum non habeat justam excusationis causam,
 eidem injuriam facit. *Quod erat secundum.*

Damnum itaque, quod sentit socius sibi denegata ope vi fœderis ferenda,
 cum per injuriam denegantis detur, *per demonstr. n. 2.* consequenter culpa
 ejusdem, damnum vero omne resarcire teneatur, qui idem culpa sua vel do-
 lo dedit (§. 580. part. 2. Jur. nat.); si quis socio bellum gerenti non præstat
 ea, quæ in fœdere promissa sunt, cum nullam habeat justam excusationis cau-
 sam, damnum, quod is inde sentit, naturaliter resarcire tenetur. *Quod erat*
tertium.

Non est, quod dicas, fœdere non servare
 socio, nec alterum amplius obligari ad feren-
 dam opem, si ipsum bello implicari contingat
 (§. 430): non tamen in præsentis casu hoc
 sufficit, quia fœdere confusus damnium incurrit
 ob fœdus violatum, quod hic sumitur: id quod
 non semper necessario fieri satis patet. Injuria

in omni casu fœderis violati fit, aut non sem-
 per conjunctum est cum damno, vel quod for-
 tuna armis favet, vel quod defectus auxilii
 promissi aliunde suppletur, sicuti & contingere
 potest, ut idem sit damnium, sive auxilium
 promissum mittatur, sive minus.

§. 672.

Medii bello quinam sint. In bello Medii dicuntur, qui neutri belligerantium parti adhærent, consequenter bello sese non immiscunt. Dicuntur vulgo *Neutrales*, quia neutri parti belli causa favent, & status Gentium, quæ nullam belligerantium partem in bello sequuntur, vocatur *Neutralitas* & earum terræ appellantur *Terræ neutre*.

Neutralitas potissimum respicit Gentes belligerantibus vicinas, seu quarum terræ vicinæ sunt terris, in quibus bellum geritur, quamvis etiam extendatur ad eas, quæ cum non nimis remotæ sint, uni parti opem in bello ferre possunt.

§. 673.

Fœdus neutralitatis quid sit. *Fœdus neutralitatis* dicitur, quod cum Gente quadam pangitur eo fine, ut sit media.

Equidem Gens aliqua etiam sine fœdere ipso facto media esse potest, quatenus neutri belligerantium parti petenti ea præstat, quæ in bello ipsi adjumento esse possunt & a sociis præstari solent, vel utrique ea præstat, quæ Gens Genti naturaliter debet extra bellum; cum tamen interfit subinde unius belligerantium par-

tis, ne forsan fœdus ineat belli cum parte adversa, aut etiam absque fœdere opem in casu emergente eidem ferat, consequenter ne media maneat (§. 672.), fœdus neutralitatis pangi solet (377.), contra quod absque injuria nihil fieri potest (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*).

§. 674.

An neutralitas naturaliter licita. Genti unicuique naturaliter licitum est, ut sit in bello media, si e re civitatis fuerit bello potius abstinere, quam eidem sese immiscere, vel belli etiam causa dubia sit. Etenim cum jus omne populi naturaliter e fine civitatis sit metiendum (§. 30. part. 8. *Jur. nat.*), si e re civitatis fuerit bello potius abstinere, quam eidem sese immiscere, in potestate ipsius non esse patet, ut bellum etiam justum gerenti opem ferat (§. 610. part. 1. *Jur. nat.*), consequenter nec opem ferre naturaliter obligatur (§. 160.). Quamobrem cum naturaliter prorsus illicitum sit bellum injustum gerenti opem ferre (§. 656.); naturaliter licite licitum est, ut Gens in bello media sit, si e re civitatis fuerit bello potius abstinere, quam eidem sese immiscere (§. 672.). *Quod erat unum.*

Quodsi causa belli fuerit dubia, cum non constet, penes quamnam partem sit justitia belli (§. 417. part. 2. *Theol. nat.*), in bello autem injusto opem ferre belligeranti non liceat (§. 656.), & qui conscientia dubia agit peccet (§. 448. part. 1. *Phil. pract. univ.*); neutri belligerantium parti adhærendum. Quamobrem cum Gens media sit, quæ neutri belligerantium parti adhæret (§. 172.); in causa dubia ut media sit licitum esse evidens est. *Quod erat alterum.*

Jus Gentium necessarium, quod *internum* vocat *Grotius*, & ejus ratio habenda est non modo in foro conscientie, sed etiam in gloria Gentis recte definienda, utique requirit, ut justitiæ causa attendatur in deliberando, utrum bello alieno te immiscere debeat, an vero eodem abstinere, nec sufficit, ut saltem salutem Reip. quid consentaneum sit spectetur. Non igitur opus est, ut Gentes mediæ judicium de belli justitia suspendant, etsi consultum sit ne

id publice declarent, immo salus Reip. haud raro, si non plerumque silentium imponat. Quamvis vero necesse non sit, ut judicium suum belligerantibus declarent; hoc tamen minime obstat, quo minus in decernendo eo, quod facturæ sunt belli præsentis causa, animum ad justitiam belli attendant, quemadmodum attendere debent, nisi jus naturæ transgredi voluerint.

§. 675.

Genti unicuique ab utraque belligerantium parte permittendum, ut sit media, nisi fœdere alteri obstricta sit. Etenim Genti unicuique permittendum, ut num alteri quid præstare possit citra officii erga seipsam neglectum suo stet iudicio, & si quod petitur denegatur, id ferendum (§. 157.), consequenter etiam ferendum, ut, si e re sua minime esse ducat opem alterutri belligerantium parti ferre, neutri adhæreat, & vi libertatis naturalis eidem competentis (§. 55. part. 8. Jur. nat.). conscientiæ ejus relinquendum, quid facere velit (§. 157. part. 1. Jur. nat. & §. 3. b.) nec ulli rationem reddere tenetur, cur hoc potius facere malit, quam aliud (§. 158. part. 1. Jur. nat. & §. 3. b.). Quamobrem cum Gens media ut, quæ neutri belligerantium parti adhæret (§. 672.); Genti unicuique ab utraque belligerantium parte permittendum, ut sit media. *Quod erat unum.*

Enimvero si alteri belligerantium parti fœdere Gens obstricta sit, cum Gentes fœderatæ sibi invicem ea prompte præstare debeant, de quibus in fœdere conventum (§. 380.), & fœdera sancta esse debeant (§. 547.), consequenter ab omni violatione immunita (§. 546.), ea parti fœderatæ præstare in bello debet, de quibus in belli fœdere conventum. Quoniam itaque Gens neutra non est, quæ parti belligerantium uni opem in bello fert, ac ideo eidem adhæret (§. 672.); Gens quæ uni belligerantium parti fœdere obstricta est, media esse nequit. *Quod erat alterum.*

Quoniam fœdus ineundo ad opem in bello ferendum Gens una alteri se perfecte obligat (§. 377.); eo ipso quoque sese declarat, quod media esse nolit, & sese obligat, ut mediam esse non liceat, atque hoc modo fœdere neutralitas efficitur illicita. Per se autem patet, si in casu emergente cesset obligatio fœdere contracta, id quod fieri posse ex superioribus patet (§. 660 665. & seqq.), neutralitatem non am-

plius esse illicitam, consequenter licitam. Atque ideo notanter diximus, nisi fœdere Gens alteri obstricta sit, non vero si cum altera parte belligerantium fœdus, ante bellum scilicet, quod per se intelligitur, initum fuerit. Neque enim hic queritur, num fœdus fuerit initum, sed num obligatio fœdere contracta in casu emergente subsistat.

§. 676.

Fœdus neutralitatis naturaliter licitum est, si Genti, cum qua pangitur, naturaliter licitum, ut sit media, & eidem permittendum, ut cum una belligerantium pangendi parte pangat fœdus neutralitatis, nisi alteri fœdere belli obstricta sit. Genti enim fœdera neutralitatis. unicuique naturaliter licitum est, ut sit in bello media, si e re civitatis fuerit a bello potius abstinere, quam eidem sese immiscere, vel etiam si belli causa dubia sit (§. 674.). Quamobrem cum ea, quæ licita sunt, facere non prohibearis (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.); a voluntate quoque Gentis uniuscujusque dependet, utrum sese alteri obligare ad hoc velit, ut sit media, nec ne. Quoniam itaque fœdus pangendo sese perfecte obligat alteri & fœdus neutralitatis est, quo se ad hoc obligat, ut sit media (§. 673.); ideo patet, fœdus neutralitatis licitum esse, si Genti, cum qua pangitur; licitum, ut sit media. *Quod erat unum.*

Enimvero Genti unicuique permittendum ab utraque belligerantium parte, ut sit media, nisi fœdere alterutri fuerit obstricta (§. 675.). Ergo etiam ipsi permittendum est ab una belligerantium parte, ut fœdus neutralitatis pangat altera, si illi nullo fœdere belli obstricta fuerit. *Quod erat alterum.*

Fœdere hoc neutralitatis ex naturaliter licito sit debitum: id quod nihil iniqui habet, de quo pars altera belligerantium conqueri possit,

quippe quæ ad fœdus belli ineundum secum eam compellere nequit.

§. 677.

§. 677.

De obligatione ex fœdere neutralitatis.

Qui fœdus neutralitatis inicit, eidem, cum quo id pangitur, se obligat, quod nolit partem ipsi adversam in bello juvare, ipsiusmet autem motus nullo modo impedire. Cum enim ex fœdere nascatur perfecta obligatio (§. 377.), qui fœdus neutralitatis inicit cum altero, eidem se obligat ad ea, de quibus in fœdere isto conventum. Quamobrem cum in eo conveniatur, quod, qui medius esse debet, seu neutrarum partium, bello sese nullo modo immiscere debeat (§. 672.); qui medius esse debet, obligatur nullo modo sese bello immiscere. Quoniam itaque bello se immiscet in præjudicium ejus, qui securitatis suæ causa fœdus pangit, si parti adversæ opem quomodocunque ferat in bello, aut ipsius motus impediat; qui fœdus neutralitatis pangit ei, cum quo fit fœdus, sese obligat, quod nolit partem ipsi adversam in bello juvare, nec ipsiusmet motus ullo modo impedire.

Qui fœdus neutralitatis pangit cum belligerante, aut id facit commodi sui causa, aut in gratiam belligerantis. In casu priori consensum belligerantis requirit, ut sibi liceat esse neutrarum partium; in posteriori belligerans petit, ut sit neutrarum partium. In casu priori primario respicitur securitas ejus, qui neutrarum partium est, ne quod damnum occasione belli patiatur; in posteriori autem securitas belligerantis, ne motus ipsius ullo modo impedian-

tur, vel partis adversæ potentia efficiatur validior. In casu priori neutralitas conceditur ei, qui neutrarum partium esse vult; in posteriori a belligerante impetratur. Quamvis itaque fœdus neutralitatis utrique contrahentium parti sancta esse debeat (§. 547.); in casu tamen priori magis is, qui neutrarum partium esse vult, in posteriori belligerans sibi cavere debet, ne quid contra fœdus committat.

§. 678.

Obligatio specialis respectu partis adversæ fœdus ini-
 Quoniam qui fœdus neutralitatis inicit, belligeranti sese obligat, quod partem ipsi adversam in bello juvare nolit (§. 677.); parti belligerantium alteri nec auxilia mittere, nec subsidia præstare, nec annonam, nec arma, nec alia, quæ in bello usum saltem habent, aut quocunque modo adjumento esse possunt, suppeditari ei, cum quo debet.

Qui neutrarum partium esse vult, a bello ita abstinere debet, ut in gratiam belligerantium nihil prorsus faciat, quod parti uni prodesse possit. Et ad hoc sese obligavit ei, cum quo fœdus pepigit, respectu partis eidem adversæ (§. 677.). Ita si annona, vel tormenta deficient, ea suppeditare indigenti nequit, nec

potest permittere ut pars adversa fœderato suo militem in territorio suo conscribat, cum hoc perinde sit ac mittere auxilia. Similiter subsidii suis permittere nequit, ut mutuo dente pecunias, cum hoc perinde esse videatur ac dare subsidia.

§. 679.

Obligatio directe respectu fœderatum.
 Cum qui fœdus neutralitatis inicit, belligeranti sese obligat, quod ipsius motus nullo modo impedire velit (§. 677.); ideo nec quicquam facere debet, quod quocunque modo obesse possit fœderato suo, etsi eodem opem directe non ferat parti eidem adversæ, qua vel inscia facit quod facit, & cui nihil præstatur, veluti si auxilia suppeditas ventura, dum per territorium suum transeunt, studio moratur, ne in tempore adveniant, vel si fruges coemittit ab iis, a quibus eas petit fœderatus, eo fine, ne is sufficientem copiam habere possit. Idem intelligitur de apparatu quocunque bellico.

Exemplum simile est, si instigetur populus pacatus, ne permittat, ut militem in territorio suo conscribat, quod antea concedebat, aut ne vendat, quæ in bello usui sunt. Nimirum actus, quibus quis sese bello immiscet, duplices

sunt, quorum alii alteram belligerantium partem directe respiciunt, & quibus eidem subvenitur; alii vero non nisi indirecte respiciunt, & quibus eidem nocetur. De his intelligenda est propositio præsens; de ista præcedens (§. 678.).

§. 680.

§. 680.

Belligerantes fœdus ineuntes neutralitatis se obligant ei, qui neutrarum partium De obligat. est, quod ipsi & rebus ipsius vim hostilem inferre nolint. Etenim cum in fœderatione belli neutralitatis conveniatur, ut neutri belligerantium parti adhæreat, qui in bello medius esse vult (§. 672.); cum eo animo neutrarum partium quis esse velit, ut malorum, quæ bellum post se trahit, sit immunis, belligerantes utique ad præstandam immunitatem istam sese obligant, & per consequens ab omni hostili vi contra eam abstinere debent. Quamobrem patet eas vi fœderis perfecte obligari, ut ipsi ac rebus ipsius vim hostilem nullam inferre velint (§. 377.).

In eos, qui in bello medii sunt, nullum jus belli competit belligerantibus cum nullam ipsi injuriam fecerint, quæ sola jus ad bellum dat (§. 617.). Immo cum ipsis permittendum sit naturaliter, etiam sine fœdere, ut neutrarum partium sint (§. 674.), ac ideo jure suo utantur, dum esse volunt; quando sunt, nullam belligerantibus injuriam faciunt (§. 974. p. 1. Jur. nat.). Quod igitur in hostem licet, non licet in eos, qui in bello medii sunt. Enimvero quod naturaliter jam debetur, ad id vi fœde-

ris se obligant belligerantes fœdus neutralitatis pangentes. Dum igitur in neutralitatem consentiunt, in immunitatem malorum, quæ bellum post se trahit, consentiunt, & sic ad eam præstandam, consequenter ab omni vi hostili contra ipsos abstinendum sese obligant. Absurdum foret, belligerantibus liberum esse, ut damna dent iis, qui in bello medii sunt, cum hi sibi cavere debeant, ne noceant ullo modo belligerantium parti alteri.

§. 681.

Quoniam belligerantes fœdus neutralitatis ineuntes se obligant ei, qui neutrarum partium est, quod ipsi ac rebus ipsius vim hostilem inferre nolint (§. 680.), sicuti etiam hic se istis obligat, quod nil in favorem unius facere veniat fœdus lit, quod noceat alteri, vel quo motus ejus impediatur (§. 677.); fœdus neutralitatis simul continet fœdus si non de non lædendo, saltem de non nocendo & species quædam fœderis amicitie est (§. 394.).

Superius (§. 293.) diximus fœdera inire de non lædendo necesse non esse, quia scilicet jus perfectum ad læsionem non ferendam naturaliter jam competit (§. 913. part. 1. Jur. nat.), nec demum opus esse ut ex pacto acquiratur (§. 377.). Quomodo vero ibidem excepimus casum si Gentis cujusdam ea sit opinio, quasi Gentes exteras pro lubitu lædere liceat; ita nec in præsentis casu superfluum & pangere fœdus de non lædendo, aut saltem de non committendo, ex quo nocuum quoddam resultare potest. Si enim arma iusta ejus sunt, cui quis se sociat; nocuum, quod afferat alteri, læsio proprie non est, sit ita quod per inconstantiam loquendi talis haud raro dicatur. Ceterum nemo est, qui nesciat, belligerantes, etsi non debeant, naturali tamen obligatione non obstante multa committere, quibus

injuriam afferunt Gentibus vicinis. Quamobrem superfluum non est, ut fœdera neutralitatis pangantur, cum pudoris major efficacia esse soleat, quam obligationis naturalis: unde pudorem omnem exuisse dicuntur, quibus nec sanctam pactorum fidem violare religioni est. Et revera inest violationi huic major turpitudine, quam actui legi prohibitive in præsentis casu contrario, & pudor vincit affectus pravos alios, quibus belligerantes incitantur ad lædendum Gentes vicinas, quæ a bello absque fœdere abstinere. Sed de his disertius dicere non est hujus loci. Sufficit excitasse attentionem eorum, qui satis perspicacitæ habent ad talia profundius rimanda. Pertinet autem hæc horum tractatio ad Ethicam, seu Philosophiam moralem Gentium.

§. 682.

Fœdera neutralitatis pangenda sunt cum utraque belligerantium parte ab ea Gense, cujus territorium vicinum est terris, in quibus bellum geritur. Etenim si Gentis cujusdam territorium terris, in quibus bellum geritur, vicinum est; facile contingit, ut tam ab una, quam ab altera belligerantium parte damna dentur & injuriæ eidem afferantur. Quamobrem cum per fœdus neutralitatis id præcave-

Quando fœdus neutralitatis cum utraque belligerantium parte pangendum.

caveatur (§. 680.); ab ea Gente, cujus territorium vicinum est terris, in quibus bellum geritur, fœdera neutralitatis pangenda sunt cum utraque belligerantium parte.

Si Gentis territorium sit procul remotum a terris, in quibus bellum geritur, interest saltem partis unius belligerantium, ne opem ea ferat alteri, veluti auxilia mittendo, aut subsidia præstando. Et tunc per fœdus neutralitatis saltem cavetur, ne hoc fiat. Plerumque tamen Gentes theatro belli vicinæ in eodem mediæ esse solent, atque tunc fœdus cum utra-

que belligerantium parte pangendum, modo pars utraque consentire velit in neutralitatem. Quamvis enim consentire debeat (§. 675.); non tamen Gentes earumque Rectores semper faciunt, quod facere lege naturali obligantur. Sane si huic legi in præsentis casu obtemperarent, fœdere neutralitatis prorsus non foret opus (§. cit.).

§. 683.

De iis, quæ a Gentibus quæ jure Gentium debentur extra bellum, nisi expresse de quibusdam aliter conveniis utriusque belligerantium parti præstanda. Qui neutrarum partium sunt, ea præstare utrique belligerantium parti debent, nisi expresse de quibusdam aliter conveniis utriusque belligerantium parti præstanda.

Quamobrem cum qui neutrarum partium est, parti uni non magis favere debeat, quam alteri; utrique belligerantium parti præstare debet ea, quæ jure Gentium extra bellum debentur. *Quod erat unum.*

Enimvero si de quibusdam, quæ respectum quandam ad bellum habent, aliter fuerit conventum, cum fœdera sancte sint servanda (§. 380. 547.); per se patet, standum esse eo, de quo conventum fuit. *Quod erat alterum.*

Qui neutrarum partium sunt, eorum respectu bellum non est, ipsi vero utrique belligerantium amici sunt. Quæ igitur extra bellum, seu pacis tempore, Gentibus præstantur a Gente, ea etiam præstanda sunt utrique belligerantium parti. Quod uni præstatur, id præstandum quoque alteri est, si eodem indiget. Potest autem conveniri, ut etiam quædam præstentur, quæ respectum quandam ad bellum

habent, vel ut non præstentur, quæ quidem per se ad bellum minime faciunt, propter casum vero emergentem respectum quandam ad idem habere possunt, & tunc illa utrique præstanda, hæc utrique deneganda sunt. Fœdera neutralitatis non semper omni vacant injuriis; sed ut malum minus præferatur majori, toleranda sunt, quæ mutari non possunt.

§. 684.

Quæ a Gentibus quæ jure Gentium debentur extra bellum, nisi expresse de quibusdam aliter conveniis utriusque belligerantium parti præstanda. Quoniam qui neutrarum partium est, parti utrique belligerantium præstare debet ea, quæ jure Gentium debentur extra bellum (§. 683.), exteris vero permittendum est, ut in territorium nostrum accedant & res æquo pretio sibi comparent (§. 58. h. & §. 694. part. 6. Jur. nat.), ut ob justas causas in eodem commorentur (§. 692. part. 6. Jur. nat.), & per terras nostras transeant (§. 689. part. 6. Jur. nat.), & ut commodæ quietis causa in domus recipiantur, ubi cum rebus suis commode ac secure pernoctare, ciboque ac potu salubri frui possunt, & equis pabulum suppeditatur, atque operæ, quibus indigent, pro æquo pretio præstantur (§. 350.), immo erga peregrinos apud nos commorantes, vel transeuntes officiosi esse debemus (§. 351.), nisi aditus in terras nostras peregrinis ob rationes singulares fuerit prohibitus (§. 295.); *Qui neutrarum partium sunt, utriusque belligerantium partis militibus ac subditis aditum in territorium suum & transitum per terras suas tutum concedere ac permittere tenentur, ut justis negotii causa in illo commorentur & res, quibus indigent, æquo pretio sibi comparent, ac utrisque æque officiosos sese præbere debent.*

Nimirum quæ a Gente neutrarum partium ea etiam præstanda sunt tempore belli utrique peregrinis præstantur, si nullum est bellum, belligerantium parti. Atque ideo nihil difficultatis

tatis esse potest in determinandis iis, quæ a Gente media recte sunt, aut fieri non debent, casu quolibet dato. Ea enim fieri debent, quæ facienda sunt, si bellum non est, ut diximus: cavendum saltem est, ne quid fiat, quod pro-

dit majorem favorem erga partem unam, quam alteram, ne juxta detur parti uni de neutralitate non exacte servata querela, tanto magis vitanda, quanto facilius malorum fomes existit.

§. 685.

Quia neutri belligerantium parti præstanda, vel præstanda utrique sunt ea, de quibus specialiter conventum fuit (§. 683.); si conventum fuerit, ne Gens neutrarum partium aditum concedat in territorium suum, nec permittat transitum, aut ut annonam in eo sibi comparare liceat, utriusque belligerantium partis militibus aditus in terras non concedendus, nec transitus per eas permittendus in casu priori, nisi in posteriori parti utrique concedendum, ut annonam ex terris neutræ petat.

Exempla eorum, quæ vi fœderis a Gente neutra præstantur, & denegantur.

Exempli quasi loco casus hosce particulares in medium afferre libuit, ut appareat, quomodo propositio generalis in casibus particulari-

bis applicanda, & ne quid obscuritatis remaneat, quo minus recte intelligatur,

§. 686.

Gens una copiis militaribus Gentis alterius transitum innoxium permittere debet. Etenim transitus ad justas causas per terras dominio subjectas denegari nemini potest, nisi adsit metus justus damni (§. 689. part. 6. Jur. nat.), consequenter permittendus, si fuerit innoxius. Quoniam itaque Gentes eodem jure inter se utuntur (§. 3.), cumque iisdem jus belli comperat (§. 613.), nec alteri Genti competit judicium de eo, quomodo jure suo utantur, utrum recte, an minus recte (§. 156. part. 1. & §. 55. part. 8. Jur. nat.), consequenter transitus copiarum militarium belli causa spectandus est tanquam transitus ad justam causam; si is fuerit innoxius, permittendus.

De jure transitus innoxii copiarum per territorium alienum.

Recte jam monuit Grotius l. 2. c. 2. §. 13. n. 4. excipi non posse, quod transitum permittitur metuat multitudinem transeuntium: cum enim non desint rationes cavendi, quas idem recenset, scilicet ut divisim manibus transmittantur copiarum, aut inermes, vel ut petantur obsolescentes (§. 497.), metus justus non est, injustum au-

tem metum non tollere jus alterius, in casu simili jam supra annotavimus (not. §. 640.). Occurrunt quoque hinc inde in iis, quæ de æquilibrio inter Gentes supra demonstravimus & annotavimus (§. 646. & seqq.), quæ lucem aliquam affundere possunt.

§. 687.

Quoniam copiis militaribus jure Gentium non permittendus nisi transitus innoxius (§. 648); copiarum militares per alienum territorium transeuntes viaregiae nec ad possessiones privatas desistere, si qua re indigent, pro ea justum pretium solvere, non vero res alienas rapere, & ab omni quacunque læsione, vel injuria abstinere debent.

Quid transiensibus observandum.

Jus enim transitus innoxii, quod natura competit, ac ideo citra injuriam auferri cuidam nequit (§. 64. part. 1. Jur. nat.), non convertendum est in licentiam, ut extendatur ultra limites, intra quos continetur, ac ideo conjunctus esse nequit ejus usus vel cum minimo damno permittentis, seu subditorum ejusdem. Ceterum adhuc dubium quoddam removendum est quod uni vel alteri subnasci poterat. Diximus in superioribus, falsam esse eorum sententiam, qui contendunt, judicium de justitia belli non esse penes eum, qui bello se immiscet, sed penes eos, qui bellum gerunt (not. §. 668.), nec fœdus belli pangi posse cum eo, qui bellum injustum gerit (§. 658.); modo autem asseruimus, fœdera neutralitatis pangenda esse cum utraque belligerantium parte (§. 682.), cum tamen bellum ex utraque parte justum esse nequeat (§. 633.). Similiter in præcedente propositione affirmamus, transitum copiarum per terras suas a Gente una alteri permittendum sine exceptione (§. 686.), conse-

quens

VVolfii Jus Gentium.

quenter nulla habita ratione justitiæ belli: id quod perinde esse videtur ac defendere, aut saltem supponere, quod Gens nulla judicium sibi sumere possit de jure, quo altera quædam Gens bellum gerit. Enimvero quando foedus neutralitatis cum belligerantibus pangitur, id agitur, ut belligerantes se obligent ad permit- tendum, ne nos bello immiscemus neutram partem in eo sequentes (§. 672. 673.): id quod nulla ex parte adversatur eis, quæ in anterioribus demonstrata sunt. Cum enim bellum ex una belligerantium parte semper injustum sit (§. 634.): qui neutri parti adhæret, is nec bello injusto se immiscet, quod illicitum (§. 656.), nec iusto, quia hoc in potestate sua non esse judicat, consequenter hoc facere non tenetur (§. 160.). Et quoniam Genti unicuique naturaliter jus belli competit (§. 613.), jure suo abutitur, qui bellum injustum gerit. Quamobrem cum naturaliter unicuique permit- tendus sit juris sui abusus (§. 156. 157. part. 1. Jur. nat.), & Gens una quæque periculum in- teritus (§. 33), & ea, quæ perfectionem ip- sius quomodocunque impediunt, aut statum ejusdem imperfectiorem reddunt, vitare atque a se avertere debeat (§. 36.); transitum copia- rum innoxium per terras suas permittere po-

test etiam ad bellum injustum; si eum prohi- bere nequeat. Aliud nimirum est, non impe- dire, ne alter peccet, cum ad impediendum non sis obligatus; aliud vero adjuvare alterum, ut peccare possit. Quodsi vero vel maxime dic- tas, non minus ab alta Gente, quam a te da- mina & pericula esse avertenda (§. 156.); idem tamen non intelligitur nisi in eo casu, in quo id fieri potest citra neglectum officii erga teip- sum (§. cit.) & in casu collisionis officium erga seipsum vincit officium erga alios (§. 229. part. 1. Phil. pract. univ. & §. 206. b.). Non igitur obstat, quod alibi monuimus (not. §. 689. part. 6 Jur. nat.), in concedendo transitum per terras considerandum esse, num petatur ob ju- stas causas, ne tibi factum alienum imputari possit, quod cum impedire posses, impedire noluisti: etenim in casu præsentis supponitur, te transitum impedire non posse, nisi officio erga teipsum deesse velis, in moralibus autem physice impossibili æquiparatur, quod morali- ter tale est. Equis vero est, qui nesciat, ne- gantem transitum sæpe parari bellum, aut etiam armis peti, quod precibus non potest obtineri, ac per consequens transitum innoxium in no- xium abire?

§. 668.

De transitu petendo.

Qui cum exercitu per terras alterius Gentis iter facere vult; transitum petere debet. Transitus enim innoxius esse debet (§. 686. 687.). Quamobrem cum vi libertatis naturalis Genti unicuique competentis (§. 55. part. 8. Jur. nat.) penes ipsam sit judicium de eo, utrum transitus sit innoxius, nec ne (§. 156. part. 1. Jur. nat.), & ut innoxius sit, de uno, vel altero conveniri sæpe necesse sit, immo haud raro etiam quædam eo sine ordinanda, veluti ut transeuntes ab- sque illorum incommodo, per quorum fines transeunt, habere possint ea, qui- bus opus habent; qui cum exercitu per terras alterius Gentis iter facere vult, transitum petere debet.

Non est, quod excipias, transitum per ter- ras occupatas esse jus innoxie utilitatis, quod ex communiione primæva residuum (§. 687. part. 6. Jur. natur.), consequenter jus, quod natura habes, non demum precibus ab altero impetrandum esse. Etenim id demum locum haberet, nisi justæ darentur causæ denegandi transitum, quæ obstant, quo minus is ad usum rei alienæ innoxium referatur. Sane quamvis naturaliter etiam alteri concedere debeamus innoxium rei nostræ usum, & inde veniat contra- ctus commodati, quo alteri usum rei no- stræ gratis concedimus (§. 418. p. 4. Jur. nat.); non tamen propterea usum rei alienæ sibi ar- rogare potest invito domino, ac ideo contra-

ctu eum demum acquirere tenetur. Idem etiam observandum est in usu innoxio earum rerum, quæ sunt in dominio Gentium (§. 3.), & qui singula accurate perpendere voluerit, quæ de commodato demonstrata sunt, & ingenium acumine stipatum possidet; is in hisce non unum reperiet, quod argumento de transitu in- noxio per terras occupatas lucem affundere po- test, atque ad præsentem inprimis casum tri- aeris cum exercitu per terras Gentis alterius faciendi utiliter applicabit. Accedit in casu præsentem, ut ei, per cujus terras cum exercitu iter quis facere vult, constare debeat, quo ani- mo is veniat.

An concessione transi- tus injuria committatur in eum, contra quem conceditur.

§. 689.

Qui transitum cum exercitu per terras suas concedit petenti, ei, contra quem eodem opus habet, injuriam minima facit. Etenim transitus innoxius per terras suas Genti a Gente permittendus (§. 686.). Quamobrem cum nemini compe- tat jus prohibendi, ne alter faciat, ad quod faciendum obligatur (§. 170. part. 1. Jur.

Jur. nat.); si petenti conceditur transitus cum exercitu per terras suas, nihil fit, quod est contra jus ejus, contra quem eodem opus habet. Quoniam itaque injuria non committitur, si nihil committatur, quod est contra jus alterius (§. 859. *part. 1. Jur. nat.*): qui transitum cum exercitu per terras suas concedit petenti, ei, contra quem eodem opus habet, injuriam minime facit.

Quod incommodum sentiat ex transitu pars belligerantium altera, id ei jus non dat ad jus transeunti adimendum, aut jus ad transitum minime ferendum. Quod enim huic incommodum, id transeunti commodum. Unde contradictorium foret, si quis utilitate sua jus suum metiri vellet: nulla scilicet foret ratio, cur non uni perinde ac alteri ex utilitate jus nasceretur, nisi tandem admittere velis jus esse

validioris, prouti piscis major devorat minorem. Et tunc æquilibrii conservandi causa inter Gentes potentiam prævalentis vi armata diminuere liceret, etiamsi nulla alia belli causa prolatret: id quod Juri naturæ adversari supra ostendimus (§. 646.). Non negamus perversa ista opinione regi eos, qui, cum præpotentes sint, potentia sua confidunt: at hic non quæstio est de facto, sed de jure.

§. 690.

Quoniam transitum per terras suas cum exercitu concedens petenti, injuriam minime facit ei, contra quem exercitus proficiscitur (§. 689.); si quis copiis alterius transitum concedit per terras suas, ei, contra quem conceditur, hoc ferendum, nec eidem competit jus id prohibendi.

An is, contra quem conceditur transitus, eum prohibere possit.

Qui transitum petit & qui concedit jure suo utuntur (§. 343. 686.). Nemini autem competere potest jus prohibendi, ne quis jure suo utatur, quod per se patet. Vide, quæ modo annoravimus (*not. §. 689.*). Quamdiu nulla tibi sit injuria, quid alter faciat ferendum. Absurditas vero prohibendi, ne transitus permittatur, vel ex eo manifesta est, quod, si tu eodem opus haberes, ægre laturus sis, si alius

prohibere vellet, ne tibi concederetur: Quod vero jure connato, seu natura competente, tibi fieri non vis, id nec alteri feceris (§. 101. *part. 1. Jur. nat.*). Quod natura Genti uni licitum, id etiam licitum est alteri & quod uni non licet, idem nec licet alteri (§. 18.): æqualitas naturalis minime tollitur, quod Gens una potentior altera, cum jura Gentium non ex potentia deriventur.

§. 691.

Si quis petit, ne copiis militaribus contra se transitus permittatur; id quod petitur jure denegatur: quod si tamen non vanus sit metus, ne is concedenti bellum inferat, aut alio modo noceat, transitus denegari potest. Etenim Gens una copiis militaribus alterius transitum innoxium permittere debet (§. 686.). Quamobrem cum ex hac obligatione nascatur jus precibus ejus non dandi locum, qui petit, ne transitus permittatur (§. 23. *part. 1. Jur. nat.*), nec petenti competat jus id prohibendi (§. 690.), quod absque injuria ipsi facta fieri potest (§. 689.); si quis petit, ne copiis militaribus contra se transitus permittatur, id quod petitur jure denegatur. *Quod erat unum.*

Si is petat, ne transitus concedatur; si minas addat.

Enimvero si non vanus sit metus, ne is, contra quem transitus conceditur, concedenti bellum inferat, aut alio modo noceat, cum transitus non sit innoxius, sive ex ipso damnum detur, sive ex eodem sequatur, seu is causam damni det, transitus non amplius innoxius est. Quamobrem cum Gens Genti non ad transitum sibi innoxium, sed ad innoxium concedendum obligetur (§. 686.); si non vanus sit metus, ne is, contra quem transitus conceditur, concedenti bellum inferat, aut alio modo noceat, transitus denegari potest. *Quod erat alterum.*

Metus vanus non est, si justas habuerit causas, aut, si majoris, rationes sufficientes. Ponamus prohibentem, ne transitus concedatur, addere minas belli inferendi: ubi is satis potens fuerit ut verbis factum addere valeat, metus sufficientem habet rationem (§. 822. *Psych. empir.*). nec injustus est metus, cum periculum

omne a te avertere renearis (§. 33.) ac inde tibi nascatur jus ad ea, sine quibus id averti nequeat (§. 34. 37.). Quamvis vero mediis illicitis non uti liceat ad consequendum finem licitum (§. 71.); hoc tamen minime obstat, quo minus minus non vanis te abduci pariaris a transitu concedendo, cum denegatio transitus illi.

illicita dici nequeat, in casu collisionis officio erga reipsum vincente officium erga alium (§. 206.), & damno quod ex denegato transitu, petenti, vel tertio, cujus causa transire vult, subnascente pro casuali habendo (§. 630. part. 2. Jur. nat.). Et licet negari non possit, prohibentem ne transitus concedatur, nullo jure agere (§. 690.), quin potius jus tuum violare (§. 159. part. 1. Phil. pract. univ.), consequenter injuriam facere tibi (§. 859. p. 1. Jur. nat.), dum te in juris tui usu impedire conatur (§. 686. h. & §. 148 p. 1. Phil. pract. univ.); nec hoc obstat, quo minus te a concedendo transitu abduci patiaris. Etenim tibi competit

jus ad ea, sine quibus damnum averti nequit (§. 493. part. 2. Jur. natur. & §. 159. part. 1. Phil. pract. univ.). Atque hoc modo denegatio transitus induit naturam defensionis adversus injurias (§. 972. part. 1. Jur. nat.), ac ideo jure tuo transitum tibi ex injuria tertii noxium futurum denegas (§. 973. part. 1. Jur. natur.). Vides quam pulchre omnia in Jure naturæ ac Gentium inter se conspirent, modo omnem obligationum ac jurium inde descendentium nexum intine perceptum habueris: id quod aliter obtineri nequit nisi ope systematis veri nominis, quale condere placuit.

§. 692.

De eo, qui te invito transire vult. Quoniam transitus petenti jure denegatur, si non vanus sit metus, ne is, contra quem conceditur, bellum tibi inferat, aut alio modo noceat (§. 691.); te invito transire licet.

Nimirum alteri nullum competit jus ad transitum tibi noxium (§. 686.): ac ideo eundem potere tenetur (§. 688.), ut scilicet judices, utrum tibi innoxium futurus, nec ne. Quamobrem cum denegando transitum nullam ipsi injuriam facias (§. 859. part. 1. Jur. nat.), sed

jure tuo eundem prohibeas (§. 691.); te invito transitum parans tibi injuriam facit (§. 859. part. 1. Jur. nat.), consequenter cum tibi competat jus defendendi (§. 973. part. 1. Jur. nat.), vi eidem resistere licet (§. 972. part. 1. Jur. nat.).

§. 693.

De transitu innoxio gratis concedendo.

Transitus innoxius concedendus est gratis. Etenim qui transitum permittere vult, sed non gratis; is non habet justam causam prohibendi. Quodsi enim sibi metuat, ne transeuntes dent damnum, consequenter eum innoxium non futurum; transiturus saltem cavere sufficienter tenetur, veluti per obsides, de transitu innoxio, ut si præter expectationem damnum detur, id resarcitur sit. Quamobrem cum transituro competat jus transeundi (§. 686.), nemo autem jus suum ab altero emere obligetur, quod ipsi natura competit; transitus innoxius concedendus est gratis.

Equidem in Annalibus veterum prostant exempla eorum, qui transitum pretio impetrare habuerunt, qualia recensentur a Commentatoribus in *Grogium*; sed emtio ista facti est, non juris, nec ulla ratio, quæ speciem juris habet, eidem prætexi potest, prouti vel ex demonstra-

tione intelligitur. Justitiæ omnino adversatur alteri jus suum tribuere nolle nisi pro certo pretio (§. 926. part. 1. Jur. nat.). Prudentiæ tamen est pro natis circumstantiis dare malle pecuniam injuste accipienti, quam vi jus suum defendere.

§. 694.

De submiratione in transitu necessario.

Si transitus conceditur, non deneganda sunt ea, sine quibus is fieri nequit; pro iis tamen, quibus transiturus indiget, justum pretium solvere tenetur. Ponamus enim te alteri concedere transitum, sed denegare ea, quibus ad transitum opus habet. Cum sine his ut transeat fieri minime possit, perinde omnino est, ac si transitus denegetur. Quamobrem cum absurdum sit transitum directe concedere, indirecte autem eundem denegare; si transitus conceditur, non deneganda sunt ea, sine quibus is fieri nequit. Quod erat unum.

Enimvero cum per se pateat, transitum non fore innoxium, si ea gratis præstanda, quibus transiturus indiget, transitum autem non noxium sibi, sed innoxium Gens una alteri concedere teneatur (§. 686.); transiturus utique justum pretium solvere tenetur pro iis, quibus in transitu indiget. Quod erat alterum.

Posterius jam innuimus supra (§. 687.), non tamen inconsultum fuit idem denuo urgeri, ubi de obligatione subministrandi transituris necessaria agitur, cum ibidem saltem ostenderimus nullum competere jus transeuntibus in res subditorum, ubi iter faciunt, sed eas æquum pretio esse comparandas. Ibidem evicimus, æquum pretium a transeuntibus esse solvendum; hic vero inprimis ostendimus, pretium non iniquum ab iis esse exigendum. Æquum autem, seu justum pretium intelligitur id, quod tunc temporis ab indigenis pro rebus istiusmodi solvitur aut, si annona ob transitum ingravescere possit, quantum posthac solvendum. Quamob-

rem patet, non nudam esse repetitionem jam antea demonstratorum, quæ merito superflua dici possit. Quod obligatio subministrandi in transitu necessaria concessioni transitus inest, facile intelligitur. Indigent enim homines cibo ac potu, æqui pabulo & stramine, & quando necesse est transentes alicubi morari, necesse est ut ab incolis regionis in domus recipiantur. Et hinc quoque elucet necessitas petendi transitum, ut & sufficiens rerum necessariorum copia ubivis haberi, & sine onere atque damno subditorum haberi possit. Nisi enim de eo provideretur transeuntibus, transitus concedentis culpa noxius foret.

§. 695.

Si metuendum sit, ne transitu uni belligerantium parti concesso, eundem quoque petat pars altera, & sic sedes belli in terra pacata figatur; transitum concedere non tenetur is, a quo petitur. Etenim cum nemo non videat, in hypothesi propositionis præsentis transitum non fore innoxium, Gens autem Genti transitum saltem innoxium concedere obligetur (§. 686.); in hypothesi propositionis præsentis transitum is concedere non tenetur, a quo petitur.

De metu, ne transitu concesso sedes belli figatur in terra pacata.

§. 696.

Quoniam si metuendum sit, ne transitu uni belligerantium parti concesso eundem quoque petat pars altera, & sic sedes belli in terra pacata figatur, transitum concedere non tenetur is, a quo petitur (§. 695.); si invito domino territorii transire velit, vi resistere, & si opus videatur, partem potentioris sequi licet, ut caveatur, ne belli in sua regione figatur sedes.

Quod si invito domino territorio transitus paretur.

In hypothesi propositionis præcedentis vanum esse metum, ne sedes belli figatur in territorio ejus, a quo utraque belligerantium pars transitum petit, facile intelligitur, quia transeuntes intra territorium sibi mutuo occurrere possunt. Quanta vero emergant damna, si theatrum belli fuerit in aliquo territorio, nemo est, qui non intelligat, modo non ignoret cumulum malorum, quæ bellum post se trahit. Ad damna vero avertenda jus esse Genti, sæpius jam diximus atque evicimus. Atat si damna avertere velis, quantum datur, necesse omnino est, ut partem posterioris sequaris, & transitus maturetur. Sed aum id semper li-

ceat, forsan dubitatur, quia contingere potest, ut potentioris bellum injustum sit, injustum autem bellum gerenti opem ferre non licet (§. 656.). Enimvero tu justam defensionem moliris & auxiliis alterius uteris ejus causa: id quod licitum esse constat (§. 990. part. 1. Jur. nat.). Minime autem opem fers bellum injustum gerenti. Quamvis itaque bellum injustum sit, quatenus ob causam suam bellum gerit, non tamen injusta sunt ejus arma, quatenus causa justa tua in eisdem defenditur. Contradictorium autem non est, ut ejusdem arma alio respectu sint justa, alio vero injusta.

§. 697.

Si transeuntes incolis damna dederint, is, cui transitus concessus, ea refarcire tenetur, & Rector civitatis curare debet, ut refarciantur iis, quibus data sunt a transeuntibus dato. Quoniam enim transitus, qui concedendus, innoxius esse debet (§. 686.); transeuntes sibi cavere debent, ne incolis regionis, per quam transeunt, vel minimum dent damnum. Quamobrem cum damnum omne sive culpa, sive dolo datum sit refarciendum (§. 580. part. 2. Jur. nat.); si transeuntes incolis damna dederint, is, cui transitus concessus, ea refarcire tenetur. Quod erat unum.

De damno a transeuntibus dato.

Quoniam vero damnum refarciendum iis, quibus datum, per se autem patet, nisi id extemplo fiat, quando datum fuit, hoc minime fieri posse ab eo, cui,

cui transitus concessus; ideo Rectori civitatis, qui populum suum repræsentat (§. 93.), consequenter causam populi agit, æstimatio damni præstanda, & is deinde curare debet, ut iis, quibus datum est, resarciatur. *Quod erat alterum.*

Rectores civitatum jure petunt ab eo, cujus copix transferunt per territorium suum, ut omne damnum, quod hæc dederunt, resarciant. Hinc enim suis severe prohibere debet, ne quid damni dent, & præfectis militem præcipere, ne hisce permittant, ut quicquam, quod non licet, facere audeant. Quodsi hoc non fecerit, manifesta culpa ipsius damnum fuit datum, consequenter ipse ob culpam propriam tenetur. Enimvero si vel maxime sive milites, sive ipsi præfecti eorumdem voluntati ejus contrarium fecerint; adhuc tamen ex facto eorumdem tenetur, quia transitum petens vel expresse, vel saltem tacite promisit, eum innoxium

futurum, consequenter se ad resarciendum damnum obligavit (§. 363. *part. 3. Jur. nat.*), ut adeo ex promisso factum suorum pro facto suo agnoscere tenetur. Quodsi vero damnum permittenti non fuerit datum, sed subditis ipsius, nihil quoque est, quod ipsi resarciendum sed quod resarciendum id omne subditis ejus debetur. Quamobrem nullo quoque jure id sibi arrogare potest, cum hic cesset dominium eminens (§. 111. *part. 8. Jur. nat.*). Ejus est jus subditorum tueri, ac ideo in præsentis casu curare, ut damnum, quod ipsis datum, ipsis quoque resarciatur, non vero eidem damnum subditorum in lucro esse debet.

§. 698.

Quoniam damnum datum a transeuntibus resarciendum (§. 697.); is, qui *De cautio-* transitum concedit, jus habet ab eo, cui idem conceditur, cautionem sufficientem *ne, transi-* exigendi & , ubi hic eam præstare nolit, transitum denegandi, ubi metus non va- *rum fore in-* nus est, transitum non fore innoxium, aut præstationem æstimationis damni, si quod *noxium.* detur, ægre obtentum iri.

Nimirum jam alias ostendimus, Gentibus competere jus ad ea media, quibus cavet, ne status suus reddatur imperfectior (§. 37.). Quamobrem ex obligatione transeuntis, ne damnum detur, nascitur non modo jus exigendi reparationem damni dati, verum etiam jus præcavendi a damno. Et sane præstat præcavere, quam reparationem petere. Dantur autem omnino casus, in quibus promittentis transitum innoxium non satis tuta est fides, veluti si ali-

bi transeuntes damna dederint, si promittens fidei servandæ non admodum tenax fuerit, si ab eo ægre obtineri potest, quod dare, vel restituere debet. Nascitur etiam ex eo, quod damnum sit resarciendum, si quod detur, jus transitum denegandi, quem innoxium minime futurum suspicio haud levis est, quæ omnino augetur, si cautionem offerre recuset, qui transitum petit.

§. 699.

An transi- Ob religionis diversitatem transitus denegari non potest. Etenim transitus inno- *tus denegari* xius concedendus Genti a Gente (§. 686.) nascitur ex communione primæve *possit ob ve.* (§. 687. *part. 6. Jur. nat.*), seu communione rerum natura toti generi humano *ligionis di-* competente (§. 9. *part. 2. Jur. nat.*), vi cujus quilibet per loca quæcunque tran- *versitatem.* sire potest, prout ipsi opus visumque fuerit (§. 66. *part. 2. Jur. nat.*), non vero ex modo colendi Deum, consequenter non ex religione (§. 512. *part. 2. Theol. nat.*). Quoniam itaque jus hoc nullum respectum ad religionem habet, cui Gens, quæ eodem usura transitum petit, addicta est, ob religionis quoque diversitatem transitus denegari non potest.

Relegenda hic sunt, quæ supra annotavimus, cum de fœderibus cum Gente alii religioni addicta pangendis ageremus (*not. §. 429.*). Sive Gens fuerit hujus, sive alterius, sive nullius religionis, in transitu concedendo perinde erit: neque enim aliud attenditur, quam ut transitus sit innoxius. Metus autem justus non est, transitum innoxium a Gente alii religioni ad-

dicta esse non expectandum. Neque enim dissensus omnium in religione parit odium dissentientium, ut eos pro lubitu lædi posse existimetur. Quodsi vero istiusmodi odio Gens transitum petens erga alteram, per cujus terras transire vult, flagret; tunc transitus non denegatur ob religionis diversitatem, sed quod non innoxius est.

§. 700.

Transitus per terras suas denegari nequit, propterea quod transire alio possit. An quis pe-
 Etenim si quis cum exercitu per aliena territoria transire necesse habet, & ^{tens transi-}
 duo vel plura sunt territoria, per quæ transire possit; Gentes singulæ eodem ^{tum alio}
 modo obligantur ad innoxium transitum concedendum (§. 686.), nec ulla da- ^{transire pos-}
 tur ratio naturalis, cum omnium eadem sint obligationes (§. 17.), cur una ^{sit.}
 potius obligetur eandem permittere, quam altera. Quamobrem æquale quoque
 jus est transitu opus habenti, per quodlibet territorium transeundi, consequen-
 ter vi libertatis naturalis ipsi competentis (§. 55. part. 8. Jur. nat.) eidem com-
 petit optio, per quodnam transire malit (§. 156. part. 1. Jur. nat.). Per terras
 igitur suas transitus denegari nequit, propterea quod transire alio possit.

Per indirectum idem ostendunt, qui hanc potest, eadem justa causa erit. Quoniam itaque
 rationem dant, ceteros, per quorum territo- omnes simul transitum jure denegare possunt,
 ria transire poterat, similiter dicere posse, quod jus transitus erit nullum: id quod utique ab-
 alio transire possit. Ponamus enim, hanc ratio- surdum. Perinde nimirum foret ac statueret
 nem esse sufficientem denegandi transitus, nullum natura Gentibus competere jus transitus
 quod qui eam petit alio transire possit. Cum per aliena territoria, sed id pactis tantummodo
 quod uni Genti licitum etiam sit licitum alteri acquiri posse. Equidem non desunt, qui hoc
 (§. 18.); si uni justa transitus denegandi statuunt; non tamen hanc sententiam verita-
 causa sit, quod qui eam petit alio transire pos- tate esse contentam, supra demonstravimus
 sit, singulis, per quorum territoria transire (§. 686.).

§. 701.

Justa denegandi transitus causa alia non est, nisi quod idem non sit innoxius. De justa
 Etenim Gens Genti transitum innoxium permittere debet (§. 686.), conse- ^{causa dene-}
 quenter quando innoxius est, eundem jure denegare non potest (§. 722. part. ^{gandi tran-}
 1. Jur. nat.). Quamobrem justa denegandi transitus causa alia esse nequit, nisi ^{situs.}
 quod idem non sit innoxius.

Poterat hinc per modum corollarii inferri, dum est, aut maxima saltem probabilitate con-
 quod modo demonstravimus, scilicet ob diver- stare debet, cum fore noxium. Ita non sufficit
 sitatem religionis (§. 699.) & quod qui tran- ad denegandum transitum, quod mos omnium
 situm petit alio transire possit, transitum dene- fere exercituum transeuntium sit grassari in in-
 gari non posse (§. 700.), quia nec diversitas colas, cum id præcaveri possit partim diligen-
 religionis, nec possibilitas alio transeundi facit tia propria, si per commilitarios provideatur,
 transitum per territorium tuum noxium. Vi ut transitus sit transeuntibus commodus ac tu-
 hujus principii generalis facile ostenditur in tus, & incolis non nimium molestus, nec da-
 casu quocunque particulari, utrum transitus mnosus, partim sufficiente cautione transitum
 jure denegetur, nec ne, modo in judicando petentis, ut præfecti militum in disciplinae mi-
 eo, quod tibi noxium est, a vero non aberres, litaris rigore observando non sint negligentes,
 nec metui injusto locum des. Non sufficit, fie- nec facta militum prohibitioni contraria impu-
 ri forsan posse, ut sit noxius, sed demonstran-

tum est, aut maxima saltem probabilitate con- stare debet, cum fore noxium. Ita non sufficit
 ad denegandum transitum, quod mos omnium fere exercituum transeuntium sit grassari in in-
 colas, cum id præcaveri possit partim diligen- tia propria, si per commilitarios provideatur,
 ut transitus sit transeuntibus commodus ac tu- tus, & incolis non nimium molestus, nec da-
 mnosus, partim sufficiente cautione transitum petentis, ut præfecti militum in disciplinae mi-
 litaris rigore observando non sint negligentes, nec facta militum prohibitioni contraria impu-
 nita relinquant.

§. 702.

Quoniam justa denegandi transitus causa non est, nisi quod idem non sit in- ^{Quando de-}
 noxius (§. 701.); si satis manifestum sit, cum fore innoxium, vel de eo satis ca- ^{negatio}
 veat transiturus, contra jus ejusdem est denegatio (§. 686.), ac propterea injuria ^{transitus sit}
 est (§. 859. part. 1. Jur. nat.), consequenter *justa belli causa* (§. 617.). ^{justa belli}
 causa.

Non desunt exempla eorum, qui ob denega- nos fines, primum Idumæo, deinde Emoræo
 tum sibi transitum denegantibus bellum intule- has tulit leges, iturum se via regia, nec de-
 runt, quæ legi possunt apud Grecios & com- flexurum ad possessiones privatas, si qua re ip-
 mentatores. Ipse l. 2. cap. 2. §. 13. n. 2. exem- sorum haberet opus, justum prærium eis perso-
 plum Moïsi Num. XX. & XXI. in medium af- luturum, quæ conditiones cum ad transitum
 fert, qui, cum transeundum haberet per alie- innoxium sufficiant (§. 687.), sed repudiaren-
 tur,

nos fines, primum Idumæo, deinde Emoræo has tulit leges, iturum se via regia, nec de-
 flexurum ad possessiones privatas, si qua re ip- sorum haberet opus, justum prærium eis perso-
 luturum, quæ conditiones cum ad transitum innoxium sufficiant (§. 687.), sed repudiaren-
 tur,

tur, bellum eo nomine intulit *Emoras*, & re-
 & *Augustinus* pronunciat, iusta bella gesta fuisse a filiis Israel contra Amorrhæos. Gens nulla

pati tenetur, ut alia quædam jus quoddam suum sibi auferat (§. 267.), sed si tribuere non vult idem vi persequi licet (§. 271.).

§. 703.

*De transitu
 rebus de-
 bito.*

Si transitus conceditur exercitui, idem etiam concedendus rebus omnibus, quibus in bello opus habet. Transitus exercitui conceditur belli gerendi causa, quod per se patet. Quod si ergo saltem personis, non vero iis omnibus, quibus in bello opus habent, simul transitus daretur; perinde omnino foret ac si transitus prorsus denegaretur. Quamobrem patet, necesse esse, ut transitus quoque detur rebus omnibus, quibus in bello opus habent transeuntes.

Rerum bellicarum & ad bellum quomodocunque necessarium transitus per se inest transitui exercitus, seu adeo arde cum eodem cohæret, ut neuter absque altero esse possit. Quamobrem si transitus exercitui conceditur, simul rebus ad bellum & in bello necessariis concessus intelligitur, ut adeo hic sigillatim postulandus non sit. Fieri tamen potest, ut saltem certarum rerum in bello necessariarum transitus postuletur & concedatur, quia transitu copiarum non est opus: qui cum minus noxius esse possit, si in concedendo transitu nulla ratio attendenda veniat ab altera belligerantium parte, facilius conceditur solus, quam cum exercitu. Quæ vero de causa transitus copiis recte denegatur, eadem etiam de causa recte denegatur rebus. Non

igitur necesse est, ut hisce diutius immoremur. Ceterum obiter notamus, jus transitus per terras alienas in genere minus recte demonstrari per solum jus commerciorum Gentibus competentis: neque enim sequitur, si commerciorum causa concedendus transitus, eundem etiam belli causa concedendum esse: sed in genere omnino evincendum est, transitum innoxium esse concedendum, & hoc jus natura competere Gentibus, citra injuriam ipsis minime auferendum, quemadmodum a nobis factum est. Ita demum ex eo, quod in genere evictum est, inferri potest, belli quoque causa transitum innoxium concedendum esse, nec justam denegandi causam esse aliam, nisi quia is nobis minime innoxius.

§. 704.

*De tuto
 transitu
 exercitus.*

Transeuntibus transitus præstandus est tutus. Cum enim Gens nulla alteram lædere debeat (§. 173.); nec is, qui transitum concedit, transeuntes lædere, nec permittere debet, ut lædantur a subditis. Quamobrem cum transeuntes vacui esse debeant ab omni metu læsionis; iisdem transitus tutus præstandus est.

Ut transitus sit tutus, non demum precibus obtinendum, cum lex naturæ læsionem prohibens absque ulla restrictione (§. 695. *part. 1. Jur. nat.*) sit prorsus immutabilis (§. 142. *part. 1. Phil. præf. univ.*). Quamobrem necesse est, ut, qui transitum permittit, cum jure denega-

re non possit, nihil quoque eorum permittat; quæ requiruntur ad præcavendum, ne transeuntes a subditis lædantur. Alias enim culpa ipsius fit læsio (§. 750. 758. *part. 1. Phil. præf. univ.*) & ipsi imputatur (§. 700. *part. 1. Phil. præf. univ.*).

§. 705.

*Clarigatio
 quid sit.*

Clarigatio dicitur publica belli denunciatio facta Genti aut ejus Rectori a Gente altera seu Rectore ejusdem. Idiomate patrio dicimus den Krieg ankündigen.

Vocabulum hoc militare est, apud Romanos olim usitatum, qui certis solemnitatibus bellum

§. 706.

*Subjctum
 clarigatio-
 nis.*

Quoniam clarigatio est publica belli denunciatio a Gente una alteri facta (§. 705.), in bello autem vi persequimur jus nostrum adversus eum, qui idem nobis tribuere non vult (§. 1102. 1103. *part. 1. Jur. nat.*); quando clarigatio fit,

fit, seu bellum indicitur, parti adversæ significatur, quod adversus ipsam jus nostrum vi armorum persequi velimus, consequenter clarigatio continet & significationem voluntatis nostræ de bello inferendo, & indicationem causæ, cur bellum inferre decreverimus.

Nimirum clarigatione seu belli denunciatione non aliud intenditur, quam ut alteri constet, quod bellum ipsi inferre decreverimus & qua de causa id decreverimus. Quodsi jamante de injuria nobis facta reparanda, aut jure nostro nobis tribuendo, vel ut nobis satisfiat de

injuria irreparabili amice actum fuerit, sed nullo successu; bellum indicitur, si declaramus, nos decrevisse, ut vi armorum consequamur, quod sine eis consequi nequeamus. Tum enim causa belli alteri jam nota est.

§. 707.

Cum clarigatio seu belli denunciatio fiat eo fine, ut alteri constet, quod bellum in eum decreverimus & qua de causa id factum fuerit (§. 706.), consequenter non aliud requiratur, quam ut hoc ad notitiam alterius perveniat; naturaliter modus denunciandi bellum a voluntate denunciantis dependet, nec certas solennitates requirit, consequenter si inter quasdam Gentes certus bellum denunciandi modus fuerit introductus, is ad jus Gentium consuetudinarium pertinet (§. 24.), & si qua Gens pro se certum quendam denunciandi modum recepit, is more arbitrarius est, seu juris civilis, nec jus inter Gentes facit.

De modo indicendi bellum.

Naturaliter nihil interest, quomodo alteri innotescat tuum de bello inferendo decretum, modo innotescat. Possit autem Gentes quasdam inter se convenire de modo indicendi bellum, vel etiam moribus introducere modum certum, nulla dubitandi ratio est. Quamobrem cum pacta sint servanda (§. 789 part. 3. Jur. nat.), maxime inter Gentes (§. 547.), & mores habeant vim pactorum tacitorum, quamdiu a Gente nulla fuerit contradictum; si alterutrum horum obtimeat, bellum utique modo illo promulgari debet. Et quia in statu populari, qualis sub consulibus erat Romanus, jus belli est penes populum, in Rep. mixta a consensu populi, vel optimatum aut quorundam & populo suspendi potest; ideo in istiusmodi Rerum publicarum formis condi quoque possunt leges de bello indicendo, quas tamen non obstringere Gentes alias per se patet. Notandum vero juxta nonnullos clarigationem a denunciatione belli distingui. Juxta eos enim apud Romanos proprie clarigatio erat solennis & publica rerum aut cujusque juris clara voce facta repetitio, teste Plinio Hist.

1. 27 c. 2. quam sequebatur belli denunciatio, altero satisfactionem negante, ita ut clarigationi inesset eventualis belli denunciatio, & denunciationi conditio clarigationis. Erant autem apud Romanos utriusque formulæ ac ritus diversi, quemadmodum videre est apud Alexandrum ab Alexandro l. 5. c. 3. Livium l. 1. c. 32. Ciceronem de offic. l. 1. c. 11. Enimvero cum apud nos ritus illi ac solennes formulæ non sint in usu, neque iidem juris sint naturalis; ideo opus non est, ut clarigationem a denunciatione belli distinguamus. Immo cum in Jure Gentium sufficiat, si bellum dicatur denunciari, vel indici alteri; vocabulo clarigationis prorsus carere possumus, nisi consultum fuisset ejus fieri mentionem, quia apud alios autores occurrit. Ceterum dum nos clarigationem a denunciatione belli non distinguimus, Stephanum sequimur in Thesuro Lingue latinæ, ubi expresse dicit clarigare idem esse ac bellum indicare & clarigationem ipsam belli indicationem ad Servii auctoritatem provocans. Sed de vocabulo nemini licet intendere lubet.

§. 708.

Clarigatio, seu denunciatio belli, conditionata est, qua declaratur bellum illatum iri, nisi reddantur res, aut de injuria facta satisfiat, consequenter ea cum repetitione rerum statim conjungi potest, aut cum postulatione satisfactionis pro injuria irreparabili facta. At pura est, qua absque conditione significatur, bellum illatum iri ad consequendum id, quod debetur, aut restituendum, consequenter eidem locus est, si alter jus nobis tribuere non vult nostrum, aut cum non tributurum esse constat.

De clarigatione conditionata.

In Jure naturæ & Gentium denunciationem puram a conditionata recte distinguimus, cum differentia inter clarigationem & ipsam denunciationem non sit attendenda (not. §. 707.);

Quæ ex Jure feicali Romanorum veniunt, quod de ritu belli erat statutum, cum jure naturæ non confundendum, quo Gentes inter se naturaliter utuntur (§. 3.).

VVolfii Jus Gentium.

K k

§. 709.

§. 709.

An condi-
tionatam
sequi de-
beat pura.

Quoniam conditionata denunciacione belli declaratur, bellum illatum iri, nisi res reddantur, aut de injuria facta satisfiat (§. 708.), si alter reddere aut restituere nolit, in id consentit, ut vi armorum quod negatur consequi studeamus, consequenter si bellum conditionate fuerit declaratum, nec alter jus nostrum nobis tribuere velit, bellum denuo pure indici opus non est.

Nimirum si alter ius nobis tribuere recusat, jam per se patet, nobis non superesse aliud medium, quo id consequi valeamus, quam arma. Quamobrem cum jam sufficienter eidem declaraverimus nos violento hoc medio usuros; non opus est, ut nos animum non mutasse denuo eidem declaremus. Id enim habendum pro

vero, quod quis dicit, ubi verum dicere obligatus (§. 427. part. 3. Jur. nat.), consequenter alter sibi imputare debet, quod paret simulato animo additas fuisse inanes minas. Vix enim prudentis foret vanas addere minas, ubi postulas, ut alter jus tuum tibi reddat: de quo ut expressius dicatur, opus non est.

§. 710.

An in bello
offensivo de-
nunciacione
semper sis
opus.

In bello offensivo denunciacione semper opus est. Etenim bellum offensivum inferitur alteri, qui de bello nobis inferendo non cogitabat (§. 615.), nimirum jus nostrum nisi vi armorum consequi possimus, aut satisfactionem de injuria irreparabili (§. 630.), vel in causa dubia alterum non aliter ad transacionem permovere valeamus (§. 631.). Quamobrem cum ad remedium hoc maxime vitandum, quod ingentem cumulum malorum ab utraque belligerantium parte post se trahit, non sit deveniendum, quamdiu vel minima spes est fore, ut absque eo consequamur, quod vi armorum consequi intendimus; igitur necesse est, ut significemus nos bellum ipsi illaturum, ut, antequam ad arma deveniatur, æquas pacis condiciones offerre possit, & sic bellum evitetur. Patet itaque in bello offensivo semper denunciacione opus esse.

Latronum atque prædonum mos est, vi imperere ex improvviso corpus vel res alterius, quibus quippe nullum jus est in res alterius & ab altero nihil debetur. At qui alteri ad quid præstandum obligatur, ante interpellandus est, ut certo constet, eum sua sponte idem præsta-

re nolle, quam vi ad tuum, vel quod tibi debetur, consequendum utaris. Multo autem magis id observandum, antequam in arma veniatur, quia bella geri non possunt sine multorum innocentium clade atque damno.

§. 711.

De condi-
tionibus
æquis bel-
lum indi-
canti obla-
tis.

Si bellum denunciandi offerantur æquæ pacis condiciones; a bello abstinendum. Etenim cum in bello vi persequamur jus nostrum, quod alter nobis tribuere non vult (§. 1103. part. 1. Jur. nat.); bellum non aliò sine gerendum, quam ut æquas pacis condiciones offerantur. Quodsi ergo æquæ condiciones offerantur bellum denunciandi; cessat belli gerendi ratio, consequenter eadem acceptandæ & a bello abstinendum.

Atque hinc elucet necessitas belli offensivi denunciandi, ne præter necessitatem veniatur ad arma: quam demum adesse apparet, ubi periculo præterente jam imminente pars adversa pertinaciter persistit in proposito non tribuendæ tibi jus tuum. Ipsa sane notio juris belli insinuat, ante denunciandum bellum esse, quam inferatur, quippe in quo persequimur jus nostrum adversus eum, qui id nobis tribuere non vult (§. 1103. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem necesse est, ut nobis constet, ipsum id tribuere nolle, ac in hoc proposito perseverare. Distinctiones itaque, quas addert Grotius determi-

naturus, quandonam in bello offensivo jure naturali requiratur denunciatio, quando vero eadem non sit opus, inutiles sunt. Ratio enim, cur bellum denunciandum, universalis est & ad omne jus extenditur, quod tibi ab altero tribuendum, undecunque tandem veniat. Quoniam vero sint æquæ pacis condiciones, patet tum ex causa belli, tum ex sumptibus, quos denunciandi facere coactus fuit, propterea quod ipsi jus suum tribuere noluit alter: damnum enim datum culpa sua retaliendum (§. 580. p. 2. Jur. nat.). Sed de eo expressius dicendum erit inferius.

§. 712.

§. 712.

Quoniam a bello abstinendum, si denunciante offerantur *æquæ pacis conditiones* (§. 711.); *si eadem non acceptentur, bellum offensivum justum abit in injustum.* *De conditionibus æquis non acceptatis.*

Justa enim belli causa non amplius subsistit, quamprimum æquæ pacis conditiones offeruntur. Quamobrem cum causa justa bellum justum faciat (§. 1110. *part. 1. Jur. nat.*); bellum quoque justum esse definit. Sane qui recusat acceptare æquas pacis condiciones, bellum non gerere potest eo sine, ut jus suum, quod dene-

gabatur, consequatur, ac propterea ad gerendum impellitur vel vindictæ cupidine, quod sibi non statim tributum fuerit, vel in bello decernendo magis attenduntur rationes suasoriz, quam justificæ, consequenter ad arma venit nocendi animo: id quod omnino illicitum est (§. 173).

§. 713.

Bellum defensivum naturaliter denunciandum non est. Bellum enim offensivum, *An bellum defensivum tunc denunciatur, vel justum est, vel injustum.* Quod si fuerit justum, cum *defensivum* tunc bellum defensivum sit injustum (§. 629.), is, cui bellum denunciatur, ab *fit denunciandum.* eo abstinere debet, oblatis pacis æquis conditionibus (§. 1111. *part. 1. Jur. nat. & §. 711. b.*). Belli igitur denunciatio locum minime habet. Quodsi vero æquas pacis condiciones sibi oblatis acceptare nolit denunciatus; per se patet, necesse esse ut pars adversa se defendat, consequenter non demum requiritur, ut significet, quod se defendere velit. In casu itaque denunciationis belli justii bellum defensivum denunciandum non est. *Quod erat unum.*

Enimvero si bellum offensivum, quod denunciatur, fuerit injustum, bellum defensivum justum est (§. 629.). Quamobrem cum per se pateat, ei, cui bellum denunciatur, nihil aliud superesse, quam ut læsionem intentanti resistat, consequenter jure suo usus se defendat (§. 972. 1111. *part. 1. Jur. nat.*); si bellum offensivum fuerit injustum, defensivum naturaliter denunciandum non est. *Quod erat alterum.*

In bello defensivo cæsat ratio, cur id denunciandum sit, quæ in offensivo denunciacionem necessariam efficit, quemadmodum ex collatione utriusque demonstrationis patescit (§. 710. & *præf.*). Quodsi ergo ab utraque parte fiat denunciatio, ea ex parte bellum defensivum gerentis superflua est: id quod in primis manifestum est, si invasione ab altera parte jam facta denunciatio demum fieri deberet, vel fiat: tum enim defensio non fert moram, sed vis præsens, quæ arcenda, necessitatem se defendendi statim imponit. Nemo autem adeo absurdus præsumitur, ut vi præsentis non sine mora resistere velit, consequenter ut necesse sit voluntatem suam se defendendi alteri declarari. Debet potestas summa defensionem civibus suis, qui propterea in civitatem coiverunt, ut adversum vim exteriorum sese defendere possint (§. 4. *part. 8. Jur. nat.*), & defensione ista nihil magis naturale est, cum ipsa etiam animantia bruta instinctu quodam naturali eo ducantur, ita ut defensione videatur jus quoddam hominum ac brutorum commune. Bellum defensivum itaque cum ratione officii necessario gerat summa potestas; absonum utique videtur

alteri demum significare, quod facere velimus; quod sine neglectu officii remittere non possumus, nec sine injuria in cives nostros. Bellum offensivum in arbitrio gerentis est: licet enim justam habeat belli causam, scilicet ut justum, quod sibi denegatur persequatur (§. 630. 631.); haud raro tamen consultius est jus suum remittere, quod omnino licitum (§. 117. *part. 3. Jur. nat.*), quam bello fureto, cujus eventus dubius est, implicari, aut persecutionem juris sui in suspenso relinquere, cum quod differret non auferatur. Quamobrem necesse est, ut voluntatem suam alteri declaret, si bellum inferre decrevit, prouti ex demonstratione superiori palam est (§. 710.). Ast & physice & moraliter necessaria est defensio per ea, quæ modo diximus, nec res arbitrii est, utrum te defendere potius nolis, an malis. Consensus vero Gentium, ad quem subinde provocatur, nec necessitatem in offensivo, nec licitam omissionem in defensivo bello probat, nisi jus consuetudinarium (§. 24.), quod, ut alias jam diximus, tandiu valet, quamdiu a nulla Gente eidem fuerit contradictum.

§. 714.

Quando belli offensivi denunciationem omittere liceat. Si is, cui bellum denunciandum, nec legatos admittit nec adfit occasio mittendi epistolam, nec denunciatio per tertium fieri possit; denunciatio belli offensivi omittenda. Etenim si is, cui bellum denunciandum, nec legatos admittit, nec adfit occasio mittendi epistolam, nec per tertium denunciatio fieri possit; nemo non videt in potestate ejus non esse, qui bellum inferre decrevit, ut id denunciet. Quamvis ergo bellum offensivum semper fit denunciandum (§. 710.), cum tamen obligatio non extendenda sit ultra id, quod fieri potest (§. 109. part. 1. Phil. pract. univ.), & denunciatio efficiatur impossibilis culpa ejus, cui fieri debebat, ac per consequens ejus omisio ipsi sit imputanda (§. 700. part. 1. Phil. pract. univ.); si is, cui bellum denunciandum, nec legatos admittat, nec adfit occasio mittendi ad eum epistolam, nec per tertium denunciatio fieri possit, denunciatio belli offensivi omittenda est.

Regula de bello offensivo semper denunciando non patitur exceptionem, sed impossibilitas faciendi quod præcipit legitimam parit excusationem, nec justam habet de omisssione denunciatione conquerendi causam, qui culpa suam reddidit impossibilem. Ipso nimirum facto declaret, nolle sese ut bellum ante declaretur, quam inferatur, nec ideo omisssione declaratione ulla ipsi sit injuria. Immo ex tacito hoc consensu recte inferitur, quod in arbitrium bellum inferentis contulerit, utrum inferre velit, nec

ut adeo perinde sit ac si declaratio actu facta fuisset, cessante utique fine, ob quem denunciatione alias opus est, vi demonstrationis superioris (§. 710.). Ceterum rarissimus omnino casus est, ut tertius onus istiusmodi odiosum in se suscipiat, ita ut vix attendi mereatur, & tantum non semper minime dabilis præsumatur. Ejus tamen mentionem facere voluimus, ne quid omisssione videamur, quod denunciationem faciat impossibilem.

§. 715.

An talio sit justa causa omittendæ denunciationis belli offensivi, seu ideo denunciationem omittere non licet, quia alter alias nobis bellum intulit sine denunciatione. Etenim obligatio bellum offensivum denunciandi naturalis est (§. 710.), qua nemo seipsum liberare potest (674. part. 3. Jur. nat.). Enimvero si alter non satisfacit obligationi naturali, non ideo tibi permissum est eidem non satisfacere (§. 631. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem si alter tibi alias bellum intulit absque denunciatione; non ideo tibi licet bellum eidem quoque inferre absque denunciatione, adeoque talio non est justa causa omittendæ denunciationis belli (§. 639. part. 8. Jur. nat.).

Talio omnis lege naturali prohibita (§. 640. part. 8. Jur. nat.) nec inter Gentes licita (§. 577.), ac propterea nec in denunciatione belli locum habet. Nullum esse jus talionis, alias jam fufus ostendimus (not. §. 640. part. 8. Jur. nat.). Cum lex naturæ clarificationem præcipiat (§. 710.), ejus quoque omisssionem prohibet (§. 722. part. 1. Jur. nat.). Actus illicitus alterius non potest actum naturaliter illicitum tibi reddere licitum. Pugnatur hoc cum immutabilitate legis naturæ ac inde venientis obligationis naturalis

(§. 142. part. 1. Jur. nat.). Nemo non laudaverit eum, qui, cum posset jure, quod perperam dicitur, talionis uti, in denunciando bello ab eodem abstinere, manifesto indicio, ipsis confusis hominum ide rebus moralibus notionibus, quas ipsa natura iisdem insinuat, & quæ sensum moralem pariunt, talionem adversari, eamque non nisi excusationi prætexti. Nec affirmare cubito eos, qui eandem prætexunt, non tam opinione talionis, quam rationibus aliis suis rursus ad denunciationem omittendam adduci.

§. 716.

De tempore denunciatio belli fieri potest. Denunciatio belli fieri potest ab eo, qui cum exercitu ad fines territorii partis adversæ jam accessit. Bellum nimirum non alio fine denunciandum, quam ut pars adversa æquis pacis conditionibus oblati idem avertere possit, vi demonstrationis superioris (§. 710.). Quoniam vero mora denunciandi damnosa esse non debet, cum quilibet omne damnum, quantum datur, a se avertere debeat (§. 493).

(§. 493. part. 2. Jur. nat.), & metu belli tanto quis facilius adducitur ad offe-
rendas conditiones, quibus id evitetur, quanto magis præsens est periculum;
quin denunciatio belli fieri possit ab eo, qui jam cum exercitu ad fines terri-
torii partis adversæ accessit, dubitandum non est.

¶ Bellum non denunciatur eo fine, ne alterum
ad resistendum imparatum aggrediaris, quemad-
modum fieri solet ab eo, qui alterum ad duel-
lum sollicitat, cui bellum inter Gentes perpe-
ram æquiparatur (not. §. 63a.). Quamobrem
bellum daturus moram alteri indulgere minime
tenetur, ut præparatus certamen ineat. Repu-
gnat hoc maxime fini, cur bellum denuncia-
tur, qui non est alius, nisi ut pars adversa de

animo nostro constante jus nostrum vi perse-
quendi certus eas conditiones offerat, quibus
bellum vitetur (§. 711.). Lege naturali non per-
missum est bellum nisi justum (§. 1111. part. 1.
Jur. nat.): si vero bellum offensivum justum
est, defensivum injustum est (§. 629.), ac per
consequens ei, cui bellum denunciatur, mora
indulgenda non est, ut defensionis par sit.

§. 717.

Quoniam belli denunciatio tum demum fieri potest, si quis cum exercitu *De ingressu*
ad fines territorii adversæ partis jam accessit (§. 716.), cumque ingressus in *in territo-*
territorium alienum vi hostili vacans innoxia sit utilitatis (§. 682. part. 6. Jur. *rimu alte-*
nat.), ac per consequens ad jus ex commuione primæva residuum, natura *rius ante*
introducitis dominiis aliis reservatum (§. 561. part. 6. Jur. nat.), referendus *belli denun-*
(§. 687. part. 6. Jur. nat.), perinde est, si cum exercitu ad fines territorii *ciationem.*
partis adversæ accedat, si ipsum territorium ingrediaris bellum denunciatu-
rus; *bellum denunciari potest ab eo, qui jam territorium alterius, sed absque vi*
hostili ingressus est cum exercitu.

Ingressus cum exercitu in territorium alte-
rius non est invasio, qui sit amico & belli aver-
tendi causa; sed ea demum a vi illata incipit.
Ingressus per se illicitus non est, cum jus ori-
atur ex obligatione damni a subditis alterius
avertendi (§. 495. part. 2. Jur. nat. & §. 159. part.
1. Phil. pract. univ.), quo nimirum sine sit cla-
rigatio (not. §. 706.). Ingressum hunc in casu

particulari haud raro tuerentur rationes particu-
laris a pertinacia præsertim jus nobis tribuere
recusantis desumptæ. Cavendum tamen hic ut
alibi, ne, quando de jure saltem quaestio est,
non attendantur rationes nonnisi suavoris,
quibus in executione juris unice locus concedi-
tur (§. 621.).

§. 718.

Si quis in territorium alterius cum exercitu ingreditur bellum denunciaturus, in- *De officio*
colis declarat, se non venire hostili animo, nec vim ipsi illaturum, sed adventus *incolarum*
causam Reçovi civitatis declaraturum; incolæ vi se eidem opponere non debent, in isto ca-
qui vero hoc facere audeat, in eos licita animadversio. Etenim cum ingressus in su & jure
territorium partis adversæ absque vi hostili, antequam bellum indicatur, sit *ingredientis*
licitus (§. 717.); incolis nulla affertur injuria (§. 975. part. 1. Jur. nat.). Qua *in eos, qui*
mobrem nec ulla ratio est, cur eidem resistere liceat: quin potius cum nemo *eidem de-*
alterum in exercitio juris sui ullo modo impedire debeat (§. 655. part. 2. Jur. *sunt.*
nat.), eidem se incolæ minime opponere debent. *Quod erat unum.*

Quoniam vero monitis ignorantia non excusat, quod per se patet, cum ip-
sum factum a vi inferenda abstinentis diffidentiam tollat; cum qui vi sese op-
ponere volunt ingredienti jus ipsius violent (§. 717.), consequenter injuriam
ei faciant (§. 859. part. 1. Jur. nat.), unicuique autem naturaliter competat jus
puniendi eum, qui ipsum læsit (§. 1061. part. 1. Jur. nat.) seu injuria affectit
(§. 549. part. 2. Jur. nat.), qui in hypothefi propositionis præsentis ingredienti
vim afferre audeat, in eum licita est animadversio. *Quod erat alterum.*

Non est, quod pars adversa conqueratur de
ingressu in terras præsidio destitutas, cum non
interatur vis ulla hostilis, antequam constet

bellum denunciante æquis pacis conditiones
partem adversam offerre nolle, sed vim vi re-
pellere velle, *per hypothefin.* Cum tamen a vi
ho.

hostili non abstineatur; ut vim vi repelli possit, sed ut æquæ pacis condiciones offerantur, per se patet bellum denunciante non indulgentiam esse moram sibi damnosam.

§. 719.

De operationibus bellicis inchoandis.

Quando bellum denunciatur, nec statim offeruntur æquæ pacis condiciones; operationes bellicas inchoare licet. Ponamus enim operationes bellicas non statim esse inchoandas. Quoniam mora indulgetur ei, cui bellum inferendum, contingit ut instructior in arma veniat. Mora igitur damnosa est bellum indicenti. Quamobrem cum damnum omne a nobis avertere debeamus (§. 493. part. 2. Jur. nat.); absurdum est, operationes bellicas non statim inchoare, ubi bello denunciato non statim offeruntur condiciones pacis æquæ.

Cum ad arma non sit progrediendum, nisi tentatis mediis lenioribus; causa belli denunciati satis cognita atque perspecta supponitur ei, cui denunciatur, ut deliberatione non sit opus. Id enim saltem agitur, ut voluntatem suam declarat, utrum jus, quod hactenus denegavit, tribuere, an pati malit, ut idem vi persequatur alter. Quod si prius malit, nulla ratio est, cur idem alteri non statim declarat, cum & causæ justificæ & suavoris eidem sint

apertæ, saltem non ignorentur nisi culpa ipsius, quam sibi imputare debet, quod non maturius in eas inquisiverit easque expenderit, quando non ignorabat ea de causa ad arma venire posse. Quamobrem si moras necesse velit, non aliud intendere recte præsumitur, quam ut ad vim vi repellendam instructor accedat: id quod impedire est ejus, qui bellum iustum infert, quemadmodum posthac luculentius constabit.

§. 720.

In casu denunciationis conditionate.

Si bellum conditionate fuit denunciatum, conditione existente operationes bellicas statim inchoare licet. Etenim si bellum conditionate denunciatum fuit, conditione existente denunciatione pura non est opus (§. 709.). Quamobrem nihil obstat, quo minus statim ad arma veniatur. Existente igitur conditione, operationes bellicas statim inchoare licet.

Præstat imprimis in bello prævenire, quam præventi, & plurimum refert, ut idem arceas a sinibus tuis, idemque potius geratur in terra hostili. Putandum non est, quasi lex naturæ

obliget ad ea, quæ prudentiæ sunt adversa; cum ipsamet ad prudentiam nos obliget (§. 258. p. 1 Jur. nat.).

§. 721.

Quomodo belli denunciatio fit intelligenda.

Si Rector civitatis unius bellum indicit Rectori civitatis alterius; publicum bellum indictum intelligitur toti Genti a Gente tota. Bellum enim geritur inter Gentes (§. 607.), quarum est jus belli (§. 613.). Quamobrem cum Rectores civitatis Gentem suam repræsentent, quando cum aliis Gentibus negotium ipsis est, & jus habeant, quod populo competit (§. 39.); si Rector civitatis unius bellum indicit Rectori civitatis alterius, perinde est ac si Gens una alteri bellum denunciaret & denunciatio jure populi fit, consequenter bellum, quod Rector civitatis unius indicit Rectori civitatis alterius, toti Genti a Gente tota indictum intelligitur.

Nemo est, qui hoc non ultro admittat: unanimitè enim omnes dicere solemus, bellum denunciatum esse Genti a Gente, veluti Turcas bellum indixisse Persis, Britannis bellum esse cum Hispanis, & subinde nomen regionis sumitur pro nomine Gentis atque dicitur, Galliam bellum gerere cum Britannia, idiomate præsertim Germanico, Frankreich habe

Krieg mit Engelland. Hic autem nobis demonstrandum erat, factum rectoris civitatis habendum esse pro facto totius Gentis, ne quod pro jure habetur in injuria consistere putetur, quemadmodum subinde existimant, qui a jure publico universalis & jure Gentium instructi non sunt.

§. 722.

Hostes dicuntur illi, quibus inter se bellum est, idiomate patrio dicuntur *Hostes qui-
nam sint.*
Seinde.

Differunt ab hostibus inimici. Inimicus enim est, qui odio prosequitur alterum (§. 626. *part. 1. Jur. nat.*), consequenter cujus animus dispositus est ad voluptatem percipiendam ex alterius infelicitate (§. 662. *Psych. empir.*). At bellum justum non odio in partem adversam, sed jure geritur, & cujus bellum injustum est, is jus sibi competere saltem putat, aut se hoc putare videri vult aliis. Per inconstantiam ta-

mén loquendi, quam methodus scientifica minime fert (§. 144. *Disc. prelim.*), contingit, qui hostes sunt, eos etiam inimicos appellari. Et in vernacula hosti atque inimico commune nomen est, forsan quod viderint majores nostri, fieri vix posse, ut qui hostis est idem non sit inimicus, si animus advertatur ad licentiam, qua bella inter ipsos etiam christianos geri solent.

§. 723.

Quoniam hostes sunt illi, quibus inter se bellum est (§. 722.), quando autem bellum a Rectore civitatis unius indicitur Rectori alteri, bellum a tota *Singulas
subditos u-*
Gente una toti Genti alteri indictum intelligitur (§. 721.); *nus belli-*
gerantis esse
hostes sub-
ditorum ab-
terius.
terius.
nunciatur, omnes subditi ejus, cui denunciatur, pro hostibus subditorum denunciatis declarantur, & cum utrinque in arma itur, utriusque subditi sunt invicem *hostes.*

Ita si Germanis cum Gallis bellum est, Germani omnes sunt hostes Gallorum & Galli omnes hostes Germanorum, etiam illi, qui sibi invicem non sunt inimici, sed arctissimo ami-

cix vinculo conjuncti (*not. §. 722.*). Sed hæc clariora evadent inferius, ubi de modo bellum gerendi acturi sumus.

§. 724.

Quoniam utriusque belligerantium subditi invicem hostes sunt (§. 723.), tales autem manent, etiam si in alieno territorio versentur, vel commorentur (§. 324.), adeoque multo magis, si versentur in loco non occupato, cum ibidem nec cives temporarii fiant alio in loco, quemadmodum in territorio alieno (§. 303.); *Hostes sibi
invicem ta-*
les manere,
*ubicunque
versentur.*
Qui sibi invicem hostes sunt, tales manent, ubicunque terrarum *versantur.*

Non a loco, in quo quis domicilium habet, sed a consociatione, qua membrum civitatis factus & unus e Gente est, venit, ut sit hostis. Quamdiu igitur membrum civitatis manet, pro hoste etiam habendus. Nec obstat, quod qui in alieno territorio versatur, vel commoratur, civis temporarii naturam induat (§. 303.). Spe-

ctatur enim tanquam civis temporarius, quantum legibus loci subjicitur, quamdiu ibidem versatur, vel commoratur (§. 303.). cum retineat iura, quæ apud Gentem suam eidem competunt, nec per illud, quod legibus loci, in quo est, subiectus sit ad tempus, obligatio perimatur, qua Genti suæ tenetur (*not. §. 324.*).

§. 725.

Similiter quia subditi unius belligerantium sunt hostes subditorum alterius (*An fami-
na & pue-*
ri sint ho-
stium nu-
mero.
§. 715.), per se autem patet, subditorum numero etiam esse fœminas & pueros, immo infantes; ideo quoque *fœminæ, atque pueri, immo etiam infantes ho-*
stium numero sunt.

Non jam quæstio est de eo, an in omnes, qui hostium numero sunt, idem jus competat; sed saltem de eo, quænam personæ hostibus

sint accensendæ. De illo enim agitur in sequentibus, ubi jus in bello demonstraturi sumus.

§. 726.

§. 726.

*De rebus
hostilibus.*

Quoniam subditi unius belligerantium sunt hostes subditorum alterius (§. 723.) & hostium numero sunt etiam fœminæ atque pueri, immo etiam infantes (§. 725.); *res omnes, quæ sunt subditi alicujus partis unius belligerantium respectu partis alterius sunt res hostiles, etiam quæ fœminarum, puerorum, infantium propriae sunt.*

Bellum geritur inter Gentes (§. 607.), ac ideo Gens una est hostis Gentis alterius (§. 722.). Quamobrem cum bona singulorum de Gente una simul sumta respectu Gentis alterius spectentur

tanquam bona illius Gentis (§. 289.); *res quæque omnes, quæ sunt subditorum partis unius belligerantium, a parte altera habentur pro rebus hostilibus, rebus scilicet hostis sui.*

§. 727.

*Ubiuam res
hostiles pro
salibus ba-
bende.*

Quoniam res omnes eorum, qui hostes sunt, hostiles sunt, iis scilicet, quibus ipsi sunt hostes (§. 726.), hostes autem sibi invicem manent, ubicunque terrarum versantur (§. 724.); *res quoque hostiles manent res hostiles, quocunque in loco sint.*

Nimirum res ideo hostiles sunt, quia sunt hostis. Manent autem hostis, quemcunque in locum transferantur, consequenter hostiles sunt quocunque in loco. Enimvero quia hostes saltem sibi invicem hostes sunt, inter quos bellum est (§. 722.); ideo quoque res ipsorum

non sunt hostiles nisi illorum respectu. Quamobrem si res hostis mei transferantur in territorium pacatum; respectu incolarum non sunt res hostiles, manent tamen tales respectu hostis mei.

§. 728.

*De rebus
non hostili-
bus in loco
hostili de-
prehensis.*

Ex adverso quia res hostis mei respectu mei hostiles sunt (§. 726.) & tales manent quocunque in loco fuerint (§. 727.); *Qui hostis meus non est, ejus res respectu mei hostiles non sunt, etiamsi in territorio hostili reperiantur. Quoniam tamen constare debet, res, quæ in terra hostili sunt, non esse hostis mei, sed alterius, qui mihi hostis non est, ac per consequens id probari debet; res intra territorium hostile deprehensa hostiles præsumuntur, donec contrarium fuerit probatum. Idem intelligitur de mercibus, immo etiam de personis, quæ sunt in nave hostili, dum per mare navigatur.*

Hostile nimirum est, quicquid ad hostem pertinet, ac ideo ut quid sit hostile a persona venit, cui quippe inhærent omnia jura in re & ad rem. Quodsi ergo persona non fuerit hostis meus, nec res ejus sive corporales, sive incorporales mihi hostiles esse possunt, nec per hoc hostiles fieri possunt, quod sint in terra hostili; locus enim, ubi res sunt, in dominium

vim nullam habet, nec quicquam in eodem mutat. Cur vero res in terra hostili repertæ hostiles sint præsumendæ, etiam inde patet, quod alias hostis meus res quaslibet pro lubito venditare posset pro rebus alterius cujusdam, qui hostis meus non est, si nude alleverant i credendum foret. Necessæ igitur est, id probari, ut præsumtionem vincat veritas.

§. 729.

*De iis, quæ
debentur
hosti meo.*

Quoniam res hostis mei respectu mei hostiles sunt (§. 726.) & tales ubi vis locorum manent, in locis etiam pacatis (§. 727.), consequenter tales quoque sunt res incorporales, adeoque jura ad rem, quæ habet hostis meus (§. 498. part. 1. Jur. nat.); *ea, quæ debentur hosti meo, etiamsi debitor hostis non sit, in numero rerum hostilium sunt.*

E. gr. ponamus Titium, qui hostis non est, debere hosti meo ter mille thaleros: jus ad hoc debitum respectu mei in numero rerum hosti-

lium est: Ea, quæ debentur hosti meo, ad eundem utique pertinent, ac propterea hostilibus recte accensentur (not. §. 728.)

§. 730.

§. 730.

Qui hosti meo se associat, veluti auxilia aut subsidia mittendo, aut quocunque modo cum in bello adjuvando; hostis meus est. Etenim qui hosti meo se associat, veluti auxilia aut subsidia mittendo, vel quocunque modo eum adjuvando; is ad bellum contra me concurrit (§. 106. 150. 151. part. 2. Phil. pract. univ.) adeoque belli fit particeps. Quamobrem cum hostis meus sit, quem inter & me bellum est (§. 722.); qui hosti meo se associat, veluti auxilia aut subsidia mittendo, vel quocunque modo eum in bello adjuvando, hostis meus est.

De iis, qui hosti se associant.

De concursu ad actiones alterius prolixè egimus alibi (§. 106. & seqq. part. 2. Phil. pract. univ.), quæ ad bellum facile applicantur. Similiter quæ de imputatione facti alieni, quæ concursu isto nititur, alias demonstravimus (§. 671. & seqq. part. 1. Phil. pract. univ.), ad concursum ad bellum haud difficulter transferuntur. Quoniam tamen concursus omnis non

æque nocuus est; ideo nec omnis eodem jure centeri potest. Sed cum nimis prolixum foret in differentiam omnem inquirere, quam auget pro varietate circumstantiarum casuum diversitas (§. 180. p. 2. Phil. pract. univ.); in tantas ambages descendere nobis in præsentia minime datur.

§. 731.

Quoniam qui hosti meo se associat, veluti auxilia aut subsidia mittendo, aut quocunque modo eum adjuvando, hostis meus est (§. 730.), res autem hostis mei respectu mei hostiles sunt (§. 726.); res ejus, qui hosti meo se associat, veluti auxilia aut subsidia mittendo, aut quocunque modo eum in bello adjuvando, hostiles sunt respectu mei.

Non opus esse videtur, ut demum ostendatur, sub rebus hostilibus hic comprehendi omnia promiscue bona subditorum illius, qui bello

fese immiscet, cum id vi antea demonstratorum satis pateat.

§. 732.

Similiter quoniam qui hosti meo se associat, veluti auxilia aut subsidia mittendo, vel quomodocunque in bello adjuvando, hostis meus est (§. 730.), & res ejus omnes respectu mei hostiles sunt (§. 731.); Quicquid in hostem & res hostiles licet, idem etiam licet in eos eorumque res, qui in bello sese hosti meo associant, veluti auxilia aut subsidia mittendo, vel eum quomodocunque in bello adjuvando.

De jure in eis eorumque res, qui hosti se associant.

Quale sit hoc jus, demonstravimus inferius. Ceterum hic supponimus differentiam, quæ inter bellum iustum & iniustum intercedit (§. 617. & seqq.). Hinc enim decidendum est, utrum quis jure pro hoste habeatur, nec ne, aut si

notione hostis a moralitate abstrahere volueris, utrum quis jure se præbeat hostem alteri, nec ne. Utrum enim horum status, salva moralitate perinde erit.

§. 733.

Cum qui hosti meo se associat, in eum & res ejus idem liceat, quod in hostem & res hostium (§. 732.); in terras ejus vi armata ingredi & ibidem hostiliter agere, seu bellum ei inferre licet.

De jure belli in eum, qui hosti meo se associat.

Non sit hoc jure talionis, quod nullum esse jam alius demonstratum supra denuo inculcavimus (not. §. 715), sed jure defensionis adversus aggressorem (§. 274. part. 1. Jur. nat.). Tenendum etiam hic, quod modo annotavimus (not. §. 732.): bellum enim iustum gerenti opem

ferre licet (§. 1116. part. 1. Jur. nat.), sed qui quid facit in gratiam ejus, qui bellum iniustum gerit, injuriam committit in eum, ex cuius parte bellum iustum est (§. 1115. p. 1. Jur. nat.), & hic demum aggressori æquiparatur (§. 987. part. 1. Jur. nat.).

§. 734.

An bellum absque de nunciatio- ne inferre liceat ei, qui hosti meo se associat. Si bellum inferatur ei, qui hosti meo se associat, veluti auxilia, aut subsidia mittendo, vel alio quocunque modo eum adjuvando; denunciatio- nem opus non est. Etenim qui hosti meo sese associat, veluti auxilia aut subsidia mittendo, vel alio quocunque modo eum adjuvando; is ipso facto declarat, quod belli contra me gesti particeps esse velit. Quodsi ergo ipsi bellum infero, id defensivo æquiparatur (§. 615). Quamobrem cum bellum defensivum naturaliter denunciandum non sit (§. 713.); si bellum infero ei, qui hosti meo se associat, denunciatio- ne opus non est.

Multo minus itaque denunciatio- nem belli opus est, si quis ne monitus quidem abstinere vult ab ope hosti meo in bello ferenda, tum satis pateat mihi ip- sulum idem licere, quod in ho- stem atque res ejus (§. 732) & licitum mihi esse, ut vi armata in terras ipsius ingrediar ibidemque hostiliter agam (§. 733.), vim vim pulsurus.

§. 735.

De belli de- nunciatio- ne extendenda. Quoniam bellum inferri potest ei, qui hosti meo sese associat, veluti auxi- lia mittendo, vel subsidia, aut alio quocunque modo eum adjuvando, absque denunciatio- ne (§. 734.); Quando bellum indicitur alicui, id simul indicitur in sel- ligitur iis omnibus, qui se eidem associant, aut durante bello associaturi sunt, con- sequenter cum bellum denunciatis omnes ejus subditos, qui denunciatio sit, pro hostibus suis & subditorum suorum declarat (§. 723.), quando bellum indi- citur alicui, ii & subditi eorum omnes, qui hosti denunciantis se associant, aut durante bello se associaturi sunt, pro hostibus denunciatis & subditorum ejusdem declarantur.

Justam conquerendi causam non habet, qui bello alieno sese immiscet, si bellum ipsi infe- ratur ab eo, contra quem alteri opem fert, absque declaratione, cum ipse sese jam gerat hostem ipsius atque norit, se hostium numero esse (§. 732.). Terræ igitur ipsius & omnia subditorum bona cum actu res hostiles sunt, nec denum opus est, ut belli denunciatio- ne proalibus declarantur. Quodsi periculum ex eo, quod alteri in bello opem ferat, sibi non metuerit; id sibi imputet, quod de eo non cogitaverit, quod eventus possibile esse non ignorat, aut saltem ignorare non poterat.

§. 736.

Si quis au- xilia vel subsidia, aut alia, que pro- misit, præ- stat fæde- rato. Si fædus belli contra omnes jam ante fuit initum, quam de bello præsentis cogi- tabatur; qui auxilia, vel subsidia promissa mittit, aut alio quocunque modo in bello adjuvat fæderatum, prouti fædus postulat; hostis est ejus, contra quem bellum geritur a fæderato. Etenim quando fædus belli initur contra omnes, cum idem belli causa ineatur (§. 655.), paciscentes sibi mutuo, aut unus alteri promittit, se opem in bello contra quemcunque suscepto, de qua conventum fuit, laturum. Quamobrem cum hostis meus sit, qui contra me hosti meo auxilia, vel subsi- dia mittit, aut eum in bello modo quocunque adjuvat (§. 730.); dum fædus belli contra omnes cum aliquo pangit, quando de certo bello nondum cogi- tatur, eo ipso declarat, se hostem futurum ejus, qui fæderato suo hostis exi- turus est. Quodsi ergo vi fæderis contra omnes jam ante initi, quam de bello præsentis cogitaretur, auxilia, vel subsidia mittit, aut alio quocunque modo in bello adjuvet fæderatum, hostis ejus existit, contra quem bellum geritur a fæderato.

Implicat omnino in bello esse velle medium & uni belligerantium parti in eodem opem fer- re: qui enim medius esse vult, neutri parti adhærere, nec ullo modo sese bello immiscere debet (§. 672.). Nulla vero est excusatio, quod quia fædera sancta sunt servanda (§. 380. § 47.), ea saltem quis præstare velit fæderato, ad quem ipsi obligatus fuit, antequam de bello præsen-

et cogitabitur; ceteroquin sese bello immiscere nolle, sed potius cum eo, contra quem bellum geritur, amicitiam culturum. Qui enim fœdus belli contra omnes cum altero pangit, is se parti ejus in bello omni, consequenter etiam in præsentem, adherere velle declarat. Neutrarium igitur partium esse nequit, si in fœdere promissa præstet. Pars nimirum uni belligerantium aliter adherere nemo potest, nisi opem in bello quomocumque eidem ferendo. Fœdus itaque bellum pangens ipso facto decla-

rat, quod, si fœderatum bello implicari contingat, neutrarum partium esse nolit (§. 672.). Quod si enim neutrarum partium esse vellet, pacto adjicienda foret exceptio, ut sibi licet opem promissam non ferre, siquidem e re sua non esse contingat, ut bello sese immisceat. Hoc autem modo nemo contrahet, cum obligatio a voluntate paciscentis suspenderetur, nec ulla foret præstationis certitudo, cujus causa alterum nobis obligamus.

§. 737.

Publicare bellum dicitur, qui potestatibus summis aliis atque subditis suis *Publicatio bellum* a se susceptum palam facit. *Publicatio igitur belli* est significatio ejus *nis belli de-* facta ab eo, qui bellum suscepit, potestatibus summis aliis atque subditis suis. *finis ac* Quamobrem patet, *publicationem fieri eo fine, ut tam aliarum Gentium Rectori-* *finis.* *bus, quam subditis bellum gerentis constet, habere se bellum susceptum cum hac* *vel ista Gente.*

Differit publicatio a denunciations. Denunciatum enim bellum ei, cui bellum inferre decrevimus, ut eidem constet, nos jus nostrum adversus eum vi persecuturos (§. 706.); bellum autem publicatur Gentibus, ad quas idem non pertinet, atque subditis ejus, a quo bellum geritur, ut non ignorent sese bellum habere cum hac vel ista Gente. Differant itaque tum subjectis, quibus fit significatio, quam fine, quo eadem fit. Ac ideo duo actus prorsus diversi sunt, quorum alter absque altero esse potest.

§. 738.

Quoniam bellum publicatur eo fine, ut tam aliarum Gentium Rectoribus, *Quando-* quam subditis bellum gerentis constet, habere se bellum susceptum cum hac, *nam eidem* *vel ista Gente (§. 737.); publicatio belli locum habet tam in bello defensivo, sit locus.* *quam offensivo, & sive id denunciatum fuerit, sive minus.*

Non temere fit publicatio belli: eorum itaque, quibus publicatur, interesse debet, ut norint, cum, quo autore bellum publicatur, bellum susceptum habere cum hac vel ista Gente. Arque hinc patet, quænam pro diversitate circumstantiarum palam fieri debeant in publicatione.

§. 739.

Cum bellum publicans iis, quibus publicatur, significet, bellum a se susceptum cum hac vel ista Gente (§. 737.), alteri autem aliquid significare possit. *De modo publicandi bellum.* *publicandi bellum.* *Rectoribus potest vel per ministros, quos quis in aulis eorum habet, vel per litteras ad eos missas, subditis autem vel per præcones, vel per Rescripta, immo utriusque per scripturam typis expressam.*

Inventa arte typographica publicatio omnium optime fit per scripturam typis expressam, cujus exemplaria cum in aulis Principum distribui, tum a subditis & quovis alio levi pretio comparari & legi possunt. Per præcones autem publicatio fieri solet in urbe regia. Vocantur idiomate patrio *Præcones* Herolde suntque personæ, quæ jussu Potestatis summæ ritu solenni publice aliquo ore denunciant.

§. 740.

Scriptura typis expressa, qua bellum offensivum publicatur, hodie dicitur *Manifestum*: quæ vero eadem de bello defensivo ab altera belligerantium parte *manifesto* *belli.* *De manifesto & anti-manifesto belli.* *oppo-*

opponitur, *Antimanifestum*. Nos illam vocamus ein *Manifest*; hanc vero ein *Gegeu Manifest*. Utraque communi nomine vocari solet *Declaratio belli* eine *Kriegs-Declaration*. Quoniam bellum injustum illicitum est (§. 1111. part. 1. *Jur. nat.*), & quicquid in eo fit, illicitum pariter est (§. 1112. part. 1. *Jur. nat.*); nemo autem videri vult injusta, consequenter sine justa causa (§. 1110. part. 1. *Jur. nat.*), gerere; in *manifestis non modo significatur, quod bellum cum hac vel ista Gente fuerit susceptum, sed etiam qua de causa id factum fuerit, consequenter rationes belli justificæ exponuntur* (§. 621.) - Quoniam vero nec is, a cujus parte defensivum est bellum, videri vult bellum injustum gerere; in *antimanifesto rationes justificæ in manifesto expositæ confutantur &, si quæ præterea fuerint rationes justificæ, quas pro se allegare potest defensor, eadem explicantur*. Cumque præterea pro manifesta & antimanifesta etiam subditis utriusque belligerantium partis bellum publicetur (§. 738.); in *iis non modo præcipitur, ut unus belligerantium subditi subditos alterius pro hostibus habere, sed etiam quid durante bello facere, aut non facere debeant*.

Diximus, in manifestis & antimanifestis, seu belli declarationibus exponendas esse rationes belli justificas: suavoriæ enim, cum per eas intelligatur, utrum e re belligerantis sit bellum suscipere, nec ne, celandæ, non manifestandæ, utpote ad arcana status pertinentes, quæ palam facere velle prudentiæ repugnat, ad quam nos obligat ipsa lex naturæ (§. 258. part. 1. *Jur. nat.*). Cum bellum ex utraque parte justum esse nequeat (§. 631.); facile patet, rationes justificas firmas ab utraque belligerantium parte in medium afferri minime posse. Quod si vero causa belli fuerit dubia, utraque

pars probabiles habet rationes, quæ veri speciem habent: alias pars altera non nisi rationes quasi justificas præterit (§. 624. 625.). Exponuntur autem in belli declarationibus potissimum rationes justificæ in gratiam exterorum, ut de justitia belli judicare possint; in gratiam vero subditorum explicantur, ut præcludantur eorum de bello suscepto querelæ, aut saltem leniantur. Horum vero causa unice inferi præcepta & prohibitiones eorum, quæ durante bello ab iisdem fieri, aut non fieri debeat, per se patet.

§. 741.

An declarationes belli respectu subditorum sunt leges, quatenus in iis certa præcipiuntur, vel prohibentur. Etenim superiori competit potestas legislativa (§. 813. part. 8. *Jur. nat.*) & legibus ab ipso latis non obligantur nisi membra civitatis (§. 967. 965. part. 8. *Jur. nat.*) sive subditi (§. 141. part. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem cum regula, juxta quam actiones nostras dirigere obligamur, lex sit (§. 131. part. 1. *Phil. pract. univ.*), eaque præceptiva, quæ ad faciendum, prohibitiva vero, quæ ad non faciendum obligat (§. 163. part. 1. *Phil. pract. univ.*); denunciations belli respectu subditorum sunt leges, quatenus in iis certa præcipiuntur, vel prohibentur.

Cum hostes sint, quibus inter se bellum est (§. 722.); si bellum publicatur subditis, eo ipso jam constat, se esse hostes subditorum partis adversæ & eos sibi etiam hostes esse, ac propterea quatenus hostes esse debent declaratio belli jam per se subditorum respectu vim legis habet: quoniam tamen superior subditis suis expressè præcipere solet, ut partes alterius subditos habeant pro hostibus, ac ipsis sint

hostes, & præterea in specie nonnulla præcipit atque prohibet; ideo declarationem belli legem esse dicimus, quatenus in iis certa præcipiuntur ac prohibentur. Sane nec declaratio belli in se spectata respectu subditorum lex dici potest, nisi quatenus in ea continetur tacitum præceptum de subditis alterius, cum quo bellum est, pro hostibus habendis.

§. 742.

De iis, quæ in belli declarationibus vitanda.

In declarationibus belli abstinendum est a verbis & dictionibus, quæ odium & vindictæ cupidinem spirant, nec argumento ab invidia ducto utendum. Bellum enim geri debet absque odio partis adversæ (§. 1119. part. 1. *Jur. nat.*), adeoque hostis (§. 722.), cumque animus ab omni vindictæ cupidine alienus esse de.

debeat (§. 948. part. 1. *Jur. nat. & §. 3. h.*), vindictæ cupido ab omni quoque bello procul abesse debet. Quamobrem cum belligerantes nihil odio atque vindictæ dare debeant, nec in declarationibus belli uti licet verbis ac dictionibus, quæ odium & vindictæ cupidinem spirant. *Quod erat unum.*

Quoniam argumentum ab invidia in declaratione belli duci nequit, nisi ea intentione, ut aliarum Gentium odia in hostem convertantur (§. 1049. *Log.*), hæc vero intentio vindictæ cupiditatem prodit (§. 947. part. 1. *Jur. nat.*), a qua alienus esse debet belligerantium animus (§. 948. part. 1. *Jur. nat. & §. 3. h.*); in declarationibus belli argumento ab invidia ducto utendum non est. *Quod erat alterum.*

Dedecet eruditos, si linguam temperare nesciunt, ut non tam rationibus, quam convitiis. turpi impotentis animi fœtu, inter se certent, ac pravis affectibus fræna laxent. Multo magis igitur dedecet Rectores civitatum, qui actus regios, in quorum numero etiam est belli declaratio (§. 284. part. 8. *Jur. nat. & §. 740. h.*), ad gloriam Gentis suæ referre debent (§. 51.), si perverfos illorum mores imitentur, quos in ipsis tolerare non debent (§. 650. part. 8. *Jur. nat.*). In declarationibus belli recensenda sunt facta & ad ea applicanda principia Juris naturæ atque Gentium (§. 740.): id quod fieri potest absque ulla verborum asperitate & absque argumento ab invidia ducto. Si quis fœdus non servavit, aut eidem contrariæ facit; recense, quæ in fœdere promissa sunt, & quæ fœderatus non fecit, aut quæ fecit in contrarium, provoca ad fœderum inter Gentes sanctitatem: sed absit ut hostem tuum dicas fœdisfragum ac perfidum, cui nihil tam sanctum sit, quod non violet. Non est, quod obijcias, si facta recenseantur & jus ad eadem applicetur; inde ab aliis recte inferri, quod sit fœdisfragus ac perfidus, quod sit nullius fidei eidemque nihil tam sanctum, quod non violet. Perinde igitur esse, si rationes suppedites lectori, quibus id evincitur, si vitium in hoste hærens proprio suo nomine appelles, nec veritatem dicendo eidem injuriam fieri, cum alias abstinendum foret etiam a recensione factorum. Oppido nimirum falleris, si ea tibi paria videntur. Etenim declaratione belli non aliud intenditur, quam ut aliis constet de causa belli a te suscepti (§. 740. 737.). Ad hoc vero sufficit, ut iis perspecta sint facta & prin-

cipia Juris naturæ ac Gentium ad ea applicanda, minime autem requiritur, ut tuum de vitium hostis tui judicium apponas. Quodsi ergo hoc facis, id non sic animo alios instruendi, sed animo nocendi hosti aut famæ ejus detrahendi, ac aliunde quam ab odio erga hostem, vindictæ cupidine atque perverfis aliis affectibus istos comitantibus proficisci nequit. Quod enim ratione minime venit, id appetitui sensitivo & aversationi sensitivæ tribuendum, in quibus sedem suam affectus habent. Quæ jam diximus, ea facile applicantur ad argumentum quoque ab invidia ductum, utpote quod e diametro adversatur intentioni, qua fieri debet belli declaratio. Quodsi porro urgeas, fieri posse, ut quis proprio suo nomine appellet id, quod veritatem consentaneum agnoscit, aut saltem agnoscere sibi videtur, etiam si nullo in hostem odio, nulla cupiditate vindictæ flagret, nec pravis affectibus aliis impellatur: facilis etiam est responsio. Concedamus tantisper, quod tamen concedi nullo modo posse ex modo dictis satis claret, hæc ita sese habere; nemo tamen negare poterit ulla veri specie, Rectores civitatis adimplere debere viriboni partes, cum hæc obligatio omnes in universum teneat (§. 967. part. 5. *Jur. nat.*): viri boni autem est ea etiam omittenda, quæ jure facere poterat, siquidem metuendum sit, ne quibusdam suspicionem famæ suæ adversam præbeat (§. 968. p. 5. *Jur. nat.*). Parum itaque gloriæ Rectoris civitatis consulat illi, quibus demandatum est, ut declarationem belli concipiant, si a modestia tam procul adhuc sint remoti, ut linguam temperare nesciant.

§. 743.

Hostem amare & diligere debemus tanquam nosmetipsos. Unusquisque enim hominem alium quemcunque amare (§. 617. part. 1. *Jur. nat.*) atque diligere debet tanquam se ipsum (§. 618. part. 1. *Jur. nat.*). Quamobrem cum hostis tuus sit, cum quo tibi bellum est (§. 722.), bellum autem geri possit absque odio in eundem (§. 1119. part. 1. *Jur. nat.*), consequenter amor non obstat (§. 623. part. 1. *Jur. nat.*); hostem quoque diligere & amare debemus tanquam nosmetipsos.

De amore & dilectione hostium.

Quodsi bellum obstat amor atque dilectioni hostium, quæ sine ulla restrictione præcipitur (§. 618. 619. p. 1. *Jur. nat.*), cum obligatio naturalis sit prorsus immutabilis (§. 142. part. 1.

Phil. pract. univ.), nec bellum unquam foret licitum. Lex naturæ non tribuere potest jus ad id, sine quo obligationi naturali satisfacere minime potes. Quodsi amor & dilectio hostis du-

durus videatur nonnullis, illi hostem cum inimico confundunt, & per consequens amorem inimicorum iniquum esse existimant, quos odium

mereri arbitrantur. Quamvis verò a veritate ablit, per ea, quæ alibi (§. 632. part. 1. Jur. nat.) demonstravimus, patet.

§. 744.

De amico in hostem animo. Quoniam hostes amare & diligere debemus tanquam nosmetipsos (§. 743.), quem vero amamus, ejus amici sumus (§. 625. part. 1. Jur. nat.); *hostium quoque amici esse debemus, & quoniam inimicorum quoque amici esse debemus* (§. 633. part. 1. Jur. nat.), *inimicum in hostem animum habere non licet, si vel maxime ipse nobis sit inimicus.*

Monuimus jam superius, differre hostem ab inimico, nec necesse esse, ut qui hostis est idem sit inimicus (not. §. 722.). Ast hic ostendendum erat, non esse arbitrii nostri, utrum hostibus amici, an inimici esse velimus. Equidem non ignoro, fore longe plurimos, præsertim profano hoc sæculo, quo religio & honestas in contemptum adducitur, immo ludibrio habetur, qui amorem hostium & amicorum in eos animum derisuri sunt. Ast parum nos movet irrisio illorum, qui malæ mentis sunt & quibus aditus ad penetralia veritatis præclusus.

memores illius *Epicteti*, si quis philosophari constituerit, ei cogitandum esse, fore ut a multis derideatur. Veritatem profitemur, non vero scribimus, ut placeamus iis, qui a veritate alienum habent animum. Utinam vero amor hostium altas radices ageret in animis omnium belligerantium! Ita enim demum sperandum foret, bella gestum iri ex religione, qua geri debent per ea, quæ in capite sequente demonstravimus, nec jus belli per se Gentibus satis infestum in hostilem licentiam verteretur, neque bellæ pericula in infinitum abirent.

§. 745.

De jure conscribendi militem. Qui jus belli habent, iis etiam competit jus conscribendi militem. Bellum publicum sine militibus geri non posse palam est (§. 610.). Quamobrem si quis jus belli habet, eidem quoque competit jus conscribendi militem.

Jus conscribendi militem cum jure belli adeo arcte coheret, ut sine eo hoc foret nullum. Quemadmodum vero jus omne abusui patet, ita etiam jus conscribendi militem in abusum

trahi potest. Quamobrem cum jus belli a nobis jam explicetur, nec ab instituto nostro alienum est, jus quoque conscribendi militem enucleare.

§. 746.

Cuinam id competat. Quoniam qui jus belli habent, iis etiam competit jus conscribendi militem (§. 745.), Gentes autem jus belli habent (§. 613.); *Gentibus quoque jus conscribendi militem competit, consequenter si Gens jus belli in Rectorem civitatis transfert, in eundem quoque jus conscribendi militem transfert, ac ideo is jus conscribendi militem habet.* Quoniam vero populus, dum imperium transfert, ejus exercitium ad certas leges fundamentales restringere potest (§. 36. 77. part. 8. Jur. nat.), Rector autem civitatis plus juris non habet, quam populus in eum transferre voluit (§. 43. part. 8. Jur. nat.); *si jus conscribendi militem legibus fundamentalibus fuerit adstrictum, non aliter quam iisdem convenienter idem exercere, consequenter in conscribendo milite nihil committere potest, quod legibus fundamentalibus adversatur.*

Si nullæ dentur leges fundamentales de conscribendis militibus, actum hunc regit solum

Jus naturæ: qua de causa hic demonstrandum, quid eidem conveniat, quid disconveniat.

§. 747.

An sit jus majestaticum. Cum qui jus belli habet, ei etiam competat jus conscribendi militem (§. 745.), consequenter jus conscribendi militem cum jure belli arctissime coheret, jus autem belli ad jura majestatica pertineat (§. 943. part. 8. Jur. nat.); *jus quoque conscribendi militem ad jura majestatica pertinet.*

InA-

Infinuat idem ipsa jurium majestaticorum notio (§. 207. part. 8. Jur. nat.). Etenim cum imperium civile consistat in jure determinandi ea, quæ ad publicum bonum promovendum requiruntur (§. 60. part. 8. Jur. nat.), ad hoc vero etiam requiratur, ut cives sint utri ab injuria aliorum & a vi externa hostium, ipsaque

civitas satis potens ad huic resistendum (§. 9. p. 8. Jur. nat.), id vero minime obtineri posse sine milite per se pateat; jus conscribendi militem ad exercitium imperii civilis, adeoque ad jura majestatica pertinere manifestum est (§. 207. part. 8. Jur. nat.).

§. 748.

Si jus conscribendi militem nulla lege fundamentali fuerit limitatum; Rector civitatis id exercere potest, prouti visum fuerit, ita tamen exerceri debet, ne bonum jus conscribendi militem nulla lege fundamentali fuerit limitatum, cum Rectori civitatis nihil præscriptum sit, quod in milite conscribendo observare teneatur (§. 77. part. 8. Jur. nat.), judicio ipsius restrictum est, quomodo idem exercendum Rector civitatis, consequenter id exercere potest, prouti ipsi visum fuerit. Quod erat unum.

Enimvero quoniam imperium civile, consequenter etiam jus conscribendi militem (§. 747. b. & §. 207. part. 8. Jur. nat.), ita exerceri debet, ut bonum publicum, quantum fieri potest, promoveatur (§. 809. part. 8. Jur. nat.), & omnis Rector civitatis, quacunque lege imperium in eum fuerit translatum, obligatur ad faciendum ea, quæ ad bonum publicum promovendum requiruntur, & ad non faciendum ea, quæ eidem advertantur (§. 84. part. 8. Jur. nat.); si jus conscribendi militem nulla lege fundamentali fuerit limitatum, ita id exercere debet, ne bonum publicum impediatur, seu aliquid inde capiat detrimenti. Quod erat alterum.

Libertas exercendi imperium civile non confundenda est cum licentia idem exercendi. Cum enim imperium civile metiendum sit ex fine civitatis (§. 30. 31. part. 8. Jur. nat.) nec in Rectorem civitatis, quacunque lege translatum fuerit, aliter translatum intelligatur, quam ut

saluti publicæ convenienter exercentur (§. 88. part. 8. Jur. nat.); libertas exercendi imperium obligationem Rectoris civitatis inde manantem minime tollit, ac propterea ipsi saltem convenit judicare, quid e re civitatis sit, a cujus sine petenda est ratio ejus, quod decernatur.

§. 749.

In casu extremae necessitatis omnes subditi operas militares præstare obligantur, qui possunt: extra hunc casum milites conscribendi non sunt, qui alias Reip. utiles ac necessarias operas præstare & ad sumtus bellicos contribuere possunt. In civitate enim singuli obligantur universis ea conferre, quæ ad commune bonum civitatis conferre possunt (§. 28. part. 8. Jur. nat.), consequenter etiam operas suas ad civitatem adversus vim hostium defendendam (§. 9. part. 8. Jur. nat.). Quodsi ergo necessitas exigat, ut quivis subditorum promiscue in arma veniat; in hoc casu extremae necessitatis omnes, qui possunt (§. 209. part. 1. Phil. præf. univ.), operas militares præstare obligantur. Quod erat unum.

Enimvero quoniam commune bonum civitatis, ad quod singuli conferre debent, quod possunt (§. 19. part. 8. Jur. nat.), non solum in eo consistit, ut civitas adversus vim externam hostium defendatur, sed etiam ad idem requiratur, ut civitas abundet iis, quæ ad vitæ necessitatem, commoditatem & jucunditatem faciunt, & ut felicitati singulorum prospiciatur ac quilibet tutus sit ab injuria aliorum (§. 9. part. 8. Jur. nat.), atque propterea non omnes eandem operam Reip. præstare possunt, sed alius hanc, alius illam præstare debet; ita nec omnes promiscue ad operas militares præstandas obligantur, nisi extrema adfuerit necessitas, per demonstrata n. 1. Quamobrem qui Reip. utiles & necessarias operas alias, quam militares præstare possunt, cumque haud modicos bellum requirat sumtus, ab universis præstandos (§. 775. part. 8. Jur. nat.),

nat.), ad eos contribuere valent, milites conscribendi non sunt. *Quod erat alterum.*

Ut Resp. conservetur & floreat, non solum militibus opus habet, verum etiam aliis longe plurimis, qui diversa vitæ genera sequuntur, prouti non modo obvia experientia loquitur, verum etiam a priori abunde patet ex his, quæ in parte octava Juris naturæ de Rep. constituenda prolixè demonstravimus. Sicuti in corpore humano non omnium membrorum eadem est functio, sed unumquodque ad conservationem ejusdem confert id, ad quod aptum est: ita quoque in civitate, quæ corpori humano assimilatur, diversæ sunt functiones, ad ejus conservationem atque salutem requiritæ, quas membra civitatis inter se partiri tenentur. Superioris cum sit dispicere, ne desint tales, quales ad hunc, vel istum finem particularem consequendum requiruntur (§. 399. *part. 8. Jur.*

nat.); cavere idem omnino debet, ne arma gerere cogantur, qui aliam Resp. necessariam, aut utilem operam præstare possunt, præsertim si in eo, quod sequuntur, vitæ genere excellent, sed ut, si nulla inprimis urgeat necessitas, militiæ destinentur, qui vel indigentis, vel negligentis, vel imperitia in eo, quod sequuntur, vitæ genere se Resp. utiles præbere nequeunt. Quodsi hæc perpendantur, non difficile erit adjudicare, quomodo jure conscribendi militem recte utatur superior, & quando eodem abutatur: solæ nimirum rationes suavorizæ non faciunt licitum modum conscribendi militem, quem jus minime tuetur. Prudentia juris præsidio destituta prudentia non est, sed ad abusum referenda.

§. 750.

An invitus conscribendi milites.

Nemo invitus conscribendus est miles, nisi necessitas exigat. Etenim non omnes promiscue obligantur operas militares præstare Resp. nisi in casu extremæ necessitatis, & extra hunc miles conscribendus non est, qui alias Resp. necessarias, & utiles operas præstare vult ac potest, & ad belli sumtus contribuere valet (§. 749.). Quodsi ergo necessitas non exigat, ut superior potestate eminente usus (§. 114. *part. 8. Jur. nat.*) invitos ad castra sequenda compellat (§. 116. *part. 8. Jur. nat.*), nemo invitus miles conscribendus.

Invitos conscribere milites ad potestatem eminentem Rectoris civitatis utique pertinet, cum libertas singulorum in civitate quoad eas actiones, quæ ad bonum publicum promovendum faciunt, non restringatur ultra id, quod finis civitatis exigit (§. 33. 47. *part. 8. Jur. natur.*). Quodsi ergo non desint, qui sponte castra potius sequi, quam alias operas Resp. præstare malunt; nulla quoque ratio est, cur invitæ arma gerere cogantur. Enimvero cum superioris sit, in quolibet vitæ genere determinare numerum eorum, quibus id sequi permillum (§. 401. *part. 8. Jur. nat.*), & dispicere, ne desint tales, qui ad idem apti sunt (§. 399. *p. 8. Jur. natur.*); necesse omnino est, ut hi potius, qui ad vitæ genus, quod sequi debebant, inepti quarunque de causa deprehenduntur, militiæ destinentur, quam alii. Quodsi ergo videm invitæ conscribantur milites, necessitas omnino exigit, ut invitæ conscribantur. Atque ita obinetur, ut Resp. utiles se præstent, qui alias parum utiles se eidem præstituri erant. Convenit hoc juri universorum in singulos, cons. quenter imperio civili hoc jus inest (§. 32. *part. 8. Jur. natur.*). ut cogantur ii, qui obligationi suæ satisfacere nolunt, vel in eo se negligentæ præbent, ut satisfaciant

(§. 29. *part. 8. Jur. nat.*), hoc est, ut utiles sese Resp. præbeant (§. 28. *part. 8. Jur. nat.*). Ceterum ablit, ut tibi persuadeas, quando licentia a libertate in exercitio juris conscribendi militem distinguitur, eo ipso imminui jus superioris. Imperium multa & varia jura continet. Quamobrem unum non ita exerceri debet, ut derogetur juri alteri. Recto juris usu hoc demum præcavetur, non abusu. Manet enim ratum, omnia confundi, quamprimum a recto juris usu, quem finis civitatis desinit (§. 30. *part. 8. Jur. nat.*) & salus publica, suprema in civitate lex (§. 86. *part. 8. Jur. nat.*), urget (§. 88. *part. 8. Jur. natur.*), discesseris. Omnia in civitate inter se connexa sunt, & connexionem finis facit, cujus gratia in civitatem coiverunt homines (§. 4. *part. 8. Jur. nat.*). Quicquid igitur in eadem fit, non in se spectandum, sed in relatione ad cetera, quæ ad finem civitatis consequendum faciunt. Resp. omnibus suis numeris perfecta esse nequit, nec essent justæ civium querelæ, nisi in administranda Resp. id observetur. Maximi itaque momenti est nihil statuere, nisi integro sine prospecto: satis hoc intelligent, qui ea mentis perspicacia præditi sunt, quæ ad Remp. bene ac recte administrandam requiruntur.

Quinam ad ministerium bellorum non obligentur.

§. 751.

Qui ad ministerium bellorum aptus non est, ad idem minime obligatur. Qui enim ad ministerium bellorum aptus non est, eidem impossibile est, ut idem subeat:

subeat: quod per se patet. Quamobrem cum nemo obligetur ad id, quod impossibile (§. 209. part. 1. *Phil. pract. univ.*); qui ad ministerium bellorum aptus non est, ad idem minime obligatur.

Obligatio omnis, quæ moralis quædam necessitas est, supponit physicam agendi possibilitatem. Quodsi ergo quis arma ferre non potest, eum natura a ministerio bellorum prohibet, ac ideo nec ipse sese ad idem obligare, nec lege naturæ obligari potest.

§. 752.

Quia ad ministerium bellorum non obligantur, qui ad idem apti non sunt *Quenam* (§. 751.), ad id non obligantur infantes, pueri, senes aliæque personæ debiles, sine personæ itemque in labore militari nimis timidi, & si qua alia sunt animi vitia, quæ arripere morum usum impediunt.

Fœminæ a bellorum ministerio non arcentur, quas propter sexum ad id non esse ineptas, experientia comprobat: neque enim desunt exempla fœminarum, quæ vel apertè Martem pugnarunt, vel sexum mentitæ virorum cohortibus se associarunt. Similiter civile est, si

fervi a bello arcentur, ut olim Romæ: nam non semper consultum videtur, perfidam istam multitudinem armis exerceri. Naturalis quoque ratio nulla est, cur clerici ministerio bellorum prohibeantur.

§. 753.

Nemini in alieno territorio invito superiore militem conscribere licet: Quodsi vero ab eodem permittatur, non nisi volentes legere licet. In alieno enim territorio nemo sibi jus quoddam arrogare potest (§. 293.), nec Rector civitatis permittere tenetur subditis, ut discedant; quorum opera ad defendendum Remp. opus habet (§. 406. part. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem nemini in alieno territorio militem conscribere licet, invito superiore. *De milito in alieno territorio legendo.* Quod erat unum.

Enimvero quoniam cum consensu superioris quilibet a civitate discedere potest (§. 407. part. 8. *Jur. nat.*), vi tamen obligationis, qua universitas singulis tenetur (§. 28. part. 8. *Jur. nat.*), e civitate ejici non potest nisi ob crimen commissum (§. 589. 595. part. 8. *Jur. nat.*); superior equidem peregrinis concedere potest, ut in territorio suo legant milites, at non nisi sub hac conditione, ut non legant, nisi volentes. Quod erat alterum.

Pactum inter singulos & universos, quo civitas constituta (§. 4. part. 8. *Jur. nat.*), & cui accedunt, quotquot postea se civitati associant, mutuam parit obligationem, nimirum in singulis obligationem non discedendi e civitate sine consensu expresso, sive tacito universitatis, consequenter ejus, qui jus universitatis habet, in universitate autem obligationem neminem civium invitum e civitate ejiciendi. Pactum hoc tueri debet Rector civitatis, in quem cum jure universitatis sive populi transit quoque ejusdem obligatio. Neutra pars ab obligatione sua seipsam liberare potest (§. 674. part. 3. *Jur. nat.*), consequenter nil committere, quod

eidem adversatur, etsi pars utraque jus suum obligationi partis alterius respondens remittere possit (§. 117. part. 8. *Jur. nat.*), quo facto obligatio ista extinguitur (§. 97. part. 3. *Jur. nat.*). Quando itaque superior peregrino permittit legere milites in suo territorio; permissio hæc continet conditionatam remissionem juris universitatis in singulos, scilicet ut liberum ipsis esse debeat e civitate discedere vel in perpetuum, vel ad tempus, prout ipsis libuerit, si velint. Neque enim libertas discedendi continet obligationem non redeundi, sicuti in relegatione (§. 595. part. 8. *Jur. nat.*).

§. 754.

Quoniam nemini in alieno territorio militem conscribere licet invito superiore superiore (§. 753.); si quis legere audeat, jus Gentis violat, ac ideo injuriam eidem facit militem legendo (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*), cumque injuria hæc crimen sit (§. 381. part. 8. *Jur. gens injur. nat.*) a peregrino commissum (§. 7. part. 8. *Jur. nat.*), peregrini autem in territorio alieno delinquentes juxta leges loci puniendi sint (§. 301.), si peregrinatus.

VVolfi Jus Gentium,

M m

An in alieno territorio invito

superiore militem legendo.

nus in territorio alieno invito superiore militem legere audeat, deprehensus puniri potest.

Qui milites in alieno territorio invito superiore, aut venia non impetrata, legit, aut id facit infcio superiore suo, aut jussu, vel tacita ratihabitione ejusdem. In priori casu crimen committitur a legente, nulla vero est injuria ejus, cui is subditus est: alit in casu posteriori cum is, cui parer militem legens, ad hujus crimen concurrat, ab eodem jus Gentium violatur, & injuria ab ipso facta distinguenda a crimine, quod legens committit. Rationes superioris plerumque jubent injuriam dissimulari, & crimen legentis tanto gravius puniri, ut ex ejus casu sapere discant alii: jus enim puniendi infinitum est (§. 1063. *part. 8. Jur. nat.*), cui demum limites ex circumstantiis presentibus præfiguntur (§. 977. *part. 1. Jur. nat.*), un-

de nimirum æstimandum; quanta pœna sufficiat ad averendum periculum læsionis futuræ (§. 1059. *part. 1. Jur. nat.*). Quamobrem cum pœnæ capitales quoque licitæ sint, si sine iis crimina coerceri nequeunt (§. 638. *par. 8. Jur. nat.*); quin pœna capitali coerceri possint, qui in territorio alieno milites legunt, non impetrata a superiore venia, dubitandum non est. Securitati publicæ maxime adversatur, ut peregrinus territorium alienum ingrediatur & pro lubitu militem ibidem legat, vel prorsus clandestina, aut persuasionibus mendacibus, neves abducatur. Quamobrem nec injustum, nec durum videri potest, si hoc crimen suspensio coercetur (§. 603. *part. 8. Jur. nat.*), quemadmodum subinde contigisse haud ignotum est.

§. 755.

Plagium quid sit.

*Plagium dicitur surreptio hominis, qui alterius cujusdam potestati subiectus est. Quamobrem cum hominem surripiat, qui dolose eum potestati ejus, cui subiectus est, subducit & sibi jus quoddam in eum asserit, ablatio vero rei alienæ, consequenter rei dominio alterius subiectæ (§. 146. *part. 2. Jur. nat.*), infcio ac invito domino animo eam suam faciendi facta furtum sit (§. 498. *part. 2. Jur. nat.*); actus quo *plagium* committitur, cum actu furandi convenit, ac ideo *furtum hominum recte habetur.**

Plagium & furtum genere utique conveniunt ac nonnisi specie differunt, quam differentiam parit objectum, in quo committitur delictum. In plagio alteri committitur jus, quod habet in hominem: in furto autem jus, quod habet in re. In isto jus sibi non competens delinquens asserit in hominem, in hoc autem in re. Ab autoribus itaque, qui criminalia tractant, furorum speciebus recte annumeratur furtum hominum, quod plagium dicitur. Nihil in eo asseritur, quod non conveniat notio-

nibus generum atque specierum (§. 236. & *seqq. Ontol.*) & modo, quo datis notionibus specierum notio generis & ex adverso data notio generis notionem specierum formantur (§. 711 712. *Log.*). Neque difficile foret, definitionem plagii, quam dedimus, applicare ad exempla textuum Juris civilis, nisi prolixitas illa adversaretur presentii instituto, & ex iis, quæ sequuntur, satis appareret, eadem ab illa minime abhorrere.

§. 756.

In quibusnam hominibus committatur plagium.

Quoniam plagium committitur, si quis hominem alterius cujusdam potestati subiectum surripit, adeoque potestati ejus eundem dolose subducit & jus quoddam in eum sibi asserit (§. 755.), servi autem potestati domini (§. 1081. *part. 7. Jur. nat.*), liberi potestati parentum (§. 661. *part. 7. Jur. nat.*), uxor potestati mariti (§. 306. 428. *part. 7. Jur. nat.*), & subditi in civitate potestati superioris (§. 141. *part. 8. Jur. nat.*), etiam eminenti subiecti sunt (§. 114. *part. 8. Jur. nat.*); *plagium committit, qui servum alienum surreptum vendit, vel etiam sciens emit, aut eidem persuadet, ut a domino fugiat eumque celat, qui liberos surripit, & tanquam suos in servitutem tenet, vel ut certo pretio a parentibus redimantur, aut quacunque de causa minime honesta; qui uxorem alienam surripit, ob causam minime honestam; qui subditos alienos surripit, ut eos in servitutem afferat, vel ad ministeria bellorum cogat.*

Exempla hæc plagiorum in medium asserre libuit, ut inde in casibus aliis de plagio commisso facilius sit iudicium. Dabilem vero esse casum, in quo pretii redemptionis lucrandi cau-

sa liberi surripiuntur, exemplum apud *Carppovium Criminal. part. 2. quæst. 83. n. 91. f. 363.* probat. Ita plagium omnino est, si quis marito surripit uxorem, ut ipsemet eam ducat, vel ubi

ubi lenocinia tolerantur; quemadmodum apud nonnullas Gentes eadem tolerari constat, veluti apud Sinenfes, ut quæstum ex usu corporis ejus faciat, vel ut pretium lucretur ab alio, qui eandem abducere & cum ea pactum connubiale inire vult. Quidni etiam ad plagium re-

feras raptum, qui committitur vi abducendo libidinis, vel etiam matrimonii contrahendi causa personam honestam, aut invitis parentibus filiam, quia in matrimonium consentire nolunt?

§. 757.

Qui subditos alienos dolose surreptos ad ministeria bellorum cogunt, potestatem eminentem ejus, cujus sunt subditi, violant. Etenim superiori in civitate competit potestas eminentens, vi cujus de persona civis salutis publicæ causa dispo-
nere potest in casu necessitatis (§. 114. part. 8. Jur. nat.), consequenter etiam invitum scribere militem (§. 750.). Quodsi ergo quis subditos alienos, in quos ipse nullum competere per se patet, dolose surreptos ad ministeria bellorum cogit, consequenter invitos milites scribit (§. 610.); is sibi potestatem eminentem ejus, cui is subditus est, arrogat eandemque ipsi aufert. Quamobrem cum jus alterius violet, qui idem alteri aufert sibi que arrogat (§. 239. part. 1. Phil. pract. univ.); qui subditos alienos dolose surreptos ad ministeria bellorum cogit, potestatem eminentem ejus, cujus sunt subditi, violat.

De iis, qui subditos alienos surreptos ad ministeria bellorum cogunt.

Cum Genti unicuique competat jus non patiendi, ut alia quædam jus quoddam suum sibi auferat (§. 267.), & puniendi alteram, quæ ipsam læsit (§. 272.); durum videri nequit, quod militem invitam in territorio alieno legens peregrinus suspendio puniatur (not. §. 754.), tanto quidem magis, si proprio motu id fece-

rit peregrinus homo privatus, quod in casu dubio præsumitur, cum non vereatur surripere Rectori civitatis jus majesticorum facile summum (§. 747. b. & §. 114. p. 8. Jur. nat.); præsertim ubi leniora media avertendo periculo non sufficiunt (§. 1065. part. 1. Jur. nat.).

§. 758.

Quoniam qui subditos alienos dolose surreptos ad ministeria bellorum cogunt, An injuria potestatem eminentem ejus, cujus sunt subditi violant (§. 757.), in violatione fiat Genti. autem juris alterius injuria consistit (§. 859. part. 1. Jur. nat.); Qui subditos alienos dolose surreptos ad ministeria bellorum cogunt, injuriam faciunt ei, cujus sunt subditi, consequenter cum jus, quod violatur, jus populi sit in Rectorem civitatis translatum (§. 42. part. 8. Jur. nat. & §. 39. b.) ipsi Genti adeoque si hoc faciunt jussu aut permissu superioris sui, is ipse injuriam facit, sed injuria Genti a Gente facta intelligitur (§. 654. 675. part. 1. Phil. pract. univ.).

Magnitudinem injuriæ non capiunt, qui jurium majesticorum ac inprimis potestatis eminentis notionem non habent, aut saltem non satis distinctam, nec perpendunt, quanti sit violatio juris majesticæ a peregrino facta. Quamvis enim Rectori civitatis nullum competat jus in peregrinum; non tamen propterea jus ipsi qua Rectori civitatis competens pro habitu violare licet: alias nimirum concedendum foret, contra jus alterius quemlibet facere posse, quod lubet, qui juri alterius subiectus non est. Quam vero hoc sit absurdum, utpote e diametro adversum legi naturali (§. 910. p. 1. Jur. nat.), nemo non videt, nisi crassa omnis juris naturalis ignorantia labore ac sensum

communem ejus, quod sibi ab altero fieri non vult, exuerit. Atque hac de causa de Rectore civitatis non præsumitur, quod surreptio subditorum aliorum ministeriorum belli causa fiat ipso volente, nisi manifesto de voluntate ejus constet, ut præsumtionem vincat veritas. Etsi autem ipso volente plagium committatur ab iis, quibus commissum, ut milites legant; in eos tamen non injuste animadvertitur, cum legi naturæ repugnantia imperanti superiori non sit parendum (§. 1044. part. 8. Jur. natur), nec propterea maleficium tale esse desinat, quod committatur jussu superioris, neque obedientis illicita alteri auferat jus ex maleficio acquisitum.

§. 759.

Quoniam Rector civitatis injuriam facit Genti alteri, si jussu, vel permissu ejus committatur plagium ministeriorum belli causa (§. 758.), justa autem injuria belli

inferiorum belli causa est injuria facta (§. 617.), & rationes belli justificæ sunt, quæ de belli causa sumuntur a jure ad bellum (§. 621.); plagium inferiorum belli causa factum factum sit jussu, vel permissu Reſtoris civitatis rationibus belli-justificis accensendum. ratio justificæ belli.

Etiã adeo consultum non fit, ut propter plagium inferiorum belli causa factum jussu, vel permissu summæ potestatis statim in arma veniatur; in belli tamen declarationibus inter rationes justificas recenseri potest (§. 740.).

Nec obstat, si vel maxime in plagiarios fuerit animadversum: hi enim justam pœnam dederunt injuriæ a se commissæ, nondum vero satisfactum de injuria potestatis summæ (§. 748.).

§. 760.

Stipendium quid sit.

Stipendium dicitur æs, quod militibus eorumque præfectis sustentationis causa datur, vel merces, quæ datur pro labore militari, seu bellorum ministerio. Non tamen stipendium totam conficit, cum in eam etiam imputentur vestimenta & hospitia personalia, atque immunitates ab omnibus oneribus personalibus, ad quæ subditi contribuere tenentur.

§. 761.

De solutione stipendii.

Quoniam stipendia militibus eorumque præfectis sustentationis causa dantur (§. 760.), evidens autem est, quod, qui militiæ operam dat, alio modo acquirere nil possit; *stipendia militibus præcise solvenda.*

Nihil magis curæ esse debet potestatibus summis, quam ut stipendia præcise solvantur, ne ipsarum culpa milites aliis dent damna, & necessitate alliciantur ad furta, prædationes & defraudat ones: neque enim decet militem men-

dicare, quem alere tenetur potestas summæ; nec corpus fame emaciare debet is, quem robur corporis commendare debet. Ideo in opprobrium summæ potestatis cedit, si stipendia negligenter solvantur.

§. 762.

De hospitio personali militum.

Militibus debentur hospitia personalia & singuli ædium possessores personali hospitio eos excipere obligantur pro modo facultatum. Per se patet, milites perinde ac ceteros homines habitatione commoda indigere, si alicubi locorum commorantur. Quamobrem cum non sufficiat ipsis prospicere de amictu præbendo vestimenta & de victu solvendo stipendia (§. 760.); ideo quoque in ædes aliorum sunt recipiendi & ad habitationem necessariam iisdem suppeditanda, atque adeo hospitia personalia debentur. *Quod erat unum.*

Enimvero milites hospitio personali in ædibus suis excipere, ut vel in transitu ibidem pernoctent, vel ubi in aliquo loco commorantur, in iisdem habitent & utum rerum ad habitationem necessariarum habeant, onus omnino est possessorum ædium, qui hæc gratis præstare debent *per demonstrata n. 1. Quamobrem cum onera Reip. universis sint ferenda §. 755. part. 8. Jur. nat.*, singuli autem ad ea contribuere debent pro modo facultatum (§. 777. part. 8. Jur. nat.); singuli quoque ædium possessores milites hospitio militari excipere obligantur. *Quod erat alterum.*

Hospitia hæc militaris, quæ ad munera publica referuntur & tributo æquiparantur (§. 930. part. 8. Jur. nat.), esse onus admodum ingens, hodie satis superque notum est, præsertim si miles fuerit perpetuus, aut transitus frequens. Experiantur hoc maxime, qui ab eo antea fuerunt immunes. Cumque onera imminuant pretia rerum immobilium (§. 631. part. 8. Jur. nat.); mirum non est, quod, ubi hospitia ista perpe-

tus sunt, ædium pretium valde imminuatur; non sine multo damno eorum, qui eas emerunt, quando onus istud iisdem impositum minime erat. Atque ea de causa multis in locis, in quibus miles perpetuus alitur, sumtu publico ædificantur casæ humiles, militum habitacula: id quod omnino fieri debet, si potest (§. 931. part. 8. Jur. nat.).

§. 763.

Quoniam ædium possessores singuli personali hospitio milites excipere obligantur (§. 762.), ista autem *hospitia* per se onus admodum ingens sunt (not. superioris, §. cit.), ne militum malitia evadant nimis molesta, nec sint præter necessitatem sumptuosa, sollicite cavendum.

Officium
circa hospitia
militaria.

Convenit hoc maxime curæ superioris, quam adhibere debet in tributis & muneribus publicis, ad quæ hospitia militaria pertinent (§. 930. part. 8. Jur. nat.), imponendis (§. 932. part. 8. Jur. nat.). Monuimus jam ante (not §. 750.), in administranda Rep non esse certi quid ita tuendum in uno quodam negotiorum genere, nisi in relatione ad cetera omnia, cum omnia tendere debeant ad finem eundem, propter quem civitates constitutæ sunt (§. 4. part. 8.

Jur. nat.), obtinendum, sicuti Deus nihil eorum, quæ in mundo sunt, in particulari absolute spectatum decernit, sed in relatione ad totum universum (§. 510. part. 1. Theol. nat.). Nimis parva sapientia regitur Resp. si quodlibet negotiorum genus & in unoquoque genere negotium quodlibet particulare spectetur absolute, nullo prorsus respectu habito ad cetera (§. 678. Psych. nat.).

§. 764.

Immunitas ab hospitibus militariis concedi potest personis, quibus ea in partem salarii, vel in præmium meritorum in Remp. imputari potest. Immunitas ab hospitibus militariis privilegium est (§. 762. b. & §. 853. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum privilegia dari non debeant, nisi boni publici causa (§. 872. part. 8. Jur. nat.), consequenter cavendum, ne vergant in præjudicium aliorum; immunitas quoque ab hospitibus militariis non ita concedenda, ut ceteris ædium possessores nimium graventur. Necessè igitur est, ut adsit ratio a recta Reip. administratione desumpta, cur ea quibusdam personis concedatur. Quamobrem cum salaria ita sint constituenda, ut iisdem sustentari possint, qui officiis publicis funguntur (§. 907. part. 8. Jur. nat.), & si successu temporis pretia rerum valde augeantur, pro pretiorum incremento augenda (§. 908. part. 8. Jur. nat.), ac præterea Rector civitatis lucrum vel commodum ex privilegiis intuitu officii concessis in partem salarii imputare possit (§. 906. part. 8. Jur. nat.); immunitas ab hospitibus militariis concedi potest personis, quibus ea in partem salarii imputari potest. Quod erat unum.

Quibusnam
immunitas
ab hospitibus
militariis
concedenda.

Superior ob præclara in Remp. merita beneficium reddere debet parentibus etiam in liberis, vel cognatis (§. 659. part. 8. Jur. nat.), ac ideo multo magis ipsi bene merentibus in se, consequenter cum id non fiat alio fine, quam ut alii quoque ad bene merendum obligentur, beneficia ista præmiorum rationem habent, quibus cives ad præclare de Rep. merendum permoventur (§. 295. 296. part. 1. Phil. pract. univ.). Quoniam itaque immunitas ab hospitibus militariis, ad quæ alias quilibet ædium possessor obligatur (§. 762.), beneficium singulare est (§. 21. part. 4. Jur. nat.), quin ea in præmium meritorum in Remp. imputari possit, dubitandum non est, ac per consequens eadem vi eorum, quæ demonstrata sunt, concedi potest personis, quibus imputari potest in præmium meritorum in Remp. Quod erat alterum.

Equidem a voluntate superioris dependet, cuiquam privilegium dare velit (§. 856. part. 8. Jur. nat.); cum tamen velle nequeat sine motivis (§. 889. Psych. empir.), privilegia vero dari non debeant, nisi boni publici causa (§. 872. part. 8. Jur. nat.), non perinde est, quo motivo utatur, sed id a bono publico desumendum: id quod fieri abunde patet, si commodum ex privilegio perceptum imputetur vel in partem salarii, vel in præmium meriti in Remp. pub. Ostendimus alias (§. 771. p. 8. Jur. nat.),

ad præclara in Remp. merita civiliter neminem obligari posse nisi dignitatibus civilibus, quæ esse debent præmia meritorum insignium (§. 768. part. 8. Jur. nat.). conferendæ ideo non nisi bene meritis (§. 766. part. 8. Jur. nat.), nimirum ut ad porro bene merendum incitentur & ipsi & eorum exemplo alii. Quoniam vero immunitas ab hospitibus militariis concedenda personis, quibus in præmium meritorum in Remp. imputari potest, non minus facere videtur, ad obligandum eos, qui bene

de Repub. mereri possunt; ut bene mereantur (§. 298. *part. 1. Phil. pract. univ.*); non solæ dignitates civiles esse videntur medium obligandi ad præclara in Remp. merita. Enimvero ad dubium hoc revera jam respondimus (*not. §. 771. part. 8. Jur. nat.*), cum in genere ibidem dicta ad casum præsentem facile applicentur. Tenendum vero præterea est præmiis introducatur obligatio civilis (§. 298. *part. 1. Phil. pract. univ.*); ei tamen non semper dantur eo fine, ut ad faciendum obligentur accipientes, sed etiam remunerandi animo. Ac ideo quoque immunitas ab hospitibus militaribus conceditur remunerationis loco, quando in præmium meritum in Remp. conceditur, cumque non facile sit concedenda, ne alii nimium onerentur, non satis apta est hæc concessio ad obligandum cives, ut bene ac præclare de Repub. mereantur. præsertim quia præclari quiddam vix expectandum ab iis, qui spe lucri ducuntur, non gloria (§. 771. *Psych. empir.*). Donationes remuneratoriz magis respiciunt meritum præteritum, quam ut per eas intendatur meritum fu-

turum, præsertim istiusmodi, quod continuum est. Quodsi hæc omnia probe perpendas, nullus dubito fore, ut agnoscat, præter dignitates civiles non dari modum alium universalem obligandi subditos, ut præclare de Repub. mereantur. Ceterum ut in quolibet negotio, ita quoque quoad immunitatem ab hospitibus militaribus, distinguendæ sunt rationes justicæ a suasoriis; his enim potissimum locus est, ubi determinandum, quibusnam eam concedi consultus sit, si in partem salarii imputanda. Denique obiter quasi notamus, quæ de immunitate ab hospitibus militaribus, quæ tribuitur æquiparantur (§. 330. *part. 8. Jur. nat.*), in partem salarii imputandis demonstrata sunt; ea eodem modo intelligi de immunitate ab oneribus quibuscumque personalibus (§. 906. *p. 8. Jur. nat.*). Immunitas a tributis immunitatem ab hospitibus militaribus tanquam genus speciem suam continet, ac ideo in interpretatione privilegiorum ab illa ad hanc recte ducitur argumentum, nisi verba privilegii exceptionem influent.

§. 765.

De milite conductitii sunt peregrini, qui sponte sua nomen militiæ dant. Conductitio. rum itaque obligatio ad ministeria belli ex pacto venit, quo se ad eadem obligant vel in certo bello, vel in certum diem pro præstandis & certa pecunia ab initio data, consequenter cum pacta sint servanda (§. 789. part. 3. Jur. nat.), militibus conductitiis servanda sunt, quæ iisdem promissa. Pactum autem istud Capitulatio appellari solet.

Contractus quasi mixtus est ex contractu locationis conductionis & contractu emtionis venditionis. Quatenus enim convenitur de præstandis operis militaribus pro alimentis, hoc est, stipendiis & vestitu, locatio conductionis est (§. 1194. *part. 4. Jur. nat.*), quatenus vero qui militiæ nomen dat libertatem suam vendit pro certa pecunia, emtio venditio (§. 937. *part. 4. Jur. nat.*). Perinde nimirum est, ac si quis se in servitutem vendit (§. 1080. 1091. *part. 7. Jur. nat.*). Miles autem conductitiis esse nequit, nisi peregrinus; in subditos enim, etsi sponte nomen dent militiæ; superiori jus competit, ut eos milites conscribat (§. 746.), & eadem naturaliter ad operas militares præstandas obligantur (§. 749.). jus vero illud superior vel secundum leges fundamentales (§. 746.), aut

ubi tales non dantur, prouti sibi visum fuerit; exercet (§. 748.). Nullo igitur pacto opus est ad inducendam obligationem, quippe quæ natura jam adest. Nec locum habet capitulatio, quæ potestati inprimis eminenti superiori competenti repugnat (§. 114. *part. 8. Jur. nat.*). Ceterum cum militibus conductitiis confundendi non sunt auxiliares, quos mittit summa potestas, usum eorum concedens belligeranti pro certa pecunie summa, quæ subsidiorum nomine venit. Hic enim pactum nullum intercedit inter potestatem summam, quæ bellum gerit, & singulos milites, quibus tanquam instrumentis utitur in bello; sed foedus inquit cum alia potestate summa, ad quam bellum non pertinet (§. 369.).

§. 766.

De fraude Quoniam milites conductitii ex pacto milites fiunt (§. 765.), ab omni autem in conductitio. pacto fraus omnis abesse debet (§. 149. part. 5. Jur. nat.); in conducendis militibus fraus omnis illicita est.

sum non committenda.

Conductores militum agunt mandato potestatis summæ sive expresso, sive tacito, quatenus conductio non prohibetur, sed tacite saltem rati habetur, quatenus potestas summa peregrinos, qui militiæ suæ nomen dederunt, re-

cipit in cohortem. Nunquam autem potestas summa conductoribus fraudes permisisse præsumitur, cum nihil præsumendum sit, quod majestatem ejus dedecet.

§. 767.

§. 767.

Milites omnes jurato promittere tenentur, quod ministerium bellorum a se susce- *De jurata*
ptum deserere nolint. Equidem subditi milites conscripti naturaliter jam obli- *promissione*
 gantur ad ministerium bellorum (§. 646. & seqq. b. & §. 1043. part. 8. Jur. nat.), *militum.*
 consequenter ne fiant desertores, & conductitii ex pacto ad idem tenentur
 (§. 665.): quoniam tamen hæc obligatio, quam parum capiunt homines ple-
 beji, non satis efficax est ad desertionem impediendam, necesse est, ut posi-
 tiva introducat, quæ captum eorum non transcendit, & cujus sensum ha-
 bere possunt. Quamobrem cum ea aliter introduci nequeat nisi sanctione pœ-
 nali (§. 301. part. 1. Phil. pract. univ.), certæ pœnæ in desertores sunt statuendæ:
 ut vero milites intelligant, jure easdem statutas esse, seipos promittendo ad
 ministeria belli non deserenda obligare (§. 393. part. 3. Jur. nat.), cumque dubia
 admodum sit militiæ nomen dantium fides, ac per consequens non satis tuta,
 jurato promittere id tenentur (§. 916. part. 3. Jur. nat.).

Jurata promissio accedente metu pœnæ deser-
 tionis motivum est, quo fortius excogitari ne-
 quit, vitandi desertionem, ac ideo modus artifi-
 ciosus obligandi milites, ne fiant desertores
 (§. 118. part. 1. Phil. pract. univ.). Immo ju-
 rata hac promissione etiam obtineri potest, ut
 cum sensu officii militent, qui Deum timent.
 Sed de his in præsentia apertius dicendum non
 est, utpote ad prudentiam civilem, seu Politi-
 ticam spectantibus. Posse etiam pactis adji-
 ci pœnas, expeditum est, cum a voluntate paci-

scientium dependeat, quomodo inter se conve-
 nire velint (§. 11. part. 3. Jur. nat.). Quam-
 obrem milites conductitii in pœnam desertio-
 nis consentiunt, etsi omnis eorum obligatio ex
 pacto oriatur (§. 765.), & jurata promissione
 confirmetur, non vero nova introducat, Qui
 militiæ nomen dat, sese ipso facto subijcit le-
 gibus militaribus, quatenus jus in actiones suas
 in eum transfert, cui militares operas debet,
 & a voluntate ejus easdem facit dependentes.

§. 768.

Quoniam milites jurato promittunt, quod ministerium bellorum a se susce- *De surpitu-*
 ptum deserere nolint (§. 767.), perfidus autem est, qui promissa non servat *dine natura.*
 (§. 768. part. 3. Jur. nat.) & perjurus qui juramentum non servat (§. 932. part. 3. li. desertio-
 Jur. nat.); *desertores perfidi ac perjuri sunt, & perfidia eorum omnium maxima nis.*
 est (§. 935. part. 3. Jur. nat.).

Vix tamen sperandum est, ut rudibus istius-
 modi hominibus & plerumque a morum probi-
 tate alienis, qui sponte sua nomen militiæ dant,
 vel etiam ex subditis sine sensu officii leguntur
 milites, turpitudinem hanc persuadeas. Quam-

obrem metus pœnæ tam humanæ; quam divi-
 næ efficere debet, quod ratio efficere nequit.
 Ac ideo patet, quantum intersit, ne milites
 evadant impii & ipse quoque timor servilis Dei
 in iisdem extingatur.

§. 769.

Quoniam milites jurato promittunt, quod ministerium bellorum deserere nol- *De plagio*
 lint (§. 767.); consequenter potestati summæ jus omni possibili modo confir- *commissio in*
 matum in eos comperit, plagium vero committit, qui alterius cujusdam po- *desertione.*
 testati subjectum surripit (§. 755.); *Qui milites desertores clam abducit, aut ce-*
 lat, *plagium committit, consequenter qui quocunque modo ad desertionem concur-*
rit, plagii particeps fit.

Quamobrem durum videri nequit, si in hoc crimen severe animadvertatur.

§. 770.

Jus militare dicuntur leges, in quibus disponitur de iis, quæ a militibus *Jus milita-*
 eorumque præfectis fieri, aut non fieri debent, aut quæ iisdem permittuntur. *re quid sit.*
 Qua-

Quamobrem in Jure militari agitur de officiis militum eorumque præfectis, de penis eorum, qui officio suo desunt, & de jure præfectorum militum, summorum etiam ducum.

Jus militare jus positivum est (§. 149 *part. 1. Phil. pract. univ.*), & ad id quoque applicari possunt, quæ de theoria legum civilium in parte octava Juris naturæ demonstrata sunt, modo animus simul attendatur ad actus bellicos. Prostat Jura militaria multarum Gentium, quæ ad examen facile revocantur ab eo, qui Jus naturæ & Gentium ac præsertim Jus

belli & in bello intime perspectum habet, ut nostrum jam non esse videatur, quod in iis naturale est ab eo, quod me e positivum est, discernere, aut theoriam quandam naturalem Juris militaris condere. In tantas enim ambages descendere ipsa prohibitio, quam respuit præfens institutum, prohibet.

§. 771.

De Jure minorum potestatum in bello.

Jus potestatum minorum in bello æstimandum est vel ex voluntate potestatis summæ sive mandato, sive in Jure militari expresse declarata, vel ex natura functionis demandatæ, aut officii in legibus descripti. Etenim potestates minores in bello, veluti Duces, non alio jure agunt, quam quod a potestate summæ ipsis concessum (§. 368.). Quamobrem cum de voluntate potestatis summæ constet, si ea in Jure militari expresse fuerit declarata, quod per se patet, & ex mandato manifestum sit, quid ea a potestate minore fieri & non fieri voluerit (§. 640. *part. 4. Jur. nat.*), atque tantundem juris in eandem contulisse intelligatur, quantum requiritur, ut functionem suam obire & officio suo satisfacere possit, ad quod in Jure militari obligatur; jus potestatum minorum in bello æstimandum est vel ex voluntate potestatis summæ sive mandato, sive in Jure militari expresse declarata, vel ex natura functionis demandatæ, aut officii in legibus descripti.

Loquimur hic de jure omni, quod potestatibus minoribus in bello competit, tum in milites, aut præfectos militum sibi subordinatos, tum quoad omnes actus bellicos, tum denique quoad omnia negotia, quæ occasione belli incidunt. Quamobrem hic non saltem quaestio est de eo, quatenus per eos summa potestas obligatur; sed id inprimis intenditur, ut habeamus principium generale, ex quo judicium certum fieri potest de eo, quod jure agunt, vel non agunt potestates minores, & utrum sibi

plus juris arrogent; quam revera ipsis competit, an non utantur jure suo, ubi poterant uti atque debeant. Quod si ex natura functionis demandatæ jus æstimandum, magnum quoque momentum habent mores, ita ut potestatibus minoribus intra fines functionis suæ id competere recte sumatur, quod ab iis factum semper esse ac hodiernum fieri constat, Specialiora jam addi opus non est: sufficit nosse, unde nobis constare debeat de voluntate potestatis summæ, a qua dependet omne jus potestatum minorum.

§. 772.

Quomodo Quod potestas minor in bello intra limites mandati, aut functionis sibi demandatæ, vel vi officii lege præscripti, aut juris eadem sibi concessi promittit; ad id potestatem summam obligat. Quoniam enim jus potestatis minoris in bello æstimandum est, vel ex voluntate potestatis summæ sive mandato, sive in Jure militari expresse declarata, vel ex natura functionis sibi demandatæ, aut officii lege præscripti (§. 771.); quicquid potestas minor in bello vel intra limites mandati, aut functionis sibi demandatæ, vel vi officii lege præscripti, aut juris eadem sibi concessi promittit, id jure potestatis summæ in se collato promittit, consequenter minister promittendi est (§. 721. *part. 3. Jur. nat.*). Quamobrem cum minister promittendi non se, sed eum obliget, qui ejus ministerio utitur (§. 722. *part. 3. Jur. nat.*); quod potestas minor in bello intra limites mandati, aut functionis sibi demandatæ, vel officii lege præscripti, aut juris eadem sibi concessi promittit, ad id potestatem summam obligat.

Cum

Cum de promissione per ministrum facta alias egerimus (§. 722. & seqq. part. 3. Jur. nat.) ; quæ de ea demonstrata sunt, ad promissiones, consequenter pacta (§. 728. part. 3. Jur. nat.), minorum potestatum in bello facile applicantur. Usui quoque hic sunt, quæ de mandato & contractu inductorio, qui mandato assimilatur (§. 246. part. 5. Jur. nat.) atque exercitorio (§. 640. & seqq. p. 4. & §. 213. & seqq. it. 253. & seqq. p. 5. Jur. nat.) demonstrata sunt. Cum enim mandatario alteri quid faciendum committat mandans, quod is in se suscipit (§. 640. part. 4. Jur. nat.), inductor autem negotiationi cuidam suæ ab altero præponitur (§. 213. p. 5. Jur. nat.), sicuti exercitor navi exercendæ a magistro (§. 253. part. 5. Jur. nat.) ; potestas minor in bello, si quid ipsi expressè mandat potestas summa, aut in Jure militari plene permittit, instar mandatarii est, quatenus ve-

ro functio quædam ipsi demandatur, aut præterea officium quoddam in Jure militari præscribitur, quoad certa faciendâ, vel non faciendâ obligatur, per modum inductoris & exercitoris se habet. Hæc probe notanda sunt iis, qui jurisdictioni præfunt, ut intelligant, cum in aliqua causa sententia legum manifesta est, quomodo ad similia procedere debeant, quia non omnes articuli sigillatim legibus comprehendendi possunt l. 12. ff. de Leg. Constitit quoque in his magnum illud principium heuristicum, quod principium reductionis appellavimus (§. 472. Psych. empir.) & non modo in arte inveniendi (not. §. cit.) , verum etiam in demonstrando maximi usus est. Velim præterea, ut ad ea, quæ hic annotamus, animum advertant, quibus generalia, quæ particularibus insunt, abstrahere visum fuerit.

§. 773.

Quod extra limites mandati aut functionis suæ, vel officii lege præscripti, aut nullo jure lege sibi concessa permittit potestas minor in bello; id spondidisse intelligitur. Etenim cum perinde sit sive quid intra limites mandati, sive intra fines functionis sibi demandatæ, vel officii lege præscripti, aut juris lege concessi promittatur, quia promissio semper fit jure potestatis summæ in minorem collato (§. 771.); si quid extra limites functionis suæ aut officii lege præscripti, vel nullo jure lege sibi concessa promittit, id extra limites mandati promississe censenda est. Quamobrem cum promissiones potestatum minorum sine mandato potestatis summæ factæ sponisiones sint (§. 465.); si potestates minores in bello quid promittunt, promissio absque mandato, seu extra limites mandati & functionis sibi demandatæ, vel officii lege præscripti, aut absque jure lege concessi facta sponasio est.

Quando illarum promissiones sint sponisiones.

Cum in superioribus (§. 465. & seqq.) demonstraverimus, quænam de sponisionibus sint tenenda; ea ad promissiones potestatum in bello in casibus propositionis præsentis sunt applicanda. Quamobrem opus non est, ut hic repetantur, quæ ex superioribus abunde intelliguntur. Quemadmodum vero ad propositionem præcedentem monuimus, ad potestates minores applicari posse, quæ de mandato, contractu inductorio & contractu exercitorio alibi demonstrata sunt; ita quoque idem hic in specie intelligitur de iis, quæ mandataris extra

limites mandati, inductor & exercitor extra fines præpositionis vel legem ejusdem facit. Ratio patet ex iis, quæ modo annotavimus (not. §. 773.). Id adhuc notandum, quæ hic de potestatibus minoribus in bello demonstrantur, eadem intelligenda esse de potestatibus minoribus aliis quibuscunque, cum in demonstrando non sumatur, nisi potestates minores agere jure a potestate summa in se collato vel expresse, vel ex natura functionis aut officii singulariter præscripti: id quod potestatum minorum omnium commune est (§. 368.).

§. 774.

Si potestas minor in bello jus majus præ se fert, quam habet; tenetur ei, cum quo actum est tum de damno, tum ad panam. Etenim si potestas minor in bello jus majus præ se fert, quam habet, cum hoc sciens & volens faciat, dolose agit (§. 701. part. Phil. præf. univ.). Quamobrem cum pactum ab eo nullo jure initum sponasio sit (§. 773.), consequenter ex eo non obligetur potestas summa, si rati habere nolit (§. 468.); si rati habitatione non secuta pars altera, cum qua contractum est, damnum incurrat, id dolo potestatis minoris datur. Quoniam itaque damnum dolo datum resarcire debet, qui dedit (§. 580. part. 2. Jur. nat.); si potestas minor in bello jus majus præ se fert, quam habet, tenetur ei, cum quo actum est, de damno. *Quod erat unum.*

VVolfii Jus Gentium.

N 2

Si

Si potestas minor in bello jus majus præ se fert, quam habet, & ideo alterum inducit ad pactum ineundum, quod, si non servetur, in damnum alterius vergit; fraudem committit (§. 147. part. 5. Jur. nat.). Enimvero quia ab omni pacto fraus abesse debet (§. 149. part. 5. Jur. nat.), cuilibet pacifcentium competit jus a parte altera exigendi, ne fraudem committat, consequenter si potestas minor in bello jus majus præ se fert, quam habet, ut ad pactum ineundum alterum inducat, injuriam ei facit (§. 859. part. 1. Jur. nat.). Quoniam itaque unicuique natura competit jus puniendi eum, qui ipsi injuriam fecit (§. 549. part. 2. Jur. nat.); si potestas minor in bello jus majus præ se fert, quam habet, tenetur ei, cum quo actum est, non modo de damno per demonstrata n. 1. verum etiam ad pœnam. Quod erat alterum.

Utrumque etiam demonstratur hoc modo. Patet per demonstrata n. 2. potestatem minorem in hypothese propositionis præsentis esse defraudatorem. Enimvero qui alterum defraudavit, eidem non modo tenetur de damno (§. 683. part. 2. Jur. nat.), verum etiam ad pœnam (§. 684. part. 2. Jur. nat.). Ergo etiam si potestas minor in bello jus majus præ se fert, quam habet, tenetur ei, cum quo actum est, tum de damno, tum ad pœnam.

Et si autem is, cum quo dolose contractum est, non defraudetur; summa tamen potestas, quæ permittit dolum minoribus non debet, in eum animadvertere potest, qui dolum commisit jus majus præ se ferendo, quam habebat. Sanctitas fidei, quæ summas potestates maxime decet (not. §. 550.), ab omni dolo abhorret. Quamobrem nec ferre ea debet, ut potestates minores dolose agant, dum ipsius nomine pacifici videri volunt. Malitia igitur pote-

statis minoris recte punitur. Immo cum jus sibi arrogat potestas minor, quod non habet, sed summa potestatis est, quodque ideo exercere nequit, nisi ejus consensu, revera injuriam ei facit (§. 859. part. 1. Jur. nat.), eamque lædit (§. 920. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem non modo natura ipsi competit jus illam puniendi (§. 1061. part. 1. Jur. nat.), verum etiam vi juris majestatici (§. 579. 832. part. 8. Jur. nat.).

§. 775.

Quatenus potestates minores obligent inferiores.

Potestates minores obligant inferiores intra eos actus, quos imperare solent. Actus enim illi, quos potestates minores imperare solent inferioribus, pertinent ad functionem ipsis demandatam, consequenter eos jure a summa potestate concessio imperant (§. 771.). Cum itaque perinde sit, ac si ea imperaret potestas summa, cui obedire obligantur subditi (§. 1043. part. 4. Jur. nat.); potestates minores obligant inferiores intra eos actus, quos imperare solent, consequenter etiam si pacifcentur intra eos actus, quos imperare solent, eos obligant.

Ita dux milites, magistratus oppidanos obligat. Quæ vero sint ea, quæ imperare potest potestas minor ex functione eidem demandata intelligitur, ad quam quæ referenda sint, non

modo inde patet, quod sine istis officio suo non rite defungi queat, verum etiam inde, quod ea a potestate minore imperari soleant, cum consuetudo optima sit interpretes.

§. 776.

Quatenus potestates minores obligent inferiores.

Potestates minores obligare nequeunt inferiores absque eorum consensu extra eos actus, quos imperare possunt. Etenim si quos actus imperare nequeunt potestates minores, in eos quoque jus nullum ipsis competit (§. 156. part. 1. Phil. præf. univ.). Quamobrem de iis quoque disponere non possunt pro lubitu suo absque inferiorum consensu, consequenter nec eos obligare extra eos actus, quos imperare possunt, absque eorundem consensu.

Potestates minores omne jus suum habent a potestate summa (§. 368.), adeoque plus juris inferioribus eorumque res sibi arrogare non possunt, quam ipsis concessum: quod quantum sit antea demonstravimus (§. 771.). Quæ igitur vi juris ipsis competentis imperare ne-

queunt, ad ea quoque præter voluntatem suam inferiores obligare non possunt. Eorum propterea requirendus est consensus. Notandum vero, inferiores etiam hic intelligi potestates minores, quæ juri aliarum potestatum minorum superioris ordinis subjecti sunt; alios enim alius subor.

subordinari constat; & ut hoc fiat Reip. inter-
rest. Ad particularis non descendimus, quæ
in sequentibus demum traduntur, & quibus de-
monstrandis hæc præmittuntur. Vide quæ de
magistratibus diximus (§. 162. 163. part. 3. Jur.
nat.) & de officiis publicis (§. 884. & seqq.

part. 3. Jur. natr.). Omnē enim jus magistra-
tum & eorum, qui publico munere fungun-
tur, nititur eodem principio generali de jure
suo per alium exercendo, & potestates mino-
res quæcunque revera non sunt nisi magistra-
tus (§. 162. part. 3. Jur. nat. & §. 368. h.)

C A P U T VII.

De Jure Gentium in bello.

§. 777.

Qui bellum injustum gerit, ei jus nullum in bello est. Quicquid enim in bello injusto fit, illicitum est (§. 1112. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum nemini jus competere queat ad id, quod illicitum est (§. 170. 156. part. 1. Phil. pract. univ.); ad ea, quæ in bello injusto fiunt, jus nullum competere potest. Quamobrem qui bellum injustum gerit, ei jus nullum in bello est.

*An bellum
injustum ge-
renti compe-
tat jus ali-
quod in bello.*

Ostenditur etiam hoc modo. Qui bellum injustum gerit, cum nullam justam habeat belli causam (§. 1110. part. 1. Jur. nat.); ei ad bellum jus nullum est, consequenter nec jus ullum in bello competere potest.

Poteramus propositionem præsentem sumere absque ulla demonstratione instar axiomatis. Qui enim bellum gerit, necessario intendit aut intendere debet aliquem finem: qui cum in bello injusto licitus esse nequeat, nec ea, quæ

ad hunc finem obtinendum adhibentur, media, qualia sunt ea, quæ in bello fiunt, licita esse possunt, consequenter nec jus ullum in bello injustum gerenti competere potest.

§. 778.

Quoniam qui bellum injustum gerit, ei jus nullum in bello est (§. 777.); Effectus bel-
vis omnis in bello injusto illicita est (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.), & quos si injusti.
interficat belligerator injustus, eos nullo jure occidit, quæ hosti eripit, ea vi-injusta
rapit, & quæcunque damna eidem dat, ea per injuriam dat, consequenter cum
prædones sint, qui vi dominis invitis eripiunt res suas animo eas sibi habendi
(§. 505. 506. part. 2. Jur. nat.), invasores, qui nullo jure alios possessione rerum
immobilium vi dejiciunt (§. 507. part. 2. Jur. nat.), & latronum esse constet,
innocentes interficere eorumque res vastare. Qui bellum injustum gerit prædo,
invasor ac latro est.

Omni tempore agnoverunt Gentes moratio-
res, injustos bellatores prædonibus, invasoribus
& latronibus accensendos esse, & quæ in bello
sine omni jure ab iisdem fiunt pro rapinis &
latrociniiis habenda. Actus non mutat naturam
suam, sive ab hac, sive ab alia persona com-
mittatur; sed ab eodem potius persona commit-
tentis nomen suum accipit. Latro est, qui la-
trocinia exercet, prædo, qui rapinas: non ve-
ro latrocinium tale esse definit, nec definit la-

lis esse rapina, quia ab hac potius persona
quam ab alia exercetur. Sed non opus est, ut
in iis asserendis simus prolixiores, quæ a ne-
mine hætenus in dubium vocata sunt, qui de
jure in bello sunt commentati. Id saltem no-
tamus luce meridiana clarius esse, quod arma
injusta non modo repugnent gloriæ propriæ
Reactoris civitatis (§. 47.), verum etiam gloriæ
gentis suæ, quam curæ habere debet (§. 51.).

§. 779.

Qui bellum injustum gerenti se associat, ei jus nullum in bello competit, seu quic-
quid facit nullo jure facit. Etenim qui bellum injustum gerenti se associat, is lum inju-
facit in gratiam ejus, qui bellum injustum gerit, quicquid in eo facit, quod sum gerenti
per se patet. Quoniam igitur illicitum est, quicquid facit (§. 1115. part. 1. Jur. se associant
nat.);

*De jure eo-
rum, qui bel-*

nat.); eodem, ut ante (§. 777.), modo patet, ei, qui bellum injustum gerenti se associat, nullum jus in bello competere posse, seu nullo jure facere, quicquid facit.

Qui bellum gerenti se associat, partem belli suam facit, quod per se patet. Nil igitur agit jure suo, sed ejus, cujus partes in bello sequitur. Quod si ergo huic nullum jus in bello competere nequit (§. 777.); nec ipsi quoddam competere potest.

§. 780.

Effectus hujus associationis. Quoniam ei, qui bellum injustum gerenti se associat, jus nullum in bello est (§. 779.); ideo patet ut ante, quicquid facit, illud ad rapinas, invasiones & latrocinia referendum (§. 778.).

Quemadmodum qui prædonibus, invasoribus & latronibus privatis se associat, ipse prædo, inceptor & latro est, id quod nemo in dubium vocat; ideo quoque bellum injustum gerenti, qui pro prædone, invasore ac latrone publico habendus, se socians prædonem, invasorem ac latronem publicum agit. Eadem turpitudine inest facto eorum, qui bello injusto se immiscunt; quam illorum, qui bellum injustum suscipiunt, cum communem habeant causam. Tanto vero turpius est se sociare ei,

qui bellum injustum gerit, si absque hac associatione id geri non posset, cum rapinas, invasiones & latrocinia promoveat, qui eadem impedire pro virili debebat. Cum enim quisvis damnus etiam ab alio avertere teneatur, quantum datur (§. 495. part. 2. Jur. nat.); belli quoque pericula & damna, quæ in eodem dantur, avertere tenetur, quantum datur. Neglectus hujus officii naturalem turpitudinem habet: quod si ergo accedat ad turpitudinem factorum in bello injusto, eandem utique auget.

§. 781.

De jure in bello justo. Qui bellum justum gerit, illi in bello licitum est, sine quo jus suum ab adversa parte consequi nequit; quod ad hunc finem consequendum non facit, illicitum est. Etenim jure naturali non datur in bello jus nisi ad id, sine quo jus suum, ejus gratia bellum geritur, obtineri nequit (§. 1113. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum Gentes eorumque Rectores naturali Jure inter se utantur (§. 4.); qui bellum justum gerit, ei in bello licitum est, sine quo jus suum ab adversa parte consequi nequit, quod vero ad hunc finem obtinendum non facit, illicitum est.

Non alio fine bellum geritur, quam ut jus nostrum consequamur, quod alter nobis tribuere non vult (§. 1102. part. 1. Jur. nat.). Finem hunc ut consequamur, adhibenda sunt media sufficientia. Competit Gentibus jus belli (§. 613.). Quamobrem ipsis quoque competere debet jus ad ea quæ ad executionem hujus juris necessaria, consequenter ad ea media, sine quibus si-

nis obtineri nequit. Frustra datum esset jus; nisi etiam permittenda essent ea, sine quibus usus juris foret nullus. Notandum vero, cum dubius sit belli eventus, in æstimando eo, quod ad finem in bello intentum necessarium, non requiri certitudinem, sed sufficere probabilitatem: certa enim cognitio sapientiam humanam, quantacunque fuerit, longe superat.

§. 782.

De vi licita in bello. Quoniam in bello justo licitum est id, sine quo jus suum ab adversa parte obtineri nequit (§. 781.), in bello autem vi persequamur jus nostrum (§. 1102. part. 1. Jur. nat.); in bello vis licita est, sine qua jus nostrum consequi non possumus, consequenter si quæ sine vi, veluti fame, obtineri possunt, ad ea obtinenda a vi abstinendum.

Sane ad bellum non ante jus datur, quam si alio modo alterum permovere non possis, ut jus tuum tibi tribuat (§. 1117. part. 1. Jur. nat.); id quod clarissime quoque elucet ex his, quæ de modo componendi controversias inter Gentes demonstravimus. Quamobrem nec in bello

jus datur ad vim, quæ eidem propria est; si leniori quodam modo consequi possis, quod vi obtinetur. Neque enim hosti afferendum majus nocumentum, quam cui necessitas locum facit, quæ sola excusat inferentem & culpam omnem transfert in eum, cui inferitur.

§. 783.

§. 783.

Judicium de necessitate eorum, sine quibus jus suum obtinere nequit, qui bellum gerit, ipsi relinquendum. Gentes enim natura liberæ sunt (§. 55. part. 8. *Jur. nat.*), consequenter etiam Rectores civitatis, qui eas repræsentant (§. 39.) & earum jure bellum gerunt (§. 613. 614.). Quamobrem cum vi libertatis naturalis permittendum sit, ut unusquisque in determinandis actionibus suis suum sequatur judicium, quamdiu nil facit contra jus tuum (§. 156. part. 1. *Jur. nat.*), id quod in præsentī casu non fit, ubi jure suo utitur (§. 781.); judicium quoque de necessitate eorum, sine quibus jus suum obtinere nequit, qui bellum gerit, ipsi relinquendum. Penes quem sit judicium de necessitate eorum, que in bello fieri debent.

Nulla Gens, ad quam bellum non pertinet, judicium sibi sumere potest de necessitate eorum, sine quibus finis belli obtineri nequit: id enim non modo repugnat naturali Gentium libertati, qua illæsa nulla sibi imperium in alteram arrogare potest; verum etiam in se impossibile est, cum in casu emergente ex arena, quod dicitur, capiendum consilium. Partī autem adversæ multo minus tribui potest hoc judicium, cum absurdum foret hostem constitui judicem in propria causa, qui, cum sibi causam injustam belli esse minime confiteatur, vim

omnem illicitam adversus se declararet. Quæstio de abusu juris in bello inter belligerentes semper foret controversa: decisio igitur committi nequit ei controvertentium partī, quæ de abusu conqueritur. Perinde nimirum hoc foret, ac si quis in foro judicium de lite vindicare vellet actori: id quod nemo non absurdum agnoscit: Nil igitur restat, quam ut conscientiæ belligerantis relinquatur, ut judicet, quodam ipsi necessarium videatur ad finem belli consequendum.

§. 784.

Vis bellica non consistit nisi in usu armorum. In bello vi persequimur jus nostrum (§. 1102. part. 1. *Jur. nat.*). Quamobrem cum Gentes non aliter vi jus suum adversus alias persequi possint, nisi vi armorum, quod per se patet; vis bellica non consistit nisi in usu armorum. Vis bellica in quo consistat.

Sane in statu quoque naturali, ubi jus tuum adversus alterum manu defendere nequis, armorum usum licitum facit ipsum jus naturæ, utpote defensori tantundem concedens, quantum læsioni arcendæ (§. 980. part. 1. *Jur. nat.*) & ubi quis læsus fuit, periculo læsionis futuræ avertendo sufficit (§. 1059. part. 1. *Jur. nat.*). Quodsi igitur vis, quæ sufficit, in manu non est; defectus virium a natura concessarum instrumentorum (§. 981. *Ortol.*), consequenter armorum usu supplendus (§. 611.). Dedit natura manus hominibus, ut ipsæ utantur in defensione sui & juris sui; dedit vero etiam

facultates animæ, quarum usu invenire ac uti potest instrumentis, quibus suppletur defectus virium, quas manibus denegavit. Non minus itaque naturalis est usus armorum, quam manuum, quem utrumque natura conjunxisse recte dicitur. Differunt in eo homines a brutis, quod in actionibus juventur instrumentis, quorum usum ignorant bruta. Ceterum operationes bellicæ omnes non restringendæ sunt ad vim bellicam, neque enim omnibus vis inferatur hosti, multo minus omnes actus, qui belli causa fiunt, ab eadem proficiuntur, prouti ex sequentibus clarius elucescet.

§. 785.

Quicquid hostis quomodocunque belli causa agit, *Actus bellicus* est. *Actus bellicus* operatio vocatur actus bellicus, quo hosti vel vis inferitur, vel ad vim eisdem inferendam aut arcendam vim ejus via sternitur. Operationes vero bellicæ, quibus hostis vel rebus ejus vis actu inferitur, *Hostilitates* appellantur. Actus bellicus, operatio, hostilitates.

Ita tentoria ponere actus bellicus est: ponuntur enim non eo finē, ut vis hosti inferri possit, sed ut milites ab injuria cæli se defendant. Similiter advectio pulveris pyrii in castra actus bellicus est, cum fiat equidem belli causa, sed eodem tamen nec vis hosti vel rebus ejus actu

inferitur, nec ad vim inferendam via sternitur. Bellica operatio est excitare suggestus tormentorum & se circumvallare: prius enim incescit, ut vim inferre possis; posterius autem, ut ab hostium incurSIONIBUS sis tutus & insuleibus eorum facilius resistere possis. Hostilitates vero sunt

sunt vastare res hostium, hostes interficere, res hostium, vel hostes capere. Poterant actus bellici subtilius distingui atque subdividui tanquam genus in suas species, neque id difficile foret ei, qui cum omnes perspectos habet, notionibus directricibus usus iis, quæ de generibus & speciebus rerum tradidimus in philosophia prima (§. 236. & seqq. *Orsol.*) animum attendit ad modum, quo ex speciebus genera & ex adverso species ex generibus inveniuntur (§. 710. & seqq. *Log.*); sed ista scrupulositate in præsentis opus non est, cum ea saltem faciat ad accuratam theoriam modi gerendi bellum & officiorum singulorum præsectorum militum condendam. Modum gerendi bellum ex *Julio Casare & Polybio* adduci potest: id quod non

diffidentur duces summi eruditi. Quamvis enim invento pulvere pyrio operationes bellicæ aliam formam induisse videantur, modus tamen agendi adhuc idem est, cum usus instrumentorum operationum bellicarum effectum saltem variet pro eorum diversitate. Ast nobis sufficit animum attendere ad differentiam, quam in definitionibus nostris exposuimus. In actibus enim bellicis in genere spectatur tam obligatio, quæ potestates minores tenentur summæ, quam jus in inferiores ipsis competens intra limites functionis; in hostilitatibus vero jus potestatis summæ in bello competens, quippe cujus jure agitur, dum vis hosti vel rebus ejus inferatur, ceteræ operationes bellicæ censentur jure actuum bellicorum communi.

§. 786.

De impensis in bellum factis.

Qui bellum justum gerit, ei naturaliter quoque debentur impensæ in bellum factæ. Qui enim bellum justum gerit, jus suum adversus hostem vi persequitur, quod aliter nisi vi armorum consequi nequit (§. 629. 630.), consequenter pars altera, cujus bellum injustum est, in causa est, ut impensas in bellum facere cogatur. Quodsi ergo eas non reciperet, qui fecit; damnus ipsi daretur culpa hostis sui (§. 488. *part. 2. Jur. nat.*). Quamobrem cum nemo alteri damnum dare debeat (§. 495. *part. 2. Jur. nat.*), & culpa datum sit refarciendum (§. 580. *part. 2. Jur. nat.*); qui bellum justum gerit, ei naturaliter quoque debentur impensæ in bellum factæ.

Fieri omnino potest, ut impensæ in bellum factæ superent debitum, quod bello petitur: cum vero id fiat culpa ejus, qui jus suum alteri tribuere non vult, sibi imputet, si imprudentiæ det pœnam. Non est, quod scrupulum moveat bellum in causa dubia gestum, quo saltem intenditur, ut hostis ad transactionem vi armorum adigatur (§. 572.), aut in bello de-

sensivo, quo id agitur, ut a vi injusta desistatur. Etenim in utroque casu jus suum persequitur, qui bellum gerit, & qui idem tribuere non vult in causa est, ut impensæ in bellum sint faciendæ. Quamvis itaque non certum quoddam sit debitum, quod petitur; impensæ tamen in bellum justum factæ ab altera parte præstandæ.

§. 787.

Quenam ultra debiti modum hosti eripere liceat.

Qui bellum justum gerit, ei quoque occupare licet ultra modum debiti terras & loca hostilia atque res alias quascunque capere, eo fine, ut hostem ad finiendum bellum permoveat, sed animo restituendi bello finito. Per se patet, ad finiendum bellum requiri utriusque belligerantium consensum. Quamobrem si is, cum quo tibi bellum est, in finem consentire nolit, ubi quod debetur consecutus es; bellum utique continuandum, donec consentiat. Quoniam vero motivo nolitionis opus est, si a bello desistere debet (§. 889. *Psych. empir.*), motivum vero nolitionis in repræsentatione mali consistit (§. 890. *Psych. empir.*); non alio modo hostem permovere potes, ut a bello desistat, quam occupando terras ejus & loca in iisdem sita. Quamobrem qui bellum justum gerit, ei quoque occupare licet ultra debiti modum terras & loca hostilia, atque res alias quascunque eo fine, ut hostem ad finiendum bellum permoveat. *Quod erat unum.*

Enimvero cum quæ ultra debiti modum capiuntur, vel occupantur, non nisi eo fine capere, vel occupare liceat, ut hostis ad finiendum bellum permoveatur, finis vero hic obtentus fuerit, si tandem in finem belli consentit; finito bello, quæ occupata, vel capta fuerunt sine ulla causa penes te sunt. Quamobrem cum nulla ratio sit, cur ea retineas bello finito, nemo autem locupletior fieri debeat re alterius (§. 583. 585. *part. 2. Jur. nat.*); quæ occupata vel capta fuerant eo fine, ut hostis permoveatur ad bellum finiendum; bello finito resti-

tuen-

tuenda, consequenter nec ea occupare vel capere licet nisi animo restituendi.
Quod erat alterum.

Non est quod excipias, si hostis norit, ea sibi restitutum iri, quæ occupata vel capta fuerunt, motivum hoc parum efficacæ fore. Etenim cum impensæ in bellum factæ debeantur occupanti vel capienti (§. 786.), non minus fructus interea ex iis perceptos, quam res ipsas pro datis circumstantiis tam in impensas, quam in damna ex causis subnascentibus data, aut natas inde injurias irreparabiles, de quibus satisfaciendum, imputare licet. Restitutum igitur efficaciam motivo minime detrahit, etsi supponas bellum summa religione geri: quod etsi raro supponere deur, in Jure tamen naturali Gentium supponendum est, quippe in quo demonstrandum, quomodo summa religione bel-

lum sit gerendum, nec moribus Gentium a rigore istius juris abhorrentibus quicquam dandum. Arduum omnino ac perdifficile, est id quod minime diffitemur, sed ultro concedimus, ea religione gerere bellum, quam jus Gentium naturale urget, nec minus difficile, ut id persuadeas potestatibus summis; sed de eo jam non est quæstio, ubi docetur, quid lex naturæ præcipiat, quid prohibeat, quid permittat, cui subsunt omnes actiones summaram etiam potestatum, non vero quæritur, quomodo promovendæ sint potestates summæ, ut officio suo satisficiant, nec jure suo abutantur, & num fieri possit, ut iisdem hoc persuadeas.

§. 788.

Qui bellum injustum gerit, res vi alteri, cujus bellum justum est, ereptas restituere & damna quomodocunque data resarcire tenetur. Qui enim bellum injustum gerit prædo est (§. 780.). Enimvero prædo rem raptam domino restituere tenetur (§. 524. part. 2. Jur. nat.). Ergo etiam is, qui bellum injustum gerit, restituere obligatur res vi alteri, cujus bellum justum est, ereptas. *Quod erat unum.*

*De rebus vi
injunctis ere-
ptis & da-
mnis datis.*

Porro quicquid facit in bello, qui bellum injustum gerit, id nullo jure facit & damna alteri, cujus justum est bellum, nullo jure dantur (§. 778.), consequenter dolo, aut, si puter justum sibi esse bellum, culpa (§. 701. 717. part. i. Phil. præf. univ.). Quamobrem cum damnum dolo, vel culpa datum sit resarciendum (§. 580. part. 2. Jur. nat.); qui bellum injustum gerit, is damna quomodocunque data resarcire tenetur. *Quod erat alterum.*

Maxima omnino debita contrahit, qui bellum injustum gerit, si jure naturæ standum foret, cum non solum impensas in bellum factas (§. 786.), sed & vi injusta rapta restituere & damna quævis data resarcire teneatur, vi præsentis. Accedit, quod etiam in pœnam teneatur alteri (§. 789.). Quodli hæc satis perpen-

derentur ac conscientie ratio haberetur, non tam præcipitato impetu in arma rueret potentia sua confusus, qui de justitia causæ belli nondum convictus est, aut persuasissimus, cum in moralibus persuasio ob rationes maxime probabiles convictioni æquiparetur.

§. 789.

Qui bellum injustum gerit, ob hostilitates, quas committit, tenetur alteri in pœnam. Etenim qui bellum injustum gerit, quæcunque damna dat alteri, ea per injuriam dat (§. 778.). Quamobrem cum hostilitates sint omnes operationes bellicæ, quibus vis infertur hosti ejusque rebus (§. 785.), adeoque per hostilitates damna hosti dentur (§. 483. part. 2. Jur. nat.); omnibus quoque hostilitatibus hosti suo injuriam facit, qui bellum injustum gerit. Quamobrem cum ei, cui injuria fit, comperat jus puniendi facientem (§. 549. part. 2. Jur. nat.); qui bellum injustum gerit, ob hostilitates, quas committit, tenetur alteri ad pœnam. Ostenditur etiam hoc modo. Qui bellum injustum gerit prædo est (§. 778.). Sed naturaliter nobis in prædonem competit jus puniendi (§. 551. part. 2. Jur. nat.). Ergo in eum, qui bellum injustum gerit, alteri jus puniendi competit, consequenter ille huic ad pœnam tenetur.

*De obliga-
tione ad pœ-
nam ob ho-
stilitates in-
justas.*

Nimirum Gens Genti ob injuriam in pœnam Per se enim intelligitur, locum nullum hic tenetur, quatenus de injuria satisfaciendum. habere pœnas, vel capitales, vel corporis afflicti.

fictivas, aut quæ in infamia consistunt, quales in civitate a superiore crimina committentibus infliguntur, sed quæ in præstatione consistunt ac ideo multæ speciem habent. Quamobrem nec pœnis hisce infamia adhæret, quæ

civilibus. Quemadmodum dignitati Rectoris civitatis non derogatur, si pœna pacto adjicitur; ita nec quicquam eidem derogatur, si pœne nomine quid præstet ei, quem vi injusta læssit.

§. 790.

De Jure in personas in bello justo. Jus in personas in bello justo nascitur ex defensione sui & rerum suarum. Cum enim hostilitatibus vis inferatur tam personis, quam rebus (§. 785.), qui bellum injustum gerit, vel vi illicita (§. 778.) actu impetit aut corpus, aut res nostras, vel saltem impetere tentat. Quamobrem quia naturaliter unicuique competit jus & se (§. 973. part. 1. Jur. nat.), & res suas defendendi (§. 691. part. 2. Jur. nat.), consequenter vim vi depellendi (§. 972. part. 1. Jur. nat.); jus in personas in bello justo nascitur ex defensione sui & rerum suarum.

Quatenus qui bellum injustum gerit corpus nostrum vi impetit, aggressor est; quatenus vero res vi impetit, prædo. Defendimus itaque tam nos sive corpus nostrum, quam res vi adversus personas. Quamobrem cum in bello justo cum persona hostium nobis non sit negotium, quam quatenus vim injustam a nobis, vel rebus nostris avertere conamur; omnes quoque actus in bello justo, qui personam ho-

stium respiciunt, ad defensionem pertinent, adeoque jus in personas in bello justo nasci aliunde non potest nisi ex defensione sui & rerum suarum. Qui ad hoc animum non attendunt, tacite supponunt, in bello licitum esse, quod lubet, adeoque jus in licentiam convertunt, quod jus factum est, nec ulli hominum competere potest (§. 150. part. 1. Jur. nat.).

§. 791.

Unde id æstimandum. Quoniam jus in personas in bello justo nascitur ex defensione sui & rerum suarum (§. 790.), se autem defendit, qui lædere intendenti seu conanti resistit, ne scilicet lædere possit, aut ut læsionem, quantum datur, avertat (§. 972. part. 1. Jur. nat.); jus in personas in bello justo æstimandum est ex eo, quod necessarium est, ut vi hostis, quam nobis vel rebus nostris inferre conatur, vel intendit, resistatur, aut a nobis ac rebus nostris avertatur, consequenter tantundem in bello justo licet in personam hostis, quantum ad vim ejus a nobis, vel rebus nostris depellendam sufficit.

Aut periculum præfens est, quando actu impetitur corpus, vel impetuntur res nostræ, aut futurum, quatenus certum est hostem habere animum hoc faciendi (§. 785.), & per consequens justus metus periculi nunquam abest, quamdiu bellum durat. Non igitur expectandum est, donec vim nobis vel rebus nostris actu inferat hostis, sed facinus occupandum.

Qui prodit animum lædendi, læsionem actu intentanti æquiparatur. Quamprimum vero hostis in arma venit, hostilitates quoque committendi animum prodit. Quod itaque sufficienter significatur, id contra ipsum pro vero habetur (§. 427 part. 3. Jur. nat.), consequenter occasio occupandi facinus non prætermittenda.

§. 792.

De jure in subditorum belligerantis personam. Quia jus in personas in bello justo nascitur ex defensione sui & rerum suarum (§. 790.), ac ideo æstimandum ex eo, quod necessarium, ut vi hostis resistatur, aut a nobis vel rebus nostris avertatur (§. 791.); subditos ejus, qui bellum injustum gerit, quamvis in numero hostium habentur (§. 723.), quamdiu ab omni vi abstinent, nec animum vim inferendi produnt, interficere, aut alio modo in corpus ipsorum sævire, vel eos male tractare non licet, consequenter infantes, pueros, puellas, senio confectos, egrotos, debiles & imbecillos, eosque, qui se jam dediderunt, aut dedere volunt, nunquam interficere licet. Et quoniam in defensione non licita sunt media duriora, ubi leniora, immo lenissima prostant (§. 982.

(§. 982. part. 1. Jur. nat.); si illorum animus suspectus est, aut suspecta fides; arma, quæ habet in adibus suis, sunt auferenda, ne scilicet hostile quid committere possint.

Non est, quod excipias, subditos belligerantis opibus suis resistere reparationi juris nostri, consequenter concurrere ad hostilitates injustas & criminis participes fieri, quod ab hoste in cives nostros committitur, quia factum civitatis suæ approbant, aut saltem approbare debent. Jus enim defensionis non extenditur usque ad interfecionem, nisi quamdiu medium necessarium est conservandi vitam propriam, vel læsionem corporis evitandi (§. 1013. p. 1. Jur. nat.). Cessante hoc periculo cessat jus interficiendi aggressorem & prædonem, consequenter etiam hostem (§. 778.). Neque etiam jus puniendi extenditur ultra necessitatem avertendi periculum læsionis futuræ (§. 1059. p. 1. Jur. nat.), multo minus talionem, in se illicitam (§. 640. part. 8. Jur. nat.), licitam facit in iis, qui infortunio magis suo, quam culpa in belli calamitates incidunt. Notandum præterea est, cum diversis admodum modis ad factum alienum concurratur, non omnes, qui concurrunt, eadem pœna affici posse & charitatem, quæ ab usu juris in bello abesse nequit (§. 743. b. & §. 620. part. 1. Jur. nat.), exigere, ne quod infortunio tribuendum, culpæ

tribuat, vel prorsus dolo æquiparetur. Charitas usum juris puniendi hostem ita moderatur, ut non committere liceat, quod eidem adversum videtur, nisi in casu collisionis dilectionis sui atque hostis (§. 229. part. 1. Phil. præf. univ.). Jus naturæ ubi vis sibi metipsum consistat, nec contrarium ei permittit, quod præcipit, vel prohibet, ut illud jure non fieri, hoc autem fieri possit. Jure castissima ista lege concessio nunquam utendum nisi cum sensu officii. Qui secus sentiunt, jus in licentiam convertunt, quæ nulli hominum competere potest (§. 150. part. 1. Jur. nat.). Quod ut impune fiat ab hominibus permittendum, non lege naturæ permissum intelligitur, ut jure fieri possit. Jus in personas in bello non est jus ad cædes promiscuas eorum, qui in hostium numero sunt, ut latronum sævissimi mores abeat in jus, & bellum sine omni religione geratur: quod si concedas, crudelitas hostis inane erit vocabulum, quæ tamen sensu communi omnium bonorum improbat, manifesto indicio, ipsam naturam abhorrere a jure interficiendi hostes, prorsus illimitato.

§. 793.

Quoniam subditos ejus, qui bellum gerit injustum, interficere non licet, nec alio modo in corpus eorum sævire, quamdiu ab omni vi abstinent, nec animum vim inferendi produunt, aut in casu dubio leniori modo caveri potest, ne quid hostile committant, infantibus autem, pueris, puellis, senio confectis, ægrotis, debilibus ac imbecilibus iisque, qui se jam dediderunt, aut dedere volunt, semper sit parcendum (§. 792.); si quarundam Gentium moribus introducta fuerit promiscua sæviendi in corpora hostium licentia, ea pro jure Gentium consuetudinario, sed maxime iniquo habenda (§. 24.), quo tantummodo impunitas conceditur agenti, sed non verum jus confertur (§. 418. part. 3. Jur. nat.).

De jure consuetudinario iniquo in personas in bello.

Grotius equidem l. 3. c. 4. de J. B. & P. licentiam istam ad jus Gentium voluntarium refert; non tamen recte hoc facit, cum jus Gentium voluntarium ad Gentes omnes pertineat, non saltem quarundam commune esse debeat (§. 22.). Quamvis enim jus Gentium quoddam voluntarium admittamus (§. 112.); id tamen a consuetudinario distinguimus, a quo differt sicu- cui leges civiles, quæ iniquitatis quidpiam habere videntur, ab iis, quæ manifestam iniqui-

tatem habent, & sicuti leges justæ a moribus perversis quarundam Gentium. Jus istud consuetudinarium, quo hosti conceditur licentia sæviendi in corpora hostium, magis convenit barbaris Gentibus, quam cultioribus, in quibus maxime improbandum. Quantum vero a vero aberrant, qui illud pro jure naturæ venditant, ex iis patet, quæ ad propositionem præcedentem annotavimus (not. §. 792.).

§. 794.

Similiter quia subditos belligerantis interficere non licet, quamdiu ab omni vi abstinent, nec animum vim inferendi produunt; aut, ne hoc fiat, alio modo caveri potest (§. 793.), captos in bello interficere non licet, ne quidem statim, re licent. multo minus quovis tempore, nisi singulare præcesserit delictum, quo ad pœnam tenentur.

Volfi Jus Gentium.

O o

Equi.

Equidem olim etiam inter Gentes minime barbaras pro jure habitum occidere bello captos quovis tempore, cum perinde sit, sive jure tuo statim utaris, sive ex intervallo, propterea quod jus, quod differtur, non aufertur; inde tamen probari nequit, id esse juris Gentium voluntarii, quemadmodum *Grotius* visum. Cum enim jus Gentium voluntarium ex naturali efficiendum eodem modo, quo civile efficitur ex naturali (§. 22.), quando vero leges civiles efficiuntur ex naturalibus, cavendum maxime sit, ne errores quidam communes pro jure naturæ sumantur (§. 992 *part. 8 Jur. nat.*); nec jus Gentium voluntarium niti potest erro-

ribus, qui pro jure naturæ habentur. *Craffos* autem in jure naturæ errores olim superfuisse etiam inter Gentes doctas & cultiores, abunde constat. Ceterum si capti deliquerint, jus puniendi nascitur ex proprio delicto, non ex eo, quod e hostium numero sunt. Jus igitur ex maleficio ejus, qui in hostium numero est, enatens minime confundendum cum jure in hostem qua talem. In jure naturali probe omnia sunt distinguenda, quæ diversa sunt, ne eorum confusio nos in errorem inducat (§. 631. *Leg.*), ex quo deinde sequuntur plures (§. 627. *Leg.*).

§. 795.

Quando quis hostis esse desinat. Quamprimum hostis in mea potestate est, hostis esse definit. Hostes enim sunt, inter quos bellum est (§. 722.). Enimvero cum is, qui in potestate mea est, persecutioni juris mei nullo amplius modo resistere possit (§. 461. *part. 2. Jur. nat.*); quamprimum in potestate mea est, bellum cum eo mihi amplius non est, consequenter hostis esse definit.

Qui in potestatem meam venit, is victus est & cum eo pugnare cessat, quæ antea erat (§. 1089. *part. 5. Jur. nat.*), consequenter nec vim inferre amplius corpori meo potest. Nulla igitur amplius ratio est, cur adhuc hostis dici debeat. Quodsi, dum in potestate tua est, malitia quomodocunque delinquit: ob delictum punitur, non quia hostis est. Notandum vero

est, potestatem hic tantummodo denotare potentiam physicam de aliquo d' sponendi pro arbitrio suo, non attento eo, quod jure fieri potest. Quamobrem cum eodem sensu persona dicatur in potestate nostra, quo res in eadem esse dicitur (§. 461. *part. 2. Jur. nat.*); ideo brevitas causa ad eandem definitionem provocavimus, quæ ad personas facile applicatur.

§. 796.

An captivi sint hostes. Quoniam hostis esse definit, quamprimum is in mea potestate est (§. 795.), captus autem in potestate mea est (§. 461. *part. 2. Jur. nat.*); bello capti, seu captivi hostes esse desinunt, consequenter in captivos hostilitates omnes cessant (§. 785.).

Patet etiam hinc, captivos jure belli occidi minime posse. Nec est, quod excipias nimiam captivorum multitudinem oneri aut periculo esse posse: ex eo enim quomodo jus eos occidendi nascatur, nullo modo concipi potest. Nisi enim incommodo alio modo mederi, vel periculum avertere possis, si mittendi potius sunt, quam occidendi, pacificando vel cum ipsis, vel, si eorum fides suspecta sit, cum ipsa potestate summa, ne servitia militaria durante bello, vel intra certum annorum numerum præstent, quemadmodum etiam hodie fieri inter Gentes christianas solet. A crudelitate non sunt alieni, qui captivos interficiunt. Et recte *Diodorus Siculus* parcere captivis jus commune vocat eoique peccare pronunciat extra

controversiam, qui ab hoc facinore non abhorrent. Quodsi istes, interfecionem captivorum posse esse motivum belli finiendi, præsertim si promiscue omnes interficiantur; facilis est responsio: finis liciti consequendi causa non utendum esse mediis illicitis (§. 71.). Neque semper hoc exploratum est, interfecionem omnium promiscue captivorum esse motivum belli finiendi; non minus enim contingere potest, ut hoc facto exacerbetur animus hostium: ista autem exacerbatio nihil moderabile suadet. Fuere etiam omni tempore, quibus immanitas ista invisita fuit. Exempla eorum vide apud Commentatores in *Grotium* lib. 3. c. 11. §. 13. quæ hic repetere supervacaneum existimamus.

§. 797.

An liceat sine conditione adictos interficere.

Quoniam hostis esse definit, quamprimum is in potestate mea est (§. 795.), sine conditione autem deditus in potestate est (§. 461. *part. 2. Jur. nat.*); sine conditione deditos interficere non licet (§. 792.).

Non

Non est quod excipias eum, qui sine conditione se dedit, jus omne in se in me transferre: neque enim plus juris transferre potest, quam ipse in se habet. Ast nemini competit jus in vitam suam (§. 351. part. 1. Jur. nat.). Ergo nec id in me transferre potest. Quodsi capital fecerit, non punitur tanquam dedititius, sed ob crimen, ita ut ne in hoc quidem casu cædes sit licita, nisi istud pœnam capitis mereatur. Relegenda præterea sunt, quæ supra annotavimus (not. §. 792.), ne dedititios, aut captivos promiscue omnes criminis capitalis reos facias. Tenendum quoque est, quamvis subditi ad obedientiam cum patientia obligentur, si vel maxime male imperet superior (§. 1043. part. 8. Jur. nat.), consequenter jure populi, quod habet (§. 39.), abutatur: non tamen

propterea eos teneri ad pœnam ob factum ejus, cum nemo puniri possit ob factum alienum (§. 1084. part. 1. Jur. natur.). Quamvis enim factum Rectoris civitatis pro facto Gentis habendum (§. 39.); non tamen sine cautione a tota Gente ad singulos argumentandum. Nemini non absurdum videbitur, totam Gentem internecioni esse dandam, aut saltem eam promeruisse pœnam ob hostilitates injustas: nulla vero ratio est, cur pauci luant crimen totius civitatis, pro qua eorum vita oppignorata esse nequit (§. 351. part. 1. Jur. nat.). Quamvis enim non modo bona subditorum (§. 495.), verum etiam ipsæ personæ obligentur pro debitis civitatis (§. 507.), non tamen ultra libertatem naturalem procedit oppignoratio, prouti supra de obsidibus demonstravimus (§. 501.).

§. 798.

Cum sine conditione deditos interficere non liceat (§. 797.); vitam salvam paciscentium sive in prælio, sive in obsidione, non repudianda conditio, consequenter nec eorum, qui in prælio arma deponunt.

An vitam salvam paciscentium deditio repudianda.

Vitam salvam paciscuntur non modo, qui offerunt se arma posituros, si fides detur, vitam salvam fore, verum etiam qui actu arma in prælio dejiciunt. Voluntas enim tam verbis, quam facto significari potest. Quodsi exci-

pias, id dependere ab arbitrio hostis; objectioni abunde satisfactum passim in antecedentibus, ut crambem toties recoctam sponere superfluum sit.

§. 799.

Quæ hosti tanquam hosti, immo etiam prædoni & latroni tanquam prædoni & latroni promittuntur; servanda sunt. Etenim si hosti tanquam hosti aliquid promittis, cum hostem esse noris, nec ei promittere posses, salvo jure in hostem tibi competente, jus tuum in eum remittis (§. 95. part. 3. Jur. nat.), consequenter id extinguitur (§. 97. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum perinde jam sit, ac si hostis non esset, promissa autem naturaliter servanda sint (§. 431. part. 3. Jur. nat.); nulla sane ratio est, cur hosti tanquam hosti promissa servanda non sint, consequenter servanda sunt. Quod erat unum.

An hosti, prædoni & latroni promissa servanda.

Eodem prorsus modo ostenditur, prædoni tanquam prædoni & latroni tanquam latroni promissa servanda esse. Quod erat alterum.

Nimirum quando cum hoste tanquam cum hoste tibi negotium est, tacite supponitur, jus in hostem non attendi debere, quatenus eo, de quo convenitur, istud imminuitur, & in id consentitur, ut fiat eo, quod conventum est, non vero, quod jure alias fieri poterat, nisi contrarium conventum fuisset. Quodsi ergo promissa servanda non essent, nihil agere-

tur. Absurdum vero est supponere, quod hostes inter se paciscentes nihil agere voluerint. Et, siquidem sumere velis, eam saltem fuisse intentionem ejus, ut aliquid agatur, cujus interest promissa servari; id perinde foret, ac promissum conferre in arbitrium promittentis, quod non minus absurdum existimandum.

§. 800.

Quoniam quæ hosti tanquam hosti, immo etiam prædoni & latroni tanquam prædoni & latroni promittuntur, servanda sunt (§. 799.), qui vero promissa servat, fidem servat (§. 759. part. 3. Jur. nat.), hosti quoque, immo prædoni & ac latroni data.

Quodsi fidem hosti datam fallere licet, promissiones hosti factæ vertuntur in meras illusio-

partis interest. Eorum enim, quæ in bello fiunt, eventus anceps est.

§. 801.

Quando ju-
ve Gentium
consuetudi-
nario hostes
interficere
non liceat.

Quia hosti tanquam hosti promissa servanda sunt (§. 799.); si vitam fore sal-
vam hostibus promissum, eos interficere non licet, utut moribus introductum, ut
alias eos interficere liceat.

Quodsi Gentes omnes agnoscerent, quale na-
tura competat jus in personas hostium (§. 790.
& seqq.); pactio vitam salvam fore prorsus
superflua esset: ista enim immanitas, qua sæ-
vitur in corpora hostium, qui in potestatem
hostis sui venerunt, nunquam metuenda esset,

& contra jus Gentium omnium consensa ista
sævitia adhiberetur. Quamobrem pactio nem il-
lam restrinximus ad eum casum, in quo per-
versi mores errantium crudelitati locum per-
mittunt, quam castissimum illud jus, quod ipsa
natura constitutum est, detestatur.

§. 802.

An interfe-
tio licita,
si terrore
opus sit.

Si terrore opus sit, propterea captivos, deditos aut dedere se cupientes occidere,
aut eorum corpora male tractare non licet. Quamvis enim terror motivum sit fi-
niendi bellum (§. 890. *Psych. empir.*), consequenter vel offerendi, vel acceptan-
di æquas pacis condiciones, aut ut alii ex alieno casu discentes, quid sibi sit
vitandum, repugnare desinant, cum bello id agatur, ut hoc fiat (§. 630. &
seqq.); quoniam tamen ad consequendum finem licitum uti non licet mediis
in se illicitis, in bello autem captos (794.), deditios (§. 797.) aut dedere se
volentes interficere non licet (§. 798.), & quamprimum in potestatem nostram
venerunt, pro hostibus non amplius habendi sunt (§. 795.), si terrore opus sit,
propterea captivos, deditos aut dedere se cupientes occidere, aut eorum cor-
pora male tractare non licet.

Non sufficit, hoc vel illud facere ad repara-
tionem juris nostri. Cum enim quicquid eo
fine sit spectandum sit tanquam medium (§. 937
Ontol.); dispiciendum ulterius, utrum tale me-
dium quoque licitum sit, nec ne. Alias jus in
bello verteretur in meram licentiam, qualis est
ea, quam *Grotius* jus Gentium voluntarium dixit,
& justitia interna temperandam esse incul-
cat, & que nulli hominum competere potest

(§. 150. *part. 1. Jur. nat.*), nullaque religione
bellum gerendum. Recte igitur observat *Gro-
tius* lib. 3. cap. 11. §. 16 n. 3. utilitatem, quæ
ex terrore in posterum speratur, si subsit jus,
quando scilicet captivus, deditus aut se dede-
re volens factum aliquod pœna dignum commi-
sit, inter causas referri posse, ob quas jus non
remittatur.

§. 803.

Transfuga
quinam
sint.

Transfugæ dicuntur, qui a nostris ad hostes fugiunt & eorum in bello cau-
sam contra nos sequuntur, quales plerumque sunt milites desertores. Facile
autem patet, sive transfugæ fuerint milites, sive cives nostri, qui, quæ apud nos
agitantur, vel quo in statu sunt res nostræ, hosti produnt, vel hostilia in nos quo-
cunque alio modo machinantur, criminis nefarii esse reos (§. 581. *part. 8. Jur. nat.*),
quod pœna capitali coercere licet (§. 638. *part. 8. Jur. nat.*).

Transfugas occidere non tam ad jus in bel-
lo, quam jus puniendi majestaticum superiori
in civitate competens pertinet (§. 832. *part. 8.
Jur. nat.*). Quodsi ergo puniuntur, non pu-
niantur tanquam hostes, sed tanquam subditi,

qui in Kemp. deliquerunt. Quamobrem es,
quæ cum hoste pacta & conventa sunt, ad
transfugas minime trahenda, nisi quatenus eo-
rum expressa mentio fuerit facta, ut pœna re-
missa intelligatur.

§. 804.

An obstina-
tior resisten-
tia pariat
jus occiden-
di hostem.

Ex eo non nascitur jus occidendi hostem, quod pertinacius resistam sit. Etenim
qui resistit vi bellicæ, qua ipse vel res suæ impetuntur, aut justam habet bel-
lici causam, aut non habet. Dico in utroque casu ex pertinaciori resistentia
non nasci jus occidendi hostem.

Qui

Qui justam habet bellandi causam, ei tantundem licet in personam hostis, quantum ad vim ejus a se, vel suis depellendam sufficit (§. 791.), consequenter tamdiu resistere licet, quamdiu potest. Quodsi ergo pertinacius resistit, jure suo utitur (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.), consequenter nullam hosti suo injuriam facit (§. 975. part. 1. Jur. nat.), ob quam sit puniendus (§. 549. part. 2. Jur. nat.). Ex eo igitur jus ipsum occidendi non nascitur, quod pertinacius resistit.

Qui nullam habet justam bellandi causam, ejus vis omnis illicita est (§. 778.), consequenter si vi justæ, qua vel ipse, vel res ejus impetuntur, resistit, aggressori (§. 979. part. 1. Jur. nat.) & prædoni æquiparatur (§. 778.), qui vero vi justa corpus, vel res ipsius impetit, defensori (§. 972. part. 1. Jur. nat.). Quamobrem cum jus defensionis in aggressorem & prædonem non extendatur usque ad interfectionem ipsius, nisi ubi periculum vitæ vel mutilationis membrorum aliter evitari nequeat (§. 1013. part. 1. Jur. nat.), aut res sua aliter conservari non possit (§. 699. part. 2. Jur. nat.), hoc autem periculum evanescit, quam primum vi justæ non amplius resistitur; jus quoque interficiendi vi justæ resistentem evanescit, consequenter ex eo, quod fortiter restitum sit, jus nullum nasci potest hostem interficiendi, non aliunde ortum suum trahens, quam ex defensione sui & rerum suarum (§. 790.).

Non est quod objicias in casu vi licitæ resistentis hostem supplicium mereri ob interfectionem civium nostrorum & rerum nostrarum vastationem. Quod enim in civitate pœna capitali afficiatur, qui alterum occidit, vel raptor, ea pœna civilis est, ex sine civitatis pro datis circumstantiis determinanda (§. 636. part. 8. Jur. nat.), nec leges civiles ad jus defensionis & jus in bello trahi possunt, quod ex principiis Juris naturæ derivandum. Qui jure talionis, quæ lege naturæ prohibita (§. 640. part. 8. Jur. nat.), vi justæ resistentem interfici posse existimant; a veritate procul aberrant, & ipsum jus talionis, quod fingitur, male applicant, prouti ex iis, quæ jam passim annotavimus,

abunde elucescit. Quis dixerit, recte interfici aggressorem, ubi a vi desistit, nec ulla amplius defensione opus est? Gentes autem non alio utuntur Jure naturali, quam quod competit singulis hominibus in statu naturali (§. 4.). Multo minus autem ob pertinaciorē resistentiam jus occidendi hostem tribuendum ei, qui saltem putat sibi esse justam, hosti vero suo injustam belli causam. Error enim jus nullum dat, nec in causa debis jus controversum armis decidendum (§. 632.), sed is justam habet bellandi causam, qui partem alteram ad transactionem permovere nequit (§. 651.), consequenter id agit, ut vi armorum ad eandem adversarium adigat.

§. 805.

Quoniam ex eo non nascitur jus occidendi hostem, quod is pertinacius resistit (§. 804.); multo minus ob pertinaciorē resistentiam interficere licet alios, qui in hostium numero sunt, nec vi illatæ resistunt, quales incolæ sunt in urbe obsessa, atque ii, qui in eadem non fuerunt, sed alibi deprehenduntur, præsertim postquam animum hostilem deposuerunt.

An extendi possit ad eos, qui non resistunt.

Resistentia fit vel in obsidione, vel in prælio, vel in pugnis particularibus. Quod intra hos actus licitum, ex jure defensionis definiendum, nec extra eos extendendum. Non omnes, qui in hostium numero sunt, eodem jure

cententur, ita ut actus quilibet alieni ipsis tanquam causis principalibus imputari possint. Plus simplici vice jam inculcavimus in Jure naturæ singula accurate discernenda esse, cum minima haud raro circumstantia jus variet.

§. 806.

Similiter quia jus occidendi hostem non nascitur ex eo, quod pertinacius restitum sit (§. 804.); nec dolor ex accepta clade jus occidendi hostem dat.

An dolor ex accepta clade det jus occidendi hostem.

Hostis non occidendus nisi ex necessitate, quatenus vi licitæ resistit (§. 790.), ac ideo jus occidendi expirat, quamprimum necessitas desinit. Qui ob dolorem ex accepta clade hostem,

qui in potestatem suam vel in prælio, vel postea venit, occidit, hoc non facit nisi cupidine vindictæ, quæ ne quidem naturaliter in defensione (§. 999. part. 1. Jur. nat.), multo minus

nus autem extra eandem locum habet (§. 948. *part. 1. Jur. natur.*). Sane nec in vera defensione homo occiditur ex intentione, sed cædes ejus magis casui tribuenda, cui dolus, vel culpa aggressoris intervenit (*not. §. 992. part. 1. Jur. nat.*). Ex eo autem, quod vi licitæ resi-

stens ob hostilitates, quas committit, teneatur alteri ad pœnam (§. 789.), non inferre licet, eum interfici posse, cum alia sint pœnarum genera, quibus non scivitur in corpora hostium, quas Jus Gentium naturale facit licitas, prouti ex sequente propositione patet.

§. 807.

De pœna Si vi justæ pertinaciter resistitur; non modo jus datur ad vim majorem inferendorum, qui dam, verum etiam jus ad alia, quæ pœnæ rationem habere possunt, veluti in obf-pertinacius dione, ut vel sine conditione, vel durioribus conditionibus se dedere cogantur, ut vi justæ re-certam pecuniæ summam solvant, ut urbes atque domus diripiendæ relinquuntur, sistunt.

& in prælio jus ultra reparationem damni. Etenim qui bellum injustum gerit, ac per consequens vi justæ pertinaciter resistit, tenetur alteri ad pœnam (§. 789.). Quoniam tamen ob eam resistantiam hostem occidere non licet, quando in potestatem nostram venit (§. 804.); pœna esse nequit cædes, verum ea in aliis consistere debet. Quamobrem cum in pœnam adimi possint res quæcunque corporales & incorporales (§. 589. *part. 8. Jur. nat.*); in obsidione pœnæ rationem habet, ut vel sine conditione, vel durioribus conditionibus, se dedere cogantur obsessi, ut certam pecuniæ summam solvant, ut urbes atque domus diripiendæ relinquuntur, & in prælio jus ultra reparationem damni (§. 788.). *Quod erat unum.*

Quoniam vero vi justæ resistens aggressoris personam induit, quemadmodum ante demonstravimus (§. 804.) in aggressorem vero tantundem licet, quantum læsioni arcendæ sufficit (§. 980. *part. 1. Jur. nat.*), consequenter quantum ad vim vi depellendam necessarium, & præterea in bello licita est vis, sine qua jus nostrum consequi non possumus (§. 782.); si pertinaciter vi justæ resistitur, ex resistantia oritur jus ad majorem vim inferendam. *Quod erat alterum.*

Qui jus puniendi hostem in nimium extendunt & in promiscuam licentiam sæviendi in corpora hostium vertunt, non amant genus humanum, sub quo etiam hostes quoad amorem eidem debitum comprehenduntur (§. 743.), nec a crudelitate abhorrent. Jus naturæ, quod consulit felicitati omnium hominum (§. 280. 614. 698. *part. 1. Jur. nat.*), non permittit eidem adversa nisi in casu collisionis propriæ & alienæ (§. 229. *part. 1. Phil. præct. univers.*) &

§. 206. *h.*) & in damnorum collisione damnum ferre jubet eum, cujus culpa est (§. 629. 92. *Jur. nat.*). Observant quoque hodie Gentes moratiores, ut in meliores condiciones consentiant, nisi in obsidione urbium ad extrema perventum, duriores autem amplecti cogantur obsessi, ubi pertinacius resisterunt, quamvis etiam in determinandis hisce conditionibus jus non vertendum in licentiam: id quod tamen judicio determinantis relinquendum (§. 783.).

§. 808.

De dimicationibus particularibus. Dimicationes particulares, quæ nihil faciunt ad jus suum consequendum, aut ad bellum finiendum, illicitæ sunt. Quicquid enim in bello ad consequendum jus suum fit, consequenter etiam ad bellum finiendum, cum propter dubium eventum ejus de eo, quod consecutus est in bello, nemo certus esse possit, ac inter sit belligerantium bellum tandem finiri, in bello licitum est, quod vero ad hunc finem consequendum non facit, illicitum (§. 781.). Quodsi ergo dimicationes particulares nihil faciunt ad jus suum consequendum, aut ad bellum finiendum, illicitæ sunt.

Hostilitates sunt medium consequendi finem, ejus causa bellum geritur. Si tibi est jus ad finem, erit etiam jus ad media, sine quibus finis obtineri nequit. Quamobrem necessitas hostilitates facit licitas, quas alias committere non liceret, non per se, sed quatenus ea oritur ex fine, ad quem tibi jus est. Sola enim

necessitas per se jus parere apta non est, sed quatenus ei locum facit jus præcedens, ex quo tanquam fonte suo oritur. Ac ideo necessitati huic arctissimos limites præscribit lex naturæ, extra quos eam vagari prohibet. Ex fine igitur belli æstimandum est jus omne in bello. Jam bello persequimur jus nostrum (§. 1102. *part.*)

part. 1. Jur. nat.) & in causa dubia nobis competit jus partem adversam ad transactionem adigendi (§. 572.). Quamobrem qui justam habet belli causam, id maxime intendit, immo intendere debet, ut bellum quanto citius finiat, atque ideo ad finem belli quoque recte refertur ut id finiat, sive pax. Hinc vulgo dicitur, bellum geri propter pacem. In æstimando igitur hostilitatum jure non minus dispendendum est, utrum ad bellum finiendum quid conferant, quam nùm ad consequendum jus suum faciant. Quatenus vero ei, qui bellum justum gerit, competit etiam jus hostem

adigendi, ut a bello desistat & æquas pacis conditiones acceptet; jus quoque suum ille consequitur, quando alterum adigit, ut a bello desistens pacem faciat. Et ideo hoc ipsum jus supra comprehendimus sub jure, cujus consequendi causa bellum geritur (§. 781.). Idem clarissime conspicitur in bello defensivo, quo jus nostrum adversus eum defendimus, qui vi eripere id nobis intendit. Neque enim bellum defensivum alio fine suscipitur, quam ut hostis a bello desistere cogatur, & nos jure nostro quiete frui possimus.

§. 809.

Qui bellum injustum gerit, in captos nullum jus habet, sed naturaliter eos restituere obligatur. Qui bellum injustum gerit, ei jus nullum in bello est (§. 777.) & vis ejus omnis illicita (§. 778.). Quodsi ergo quosdam in bello capit, eos nullo jure capit, consequenter nec in captos ex facto injusto jus ullum acquirere potest. Nullum igitur jus in captos habet. *Quod erat unum.*

De jure in captos ab eo, cujus injustum est bellum.

Quoniam qui bellum injustum gerit, subditos alterius surripit nullo jure, per demonstrata n. 1. quando eos capit, plagium, seu furtum hominum committit (§. 141. part. 8. Jur. nat. & §. 755. b.) atque prædo est (§. 778.). Quamobrem cum fur atque prædo rem furtivam & raptam, consequenter etiam hominem surreptum restituere teneatur (§. 524. part. 2. Jur. nat.); qui bellum injustum gerit, captos naturaliter restituere obligatur. *Quod erat alterum.*

Cum plagium sit furtum hominum (§. 755.); fur & plagarius eodem jure censentur. Bellator autem injustus sicuti prædo est, dum res hostiles capit; ita plagarius est, si capit ho-

mines hosti subjectos, sive fuerint milites, sive non militent. Quamobrem sicuti plagarius homines surreptos; ita etiam bellator injustus captos restituere obligatur.

§. 810.

Quicquid facit ad imminuendas vires bellum injustum gerentis, id ei, qui justam bellandi causam habet, licitum. Etenim qui justum bellum gerit, ei licitum est, sine quo jus suum consequi non potest (§. 781.). Quoniam igitur vi jus suum consequitur adversus eum, cujus injusta sunt arma (§. 1102. part. 1. Jur. nat.), consequenter idem consequi nequit, nisi vim ejus vi depellat, eandemque diminuat, ut a bello tandem desistere cogatur; qui justam bellandi causam habet, ei licitum est, quicquid ad imminuendas vires bellum injustum gerentis facit.

De diminutione vires bellum injustum gerentis.

Se defendens adversus vim injustam, eidem resistit, ut læsionem intentatam avertat (§. 972. part. 1. Jur. nat.), consequenter in bello id agit, ut partem adversam a bello desistere cogat. Bellum nemo gerit nisi fiducia virium, quibus deficientibus & exhaustis id continuare nequit. Nec facile quis congregatur cum eo, quem viribus se superiorem agnoscit, nisi temeritatis notam incurrere eique pœnam dare velit. Cui ergo animus est cogendi hostem, ut a bello desistat; is vires ejusdem enervare

eandemque ipsi subducere tenetur. Quamobrem si cui jus est alterum adigendi ut a bello desistat, eidemque quoque jus est ad vires ejus diminuendas, tanquam ad medium, sine quo finis, quem intendere debet, obtineri nequit. Jus tamen hoc extendi non debet ultra id, quod ad diminutionem virium necessarium est, ne mediis illicitis, ac consequenter iis, quibus necessitas locum minime facit, finem licitum consequi velis (§. 71.).

§. 811.

Qui bellum justum gerit, ei hostes quoscunque capere licet, tum quatenus quocunque modo reparationi juris sui resistunt, aut finem belli impediunt, tum per modum.

De jure capiendi hostes.

dum androlepsia. Etenim qui bellum justum gerit, ei in bello licitum est, sine quo jus suum ab adversa parte consequi nequit (§. 781.). Quamobrem cum id fieri nequeat, si reparationi juris resistitur; hostes eidem resistentes capere licet, ne diutius resistere possint. *Quod erat primum.*

Similiter cum vires bellum gerentis injustum imminuantur, si capiantur illi, qui finem belli impediunt, quod vero facit ad imminuendum vires bellum injustum gerentis, id ei, cujus justum est bellum, facere licet (§. 810.); qui bellum justum gerit, ei hostes capere licet, qui finem belli impediunt. *Quod erat secundum.*

Denique cum androlepsia fiat eo fine, ut ad jus nobis vel civibus nostris reddendum compellatur, qui reddere non vult (§. 593.), in bello autem vi persequimur jus nostrum & ea nobis licita sunt, sine quibus id consequi non datur (§. 781.); si captivitate quarundam personarum hostis permoveri potest, ut a bello desistat & jus, cujus causa bellum geritur, reddat, per modum androlepsia eas capere licet. *Quod erat tertium.*

Antequam queratur, quale jus in captivos hosti competat, ostendendum omnino erat jus capiendi hostes belligerantibus competere. Quod si enim capere hostes non liceat, nullum quoque jus in captos competere potest. Et ubi constat, quam de causa capi possint, inde ulterius inferri potest, quamnam personam licite capiantur, ne hoc jus extendatur ultra suos limites, quos habere debet.

§. 812.

De jure capiendi milites eorumque praefectos. Quoniam hostes reparationi juris resistentes capere licet (§. 811.); milites autem, per quos vis infertur parti alteri, cum qua bellum geritur (§. 610.), eorumque praefecti, quibus a potestate summa certum imperium in milites tributum atque certae functiones bellicae demandatae sunt (§. 612.), personae principales sunt, quae reparationi juris resistunt; *milites eorumque praefectos capere licet, quacunque capiendi occasione oblata.*

Si milites multi capiuntur, id quoque fit ad imminuendam vim hostium, quae diminutio captivitatem eorum licitam facit (§. 810.). Ac multum haud raro, confert tum ad bellum finiendum, tum ad successum impediendum, si summi duces capiantur, quorum peritiam magnum in bello momentum habet.

§. 813.

De iis, qui per modum androlepsiae capiuntur. Quia etiam hostes capere licet per modum androlepsiae (§. 811.), androlepsia autem fit eo fine, ut ad reddendum jus compellatur, qui reddere non vult (§. 593.); *feminas quoque illustres atque virgines, viros dignitate conspicuos & administrationi Reip. vacantes, immo pueros, puellas atque infantes, summorum quoque potestatum liberos, & ipsas potestates summas capere licet, consequenter si obsessi sine conditione se dedunt, androlepsiae jure abducere personas quasunque licet, immo nec concedenda, si ita visum fuerit, deditio nisi sub hac conditione, ut certae personae fiant captivae.*

Ita conveniri potest, ut milites praesidarii abducendae sunt personae, quarum iacturam vel omnes cum eorum praefectis sint captivi ob pertinaciorum resistentiam. Alias in captivitatem diuturniorem captivitatem non facile fert summa potestas.

§. 814.

De jure in captivos. Captivi naturaliter non sunt servi; juri tamen naturali non repugnat, ut in servitutem redigantur ob delictum intra poenae meritum. Qui enim bellum justum gerit, eis hostes quoscunque capere licet, tum quatenus quocunque modo reparationi juris ipsius resistunt ac finem belli impediunt, tum per modum androlepsiae

drolepsiæ (§. 811), consequenter ut compellatur hostis ad desistendum a bello & ad jus reddendum (§. 593.). Quamobrem cum jus extendi nequeat ultra finem, cujus gratia datum, ad finem autem istum necesse non sit, ut captivi fiant servi, sed sufficit eos detineri, donec a suis liberentur; captivi quoque naturaliter servi non fiunt. *Quod erat unum.*

Enimvero si captivi deliquerint, ob quod puniri possint, cum in pœnam etiam adimi possit libertas (§. 589. part. 8. Jur. nat.), hæc vero adimatur, si in servitutem redigantur (§. 1117. part. 7. Jur. nat.); ubi delictum captivorum eam pœnam meretur, in servitutem eisdem redigere licet. *Quod erat alterum.*

Cum immanis ista licentia sciviendi in corpora hostium pro iure haberetur, captivi pro lubitu occidebantur: immanitate tamen ista agnita in servitutem detrudebantur. Unde Imperator (§. 31.) de Jure person. servos ex eo appellatos dicit, quod Imperatores captivos vendere ac per hoc servare, nec occidere solent. Quoniam vero servitus extra limites iure naturæ præscriptos (§. 1080. & seqq. part. 7. Jur. nat.) extendebatur, quemadmodum hodieum fieri solet a Gentibus, apud quas servitus recepta est; dubitari adhuc poterat, utrum servitus istiusmodi sit præferenda morti, an non mortem præster, quam eam subire, præsertim cum ius interficiendi servum per eam non tolleretur, sed domino semper integrum maneret. Enimvero sublato licet iure occidendi servum, iuri tamen naturæ minime convenit servitus, nisi proprium captivi accesserit delictum, quod talem pœnam meretur. Quæ in bello vi iniusta fiunt, ea imputantur Genti universæ, non autem singulis qua singulis. Quamobrem etsi ponamus factum universitatis mereri pœnam, cum tamen nemo puniri possit ob factum alienum (§. 1084. part. 1. Jur. natur.), & qui pœnam inter se communicant, eorum quilibet puniatur ob factum proprium (§. 1083. part. 1. Jur. nat.), quo scilicet ad factum alienum concurrat, singuli tamen non subire possunt eam pœnam, quam universitas meretur. In civita-

te autem non absolum est, ut singuli in se spectati & universitas sibi invicem opponantur tanquam personæ diversæ: id quod clarissime patet in statu populari, ubi populus universus est superior, singuli autem subditi sunt (§. 142. part. 8. Jur. natur.). Quamvis itaque belligerator iniustus prædo atque latro sit (§. 778.), & rapinæ ac latrocinia imputentur Genti, quam Rector civitatis repræsentat (§. 39.); non tamen propterea singulorum quilibet rapinas & latrocinia commisisse dicendus. Cumque pœnæ, quæ decernuntur in prædones atque latrones in Rep. sint civiles, Gentes autem inter se utantur iure naturali (§. 4.); Gentes ob vim iniustam in bello illatam eo modo puniri nequeunt, quo prædones & latrones puniri moris est, seu lege positiva introductum. Jure puniendi caveatur securitati in futurum (§. 1059. part. 1. Jur. nat.), atque ex hoc sine pro datis circumstantiis æstimandum, quantum liceat, ut finis iste obtineatur (§. 1063. 977. part. 1. Jur. nat.). Judicium itaque nimium deperant, qui cum universitate singulos de universitate, pœnas Gentium Jure naturæ permissas cum pœnis lege positiva in prædones & latrones statutis confundunt, & diversos ad factum alienum concurrenti modos facti ipsi æquiparant. *Grossus* suo acumine ea satis discrete videtur, ut ut discrete omnia non explicaverit.

§. 815.

Quoniam captivi naturaliter non fiunt servi (§. 814.), nec eos interficere licet (§. 794.); *milites & præfecti militum tamdiu detinendi, donec bellum fuerit finitum*, ne scilicet nocere aut reparationi juris nostri resistere amplius possint, *qui vero per modum androlepsiæ capti (§. 811.), tamdiu detinendi sunt, donec jus fuerit redditum (§. 593.).*

Jus in personas in bello iusto, nam in iniusto nullum est (§. 777.), nascitur ex defensione sui & rerum suarum (§. 790.), consequenter milites eorumque præfecti capiuntur, ne reparationi juris diutius resistere queant, qui vero per modum androlepsiæ capiuntur, non alio capiuntur fine, quam ut hostis permovea-

tur desistere a bello, aut in securitatem iuris nostri ab hoste reparandi, quo in casu obsidum naturam induunt (§. 497.), ac ideo eorum iure censentur. Ex fine igitur, ob quem ius capiendi hostes natura concessum, æstimandum est, quid liceat in captivos.

§. 816.

Si captivi dimittendi, a Gente sua refundendi sunt sumtus in eorum alimenta, causa facti vel alias facti. Etenim capiuntur ob factum Gentis suæ, cujus nempe est bellum.

VVolfii Jus Gentium.

P p

lum

De restituendis sumtibus captivorum

lum (§. 607.). Quamobrem debitum, quod contractum sumtibus in eorum alimenta, vel alias factis, a Gente sua contractum intelligitur, consequenter Gens sua refundere tenetur hosce sumtus, si dimittendi.

Agitur hic de eo, quod naturaliter fieri debet, non vero de eo, de quo Gentes inter se conveniunt vel durante bello, vel dum pactio pacis fit. Ea enim, quæ naturaliter licita sunt,

quale est jus exigendi sumtus captivorum causa factis (§. 170. part. 1. Phil. pract. univ.), pactis immutari posse noto notius est.

§. 817.

*De pactio-
nibus capti-
vorum cau-
sa factis.* Si pactioes inter belligerantes fuerint factæ de captivis, veluti ut certo pretio redimantur, & soluto pretio reddantur; standum est conventis. Quoniam quæ hosti tanquam hosti promittuntur, servanda sunt (§. 799.), pactioes quoque de captivis inter belligerantes factæ servandæ sunt (§. 788. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum in pactioibus promissa serventur, si ea præstentur, de quibus fuerat conventum (§. 430. part. 3. Jur. nat.); si pactioes de captivis inter belligerantes factæ, standum est conventis.

Ita si de pretio redemptionis fuerit conventum, Gens, quæ suos liberare naturaliter obligatur (§. 816.), pretium redemptionis conventum solvere & qui captos tenet pretio soluto eos reddere tenetur. Dimittere autem non idem est ac reddere. Qui enim dimittuntur, sibi restituuntur, ut ipsis liberum sit, sive ad suos redire velint, an abire: qui vero redduntur, Genti suæ restituuntur. Differentiam hanc at-

tendi in militibus captis & durante bello redemptis haud parum refert. Vix enim præsumitur animus redeundi ad exercitum in milite sibi restituto. Quodsi vero non redeat, deteriori æquiparatur, & pœnam desertionis incurrit: id quod vitari voluisse credendi sunt, qui de redimeandis captivis durante bello contraxerunt. Ceterum in hisce pactis non attendi iusticiam belli, per se patet.

§. 818.

*De dimis-
sione capti-
vorum.* Qui captivos tenet, eos dimittere potest ea lege, qua voluerit, & quod hi promittunt, dum dimittuntur, servare tenentur, nec a Gente sua vel eo, qui jus Gentis habet, prohiberi possunt, quo minus servent. Etenim qui captivos tenet, ei competit jus eos tamdiu retinendi, donec bellum fuerit finitum, si milites fuerint, vel præfecti eorundem, vel donec jus redditum, cujus causa per modum androlepsiæ capti (§. 815.), aut donec per pactioes sint restituendi (§. 817.). Enimvero quoniam quilibet de jure suo remittere potest, quantum voluerit, quamdiu nil sit contra jus tertii (§. 117. part. 3. Jur. nat.); qui captivos tenet, eos dimittere potest ea lege, qua voluerit. Quod erat primum.

Enimvero quoniam qui dimittuntur, in eam legem, qua dimittuntur consentiunt, consequenter promittunt se contra eam nil facturum (§. 361. part. 3. Jur. nat.), servanda vero etiam sunt, quæ hosti tanquam hosti promittuntur (§. 799.); quod captivi promittunt, dum dimittuntur, servare tenentur. Quod erat secundum.

Denique cum qui captivos tenet habeat jus eos detinendi, donec sint restituendi; si ante dimittat eos, quam teneatur, in legem dimissionis consentire præsumitur hostis, cujus potestati subjecti sunt, ac per consequens ipse quoque per promissa eorundem obligatur, ne iisdem contraria iisdem imperare queat. A Gente igitur sua vel eo, qui jus Gentis habet, prohiberi minime possunt, ne stent promissis. Quod erat tertium.

Nihil interest, si dimissio illa fiat proprio captivorum obtineatur.
motu ejus, qui captivos detinet, siue precibus

§. 1819.

Quoniam qui captivos tenet, eos dimittere potest ea lege, qua voluerit, & *De abitu* quod hi promittunt, dum dimittuntur, servare tenentur (§. 818.); *concesso sub* si dimittuntur ad certum tempus, ut in captivitatem redeant, tempore elapso redire debent, *fid: reditus, & de* consequenter cum in captivitatem non rediisse dicendus sit, qui clam *conditione* ingreditur in territorium hostis, mox iterum abiturus, ad captivitatem se sistere tenetur. Similiter qui dimissi ea lege, ne durante hoc bello, vel certo tempore *non mili-* militent, durante bello, vel antequam tempus conventum fuerit elapsum, militare *tandi.* nequeunt. Idem intelligitur de conditionibus aliis quibuscunque conventis.

Abitus concedi solet ducibus aliisque milicum præfectis sub fide reditus, negotiorum suorum privatorum causa. Dimittuntur captivi sub conditione non militandi, si præfecti cum militibus, quibus præfecti sunt, dimittuntur, quemadmodum in deditione conditionata contingit. Ceterum per se patet, conditiones, sub quibus fit dimissio, vel conceditur abitus, tales esse non posse, quæ adversantur juri eius, cuius potestati subiecti sunt captivi (§. 117. part. 3.

Jur. nat.). Ita illicita foret conditio, ne unquam posthac militet dimissus, quando potestatis summæ, cui subiectus est, bellum fuerit cum Gente quacunque, vel etiam saltem cum dimittente, cum huic non amplius competat jus nisi detinendi captivum durante bello (§. 815.). Idem intelligitur, si conditio dimissioni adjecta foret contra pactiones de captivis factas (§. 817.).

§. 820.

In bello injusto omnis vastatio rerum hostilium illicita. Etenim qui bellum *De vastatione rerum* injustum gerit, ei nullum jus est in bello (§. 777.). Quamobrem cum naturaliter nemo res alterius destruere, aut deteriorare debeat (§. 647. part. 2. *Jur. in bello in-* nat.), id vero faciat, qui res hostiles vastat, quod per se patet; qui bellum *justo.* injustum gerit, res hostiles nullas vastare debet, consequenter in bello injusto omnis rerum hostilium vastatio illicita est (§. 170. part. 1. *Phil. præf. univ.*).

§. 821.

Quoniam in bello injusto omnis vastatio rerum hostilium illicita (§. 820.), ea autem *De damno* damnum datur hosti, a cujus parte stat justitia belli (§. 488. part. 2. *vastatione* *Jur. nat.*), & damnum dolo vel culpa datum refarciendum est (§. 580. part. 2. *dato resur-* *Jur. nat.*); qui in bello injusto res hostiles vastat, damnum vastatione datum *ciendo.* refarcire tenetur.

Pertinet hoc ad debitum in bello subnascens, marium, cujus causa bellum susceptum; quod non minus vi persequi licet quam pri-

§. 822.

Cum in bello injusto omnis vastatio rerum hostilium illicita sit (§. 820.), si *An vasta-* qui bellum injustum gerit res hostiles vastat, id contra jus alterius facit, cum *tor injustus* quo ipsi bellum est (§. 239. part. 1. *Phil. præf. univ.*), consequenter eidem in *ad pœnam* *juriam* facit (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*), ac ideo cum unicuique natura competat *teneatur.* jus puniendi eum, qui ipsi injuriam facit (§. 549. part. 2. *Jur. nat.*); qui in *lo injusto* *res hostiles vastat, tenetur alteri, cum quo ipsi bellum est, ad pœnam.*

Cum in bello justo etiam persequamur pœnam (§. 636.); ex injuria rerum vastatione augetur jus ejus, cujus arma iusta sunt. Ceterum quod vastator injustus etiam alteri, cum quo ipsi bellum est, tenetur ad pœnam, inde quoque inferri poterat, quod ob hostilitates,

quas committit, ad pœnam tenetur (§. 789.); sunt autem vastationes in hostilitatum numero (§. 785.). Similiter corollarium præcedens inde inferri poterat, quod damna quomocunque bellum injustum gerenti data sint refarcienda (§. 788.). Quoniam in bello injusto vastatio

omnis rerum hostilium illicita (§. 820.); quæstiones omnes cessant, quæ de rebus non vastandis moventur, quippe quæ locum non habent nisi in bello justo, in quo jus vastandi intra suos limites coarctandum, ne ejus exercitium cum injuria conjunctum sit.

§. 823.

De jure vastandi res hostiles in bello ju. sto.

In bello justo vastatio rerum hostilium licita, si sine ea jus nostrum vi persequi non possimus, si vires hostis inde minuantur, nostræ augeantur, si denique vastatio fiat in justam pœnam. Etenim in bello justo licitum est, sine quo jus nostrum ab hoste consequi non possumus (§. 781.). Quamobrem cum vi jus nostrum persequamur (§. 1103. part. 1. Jur. nat.); si eandem contingat impediri, nisi res hostiles vastentur, earum vastatio licita. *Quod erat primum.*

Quicquid facit ad imminuendas vires bellum injustum gerentis, & per consequens ad augendas nostras, id in bello justo licitum est (§. 810.). Quodsi ergo rerum hostilium vastatione vires hostis minuantur, nostræ augeantur, earum vastatio in bello justo licita. *Quod erat secundum.*

Denique cum in pœnam adimi possint res corporales quæcunque (§. 589. part. 8. Jur. nat.), non alio sane fine, quam ut earum jacturam faciat qui puniendus (§. 588. part. 8. Jur. nat.), ac per consequens damnum incurrat (§. 486. part. 2. Jur. nat.), adeoque respectu puniendi perinde sit, sive res suæ ipsi adimantur, sive vastentur, vel corrumpantur; in bello justo res hostiles vastare licet. *Quod erat tertium.*

Enimvero cum pœna gravior illicita sit, ubi levior sufficit (§. 1065. part. 1. Jur. nat.), & quatenus puniens modum excedit, puniendum lædit (§. 1067. part. 1. Jur. nat.); si vastatio rerum hostilium fiat in pœnam, pœna justa esse debet, hoc est, ut eam delictum hostis mereatur. *Quod erat quartum.*

Vastatione damnum hosti datur, sed nullum nobis inde lucrum obvenit, veluti si naves hostium comburantur, si tormenta ad usum bellicum inutilia efficiantur, si ædificia incenduntur, si arbores in hortis ac vites in vineis succidantur, si fruges, aut segetes in agris concutentur, si res mobiles quæcunque sive utiles, sive voluptuariæ, sive etiam necessariæ perdantur, & quæ sunt his gemina. Quoniam hostilitatibus in bello locum facit vis, qua jus nostrum in bello persequimur, quod vel ad consequendum debitum, vel ad pœnam tendit, ac ideo inde æstimandum sit jus omne in bello (§. 781.); jus quoque vastandi res hostiles non aliunde æstimari potest, nisi sumere velis, quod invito non nisi jure naturæ sumi nequit (§. 927. part. 1. Jur. natur. & §. 265. b), in bello nullum proferri locum esse relinquendum justitiæ, quæ unicuique suum tribui jus jubet (§. 926. part. 1. Jur. nat.), & jus in bello abire in meram licentiam, quæ homini nulli competere potest (§. 150. part. 1. Jur. nat.). Quodsi objicias, cum hostis injuria res nostras rapiat, vastet, cives nostros interficiat, jure talionis nos similiter res ejus rapere, vastare ac cives ejus interficere posse; non unum sumis, quod concedi minime potest. Etenim jam alibi demonstravimus (§. 640. part. 8. Jur. nat.), & aliquoties in antecedentibus inculcavimus, non dari jus talionis, sed id contra jus nau-

re fuisse constitutum. Quod vero inprimis notandum est, non hic quæstio est de eo, quod ex causis in bello subnascentibus licet, sed quale sit jus vi belli belligeranti justo per se competens, consequenter quid facere liceat, nullo facto hostis supposito. Nam si injuriam committat vi injuri, cum pœnam mereatur (§. 549. part. 2. Jur. nat.), in pœnam justam vastatio quoque rerum ipsius locum habet, prouti propositio præfens discrete enunciat. Patet nimiram ex supra demonstratis, injuriarum quoque in bello commissarum in modo agendi habendam esse rationem (§. 782.). Notandum præterea, quæstionem jam non esse de eo, an quis putet, se justam belli causam habere, sed de eo, quid conveniat causam justam revera habenti. Jus enim non nascitur ex opinione tua, sed ex veritate. Quamobrem non discutendum est in præfenti, quid dandum sit opinioni: de eo enim posthac dispiciemus, nec id fieri poterit, nisi ante constet, quid veritati consentaneum sit. Poterant alia adhuc moneri, nisi vel ex antea annotatis jam manifesta essent, vel in sequentibus rectius inculcarentur. Id saltem addere lubet, opinionem de justa causa non facere jus, sed qui eam fovea sibi tantummodo persuadere, quod sibi competat jus ex justa causa oriundum, ut ideo in demonstrando jure vastandi res hostiles opinio belligerantis nullam attentionem mereatur.

§. 824.

Quoniam in bello justo rerum hostilium vastatio licita, si sine ea jus nostrum consequi non possumus (§. 823.), in bello autem castra ponenda sunt, ac sive binde vallo & fossa circumdanda, cum id fieri nequeat, nisi fruges vel segetes conculcentur, agri corrumpantur, nonnunquam etiam ædificia diruantur, horti ac vineæ extirpentur, idemque obtineat in obsidione urbium, atque præliis; agros hostiles corrumpere, fruges ac segetes in iisdem conculcare, ædificia diruere, hortos ac vineas extirpare licet, si castrorum metastio, obsidio urbium ac prælia id exigunt.

De vastatione licita agrorum, frugum, segetum, ædificiorum, hortorum, vinearum operationum bellicarum causa.

Nulla hic valet distinctio rerum, qualiscunque tandem ea sit, nec estrandem attenduntur qualitates: neque enim jus in eos nascitur ex qualitatibus rerum, sed ex necessitate eas vastandi, quam licitam facit jus ad bellum. Sane Rector civitatis nostræ ipsemet vidominitii eminentis res civium vastat, si vastationem exigat

defensio adversus vim hostilem (§. 110. 114. part. 8. Jur. nat.). Lex naturæ, quæ nobis tribuit jus ad bellum (§. 613.), tribuit etiam jus in res hostiles, quantum ad bellum gerendum necessarium est: alias enim illud prorsus inutile foret, si id exequi non liceret.

§. 825.

Similiter quia excidium urbium, oppidorum, pagorum, postquam in potestatem nostram venerunt, nil facit ad consecutionem juris nostri, nec inde vires hostium diminuuntur, nostræ augentur, quod per se patet; urbes, oppida, pagos excidere aut vastare, postquam in potestatem nostram venerunt non licet oppidorum, (§. 823.). Quoniam tamen vastatio licita in justam pœnam (§. cit.); excidium urbium, oppidorum & pagorum licita, si singulare præcesserit delictum, quod talem pœnam meretur.

De excidio urbium, oppidorum & pagorum.

Dico singulare præcedere debere delictum, non modo eorum, qui urbes, oppida & pagos incolunt, verum etiam summæ potestatis, cum qua bellum est, quia omnia bona subditorum perinde ac res publicæ spectantur tanquam bona Gentis (§. 219.), & factum potestatis sum-

mæ imputatur toti Genti (§. 39). Justitia autem pœnæ æstimanda est ex fine, nimirum quantum damnum inferendum sit in terrorem hostium, ut prospiciatur securitati futuræ.

§. 826.

Quoniam vis resistendi diminuitur, si munimenta demoliantur, ubi ea relinquere visum fuerit, postquam expugnata fuerunt, quod itidem per se patet; eorum demolitio licita (§. 823.).

De munimentorum demolitione.

Munimentorum extractio maxime sumens requirit. Eorum igitur demolitione maximum hosti datur damnum. Sed cum in bello injusto causam damno det pars altera, cujus injustum est bellum; damnum, quantumcunque sit, sibi imputet bellator injustus, qui justo belligeratori necessitatem imposuit utendi medio, ex quo damnum in eum resultat. Nimirum factum belligeratori justo duplici modo spectari debet, respectu sui & respectu bellatoris injusti. Priori respectu est medium, sine quo finem, quem intendit ac intendere debet bellator justus, consequi non potest; posteriori autem factum, ex quo damnum emergit belligeratori injusto. Ille finem intendit, non damnum, & propter illum agit, non hujus causa, cum mallet, si fieri posset, ut hoc a facto suo abesset. Damni

igitur causa libera non est is, ex cujus facto id resultat, sed ille, qui necessitatem faciendi induxit. Ac ideo damnum non imputatur belligeratori justo, sed injusto (§. 527. part. 1. Phil. præf. univ.). Vide, quæ alias jam demonstravimus & annotavimus, cum de defensione sui (§. 993. part. 1. Jur. nat.) & de puniente alterum ageremus (§. 1075. part. 1. Jur. nat.). Atque ita demum patet, quomodo summa religione geri possit bellum, illa quo nimirum amore, quem etiam hosti debemus (§. 743.), & absque omni vindictæ cupidine, a qua quilibet animum immunem habere debet (§. 948. part. 1. Jur. nat.). Vide, quæ alias de defensione (§. 998. 999. part. 1. Jur. nat.) & punitione demonstravimus, & annotavimus (§. 1077. 1078. part. 1. Jur. nat.). Absit autem,

ut tibi persuadeas, confundi a nobis, quæ virtutis sunt, cum iis, quæ sunt juris. In Jure enim naturæ, ubi agitur de eo, quod facere licet, nil admitti potest, quod officiis repugnat, tanquam licitum: lex enim naturæ, quæ officiorum exequendorum causa dat jus (§ 159. *part. 1. Phil. præf. univ.*), sicut omnes actus reliquos hominum, ita etiam eos regit, qui ad exercitium juris pertinent. Ac ideo in iis, quæ officiis repugnant, consistit abusus juris, non ullus, tolerandus autem abusus ab iis, qui jus nullam in actiones alterius vi libertatis naturalis sibi arrogare possunt, prouti idem de dominio luculentè demonstravimus (§. 167. & seqq. *part. 2. Jur. nat.*). Justitia, quæ & ipsa virtus est (§. 216. 217. *part. 1. Jur. nat.*), ac virtutes cæteræ sororio vinculo inter se copulantur, non vero pestandæ sunt instar hostium, inter quos perpetuum bellum est. Quando igitur de jure naturæ quæstio est, non valet argumentatio. Quando res in potestatem hostis veniunt, suæ sunt, consequenter tanquam dominus eas pro lubitu perdere potest. Sumamus enim interea, ipso jure naturæ res esse ejus partis, in cujus potestatem veniunt, sine justa causa eas perdere, ad abusum dominii pertinet lege naturali prohibitum (§. 170. *part. 2. Jur. nat.*). Alia vero quæstio est, quid

inter Gentes impune tolerandum; de quo deinceps acturi sumus. Qui in Jure civili non distinguunt, quæ toleranda sunt, ut negotia humana exitum habere possint, & quia vi libertatis naturalis unicuique permittendum, ut faciat, quod libuerit, quamdiu non facit, quod est contra jus tuum (§ 157-158. *part. 1. Jur. nat.*), & quæ Jus naturæ urget; illi revera Jus Gentium voluntarium eo, quem nos explicavimus (§. 22.), sensu admittunt, dum impugnare volunt, cum jure naturali id confudentes & jus virtuti tanquam eidem adversum opposites, quasi quod pro jure inter homines habendum revera jus sit. Notionibus juris civilis non satis evolutis innutriti castam Juris naturæ disciplinam temerant; tanto quidem magis, quo magis fuere hospites in omni philosophia, ex cujus penetrabilibus, non ex pandectis, & decretis prætorum, nec ex opinionibus doctorum, qui Juris peritorum nostri ævi mos est, omnem juris scientiam hauriendam esse dudum inculcavit, Cicero. Monemus denuo, quod jam plus vice simplici inculcavimus, nunquam vero satis inculcari potest, in Jure naturæ unam esse debere consonantiam, nam concordiam, quam ex Systemate nostro abunde elucere confidimus.

§. 827.

De vastatione sepulchrorum & monumentorum & scævicia in cadavera sepulchrorum.

Quoniam vastatio sepulchrorum & monumeatorum in memoriam mortuorum erectorum, ac scævicia in cadavera sepulchrorum nil facit ad imminuendam resistantiam hostis, nec ad augendas vires nostras, nec mortui sunt in numero hostium (§. 700. *part. 6. Jur. nat.*); *sepulchrorum & monumentorum sepulchrum vastatio ac scævicia in cadavera sepulchrorum, illicita (§. 823.).*

Non est, quod excipias, talia fieri posse in terrorem hostis, ut ad bellum finiendum & æquas pacis condiciones acceptandum permoveatur: id quod ab eo, qui bellum justum gerit recte intenditur. Neque enim quivis terror in bello licitus, quocunque modo hostibus incutitur, prouti patet ex demonstratione superiori de interfectione captivorum terroris incu-

tiendi causa, atque ex iis, quæ ibidem annotavimus (§. 802.). Nunquam probanda sunt, quæ non nisi animum nocendi hostibus produunt, cum ad bellum ne minimum quidem momentum afferant. Obiter monemus, res, de quibus dictum est in propositione præsentè, stylo Juris Romani *religiosas* appellari, eo enim Jure *religiosum* quid fieri dicitur per mortui illationem.

§. 828.

De vastatione rerum sacrarum.

Eadem de causa illicita est vastatio rerum sacrarum, veluti templorum, ac in iis altarium, imaginum, aliorumque ornamentorum, cumque in negotiis, quæ Genti cum Gente intercedunt, non attendenda sit religionum diversitas (§. 259. & seqq.), nec tibi jus nascitur ad rerum sacrarum vastationem, quod hostis diversam a tua religionem foveat, tuo judicio falsam.

Multo turpior est hæc vastatio, si hostis eandem religionem proficetur, cum impedimentum inferatur cultui divino, judicio tuo quovis modo promovendo, si vel maxime cultus supersticiosus fuerit. Peccat enim etiam is, qui secundum conscientiam erroneam agit (§. 441. *part. 1. Phil. præf. univ.*), ac ideo in dijudicando facto alieno attendenda etiam ve-

nit conscientia erronea. Cum bellum omnino tendere debeat vel ad injuriam reparandam, si reparari possit, vel ut de injuria facta læso satisfiat, si ea reparari nequeat, vel ut facienda avertatur (§. 619.), religio autem hostis nihil momenti ad hoc afferat, quod per se patet; nec ea dat jus ad id, ad quod aliunde jus nullum tibi competit. Quæstio moveri hic poterat,

raē, an res sacras mobiles hosti eripere liceat, ut ipse earum facias usum, quem is facit; sed de ea dispiciemus deinceps. Hic enim saltem agitur de vastatione, qua damnum quidem inferitur hosti: sed quæ cum nullo tuo commodo conjuncta est, quemadmodum ante monui-

mus (not. §. 823.). Ceterum vastationis illius, quam turpiorem multo diximus, exemplum est in catholico, qui imaginem miraculosam corrumpit solo nocendi ac hosti ægre faciēdo animo.

§. 829.

Patet hinc porro, illicitam esse vastationem rei frugifera, quam ipsi tenemus, ut durante bello hosti esse nequeat in fructu (§. 823.), cum neque ad bellum faciendum, nec ducendum momenti quidpiam afferant. consequenter arborum frugiferarum, quæ operationes bellicas non impediunt, extirpatio illicita.

De vastatione rerum frugiferarum.

Facile patet, talia non fieri, nisi solo nocendi animo, cum tamen nocumentum per se inferendi non debeat (not. §. 827.).

§. 830.

Quoniam vires hostis augentur, si rebus abundet, quibus ad bellum ducendum quomocunque indiget, imminuuntur vero si iisdem priveretur; non modo fœrum & firamina, quæ in usum belli collegit hostis, pulverem pyrium incendere, esculentis, verum etiam farinam ac osculenta & potulenta corrumpere licet (§. 823.) immo etiam non modo idem faciendum, ne res istiusmodi nostras veniant in potestatem hostilibus, verum etiam res nostras aliæ, quæ in bello usum habent, perdere licet, ne iis adversus nos uti possit.

De fano, stramine, potulentis, hostilibus, immo & propriis perpendendis.

Forsan mirabuntur nonnulli, nos demum rationem dare velle, cur nobis liceat res nostras perdere, ne sint usui hosti in bello, cum vi domini de rebus nostris disponere possimus, prout commodum nobis visum fuerit. Enimvero qui ita sentiunt, minime perpendunt,

dari etiam domini abusum, lege naturali prohibitum (§. 170. part. 2. Jur. nat.), et si a tertio cui nullum jus in actiones nostras competit, non impediendum (§. 169. part. 2. Jur. nat.). Vide quæ paulo antea annotavimus (not. §. 825.).

§. 831.

Si rerum quarundam sacrarum usum in bello facere potes; eas hosti eripere licet intra debiti ac pœnæ modum. Idem etiam intelligitur de iis, quarum eundem usum in cultu divino facere potes, si hujus usus causa eripiuntur. Qui enim bellum justum gerit, cum geratur ea intentione; ut jus suum consequatur (§. 1102. part. 2. Jur. nat.); ei utique curæ habendum, ut vires agendi quocunque modo augeat, cumque alter, cujus bellum injustum est, ipse teneatur in expensas (§. 786.), rebus quoque hostilibus vires suas augere licet. Quod si ergo rerum quarundam sacrarum usum in bello facere potes, cum non simpliciter repugnet ex rebus sacris fieri profanas (§. 512. & seqq. part. 8. Jur. nat.), eas hosti eripere licet. Quoniam tamen eripere non licet ultra modum debiti, sub quo etiam comprehenditur, quod in pœnam debetur, nisi animo restituendi (§. 787.); si rerum quarundam sacrarum usum in bello facere potes, eas hosti eripere licet intra debiti ac pœnæ modum. Quod erat alterum.

De rebus sacris hosti eripiendis.

Quod si res sacræ nullum quidem usum in bello habent, tu tamen eorundem usum facere velis, quem facit hostis, & res intra modum debiti, sub quo etiam comprehenditur quod in pœnam debetur, hosti eripere, nec finito bello restituere teneris (§. 787.); si usus tui gratia res sacras in bello usum nullum habentes eripis & ereptas in debitum vel pœnam imputes, eas eripere licet. Quod erat alterum.

Res sacræ sunt vasa argentea & imagines aulamitis temporum & aliæ necessitates, in quibus statuz argenteæ. Eas alienare licet, si casibus miseris subveniendum, alienationem urgent (§. 514.)

(§. 514. p. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem cum ex argento nummi cudi possint, tum etiam argentum vendi; si ad sustentandos sumtus bellicos, quos debet hostis (§. 786.), & pro quibus omnia bona ejus oppignorata sunt (§. 495.), indigeas pecunia, quia intra debiti modum vas sacra argentea & imagines atque statuas argenteas eidem eripere possis, dubitandum non est, præsertim si contribuere nequeant cives, quæ contribuere debent. Præter necessitatem vero ad has extremitates non est deveniendum, ne sacra hostium turbare velle videamur, neque enim bellum geritur cum ecclesia, sed cum civitate, non religionis, sed juris nostri consequendi causa. Quamobrem jure in res sacras aliter uti non convenit, quam quale Ecclesia habet naturaliter, cum Gentes inter se non utantur, nisi jure naturali (§. 4.). Quodsi belligerantes eidem religioni fuerint addicti, si per eam jus naturale Ecclesiæ arctius restringitur, inde dijudicandum, quid recte fiat, ne conscientiam contaminent. Etsi enim sumas eam erroneam esse: conitat tamen, nec contra conscientiam erroneam quicquam fieri debere (§. 447. part. 1. *Phil. præst. univ.*). Habes hic exemplum casus prioris propositionis præsentis: exemplum posterioris fit sequens. Si catholicis bel-

lum gerit cum catholico; quin is imaginem miraculosam ex templo hostis in templum quoddam suum transferre possit, nullus dubito. Idem valet de aliis imaginibus rebusque pretiosis, quas in usum cultus divini eundem, quem habuerant, ex templo hostis in templum quoddam suum transfert, sed, ut jure fiat, intra debiti ac potestatis modum. Rationes suasorias, quæ summi juris usui obstant, jam seponimus, cum hic saltem de jure agatur, non de exercitio ejus, quod regunt non minus præcepta religionis, quam Juris naturæ. Jus castissimum hoc vult, ut omnibus nos æquos præbeamus, ipsi etiam hostibus (§. 743. 744.). Nemo igitur existimet, nos superstitioni ac idololatriæ patrocinari! Sit enim ita res quasdam sacras superstitioni, aut idololatriæ inservire; bellum tamen non geritur superstitionis, sed idololatriæ extirpandæ causa, nec hostes deinceps esse superstitionis, aut idololatriæ, si res illæ ipsis eripiantur: id quod in casu altero, in quo idem earundem usus subsistit, locum prius non habere potest. Arma non sunt medium aptum tollendi superstitionem & idololatriam. Verus Dei cultus aliis persuadendus, & ubi id fieri nequit, ut Gens unquam abundet sensu suo ferendum (§. 261.).

§. 832.

Si onera belli subditis nimis gravia accidant; Rector civitatis res sacras, præsertim superfluas, inutiles & pretiosas in sumtus bellicos impendere potest. Immo Rectoris civitatis ecclesie in alienandis rebus sacris belli causa.

sertim superfluas, inutiles & pretiosas in sumtus bellicos impendere potest. Immo ecclesie quoque competit hoc jus, si quod ab hoste exigitur aliunde contribui nequit. In oneribus imponendis Rector civitatis curæ habere debet, ne subditi ad egestatem redigantur (§. 777. part. 8. *Jur. nat.*). Quamobrem cum res sacræ, præsertim superfluæ (§. 512. part. 8. *Jur. nat.*), inutiles (§. 513. part. 8. *Jur. nat.*) & pretiosæ (§. 523. part. 8. *Jur. nat.*), temporum calamitate, ut subveniatur miseris, alienari possint (§. 514. part. 8. *Jur. nat.*), Rector vero civitatis vi domini eminentis de rebus civium disponere possit in casu necessitatis salutis publicæ causa (§. 110. 111. part. 8. *Jur. nat.*); si onera belli subditis nimis gravia accidant, idem res sacras, præsertim superfluas, inutiles & pretiosas in sumtus bellicos impendere potest. *Quod erat unum.*

Quoniam vero Rector civitatis, dum hoc facit, revera disponit de jure Ecclesiæ in res sacras competente, *per demonstrata*; ideo inde jam patet, ecclesiam quoque res sacras, præsertim superfluas, inutiles ac pretiosas in contributionem, quæ ab hoste exigitur, impendere posse, si ea aliunde fieri nequit. *Quod erat alterum.*

Cum hic saltem loquamur de eo, quod naturaliter licitum est: si religio in rebus nonnullis alienandis impedimentum objicit, de eo nobis jam questio est. In casu autem posteriori animo recolendum est, hosti, cui contribuendum, competere jus res sacras eripiendi (§. 831.), quod competere non poterat, siquidem in se

essent inalienabiles. Quando vero ecclesia suo jure uti non vult, aut hostis utetur suo, aut direptionibus, vel aliis durioribus mediis ad egestatem, rediget miseros: quod usu juris sui præcavere utique debet ecclesia (§. 414. part. 8. *Jur. natur.*).

[An hostes & res hostiles in territorio pacato capere liceat.]

§. 833.

Hostes & res hostiles in territorio pacato capere non licet. Qui enim bello sese non immiscet, in eum quoque belligerantibus jus nullum competit, consequenter in territorio pacato jure belli jus nullum sibi arrogare potest. Quamobrem — cum

cum nec seposito jure belli belligerantes jus ullum in territorio alieno sibi arrogare possint (§. 293.), nec ipsis licet vi armata territorium pacatum ingredi ac in eo hostes & res hostiles capere.

Rectori civitatis competit imperium civile in territorio suo (§. 166. part. 2. Jur. nat.) & peregrini in eodem commorantes eorumque res juri ipsius subsunt (§. 167. part. 8. Jur. nat.), tanquam cives temporarii (§. 303.). Quodsi ergo belligerator in territorio pacato jus quoddam sibi arrogaret in hostes & res hostiles, id fieret contra jus domini territorii (§. 239. part. 1. Phil. pract. univ.), consequenter injuriam eidem faceret (§. 859. part. 1. Jur. nat.): id

quod non licet (§. 911. part. 1. Jur. nat.). Per jus igitur domini territorii in territorio pacato jus belligerantis in hostem & res hostiles suspenditur, non vero adimitur (§. 724. 727.), quia scilicet exerceri nequit absque injuria, ob quam ad pœnam tenetur domino territorii (§. 549. part. 2. Jur. nat.). Alia vero est ratio, si dominus territorii id permittat: id quod utique facere potest (§. 117. part. 3. Jur. nat.), nisi sit in bello medius (§. 672.).

§. 834.

Per territorium pacatum captivos & res captas ducere non licet. Ducere captivos & res captas ad loca tuta, actus bellicus est, quo spes recuperandi adiungitur hosti. Quamobrem qui permittit, ut per territorium suum ducantur captivi & res captæ, is partem alteram belligerantium in bello adjuvat, consequenter eidem sese immiscet. Quoniam igitur dominus territorii pacati bello sese immiscere non vult; transitus quoque belligerantis cum captivis & rebus captis innoxius non est, consequenter jus transitus per territorium alienum ad causas justas alias competens cessat (§. 689. part. 6. Jur. nat.). Quamobrem cum dominus territorii prohibere possit, ne belligerantes cum captivis & rebus captis per territorium suum transeant, & in casu præsentis id concedere nolle præsumatur, per ea, quæ demonstrata sunt, contra prohibitionem vero domini territorii nemini peregrino in idem ingredi liceat (§. 295.); per territorium pacatum captivos & res captas ducere non licet.

Qui per territorium pacatum captivos & res captas ducit, arrogat sibi jus in territorio alieno, quod ipsi non competit. Quamobrem cum nemo hoc facere possit (§. 293.), si facere aulit, jus domini territorii violat (§. 239. part. 1. Phil. pract. univ.), ac per consequens ut ante (§. 833.) patet, eum eidem injuriam teneri. Alia vero est ratio, si dominus territorii requisitus id permittat: ipsi enim integrum est statuere, utrum hoc modo sese bello immiscere velit, nec ne. Neque vero est, ut excipias, Gentem unam copiis militaribus Genti alterius transitum innoxium permittere debere (§. 686.). consequenter multo magis concedendum esse transitum cum captivis & rebus captis; ex demonstratione enim patet, ducere captivos & res captas per territorium pacatum non referendum esse ad transitum innoxium. Ac constat præterea transitum cum exercitu per territorium alienum fieri non debere, nisi a domino territorii requisitus concedatur (§. 688.). Quamvis itaque transitus cum captivis & rebus captis per territorium pacatum innoxius foret, jus tamen domini territorii violatur, quatenus

is absque requisitione fit, cujus est judicium de transitu & causa, si qua fuerit, eum prohibendi. Immiscet se regimini ejus, qui sibi judicium sumere vult de eo, quod e re civitatis ipsius est: id quod illicitum (§. 257.). Neque prorsus idem est transire cum copiis militaribus per territorium alienum & ducere per id captivos atque res captas. Illud enim permittitur, quia tibi jus non competit ad bellum impediendum; hoc autem permitti nequit, nisi per ea, quæ modo diximus, belligerantium unum in actibus bellicis adjuvare, aut, si majoris ad actum bellicum concurrere consequenter bello te immiscere velis. Quodsi bellum, aut saltem auxilium in bello impedire velles, tunc bello te immisceres sequendo partem unius belligerantis: id quod non fit, si tibi jus impediendi id, ad quod impediendum tibi jus nullum competit, non arroges. Hoc ægre ferendum non est alteri belligerantium parti (§. 690.); ferendum vero non esset posterius. Hæc paulo disertius exponere visum fuit, ne quis contradictionem fingat, ubi nulla est.

§. 835.

Quando bellum publicatur, concedendus est peregrinis, qui cives hostis sunt, seu in concedendo ejus Gentis, cui bellum indicitur, intra certum tempus tutus abitus. Quoniam do civibus peregrini, quamdiu in territorio alieno versantur, spectantur tanquam cives hostis, bello rem- indicto.

VVolfii Jus Gentium.

Q 9

temporarii (§. 303.); quando ipsis permittitur, ut in eodem versentur, vel commorentur, in numerum civium temporariorum recepti intelliguntur. Enimvero quando bellum denunciatur, omnes subditi ejus, cui denunciatur, pro hostibus subditorum denunciatis declarantur (§. 723.), & tales manent, ubicumque terrarum versantur (§. 724.). Quamobrem cum repugnet esse hostem, contra quem jus nostrum vi persequimur (§. 722. b. & §. 1102. part. 1. Jur. nat.), & civem temporarium, cujus actiones legibus loci subjectæ sunt (§. 299.); quando bellum indicitur, eo ipso declaratur, subditos ejus, cui bellum denunciatur, non amplius in suo territorio pro civibus temporariis habitum iri, & dum publicatur, id ipsum significatur peregrinis, qui in territorio denunciantis commorantur (§. 737.). Quamobrem cum contra prohibitionem domini territorii nemini peregrino in idem ingredi (§. 295.), consequenter in eodem manere liceat; facta publicatione istis, qui sunt subditi illius, cui bellum denunciatum est, discedendum. *Quod erat unum.*

Atat quamdiu in territorio denunciantis sunt, cum actiones suas legibus loci subjicere obligentur (§. 300.), consequenter hostilem animum habere non debeant; nec pro hostibus haberi possunt. Quamobrem nec hostile quid in eos licet, quamdiu non contra prohibitionem domini in ejus territorio sunt. Quoniam tamen abire tenentur, *per demonstrata n. 1.* tutus ipsis concedendus est intra tempus certum, quo scilicet extra fines territorii venire possunt, abitus. *Quod erat alterum.*

Cum dominus territorii non permittere intelligatur peregrinis, ut in territorio suo versentur, vel ibidem commorentur, nisi sub hac conditione, ut legibus loci subjectæ sint eorum actiones (§. 299.), & ad hoc tacite se obligent in idem ingredienties (§. 300.), inter dominum territorii & peregrinum in eodem versantem tacitum intercedit pactum, quo hic subjectionem temporariam, ille protectionem promittit (§. 555.), sub qua etiam tutus compre-

headitur abitus. Quoniam itaque pacta servanda sunt (§. 789. part. 3. Jur. nat.); tacite etiam pactioes (§. 556.), ex pacto tacito præstandus tutus abitus, causa emergente, cur dominus territorii peregrinum antea admissum in territorio suo tolerare diutius nequeat, peregrinus autem tenetur ad obedientiam, ut intra tempus ipsi præscriptum abeat. Conveniunt hæc sanctitati fidei tacite servandæ non minus, quam expressæ (§. 556.)

§. 836.

Quomodo pro hostibus iidem declarandi.

Quoniam peregrinis, qui cives hostis sunt, seu ejus Gentis, cui bellum indicitur, quando bellum publicatur, concedendus est intra certum tempus tutus abitus (§. 835.; in publicatione belli discedere jubendi sunt intra definitum tempus, quo elapso pro hostibus habendi.

Nimiram subditi ejus, cui bellum indicitur, denunciatione facta, statim sunt hostes, cum nil esset, quo minus statim proisdem habeantur: sit si commorentur in territorio denunciantis, jus ex pacto tacito, quo in territorium admissi, quæsitum obitat, quo minus statim facta denunciatione pro hostibus haberi possint, cum, ut ante monuimus (not. §. 835.), id liberum ac tutum abitum comprehendat, qui sine mora præstari nequit. Tutus abitus permissus

nunquam intelligitur sine tuto abitu, sive expresse permittatur, sive tacite. Abitum itaque tutum tuetur in præsentem quoque casu Jus Gentium, quo sanctam esse jubet Gentium fidem. Domini autem territorii, qui abitum tutum præstare debet, est desinare tempus, intra quod ex terris suis abeundum, & quo elapso non amplius pro civibus temporariis, sed pro hostibus habendi sunt.

§. 837.

De iis, qui ultra tempus indultum in territorio hostili commorantur.

Quoniam cives ejus, cui bellum indictum, si intra tempus in publicatione belli definitum e terris denunciantis non abeant, pro hostibus habendi sunt (§. 836.), hostes autem quoscunque capere licet (§. 811.); *Qui ultra tempus in publicatione belli indultum in territorio hostis commorantur, in quod ante bellum venerunt, tanquam captivi detineri possunt, non tamen interfici (§. 794.)*

Gen-

Consentit nimirum eodem jure, quod competit in civis hostis. Quamvis enim alias dominus territorii sub certa pœna prohibere possit, ne peregrinus in terras suas ingrediatur, pro ratione damni quod Reip. ex accessu peregrinorum metuendum (§. 269. b. & 625. part. 8. Jur. natur.), & constat Sinenses olim ingressum prohibuisse exteris sub pœna capitali (not. §. 296.); alia tamen est ratio in casu præ-

senti. in quo ob bellum commorari non licet in territorio hostili negotii cujusdam causa, quod ad bellum respectum non habet, nec Reip. in se damnosum. Aliud quoque est hujusmodi negotii causa versari in territorio hostili; aliud in id venire eo animo, ut hostile quid machinetur: quæ ipsa differentia attenditur in hoste, ubicunque in potestatem nostram ven-
t.

§. 838.

Cum cives hostis, qui in territorium civile ante bellum venerunt, facta publicatione belli, intra tempus præscriptum discedere obligentur (§. 836.), nemo autem obligari possit ultra id, quod possibile (§. 209. part. 1. Phil. pract. univ.); si quis vi majore, cui scilicet resistere non potest, impeditus intra tempus præscriptum discedere non possit, mora ipsi indulgenda.

De eo, qui vi majore impeditus discedere non quit.

Pertinet huc inprimis, si quis morbo laborans lecto incumbere cogitur. Tunc enim concedenda mora, donec convalescat. Loquimur hic de mora, quæ indulgeri debet, non vero

de ea, quæ per modum beneficii impetratur negotiorum suorum expediendorum causa. Posterior enim meræ voluntatis est (§. 27. part. 4. Jur. nat.).

§. 839.

Res hostiles mobiles in territorio suo intra debiti ac pœnæ modum confiscari possunt ab eo, qui bellum justum gerit. Etenim cum hosti facere id liceat, sine quo jus suum consequi nequit (§. 781.), & subditorum hostilium bona omnia oppignorata sint pro debito Gentis suæ (§. 495.), res autem hostiles tales manent, quocunque in loco sint (§. 727.); evidens est, res hostiles mobiles in territorio suo confiscari posse a bellatore justo. Quoniam tamen ultra modum debiti, sub quo etiam comprehenditur, quod in pœnam debetur, captæ bello finito restituendæ sunt (§. 787.); res hostiles mobiles in territorio suo intra debiti ac pœnæ modum confiscari possunt a bellatore justo.

De confiscatione rerum hostilium in territorio ejus, qui bellum justum habet.

Debitum non tantummodo primarium hic intelligitur, cujus causa bellum susceptum; verum etiam in ipso bello subsascens, tum ex injuria in eodem facta, tum ex impensis in idem factis, quippe quas belligerator injustus restituere debet (§. 786.). Pertineat huc etiam pecu-

niz, utpote quæ rebus mobilibus accenferi solent. Confiscatio ista juri naturæ convenit, quod a vi abstinere jubet, ubi sine ea consequi possumus, quod alias non nisi vi consequi daretur (§. 782.).

§. 840.

Cum in territorio suo, qui bellum justum gerit, res hostiles mobiles confiscare possit intra debiti ac pœnæ modum (§. 839.), immo etiam ultra eundem eo animo, ut bello finito restituantur (§. 787.); debitoribus quoque hostium civibus suis, prohibere potest, ne creditoribus durante bello solvant debitum, immo ut veniente die solutionis solvant sibi imperare.

De debito non solventium do hosti.

Prohibitio hæc jam continetur sub prohibitione generali, quæ in publicatione belli fieri solet, scilicet ne cum hoste durante bello ullum sit commercium. Durum equidem accidit iis, quorum res confiscantur; sed malum hoc necessarium est, quod bellum post se trahit, & infortunium, quod evitatu possibile non est. Non tamen durius existimandum, quam si hostis terras, in quibus habitamus, invadat, & vel res nostras nobis eripit, vel contributionem

exigit. Et ubi de jure agitur in bello, id non æstimandum ex damno, quod datur subditis hostis, nec ex eorum ægritudine, qua angitur animus, sed ex fine belli, ex quo illud tanquam ex fonte fluit, prouti ex iis, quæ hæcenus demonstrata sunt, abunde patet. Bellum non est nisi calamitatum genetrix, quod ideo evitare studet Rector civitatis, quantum datur, qui subditorum suorum felicitatem curæ cordique habet.

§. 841.

*De bonis
immobili-
bus a cive
tuo in terri-
torio hostili
possessis.*

Si belligerantium unius civis bona immobilia possidet in territorio alterius; eadem respectu illius res hostiles sunt, respectu hujus non sunt. Etenim qui in territorio alieno bona immobilia possident, quoad ea juri populi, aut ejus, qui jus populi habet, subjecti sunt, etsi ipsi peregrini maneant (§. 167. part. 8. Jur. nat.), consequenter qua possessores eorundem spectantur tanquam subditi ejusdem (§. 141. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum res omnes, quæ sunt subditi alicujus partis unius belligerantium, respectu partis alterius sint res hostiles (§. 726.); si belligerantium unius civis bona immobilia possidet in territorio alterius, eadem respectu illius res hostiles sunt, respectu autem hujus non sunt.

Quemadmodum non repugnat, ut, qui civis tuus seu subditus est, qua possessor sit subditus ejus, in cujus territorio bona immobilia possidet; ita nec contradictorium est, ut bona ejus, qui tibi hostis non est, respectu tui sint res

hostiles, & qua eorundem possessor is habeatur pro hoste. Possessor persona moralis est, ultra possessionem non extendenda (§. 70. part. 1. Jur. nat.), quam ab individuo physico salvis respectibus ceteris moralibus separare licet.

§. 842.

*in genere
a peregrino
quocumque.*

Immo in genere bona immobilia in territorio hostili possessa a peregrino res hostiles sunt. Ostenditur eodem modo, quo propositio præcedens.

Perinde nimirum est, sive qui bona immobilia in territorio unius belligerantium possidet, sit civis belligerantium alterius, sive alius, ad quem bellum non perinet. Cur enim res

sint hostiles, non a persona venit, sed ab ipse rebus, quæ possidentur, quatenus nimirum sub sunt jurisdictioni ejus, cujus est territorium (§. 331.)

§. 843.

*Contributio-
nes milita-
res quidam
sunt.*

Contributiones militares dicuntur collatio pecuniarum aliarumque rerum fungibilium ad sustentandum exercitum a subditis hostilibus facta.

Quando hostis ingreditur in territorium ejus, cum quo ipsi bellum est, aut saltem aditus patet, & a subditis ipsius exigitur pecunia, annona, pabulum equorum, & si qua alia sunt,

quibus ad sustentandum exercitum opus habet; ea omnia ad contributiones militares referuntur, quia singuli pro rata contribuere tenentur.

§. 844.

*De jure con-
tributiones
exigendi.*

Quoniam contributiones militares imperantur & exiguntur exercitus sustentandi causa (§. 843.), qui vero bellum justum gerit, ei etiam debentur imperantur in bellum factæ (§. 786.), consequenter etiam ea, quæ ad sustentandum exercitum necessaria; eidem quoque competit jus contributiones militares imperandi & exigendi. Cum tamen nemo obligari possit ultra id, quod possibile (§. 209. part. 1. Phil. pract. univ.), & hostem quoque diligere debeamus tanquam nosmetipsos (§. 743.), neque habere inimicum in eum animum (§. 744.); *contributiones exigi debent pro modo facultatum eorum, qui eas prestare tenentur.*

Cum in bello injusto nihil jure fiat (§. 777.), in eodem quoque contributiones exigendi jus nullum est. Nemo autem miretur, nos requirere, ut in determinanda quantitate contributionum justarum ratio habeatur dilectionis ho-

stium, quasi quod juris est, confundamus cum eo, quod virtutis est: etenim determinatio quantitatis non pertinet ad ipsum jus, quod in se indefinitum est, sed ad exercitium juris, a quo virtus nunquam abesse potest, nisi ad usum

usum juris & rectum ejusdem usum pro uno rem supra annotavimus (§. 826.).
eode mque habere velis. Vide, quæ eam in

§. 845.

Direptiones sunt ablationes violentæ rerum mobilium ex hostilibus ædibus *Direptiones*
vel locis aliis, in quibus asservantur vel absconduntur, a militibus factæ. l. *quid sit.*
diomate patrio dicitur die *Plünderung*.

Ita urbem diripere dicuntur milites, si ipsi pro lubitu auferre: id quod fit subinde in ex-
permittitur, aut si jubentur in domus quascun- pugnatione urbium. Dicuntur etiam diripi do-
que irruere & res mobiles quavis ex isdem mus.

§. 846.

Direptiones licitæ sunt, si contributiones justæ non præstentur, vel etiam si fiant *Quando li*
intra poenæ meritum. Etenim contributiones justæ sunt debitum, quod perse- *cite.*
quitur jure belli belligerator (§. 844.). Quamobrem cum unicuique naturali-
ter loco ejus, quod sibi debetur, ubi id a debitore consequi non potest, res
quascunque alias, quæ tantundem valent, eidem auferre liceat (§. 1112. *part.*
5. Jur. nat.), in direptione autem domorum ex iisdem auferuntur res mobiles
quæcunque in iis deprehensæ, vel etiam absconditæ (§. 845.); si contributio-
nes justæ non præstentur, direptiones licitæ sunt. *Quod erat unum.*

Porro cum in pœnam adimi possint res quæcunque corporales, quæ sunt in
dominio ejus, a quo pœna exigitur (§. 589. *part. 8. Jur. nat.*), quando vero
domus diripiuntur, res mobiles quæcunque a militibus inde vi auferantur
(§. 845.); direptio quoque in pœnam fieri potest, consequenter cum pœna
gravior illicita sit, ubi levior sufficit (§. 1065. *part. 1. Jur. nat.*), direptiones
licitæ sunt, si fiant intra pœnæ meritum. *Quod erat alterum.*

In direptionibus urbium ac ædium difficul- tas. Et ne jus in abusum trahatur, tenenda
ter evitantur excessus, quia milites licentiam sunt ea, quæ modo de contributionum quanti-
esulam pro jure habent. Quamobrem ad eas tate annotavimus (*not. §. 844.*), inprimis ubi in
vix procedendum, nisi summa exigat necessi- eorum locum succedunt.

§. 847.

Si urbes & domus diripiuntur, res, quæ direptioni patent, vastandæ non sunt, An in dire-
nisi quatenus vastatio fit in justam pœnam. Etenim urbes & domus diripiuntur, *prionibus res*
si contributiones justæ non præstentur, aut intra pœnæ meritum (§. 846.), *sint vastan-*
consequenter ut ea consequamur, quæ ad sustentandum exercitum vel copias *da.*
militares jure exiguntur ab hoste (§. 843. 844.), vel quod pœnæ nomine de-
betur. Quamobrem cum in vastatione res corrumpantur, ut damnum sentiat
hostis, nos autem nihil percipiamus commodi; si urbes & domus diripiuntur,
res, quæ direptioni patent, vastandæ non sunt. *Quod erat unum.*

Quoniam tamen vastatio rerum hostilium fieri potest in justam pœnam (§.
843.); si ultra direptionem pœna extendi potest, cum vastatione conjungere
eamdem licet, nimirum ut vastentur, quæ auferri in suum usum nequeunt.
Quod erat alterum.

Direptio & vastatio utique distinguendæ sunt præsertim necessarias, quando direptio saltem
tanquam duo actus diversi. In direptione res licita, ad injuriam omnino, non ad defectum
auferuntur, ut sint in lucro auferentis, in va- charitatis referendum. Quamvis enim charitas
statione corrumpantur, ut unice damnum do- motivum sit, ut a vastatione absteineatur in di-
mino detur. Quamobrem non res omnes, quæ reptione, non tamen abstinentia desinit esse ju-
in domo sunt, diripi; omnes autem vastari ris, cum charitas saltem injuriam declinet.

(§. 848.)

§. 848.

Præda quid sit. *Præda* dicuntur res mobiles hostiles in bello captæ a militibus. Romani distinguiebant prædam a *Manubiis*, quas vocabant pecuniam per quæstorem ex præda vendita contractam.

Notante *Gellio*, scriptores non ignobiles aut temere, aut incuriose prædam pro manubiis & manubias pro præda posuisse. Ita si in prælio victus hostis recedere cogitur, quæ fugiens relinquit, ea in præda sunt: ad quam etiam referuntur res, quæ ipsi auferuntur, dum victor fugientem persequitur. Similiter ad prædam pertineat, quæ ad hostem devehenda interceptiuntur, vel alia quacunque occasione eidem eripiuntur.

§. 849.

An deprædatio sit licita. Quoniam in bello iusto res mobiles quascunque hostiles capere licet, tum ad consequendum debitum, sub quo etiam comprehenditur pœna (§. 781.), atque impensas in bellum factas (§. 786.), tum ad imminuendum vires agendi (§. 810.), præda autem in rebus hostium mobilibus in bello captis consistat (§. 848.), consequenter quantacunque præda fuerit, finibus istis non satisfacit; *deprædatio hostium in bello iusto licita est, qualiscunque tandem deprædandi se offerat occasio, consequenter deprædatores habere in bello iniustum non est* (§. 239. part. 1. *Phil. pract. univ.*)

Deprædatores idiomate patrio dicuntur *Parteygänger*, nec alio fine in bello adhibentur, quam ut prædis agendis inhiant: id quod fieri necesse non est nocendi animo, ut nocentium per se intendatur, sed ob fines, qui legitime intenduntur, jure scilicet belli.

§. 850.

An ad prædam pertineant in diræptionibus ablata. Cum in diræptionibus res mobiles hostiles auferantur (§. 845.), præda autem in rebus mobilibus hostilibus consistat (§. 848.); *Quæ in diræptionibus auferantur, in præda sunt.*

Differunt deprædatio & diræptiones. Deprædatio enim fieri potest absque diræptione, veluti si ad castra hostium advehenda manu militum capiuntur: eadem autem semper inest diræptioni. Hinc & castra ab hoste relicta diripi dicuntur. In præda determinanda non respicitur tam ad actum, quo capiuntur res, quam ad qualitatem rei, quod nempe ea sit hostilis eademque mobilis (§. 848.)

§. 851.

De rebus, quæ hostium non sunt, etsi apud eos reperiantur, cum non sint hostiles quæ hostium non sunt, manent eorum, quorum sunt, iisque adeo restituenda (§. 467. part. 2. *Jur. nat.*). *Res quæ hostium non sunt, etsi apud eos reperiantur, cum non sint hostiles quæ hostium non sunt, manent eorum, quorum sunt, iisque adeo restituenda* (§. 467. part. 2. *Jur. nat.*). *apud eos reperiuntur.*

Jus ad deprædationem nascitur ex bello, quod ultra res hostiles extendi nequit (§. 722.).

§. 852.

Cujusnam præda. *Præda omnis est summarum potestatum, quorum est bellum.* Geritur enim bellum auctoribus iis, qui summum imperium habent (§. 607.), consequenter a summis potestatibus (§. 368.). Harum itaque cum sit bellum, eorum quoque est omne jus in bello. Quamobrem cum deprædationes fiant jure, quod datur in

in bello justum gerenti (§. 849. 777.); præda quoque summarum potestatum est, quarum bellum est.

Deprædatio etsi fiat a militibus, non tamen quæ iisdem utitur tanquam instrumentis in actibus bellicis, sed jure summæ potestatis, bus bellicis, seu juris sui executione in bello.

§. 853.

Quoniam præda omnis summarum potestatum est, quarum est bellum (§. An aliquid 852.); jus ad prædam nullum competit singulis militibus, qui res hostiles manu prædæ sue sua capiunt, nec eorum præfectis, consequenter si quis eorum aliquid prædæ suam mil. sum ca- facit, is furtum facit (§. 498. part. 2. Jur. nat.), & assimilatur ei, qui pecuniam pientium, publicam surripiit. aut præfe-
ctorum eo-
rundem.

Furtum, quo pecunia publica surripitur, Peculatus vocatur; hinc prædæ retentio peculatus crimini æquiparatur, siue deprædatio jussu ducum intra functionis limites aut mandato summæ potestatis facta fuerit, siue proprio motu, illis insciis. Tam milites, quam præfecti stipendio militant, quo contenti esse debent.

Fortitudinis præmia expectanda a summa potestate, nemo autem sibi ipsi præmia dare potest ex re aliena. Peculatum itaque in præda commissum minime excusat, quod committens se fortem præstitit & rem suam bene gesserit, ac per consequens præmium mererit.

§. 854.

Quoniam præda omnis summarum potestatum est, quarum est bellum (§. An præda 852.), copiarum autem auxiliarium bellum non est, sed ex illas saltem in bello adjuvant (§. 653.), consequenter nihil jure suo faciunt, sed jure ejus, quem auxiliarium adjuvant; prædatione ab auxiliaribus facta, præda eorundem non est, neque eos mittentis.

Nihil in hisce omnibus difficultatis est, ut nulla sit disputatio, quam graviorem vocat Grosius l. 3. cap. 6. §. 8. cui præda acquiratur, propterea quod recentiores Juris interpretes

valde variant: id quod tamen non mireris, cum non ex ipsis rerum notionibus quaestiones definire soleant, sed per rationes extrinsecas opinioniones præconceptas defendant.

§. 855.

Quia præda summarum potestatum est, quarum est bellum (§. 852.), quilibet autem de suo disponere potest, prouti sibi visum fuerit (§. 118. part. 2. Jur. nat.); summæ quoque potestates de præda pro lubitu disponere possunt, consequenter leges de ea in Jure militari condere, vel alio modo in casibus particularibus voluntatem suam significare, tum etiam in pactis cum auxiliaribus de ea convolare. Quomodo
de ea dispo-
nere possit
potestas
summæ.

Inde omnino est, quod olim Romani non eodem modo de præda disposuerint, prouti commemorat Grosius l. 3. c. 6. §. 16. Sed ea hic

repetere evitandæ prolixitatis causa nolumus, etsi in Politica suam habere possint usum, qui in Jure nullus est.

§. 856.

Denique cum deprædatores habere in bello liceat (§. 849.), suprema autem potestas, cui serviunt, de præda disponere potest, prouti e re sua visum fuerit (§. 855.); deprædatoribus quoque nullo alio stipendio constituto, prædam partem concedere potest. De præda
concedenda
partem præda-
toribus.

Nihil in eo est, quod per se injustum dici possit. Vix tamen evitabitur juris deprædatoribus concessi abusus, quem lucri, cui inhiant,

cupido suadet. Ceterum notandum est, prædam dici dividi, quando comportata vel ipsa, vel pecunia inde redacta pro ratione stipendorum, aut

aut meritorum inter milites singulos eorumque præfectos distribuitur, diripi autem, si unicuique relinquitur, quod manu sua capit. Sed de

iis, quæ summa potestas constituit; ex principis politicis ferendum iudicium.

§. 857.

An dolus in bello licitus. Dolus in bello licitus, sive in simulatione, aut falsiloquio extra sermonem promittentem, sive in dissimulatione consistat. Etenim si in bello sine vi ea obtineri possunt, ad quæ belligeranti jus est, ad ea obtinenda a vi abstinendum (§. 782.). Quodsi ergo dolo, hoc est simulatione, falsiloquio extra sermonem promittentem, cum in casu promittentis ad veritatem etiam hosti dicendam obligemur (§. 790. 800.), vel dissimulatione obtineri quædam possunt, ad quæ alias vi opus esset, dolo potius, quam vi utendum, consequenter dolus in bello licitus (§. 170. part. 1. Phil. præf. univ.).

Dolus in se, sive in actu positivo consistat, veluti simulatio & falsiloquium, quod tanquam species illius considerari potest, sive in actu privativo, ut dissimulatio, nihil turpitudinis habet; sed pro datis circumstantiis nunc licitus, nunc illicitus est (§. 338. & seqq. par. 3. Jur. nat.). Unde & Jcti Romani dolum in bonum & malum dividunt. Mirum videri po-

terat, difficultates facessere eos, qui vim omnem in bello licitam faciunt, cum tamen dolus minus afferat nocumentum, quam vis, nisi perversa quæstiones definiendi ratio constaret (not. §. 854.), nec qui jus naturæ tractant veri systematis notione destituti continuo ratiociniorum æxu sequentia ex antecedentibus deducere sueverint.

§. 858.

Stratagema. Stratagemata sunt actus bellici improvisi astutiæ debiti. Quando igitur actus ta quid sint bellici liciti sunt, stratagemata quoque licita sunt, cumque actus bellici tam in & quando vi (§. 782.), quam in dolo consistant (§. 852.), stratagemata cum in vi, tum in licita. dolo consistere possunt.

Hinc Cicero stratagemata ad consilium imperatorium refert, quo nimirum actus bellici determinantur. Et dici solent exempla vel consilia militaria, quibus posteri ad similia facien-

da ducuntur. Exempla stratagematum apud Historicos leguntur, qui bella descripserunt, modum præsertim agendi, tum etiam apud autores, qui de re militari commentati sunt.

§. 859.

De acquisitione domini-um. Rerum mobilium captarum in bello dominium acquiritur a summa potestate. Etenim eidem debentur impensæ in bellum factæ (§. 786.). Quamobrem cum eas esse ingentes constet, ut rerum mobilium captarum pretium eas non adæquet, consequenter in illas semper imputari possit, & vix ac ne vix quidem ratio habenda sit pœnæ, ad quam injustus belligerator ob hostilitates singulas iusto tenetur (§. 789.), expletionem autem juris acquiritur dominium rei loco debiti sui ablatæ (§. 1119. part. 5. Jur. nat.); rerum mobilium in bello captarum dominium acquiritur a summa potestate, cujus capiuntur & cui impensæ debentur, cuique ad pœnam ob singulas hostilitates tenetur belligerator injustus.

Propositionem præsentem adeo addere visum fuit, ne quis arguetur, nos perperam tacite supponere, quod rerum captarum in bello dominium acquirat summa potestas, cujus est bel-

lum, dum prædam summæ potestati antea vindicavimus (§. 852.), quamvis idem ex jure capiendi jam satis manifestum esse poterat.

§. 860.

Quando dominium incipiat. Quoniam res mobiles non ante captæ in bello intelliguntur, quam ubi ita detinentur, ut libere de iis disponere possimus, rerum autem earundem dominium acquiritur a summa potestate (§. 859.); res hostiles mobiles non ante incipiat.

dominio potestatis summa sunt, quam ubi ita detinentur, ut eadem pro lubitu de iisdem disponere possit.

Non dici potest te rem cepisse, quando hostis eandem tibi adhuc eripere potest, veluti si te cum re ablata, vel vi erepta fugientem persequitur. Actus enim capiendi tum demum perfectus est, si ab hoste non amplius resistitur, usque animum recuperandi abjecit. Quamobrem

cum hostis te persequi diutius non possit; ubi cum re ablata intra præsidia pervenisti, vel in locum, quem ingredi non audeat; ideo patet, te in eo casu rem cepisse & per consequens dominium potestatis summæ in eadem subsistere.

§. 861.

Res in bello captæ ab iis, quorum ante fuerant, adversus nullum possessorem vindicari possunt. Etenim rerum mobilium in bello captarum dominium acquiri-
Res captas vindicari non posse. tur a summa potestate, cujus est bellum (§. 859.), consequenter ii, quorum illæ antea fuerant, domini esse desinunt. Quamobrem cum jus rem suam vindicandi adversus quemlibet possessorem domino competat (§. 544. part. 2. *Jur. nat.*); res quoque captæ ab iis, quorum ante fuerant, adversus nullum possessorem vindicari possunt.

Qui dominium amittit, is quoque amittit omne jus ex dominio fluens, consequenter etiam jus vindicandi rem: ea enim domino competit, qua domino, consequenter nemini præter dominum competere potest. Dominus omni jure suo in re excludit ceteros omnes (§. 120.

part. 2. *Jur. nat.*). adeoque etiam jure vindicandi. Ponamus itaque rem captam vendi alicui in solo pacto, & ab hoc iterum alteri cuidam ejus Gentis, cum qua capienti bellum est; is, cujus ea antea fuerat, ab eo eandem vindicare nequit.

§. 862.

Res hostiles omnes, inprimis tamen immobiles, & inter has urbes ac terræ, occupari dicuntur, quando ab hoste rediguntur in suam potestatem. Unde *Occupatio bellica* est actus, quo vi armorum res hostiles rediguntur in suam potestatem.

Quandonam res sit in potestate nostra, explicavimus alibi (§. 461. part. 2. *Jur. nat.*), nimirum quando physice possibile est, ut de ea disponamus pro arbitrio nostro. Ita e. gr. urbs

occupata est, quando vi armorum adigitur, ut se dedat, vel in eum redigitur statum, ut milites prædiiarii & incolæ diutius resistere non possint.

§. 863.

Quoniam res hostiles occupantur, quando ab hoste rediguntur in potestatem suam (§. 862.), imperium vero civile res incorporalis est (§. 498. part. 1. *Jur. nat.*); imperium quoque civile occupari potest, & occupatum est, vel totum, vel in partem quandam subjectivam (§. 230. part. 8. *Jur. nat.*), si vel Gens integra, vel quædam ejus pars exercitio imperii non amplius resistere potest, sed eidem sese subjicere tenetur, consequenter urbibus ac terris occupatis imperium simul occupatum est.

Urbes & terræ atque imperium in iisdem seu in personas, quæ in locis istis habitant, occupatur uno eodemque actu. Ita urbs non ante occupata est, quam vi armorum nemo eorum amplius resistit qui in ea sunt, & tum

quoque victori sese subjicere tenentur; qui in ea sunt. Perinde vero est, sive se dedant, sive deficientibus viribus a resistendo desisterent, sicque veniant victi (§. 1089. part. 1. *Jur. nat.*) in potestatem victoris.

§. 864.

Imperio occupato subditos fieri, qui erant hostes. Quoniam imperio civili occupato jus universis in civitate, consequenter Re-
 stori civitatis (§. 42. part. 8. Jur. nat.), competens in singulos occupatum est
 (§. 32. part. 8. Jur. nat.), subditi autem sunt, in quos imperium habemus (§.
 141. 60. part. 8. Jur. nat.); *imperio civili vel toto, vel in partem quandam subje-*
ctivam occupato, vel totus, vel pars quaedam populi subditi fiunt, cumque vi oc-
cupatoris non amplius resistant (§. 863., cessante pugna (§. 1088. part. 3. Jur.
nat.), hostes esse desinunt (§. 722.), consequenter cum urbibus ac terris occupa-
tis imperium civile simul occupatum sit (§. 863.), urbibus ac terris occupatis,
qui in iisdem habitant, subditi fiunt & hostes esse desinunt.

Cum in bello jus nostrum persequamur (§. 1102. part. 1. Jur. nat.); non aliud agitur, quam ut hostem in eum redigamus statum, quo reparationi juris nostri non amplius resistere potest. Qui itaque non amplius eidem resistit, cum eo nec bellum est, consequenter nec hostis (§. 722.).

§. 865.

De jure in eos, qui fuerant hostes, imperio occupato. Quia imperio occupato qui fuerant hostes subditi fiunt, hostes autem esse desinunt (§. 864.), consequenter cum iis bellum jam non est (§. 722.); *jus quoque belli in eos extinguitur, consequenter in eos eorum nihil licet, quae licita erant in hostem, sed non nisi ea licita sunt, quae jure imperii in subditos licent.*

Hinc facile ex iis, quae in parte octava de Jure naturae demonstrata sunt, definitur, quae in quocunque casu jus competat in victos, imperio occupato. Oppido igitur falluntur, qui sibi persuadent, idem jus in victos adhuc sibi competere, quod in hostes, ad fontem hujus juris animum non attendentes (§. 790.), multoque magis a vero aberrant, qui plus sibi in victos, quam in hostes licere arbitratur, omnem juris originem ignorantes.

§. 866.

De occupatione domini eminentis & dominio Gentis. Cum imperio simul occupatur dominium & potestas eminentis & dominium Gentis, Etenim dominium eminentis in res civium & potestatem eminentem in personas eorum imperium continet tanquam partes potentiales (§. III. 114. part. 8. Jur. nat.), consequenter qui imperium occupat, dominium quoque eminentis & potestatem eminentem occupat. Cum imperio igitur dominium & potestas eminentis simul occupatur. *Quod erat unum.*

Similiter quoniam dominium Gentis cum imperio connexum est (§. 305.); cum imperio quoque dominium Gentis simul occupatur. *Quod erat alterum.*

Constat ex superioribus, dominium Gentis non confundendum esse cum dominio fundorum, qui sunt juris privati. Quamobrem si urbes & terrae hostiles occupantur, non occupatur dominium fundorum, qui sunt juris privati, sed hi manent eorum, quorum sunt, nisi quatenus idem dominio eminenti subjiciuntur, quae vero in dominium privatorum deducta non sunt, cum haec in dominio Gentis, in iis saltem cum imperio dominium Gentis occupatum intelligitur. Quemadmodum vero occupatio imperii non tollit jus puniendi eum, ob factum, quod commisit, cum hostis esset; si id poenam confiscationis mereretur, ea imperio occupato adhuc locum habebit. Quod enim in poenam admittitur, id non jure belli occupatur, consequenter ad occupationem bellicam non pertinet (§. 862.).

§. 867.

De jure ex impossibilitate defensionis nato. Quos Gens sua adversus vim hostilem defendere nequit, in eos imperium amittit & obligatio eorumdem, qua ipsi tenebantur, expirat. Etenim in civitatem coeunt homi-

homines, ut vi unita defendantur adversus vim externam (§. 4. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem si Gens sua partem quandam sui adversus vim hostilem defendere nequit; pactum, quo civitas constituta (§. cit.), servare non potest, consequenter nec pars ista sui eidem amplius ex pacto tenetur (§. 827. part. 3. & §. 534. part. 6. Jur. nat.). Quod igitur Gens tota in partem acquisivit jus, imperium scilicet (§. 32. part. 8. Jur. nat.), amittit & hujus, qua ipsi tenetur, obligatio extinguitur.

Discessus a civitate licitus, si ea obligationi suæ vel satisfacere nolit, vel non potest; perinde nimirum est, sive pactum, quo societas contracta, non impletur voluntarie, sive coacta; & pactum hoc non aliter contractum intelligitur nisi sub hac tacita conditione, si possibile sit, ut utraque pars obligationi, qua te-

netur alteri; satisfacere possit, consequenter si res manserint in eo statu, quo nunc sunt. Quando igitur finis, cujus causa contracta societas, cessat, cessat etiam societas, consequenter jura & obligationes, quæ inde descendunt, extinguantur.

§. 868.

Quoniam illi, quos Gens sua adversus vim hostilem defendere nequit, non amplius eidem obligantur, & imperium ejusdem in ipsos extinguitur (§. 867.); si se sub jure se subjicere possunt imperio hostis & ejus fieri cives, consequenter cum pars Gentis victa a sua defendi amplius nequeat (§. 1089. part. 5. Jur. nat.), victus victoris imperio jure se subjicit, sive id fiat pacto, sive ipso facto, quatenus eidem non resistit, seu animum resistendi deponit, vel deponere cogitur.

Invitum hic æquiparatur voluntario, cum necessitati sit parendum.

§. 869.

Urbibus & terris expugnatis imperium in victos acquiritur, quale est in populo, quale in-
nisi pacto aliter fuerit conventum. Etenim urbibus & terris occupatis occupatur quoque imperium in victos (§. 867.), cumque victi a suis amplius defendi nequeant, jure sese imperio ejus subjiciunt (§. 868.). Quodsi ergo sine ulla pa-
tione sese subjiciunt, imperium, quod acquirit in eos hostis, aliud esse ne-
quit, quam in se est, consequenter quale originarie in populo est (§. 33. part. 8. Jur. nat.). Quod erat primum.

Enimvero cum pacta sint servanda (§. 789. part. 3. Jur. nat.), si subjectio pa-
tione facta, cum standum sit iis, de quibus in ea conventum (§. 430. part. 3. Jur. nat.); imperium, quod victor in victos acquirit, tale erit, quale fuit con-
ventum. Quod erat tertium.

Dici non potest, imperium tale acquiri, quale habuit Rector civitatis: jus enim ejus extinguitur, quamprimum suis non amplius defendere potest (§. 867.). Multo minus autem dici potest, imperium tale acquiri in victos, quale victor habet in suos: jus enim, quod acquirit, inhzere debet personis, quæ ipsis subjiciuntur, & vi subjectionis in eum tranfit. Et quamvis jus in personas in bello justo nascatur ex defensione sui & rerum suarum (§. 790.); id tamen ad imperium non pertinet, & si vel maxime pertinere sumatur,

quod tamen sine manifesta absurditate sumi nequit, nulla tamen foret ratio, cur tale esse deberet, quale victor in suos habet. Quodsi supponas, imperium auferri in pœnam victorum, cum æstimatio pœnæ tum pendeat a voluntate victoris (§. 156. p. 1. Jur. nat. & §. 783. h.), nulla adest ratio, cur tale auferri debeat, quale is habet in suos (§. 56. Oncol.). Nil igitur restat, quam ut tale acquirat, quale est in populo, nisi in pacto subjectionis aliquid fuerit immutatum.

§. 870.

Idem specialius exponitur. Quoniam urbibus & terris expugnatis imperium in victos acquiritur, quale est in populo, nisi pacto aliter fuerit conventum (§. 869.), imperium vero originarie est res populi propria (§. 134. part. 8. Jur. nat.), idemque summum (§. 57. part. 8. Jur. nat.) atque plenum (§. 62. part. 8. Jur. nat.), *urbibus & terris expugnatis victor in victos acquirit imperium plenum & summum tanquam rem sibi propriam, nisi pacto aliter fuerit conventum.*

Intelligitur hoc tam de imperio in totam Gentem, quam in partem ejus victam.

§. 871.

De ortu regnorum patrimonialium. Cum victor in victos acquirat imperium plenum & summum quoad proprietatem (§. 870.); idem in patrimonio habet (§. 40. part. 8. Jur. nat.), consequenter cum regnum patrimoniale sit, si imperium fuerit in patrimonio Regis (§. 155. part. 8. Jur. nat.), *jure belli patrimonialia regna oriuntur.*

Sunt qui existimant, ortum regnorum patrimonialium soli juribelli deberi: sed alibi ostendimus, non repugnare, ut voluntate quoque populi orientur (§. 40. p. 8. Jur. nat.), quamvis non facile id contingat, nec ideo regnum patrimoniale in casu dubio præsumatur (§. 248. part. 2. Jur. nat.).

§. 872.

De jure victoris in Rep. victa immutanda. Si victor in victos sine ulla pactione imperium acquisivit, formam Reip. quæ antea fuerat, pro lubitu mutare potest. Etenim si victor in victos sine ulla pactione imperium acquisivit, id in patrimonio habet & regnum patrimoniale est, quod ex occupatione bellica oritur (§. 871.). Enimvero si regnum fuerit patrimoniale, Rex formam Reip. mutare potest (§. 291. part. 8. Jur. nat.). Quod si ergo victor in victos sine ulla pactione imperium acquisivit, formam Reip. quæ ante fuerat, pro lubitu mutare potest.

Non est, quod excipias, si in partem quandam populi imperium acquiritur, non oriri regnum. Regnum enim non constituitur per multitudinem subditorum & territorii magnitudinem, sed per Reip. formam (§. 139. part. 8. Jur. nat.), quæ eadem esse potest in territorio magno & parvo. Quæcumque igitur territorii hostilis pars occupata fuerit, cum ea distincta sit a territorio victoris, quod antea habuerat, nec ad idem per se pertineat; ea sese habebit per modum regni.

§. 873.

De mutata Reip. victæ forma. Quoniam victor, qui imperium in victos sine ulla pactione acquisivit, formam Reip. quæ ante fuerat, pro lubitu mutare potest (§. 872.); *arbitrii victoris est, num imperium suo jungere, num separatim servare, & num in altero hoc casu idem esse velit, quale fuerat in Rege, cui ademptum, an de ejus exercitio & successione in eodem leges certas fundamentales, prouti visum fuerit, condere vo- fuerit.*

Victoris nimirum, qui pleno jure imperium acquisivit (§. 870.), est pro arbitrio suo dispo- nere tam de modo habendi imperium, quam de exercitio imperii: quod jus quam late pateat, ex iis intelligitur; quæ de jure publico uni- versali in parte octava Juris naturæ demon- strata sunt.

§. 874.

Occupatione bellica non acquiritur regnum herile nisi intra pœnæ justæ modum. Etenim in regno herili subditi omnes subeunt servitutem personalem (§. 270. *part. 8. Jur. nat.*). Quamobrem cum captivi, quibus æquiparantur, qui urbibus ac terris occupatis imperio hostis subjiciuntur, naturaliter non fiant servi, juri tamen naturæ non repugnet, ut in servitutem redigantur ob delictum intra pœnæ meritam (§. 814.); occupatione bellica non acquiritur regnum herile nisi intra pœnæ justæ modum.

Quando imperium herile acquiritur.

Confunditur a multis imperium absolutum cum herili, qui, cum non esse deberent, juris naturæ ignari sunt, distinctis notionibus eorum, quæ ad imperium pertinent, destituti. Atque ideo contingit subditos haberi pro servis & potestatem eminentem & dominium eminentis confundi cum potestate dominica. Maxima omnino pœna est, quæ in Gentem quandam

statuitur, si ab internectione discesseris; imperium herile, ut ideo rarissimus sit casus, quo imperium herile in Gentem acquiritur jure. Datur vero etiam imperium mixtum ex civili atque herili: id quod diversis modis variare potest, cum imperium plurimas contineat partes potentiales.

§. 875.

Qui se vi hosti non opponit, in eum vis nulla hosti competit. Etenim qui vi hosti se non opponit, contra eum nulla defensione is indiget (§. 972. *part. 1. Jur. nat.*). Quamobrem cum in personam jus in bello justo non nascatur nisi ex defensione sui & rerum suarum (§. 790.); qui se vi hostis non opponit, in eum vis nulla competit hosti.

Quando hosti non competit.

Vishosti licita est, quatenus sine ea jus suum consequi nequit. Quodsi ergo quis ei se non opponit, nulla sane ratio est, cur vi eundem imperat. Non desunt exempla eorum in annis

libus veterum, qui vibellica rite uti noverunt. Pertinent huc, qui agrisolas juxta castra sua agrum colere permisserunt.

§. 876.

Quoniam qui se vi hostis non opponit, in eum vis nulla hosti competit (§. 875.), scæminæ autem ac puellæ vi hostili non resistunt, inprimis ubi in potestatem hostis venerunt (§. 461. *part. 2. Jur. nat.*); supra quoque violenta faminis ac puellis inferenda militibus permitti non debent ab eorum præfectis, nec ea, cum per se illicita sint (§. 335. *part. 7. Jur. nat.*), jus belli excusat, multo minus tuetur.

De stupris violentis in bello commissis.

Valeat idem, sive scæminæ captæ in castra deducantur, ut a militibus prostituantur, sive supra committantur, urbibus ac terris captis, aut militibus in loca muro aut vallo non cincta irruentibus. Fœdum omnino facinus est, ab omnibus detestandum, qui non omnem honestatis sensum exuerunt, idque a vi bellica, qua jus nostrum persequimur, profus alienum.

Confer, quæ supra annotavimus (not. §. 808.); Nec est, quod excipias, supra ista non permitti, nisi quando terrore opus sit. Eadem enim hic militat ratio, cur permittenda non fiat, qua supra evicimus, terroris causa corpora captivorum, aut deditorum, vel dedere se volentium male tractanda non esse (§. 802.).

§. 877.

Naturaliter hostem veneno interimere licet. Quamdiu enim hostis est, reparationi juris nostri resistit (§. 722.), consequenter tantundem in ejus personam licet, quantum ad vim ejus a nobis, vel rebus nostris depellendam sufficit interimere licet (§. 791.). Quamobrem si eum e medio tollere possis, id illicitum non est.

An naturaliter hostem veneno interimere licet.

Quo-

Quoniam vero perinde est, num gladio, an veneno eundem interimas, quod per se patet, quia scilicet in utroque casu e medio tollitur, ne nobis diutius resistere possit ac nocere; naturaliter hostem veneno interimere licet.

Non est, quod excipias, hostem veneno clam interfici, ut ab eo minus sibi cavere possit, quam a vi aperta: neque enim semper vi aperta occiditur, qui gladio aut alio armorum usu interficitur. Etenim ponamus, te clam ingredi in eum locum, in quo dux hostilis exercitus dormit, eumque gladio interficere. Nemo sane diffitebitur, id jure belli licitum esse, & perinde esse ac si globo transfodiar ex improvviso e longinquo spectatus. Ex eo igitur, quod veneno clam struantur insidiaz vitæ hostia, jus eum e medio tollendi occasione comoda oblata non variatur. Generoso animo eorum tribuendum, qui hoc medio, cum possent, uti noluerunt fortitudinis gloria ducti, cui optione communi maculam adspargere noluerunt.

Jure itaque naturali si factum æstimes, scelus non est, quo nomine idem appellant scriptores Romani. Considerandum præterea bellum geri non propter se, sed propter pacem, ac ideo quoque non illicita esse media, quæ ad bellum finiendum conferre quid possunt, modo in se illicita non sint (§. 71.), quale non est e medio tollere hostem. Sæpe autem ad finem belli haud parum confert, si hostis interficiatur, & num ex nece ejus sperandus sit eventus, qui intenditur, ad rationes suasorias hoc medium eligendi pertinet (§. 63.): quæ enim de rationibus suasoriis belli suscipiendi diximus, eas quoque intelliguntur de negotio alio quocunque, ad quod nobis jus competis.

§. 878.

An liceat globis vel sagittis venenatis uti. Quoniam naturaliter hostem veneno interimere licet (§. 877.), *globis vel sagittis venenatis in bello uti, illicitum naturaliter non est.*

Hostis interficitur ad imminuendas vires ejus, quod virium decrementum intenditur, non cædes ejus. Quodsi ergo venenatis utaris globis, vel sagittis, ut, si non ex vulnere, ex veneno tamen pereat hostis, consequenter interitus

ejus tanto certior sit; quod eadem hostis facit licitam, id etiam veneni usum licitum efficit. Perinde nimirum est, sive uno, sive gemino mortis vulnere hostem a te moveas.

§. 879.

An fontes veneno inficere naturaliter non liceat. Fontes veneno inficere naturaliter non licet. Aquarum enim usus communis est, quod per se patet, consequenter non minus contingit eos earum haustu necari, qui vi hostili se opponunt, quam qui eidem se non opponunt. Quamobrem eum in eum, qui vi hostili se non opponit, vis nulla licita sit (§. 875.), consequenter nec licitus sit usus veneni, quod in locum vis succedit; fontes veneno inficere naturaliter non licet.

Quos interficere non licet gladio, eos nec interimere licet veneno. Sed eos, qui vi nostræ se non opponunt, interficere non licet (§. 72.). Eisdem igitur nec interimere licet veneno. Jus in bello non extendendum est ultra suos limites. Quodsi objicias, ex eadem ratione illicitum fore bombardam in urbem obsessam jactum; tenendum est, dispares admodum esse casus, qui pares existimantur. Urbs enim obsessa vi hostili se opponit & jactu bombardam,

quo inprimis intenditur ædium vastatio, utimur tanquam medio adigendi hostem ad dedendum urbem. Ast si fontes veneno inficiantur, non ita intendi potest hostis interemptio, ut non interitus imminet inde etiam iis, quos jure belli interficere minime licet. Immo cum factum diu latere nequeat, fieri potest, ut nocetur non ei, quem veneno interficere licet (§. 877.), quam aliis, in quos idem jus nobis non erat.

§. 880.

De aquis veneno cor. Aquas sine veneno ita corrumpere, ut bibi nequeant, naturaliter licet. Etenim si hoc modo corrumpuntur aquæ, earum usu sitim restringere nequit hostis, ac ideo siti compellitur, ut vi nostræ non amplius resistat. Quamobrem cum a vi abstinendum sit, si sine ea id, quod intenditur, obtineri possit (§. 782.), velu-

veluti in presenti casu fiti; aquas sine veneno ita corrumpere; ut bibi nequeant, naturaliter licet.

Factum hoc & olim, & recentiori ævo; pro-
uti cum *Grotius* l. 3. c. 4. §. 17. tum commen-
tatores in hunc locum referunt, Corruptis au-
tem fuit aqua vel helleboro, vel scoriis &
aliis purgamentis metallicis, vel cadaveribus,
asbesto, calce. Corruptionem aquæ prodit sa-
por, nisi eadem in oculos incurrat, ut ab ejus
potu abstinendum sit, consequenter sitim pati
cogatur, qui aquam puram aliunde haurire ne-

quit. Fames ac sitis pari passu ambulant. Quem-
admodum itaque non improbat, fame adigere
hostem, ut v. gr. se dedat, aut a bello desi-
stens pacem faciat; ita nec improbari potest,
si fiti ad idem faciendum compellatur. Aquas
igitur veneno inficere & sine veneno eas cor-
rumpere, ut bibi nequeant, non minus idem-
que existimari potest.

§. 881.

Percussor dicitur, qui mercede conductus ex insidiis & dolo hostem interficit. Convenit quodammodo cum *Assassino*, qui alterum accepta pecunia man- dato alterius occidit. *Percussor quoniam dicitur.*

Differentia percussoris & assassini in eo sita est, quod percussor habeat mandatum ab eo, qui iure belli alterum occidere potest; assassi-
aus vero ab eo, qui alterum occidere prohibe-
tur, ut factum ejus sit homicidium dolosum, seu crimen capitale.

§. 882.

Cum dolus in bello licitus sit (§. 857.), consequenter hostem quoque ex in-
sidiis & dolo interficere liceat, ac perinde sit sive hoc fiat per unum, sive percussore
plures, percussor autem ex insidiis & dolo hostem interficiat (§. 881.); hostem
interficere immisso percussore naturaliter illicitum non est. *An immisso percussore hostem interficere liceat.*

Parum refert, quod percussor pecunia acce-
pta hoc faciat: datur enim pecunia, ut peri-
culum vitæ subeat percussor. Quodsi quis se
sponte offerret, & absque mercede percussorem
agere vellet; factum propterea non variaret.
Quemadmodum etiam perinde est, sive plures
fuerint percussores, sive tantummodo unus.

§. 883.

Exploratores dicuntur ut inquirant, quonam in statu sint res hostis & quid-
nam in nos moliantur. Idiomate Germanico, dicuntur *Spionen*. Pater itaque,
*exploratores utilem præstare operam mittentibus, nocere autem hosti, ad quem mis-
suntur.* *Exploratores quoniam mittuntur.*

Nihil magis usu receptum est in bello, quam plurimum intersit, ut quid ageret hostis nobis
ut exploratores mercede conducantur, cum exploratum sit.

§. 884.

Quoniam exploratores mittentis interest nosse, quonam in statu sint res ho-
stis & quid in ipsum machinentur, ut actus bellicos ad persequendum jus suum
facientes prudenter determinare possit, quod vero ad hunc finem necessarium
est, id eidem licitum (§. 781.); *exploratores mittere licet ei, qui bellum iustum
gerit (§. 883.).* *An exploratores mittere liceat.*

Exploratores haud raro majus nocumentum
affert, quam percussores, & facilius illi sa-
tisfaciunt, quam hi, expectationi mittentis.
Causa tamen illorum minus odiosa habetur,
quam

quam horum: Quamobrem & in hos severius animadvertitur, quam in illos, si deprehendantur. Ceterum quod exploratorum opera uti liceat, nemo dubitat: an tamen percussoribus, dubium videri poterat ex eo, quod juri interficiendi hostem necessitas locum faciat, si vim ejus aliter depellere non detur (§. 791.), consequenter hostis interfici posse non videtur nisi in pugna. Enimvero quamvis speciosum videatur hoc dubium, species tamen eidem haud difficulter detrahitur. Quamdiu bellum durat, hostis vim inferre vel vi justæ se opponere me-

ditatur; expectans saltem occasionem, qua propositum suum exequi datur. Vim itaque inferenti, aut vi justæ se opponenti constanter æquiparatur, quamdiu bellum manet, consequenter jus, quod in eum competit bellum justum gerenti, continuum est, quantum sufficit, ut eundem redigas in eum statum, quo vi justæ se opponere amplius non possit. Quod si ergo credi locum facit necessitas, ea quavis occasione data licita. Necessitas vero adesse intelligitur, si capi nequit.

§. 885.

De jure puniendi exploratores & percussores. Naturaliter ei, cujus justa sunt arma, competit jus puniendi exploratores & percussores ab hoste suo missos, immo mittens præsertim percussores injuriarum ipsi tenetur. Quicquid enim facit belligerator injustus in præjudicium ejus, cujus arma justa sunt, nullo fit jure (§. 777.), sed in injuria consistit (§. 778.), consequenter & actus illorum, quorum opera utitur, mera sunt injuria. Quamobrem cum unicuique naturaliter competat jus puniendi eum, qui ipsi injuriam facit (§. 549. part. 2. Jur. nat.); naturaliter quoque ei, cujus justa sunt arma, competit jus puniendi exploratores & percussores ab hoste suo missos, ac mittens ipse præsertim percussores injuriarum tenetur ei, cujus justa arma.

Cum naturaliter belligeratori injusto nullum competat jus in bello (§. 777.), consequenter nec a hostibus bellicis justis sese opponendi; naturæ jure defendi nequit jus puniendi exploratores, vel percussores a bellatore justo missos, nisi quatenus hi excedunt in usu juris, veluti interficientes eum, quem capere poterant. Qui enim in defensione, cui æquiparantur omnes actus bellici justis, modum excedit, alterum lædit (§. 1002. part. 1. Jur. nat.), consequenter læso jus est eum puniendi (§. 1061. part. 1.

Jur. nat.). Nullibi magis a jure naturæ receditur, quam in bello: quod cur aliter fieri non possit, mox ostensuri sumus. Durum equidem videtur ipsorum summorum ducum vitam exponi insidiis ac violentiæ percussorum, atque cum culpa hæreat in ipsis, non in mittente eosdem, ipsi sibi imputare debent, quod se insidiis ac violentiæ exponere maluerint, quam cedendo vi justæ omne periculum atque damnum a se avertere.

§. 886.

De exitu negotiorum & belli inter Gentes. Omnia negotia & ipsum etiam bellum exitum inter Gentes habere debent & ut habere possint curandum. Etenim omne negotium, quod suscipitur, exitum habere debet, & ut habere possit curandum (§. 70. part. 7. Jur. nat.). Quamobrem etiam omnia negotia, ipsum quoque bellum, exitum inter Gentes habere debent, & ut habere possint curandum.

Ostendimus idem de negotiis privatorum in civitate & litibus eorundem in foro (§. 983. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem cum Gentes in civitatem coivisse intelligantur, cujus singu-

la membra sunt singulæ Gentes (§. 9.); ad eas quoque applicari poterat, quod de privatorum negotiis ac litibus in civitate, cujus ipsi membra sunt, demonstratum fuit.

§. 887.

Quomodo ea de causa re debent, & ut habere possint curandum (§. 886.); si impossibile fuerit, ut negotia Gentium & ipsum etiam bellum exitum habere possint, servato rigore Juris solum voluntariæ, ab eo recedendum, & per consequens determinationes Juris naturæ immutandæ, quantum ad finem istum obtinendum necesse est, & in hoc Gentes omnes consentire tenentur. Quamobrem cum Jus Gentium voluntarium ex necessa-

rio,

rio, seu naturali eodem modo efficiatur, quo civile ex naturali efficitur (§. 22.), in jure civili autem exitus negotiorum & litium finiendarum causa determinationes, quæ legi naturæ insunt, immutantur, quantum ad finem istum obtinendum sufficit (§. 986. part. 8. Jur. nat.); si exitus negotiorum inter Gentes & belli finiendi causa determinationes Juris naturæ immutantur, quantum ad finem istum obtinendum necesse est, ex Jure Gentium necessario efficitur voluntarium.

Quodsi hoc modo jus Gentium voluntarium demonstraretur, dici non potest, esse fabulam gratis confictam, quemadmodum dici neque leges civiles, quatenus a rigore Juris naturæ recedant necesse est, pro figmentis habendis esse. Neque etiam verendum, ut ultra suos limites Jus Gentium voluntarium extendatur, & in effrenatam licentiam vertatur, sicuti & ipsæ leges civiles hoc modo intra justos limites continentur, ne voluntas legislatoris exorbitet, vi eorum, quæ de theoria naturali legum civilium in parte octava Juris naturæ demonstravimus. Gentium quoque consensus, quem Jus naturæ imperat, pro ficto haberi nequit, quippe quem, si is vel maxime deficiat,

ipsum jus naturæ supplet (not. §. 9.), felicitati Gentium consulens, quantum ob earum infirmitatem, vel pertinaciam atque malitiam instar zizaniorum eradicari nesciorum tolerandam datur. Quodsi ob consensum tacitum, quem Jus naturæ imperat & deficientem supplere diximus, Juris naturæ dicere velis, quod nos Juris Gentium voluntarii dicimus, quamvis in nominibus simus faciles, modo re ipsa conveniamus, non tamen fert methodus demonstrativa, ut, quæ diversa sunt, eodem nomine insigniantur (§. 145. Disc. pral.), præsertim ubi verendum, ne id fiat in præjudicium veritatis (§. 631. Log.) & admisso uno errore sequantur plures.

§. 888.

Jure Gentium voluntario quoad effectus bellum utrinque habendum pro justo. Quodnam Etenim Gentes omnes naturaliter liberæ sunt (§. 558. part. 1. Jur. nat.), consequenter nulli naturaliter jus ullum in actione alterius competit (§. 153. part. Gentium 1. Jur. nat.) & vi libertatis unicuique permittendum, ut in determinandis actionibus suis suum sequatur judicium, quamdiu nil facit contra jus ipsius (§. 156. part. 1. Jur. nat.), nec Genti ulli competit jus exigendi, ut rationem actionum suarum sibi reddat (§. 158. part. 1. Jur. nat.). Quoniam itaque Gens nulla judicis partes sibi arrogare potest (§. 580. part. 8. Jur. nat.), consequenter nec de justitia belli pronunciare (§. 540. part. 8. Jur. nat.); etsi jure naturali bellum ex utraque parte justum esse nequeat (§. 633.), cum tamen uterque belligerantium se justam belli causam habere prætendat, permittendum est, ut utraque suam sequatur opinionem, consequenter jure Gentium voluntario bellum utrinque habendum pro justo, non quidem in se, quippe quod implicat (§. 634.), sed quoad effectus belli (§. 887.).

Non igitur dici potest, suspensam esse questionem de causæ justitia, donec per ultimam victoriam, sententiam Dei bellorum arbitri, constet, quinam causam justam habuerit, ita ut victus habendus sit belligerator injustus, tam Deo, quam victori jure pœnas daturus. Bellum non est modus aptus decidendi controversiæ Gentium (not. §. 632.). Et quemadmodum fallit opinio eorum, qui putant, Deum ita dirigere sortem, ut indicet voluntatem ipsius (not. §. 295. 296. part. 5. Jur. natur.); ita nec errore vacat opinio illorum, qui existimant, Deum arma ita dirigere, ut, qui injultam habet causam vincatur, & victoria ultima, quæ

bello finem facit, hoste in eum statum redacto, ut vi alterius resistere diutius non possit, stet semper penes justum belligerantem. Constat plerumque victoriam deberi viribus hostis prævalentis, vel etiam consilio ac circumspectioni bellantis. Equis vero dixerit, ejus esse justam causam, qui armis prævalet, aut consilio, vel qui majore circumspectione usus? Multo minus autem statuere fas est, Deum ob istiusmodi rationes justitiam causæ vindicare ei, qui non habet, ac alterum pœnæ fontem declarare, hostique ejus conferre jus, quo omnia in hostem licent.

§. 889.

Quodnam jure Gentium voluntario quoad effectus bellum utrinque habendum pro justo. Quoniam jure Gentium voluntario quoad effectus bellum utrinque habendum pro justo (§. 888.); quod jure in bello uni licitum, id etiam licitum est alteri belligerantium parti.

VVolfii Jus Gentium.

§ 1

Jure

Quodnam jure Gentium voluntario in bello licitum.

Jure igitur Gentium voluntario quo jure tatur. Jus Gentium voluntarium non facit scilicet belligerantium pars. Atque bellicos licitos, qui jure naturali tales non sunt, ideo non audias, belligerantium partem unam sed tantummodo utrique belligeranti communes, cum jure naturæ non competant nisi bellum iustum gerenti.

§. 890.

De limitibus Juris Gentium voluntarii in bello.

Quia quod jure in bello uni belligerantium licitum, id jure Gentium voluntario etiam licitum est alteri (§. 889.), nulla habita ratione justitiæ belli (§. 888.); naturaliter autem belligeratori injusto jus nullum competit (§. 777.), jus vero belligeratoris justii metiendum ex eo, quod ad consequendum jus suum ab adversa parte necessarium, judicio ipsius (§. 783.), nec ultra hunc finem extenditur (§. 781.); *jus Gentium voluntarium nihil permittit, nisi quod justo belligeratori jure naturæ permissum, aut permittendum, consequenter si ultra hos limites, intra quos in bello jus belligeratoris justii coercet lex naturæ, moribus Gentium extenditur, id ad jus consuetudinarium referendum (§. 24.)*.

Nimia igitur illa licentia, quam in Jure Gentium voluntario admittit Grotius, ac nonnulli pro ipso Jure naturæ venditant, passim a nobis notata in annotationibus anterioribus, ad perversos Gentium mores referenda. Pertinet huc e. gr. jus promiscue interficiendi feminas,

pueros, infantes, senes aliasque personas, quæ vi hostili sese non opponunt, & jus diripiendæ urbes ac domus atque vastandi res quascunque hostiles in infinitum extendum, ut liceat, quantum liberit.

§. 891.

Quale sit jus Gentium voluntarium in bello.

Jus Gentium voluntarium bellum injustum gerenti non verum jus dat ad actus bellicos, sed saltem impunitatem agendi. Etenim injustum bellum gerenti ad actus bellicos jus nullum competit (§. 777.), jure autem Gentium voluntario saltem permittendum, ut faciat, quod justo belligeratori licet (§. 889.), quamvis naturaliter ab eo abstinere deberet (§. 788.). Quamobrem cum impune saltem agat, cui ab aliis permittendum, ut agat, quamvis naturaliter ad contrarium obligetur (§. 418. part. 3. Jur. nat.); Jus Gentium voluntarium bellum injustum gerenti non verum jus dat ad actus bellicos, sed saltem impunitatem agendi.

Jus igitur Gentium voluntarium, quod belligerantem injustum justo adæquat, ex parte ipsius non nisi abusive jus appellatur (not. §. 419. part. 3. Jur. nat.). Nec opinio de justitia causæ suæ, quam fovet belligerator injustus, impunitatem agendi in jus vertit, cum hoc non ex opinione ipsius, sed ex veritate nascatur (not. §. 823.), licet necessario aliquid dandum sit opinioni in Jure Gentium voluntario, ut bellum exitum habere possit (not. §. 887.), consequenter eodem finito non remaneant belli

novi semina. Qui conscientia erronea agit, hac non obitante peccat, cum error ipsius non faciat, ut actio legi naturæ contraria talis non sit, sed eadem conformis (§. 441. part. 1. Phil. pract. univ.), nisi quatenus error invincibilis eidem imputari nequit (§. 552. part. 1. Phil. pract. univ.), ut excusationem mereatur. Minime autem excusandi sunt, qui scientes injustam Principis sui causam defendunt, ejusque animum in errore obfirmant.

§. 892.

Modus acquirendi in bello.

Jure Gentium voluntario occupatio bellica est modus acquirendi dominium & imperium belligerantium communis. Etenim rerum mobilium in bello captarum dominium acquiritur a summa potestate (§. 859.), cujus nimirum est bellum, & urbibus ac terris expugnatis imperium in victos (§. 869.), una cum dominio Gentis (§. 868.), tum etiam jus in captivos (§. 814. & seqq.). Quoniam vero res hostiles omnes, consequenter etiam incorporales (§. 497. part. 1. Jur. nat.), qualia sunt jura in personas (§. 498. part. 1. Jur. nat.), non ante acquisitiæ intel-

liguntur.

liguntur, quam in potestatem acquirentis fuerint redactæ (§. 461. *part. 2. Jur. nat.*), consequenter vi bellica occupatæ (§. 862.), jure autem Gentium voluntario quoad effectus bellum utriusque partis habendum sit pro justo (§. 888.); occupatio bellica jure Gentium voluntario est modus acquirendi dominium & imperium belligerantium communis.

Occupatio bellica ideo inter modos acquirendi, qui juris Gentium dicuntur, refertur in Jure Romano §. 17. I. de R. D. quamvis jus Gentium, quod voluntarium dicimus, cum jure naturæ hominum proprio in eundem censum referatur, dubio procul ea de causa, quod juris naturalis habeatur etiam id, quod vi libertatis naturalis aliis permittendum, et si in se jure naturæ non fuerat licitum, qualis est abusus domini & libertatis naturalis seu juris in actiones suas, quatenus non vergit in alterius injuriam. Sane ex hisce actibus et si in se illiciti respectu agentis verum tamen jus nascitur alteri, cujus actus vitio caret. E. gr. quamvis in se illicitum sit vendere libros, quibus maxime indiges, luxu & libidine nummos profusus; ex emptione tamen acquiritur dominium, si ea in se nihil vitii habeat. In bello etiam jure abusus juris in bello ab usu distinguitur, per ea, quæ de limitibus illius passim demonstrata sunt; sed de eo judicium est penes belligerantem (§. 783.), quo aliis standum (*not. §. cit.*). Abusus vero dat jus etiam illi, cujus arma alias sunt injusta, ad certos actus bellicos, quemadmodum excessus defensionis aggressori (§. 1004. *part. 1. Jur. nat.*) & punientis ei, qui punitur (§. 1067. 972. 973. *part. 1. Jur. nat.*), cujus resistentia alias illicita (§. 1088. *part. 1. Jur. nat.*). Belligerantium igitur jura ex causis subnascensibus ita intricantur, ut ea extricari a nemine possint, si vel maxime arbitere constitueretur, nedum sine judice, aut arbitro, qualem Genes natura liberæ (§. 55. *p. 8 Jur. nat.*) agnoscere non tenentur. Cum obligatio naturalis extendi nequeat ultra id,

quod possibile (§. 209. *p. 1. Phil. præf. univ.*); necessitas ipsa exigat, ut quoad effectus ab actibus bellicis pendentes utriusque belligerantium partis bellum habeatur pro justo, quemadmodum nec in translatione domini aut juris cujusdam proprii vitium inhærens animo partis alterutrius, quod comitatur actum ad transferendum requiritur, trahitur in ipsum hunc actum. Non vero propterea jus & virtus sibi tanquam hostes opponuntur, prouti jam antea annotavimus (*not. §. 826.*). Virtus ab exercitio juris nunquam abesse potest, nisi peccare velis: vitium tamen inhærens animo partis unius inquinare nequit effectum juris ex parte aliorum, qui illius non sunt participes. Quod si in bello justitia intrinseca in singulis actibus discerni deberet, innumeræ inde nascerentur controversiæ ac lites nullum exitum habituræ. Ceterum sicuti nulla Resp. sine magna injuria regitur; ita quoque bellum geri absque injuria nequit. Talia tolerari jubet ipsa lex naturæ, ut justitia conservetur in universis, sicuti natura ejusque autor permittit imperfectionem in parte, ut conservetur perfectio, vel etiam major obtineatur in toto. In casu enim collisionis totum ut parti præferatur, nihil magis naturale est. Spectantur autem Genes universæ, utpote civitatem maximam constituentes (§. 9. 10.), tanquam totum & singulæ tanquam partes, consequenter singuli, qui de Genes quidam sunt, tanquam partes partis. Sed ne prolixiores simus, quam necesse videri poterat, quæ præterea dici poterant, propriæ lectorum meditationi relinquimus.

§. 893.

Jure Gentium voluntario exploratores & percussores ab utroque belligerante puniuntur: immo nec jus naturæ ob stare videtur, ut is, cujus arma sunt injusta, illos niendi tanquam injuriam sibi facientes hos tanquam assassinos puniat. Bellator justus exploratores & percussores ab hoste suo missos punire potest jure, quod natura & percussoriter habet in bello (§. 885.). Enimvero jure Gentium voluntario quod uni liberos jure citum, id etiam licitum est alteri (§. 889.). Quamobrem jure Gentium voluntario exploratores & percussores ab utroque belligerante puniuntur. *Quod etiam belligerantium communi.*

Enimvero cum percussores mercede conducantur, ut ex insidiis & dolo hostem interficiant (§. 881.); exploratores vero, ut prodendo consilia hostium, in quo res eorum sunt, eidem noceant (§. 883.), non vi imperii, cui subditi sunt, ad id compellantur; factum eorum duplici modo spectari potest, tum quatenus proprium est idque liberrimæ voluntatis, quod nullum jus tuetur, tum quatenus pendet a voluntate committentis, vel in idem consentientis. Priori respectu, factum exploratorum consideratur tanquam actus, quo injuria committitur in eum, in cujus præjudicium vergit, (§. 530. *part. 2. Jur. nat.*),

percussorum vero tanquam assassinium. Quamobrem cum non minus injuria facta (§. 549. part. 2. Jur. nat.), quam assassinium puniri possit (§. 881. b. & §. 1067. part. 1. Jur. nat.); jus naturæ non obtare videtur, ut is, cujus arma sunt injusta, exploratores tanquam injuriam sibi facientes, percussores tanquam assassinos puniat. *Quod erat alterum.*

Bellator injustus etsi jure belli, quale naturaliter non habet (§. 777.), exploratores & percussores punire non possit (not. §. 885.); cum tamen propterea ipsi non auferatur jus alias natura competens, quin eodem utatur nihil obtare videtur. Etsi enim se non jure opponat, vi justæ; huic tamen non æquiparatur factum exploratorum & percussorum, ut bel-

lator justus eorum opera ipsorum periculo licite utatur. Ea igitur differentia intercedit in puniendo exploratore & percussore inter belligerorem justum & injustum, quod illi geminum sit jus ad pœnam, huic nonnisi unum. Unum cum sufficiat, ne opus quidem est, ut a Jure Gentium voluntario præsidium petat.

§. 894.

De rebus & personis captis ad suam Gentem revertuntur, tam naturæ, quam voluntario Gentium jure in pristinum statum restituntur, hoc est, res restituendæ sunt suis dominis, quorum ante fuerant, & personis restituenda sunt omnia jura, quæ ante habuerant, omnia quoque jura in ipsas. Qui bellum injustum gerit, tam res (§. 788.), quam personas captas naturaliter restituere obligatur (§. 809.), cumque summa potestas subditos suos eorumque jura contra vim externam hostium defendere teneatur (§. 4. part. 8., ur. nat.), eadem naturaliter obligatur res ab hoste vi injusta captas subditis suis vindicare & captivos liberare. Quod si ergo res, vel personæ captæ revertuntur ad suos, cum perinde sit, ac si vel ab hoste redditz, vel ab eodem vindicatz fuissent; res omnino suis dominis, quibus vi injusta ereptæ fuerant, restituendæ, & personæ restituntur sibimetipsi, consequenter & omnia, quæ ante habuerant, jura iisdem restituntur, omnia quoque jura in ipsas. *Quod erat primum.*

Enimvero etsi in rebus vi justa captis dominium acquirat belligeror justus (§. 1519. part. 5. Jur. nat. & §. 781. b.), saltem amissibiliter (§. 787.), quod posterius vero ob subnascens in bello debitum definiri nequit; quando tamen eadem ad gentem suam revertuntur, ut spes recuperandi vel nulla sit, vel saltem anceps, æquiparandæ sunt rebus, quæ a Gente una alteri injuria ereptæ & pro quibus huic oppignorata sunt bona subditorum illius promiscue (§. 495.), consequenter novum debitum contrahitur, cujus causa expletio juris eidem competit (§. 586.). Dum vero ad Gentem suam revertuntur res, cui ab hoste ablata fuerant in compensationem debiti (§. 781. 586.), pro quo perinde bona quæcunque ceterorum subditorum obligata erant (§. 495.), & etiamnum obligata manent *per demonstrata*; nulla sane ratio est, cur res istas acquirere debeat summa potestas (§. 56. Ontol.), inprimis cum in casu præsentis nullum prorsus ipsius jus sit in bello (§. 777.). Restituendæ igitur sunt dominis suis, quorum ante fuerant, tanquam quæ ipsis ab hoste non fuissent ereptæ. Et idem non absimili modo intelligitur de captivis, in quos belligeror justus quoddam competit (§. 814. & seqq.), ac ideo & ipsi sibi restituntur, omnibus eorum juribus ipsis & aliorum juribus in ipsos restitutis. *Quod erat secundum.*

Denique jure Gentium voluntario quoad effectus bellum utrinque pro justo habetur (§. 888.), consequenter perinde est, ac si bellator injustus jure ageret in bello. Enimvero si justum fuerit bellum, jure naturæ res & personæ, dum ad Gentem suam revertuntur, in pristinum statum restituntur, *per demonstrata n. 1.* Ergo jure Gentium voluntario promiscue res, atque personæ captæ ad Gentem suam redeuntes in pristinum statum restituntur. *Quod erat tertium.*

In rebus vi injusta ablatis dominium naturaliter retinent domini, quippe quod invictis auferri nequit (§. 336. part. 2. Jur. nat.). Quando igitur quocumque modo redeunt ad suos, ab iis, in quorum potestatem veniunt, iisdem sunt restituendi (§. 467. part. 2. Jur. nat.). Quamobrem non aliud jus in res captas revertentes ad Gentem, cui fuerunt ablatæ, tribuere potest belligeratori injusto, quam iusto competit, præsertim cum ipsius iudicio res per injuriam captæ censeantur ab hoste. Jure igitur Gentium voluntario res captæ ad Gentem suam

revertentes, non attentata differentia inter bellum justum & injustum, restituuntur dominis, quorum antea fuerant. Ac idem quoque intelligitur de captivis ad suos redeuntibus. Qui ex iudicio civitatis suæ restitutionem rerum & personarum captarum. dum ad suos revertuntur, in statum pristinum derivatam juris naturæ esse contendunt, non juris Gentium voluntarii, non re, sed verbis saltem dissentiunt. Vide, quæ paulo ante annotavimus (§. 887.).

§. 895.

Quoniam res & personæ captæ, dum ad suam Gentem revertuntur, in pristinum statum restituuntur (§. 894.), eodem modo spectari possunt, ac si in potestate hostis nunquam fuissent. Quomodo res istæ spectandæ sint.

Etenim quod fuerunt in potestate hostis res & personæ captæ, in eorum iuribus nihil immutatur (§. 894.). Quare quia idem obtinisset, si in potestate hostis nunquam fuissent; dum ad Gentem suam redeunt, cum ceteris, quæ in hostis potestatem nunquam venerunt, eodem loco habendæ.

§. 896.

Restitutio rerum & personarum ab hoste captarum & in potestatem Gentis suæ venientium in statum pristinum *Postliminium* appellatur. Atque ideo patet, *postliminium non minus Juris naturæ, quam Juris Gentium voluntarii esse sui juris.* (§. 894.)

Postliminium defendit jus naturæ, quatenus dantur rationes ejus ex principiis naturæ Juris desumptæ, quæ enim juris naturæ sunt, ea rationes naturales, ex ipsis nimirum notionibus rerum desumptas, habere debent; jus vero Gentium voluntarium, quatenus Jure naturæ non repugnantem permittendum, ut a rigore ejus in agendo recedatur. Alia igitur cum sint, quæ juri naturæ ad amissum convenient, alia vero, quæ eodem non repugnant, toleranda, quia mutari nequeunt, aut ut injuria major evitetur; convenientius nobis visum fuit ea a

se invicem hominibus quoque discerni, non vero communi nomine appellari, ne quis existimet, ab exercitio juris abesse unquam posse virtutem, si recte agere velis, prouti naturaliter obligaris (§. 189. part. 1. Phil. præf. univ.), & agendi impunitatem inter Gentes, quæ non nisi abusive jus dicitur, cum vero jure confundas (§. 891.). Cum bellum summa religione gerendum urgeat lex naturæ, cuius obligatio est prorsus immutabilis (§. 142. part. 1. Phil. præf. univ.); non ideo peccare licet, quis ut pecces ferendum ab aliis.

§. 897.

Postliminio redire dicuntur personæ, quæ in bello captæ ab hoste iterum veniunt in potestatem Gentis suæ. *Postliminio recipi* dicuntur res, quæ in bello ab hoste captæ iterum veniunt in potestatem Gentis suæ. Indiscrete tamen etiam tam res, quam personæ & redire, & recipi postliminio dicuntur. Quanam recipiantur.

Pomponius l. 14. ff. de Capt. & postl. duas species postliminii distinguit, scilicet aut nos revertamur, aut aliquid recipiamus: Paulus tamen Pomponio posterior l. 18. ff. de Capt. & postl. postliminio recipi dicit etiam homines. Distinctio ista in Jure naturæ usum habet nullum, ut ideo perinde sit, sive res & personæ recipi & redire indiscrete, sive discrete dicantur.

Quando vero Grotius l. 3. c. 9. §. 2. postliminium, sit, est jus, quod nascitur ex reditu in limen, id est, fines publicos; id quidem definitionis vicem tueri nequit, propterea quod non adsunt omnes determinationes, per quas hoc jus in esse suo constituitur, ut inde demonstrari possint cetera, quæ ex jure isto fluunt, si tamen reditus ita explicetur, ut redire idem sit,

fit, ac venire in potestatem Gentis suæ ex potestate hostis, in qua fuerant, quemadmodum capere idem significat ac redigere in suam potestatem, & potestas in sensu physico accipitur (§. 461. *part. 2. Jur. nat.*), a veritate alienum non est, si dicatur, jus, quo res dominis, personæ sibi restituuntur, hoc est postliminium nasci ex reditu, quatenus nimirum a reditu dependet, ut ejus particeps fias (§. 851. *Ortol.*). Aliam enim esse juris hujus originem, sive ut

jus naturæ, sive ut jus Gentium voluntarium illo non repugnante spectetur, ex demonstratione superiori patet (§. 894.). Ceterum non uno modo res & personæ ab hoste captæ in potestatem Gentis suæ iterum redire possent, satis manifestum est: diversitas tamen ista in postliminio non attendenda, cum independenter ab ea jus hoc fuerit demonstratum (§. 898.).

§. 898.

An apud Gentes socias postliminium sit.

Apud Gentem sociam postliminium est. Quoniam qui bello se associat, cum eo, cujus bellum, pro una persona habendus (§. 161. *part. 7. Jur. nat.*), consequenter Gens socia quoad bellum alteri, cui associatur, æquiparatur; perinde est, sive res & personæ in bello captæ redeant ad Gentem suam, sive ad sociam. Quamobrem cum postliminium sit apud Gentem suam (§. 894. 896.); erit idem etiam apud Gentem sociam.

Demonstratio, quam dedimus de postliminio tum quoad jus naturæ, tum quoad jus Gentium voluntarium, applicari quoque potest ad Gentem sociam; sed non opus est, ut eadem repetatur, cum Gens socia alterius causam suam faciat, consequenter jus quod belli causa huic competit, etiam ipsi competere debet, cumque

hujus judicium sequatur, quod hæc pro jure agnoscit, etiam illa pro jure agnoscere debet. Idem nimirum de causa belli & actibus bellicis in se non illicitis, ac inde quocunque modo resultantibus judicium est, vi libertatis naturalis a Gentibus ceteris utrique permittendum.

§. 899.

An apud Gentes medias sit postliminium.

Apud Gentes medias & pacatas postliminium non est. Gentes enim mediæ neutri belligerantium parti adhærent (§. 672.), ac cum iis conveniunt pacatæ, quæ bello sese non immiscerent, etsi sese non declaraverint belligerantibus, quod neutri parti adhærere velint. Quoniam itaque Gentibus, ad quas bellum non pertinet, bellum utrinque habendum pro justo (§. 888.); actus quoque bellici jure facti ab utraque parte habentur, ac per consequens cum jure Gentium voluntario occupatio bellica sit modus acquirendi dominium & imperium belligerantium commune (§. 892.), quæ a parte una, vel altera in bello capta sunt, a capientibus acquisita intelliguntur. Quod si ergo res & personæ in bello captæ ad eas veniunt, propterea non restituuntur in eum statum, in quo fuerant, antequam caperentur, ut res suis dominis, personæ sibi ipsi sint restituendæ, ac per consequens postliminium apud Gentes medias & pacatas nullum est (§. 896.)

Ita si res captæ vendantur apud Gentem mediam vel pacatam, dominus, cujus ante fuerant, eas vindicare nequit. Inter Gentes medias & pacatas nulla datur intrinseca differentia. Utraque enim Gens bello sese non immiscet & vi libertatis naturalis unicuique permittit, ut suum de actibus bellicis & causa belli judicium sequatur, consequenter necessario factum utriusque pro jure agnoscere tenetur, alias enim injustitiæ utrumque accusare deberet, quod absurdum (§. 634.), aut saltem alterutram, & sic unius judicium in bello secuta parti ejus adhæreret, atque ideo non esset media (§. 672.), vel pacata. Differentia igitur

inter Gentem mediam & pacatam non alia est, nisi quod illa se declarat vel utrique, vel uni belligerantium parti, quod bello sese immiscere nolit, vel etiam fœdus neutralitatis ineat (§. 673.); hæc autem solo facto a bello abstinere. Quamobrem cum respectu Gentium mediarum & pacatarum bellum nullum sit, nec jura ex bello orta, quæ ad belligerantes quæ tales spectant, ad eas producenda. Sunt equidem, qui postliminium ad Gentes quoque medias & pacatas extendunt, quantum tamen salantur, ex iis, quæ modo dicta sunt, abunde patet.

§. 900.

Postliminio carent, qui armis victi hostibus se dederunt. Qui enim armis victi hostibus se dedunt, eo ipso declarant, se velle apud eum manere, consequenter fidem dant (§. 758. 427. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum fides hosti data servanda sit (§. 800.); cum in pristinum statum restitui nequeant, qui sese dederunt hostibus, nisi violata fide, postliminio carent (§. 896.).

An dediti postliminio habent.

Proprio nimirum facto hostis potestati se subducere & ad suos redire nequit deditus. Perinde nimirum est, ac si a suis ad hostes fugeret, eorumque causam sequeretur, ac propterea pro transfuga jure habetur (§. 893.). Fides in-

ter Gentes quomodocunque data sancta esse debet (§. 550. 556.), adeoque nec postliminium adversus eam valere potest, nec is idem agnoscere tenetur, cujus potestati se subduxerunt dediti.

§. 901.

Quoniam postliminio carent, qui armis victi sese dederunt (§. 900.); nec An urbes & urbes & provinciae, quae se hosti dederunt, postliminio uti, ideoque hosti se eximere provinciae possunt (§. 896.).

dedita hosti se eximere possunt.

Non aliud jus esse potest universitatum, quam singulorum, cum a singulis in universitatem transeat jus, ita ut jus universitatum sit jus singularum omnium conjunctim sumum. Et si-

dem datam non minus servare debet universitas quaedam, qualis est urbs & provincia, quam singuli.

§. 902.

Quae ab hoste vi bellica recuperantur, postliminium habent. Etenim quando recuperantur, ad Gentem suam revertuntur, quod per se patet. Quamobrem cum in bello capta postliminium habeant, quae ad Gentem suam revertuntur (§. 894. 896.); postliminium quoque habere debent, quae vi bellica ab eodem recuperantur.

De postliminio vi bellica recuperatorum.

Gens quaelibet jura subditorum suorum adversus vim externam hostium defendere tenetur (§. 4. 28. part. 3. Jur. nat.), ac ideo operam dare, ut, si possit, ab hoste capta recuperet.

Nulla igitur ratio est, cur in bello recuperata ab hoste sibi acquirere debeat, sed ea acquiris ipsis, quorum ante fuerant, adeoque vindicant in pristinum statum, quam ante habuerant.

§. 903.

Persona sibi dedita ab hoste dimissa, & rei aut urbes deditae ab eodem desertae, aut pactis a nobis recuperatae postliminium habent. Etenim si ab hoste personae sibi deditae dimittuntur, & res aut urbes deditae ab eodem deseruntur, is jus suum in eas remittit (§. 95. part. 3. Jur. nat.). Fiunt igitur ejus juris, cujus ante fuerant, consequenter in eum statum ipso facto restituuntur, in quo ante fuerant (§. 894.). Quamobrem cum haec restitutio sit postliminium (§. 896.); si personae deditae ab hoste dimittantur, & res aut urbes deditae ab eodem deserantur, postliminium habent. *Quod erat unum.*

De deditis ab hoste dimissis, vel desertis, aut pactis a nobis recuperatis.

Porro cum Gens quaelibet subditorum suorum jura defendere (§. 4. 28. part. 3. Jur. nat.), consequenter operam dare debeat, ut, quae hosti dedere tenebatur, si id fieri possit, recuperet ac in statum pristinum vindicet; quin dedita pactis recuperata postliminium habeant dubitandum non est. *Quod erat alterum.*

Cessat in hypothese propositionis praesentis ratio, cur in deditis cesset postliminium, vio-

latio nempe fidei (§. 900.). Quamobrem etiam dediti se & res suas jura hostis se eximere non possunt.

possint, ut propterea postliminio locus esse nequeat; id tamen non amplius obstat, ubi hostis jus suum remittit. Quando deditio remittitur, perinde est, ac si ea nunquam fuisset facta, consequenter salva quoque sunt deditorum jura, quæ cur facta nostro ipsi adimi possint, ratio nulla est, quin potius repugnat ob-

ligationi, qua subditis nostris tenemur, quem admodum ex demonstratione palam est. Qui jus remittit, ejus jus extinguitur (§. 97. p. 3. *Jur. natur.*). Absurdum igitur foret statuere, id transmitti in Gentem, cujus antea fuerant ab hoste deserta, vel reddita.

§. 904.

De servis postliminio receptis. Si servi recipiuntur postliminio, dominis suis restituendi sunt. Postliminio enim quæ recipiuntur, in pristinum statum restituuntur (§. 896.). Qui igitur fuerat servus tuus, postliminio receptus servus tuus est. Quamobrem si servi postliminio recipiuntur, dominis suis restituendi sunt.

Nimirum qui postliminio redeunt vel recipiuntur, spectandi sunt, tanquam si nunquam in potestate hostis fuissent (§. 895.). Quoniam igitur mansissent dominorum suorum, erunt etiam eorundem, ubi postliminio recipiuntur. Ut ut fingatur, eos in hostium potestate nunquam fuisse; fictio tamen non obstat, quo minus ea in demonstrando utamur. Quamvis enim lex *Cornelia* fingat, captos in bello nunquam

captos fuisse, non tamen fictio Juri Romano debetur, sed juri naturæ convenit (§. 895.), & ideo quoque in eo demonstrando tanquam principium adhiberi potest. Qui in methodo demonstrandi & arte inveniendi versatus est, ei abunde constat, quantus sit istiusmodi fictio- num in demonstrando & inveniando ulus, quæ cum veritate consentiunt.

§. 905.

An captivi jura sua saltem in suspenso sunt. In bello capti jura sua non amittunt, nec jura in ipsos extinguuntur: utraque amittant & jura, quæ habuerant, ipsis & jura quoque omnia in ipsos restituenda sunt (§. 894.). Quoniam vero jura amissa & per consequens aliorum facta ipsorum amplius non essent, adeoque iisdem restituere eadem non tenerentur possessores cessante restitutionis ratione (§. 467. part. 2. *Jur. nat.*), nec jura extincta, quæ jam nulla forent, in ipsos restitui possent; in bello capti jura sua non amittunt, nec jura in ipsos extinguuntur. *Quod erat unum.*

Enimvero cum jura ipsis sua, nec aliorum in ipsos jura restitui possint, nisi ubi ex captivitate fuerint reversi, nemo autem sibi arrogare ea possit, antequam spes redeundi defecerit (§. 336. part. 2. *Jur. nat.*); tam jura captivorum, quam jura in ipsos in suspenso manent, donec vel revertantur, vel certum fuerit, eos nunquam reversuros. *Quod erat alterum.*

In captivitate nulla continetur ratio, cur captus jura sua amittere debeat, cum naturaliter absenti sit comparandus, qui redire prohibetur, & de quo certo constare nequit, utrum

rediturus sit, nec ne. Neque ulla adest ratio, cur in eo a jure naturæ recedatur, ut jure gentium voluntario contrarium statuatur. Nil igitur superest, quam ut in suspenso maneat.

§. 906.

De testamento in captivitate condito. Quoniam in bello capti jura sua non amittunt (§. 905.), cum libera de rebus suis disponendi potestas non sit ipsis adempta, etsi durante bello nihil rerum suarum ad ipsos mittere liceat, dum ab hoste detinentur, naturaliter valet testamentum in captivitate conditum (§. 994. 999. part. 7. *Jur. nat.*).

Jura nimirum captivorum tantummodo suspenduntur quoad exercitium, non ex ratione morali, quippe quæ nulla est, sed ex impossibilitate physica, quæ cum non obstat testamenti factioni, nulla sane est ratio, cur testamen-

tum in captivitate conditum valere non debeat. Naturaliter captivi non sunt servi, etsi ob delictum in servitutem redigi possint (§. 814.); nec repugnat naturaliter, ut servi res proprias pleno jure habeant (§. 1108. part. 7. *Jur. nat.*), cum-

cumque naturaliter domino non competat jus nisi in operas a servo præstandas & in actiones ceteras, quatenus respectum quandam ad illas habent (§. 1096. part. 7. Jur. natur.), vi servitutis, in quam quis redigitur, dominus non acquirit omnia jura, quæ servi antestatum servilem erant, consequenter nec bona, si quæ habet, & dum in servitute est, domini non

sunt, nisi quæ per operas ipsius acquiruntur (§. 1107. part. 7. Jur. nat.). Quæ iis contraria sunt, ea moribus Gentium barbararum introducta ad moratiores postea venerunt, vel etiam ab his per ignorantiam Juris naturæ superaddita, aut immutata, cum dato uno errore sequantur plures.

§. 907.

Quæ de postliminio lege civili definiuntur, ea non valent, nisi apud Gentem suam: De legibus quæ vero inter certas Gentes moribus introducta, vel pactioibus determinata sunt, civilibus & ea inter illas Gentes pro jure consuetudinario, vel pactio habenda. Leges enim moribus ac civiles non obligant nisi membra ejus civitatis, a qua feruntur (§. 967. part. 8. pactis Gen. Jur. nat.). Quodsi ergo de postliminio leges quædam in civitate quadam constitutæ fuerint; eædem non valent nisi apud Gentem suam. *Quod erat unum.*

Porro cum jus consuetudinarium sit, quod longo usu introductum & instar juris observatum (§. 24.), pactitium vero, quod oritur ex pactis inter Gentes diversarum in partem (§. 23.); quæ de postliminio inter certas Gentes moribus introducta, vel pactioibus determinata sunt, ea inter Gentes istas pro jure consuetudinario, vel pactio habenda. *Quod erat alterum.*

Ex Jure igitur Romano de postliminio statui nequit, si vel maxime cum Jure naturæ consentiat. De hoc enim consensu constare nequit, antequam aliunde demonstratum fuerit, hoc esse Juris naturæ, vel etiam Juris Gentium voluntarii, eo sensu accepti, quo nos idem accipimus, & quod Jure naturæ non repugnante in ejus locum succedit (§. 887.). Ubi vero Jus Romanum cum Jure naturæ, aut Jure Gentium voluntario convenit; de postliminio non valet, quia Juris Romani est, sed quia Juris naturæ, vel Juris Gentium voluntarii, æque valiturum, si vel in Jure Romano nihil de eo dictum fuisset, vel dictum esset contrarium.

Idem valet in omni casu alio. Nec sufficit ut probetur Juris Romani cum Jure naturæ consensus, si omnia, quæ de postliminio in eodem traduntur, ex principio quodam generali deducere queas, nisi ante demonstratum fuerit, principium istud esse Juris naturæ, nec quæ præterea ad alia inde deducenda assumuntur, ejusdem Juris esse. Et, si necessitati non invito Jure naturæ aliquid tribuendum, accurate discernendum, ne pro Jure naturæ habeatur, quod ad Jus Gentium voluntarium referendum (not. §. 887.). Quæ de postliminio in pace & in induciis tenenda sunt, ea suo loco demonstrabuntur.

§. 908.

Matrimonium in postliminio est. Quoniam enim in bello capti jura sua non amittunt (§. 905.); nec jus in conjugem amittunt, consequenter per captivitatem matrimonium non dissolvitur. *De matrimonio.* Quamobrem cum redeunti postliminio restituantur omnia jura, quæ is ante captivitatem habuerat (§. 894.); redeunti quoque postliminio restituitur uxor.

Atque hinc patet, quamdiu spes redeundi est, fœminam alii viro nubere non posse.

§. 909.

Subditus belligerantis sine mandato, aut concessione summæ potestatis vim bellicam hostibus, aut rebus hostilibus inferre non potest. Etenim bellum geritur auctoribus iis, qui summum imperium habent (§. 607.), consequenter summis potestatibus auctoribus (§. 368.), quibus jus belli competit (§. 613. 614.). Quoniam itaque summæ potestatis est statuere de actibus bellicis seu hostilitatibus, quibus vis inferitur hostibus (§. 785.); nemo quoque subditorum sibi jus arrogare

VVolfii Jus Gentium.

T t

gare potest ad hostilitates, ac per consequens sine mandato, aut concessione summæ potestatis vim bellicam hostibus, aut rebus hostilibus inferre non potest.

Jus belli esse partem potentialem imperii civilis nemo est, qui dubitat. Quemadmodum itaque subdito nullum competit Jus ad actum quandam, qui ad exercitium imperii civilis spectat, nisi voluntate summæ potestatis; ita quoque subdito nullum per se Jus in bello competere potest, sed si hostilitates inferre licitum esse debeat privato, Jus aliunde habere nequit nisi a potestate summa. Fallitur itaque *Grotius*,

qui hostilitates omnes jure naturæ privatis licitas esse contendit, & Jus naturæ in eo saltem jure Gentium voluntario immutatum esse existimat, cum Jus Gentium voluntarium ultra eos limites, intra quos admittendum, extendat, propterea quod ex factis Gentium, quorum memoriam conservarunt annales veterum, idem deducere voluit, lubrico sane fundamento.

§. 910.

De navibus in hostem armandis. Quoniam subditus belligerantis sine mandato, aut concessione summæ potestatis vim bellicam hostibus, aut rebus hostilibus inferre non potest (§. 909.); nec privata autoritate naves in hostes armare licet.

Naves istiusmodi armatas qui exercent, eos quamvis vocabulo origine minime Germanico Capere appellare solemus. Qui itaque privato ausu iis se associant, piratis æquiparantur, quia nullo jure agunt ac ratio civilis obstat, quo minus promiscue uni cuivis naves armare

concedatur, propter abusum facile metuendum, cum cupidine lucri ducti non minus in amicos, vel eos, qui hostes non sunt, quam in hostes grassari possint, & semper periculosum sit, suspicium privatis aliquid in bello geri.

§. 911.

De iis, que tacite conceduntur. Quia privata concessione summæ potestatis vim hostibus, aut rebus hostilibus inferre licet (§. 909.), consensus vero tacitus verus consensus est (§. 662. part. 1. *Phil. præf. univ.*), haud difficulter autem prævidetur, si quid privato ausu fiat, quod in bello magnum præsertim momentum habet, quia scilicet hosti valde nocet, nobis vero plurimum prodest, summæ potestatis judicio occasionem oblatam captandam esse; in tali casu rati habitio summæ potestatis recte præsumitur, consequenter *jus ad tale factum potestas summa tacite concedere intelligitur*. Et ex eadem ratione licitum est privato factum, quod *jus defensionis*, homini cuilibet natura competens (§. 973. part. 1. *Jur. nat.*), quod auferri ipsi non potest (§. 64. part. 1. *Jur. nat.*), tueretur.

Exempli loco est, si res, quæ in bello usum summus capiatur, & in casu posteriori, si debeat & hosti advehuntur, aut dux quidam prædationi resistatur.

§. 912.

De privatis hostilitatibus militum.

Milites hostilitates committere nequeunt sine jussu aut concessione expressa, vel tacita præfectorum, quas intra limites functionis suæ imperare possunt. Etenim eorum, qui militibus præficiuntur, est judicare de hostilitatibus necessariis easque imperare, quippe qui intra limites functionis suæ jure summæ potestatis agunt, ut perinde sit ac si ipsa eisdem imperasset (§. 771.). Quamobrem patet ut ante (§. 900.), milites hostilitates committere non posse sine jussu, aut concessione expressa præfectorum, vel etiam concessione eorundem tacita, aut defensionis causa, prouti idem de privatis aliis ostendimus (§. 911.).

Exempla, quæ ante dedimus de concessione tacita (not. §. 911.), etiam hic locum habent. Nimirum quamvis milites hostilitatum causa fuerint conscripti, vel conducti, in ministerio tamen non dependent a seipsis, sed a vo-

luntate eorum, qui ipsis præfecti sunt: si quid extra ministerium faciunt, id non qua milites faciunt, ac ideo subditis privatis æquiparantur. Haud difficulter itaque de ipsis intelliguntur, quæ de his demonstrata sunt. Et eodem modo idem

idem intelligitur de præfectis, qui aliis sub- sunt. Eventus omnes in bello admodum dubii sunt & alios non prævisos post se trahunt, ut ideo consensus ejus, qui requiritur, non facile præsumere liceat. Manifesta adesse debet utilitas & damnum hostis manifestum, ut præsumtio tueatur factum privatum. Per se autem patet, si in Jure militari prohibitum sit, ne miles pugnet sine mandato, præsumptioni nunquam esse locum, & sine mandato pugnantem

quocunque eventu tanquam transgressorem legis teneri ad pœnam. Est enim juris naturæ sit, ne sine mandato pugnet miles; cum tamen lex qua positiva etiam habere debeat aliquem effectum, si etiam simpliciter vel addita comminatione dictum sit, ne militet sine mandato, aut prohibitio in castra proficientibus facta, ideo necesse est, ut libertas sine mandato pugnandi arctioribus limitibus coerceatur.

§. 913.

Induciæ dicuntur suspensio actuum bellicorum ab utraque parte belligerantium intra tempus conventum, consequenter *induciæ fiunt pactione* (§. 788. part. quid sint. 3. Jur. nat.).

Ita *induciæ* panguntur mortuorum sepeliendorum, item colloqui causa, ut de conditionibus pacis tractetur.

§. 914.

Quoniam tempore *induciarum* actus bellici tantummodo suspenduntur (§. An per im- 913.); *per inducias bellum non finitur, sed manet, etiamsi ad longius tempus fuerint contractæ.* *Induciæ bel- lum finia- tur.*

Induciæ plerumque ad breve tempus panguntur, pro diversitate negotii, cujus causa contrahuntur. Quodsi vero in plures annos contrahantur, quilibet belligerantium pars jus, quod habere præterdit, sibi reservat, nec propterea bellum finitum est. Aliud nimirum in negotiis moralibus est jus, aliud exercitium ju-

ris. Hoc illo salvo suspendi potest. Apud *Livium* lib. 1. cap. 15. & lib. 7. cap. 20. habemus exempla *induciarum* centum annorum, apud *Justinum* l. 3. annorum quinquaginta. Ita quoque Reges *inducias* pangere possunt ad dies vitæ, successoribus reservato jure controverso.

§. 915.

Similiter quia *induciæ pactione* fiunt & in iis ab utraque parte suspensio actuum bellicorum promittitur (§. 913.), pactione vero etiam inter hostes servanda sunt (§. 799.); *induciarum tempore nihil hostile committendum*, consequenter *si quid tale ab alterutra parte committatur, parti alteri ad actus bellicos repetendos sine mora statim jus est* (§. 827. part. 3. Jur. nat.), nisi aliter fuerit conventum (§. 799.).

Quid non liceat tempore induciarum.

§. 916.

Quoniam per *inducias* bellum non finitur (§. 914.); *induciis finitis nova in- ditione non est opus.* *An induciis finitis bellum de novo indicen-*

Vi pactionis actus bellici non suspenduntur ultra tempus conventum, cum nemo plus juris acquirere possit ab altero, quam si in eum transferre voluit (§. 382. part. 3. Jur. nat.). Finito igitur *induciarum* tempore utraque pars

jam per se novit, actus bellicos non amplius suspendi, sed sibi licitos esse: utraque etiam novit, partem alteram ad eos procedere velle, Nova igitur denunciatio absque ulla ratione fieret.

§. 917.

Quoniam tempore *induciarum* actus bellici suspendi debent (§. 913.); *quam- primum de iis conventum, ab utraque belligerantium parte publicandæ sunt.* *De publica- tione induciarum.*

Ac ideo subinde adjici solet dies, a quo *induciæ* incipere debent.

§. 918.

Effectus in induciarum. Quia tempore induciarum bellum non finitur (§. 914.), sed actus bellici saltem suspenduntur (§. 913.); omnia manere debent in eo statu, in quo sunt, nec in iis quicquam immutandum, quæ hostem respiciunt.

Induciæ neutri parti debent esse damnosæ. tur; ab iis abstinendum. Quæ igitur ea intentione fiunt, ut hosti nocentur;

§. 919.

Quando inducie obligantur. Induciarum contractu perfectò contrahentes statim obligantur; subditi utrinque a momento publicationis. Obligatio enim contrahentium oritur ex pacto (§. 789. part. 3. Jur. nat. & §. 799. b.). Contractu igitur perfectò contrahentes statim obligantur. Quod erat unum.

Cum potestas summa pactionibus suis obliget subditos, quibus imperantibus obedire iidem tenentur (§. 1043. part. 3. Jur. nat.), potestates autem minores inferiores obligent intra eos actus, quos imperare solent (§. 775.), nemo autem obligari possit ad id, quod ignorat, quod per se patet; ideo subditi contrahentium obligari nequeunt, nisi postquam induciæ ipsis fuerint publicatæ. Quamobrem cum a publicatione dependeat ipsorum obligatio (§. 851. Ontol.), a momento publicationis statim obligantur.

Obligatio contrahentium venit a voluntate propria; subditorum autem a voluntate superiorum, quorum juri subjecti sunt. Hinc induciæ publicatæ respectu subditorum accipere dicuntur formam legis & subditi obligati tantquam ex lege. Facile autem patet, contrahentes sine mora inducias publicare debere, ut obligationi suæ satisfaciant.

§. 920.

De computando tempore induciarum. Si pactæ sint induciæ in certum tempus, veluti in centum dies aut in tres annos; a momento contractus perfecti computandi sunt dies aut anni: si pactæ usque ad certum diem, veluti ad calendas Martii; die illucescente, induciæ fixitæ: si dictum fuerit, eas incipere debere a certo die, eodem illucescente statim incipiunt induciæ. Induciæ enim valent intra tempus conventum (§. 913.) & contractu perfectò statim obligant (§. 919., nisi expresse aliter fuerit conventum, cum tum standum sit pacto (§. 789. 382. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem si pactæ fuerint v. gr. in centum dies, cum tunc conventum fuerit, ut per centum dies durare debeant; a momento contractus perfecti computandi sunt centum dies, quorum scilicet quilibet constat ex viginti quatuor horis, & hora ex 60. minutis. Quod erat primum.

Quodsi dictum fuerit, inducias durare debere usque ad calendas Martii; facile patet, mentem paciscentium eam fuisse, ut calendis Martiis illucescentibus non diutius durare debeant: si enim illo die adhuc valere debuissent, dicendum fuerat, eas non ultra calendas Martii durare debere. Posterior locutio cum manifesto calendis Martii includat, prior utique eas excludit. Die igitur illucescente, ad quem induciæ pactæ sunt, eadem finiuntur. Quod erat secundum.

Denique si dictum fuerit, eas incipere debere a certo die, veluti a calendis Martii; verba contrahentium sufficienter indicant, eam ipsis fuisse mentem, ut calendis Martii illucescentibus incipiant induciæ. Quod erat tertium.

Ubi verba paciscentium satis indicant, quænam mens eorundem fuerit, nulla prorsus ratio est, ut aliunde designatur, utrum dies tanquam terminus ad quem adjectus exclusus; an comprehensus esse debeat. Disputationem igitur istam tanquam supervacaneam præterminamus.

timus. Computatio tamen temporis induciarum pro supervacanea haberi nequit. Ponamus enim inducias fuisse pactas, dum urbs obsidetur, usque ad calendas Augusti, & obsessionem suspensam propter illas calendis Augusti fuisse reaf-

sumtam urbemque captam: quaeritur an urbs jure, an injuria capta fuerit, secunda Augusti mane adventante exercitu, qui sufficebat cogendo hosti, ut ab obsidione desisteret:

§. 921.

Res aut personæ hostium induciarum tempore capi nequeunt. Etenim induciarum tempore cessare debent omnes actus bellici, qualescunque tandem fuerint (§. 913.). Quamobrem cum res aut personas hostium capere utique sit actus bellicus (§. 785.); tam illas, quam has tempore induciarum capere non licet.

An induciarum tempore res & personæ hostium capi possint,

Induciarum tempore hostis pro hoste non habendus, nec res ejus habendæ pro rebus hostilibus, cum exercitium omnis juris belli jam

fit suspensum & vi pacis illicitum, quod in bello alias erat licitum.

§. 922.

Induciarum tempore nullum est postliminium. Quamdiu enim durant induciæ, omnia manere debent in eo statu, in quo sunt, nec quicquam in iis immutandum (§. 918.). Quamobrem quæ ante inducias ab hoste capta sunt, in ejus potestate manere debent, consequenter in statum pristinum in induciis restitui nequeunt. Quoniam itaque res & personæ postliminio restituantur in statum pristinum (§. 894. 896.); induciarum tempore postliminium esse nequit.

An in induciis sit postliminium.

Atque hinc patet, si vel maxime casu res aut personæ captæ in induciis ad nos revertantur, eas hosti esse restituendas.

§. 923.

Induciarum tempore subditos deficere ad hostem volentes recipere non licet, minus corruptis hostium præsiidiis loca invadere, quæ ipsi tenebant. Durantibus enim induciis nihil in iis immutandum, quæ hostem respiciunt (§. 918.), consequenter qui ante eas erant subditi hostis, durantibus iis manere debent. Quod si ergo deficere velint, recipiendi non sunt. *Quod erat unum.*

De subditis hostium deficere volentibus & de locis non custoditis.

Eodem modo patet, per inducias licitum non esse, ut pecunia vel promissis ad defectionem sollicitentur præsiidia, consequenter iis corruptis invadere loca hostium, quæ ipsi tenebant. *Quod erat alterum.*

Quando subditi hostis deficere volentes recipiuntur, hosti omnino adimitur imperium, quod in ipsos habet. Receptio igitur ista æquipollet occupationi rei incorporalis hostilis (§. 862.), ac respectu ejus, cujus est, quasi vi facta intelligitur, quatenus si ea de re constitisset, restitutus erat, ut sine vi armorum occupari non potuisset. Ista igitur receptio pro actu bellico, qui per inducias suspenditur (§. 913.), utique habendus. In bello hostilitatibus accensentur actus omnes, quibus idem con-

sequimur, quod ordinarie non nisi vi armorum consequi dabatur, propterea quod circumstantiæ particulares actum vi subducunt. Hostis, quicquid in personas vel res hostium molitur, vim inferre semper intendit: ubi vero eidem sese nemo opponit, ea cessat quoad actum. Sed in præsentis causa non opus est hisce scrupulositatibus, cum ex fine induciarum, quem intendunt atque intendere debent paciscentes, satis pateat, quænam fuerit mens eorum, ac indefiniri possit, quid sit licitum, quid illicitum.

§. 924.

Loca derelicta ab hoste per inducias occupare licet; non incustodita. Quæ enim hostis dereliquit, ea esse sua amplius noluit (§. 249. part. 2. Jur. nat.). Quoniam igitur loca ab ipso derelicta nullum respectum ad ipsum habent, si ea occupantur, nihil in iis muratur, quæ respectum ad ipsum habent, consequenter

De locis ab hoste derelictis & incustoditis.

ter nec fit, quod contra inducias est (§. 918.). Quamobrem per inducias occupare licet loca ab hoste derelicta. *Quod erat unum.*

Enimvero etsi loca sint incustodita, sunt tamen adhuc res hostis. Quamobrem cum res hostis per inducias capi nequeant (§. 921.); nec loca hostium incustodita occupare licet. *Quod erat alterum.*

Non attendenda est differentia, utrum custodia ante inducias, an iis factis fuerit omiſſa: derelictionis est, & multo minus male custodita pro derelictis habenda, si aliunde appareat, neque enim custodia omiſſa indicium sufficiens quod hostis ea esse sua velit.

§. 925.

De tuto ita Per inducias ire & redire ultro citroque licet. Etenim durantibus induciis res & reditu aut personarum hostiles capi nequeunt (§. 921.), ac omnes hostilitates, quae quomodocumque committi possunt, cessant (§. 913.). Quoniam itaque induciarum securitatem & rebus, & personis praestant; per inducias ire & redire ultro citroque licet.

Euntis tamen ac redeuntis animus liber esse debet ab omni proposito nocendi hosti. Quamobrem si hostis sibi metuit, ne itus ac reditus sibi sit damnosus; in pacatione induciarum convenitur, ne sit permissus.

§. 926.

Quae intra fines suos Durantibus induciis intra fines suos non controversos quilibet facere potest, quicquid lubet; intra controversos vero nihil, quod in praedictum hostis sit. Etenim cum per inducias omnia manere debeant in eo statu, in quo sunt, nec quicquam in iis immutandum, quod hostem respicit (§. 918.); nemo non videt, intra fines controversos induciis durantibus nil quicquam fieri posse, quod in hostis praedictum sit. *Quod erat unum.*

Enimvero cum contra promissorem pro vero haberi nequeat, quod non sufficienter indicavit (§. 428. 382. part. 3. Jur. nat.); mens paciscentium non eo extendenda, ne quis intra fines suos minime controversos faciat quicquam, quo securitati suae prospicere possit, cum nec continuato bello id prohibere potuisset hostis. Quamobrem nisi de hisce specialiter quid fuerit conventum, per inducias intra fines suos minime controversos quilibet facere potest, quicquid lubet. *Quod erat alterum.*

Induciae non contrahuntur eo fine, ut hosti profint, nobis noceant. Ubi vero nostrae securitati prospicere non possumus, nisi id fiat in praedictum hostis, ut durior fiat ejus conditio, bello continuato; id saltem omittendum est in locis controversis. Quando enim status in induciis idem manere debet, qualis antea eundem erat; neutrius conditio durior evadere debet, quam ante erat, ut iisdem finitibus perinde sit ac si induciae nullae fuissent, nec bellum per eas interruptum fuisset, sed continuum mansisset. Quae igitur securitatis hae causa intra fines suos minime controversos fieri possunt, quando bellum non est, ea etiam fieri possunt, quando bellum suspenditur, consequenter in induciis (§. 913.).

§. 927.

Casus particulares. Quoniam durantibus induciis intra fines suos non controversos facere quilibet potest, quicquid lubet (§. 926.); intra fines suos cum exercitu interius recedere, moenia rescere & militem conscribere licet: ast cum extra eosdem nil facere liceat, quo hostis conditio deterior reddatur (§. cit.), ab omni actu abstinendum, qui ad urbem obsessam occupandam, vel ex parte altera ad eandem defendendam facit.

Patet posterius ex actibus bellicis per inducias suspensis (§. 913.); hi enim si continuantur, bellum actu continuatur, id quod pacatione induciarum maxime adversatur.

§. 928.

§. 928.

Quoniam *durantibus induciis* nil facere licet, quod ad urbem ante inducias *Casus alii.* obsessam defendendam facit (§. 427.); *nec vallum tormentis hostis labefactatum reficere, nec auxilia aliaque necessaria urbi laboranti mittere licet.*

Obsidio non tollitur per inducias, sed saltem manere debent in eodem statu, in quo sunt eo non continuatur, & omnia ex utraque parte ipso momento, quo induciæ incipiunt.

§. 929.

Qui vi majore, veluti morbo, impeditus, quo minus recederet extra fines hosti- *De iis, qui* les & quicumque alius intra eos deprehensus; finitis induciis jus redeundi non ha- *fato suo fini-* bet. Etenim induciis finitis statim actibus bellicis locus est (§. 916.). Quamo- *tis induciis* brem cum in bello hostem capere liceat (§. 811. 889.); quamprimum induciæ *intra fines* finitæ, jus quoque suum exercere potest hostis, ac ideo quascunque personas *hostis depre-* hostiles intra terras suas deprehensas captivas detinere, consequenter eadem *henduntur.* jus redeundi non habent.

Non obstat, quod, quando bellum publica- tur, concedendus sit peregrinis, qui cives ho- stis sunt, intra certum tempus abitus tutus (§. 835.) & quod vi majore impeditis indul- genda sit mora (§. 838.). Alia enim longe ra- tio est, si bellum exoritur, alia si finitis indu- ciis continuatur. De illius ortu certo constare non poterat, cum quis in territorium ejus ingre- deretur, cum quo postea bellum exortum est cum Gente sua, & abitus tutus saltem tacite prom- issus, cum ingrederetur, sine ulla restrictio- ne (§. 836.). At tempore induciarum in ter-

ritorium hostis, vel loca hostilia ingredienti- bus non ignorat, finitis induciis bellum statim con- tinuari, ut indictione nova non sit opus (§. 916.), consequenter non ignorat, se in terris hostilibus ab hoste deprehensum capi posse, nec impossibile esse, ut vi majore impedi- tus redire tempore nequeat. Suo periculo indu- ciarum tempore in loca hostilia ita id quod de eo dici nequit, qui ante bellum in terras hostiles venit. Accedit, quod etiam norat, per inducias tutum reditum non esse tacite promissum, nisi quamdiu eadem durant.

§. 930.

Inducia universales sunt, quibus omnes actus bellici suspenduntur; *particularia* *Diviso in-* res autem, quibus saltem suspenduntur certi, de quibus conventum. Quoniam *duciarum.* induciæ sunt pactio (§. 913.), quæ servanda (§. 799.), plus autem juris ac- quirere ex pactioe ista neutra pars potuit, quam vel expresse dictum, vel ex iis necessario fluit (§. 382. 427. *part. 3. Jur. nat.*); *inducia particulares non extendende sunt ultra hostilitates, de quibus expresse conventum fuit, & actus bellicos cum iis necessario connexos.*

Ita si sepeliendorum mortuorum causa indu- cia in obsidione urbis conceduntur, cessare tan- tummodo debent actus ad obsidionem conti- nuandam ex una parte; & ad defendendam urbem ex parte altera facientes, non vero id ex- tendendum est ad actus alios, quibus continua-

tio obsidionis & defensio urbis contra eandem non obstitisset. Neque durantibus induciis in- castra & urbem ire & redire utrinque licet, cum itus & reditus durante obsidione, quæ per inducias non finitur, non sit innocuus.

§. 931.

Si in pactioe induciarum expresse fuerit conventum, ut quedam fieri possint, *De jure pa-* que alias non licent, aut ut quedam fieri nequeant, que alias licent; erunt illa *ctio indu-* intra tempus induciarum licita, hæc illicita. Nemo enim plus juris ab altero *ciarum.* acquirere potest, quam transferens in eum transferre voluit, nec ultra volun- tatem

tatem suam alteri obligari (§. 382. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem si expresse fuerit conventum, ut quædam fieri possint, quæ alias non licent, erunt ea licita, & ex adverso si conventum fuerit, ut quædam fieri nequeant, quæ alias licent, ea illicita erunt.

Quemadmodum de jure induciarum disponunt pacificentes, id inter ipsos jus erit. Tum enim quid liceat, quid non liceat, ex pacto definiendum, non ex natura induciarum, unde deducuntur, quæ jure naturæ per inducias licita, vel illicita, quatenus id inducias regit,

quemadmodum ceteros quoscunque actus humanos. E. gr. per inducias ire & redire ulro citroque licet (§. 925.): at non licebit, si expresse fuerit conventum, ne liceat, ac per consequens, si quis contra facit, tanquam captivus detineri potest.

§. 932.

Quinam in. Induciæ universales pangi nequeunt nisi a summis potestatibus; particulares inducias facere intra limites functionis a summis ducibus possunt, ubi eas necessarias faciunt circumstantiæ præsentis. Etenim in induciis universalibus omnes actus bellici ad certum tempus, de quo conventum, suspenduntur (§. 913. 930.). Quamobrem cum bellum geratur auctoribus iis, qui summum imperium habent (§. 607.), consequenter auctoribus summis potestatibus (§. 368.), earumque sit omne jus in bello (§. 613. 614.); ab ipsorum quoque voluntate unice dependet, utrum bellum continuari, an actus bellici per aliquod tempus suspendi debeant. Inducias igitur universales pangi nequeunt nisi a summis potestatibus. *Quod erat unum.*

Enimvero ducibus summis certæ in bello partes demandatæ sunt, & ipsi competit jus, quod ex natura functionis demandatæ fluit, seu ad eam rite obeundam requiritur (§. 771.). Quamobrem cum in induciis particularibus certi saltem actus bellici suspendantur (§. 930.); ubi circumstantiæ præsentis eas necessarias faciunt, duces quoque summi inducias pangere possunt. *Quod erat alterum.*

Ita in obsidione urbis duces, qui actus bellicos utrinque dirigunt, sepeliendorum mortuorum causa de induciis convenire possunt, vel ut consensus summæ potestatis in deditioem urbis sub duris conditionibus haberi possit. Prior casus etiam existit post aciem. Major autem circumspectio est dantis, quam petentis: hunc enim tuetur necessitas, & penes eum est commodum, ut in exemplis, quæ modo dedimus. Potest tamen ex utraque parte eadem esse ne-

cessitas & idem commodum penes utramque veluti si post aciem pars utraque mortuos suos sepelire debet. Quæ dux etiam summus intra fines functionis suæ facit, si magnum in bello momentum habeant, id facere non debet nisi in consilium adhibitis potestatibus minoribus, ne qua culpa ipsi imputari possit, cum absentes ex eventu de iis, quæ in bello facta sunt, judicare soleant. At hæc prudentiæ sunt, cum jure non confundenda.

§. 933.

Qua fide induciæ nituntur.

Quoniam induciæ universales pangi nequeunt nisi a summis potestatibus, particulares vero subinde etiam a ducibus summis (§. 932.), qui jure summæ potestatis faciunt, quicquid intra limites functionis suæ faciunt (§. 368.), ac ideo pacatione sua summam potestatem obligant (§. 772.); induciæ nituntur fide summarum potestatum (§. 758. part. 3. Jur. nat. & §. 915.).

Sancta est fides summarum potestatum (§. 560. 369.). Eadem igitur sanctitas tenet etiam fidem in induciis. Ac ideo haud levem poenam me-

retur privatus, qui contra inducias quid facere audeat.

§. 934.

Si privatus faciat, quod est contra inducias; fides induciarum non violatur, nisi id factum fuerit jussu summæ potestatis, aut ab ea ratihabeatur: privatus vero puniendus & res ab eodem raptæ restituendæ. Etenim si privatus faciat, quod est contra inducias, sine consensu summæ potestatis, consequenter si nec ante accesserit jussus, nec secuta fuerit ratihabitio, factum privati, quod nullo modo dependet a voluntate summæ potestatis, eidem imputari nequit (§. 650. part. 1. *Phil. pract. univ.*). Quamobrem cum induciæ nitantur fide summarum potestatum (§. 933.); si privatus facit, quod est contra inducias, nec potestas summa jusserit, aut ratihabuerit, fides induciarum violata non est. *Quod erat primum.*

Enimvero si potestas summa jusserit, factum privati eidem imputandum (§. 654. part. 1. *Phil. pract. univ.*), cumque perinde sit, sive jusserit, sive ratihabuerit, idem eidem quoque imputandum, ubi ratihabuerit. Quoniam itaque fide summarum potestatum nituntur induciæ (§. 933.); ea utique violatur, si privatus quid faciat jussu summæ potestatis, aut postquam fecit, id ipsa ratihabuerit. *Quod erat secundum.*

Denique si privatus, qui contra inducias quid fecit, a summa potestate non puniretur, nec res raptæ per injuriam (§. 921. b. & 859. part. 1. *Jur. nat.*), restituerentur, summa potestas ratihaberet, consequenter fidem, qua nituntur induciæ, ipsamet violaret, *per demonstrata n. 2.* privatus, qui contra inducias quid fecit, puniendus & res raptæ restituendæ sunt. *Quod erat tertium.*

Factum privatum ideo non dat jus parti alteri ad actus bellicos insuper habitis induciis statim continuandos, nisi de consensu summæ potestatis constituerit, qui inde quoque apparet, si delinquentem punire nolit, nec res raptas restituere velit. Quamdiu nimirum de consensu ejus certo non constat, præsumtio pro ea militat. Injuriam itaque committit pars læsa, si ob factum privatum a pactione induciarum

statim recedit, antequam jus ipsi denegatur (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*). Haud levem pœnam meretur, qui contra inducias quid facere audeat (*not. §. 933.*). Quamobrem jure eum punit summa potestas tanquam criminis reum (§. 581. 626. part. 8. *Jur. nat.*), nec minus jure pœnam deposcit pars læsa ob injuriam sibi factam (§. 549. part. 2. *Jur. nat.*).

§. 935.

Si pactioni induciarum adjecta fuerit pœna; pœna soluta induciæ subsistunt. Etenim si pœna fuerit pactioni induciarum adjecta, convenisse omnino intelliguntur paciscentes, ut pœna soluta induciæ subsistant, cum alias adjectione pœnæ non fuisset opus (§. 915.). Quamobrem cum pœna sint servanda (§. 789. part. 3. *Jur. nat.*); si is, qui contra inducias quid fecit, pœnam solvit, induciæ subsistere debent.

Quodsi ergo induciis violatis pars læsa vim infert, injuria agit, cum ex pacto non nisi pœnam stipulatam a lædente percipere debeat (§. 382. part. 3. *Jur. nat.*). Ast ubi pœnam solvere no-

lit, cum tunc a pacto recedat lædens, nec eodem amplius tenetur læsus, atque sic eidem jus est ad actus bellicos repetendos (§. 915.).

§. 936.

Si alternative conventum, ut vel pœna solvatur, vel ad arma veniatur; optio est læsi. Etenim si alternative convenitur, ut vel pœna solvatur, vel ad arma veniatur, violatis scilicet a parte altera induciis; non in arbitrio lædentis posita intelligi potest electio, cum pœnam solvere detrectans a pacto recedat, consequenter optio est læsi. *Si alternative conveniatur, ut vel pœna solvatur, vel ad arma veniatur, ut intelligi potest electio, cum pœnam solvere detrectans a pacto recedat, consequenter optio est læsi.*

Volfij Jus Gentium.

V v

quen-

salvatur, quænter ad actus bellicos repetendos læso jus fit (§. 915.), nec ideo opus fit, vel ad ar- ut alternative contrahatur. Quamobrem necesse est, ut optio fit læsi.
ma venia- sur.

In læsi igitur arbitrio est, an velit salvis in- accipere, an vero ipse quoque a pactione re- ductus d. pollicere penam, aut a lædente oblatam cedere.

§. 937.

Commeatus dicitur jus secure hinc inde eundi, concessum vel personis, vel rebus. Quoniam hoc jus non promiscue unicuique competit, sed saltem certæ personæ, aut certis quibusdam personis, sive respectu ipsarummet, sive respectu rerum transportandarum conceditur, istiusmodi autem concessio privilegium est (§. 853. part. 8. Jur. nat.); concessio *commeatus privilegium est.*

Cum in bello & personas, & res hostium capere liceat (§. 811. 889.), & judicium de his, quæ in bello fiunt, relinquendum sit bel- lum gerentibus (§. 783.); securitas eundi in bello nemini competere potest nisi ex singulari concessione. Ac ideo privilegium quoddam est (§. 853. part. 8. Jur. nat.).

§. 938.

An is, cui commeatus Quoniam concessio commeatus privilegium est (§. 937., privilegium vero per- sonæ datum ita ad eandem restringitur, ut ab ea in aliam transire nequeat concessus, (§. 864. part. 8. Jur. nat.); si *commeatus personæ qua personæ datus, non potest alium sibi, alia persona eodem commeatu uti.* Cum vero perinde sit, sive per hunc, sive per substituere alium res deferantur, si *commeatus rebus datus, eadem per alium, cujus merces possit non sunt, transferri in locum possunt, in quem deferendæ.*

Nimirum videndum est, quid actum fuerit; id quod inde manifestum est, cur securitas fuerit petita & concessa. Ita si securitas promissa mercibus, ea etiam promissa personis, per quas deferendæ; cumque de iis, per quas deferendæ, nihil expresse dictum, liberum fuit relic- tum ei, cujus merces sunt, ut in iis trans- ferendis utatur eorum opera, quos voluerit.

§. 939.

An is, cui venire con- cessum, mis- sere possit, & contra. Quoniam si commeatus personæ qua personæ datus, persona alia eodem uti nequit (§. 938.); si *cui venire concessum, is mittere alium non poterit, nec contra.* Nemo scilicet plus juris sibi arrogare potest, sum non est, quam quod expresse dictum (§. 427. p. 3. Jur. nat.).

§. 940.

Quomodo præstanda securitas. Quoniam securitatis causa datur commeatus (§. 937.); *securitas præstanda est etiam extra territorium concedentis, & tam personis, quam rebus, quibus is datus, donec eo pervenerint, ubi in tuto sunt.*

Eo nimirum sine conceditur commeatus, ut venerint sive personæ, sive res eo, ubi in tuto a vi hostili nihil sit metuendum, donec per- sunt.

§. 941.

Unde esti- mandum

Similiter quia commeatus totus pendet a voluntate concedentis (§. 937.); *jus ejus,*

ejus, cui commeatus datus, metiendum est ex voluntate concedentis, & hæc intelligitur ex fine, cujus causa datus, consequenter cui abire, vel transire datum, non anti- & redire, & cui negotii cujusdam causa concessa securitas, ea concessa intelligitur, donec negotium fuerit finitum.

Vide, quæ paulo ante annotavimus (no. §. 939.).

§. 942.

Si itineris causa conceditur commeatus, in ea etiam comprehenditur reditus. Et enim cum iter non ante finiatur, quam ubi redux factus fueris; ad iter quoque pertinet reditus. Quodsi ergo itineris causa concedatur commeatus; reditus quoque concessus intelligitur (§. 941.).

An itineris concessio sit reditus.

Quamvis satis pateat, quid actum sit, dum petenti commeatus concessus; consultius tamen est, ut reditus expressa mentio fiat, ne in controversiam trahatur, quantum juris fuerit concessum.

§. 943.

Si commeatus itineris causa personæ datus, sub eo etiam comprehenduntur res, quæ solita sunt ad iter assumi, & famulus unus atque alter, sine quo ire indecorum foret. Per se patet, iter facientem carere non posse rebus, quibus is itinere indiget, scilicet vel in via, vel in loco, ad quem tendit, neque etiam iter facere sine famulis eum, cujus dignitati convenit, ut sine famulis non eat, & qui famulorum opera opus habet. Quamobrem si itineris causa conceditur commeatus, sub eo etiam comprehenduntur res, quibus iter faciens in itinere indiget, consequenter quæ solita sunt ad iter assumi, & famulus unus atque alter pro conditione personæ, sine quo ire indecorum foret.

An sub commeatu comprehendantur res & famuli.

Consultius tamen est, ut ante (not. §. 942.), que nomen personarum designetur, ut rerum expressa fiat mentio, & numerus at.

§. 944.

Patri datus commeatus non filium & uxorem comprehendit. Etenim per se patet, filium & uxorem non sequi solere patrem in itinere, quasi is sine iis iter facere non possit. Quamobrem si pater solus pro se commeatum petit, concedens de filio & uxore non cogitare potuit. Quoniam itaque ex voluntate concedentis metiendum jus patris (§. 941.); commeatus ad filium & uxorem extendi nequit, consequenter patri datus filium & uxorem non comprehendit.

An patri datus commeatus filium & uxorem comprehendat.

Privilegium est commeatus concessio (§. 937.), quod ultra personam, cui concessum est, extendi nequit. Alia est ratio in famulis, prouti ex propositionis præcedentis demonstratione liquet, quippe qui privilegio comprehensi intelliguntur.

§. 945.

Commeatus ad certum tempus datus expirat, tempore elapso: si dictum fuerit, donec voluero, tamdiu valet, donec voluntatem declaraverit concedens, ejus tamen morte extinguitur. Etenim cum jusejus, cui commeatus datus, metiendum sit ex voluntate concedentis (§. 941.); si ad certum tempus datum, evidens est, concedentem noluisse ut ultra istud tempus valeat. Tempore igitur, ad quod concessus, elapso, extinguitur. Quod erat primum.

De commeatu ad certum tempus dato.

Enimvero si dictum est, quamdiu voluero; non minus patet, commeatum tamdiu valere debere, donec voluntatem contrariam declaraverit concedens. Quodsi ergo noluntatem suam is declaret, commeatus diutius non valet. *Quod erat secundum.*

Denique cum mortuus velle desinat, voluntas ejus non amplius durat, consequenter perinde est, ac si noluntatem declarasset concedens, consequenter ejus morte commeatus extinguitur. *Quod erat tertium.*

Si dictum fuerit, quamdiu voluero, privilegium precarium est (§. 1124. part. 5. Jur. nat.), pro lubitu quovis tempore revocabile (§. 1125. part. 5. Jur. nat.). Cum tamen commeatus detur securitatis causa (§. 937.); revocatione ea tolli nequit, antequam in loco tuto fuerit is, cui concessus, consequenter injustum est, si revocetur, ut capiatur, vel res ejus intercipian-

tur. Ceterum si commeatus ad certum tempus datus. ex eo solo colligi nequit, ut durante termino iterato venire liceat, cum etiam eo sine adjici possit tempus, ne in infinitam differatur adventus, vel reditus. Aliunde igitur de sine desumendum est judicium, ut de mente concedentis constet (§. 941.).

§. 946.

An commeatus morte concedentis extinguitur. *Commeatus non extinguitur morte concedentis.* Commeatus enim concessus est jure concedentis, quod nemo in dubium vocat. Ex hac igitur concessione verum jus acquisivit is, cui commeatus datus (§. 937.), quod ipsi auferri nequit (§. 336. part. 2. Jur. nat.). Quoniam itaque id non amplius pendet a voluntate concedentis, quemadmodum si dictum fuerit, quamdiu voluero (§. 945.); nec morte concedentis extingui potest.

Quæ jure facta sunt a vivente, ea non fiunt concedi, ut probari possit, quod sic datus, & nulla morte ejusdem, sed tanquam jure facta quomodo sit datus. subsistunt. Solet autem commeatus in litteris

§. 947.

An commeatus commineat morandi securitatem in loco quodam. *Commeatus non comprehendit securitatem morandi in aliquo loco.* Commeatus enim est jus eundi secure ultro citroque (§. 937.). Quoniam itaque aliud est jus eundi, aliud jus commorandi; cui illud datum est, eidem simul hoc datum non intelligitur. Commeatus itaque non comprehendit securitatem morandi in aliquo loco. Ponamus e. gr. urbem, in qua commoratur, dem & ipse capiatur, nihil sit, quod est contra commeatum.

§. 948.

An pretium redemptionis conventum exigendi a capto ab eo, qui captum tenet, in alium transcribi potest. *Jus pretium redemptionis conventum exigendi a capto ab eo, qui captum tenet, in alium transcribi potest.* Quilibet enim pro lubitu jus suum in alium transferre potest (§. 12. part. 3. Jur. nat.). Quamobrem cum ei, qui captum tenet, competat jus pretium redemptionis exigendi, quamprimum de eo conventum est (§. 789. part. 3. Jur. nat. & §. 799. b.); jus exigendi pretium redemptionis conventum a capto ab eo, qui captum tenet, in alium transcribi potest.

Cum naturaliter captivi non fiant servi (§. 814.), nec eos interficere liceat (§. 794.); eorum redemptio juri naturæ maxime convenit, nisi utrinque capti permutari possint. Quamobrem cum de pretio redemptionis convenire liceat; pactio de eo facta illicita non est, atque

ideo ei, qui captum tenet, verum jus parit pretium exigendi conventum, de quo ut de quocunque jure alio pro lubitu disponere potest citra injuriam capti (§. 859. part. 4. Jur. nat.).

§. 949.

Conventio de pretio non potest rescindi, quia captus intelligitur locupletior, quam credebatur. Etenim pretii quantitas mutuo consensu paciscentium determinata fuit, cumque pacta sint servanda (§. 789 part. 3. *Jur. nat.* & §. 799. *b.*), ex pactione nascitur jus exigendi pretium conventum ex parte una; & obligatio solvendi ex parte altera. Pretium igitur majus exigere nequit qui captum tenet, quam quale fuerat conventum, nec conventio de pretio rescindi potest, quia captus intelligitur locupletior, quam credebatur.

An conventio de pretio rescindi possit ob divitias captivi ignoratas.

Pactio valorem suum habet a voluntate paciscentium, non vero a quantitate bonorum capti, quæ ignorabat eum tenens, cum de pretii quantitate conveniretur. Alia est ratio, si dolus intercessit, de quo separatim tenetur ad id, quod interest.

§. 950.

Si captus, pretio redemptionis non soluto, moriatur, antequam facultas abeundi ipsi data, vel si ad hostes conducendus fuit, in itinere moriatur; pretium conventum non debetur. Pretium enim redemptionis debetur pro libertate, quam captivo præstare tenetur qui eum tenet. Quoniam vero in utroque casu propositio præsentis hic libertatem præstare nequit, quod per se patet; nec redemptionis pretium eidem debetur.

An pretium redemptionis debeatur mortuo ante liberationem captivo.

Mutæ sunt præstationes in pactione de pretio redemptionis. Qui captum tenet, præstare tenetur eidem libertatem; captivus autem solvere pretium. Præstationes hæc ad se invicem referuntur, ut, si una deficiat, altera quoque deficiat.

§. 951.

Si qui captus fuerat moriatur in libertate, pretio nondum soluto; idem debetur. Etenim tum pactum adimplevit, qui captum tenebat. Quamobrem idem quoque adimplere tenebatur captus eo ipso momento, quo libertatem fuerat secutus (§. 789. part. 3. *Jur. nat.* & §. 799. *b.*). A momento igitur liberationis pretium redemptionis non amplius spectatur ut tale, sed ut debitum ex justa causa. Quamvis itaque liberatus moriatur, antequam pretium solverit; non tamen morte ipsius debitum extinguitur.

An debetur pretium redemptionis mortuo redempto in libertate.

In libertate esse intelligitur captivus, quamprimum facultas abeundi ipsi concessa, Quod si in redeundo moram nectat, & antequam redeat moriatur, culpa in ipso hæret.

§. 952.

Si ita fuerit conventum, ut pretium redemptionis statim debeatur, & qui fuerat captivus, in securitatem debiti tantummodo detineatur; eo mortuo, pretium nondum solutum adhuc debetur. Etenim tum vi conventionis pactione perfecta pretium redemptionis non amplius spectatur ut tale, sed ut debitum ex justa causa, pro quo seipsum seu libertatem suam oppignoravit, qui antea erat captivus (§. 1142. part. 5. *Jur. nat.*). Quamobrem cum mortuo captivo, antequam pretium solveretur, perinde sit, ac si pignus periisset; eo mortuo, debitum adhuc subsistit (§. 1188. part. 5. *Jur. nat.*), consequenter pretium nondum solutum adhuc debetur.

Si captivus pro pretio redemptionis se oppignores.

Qui captum tenet, is obligationi suæ satisfactus, quamprimum eundem a captivitate liberat & abeundi facultatem concedit. Quamobrem si pignoris loco remanet, hæc alia causa est, unde non debitum, sed debiti securitas venit.

§. 953.

§. 953.

De termino solutionis adjecto. Si ita conventum, ut pretium solvatur certo die & ante eundem moriatur, qui captivus fuerat; pretium debetur: si vero additum fuerit, ut die solutionis adhuc sit in vivis, non debetur. Cum enim standum sit eo, quod fuerat conventum (§. 789. 430. part. 3. Jur. nat.), utrumque patet ex modo conventionis.

In casu nimirum primo dies adjectus est tanquam terminus solutionis, qui jus exigendi debitum non suspendit per modum conditionis, sed ejus executionem differt: alii in casu altero, si die solutionis dimissus adhuc fuerit in vivis, conditio hæc adjecta jus exigendi pretium suspendit, ut non certum sit idem deberi, nisi conditione existente.

§. 954.

De eo, qui dimittitur sub pacto, ut faciat dimitti alterum; is in carcerem redire tenetur, si alter ante dimissionem moriatur, non tenetur, si post dimissionem. Etenim si sub pacto quis dimittatur, ut faciat dimitti alterum; dimissio alterius pacto, ut habet se per modum conditionis, a qua dependet liberatio promissa. Quamobrem cum promissio conditionata non ante adimplenda sit, quam conditio existente (§. 468. part. 3. Jur. nat.), & quamdiu hoc certum non est, promissarius dicere non possit, sibi aliquid deberi, veluti in casu præsentis liberationem (§. 497. part. 3. Jur. nat.); si quis dimittitur sub pacto, ut faciat dimitti alterum, in carcerem redire tenetur, si alter ante dimissionem moritur, non tenetur, si post dimissionem.

Exempli loco esto, si unus captus fuerit ab Hispanis, alter a Gallis, & ille ab Hispanis dimittatur, ut alter etiam dimittatur a Gallis. Quodsi conventum fuerit, ut in certo loco uterque tradatur suis & unus moriatur ante traditionem; quid tum sit juris, ex propositio-

ne præsentis definiendum. Facile autem patet, in præsentis casu moram in tradendo imputari, ut traditus intelligatur, qui propter moram alterius tradi non potuit, etiam ante traditionem fuerit mortuus.

§. 955.

De eo, qui dimissus, pretio redemptionis nondum soluto, capiatur ab alio; pretium qui denuo utrique debet. Qui enim dimittitur ab eo, qui captivum tenet, is saltem præcipitur prestare tenetur securitatem redditus ad suos, qua obtenta, is satisfacit obligationi suæ: liberatus enim est a captivitate, in qua detinebatur. Quamobrem pretium redemptionis jam est debitum ex justa causa. Quoniam igitur in pactione de pretio redemptionis non id actum, ut durante bello in posterum tutus sit ab omni vi hostili; ea quoque non obstat, quo minus oblata occasione ab alio capiatur. Quodsi ergo hoc fiat, pro liberatione sua perinde pretium redemptionis solvere tenetur, ac si antea non fuisset captus. Quamobrem si quis dimissus, pretio redemptionis nondum soluto, capiatur ab alio; pretium redemptionis conventum utrique debet.

Nisi pacto inter belligerantes pretium istud solvendum pretium, sed unicuique id, de quo fuerit definitum (§. 217.); utrique non idem cum eo conventum fuit.

§. 956.

An cum persona capiatur, quod secum habet.

Si hostis captum non spoliat, vel captus clam aliquid penes habet; id capti merito. Quodsi enim hostis captum non spoliat, vel captus clam aliquid penes se habet; quod secum habet, id ille non redigit in suam potestatem (§. 461. p. 2. Jur.

Jur. nat.), consequenter non occupat (§. 862.). Quamobrem cum res hostiles ab hoste non captæ maneant eorum, quorum sunt, quod per se patet; si hostis captum non spoliet, vel captus clam aliquid penes se habeat, id capti manet.

Quoniam naturaliter captivi non sunt servi (§. 814.); nec juris naturalis sit, ut servus res proprias habere non possit (§. 1108. part. 7. *Jur. nat.*); propositio præfata juris naturæ est, nec tantum locum habet inter Gentes, apud quas servitus recepta non est. Si quarundam

Gentium moribus introductum, ut capti fiant servi & cum eorum persona acquirantur omnia eorum bona, quæ secum habent, id ad Jus Gentium consuetudinarium (§. 24.), idque iniquum referendum (§. 239. part. 1. *Phil. præf. univ.*).

§. 957.

Quoniam captivi manet, quod secum habet, si captivum hostis non spoliet, An id in vel si is clam quid penes se habeat (§. 956.); id in pretium redemptionis imputari *lytrum imputari possit.*

Tenenti enim captivum perinde est, sive pretium solvatur ex eo, quod captivus secum habet, sive aliunde, cum is solvat de suo. Pretium redemptionis a nonnullis vocabulo Græco

lytrum appellari solet, Germanice das Löse-Geld.

§. 958.

Si quis obses datus, ut captivum redimat; hoc mortuo, ille liberatur. Qui enim obses datur, ut captivum redimat, pro eo redimendo oppignoratur (§. 497.). Quamobrem cum eo mortuo cesset causa oppignorationis; oppignoratio quoque cessat. Quodsi ergo quis obses datur, ut captivum redimat; hoc mortuo, ille liberatur. *De obside dato ut captivum redimat.*

Obses considerari debet tanquam persona vicaria captivi. Jus igitur, quod ei competit, qui captum tenebat, in obsidem, idem est,

quod habet in captum. Si captus moritur, jus ipsius in eum extinguitur. Capto igitur mortuo, extingui etiam debet jus in obsidem.

C A P U T VIII.

De Pace & Pactione pacis.

§. 959.

Pax dicitur status, in quo nobis cum nemine bellum est. Quamobrem cum in bello vi jus nostrum persequamur adversus alterum, qui idem nobis tribuere non vult (§. 1102. part. 1. *Jur. nat.*); in pace consequendi vel tuendi juris nostri causa cum nemine per vim certandum, consequenter jure nostro quiete fruimur. *Pax quid sit.*

Pax opponitur bello, ita ut quando bellum est, pax non sit, ac ideo pax sit, quando bellum non est. Quodsi itaque intelligatur, qualis sit status, in quo bellum est; simul intelligitur qualis idem sit, quando pax est. Significatus hic generalis est, quemadmodum & belli, ita ut non minus intelligatur de hominibus singulis in statu naturali viventibus, quam de Gentibus. Quoniam injuria omnis naturali-

ter prohibita (§. 911. part. 1. *Jur. nat.*), belli autem justa causa non est nisi injuria facta, vel facienda (§. 1109. part. 1. *Jur. nat.*); naturaliter pax bello prior est: at ubi finito bello pactio de pace fit, pax bello posterior. Dum enim a bello receditur, ad pacem reditur. Equidem subinde pax nonnullis sumitur pro transactione de causa belli & iis, quæ in bello facta sunt; non tamen usus loquendi communi

convenienter, quo Genti pacem esse dicimus, quæ bello implicita non est, & durante quoque bello pacatas appellamus, quæ bello sese non immiscent ac nulla ex parte suam faciunt. Immo cum his pacem esse dicimus ipsi

etiam belligerantibus. Nulla igitur ratio suadet, neque nos cogit, ut æquivocationem vocabuli introducamus, a qua in primis in scientiis, qualis esse debet Jus naturæ ac Gentium, abstinere debemus.

§. 960.

An in induciis pax sit.

Quoniam per inducias bellum non finitur, sed manet (§. 914.), in pace autem bellum non est (§. 959.); *tempore induciarum pax non est.* Cum tamen per inducias actus bellici omnes ab utraque belligerantium parte cessent, ut, si eadem pangantur in longum tempus, veluti in viginti, immo quinquaginta, vel centum annos, perinde sit, ac si bellum non esset, quod per se satis patet; *si induciæ pangantur in longum tempus, cum interea a bello sit discedendum, eadem paci æquiparantur.*

Differunt tamen adhuc induciæ in longissimum quodlibet tempus factæ a pace. Factis enim induciis a bello saltem disceditur ad certum tempus, quo elapso patet ad idem regressus ob eandem causam: aut pace facta, de causa belli transigitur, ita ut id finiatur, nec ea de causa, ob quam gestum fuerat, denuo suscipi pos-

sit (§. 890 891. part. 5. Jur. nat.). Induciæ igitur in longum tempus factæ sunt status quidam veluti intermedius inter bellum & pacem, qui propius ad pacem, quam ad bellum accedit, cum a pace non differat, nisi quod cum expectatione belli conjunctus sit, quæ in pace abs est.

§. 961.

De pace colenda.

Gentes ad pacem inter se colendam naturaliter obligantur. Gens enim unaquælibet alteri jus suum tribuere debet (§. 264.), & in causa dubia controversias inter se vel amicabiliter, vel per transactionem, vel per mediationem, vel per arbitrium componere debent (§. 570.), consequenter Gens unaquælibet sibi cavere debet, ne sit in causa, ut altera jus suum adversus ipsam vi persequi cogatur, adeoque ut bello sit locus (§. 1102. part. 1. Jur. nat. & §. 572.). Quamobrem cum pacem inter se colant, inter quos bellum non est (§. 959); Gentes ad pacem colendam inter se naturaliter obligantur.

Jus naturæ, quod ad felicitatem generis humani tanquam ad metam tendit (§. 396 & seqq. part. 1. Phil. pract. univ.), non minus prospicit securitati singulorum, quam Gentium, quæ non datur, nisi in pace. Qui itaque alteri justam belli causam dat; in jus naturæ graviter delinquit. Naturæ hominum nihil magis adversatur, quam bellum, cui saltem per modum defensionis Jus naturæ locum facit, tanquam malo inevitabili. Ortum vero trahit ab

eorum injustitia, qui jus suum aliis tribuere nolunt, vel iniquitate, quia media leniora averfantur, quibus controversia in causa dubia componi poterat, vel denique malitia, quia alias lædere non verentur. Quodsi ergo injustitia, iniquitas & malitia exosa essent nomina; bellum omne ex orbe terrarum exularet, ac Gentes & singuli quivis homines pace perenni fruerentur.

§. 962.

Obligatio Rectoris civitatis ad pacem conservandam respectu subditorum.

Rector civitatis hoc debet subditis suis, ut pacem omni modo conservare studeat. In civitate enim coiverunt homines, ut jure suo quiete fruantur & tuto ab alio id consequantur (§. 4. part. 8. Jur. nat.) & universi singulis obligantur pro virili ad id conferre, quod possunt (§. 28. part. 8. Jur. nat.) Quamobrem cum ex antecedentibus abunde pateat, & obvia experientia unicuique notum sit, quantum fini isti adversetur bellum; universi singulis obligantur, omnem dare operam ut bellum vitetur, consequenter pax servetur (§. 959.). Quoniam itaque imperium in Rectorem civitatis translatum est (§. 42. part. 8. Jur. nat.), ac ideo quoque cum eo omnis, quæ cum eodem cohæret, obligatio; Rector civi-

civitatis curæ habere debet, ut pax conservetur, consequenter subditis suis hoc debet, ut pacem omni modo conservare studeat.

Debitum hoc perfectum est, cum veniat ex pacto, quod inter Regem & subditos intercedit, vi translationis imperii in eundem factæ, & quod dependet a pacto originario, quo civitas constituta (§. 403. *part. 3. Jur. natur.*). Cum salus Reip. suprema in civitate lex sit (§. 86. *p. 8. Jur. nat.*), ex ea metiendâ est regendi obligatio. Qui vero novit, quid sit salus publica (§. 17. *part. 8. Jur. nat.*), nec ignorat, quantum malorum poit se trahat bellum; is facile perspiciet, nihil magis saluti Reipub. adversari quam bellum, nihil vero magis con-

venire, quam pacem, ut de eo disertius dici non sit opus. Hinc porro consequitur, si temere bellum suscipiat Rector civitatis, quod vitare poterat & debebat, eum jus perfectum civium violare & injuriam ipsis facere (§. 859. *part. 1. Jur. nat.*), quamvis ob irresistibilitatem summi imperii (§. 1041. *part. 8. Jur. nat.*) eam tolerare teneantur, ad obedientiam cum patientia obligati male imperanti (§. 1043. *part. 8. Jur. nat.*), consequenter bono publico, seu saluti civitatis adversa facienti (§. 85. *part. 8. Jur. nat.*),

§. 963.

Quilibet Rector civitatis Gentibus aliis hoc naturaliter debet, ut pacem omni modo conservare studeat. Etenim Gentes ad pacem inter se colendam naturaliter obligantur (§. 961.), consequenter unicuique curæ esse debet, ut Gentium quæ aliarum causa pax conservetur. Quamobrem cum jus Gentis suæ habeat superior (§. 39.), consequenter in eundem quoque cadat omnis obligatio, quæ eidem cohæret, ut quod Gens una alteri facere debeat, ad id eidem teneatur Rector civitatis; quilibet civitatis Rector Gentibus aliis hoc naturaliter debet, ut pacem omni modo conservare studeat.

Rector civitatis & subditis suis (§. 962.), & Gentibus aliis *vi presentis* naturaliter hoc debet, ut pacem conservare studeat, sed non eodem modo. Respectu enim subditorum debitum perfectum est (*not. §. 962.*); respectu hujus imperfectum (§. 402. *part. 3. Jur. nat.*). In priori casu injuria toleranda ex officii necessi-

tate (*not. §. 962.*); in posteriori neglectus officii vi libertatis naturalis etiam Gentibus (§. 55. *part. 8. Jur. nat.*), consequenter eorum Rectoribus (§. 39.) competentis (§. 157. *part. 1. Jur. nat.*), serendus, denegatione imperfecte debiti iusta belli causa non exiitate (§. 409. *p. 3. Jur. nat.*).

§. 964.

Quoniam quilibet Rector civitatis Gentibus aliis hoc naturaliter debet, ut pacem omni modo conservare studeat (§. 963.), ad quam inter se colendam Gentes omnes obligantur (§. 961.); non modo ipse bellum vitare debet, quantum potest, *verum etiam operam dare, ut dissuadeat aliis, ne temere bellum suscipiant.*

Abstinencia a bello duplicem habet inspectionem. Rector nimirum civitatis non modo ab eo ipse abstinere debet, verum etiam operam dare, ut abstineant alii. Priori respectu se probat amantem felicitatis subditorum; posteriori autem Gentium aliarum. Atque hoc pacto satisfacit non minus officio erga Gentes alias (§. 162.), quam erga Gentem suam (§. 1010.

part. 8. Jur. nat.). Quodsi ea observarentur, quæ de modo componendi controversias inter Gentes & de jure belli demonstrata fuerunt, & ea prudentia uterentur Rectores civitatum, qua regenda est Resp. juxta ea, quæ in Politica demonstranda, rara foret belli occasio, atque Gentes perpetua fruerentur pace.

§. 965.

Turbator quietis publicæ dicitur, qui bellis temerariis atque injustis lacessit Gentes alias. Idiomate patrio dicitur ein Friedens-Störer. Quoniam mala, quæ ex bello oriuntur, non modo premunt Gentes belligerantes, verum etiam ad Gentes vicinas, immo etiam dissitas obscure serpunt; turbator quietis publicæ non modo iis, cum quibus ipsi bellum est, verum etiam Gentibus vicinis, immo dissitis nocet.

Variant nocumenta pro diversitate circumstantiarum. Exempli loco unius saltem mentionem *Volfis Jus Gentium.*

nem facere lubet. Ponamus Gentes pacatas inter se commercia exercere, vel etiam cum iis; quæ

quas inter bellum est, eaque bello difficilia fieri; cum jam subditi Gentium pacatarum mercis carius emere cogantur, haud levem pecuniae jacturam belli causa faciunt, ita ut perinde sit ac si ad belli sumtus contribuere tenean-

tur. Atque ita damnum haud leve datur a beligerantibus Gentibus etiam pacatis (§. 488. *part. 8. Jur. natur.*), uniusque culpa turbatoris quietis publicae, qui bellum evitare vel poterat, vel debebat.

§. 966.

*De iisdem
compescen-
dis.*

Quoniam turbatores quietis publicae bellis temerariis atque iniustis laceffunt Gentes alias & non modo his, verum etiam pacatis aliis nocent (§. 965.), cum tamen omni modo studere debeant, ut pax inter Gentes conservetur (§. 963. 964.); obligationi suae, qua ad commune bonum promovendum sibi invicem tenentur Gentes tanquam membra civitatis maximae (§. 12), minime satisfaciunt, consequenter Gentibus quibusvis competit jus turbatores quietis publicae cogendi, ne turbent (§. 13.).

Jus naturae saluti communi Gentium non minus prospicit, quam singulorum, atque ideo permittere nequit, ut unus quidam quietem publicam licentiosa libidine turbet. Et quamvis studium conservandae pacis per se sit imperfecte debitum (§. 963.); id tamen tale non manet in turbatore quietis publicae. Hic enim aut vi aperte injusta agit, aut imprudenter. In casu priore non dolo (§. 705. *part. 1. Phil. pract. nativ.*), in posteriori non culpa vacat (§. 777.

part. 1. Phil. pract. univers.). Cumque Gentes laceffat bellis sola utilitate sua, vel vana gloria ductus, consequenter avaritiae, vel ambitioni suae cum dispendio salutis Gentium communis licet; hostilem animum in omnes prodit, ut non vanus sit, sed justus injuriarum faciendarum metus. Periculum itaque Gentibus promiscue imminens absque injuria a quibusvis conjunctis viribus depellitur.

§. 967.

Quoniam Gentibus quibusvis competit jus turbatores quietis publicae cogendi, ne turbent (§. 966.), consequenter vis in eosdem licita, sine qua cogi nequeunt, ne turbent; Qui a turbatoribus quietis publicae armis laceffuntur, iis jus ut se adversus eosdem associant Gentes quaecunque, ut scilicet potentia eorum imminuatur, ne turbare amplius possint.

Interest Gentium omnium, praesertim vicinarum, ne sint turbatores quietis publicae, qui potentia sua consilio jure belli manifesto abutuntur. Quamvis itaque injuria directe ipsis non facta, quae sola iusta belli causa est (§. 612.); nec talis sit metus ex vicina potentia (§. 640.); si vel maxime deficiat iusta causa, ut ipse bellum inferas, ratio tamen suavis non deest, cur iis, qui armis laceffuntur, auxilium feras, & subsidia mittas, aut eos quocunque modo

alio in bello adjuves: id quod in se licitum est (§. 656.). Accedit, quod levissima injuria det jus vi armata potentiam crescentem labefactandi, si quis manifesta consilia agit de aliis Gentibus sibi subjiciendis (§. 650.) & promiscue Gentibus quibusvis jus sit potentiam ejus diminuendi, qui eadem consilio injustis armis securitatem communem Gentium turbare non veretur (§. 652.). Vide, quae supra annotavimus (*not. §. 650. & seqq.*).

§. 968.

De foedere. Si Gentes a turbatore quietis publicae sibi metuunt; tempestive foedera belli pangere debent. Etenim Gentes jure sese associant adversus turbatorem quietis publicae illi, qui armis ab eodem laceffitur (§. 967.). Quamobrem cum foedera belli incantur de auxiliis & subsidiis mittendis, aliisque quibuscunque, quae respectum ad bellum habent (§. 653.), per se autem pateat, foedera belli pangi posse, quocunque tempore visum fuerit, etiam quando nondum de bello inferendo cogitatur, & vis unita detererere potest eum, qui alias potentia sua consilio in armata rueret, ut ab iis abstineat, media autem leniora durioribus semper sint praesertenda & certiora dubiis; si Gentes a turbatore quietis publicae sibi metuunt, foedera belli tempestive pangere debent.

Ni-

Nimirum fœdera in præfenti casu duplicem habent effectum. Aut enim turbator quietis publicæ a bellandi proposito deterretur, aut, si in arma prorumpit, vi ejus statim fortiter resisti potest, ne vires ejus, qui laceffitur, ante atterantur ac diminuantur, quam ipsi succur-

ratur: quod quantum in bello momentum habeat experientia factis loquitur, nec difficulter a priori probatur. Licita vero esse fœdera, de quibus hic sermo est, patet ex ante demonstratis (§. 967.).

§. 969.

Bellum justum tamdiu continuare licet, donec jus tuum fueris consecutus, nec alter sese vi justæ amplius opponit. Etenim bellum geritur juris consequendi causa (§. 1102. part. 1. jur. nat.), adeoque id agitur in bello, ut idem consequaris. Quamobrem cum tamdiu jus tuum persequaris, donec id fueris consecutus, quod per se patet; bellum quoque justum tamdiu continuare licet, donec jus tuum fueris consecutus. *Quod erat unum.*

Enimvero quamvis nulla amplius justa causa tibi esse videatur belli continuandi, quam primum consecutus fueris id, cujus causa bellum susceptum; non tamen a voluntate tua dependet finire bellum, nisi quoque hostis consentiat & arma deponat. Quodsi igitur animo recuperandi ea, quæ ipsi jure eripuisti, bellum continuat, & vi justæ sese adhuc opponit; bellum quoque adversus vim injustam continuare licet, donec hostis justæ se non amplius opponit. *Quod erat alterum.*

Constat ex antecedentibus in bello non modo nos persequi id, quod ante idem debebatur, sed & in ipso bello subnascens, quale sunt fumus, & quale oritur ex damnis ab hoste durante bello datis atque ex injuriis novis factis. Justas autem pertinaciæ dat pœnas, si ab armis desistere nolit, etiam si causa belli jam cesset. Bellum ut inchoetur, ab unius dependet voluntate, nisi sit defensivum, quod evitare in potestate nostrâ positum non est: aut idem finiri nequit nisi utriusque belligerantium partis consensu. Quodsi ergo in finem belli consentire nolit, qui debebat, is sibi imputandum

habet, si majus sentiat damnum, quam passus fuerat, ubi statim alteri jus suum tribuisset. Ceterum me vel tacente patet, hic tantum agi de jure bellum continuandi: non vero questionem esse de eo, num conducatur bellum tamdiu continuare, donec jus tuum ex alie fueris consecutus. Fortuna non semper favet causæ justæ, ut ideo haud raro de jure tuo remittere tenearis, ne majoribus periculis te tuosque exponas. Ac ideo haud raro evenit, ut bellum justum sit gerenti damnosum, & lucrum ejus, cujus injusta erant arma.

§. 970.

In causa dubia bellum tamdiu continuare licet, donec alter vel transactionem offerat, vel oblatam acceptat. In causa enim dubia bellum licite geris, ut alterum ad transactionem, in quam consentire non vult, vi armorum adigas (§. 631.). Quodsi ergo durante bello eidem denuo offers transactionem & is eandem acceptat, vel si ipse tibi eandem offert; nulla amplius ratio est, cur bellum geratur. Quare cum cessante ratione, quæ bellum licitum facit, bellum quoque diutius continuare non licet. In causa igitur dubia bellum tamdiu continuare licet, donec alter vel transactionem offerat, vel oblatam acceptat.

Quando dicitur, transactio offerri, non sufficit, ut offerens declaret, se ad transigendum esse paratum, sed exprimentæ sunt pacis conditiones, aut colloquium interea, dum bellum continuatur, instituendum, in quo de modo transigendi tractetur. Alias enim dubitatur, transactionem perfectam iri, qua nonnisi per-

fecta bellum finitur. Cumque in bello non modo dolus sit licitus (§. 857), verum etiam non insolens sit ejus usus; si transactio non expressis conditionibus offeratur, doli suspicio non abest, imprimis si aliæ circumstantiæ eandem augeant.

§. 971.

Quamdiu Bellum adversus turbatorem quietis publicæ tamdiu continuare licet, donec securitatem futuram sufficienter fuerit prospectum. Etenim cum Gentibus promiscue omnibus competat jus cogendi turbatorem quietis publicæ, ne turbet (§. 966.); si quis ei se associant, quæ armis ejus lacefitur (§. 967.), bellum gerit securitatis communis causa. Quamobrem bellum adversus eum tamdiu continuare licet, donec securitati futuræ sufficienter fuerit prospectum.

Judicium de eo, quod sufficit, ut securitati Gentium communi posthac sit prospectum, a circumstantiis particularibus pendet. Etenim aut id agitur, ut turbator quietis publicæ animum turbandi mutet; aut ut adimantur vires. Major fiducia est in modo posteriori, quam in priori, non modo quia mutatio animi difficulter præsumitur, verum etiam quia facile redeunt veteres mores. Pertinet dijudicatio ad prudentiam, quæ omnem regit juris usum, iure naturæ non dissentiente, quippe quo et-

iam ad prudentiam obligamur (§. 258. part. 1. Jur. natur.). Quamobrem quæ passim de iis, quæ prudentiæ sunt, annotare visum fuit; non alio fine a nobis commemorantur, quam ut appareat, ad recte agendum requiri, ut cum iure naturæ prudentia civilis, quæ in Politica tradenda, constanter conjungatur. Urget hanc conjunctionem ipsa lex naturæ non solum, quatenus nos ad prudentiam (§. cit.) verum etiam quatenus ad recte agendum obligat (§. 189. part. 1. Phil. pract. univ.).

§. 972.

Quando Quod belligerator unus ad offerendum, vel acceptandum æquas pacis condiciones permoveri nequit; bellum tamdiu continuare licet, donec is victus fuerit totaliter, ne scilicet resistere diutius possit. Etenim bellum justum tamdiu continuare licet, donec jus tuum fueris consecutus, nec alter vi justæ sese amplius opponit (§. 969.), & in causa dubia, donec alter transactionem vel offerat, vel oblatam acceptet (§. 970.), consequenter donec alter æquas pacis condiciones acceptet, vel offerat. Quodsi ergo neutrum ab eo obtineri nequit, nec a voluntate tua dependet, ut a bello desistatur. Quamobrem id tamdiu continuandum, donec deficientibus viribus vi tua amplius resistere non possit, sed a bello desistere cogatur, consequenter si totaliter victus fuerit (§. 1089. part. 5. Jur. nat.).

Aliud est vinci in prælio, aliud vinci in bello. In prælio victus idem continuare nequit, aut fuga saltem declarat, seu recedendo cum exercitu, se id continuare nolle; at in bello is demum victus dici potest, qui bellum continuare nequit, aut saltem verbis declarat, se id continuare nolle (§. 1089. part. 1. Jur. nat.) & pacem petit. Victoria in præliis anceps est, nec semper victoriam habet idem. Quamobrem etiam contingit, ut victoriam unus alteri cedat, ne vires consumantur, in meliorem eventum conservandæ, consequenter belli continuandi causa. Enimvero si cujus vires ita prostratæ sunt, ut resistere amplius non possit, aut saltem ita diminutæ, ut se adversus alterum viribus superiorem nihil effecturum prævideat, consequenter in casu priori ad incitas redactus a bello desistere cogatur, in posteriori sibi metuens, ne ad incitas prorsus redigatur, a bello desistere velit, tum demum in bello victus dici potest, & *ultima* hæc dicitur in bel-

lo *victoria*, qua tandem bellum finitur & pars restituitur. Enimvero cum vis armorum non sit medium aptum ad decidendas controversias Gentium (not. §. 632.); sicuti victoria ultima, si eam consequatur is, cujus arma injusta sunt, causam manifesto injustam non efficit justam, ita quoque declarare nequit in causa controversa iustitiam belli fuisse penes eum, qui eandem reportavit, consequenter victoris ultime victori nullum dare potest jus, quod aliunde non habet. Et, si ponamus quorundam Gentium hunc esse errorem tantum abest, ut is pro iure naturæ haberi possit, ut ne quidem pro voluntario Gentium jure habendum (§. 992. part. 2. Jur. nat. & §. 22. h.), sed pro consuetudinario iniquo (§. 24. h. & §. 239. part. 1. Phil. pract. univ.), quod per errorem pro jure habetur, cum non sit, & quo stare non tenentur rectius sentientes, nec illæsa conscientia adversus alterum uti possunt erroris sibi conscii.

§. 973.

Qui injustum gerit bellum, ei jus nullum est ad bellum continuandum. Qui enim ^{De belli} injustum gerit bellum, ei jus nullum in bello competit (§. 777.). Quamobrem ^{injusti con-} tinuatione. nec jus ullum ad bellum continuandum esse potest.

¶ Injustum bellum gerens prædo, inuasor ac num liceat rapinas, invasiones ac latrocinia latro est (§. 778.). Ecquis ergo quærere potest, continuare?

§. 974.

Si is, cujus bellum justum erat, ab eo discedere nolit, etiamsi consecutus fuerit ^{Quando} jus suum; ex justo belligeratore injustus fit. Idem obtinet, si in causa dubia æquas ^{belligeratore} pacis condiciones acceptare nolit. Etenim cum belligeratori justo tamdiu bellum ^{justus fit} continuare liceat, donec jus suum fuerit consecutus, nec alter diutius vi ejus ^{injustus.} sese opponere velit (§. 969.); si consecutus jus suum a bello discedere nolit; nullum ipsi jus est ad bellum continuandum. Quodsi ergo idem continuet, nullo jure agit, consequenter ex justo belligeratore fit injustus. Quod erat unum. Similiter quia in causa dubia bellum tamdiu continuare licet, donec alter transactionem offerat (§. 970.); eodem modo patet, ex justo belligeratore fieri injustum, si transactionem oblatam acceptare nolit. Quod erat alterum.

Injusta omnino arma sunt, quæ nullum jus ruerunt, & quamprimum causa belli justa cessat, jus quoque ad bellum cessat. Qui bellum sine causa justa continuat, ei belli continuandæ rationes aliæ esse nequeunt, quam suasorias (§. 621.). Bellum autem, quod non alias habet rationes, quam suasorias, injustum est (§. 622.). A vero nimis aberrant, qui bellum tamdiu licite continuari posse putant, donec ultima victoria finem imponat, vel eadem in causa dubia jus controversum decidatur, præ-

sertim si juris naturæ esse sumatur, ut quælibet belligerantium pars stet judicio suo de causæ justitia. Sicuti notorium est, in defensione ex defensore fieri aggressorem, si modum excedit (§. 1003. part. 1. Jur. nat.), ita non minus exploratum est, in hypothesi propositionis præsentis ex belligeratore justo fieri injustum, cum in bellando modum excedat, utpote excedens modum defendendi jus suum, quod ab altero sibi denegatur.

§. 975.

Pace facta, bellum finitur. Cum in pace bellum sit nullum (§. 959.); si de ^{Quando} pace convenitur, in id consentitur, ut bellum non sit. Quamobrem cum pa- ^{bellum fi-} ctione de pace perfecta, belligerantes statim obligentur ad servandum, quod ^{niatur.} utrinque promissum est (§. 789. part. 3. Jur. nat.); pace facta, bellum finitur.

Bellum & pax sibi mutuo repugnant, ut simul esse nequeant (§. 959.). Quamdiu igitur bellum durat, pax esse nequit, & quamprimum pax est, bellum durare nequit. Quando igitur de pace convenitur, eo ipso quoque convenitur, quod bellum finitum esse debeat.

§. 976.

Quoniam pace facta, bellum finitur (§. 975.), hostes vero sunt, quibus inter ^{Effectus} se bellum est (§. 722.), & hostilitates sunt operationes bellicæ, quibus ho- ^{pacis factæ.} stes vel rebus ejus vis actu infertur (§. 785.); pace facta qui fuerant hostes, ho- stes esse desinunt ac omnes hostilitates utrinque cessant.

Tempore induciarum cum pax non sit (§. 960), qui hostes fuerant ante inducias, manent quoque hostes in induciis. Quod vero tunc sint ab hostilitatibus, non inde venit, quod hostes non sint, nec eorum res sint hostiles, sed quod hostilitates suspendantur quoad actum, donec tempus induciarum fuerit elapsum, reservato jure ad easdem (§. 913. 914.). Aliud est jus non.

non habere, aliud non exercere. Jus igitur habere cum possit, qui non exercet; ad non exercendum per certum tempus se alteri obligare potest, qui idem retinet. Pace autem sa-

cta extinguitur ipsum jus ad hostilitates; ut nullus sit iisdem locus ob defectum juris, non vero ob ademptum exercitium juris.

§. 977.

*Quinam pactiones de pace ini-
re possint.*

*Pactiones pacis ini-
re nequeunt, nisi qui imperium summum habent.* Etenim bellum publicum geritur auctoribus iis, qui summum imperium habent (§. 607.), consequenter ipsorum est de bello disponere, prouti visum fuerit, adeoque etiam statuere, utrum bellum sit finiendum, an continuandum, quemadmodum ipsorum erat determinare, utrum bellum sit suscipiendum, an ab eo abstinendum. Quamobrem cum facta pace bellum finiatur (§. 975.); pactiones quoque pacis ini-
re nequeunt, nisi qui summum imperium habent.

Ad jus belli omnino pertinet sicuti jus belli inchoandi & actus bellicos determinandi sive per se, sive per alios; ita etiam jus belli finiendi, consequenter etiam jus pacem pangendi.

Quemadmodum itaque jus belli ad jura majestatica pertinet (§. 943. part. 8. Jur. nat.); ita ad eadem quoque spectat jus pacem pangendi.

§. 978.

Idem specialius expenditur.

Quoniam pactiones pacis ini-
re nequeunt, nisi qui imperium summum habent (§. 977.), in democratia autem imperium summum est penes populum (§. 131. part. 8. Jur. nat.), in monarchia (§. 133. part. 8. Jur. nat.) penes monarcham, in aristocratia penes optimates (§. 135. part. 8. Jur. nat.), in regno autem certo modo limitatum, vel diminutum esse potest (§. 139. part. 9. Jur. nat.), in statu populari pactiones pacis ini-
re nequeunt nisi a populo, in monarchia a monarcha, in aristocratia ab optimatibus, in regno a Rege vel cum populo, aut certorum aliorum consensu, vel sine eo, prouti legibus fundamentalibus definitum.

Mixtarum Rerump. formæ legibus fundamentalibus continentur ac ideo ex his patet, quantum jus Regis sit impeditum, ne in administranda Rep. facere possit, quod sibi visum fuerit. Jus pangendi pacem maximi momenti est, non quatenus bellum finitur, quod est votum omnium civium, quamdiu bellum durat, cum nulla sit salus bello, pacem possant omnes;

sed quatenus transigendum de iis, quæ ad civitatem spectant, in transigendo vero multa fieri possunt in præjudicium civitatis. Ac ideo quoque non committitur aliorum iudicio, ut pax pangatur sine expressa summæ potestatis ratihabitione vi mandati generalis. Clarius id elucescet ex subsequentibus, ubi modus pangendi pacem fuerit explicatus.

§. 979.

Quinam non possint.

Cum pacem ini-
re nequeant nisi qui imperium summum habent (§. 977.), consequenter nonnisi summæ potestates (§. 368.); potestas minor vero nulla imperium summum habeat (§. cit.); pacem quoque ini-
re nequit ulla potestas minor, veluti magistratus, belli dux, licet summus, Gubernator a potestate summa constitutus, neque etiam privatus alius ullus, veluti proceres in statu populari, aut monarchico.

Gubernatores idiomate patrio vocamus *Stadthalter*, proceres autem *die Stände*. Legge autem fundamentali introducti potest, ut ne sine consensu Gubernatoris, aut procerum pax fieri queat. Alia vero ratio est, si Rex ultro sine consensu Gubernatoris, aut procerum pa-

cem facere nolit. Tunc enim illi, quorum consensus requirit, consiliariorum tantum munere funguntur, nec ipse ad eum requirendum obligatur, nec dissensus eorum obstat, quo minus faciat, quod sibi visum fuerit. Vide, quæ alias demonstravimus & annotavimus (§. 793. part. 8. Jur. nat.).

§. 980.

§. 980.

Si Rex est infans vel impubes, aut imminuta mentis, veluti furiosus, aut men- *De Rege*
infante, im-
te captus; pacem facere nequit. Per se patet, Regem infantem, vel impuberem *pubere, aut*
ob immaturitatem iudicii, si vero imminuta mentis fuerit, ob defectum iudi- *imminuta*
cii imperium administrare non posse. Quamvis ergo jus faciendi pacem habeat, *ment is.*
idem tamen exercere nequit, consequenter nec pacem facere.

Quinam pro puberibus & majorennibus ha- *Quinam*
bendi sint jure naturæ, docuimus alias (§. 767. *pacem face-*
768. *part. 7. Jur. nat.*). Quemadmodum vero *re possint.*
lege civili certa ætas definitur, ut pro puberi-
bus & majorennibus habeantur privati: ita etiam legibus fundamentalibus in regnis certa de-
finiri solet ætas, qua ad imperii administra-
tionem spectandi sunt, quos iudicii immat-
uritas ab ea arcet. Quando vero Reges ipsi
imperium administrare nequeunt, dantur ipsis
tutores vel curatores, qui eorum nomine ad-
ministrant.

§. 981.

Si Rex administrationis imperii non fuerit capax; pacem facere eorum est, qui- *Quinam*
bus imperii administratio competit. Etenim si Rex ipse administrationis imperii *pacem face-*
non fuerit capax; administratio imperii necessario committenda aliis, siue id *re possint.*
fiat per leges fundamentales, siue voluntate populi, siue patris in testamento,
siue alio quocunque modo. Quamobrem cum hi, quibus administratio imperii
competit, idem facere possunt, quod Rex facere poterat, siquidem ipse im-
perium administraret; pacem, quam Rex facere poterat (§. 978.), & ipsi fa-
cere possunt.

Facile patet, non majus jus competere impe-
rii administratoribus, quam Regi, cujus nomi-
ne ac jure faciunt, quicquid ab ipsis fit. Quam-
ob em si per leges fundamentales jus pangendi
pacem certo modo restrictum sit; nec aliter
eodem uti possunt administratores. Per se quo-
que patet, si certa lege de pangenda pace, vel
jure pangendi tempore administrationis fuerit
quid definitum, contra id facere nil posse ad-
ministratores. Ita ipsi pacem facere nequeunt,
si dictum sit, ut faciant proceres, vel certæ,
quæ nominantur, personæ; nec facere possunt,
nisi eorum consensu, quorum consensum re-
quirat lex fundamentalis.

§. 982.

Si regnum fuerit patrimoniale, Rex captivus pacem facere potest. Quod si enim *Quando*
regnum sit patrimoniale, imperium jure proprietatis possidet (§. 40. 155. *Rex capti-*
part. 8. Jur. nat.), & per consequens de eo sicuti toto, ita etiam de singulis juribus *vus pacem*
ad id spectantibus disponere potest, prouti sibi visum fuerit (§. 118. *facere pos-*
part. 2. Jur. nat.). Quamobrem cum in pace disponatur de juribus in imperio civili *sit.*
comprehensis, id quod ex subsequentibus clarius elucescet; Rex captivus,
etiam si juri ejus subit qui captum tenet, ac ideo non prorsus liber (§. 135.
part. 1. Jur. nat.), cum nihil agat contra jus alterius, adeoque nemini injuriam
faciat, quomocunque disponat (§. 859. *part. 1. Jur. nat.*), pacem facere potest.

Equidem non desunt, qui contendunt, nul-
la regna in patrimonio aut dominio esse posse;
cum tamen contrarium ostenderit (§. 39.
part. 8. Jur. nat. & §. 871. h.), non finguntur
ea, quæ ex notione regni patrimonialis neces-
sario consequuntur. Quæ contra regna patri-
monialia obijciuntur, ex confusione imperii &
modi habendi imperium veniunt. Distinguenda
sunt in ipso dominio rerum jus proprietatis,
jus fruendi & utendi. Quamobrem cum pro-
prietas imperii faciat regnum patrimoniale (*not.*
§. 39. *part. 8. Jur. nat.*); eidem saltem propria
sunt, quæ ex jure proprietatis; hoc est, ex
jure disponendi de ipsa substantia imperii (§. 131.
part. 2. Jur. nat.), necessario fluunt. Imperium
omne cum exerceri debeat, ut bonum publicum
promoveatur, quantum fieri potest (§. 809.
part. 8. Jur. nat.); id non minus valet in re-
gno patrimoniali, quam usufructuario, modus
enim exercendi imperium minime dependet a
modo habendi imperium sed ex fine, cur im-
peria introducta sunt, seu civitates constitutæ.
deri,

derivandus, qui per modum habendi minime immutatur. Sane in ipso regno herili jure naturæ permixta non sunt, quæ felicitati subditorum repugnant (§. 275. 276. p. 8. *Jur. nat.*), ut cum tyrannide sit comparandum; id quod tamen a patrimoniali plurimum differt (§. 155. 264. *part. 8. Jur. nat.*). Quæ juris naturæ sunt quoad imperii exercitium, seu modum exercendi; eadem manent in ipso quoque regno patrimoniali, sicuti ex adverso nihil eorum, quæ ad modum habendi imperium pertinent, ad exercitium imperii trahendum. Abusus juris in exercitio imperii in quolibet modo habendi imperium aque obtinere potest; oppido autem falluntur, qui sibi persuadent eum in eodem contineri, si imperium habeatur jure proprietatis. Abusus juris in regno patrimoniali non consistere potest, nisi quatenus de iis, quæ ad alienationem regni & immutationem formæ Reip. spectant, non disponitur, quemadmodum officio imperantis conveniebat, nisi imperium herile cum patrimoniali confundere velis. Cum unice ad modum habendi imperium referendum, ut sit patrimoniale; per hoc, quod patrimoniale est, nihil in ipso imperio, consequenter nec in ulla ejus parte immutatur. Manet imperium, quale natura sua est, sicuti nec res ulla sive corporalis, sive incorporalis propterea mutatur, quod jure pleno domini possideatur. Unde per se omnia in sumum abeunt, quæ contra regna patrimonialia urgentur, & supponunt, ipsum imperium ideo fuisse immutatum, ut tale non maneat, quale natura est, si pleno jure habeatur, quemadmodum res aliæ tam corporales, quam incorporales a dominis suis. Et falsum omnino est omnem abusum rei jure naturæ domino competere, quippe qui lege naturæ prohibitus (§. 170. *part. 2. Jur. nat.*) & ab aliis saltem permittendus, aut, si major tolerandus, qui nul-

lum jus in actiones domini habet (§. 169. p. 2. *Jur. nat.*). Immo si accurate loqui velis, non tam datur abusus imperii, quam effrenata appetentia juris imperanti minime competentis. Quando itaque imperans facit, quæ imperii jure fieri non possunt, actus, qui exercitio imperii per naturam suam non insunt, non sunt abusus imperii, sed potius potentia, cui jus obtendit. Ideo quoque dominus non dicitur abuti dominio, seu jure, quod in re habet, sed re sua, & quod abusus rei ab alio ipsi permittendus, non a domino venit, sed a libertate naturali (§. 169. *part. 2. Jur. nat.*). Quamvis enim ob eandem pro lubitu de re sua disponere possit dominus (§. 118. *part. 2. Jur. nat.*); non tamen ea tollit obligationem naturalem re sua ita utendi, ut satisfaciat obligationi cuidam naturali (§. 167. p. 2. & §. 159. *part. 1. Jur. nat.*), ac ideo abusus rei manet lege naturali prohibitus (§. 170. *part. 2. Jur. nat.*), etsi alius non sit jus eum impediendi (§. 169. *part. 2. Jur. nat.*). Abusus itaque rei suæ in dominio minime continetur, ut vi ejusdem domino sit licitus. Jus naturæ foret contradictorium, si daret jus ad agendum, quod prohibet. Et quamvis imperium perinde ac res aliæ corporales dicantur esse in dominio, non tamen ideo imperium & dominium confunduntur, sicuti nec res corporalis cum eodem confunditur, quia in eo esse dicitur. Alia enim est res, alius modus habendi rei. Ceterum non repugnare, ut aristocratia quoque sit patrimonialis, alias jam ostendimus (§. 156. p. 8. *Jur. nat.*). Ad modum habendi saltem accedit proprietatis, ut regnum fiat patrimoniale, consequenter ea tantum in eodem locum habent, in aliis non, quæ ex jure proprietatis fluunt, quatenus juri utendi fruendi contradistinguitur.

§. 983.

De Rege Si regnum non fuerit patrimoniale, Rex captivus pacem facere potest promittendo captivo, si do rem suam privatam, vel publicam sub conditione ratihabitionis, vel per eos, regnum non quibus administrationem imperii commisit; quodsi vero de ea nihil disposuit, pacem fuerit pacem facere potest, qui proximam succedendi spem habet. Etenim de re privata Rex patrimoniale. captivus disponit jure suo privato, non jure imperii. Quomodocunque igitur exercitium imperii liberum, dum in captivitate est, impediatur; id tamen minime obstat, quo minus ut captus privatus de suo disponere possit. Quatenus igitur pacem faciens rem suam privatam promittit, pacem facere potest. Quod erat primum.

Similiter etsi per captivitatem in eum statum sit redactus, ut verendum sit, ne in præjudicium Gentis suæ hosti promittere cogatur, quæ liber promissurus non erat; si tamen nil promittat nisi sub conditione ratihabitionis, id amplius verendum non est. Quamobrem pacem quoque facere potest promittendo rem publicam sub conditione ratihabitionis. Quod erat secundum.

Per captivitatem jus Regi non adimitur, sed tantummodo liberum ejus exercitium impeditur. Quemadmodum igitur absens id alii committere potest; ita etiam captivus potest. Quamobrem si per eos, quorum curæ administratio imperii ab eodem commissa, pax fiat, cum ad imperium quoque pertineat jus facien-

faciendi pacem (§. 978.); quin eam facere per eisdem possit, evidens est: *Quod erat tertium.*

Denique si Rex captivus de administratione nihil disposuit, perinde est, ac si mortuus esset, cum imperium nec per se, cum sit absens & dum captivus manet, liberum ejus exercitium impediatur, nec per alios exerceri possit, quoniam neminem nominavit, qui suo nomine id facere debeat. Enimvero si mortuus esset, imperium quoad exercitium, cum regnum patrimoniale non sit, *per hypothesein*, transfret in successorem (§. 279. *part. 8. Jur. nat.*). Ergo idem in eundem tandiu transire debet, quamdiu pro quasi mortuo habendus, consequenter quamdiu in captivitate detentus administrationem imperii nemini committit, vel committere potest. Quamobrem idem quoque pacem facere potest. *Quod erat quartum.*

Quodsi legibus fundamentalibus aliter fuerit erit jus istius Gentis proprium, quo aliz non introductum, vel moribus cujusdam Gentis, id tenentur.

§. 984.

Cum invasore, vel usurpatore imperii pacem facere licet, si ei fidem dederunt subditi. Etenim si fidem dederunt subditi invasori, vel usurpatori, præstito ^{cum inva-} mirum homagio; eidem promiserunt, consequenter sese obligarunt; (§. 363. *part. 8. Jur. nat.*), quod actus regios pro jure factis agnoscere velint (§. 284. *part. 8. Jur. nat.*). Quamobrem cum Gentes natura liberæ sint (§. 55. *part. 8. Jur. nat.*), ^{usurpatore} ac ideo Gentibus aliis standum ^{imperii fa-} iudicio uniuscujusque Gentis alterius in iis, ^{cienda.} quæ ad Remp. ejusdem spectant (§. 556. 157. *p. 1. Jur. nat.*), consequenter quando cum Rectore civitatis agunt, sequi teneantur possessionem (§. 150. *part. 2. Jur. nat.*), pacem vero facere sit actus regius (§. 977. *b. & 284. part. 8. Jur. nat.*); quin cum invasore, vel usurpatore imperii, cui subditi fidem dederunt, pacem facere liceat, dubitandum non est.

Invasor imperii est, qui sine jure imperium vi, vel dolo occupat (§. 1073. *part. 8. Jur. nat.*). Enimvero fieri etiam potest. ut populus per injuriam Regem ejiciat, & alii imperium deferat. Is invasor respectu populi dici nequit, est respectu Regis, cui jus suum adimi nequit (§. 336. *part. 2. Jur. nat.*), invasor dici potest. Utriusque autem respectu *Usurpator* dicitur, qui scilicet jus sibi non competens exercet, alieni juris possessor. Imperium populi est res propria (§. 34. *part. 8. Jur. nat.*). Gentes igitur

aliz non habent jus impediendi, si vel maxime de eo per injuriam disponant (§. 169. *part. 2. Jur. nat.*): id quod tamen quoad invasorem non semper fit (§. 1077. *part. 8. Jur. nat.*). Quoniam vero ei, qui verum jus habet, jus suum non admittitur, quia possessionem amisit (§. 357. *part. 2. Jur. nat.*); quod diximus; Gentes sequi debere possessionem, id minime obstat, ut verum jus habenti in recuperanda possessione auxilia ferant (§. 617. 656.).

§. 985.

In statu populari pars major populi, in aristocratia pars major optimatum pacem facere possunt, dissentiente licet parte minore. Etenim in statu populari facere pacem populi est, in aristocratia optimatum (§. 978.). Enimvero quod in statu populari parti majori visum, id pro voluntate totius populi habetur (§. 157. *part. 8. Jur. nat.*), & quod in aristocratia parti majori optimatum visum, pro voluntate omnium habendum (§. 79. *part. 7. Jur. nat.*). Quamobrem in statu populari pars major populi, in aristocratia pars major optimatum pacem facere potest, dissentiente licet parte minore. ^{De pace} ^{populi} ^{vel opti-} ^{matibus fa-} ^{cienda.}

Naturale esse, ut vota majora seu plurima concludant, nemo non agnoscit. Quamvis vero per pactiones id immutari possit (§. 127. & 149. *part. 7. Jur. nat.*), id tamen in pangenda pace vix ac ne vix quidem fieri potest, cum *VVolfii Jus Gentium.*

ea exitum habere debeat. Quomodo vero populus jus suum exercere velit, cum singuli cives ad commune consilium vocari commode non possint, moribus deferendum.

§. 986.

Quomodo
pax pangi
possit.

Pax fieri non potest eo modo, ut jus suum ex asse is consequatur, cui id debetur; sed non nisi per transactionem. Ponamus enim pacem fieri debere, quemadmodum rigor justitiæ exigit, ut ei, qui jus habet, id tribuatur (§. 926. part. 1. Jur. nat.); is, cujus iusta fuerant arma, non solum consequi debebat debitum primum, cujus causa bellum gestum fuit, verum etiam omnes sumtus in bellum factos (§. 786.); restituenda ipsi forent res vi injusta in bello ereptæ & damna quomodocunque data refarcienda (§. 788.). Immo ob injurias in bello factas pars adversa ipsi quoque teneretur ad pœnam (§. 789.), de qua satisfaciendum foret, & securitati futuræ cavendum. Enimvero ex adverso quæ belligerator justus ultra modum debiti occupavit, ea restituere tenetur (§. 787.). Et quia facta quoque belligeratoris justii illicita sunt, sine quibus finem suum consequi poterat, damna quoque data alteri restituere & ob injuriam factam ad pœnam tenetur, cum jam æquiparetur belligeratori injusto. Facile patet, si hoc modo pactio pacis fieri deberet, impossibile fore, ut ea habeat exitum, sed bellum aliter finiri tum non posse, nisi intereone vel unius, vel utriusque Gentis belligerantis. Pax igitur fieri nequit eo modo, ut jus suum ex asse is consequatur, cui id debetur. *Quod erat unum.*

Verum enimvero quoniam fieri non potest, ut, dum de pace convenitur, facta accurata omnium cognitione, definiatur, quantum huic, vel alteri parti sit tribuendum, aut restituendum, *per demonstrata*; ideo necesse est, ut seposita quæstione de jure inter se conveniant paciscentes, quinam rem litigiosam habere debeat, & quid pars una alteri restituere, quid retinere, aut ad quid præstandum una alteri obligata esse debeat. Quamobrem cum istiusmodi pactio transactio sit (§. 879. 882. part. 5. Jur. nat.); pax fieri non potest, nisi per transactionem. *Quod erat alterum,*

Pacem non fieri nisi transigendo, experientia abunde confirmat. Ac ideo quoque quæ de pace sit pactio transactionis nomen sortitur, ut per transactionem inter belligerantes defini-ri solet. Si causæ belli fuerit controversa, non alia est iusta belli causa, nisi ut pars adversa vi armorum ad transactionem adigatur (§. 631), atque ideo non aliud agitur, quam ut tandem transigatur inter belligerantes. Et quis licitus sit se tuendi, sua recuperandi & pœnas exigendi in bello etiam iusto modus, ex indicij

externis cognosci minime potest. Ac superius jam demonstravimus, judicium de necessitate eorum, sine quibus jus suum obtinere nequit, qui bellum gerit, ipsi relinquendum esse (§. 783.). Quodsi vero belligerantes inter se conquerantur de injuriis in bello factis, causa inter eos controversa non aliter quam transactione componi potest. Alias enim propter eas bellum continuandum foret, donec tandem transigere cogantur,

§. 987.

Effectus
pactionis
pacis.

Quoniam pactio pacis transactio est (§. 986.), transactione autem lis finitur (§. 880. part. 5. Jur. nat.); *pactione pacis perfecta bellum finitur*, consequenter *neutri belligerantium jus aliquod ad hostilitatem amplius competit*; cumque transactione facta prætentio extinguatur, nec eam renovare liceat (§. 890. part. 5. Jur. nat.), nec detur ad rem litigiosam regressus, etiam si posthac probare possis, eam tuam esse, vel tibi deberi (§. 891. part. 5. Jur. nat.); *pacta facta, propter eam causam, ob quam bellum gestum est, denuo bellum suscipi non potest.*

Ideo pax concludi dicitur æterna, vel in æternum; non quod neuter belligerantium alteri in posterum bellum inferre velit, sed quod infarce nobis eadem de causa, ob quam in præsentem gestum. Equidem si transactio saltem speculatis fuerit, non renunciatur prætentioni ad

eandem rem, de qua transactum, quæ aliunde haberi potest, quam de quo in præsentem cogitatum (§. 889. part. 5. Jur. nat.); non tamen hoc obstat æternitati pacis, modo ea cautione utaris, ut renunciatur omni prætentioni, quomodocunque de eadem re fieri potest.

Ita

Ita enim generalis erit transactio (§. 888. p. 5. *Jur. nat.*), qua omne jus ad eam rem, ob quam bellum gestum, ac omne id, quod ad eandem referri potest, extinguitur.

§. 988.

Similiter quia pax fieri nequit eo modo, ut jus suum ex asse consequatur *Quenam is, cui id debetur, sed non nisi per transactionem (§. 986.); in pactione pacis rationes in nec causa belli deciditur, nec deciduntur controversiæ, quæ de factis in bello mo- pactione veri poterant (§. 884. part. 3. *Jur. nat.*), consequenter neutra pars alteram inju- pacis atten- stitiæ & injuriarum damnat, adeoque in pactione pacis non rationes justificæ at- tendenda. tenduntur, sed uterque paciscentium ad rationes suasferias animum attendere tenetur (§. 621.).*

Quando condiciones offerendæ, vel oblatæ acceptandæ, in deliberationibus propriis rationes justificas non profus negligere debet, qui non minus conscientiz, quam utilitatis suæ rationem habere voluerit; non tamen eodem locum habent in deliberationibus paciscentium communibus. In transactione de jure suo, quod

quis habere præterdit, aliquid remittit (§. 883. part 5. *Jur. nat.*), & prudentiz est æstimare, quantum remitti consultum sit: quæ etiam potentiz partis adversæ haud parum dari suadet, pro circumstantiis datis. Parendum necessitati, quod durum telum est.

§. 989.

Amnestia dicitur injuriarum & offensionum antea illatarum in sempiternum sancita oblivio. *Amnestia* igitur præstita, cum omnia facta in oblivionem perpetuam & in immortale silentium deducantur, nemo rerum ante actarum accusari, neve mulçari potest. *Amnestia quid sit.*

Amnestiæ nomen ab Atheniensibus ortum dicit, qui *Thrasylulo* autore, triginta tyrannis ejectis, legem tulere: ut, ne quis rerum ante actarum accusaretur, neve mulçaretur, injuriarum offensionumve ultro citroque illatarum oblivione decreta, quam legem oblivionis ab iis appellatam fuisse *Cicero* refert. Nomen hoc etiam a nobis in sermone Germanico hodiernum

retinetur, quo oblivionem istam eine *Amnestie* dicere solemus, cum aliud vocabulum desit, nec novum condere libuerit. Ceterum ex definitione satis superque liquet, amnestiam discernendo id agi, ut per injuriam facta habeantur pro non factis: unde sponte sua fluit eorum impunitas.

§. 990.

Quoniam in pactione pacis neutra pars alteram injuriarum damnat (§. 988.), nec pace facta propter eam causam, ob quam bellum gestum est, denuo bellum suscipi potest (§. 987.), consequenter bellum & quicquid in eo factum est in perpetuam oblivionem & immortale silentium adducitur, injuriarum vero & offensionum antea illatarum in sempiternum sancita oblivio amnestia est (§. 989.); in pactione pacis de amnestia primo omnium loco conveniendum, eaque omni pactioni pacis per se inest, etiamsi non conveniatur.

Observatur hoc hodie, ut de pace paciscentis primo loco in amnestiam consentiant, ac ideo primus articulus amnestiæ destinetur. Quamvis vero expressa amnestiæ mentio non fieret, in eam tamen tacite consentire tenentur, qui de pace faciendâ deliberant. Cum enim non id agant, ut causâ belli & controversiæ, quæ de factis in bello moveri poterant, decidantur (§. 988.), sed ut per transactionem bellum finiat (§. 987.), sicque pax inter beligerantes restituatur (§. 959.); necesse omni-

no est, ut velint, belli ac eorum, quæ in bello facta sunt, sempiternam esse debere oblivionem, nec rerum actarum unum ab altero accusari debere. Sane nisi hoc supponatur tanquam certum, bellum deletum dici nequit pace sancita, cum ex eodem supersint discordiæ bellum resuscitare aptæ, quod funditus extirpari jubet salus communis Gentium (§. 962-963), suprema utique in civitate maxima lex (§. 11.), perinde ac in quavis civitate particulari (§. 86. p. 8. *Jur. nat.*).

§. 991.

Quomodo In pactione pacis conveniendum, vel ut omnia restituantur in eum locum, quo in pace con-fuerant ante bellum, vel ut maneat eo, quo sunt loco, vel ut quædam in bello veniri possit. *capta restituantur, alia retineantur, & ut quædam alia præterea præstentur.* Et enim cum in pace neutra pars alteram injustitiæ & injuriarum damnat (§. 988.), consequenter nec in bello capta per injuriam erepta declarentur; sed iis conditionibus transigendum, de quibus conveniri potest (§. 986.); id pro jure habendum, de quo conventum fuerit. Quamobrem cum aliter conveniri non possit, quam quomodo fieri potest, necesse autem sit, ut vel omnia restituantur in eum locum, quo fuerant ante bellum, vel ut maneat quo sunt loco, eo nimirum tempore, quo pax pangitur, vel ut quædam in bello capta saltem restituantur, alia retineantur, præterea autem aliæ quoque sint præstationes, ad quas Gentes sese sibi invicem obligare possunt, quod tanquam per se satis notum hic sumitur; in pactione pacis conveniendum, vel ut omnia restituantur in eum locum, quo fuerant ante bellum, vel ut maneat quo sunt loco, vel ut quædam in bello capta restituantur, alia retineantur, & præterea quædam in omni isto casu præstentur.

Pacis negotium aliter exitum habere nequit, quam ut ea pangatur eo modo, quo belligerantes inter se convenire possunt. Uterque dicit, se justam belli causam habuisse & nihil in bello per injuriam fecisse. Nil igitur superest, quam ut eo modo conveniatur, quo fieri potest, ut quod ex pacto oritur jus sanctitate fœderum firmum efficiatur (§. 546. 547.). Quodsi dicas, transactionem istiusmodi ante fieri debere, quam ad bellum progrediatur controversen-

tes; haud difficulter patebit, id fieri vix posse. Quodsi enim quis nulla necessitate adactus nimis facili se præbeat injusta præfertina, aut nimis saltem dura petenti; verendum omnino est, ne lenitate ejus aburantur alii, sicque securitati suæ parum prospiciatur. Hujus igitur causa præstat præferre bellum, quam injusta aut iniqua petenti faciliem aurem præbere, sit ita quod fortuna in bello minus favente in ea consentire cogatur.

§. 992.

De his, de quibus in pace nil dictum. De quibus in pactione pacis nihil dictum, ea manent quo sunt loco. Quoniam enim neuter paciscentium injustitiæ vel injuriarum damnatur (§. 988.); quæ in bello occupata sunt quasi jure occupata promiscue censentur & similiter quæ utrinque facta sunt, quasi absque injuria facta intelliguntur: quo inprimis etiam facit (§. 989.), quod omni pactioni pacis per se insit amnestia (§. 990.). Res igitur in bello captæ manent ejus, qui eas occupavit, ac damna ferre debet is, qui passus est, impensas repetere nequit, qui fecit. De quibus igitur in pacis pactione nihil dictum est, ea manent quo sunt loco.

Pacis pactione nihil in iis, quæ in bello facta sunt, immutatur, nisi quatenus de iis certi quidpiam conventum. Alias enim bella ex bellis nascerentur, quod perinde præcavendum inter Gentes (§. 22.), ac in civitate, ne ex litibus nascantur lites (§. 984. *part. 8. Jur. nat.*). Quodsi expresse in amnestiam consensus, quod

fieri consultum est, cum jus pactionum in dubitationem minus adduci possit, quam Jus Gentium voluntarium & naturale, sive necessarium; revera quoque in hoc consensus est, ut ea, de quibus nihil dictum, maneat quo sunt loco.

§. 993.

De damnis bello datis. Quoniam ea manent, quo sunt loco, de quibus in pactione pacis nil dictum (§. 992.); quæ bello data sunt damna, eorum nomine actio non est, nisi aliud convenerit.

Quodsi

Quodsi enim aliter fuerit conventum, damna restituantur ex pacto, non vero tanquam debitum jure belli contractum. Idem tenendum est de iis, quæ manent eo, quo sunt loco. Retinentur nimirum ex pacto, vi clausulæ amnestiæ vel expresse adjectæ, vel pactioni per se inexistentis. Atque ita tollitur dubium injustæ acquisitionis ex parte ejus, cujus bellum injustum, utpote qui nil jure occupat (§. 777.), nisi forsan ex causis subnascensibus, cum etiam ex parte alterius, cujus bellum justum est, si

qua ultra debiti modum cepit (§. 787.). Patet præterea, jure naturæ ob incertitudinem ejus, quod jure fit in bello, nonnisi pace facta patere, quænam ab unaquaque belligerantium parte vere fuerint acquisita, sit ita quod durante bello apud Gentes pacatas acquisita censenda sint ejus, qui in bello occupavit (§. 892.) & pro talibus habeantur intra fines civitatis suæ. Jus dubium pactione pacis fit certum atque firmum.

§. 994.

Quæ ante bellum debita fuerant, nec non injuriæ ante idem factæ, sed ob quas bellum non fuit gestum, aut etiam debita durante bello aliunde contracta, vel injuriæ extra bellum factæ, per pacem non remissa intelliguntur, nisi de iis expresse fuerit dictum. Etenim clausula amnestiæ, sive de ea expresse fuerit conventum, sive eadem pactioni pacis saltem per se insit (§. 990.), extendi nequit ultra bellum & ea, quæ in bello facta sunt, cum paciscentes nonnisi de his cogitasse certum sit. Quamobrem nec per pactionem pacis remissa intelliguntur nisi ea, quæ ad bellum præsens spectant & in eo facta sunt. Quamobrem quæ ante bellum debita fuerunt, nec non injuriæ ante idem factæ, ob quas tamen bellum gestum non fuit, aut etiam debita durante bello aliunde contracta, vel injuriæ extra bellum factæ, per pacem remissa intelligi nequeunt. *Quod erat unum.*

De debitis & injuriis ante bellum, vel durante eo extra bellum contractis.

Quodsi vero de iis in pactione pacis expresse fuerit dictum, clausula amnestiæ ad eadem extensa, quod tum cum ceteris simul remissa fuerint, dubitandi ratio nulla est. *Quod erat alterum.*

Quamvis in pactione pacis præcavendum, ne bellum ex bello oriatur (not. §. 992.); propterea tamen amnestia per se non extenditur ad ea, quæ ante vel extra bellum facta sunt. Fac enim ad arma veniendum iterum esse propter debitum aut injuriam istiusmodi; non tamen

dici potest, bellum novum nasci ex præcedente, quod per pacem finitum fuerat. Inter rationes tamen suasorias locum habere hæc potest, ut amnestia expresse ita extendatur, ne novo cuidam bello causa suppetat.

§. 995.

Quæ privatis deberi coeperunt ex contractibus, vel maleficio, belli tempore, pace remissa non censentur. Debitum enim hoc non ex eo venit, quod in bello factum, sed ex pacto: quod cum etiam hosti servandum sit (§. 799.), bellum minime obstat, ut debitum contrahatur, etsi vetet ne exigatur. Patet igitur ut ante debita ista privatorum pace remissa non cenferi (§. 994.).

De privatis istiusmodi debitis.

E. gr. ponamus debitorem meum cum patria sua in hostium potestatem venire. Per se patet, usuras, quarum dies cessit tum a me exigi non posse. Sane si actionem intentare vellem, hostis id sibi addicere posset prædæ nomine. Enimvero cum ex contractu oriatur jus meum, id ad bellum nullum respectum habet,

nec ad idem extendi possunt, quæ de debitis remissis in pactione pacis dicuntur. Sublato igitur impedimento, postquam pax facta est, usuras exigere possum. Alia vero est ratio, si hostis in bello debitum prædæ nomine sibi addixit. Tum enim ad ea pertinet, quæ vi bellica detinentur. Idem intelligitur de pœnis.

§. 996.

Si in pactione pacis conventum fuerit, ut omnia restituantur in eum locum, in quo fuerant ante bellum, res mobiles sub restituendis non comprehenduntur. Etenim

An res mobiles sub restituendis comprehendantur.

cum curandum sit, ut negotia exitum habeant (§. 886.); de restituendis quoque in pactione pacis aliter conveniendum non est, quam ut restitutio exitum habere possit. Enimvero si res mobiles restitui deberent, cum probare deberet is, cui restituendæ essent, dominium suum adversus possessorem (§. 545. part. 2. Jur. nat.), & si periisset, æstimatio præstanda foret, ut damnum refarciri posset (§. 572. part. 2. Jur. nat.), consequenter non modo probandum præterea foret, quinam rem captam teneret, verum etiam quod vi bellica sibi ablata fuisset, atque ideo facile patet, quot & quantis difficultatibus obnoxia sit rerum mobilium in bello captarum restitutio, ut inter pacificentes de pace exitum habere nequeat. Quamobrem si de rebus certis mobilibus restituendis nihil expresse fuerit dictum, nec de iis cogitasse intelliguntur pacificentes. Quod si itaque in pactione pacis conventum fuerit, ut omnia restituantur in eum locum, in quo fuerant ante bellum; res mobiles sub restituendis non comprehenduntur.

Ad res mobiles itaque in hoc etiam casu extendenda est amnestia, sive expresse conventa fuerit, sive saltem per se pactioni pacis insit (§. 990.). Per se autem patet, si de rebus certis restituendis dictum fuerit, has restituendas esse: hic enim saltem quaeritur quid valeat in eo casu, ubi in genere conventum, ut omnia restituantur, mobilium nulla expressa mentio

ne facta. Ceterum ob eas, quas commemoravimus, difficultates aliasque, quæ superaddi poterant, de restitutione rerum mobilium, nisi forsan certarum, quarum restitutio nihil difficultatis habet, in pactionibus pacis non conveniri, sed subinde certam restitutionis summam stipulari moris est.

§. 997.

Quando obligare incipiat pax. Quamprimum pactio pacis fuerit perfecta, belligerantes statim obligantur; milites autem ac subditi utriusque a momento publicationis. Ostenditur eodem modo, quo idem de induciis supra demonstravimus (§. 919.).

Aliter conveniri posse, veluti ut a certo die pax incipiat, per se patet. Tumque standum est eo, quod conventum (§. 376. 547.).

§. 998.

De restituendis. Quoniam pactio belligerantes statim obligat, quamprimum ea perfecta fuerit, non autem milites & subditos ante publicationem (§. 997.); quod faciunt pactiones milites intra belli ministerium, impune quidem faciunt, capta tamen post perfectas pactiones pacis & damna data utrinque restituenda. *perfectas pactiones.*

Bellum nimirum statim finitur (§. 987.), consequenter quæ post pactiones pacis perfectas fiunt, per injuriam fiunt, adeoque qui injuriam fecit ad restitutionem tenetur. Ignorantia autem invincibilis cum excuset milites, ipsi ad pœnam non tenentur.

§. 999.

De contributionibus post pactionem perfectam exactis. Quoniam pactio pacis belligerantes statim obligat, quamprimum perfecta fuerit (§. 998.), consequenter neutri belligerantium amplius jus est ad ullum actum bellicum (§. 987. 785.), exactio vero contributionum actus utique bellicus est; post pactionem pacis perfectam nullas contributiones exigere licet, nisi ante debitas, sed nondum solutas.

Consultius tamen est, præsertim ubi de restituendis conventum, ut expresse conveniatur de contributionibus non amplius exigendis, ubi

etiam vetari potest, ne exigantur jam antea indictæ, sed nondum solutæ.

§. 1000.

Si res vi pacis restituenda, restituendi quoque sunt fructus a die concessionis, non vero ante pacem percepti, vel debiti. Quamprimum enim res restituenda, nihil in ea juris habet, qui eandem restituere debet, quod per se patet. Quamobrem nec jus percipiendi interea fructus eidem competere potest. Quoniam vero eo ipso momento quo ad restituendum obligatur, qui rem tenet, jus ejus incipit, cui eadem restituenda (§. 23. part. 1. Jur. nat.); jus quoque percipiendi fructus eodem momento ipsius esse incipit. Quamobrem si res vi pacis restituenda, restituendi quoque sunt fructus a die concessionis percepti. *Quod erat unum.*

De fructibus rerum restituendarum vi pacis.

Enimvero quoniam per amnestiam, quæ omni paci inest (§. 990.), remittuntur quæ in bello facta (§. 989.), fructus quoque ante pacem percepti restituendi non sunt, consequenter nec ii, qui ante pacem debiti fuerunt, quos tanquam suos exigere potest, qui rem tenet. *Quod erat alterum.*

Nimirum in pactione pacis non attenditur, cepti sumantur, injuria tamen remissa per utrum jure, an injuria percepti fuerint fructus; sed, si vel maxime tanquam injuria per-

§. 1001.

Si res vi pacis restituenda, jura quoque rei coherentia restituenda. Etenim res ita restituenda, qualis in bello capta: id enim actum intelligitur, cum de ea restituenda conveniretur (§. 512. part. 6. Jur. nat.). Quamobrem cum res capta fuerit cum juribus eidem coherentibus; ea quoque una cum re restituenda sunt.

De juribus rei restituenda coherentibus.

§. 1002.

Si loca munita restituenda, ante restitutionem munimenta, quæ erant, cum occupantur, demoliri non licet. Patet ex demonstratione propositionis præcedentis, res tales restituendas esse, quales venerunt in hostis potestatem (§. 1001.). Quamobrem porro liquet, si loca munita restituenda, ante restitutionem demoliri non licere munimenta, quæ erant, cum ab hoste occuparentur.

De locis munitis restituendis.

Perinde nimirum foret, ac si urbem restitutus ante restitutionem domus incenderet, aut regionem restituendam vastaret. Alia vero ratio est, si qua munimenta hostis, dum locum tenuit, ipse excitavit: tum enim de his statuere potest, quemadmodum sibi visum fuerit,

nisi conventum fuerit, ut locus munitus restituitur in eo statu, in quo nunc est. Similiter patet per amnestiam remissum intelligi, si munimenta durante bello fuerint diruta, cum ab hoste tenerentur.

§. 1003.

Nomina regionum per pacem alteri relictarum accipienda sunt ex usu peritorum præsentis temporis. In pactis enim interpretandis a communi usu loquendi recedendum non est, nisi adsint rationes urgentes in contrarium (§. 470. part. 6. Jur. nat.), & quidem usus ejus temporis attendendus, quo pactio facta (§. 471. part. 6. Jur. nat.), qualis obtinet inter peritos (§. 478. part. 6. Jur. nat.). Quamobrem nomina regionum per pacem alteri relictarum accipienda sunt ex usu peritorum præsentis temporis,

De nominibus regionum per pacem alteri relictarum.

Vocabula signa sunt rerum. In pactione igitur pacis de rebus aliis cogitari nequit, quam quas tunc temporis, quando pax pangitur, si-

gnificant inter peritos, quales sunt, qui de pace paciscuntur.

§. 1004.

§. 1004.

De rebus in pristinum statum restituentibus. Si vi pacis quædam restituenda in eum statum, in quo fuerant ante bellum; status ultimus intelligitur, qui erat, cum inciperet bellum, nisi is ad certum annum referatur. Pactio enim pacis non aliam admittit interpretationem, quam de quo fuit cogitatum (§. 512. par 6. Jur. nat.). Quamobrem quando paciscentes inter se conveniunt, ut res quædam restituantur in eum statum, in quo fuerant ante bellum, cum de alio statu cogitare non potuerint, nisi eundem ad certum annum retulerint, quam in quo res erant, cum bellum inciperet; status utique ultimus intelligitur, qui erat, cum inciperet bellum. Quod erat unum.

Quodsi vero ad certum annum eundem retulerint, tunc talis utique intelligendus, qualis isto anno erat (§. 427. part. 3. Jur. nat.). Quod erat alterum.

Paciscentes non volunt, ut nihil actum sit, quando de rebus in pristinum statum restituendis disponunt. Quamobrem si se invicem intelligere debent, de alio statu sermo esse ne-

quit, nisi qui erat, cum bellum inciperet. Hinc quod ab hoste captum a nobis durante bello recuperatum nostrum manet, non ipsi restituendum, quia nostrum erat, cum bellum inciperet.

§. 1005.

De iis qui jure se sponte uni belligerantium subjecerunt. Si populus suis juris, vel etiam ii, quos Gens sua defendere vel non potuit, vel noluit, durante bello, belligeranti uni se sponte subjecit; ad eos restitutio in pactione pacis convenita non pertinet. Etenim populus sui juris & qui ei æquiparantur, scilicet quos Gens sua defendere nequit, vel non vult (§. 867.), si sua sponte se subjecit belligerantium uni; id ad bellum non pertinet, licet occasione belli fiat, cum bellator eosdem sibi non subjecerit actu bellico, sed ipsemet suo jure se eidem subjecerint, consequenter ex pacto jus suum acquisivit belligerator. Quamobrem cum in pactione pacis transigatur de iis, quæ actu bellico facta sunt (§. 986.), adeoque ultra ea extendi nequeat restitutio convenita, hæc quoque non pertinet ad populum sui juris, vel etiam eos, quos Gens sua defendere vel non potuit, vel noluit, ubi durante bello sponte sese belligerantium uni subjecerunt,

Quodsi deditio facta a non libero, vel inferiore, hostis quoque jus nullum acquirere potuit, consequenter deditos, quos per injuriam tenet sui subjectos, restituere tenetur, etiamsi de restitutione nihil fuisset conventum. Possent autem etiam conveniri, ut restituantur in statum pristinum qui ultro sese, sed jure suo subjecerunt, per se patet. In pace enim transactione conveniri etiam potest de præstationibus, quæ ad bellum, quod gestum fuit, & ad ea, quæ in bello facta sunt, nullum respectum ha-

bent, modo de iis expresse dicatur (§. 991.); sicuti in transactione omni de certis præstationibus conveniri potest, quæ ad rem litigiosam minime pertinent (§. 881. part. 5. Jur. nat.). Pax pangitur belli finiendi causa (§. 959.). Quamobrem paciscentium animo non obversantur nisi ea, quæ vi bellica facta sunt, ac ideo quando de restituendis agitur, non cogitur nisi de restituendis iis, quæ vi hostili erepta sunt, vel etiam dolo (§. 857.).

§. 1006.

De relatione pactionis præcedentes. Si in pactione pacis relatio sit ad alias præcedentes: ea valebunt de re convenita, ne ad alias quæ in his expressius dicta sunt. Nemo enim non videt brevitatis tantummodo causa relationem ad alias præcedentes fieri, ne ibidem dicta denuo sint repetenda. Quamobrem evidens est in ea consentire paciscentes, quæ de re convenita in præcedentibus pactionibus expressius dicta sunt. Quoniam itaque mutuo consensu perficitur pactio (§. 819. part. 3. Jur. nat.); si in pactione pacis relatio sit ad alias præcedentes, ea valebunt de re convenita, quæ in his expressius dicta sunt.

Haud

Haud obscure intelligitur, quæ hic de pactionibus pacis dicuntur, eadem valere de fœderibus & pactionibus aliis quibuscunque. Hæc autem relatio ad pactiones præcedentes frequentissima est, & fieri quoque potest, ut tota quædam pactio anterior renovetur, nec quæ nunc

fit non sit nisi renovatio anterioris cujusdam; vel etiam præsens contineat confirmationem anteriorum vel sine ulla mutatione, vel in nonnullis mutatis. Talia nimirum dependent a voluntate transigentium.

§. 1007.

Si per pacem vel imperium totum, vel pars ejus alienari debet, & regnum fuerit patrimoniale, Rex id facere potest, sine populi consensu: quodsi vero fuerit usufructuarium, ad alienationem requiritur in casu priori populi, in posteriori & populi, & ejus partis, in quam fit alienatio consensus, declaratus vel verbis, vel factis, quando nempe Rex in summa necessitate constitutus pacem aliter impetrare non potest, aut variabitio accedit, dum populus novo acquirenti sine ulla contradictione homagium præstat. Idem intelligitur de rebus, quæ sunt in dominio populi vel universitatis cujusdam. Si enim regnum fuerit patrimoniale, Rex prouti sibi visum fuerit, imperium in personam extraneam quamcunque transferre (§. 283. part. 8. Jur. nat.), & nisi rationes particulares obtent, idem quoque in partes subjectivas dividere potest (§. 294. & seqq. part. 8. Jur. nat.). Quamobrem nil obstat, quo minus etiam per pacem vel imperium totum, vel partem ejus alienare possit sine consensu populi: id quod etiam naturæ regni patrimonialis convenit (§. 155. part. 8. & §. 131. part. 2. Jur. nat.). Quod erat primum.

De alienando per pacem imperio & rebus, quæ sunt in dominio populi.

Enimvero si regnum fuerit usufructuarium, imperium alienare nequit, sed actus ejus ipso jure nullus est, & si tradere velit, populus resistere potest (§. 1058. part. 8. Jur. nat.). Quodsi ergo per pacem alienandum, populi ad hunc actum requiritur consensus, penes quem est imperii proprietas (§. 34. part. 8. Jur. nat.). Quod erat secundum.

Quoniam vero universus populus obligatur singulis, ac per consequens cuilibet suæ parti ad salutem ejus promovendam (§. 28. 17. part. 8. Jur. nat.): a qua obligatione cum seipsum liberare non possit (§. 674. part. 3. Jur. nat.), imperium quoque in ipsam sine ejus consensu alienari nequit. Quod erat tertium.

Cum consensus tam verbis, quam factis declarari possit (§. 660. part. 1. Phil. pract. univ.), ad alienationem vero imperii per pacem a Rege usufructuario factam requiratur cum populi per demonstrata n. 2, tum ejus partis, in quam fit alienatio, consensus, per demonstrata n. 3. si a Rege usufructuario per pacem imperium alienandum sive in totum populum, sive in partem ejus, perinde quoque est, sive consensus verbis expresse, sive tacite seu facto declaretur. Quod erat quartum.

Si jus pangendi pacem Regi competit (alias enim cessat præsens quæstio), cum voluntate populi in ipsum fuerit translatum (§. 133. 139. part. 8. Jur. nat.), in id quoque se consenturum populum facto ipso declaravit, quod ad pacem impetrandam necessarium fuerit. Quodsi ergo Rex in extrema necessitate constitutus vel imperium totum, vel ejus quandam partem alienare cogatur, ut pacem impetret; consensum expressum non demum requirere tenetur. Quod erat quintum.

Denique si Rex per pacem imperium alienavit vel totum, vel in partem ejus, & populus hoc quomodocunque ratihabuerit, veluti si non contradicat, & homagium novo acquirenti ultro præstet, cum tunc perinde sit, ac si ante perfectam pacis pactionem consensisset; alienatio valida est. Quod erat sextum.

Cum res, quæ sunt in dominio populi, per pacem alienantur, perinde de jure populi disponitur, ac si imperium alienatur. Quamobrem facile patet, quæ de alienatione imperii demonstrata sunt, ea eodem modo intelligi de alienatione rerum, quæ sunt in dominio populi, sicut ea seorsim demonstrari non sit opus.

Judicium de eo, sine quo pax impetrari nequit, utique est penes Regem, quemadmodum in genere judicium de iis, quæ ad Remp. conservandam & perficiendam necessaria sunt, penes ipsum est, nisi per leges fundamentales certus agendi modus præscriptus fuerit. Ac tanto facilius in præsentis negotio statur judicio Regis, quia Rex nullus imperium in partem quandam populi, multo minus in totum populum alii concedet, nisi summa necessitate compulsus, ut aliter pacem impetrare non possit. Vix itaque atque ne vix quidem concipi potest casus, in quo dispositioni de alienatione imperii sive totius, sive partis subjektivæ non inest tacitus populi & partis ejus, in quam fit alienatio, consensus. Accedit respectu partis, quod, sicuti parti populi jus est se imperio hostis subjiciendi, si Gens sua eam adversus vim hostilem defendere nequit (§. 868.), ita ex adverso non minus populo jus esse debeat, ut partem quandam a se separet, si alias se conservare nequit (§. 164. *part. 7.* & §. 4. *part. 8. Jur. nat.*), præsertim cum ea non

perdatur sed alterius civitatis membrum hæc: Quod vero succedit in populo, vel parte cujusdam populi, id multo facilius locum habet in rebus publicis & rebus universitatis (§. 88.), præsertim cum dominium Gentis cum imperio connexus sit (§. 305.) & eodem modo in Rectorem civitatis transeat, quo hoc in ipsum transfertur (§. 306.). Id hic inprimis notandum est, quæ de alienando imperio demonstrantur, non intelligenda esse de deditis in bello vel vi occupatis; de his enim cum transigatur in bello, quatenus ea sint restituenda, in pactione pacis nulla quæstio est, utrum sint concedenda, nec ne. Si pax aliter obtineri nequit, quam ut vel omnia maneat, quo sunt loco, vel ut non omnia restituantur, requisitio consensus populi per se cessat. Et quod res publicas & universitatis attinet, considerandum præterea est, Rectori civitatis quoque in eas competere dominium eminens (§. 92. 102.), vi cujus in casu necessitatis disponere de iis potest, prouti salus publica exigit (§. 93. 103.).

§. 1008.

De rebus & personis privatis. In pactione pacis Rector civitatis disponere potest de rebus privatis subditorum vi domini eminentis: immo & de personis vi potestatis eminentis. Etenim vi domini eminentis de rebus privatis subditorum (§. 110. 111. *part. 8. Jur. nat.*) & vi potestatis eminentis de ipsis quoque personis in casu necessitatis disponere potest Rector civitatis, salutis publicæ causa (§. 113. 114. *part. 8. Jur. nat.*). Debet hoc Rector civitatis subditis suis ut pacem omni modo conservet (§. 962.), consequenter etiam ut turbatam restituat, & ut bellum vitet, quantum potest (§. 964.), consequenter etiam ut, si eidem fuerit implicitus, finire id studeat, cumque in pactione pacis non decidatur causa belli, nec decidantur controversiæ, quæ de factis in bello moveri poterant (§. 988.), sed transigendo (§. 986.) pax fieri debeat sub iis conditionibus, quæ obtineri possunt (§. 991.); de iis, quæ in pace alteri conceduntur, pro arbitrio suo disponere nequit qui pacem facit. Quamobrem evidens est, quod, quando in pactione pacis disponendum est de rebus privatis subditorum, vel ipsis etiam personis, id fieri in casu necessitatis utilitatis publicæ causa. Vi igitur domini eminentis de rebus privatis subditorum & vi potestatis eminentis de ipsis etiam personis in pactione pacis disponere potest Rector civitatis.

Ad quid vero deinde civitas teneatur illis, id non ad pactionem pacis pertinet, & alibi de quorum rebus vel personis fuit dispositum, demonstratum (§. 119. *part. 8. Jur. nat.*).

§. 1009.

De sociis in bello. In fœdere pacis comprehenduntur etiam socii: si tamen cum his peculiare fuerit bellum, cum ipsis quoque pax expresse pangenda. Qui enim in bello alteri belligerantium parti se associant sive auxilia, sive subsidia mittendo, aut alio quocunque modo eum adjuvando; quicquid in bello agunt, non suo nomine agunt, sed ejus nomine, cui se associant & cujus causam defendunt. Quicquid igitur in bello agunt, id ab illum, quod geritur ab eo, cui se associant, pertinet. Quamobrem cum per amnestiam, quæ, licet expresse non fuerit conventa, omni pactioni pacis per se inest (§. 990.), omnia in bello facta in oblivionem perpetuam & immortale silentium deducantur, ut nemo rerum in bello

bello aſtarum accuſari, neve mulſtari poſſit (§. 989.); amneſtia quoque ad ſocios extenditur. In ſœdere igitur pacis iidem etiam comprehenduntur. *Quod erat unum.*

Enimvero ſi peculiare bellum cum iis fuerit geſtum, quæ in hoc facta ſunt, ad bellum ejus, cui ſe aſſociarunt, minime pertinet, licet hujus occasione illud fuerit natum. Quamobrem nec pactione, quæ de illo finiendo fit, ad hoc quoque extendi poteſt. Neceſſe igitur eſt, ut cum ſociis quoque expreſſe pax pangatur. *Quod erat alterum.*

Non uno modo contingit peculiare eſſe cum ſociis bellum. In gratiam belligerantis unius, qui eidem ſœdere junctus, alteri belligerantium ſuo nomine bellum indicere & alio in loco cum proprio exercitu adverſus eum agere poteſt, ſive aperte cauſam illius defendendo, ſive cauſam aliam prætexendo. Similiter ex adverſo ab eo, contra quem auxilia, vel ſubſidia mittuntur, aut alia adjuvamenta præſtantur, bellum mittenti, vel adjuvanti indici & adverſus ipſum hoſtiliter agi poteſt, aut etiam bello non indicto arma eidem inferri poſſunt, ut ipſo facto peculiare cum eo bellum fit. In hiſce igitur caſibus pacem peculiariter pangi neceſſe eſt a ſœderatis, nemo non videt. Quemadmodum etiam evidens eſt, ſœderatos pacem particularem facere poſſe, ut bellum, quod cum ipſis eſt, finiatur, niſi in ſœdere fuerit conventum, ne unus ſœderatorum abſque altero faciat.

§. 1010.

Rebelles dicuntur ſubditi, qui arma iniuſta ſumunt adverſus Rectorem civitatis. Atque is ſtatus non bellum, ſed *Rebellio* vocatur, idiomate patrio ein *Rebellio* *quid ſit.* *Müſruchr.* In *rebellione* autem *id agitur, vel ut imperio exuant Rectorem civitatis, vel ut eum ad conditiones quaſdam acceptandas cogant.*

Quandonam iniuſta & impia ſint ſubditorum in Rectorem civitatis arma, ex principiis Juris publici univerſalis in parte octava Juris naturæ demonſtratis definiendum. Haud raro deſperatio ſubditos facit rebelles, ſi Rector civitatis ſuæ utilitatis cauſa eos nimium oneret, aut juribus ac privilegiis, quibus fruèbantur, privet; & ſi qua ſunt alia, quæ regimen ipſius intolerabile efficiunt. Quamvis enim obligentur ad obedientiam cum patientia (§. 1043. *part. & Jur. nat.*); patientia tamen nimis læſa tandem fit furor, ut jugum ſibi intolerabile viſum excutere conentur.

§. 1011.

Bellum vero civile dicitur, quo juſta arma adverſus Rectorem civitatis ſumunt ſubditi. Quamobrem cum *rebellio* iniuſtam habeat cauſam (§. 1010.), *civile* autem bellum juſtam; *rebellio bellum civile non eſt & contra*, conſequenter *nec ſubditi bellum civile excitantes ſunt rebelles*. In caſu dubio cives adverſus Rectorem civitatis arma ſumentes dicuntur idiomate patrio die *Misbergnâten* / *vel voce a Gallis mutuata, ſed tantisper immutata die Malcontanten* / quaſi male contenti regimine ſcilicet præſenti. *Bellum civile quid ſit.*

Cum exterarum Gentium non fit judicium de iis, quæ inter ſubditos & Rectorem civitatis alicujus intercedunt, utpote quæ ſeſe regi-
mini aliorum immiſcere non debent (§. 257.); non rebellionem vocabuat, ſi ſubditi arma ſumunt in ſuperiorem, niſi maniſteſſima ſit horum injuria: dicent potius bellum civile, idiomate patrio innerliche Unruhe, & vi adverſus ſuperiorem agentes male contentos.

§. 1012.

Quoniam bellum civile eſt, quo arma juſta in Rectorem civitatis ſumunt ſubditi (§. 1011.), arma autem juſta non intelliguntur, niſi quando Rectori civitatis vi reſiſtere licet, quod in quibuſdam caſibus licere alibi demonſtravimus. *An bellum civile ſit licitum.*

vimus (§. 1054. part. 8. Jur. nat.); bellum civile licitum est in omni casu, in quo *Reſtori civitatis vi resistere licet*. Quoniam subditis saltem supplicare licet, superiore imperante, quod nimis durum, vel iniquum videtur (§. 1051. part. 8. Jur. nat.), & si precibus locum dare nequit, obedire tenentur (§. 1052. part. 2. Jur. nat.), immo nec magistratibus competit jus injuriis ejus resistendi (§. 1053. part. 8. Jur. nat.); *si injuriis Reſtori civitatis vi resistatur, bellum civile non est* (§. 1011.), *sed rebellio*.

Equidem legi naturæ repugnantia imperanti obediendum non est (§. 1044. part. 8. Jur. nat.); si tamen inobedientiam justam punire audeat, id patienter ferendum (§. 1045. part. 8. Jur. nat.). Pœnam tamen ut effugiant innocen-

tes, fugere licet & supplices fieri apud aliam Gentem, quæ extraditionem bonorum relictorum urgere potest. Sed de his & aliis huc spectantibus ut plura dicamus, non est hujus loci.

§. 1013.

Tumultus quid sit.

Tumultum dicimus eum statum, quo turba confluens vim infert magistratibus, aut aliis potestatibus minoribus, vel earum rebus, tum etiam privatis eorumque rebus aut saltem inferre minatur. Idiomate patrio dicimus einen *Aufstand*.

Differt omnino tumultus a rebellionem, cum in hac vis armata inferatur potestati summæ, in illo autem nonnisi potestatibus minoribus, vel privatis. Rebellio propius accedit ad bellum civile, a quo nonnisi justitia causæ dif-

fert, quam tumultus ad rebellionem. Exemplum tumultus est in rusticis, qui una cum servis, mulieribus atque ancillis fustibus, baculis, lapidibus, lignonibus aliisque instrumentis magistratui resistunt & executionem impediunt.

§. 1014.

Quale sit delictum. Quoniam *tumultus* tranquillitatem publicam turbat (§. 11. part. 8. Jur. nat.); *crimen, seu delictum publicum est* (§. 581. part. 8. Jur. nat.), & *tumultum excitantes, vel foventes eidemque sese immiscentes criminis rei sunt*, consequenter *pro diversitate circumstantiarum a superiore puniendi* (§. 626. part. 8. Jur. nat.).

Merentur nimirum pœnam tum tumultus auctores, tum qui usdem se associant & ad tumul-

tum quomodocunque concurrunt, etsi sabinde necesse sit pœnam remitti per amnestiam (§. 989.).

§. 1015.

De iis, que rebellibus & tumultuantibus promittuntur.

Quæ rebellibus & tumultuantibus rebellionis aut tumultus sedandi causa promittuntur a summa potestate; ea sunt servanda. Ostenditur eodem modo, quo supra demonstravimus, quæ hosti tanquam hosti, prædoni & latroni tanquam prædoni & latroni promittuntur, servanda esse (§. 799.).

Equidem cum rebellibus & tumultuantibus pacis pactio non est, cum pacem non faciant nisi summæ potestates inter se (§. 977.); non tamen hoc obstat, quo minus sedandæ rebellionis, aut sedandi tumultus causa pactio fiat, si

aliter sedari non possit, saltem non consultum sit. Pactiones autem istæ, vel etiam nuda ex parte superioris promissa non minus servanda sunt, quam pactiones cum hoste durante bello.

§. 1016.

De amnestia rebellibus & tumultuantibus.

Quæ rebellibus & tumultuantibus rebellionis aut tumultus sedandi causa promittuntur a summa potestate, cum servanda sint (§. 1015.); *si amnestia promissa*

missa fuerit, nullus quoque eorum, qua in rebellionem vel tumultum facta sunt, accusari, neve muldari potest (§. 989.).

Amnestiam exempli loco in medium afferre lubet: pro diversitate enim circumstantiarum alia quoque promitti possunt, veluti ut onera quaedam cessent, ut privilegia debeant esse re-

stituta & quae sunt alia, quae causam rebellionis & tumultus dederunt, sal. a etiam poena in auctores rebellionis & tumultus.

§. 1017.

Pactio pacis etiam obligat Gentem, sive populum, & successores: Evidens est, An pactio pacis populum & successores obliget. Pactio pacis utilitatis publicae manentis causa fieri (§. 959.) & esse foedus reale (§. 419.). Enimvero foedus a Rectore civitatis publicae causa initum reale Gentes quoque & successores obligat (§. 424.). Pactio igitur pacis etiam obligat Gentem, sive populum, & successores Rectoris civitatis.

Pacem facere pertinet ad exercitium imperii, quod est Rectoris civitatis praesentis, In actus igitur ad id spectantes, qui relicti sunt & relinqui debuerunt iudicio Rectoris civitatis praesentis, nullum jus competit successoribus, ut ideo eorum consensus non sit requirendus, qui spem

succedendi habent, ad pactionem pacis. Quamobrem successores obtendere nequeunt, quasi pax in eorum praedictum sit facta. Fieri non potuit nisi sub his conditionibus, quae pro datis circumstantiis obtineri potuerunt.

§. 1018.

Quae in pactione pacis conventa fuerunt, ut dentur, reddantur, vel restituantur; ea praestanda sunt sine mora. Etenim si nullum adjectum fuerit tempus, utique conventum intelligitur, ut praestentur statim; si vero tempus fuerit adjectum, ut praestentur intra tempus conventum. Quodsi ergo arbitrio ejus, qui praestare debet, non relicto, quando praestare velit, pacta vero servanda sunt (§. 789. part. 3. Jur. nat.); quae in pactione pacis conventa fuerunt, ut dentur, reddantur, vel restituantur, ea quoque sine mora praestanda sunt.

Vide, quae de debito praecise solvendo alibi (*Jur. nat.*) & ejus purgatione (§. 652. 654. p. 3. demonstravimus) (§. 665. 666. part. 5. *Jur. nat.*), (*Jur. natur.*) itemque de mora in se illicita (§. 652. part. 3.

§. 1019.

*Quae per pacem restituantur, postliminium habent. Etenim Gens quaelibet, consequenter & Rector civitatis (§. 39.), jura subditorum suorum adversus vim hostium externam defendere tenetur (§. 4. 28. part. 8. *Jur. nat.*), consequenter etiam operam dare, ut ab hoste capta recuperentur. Quocumque igitur modo recuperentur, in pristinum statum restituenda, cum nulla adsit ratio, cur in eo quicquam immutandum, quod enim capta fuerunt ab hoste, ratio nulla est (§. 56. *Ontol.*). Quamobrem quae per pacem restituantur, postliminium habent (§. 896.).*

Cum jure naturae captivi non fiant servi (§. 814.), sed pace facta dimittendi (§. 815. & seq.), consequenter vel permutandi, vel certo pretio, de quo conveniri consultum est (§. 817.), redimendi, quemadmodum etiam in-

ter christianos moris est; jure naturae cessat quaestio, num & quando in pace captivus sit postliminium. Debet ipsis hoc civitas, ut eos a captivitate liberet & in pristinum statum restituat.

§. 1020.

§. 1020.

Quando pax rumpi dicatur.

Pax rumpi dicitur, si pactio pacis non servetur, seu si quis quid facit, quod vi ejusdem facere non poterat, nec debebat, aut non facit, quod vi ejusdem facere debebat. *Ruptio* ideo *pacis* vocatur, idiomate patrio, ein *Friedens-Bruch* factum tam positivum, quam negativum pactioni pacis contrarium. In genere autem *fœdus* quodlibet *rumpi* dicitur eodem sensu. Et qui pacem, vel fœdus rumpit, *Ruptor pacis* vel *fœderis* appellatur.

Ruptio pacis fœdissima injuria est, cum si- quæ inter Gentes sancta esse debet (§. 550.); dem fallat ruptor (§. 759. *part. 3. Jur. nat.*), non sine perhædiz nota (§. 766. *part. 3. Jur. nat.*).

§. 1021.

De bello veteri resuscitato.

Quoniam pace facta propter eam causam, ob quam bellum gestum est, denuo bellum suscipi nequit (§. 987.), nec vi amnestiæ, quæ omni paci inest, etiamsi expresse de ea non fuerit conventum (§. 990.), ob ea, quæ in bello isto facta fuerunt (§. 989.), pacem vero rumpit, qui facit, quod vi pactionis pacis facere non debebat (§. 1020.); *Qui ob eandem causam, ob quam bellum gestum fuerat, vel ob ea, quæ in eodem facta fuerunt, consequenter sine ulla nova causa vim bellicam infert; pacem rumpit.*

Qui sine nova causa in arma denuo ruit, nova causa obtenta. Nimis odiosum nomen est facit contra id, quod omni paci inest. Quia Ruptoris pacis inter Gentes, quam ut quis in hoc casu pacis violatio adeo evidens est, ut idem non curaret. haud facile quis pace facta arma repetat, nisi

§. 1022.

Articuli pacis quid sint.

Articuli pacis dicuntur singulæ conventionis partes, quibus distinguuntur ea, de quibus sigillatim quidpiam fuit conventum. *Articuli* autem *connexi* sunt, in quibus convenitur de rebus ad eandem causam pertinentibus: *diversi*, in quibus convenitur de rebus ad diversam causam spectantibus. Quamobrem cum sint tot diversa pacta, quot res ad diversas causas pertinentes; *articuli pacis connexi ad pacem eandem spectant, diversi vero separatam quandam faciunt.*

Non singulare hoc est in instrumentis pacis: fieri enim etiam potest, ut in aliis instrumentis de rebus diversis simul agatur, veluti si quis domum vendit & ex alia causa centum promittit. Diversus hic est contractus emtionis venditionis & diversa stipulatio, ex qua centum debentur.

§. 1023.

De ruptio- ne pacis in articulis diversi.

Quoniam tot sunt paces diversæ, quot articuli diversi & nonnisi connexi ad eandem pacem spectant (§. 1022.); *si pax rumpitur in articulis diversis, in ca- teris durat.*

Eodem sane modo in casu simili, quem illustrationis causa allegavimus (*not. §. 1022.*), qui domum tradit, aut centum solvere non vult, contractum venditionis non violat, sed saltem stipulationem. Plurimum refert accurate discernere, utrum pax tota rupta sit, uno pacis articulo rupto, nec ne. Atque ideo articu-

li connexi & diversi probe a se invicem sunt distinguendi, ne obligationes diversæ & separatae, quarum una ab altera non pender, confundantur in unam communem. Injuria nimirum si committatur in articulo uno, sed diverso, & propterea in arma veniatur, bellum nullum respectum habet ad ea, de quibus in
cetera

ceteris articulis conventum, In pactione pacis vero accedunt præstationes aliæ ad istam nullam respectum habentes (§. 991-).

proprie non transigitur, nisi de belli causa & his, quæ in bello facta sunt; per stipulationem

§. 1024.

Pax rumpitur, etiamsi minoris momenti capita violentur. Etenim pax rumpitur, quando quid fit contra id, quod in pace dictum est (§. 1020.). Quamobrem cum hoc obtineat, si minoris quoque momenti capita violentur; pax rumpitur, etiamsi minoris momenti capita violentur.

An pax rumpatur ob leviores transgressiones.

Nimirum fides ut sancta sit, consequenter fa, sed quia promissa. Fallitur fides, etiam si quod promissum est inviolabile (§. 546.), non non seruetur promissio rei minoris momenti inde venit, quod res majoris momenti promissum (§. 759. part. 3. Jur. nat.).

§. 1025.

Pax non rumpitur, si ob novam causam bellum inferatur. Pactione pacis saltem conventum, ne propter eam causam, ob quam bellum gestum est, denuo bellum suscipiatur (§. 987.). Quodsi ergo bellum inferatur ob novam causam, id contra pactionem pacis non fit, consequenter nec pax rumpitur (§. 1020.).

De bello ob novam causam il-lato.

Perinde est, siue injuria, quæ novo bello causam dat (§. 617.), commissa fuerit ante bellum anterius, siue in eodem, siue post bellum anterius, siue in eodem, siue post

idem. Vide etiam, quæ supra annotavimus (nos. §. 987.), quomodo eadem causa formam novæ induere possit.

§. 1026.

Quoniam pax non rumpitur, si ob novam causam bellum inferatur (§. 1025), perinde vero fit, siue tuo nomine alteri bellum inferas, siue alii te associes, cum in utroque casu hostiliter adversus eum agas, cum quo pax fuerat conventa; pax non rumpitur, etiamsi posthac alii te associes, qui bellum ei, cum quo pacem fecisti, inferat.

De fœdere belli inito adversus eum, cum quo pacem fecisti.

Patet itaque, illicitum non esse, ut fœdus belli pangatur adversus eum, cum quo pacem feceras, nec hunc te perfidie accusare posse, nisi pax ita inita fuerit, ne posthac ulli adversus alterum in bello te associes. Tunc enim obligatio nascitur ex pacto speciali, quo tibi ad-

eum est jus alias natura competens. Est tamen hæc pactione articulus diversus, non connexus, nisi expresse addatur, pacem ruptam esse debere, si hoc fiat, ita ut ab eo tanquam a conditione protestativa suspendatur concessio ceterorum, de quibus conventum (§. 1022.).

§. 1027.

Si qui fuerant in bello socii, aut subditi tui sine consensu tuo, vel subsecuta ratihabitione faciant, quod est contra pactionem pacis, pax non rumpitur. Etenim quamprimum bellum finitur, consequenter facta pace (§. 975.), qui fuerant in bello socii tales esse desinunt. Quoniam itaque ipsorum factum a voluntate tua non amplius pendet, nec id tibi imputari potest (§. 650. part. 1. Phil. pract. univ.). Quamobrem si faciunt, quod est contra pactionem pacis, a te pax rupta dici minime potest (§. 1020.). Quod erat unum.

De sociis & subditis contra pacis pactionem facientibus.

Similiter patet, si quis subditorum tuorum sine consensu tuo, vel absque subsecuta ratihabitione faciat, quod est contra pactionem pacis; id non pendere a voluntate tua. Unde porro ut ante sequitur, pacem non rumpi. Quod erat alterum.

Tenantur subditi ei, cum quo pax facta, ad tibi vero ad pœnam (§. 647. part. 2. Jur. nat.). damni reparationem (§. 580. part. 2. Jur. nat.), Atque hinc patet, quid fieri debeat, ne factum sub-

subditorum ratihabendo facias tuum. Ratihabitio autem ut sit manifesta, recte *Grotius* lib. 3. c. 20. §. 30. observat, tria requiri, nimirum scientiam, puniendi potentiam & neglectum, illam vero evincere facta manifesta aut ab eo,

cui injuria facta, denunciata; eam præsumi; nisi subditorum seditio fuerit manifesta, hunc denique ostendere elapsum temporis spatium, quale ad crimina punienda in quaque civitate sumi solet,

§. 1028.

De subditis, si aliis bellum gerentibus militent. Si subditi tui aliis bellum gerentibus militent citra tuum decretum; pax non rumpitur, Etenim si in civitate prohibitum non est, ut subditi sive mercede conducti, sive gratis aliis militent, quod alias permissum, pactione pacis sublatum intelligi nequit, nisi expresse fuerit conventum, ne permittatur, ut posthac contra se militent. Quoniam itaque nihil fit contra pactionem pacis, si militent; nec propterea pax rupta dici potest (§. 1020.).

Equidem *Grotius* l. c. §. 31. id non permitendum esse censet, nisi probabilibus argumentis appareat, actum aliud; nullam tamen sententiam suam rationem affert. Ex adverso autem nulla apparet ratio, cur per pacem licitum ef-

se non debeat, quod alias fuerat licitum, cum de eo in pactione pacis nihil in contrarium fuerit conventum. Alia vero est ratio, si decreto publico militent, tunc enim adjuvas hostes eius, cum quo pax inita.

§. 1029.

Si subditi contra articulos pacis læduntur. Si subditi tui contra articulos pacis læduntur, pax rumpitur Pax nimirum iniuratur non modo pro tota civitate, sed singulis quoque ejus membris, sive subditis, quos contra injurias exterarum tueri debet Gens universa (§. 28. *pari. 8. Jur. nat.*). Quodsi ergo subditi tui contra articulos pacis læduntur, id omnino fit contra pacem (§. 1022.); consequenter pax rumpitur (§. 1020.).

Sicuti bellum pertinet ad singulos subditos (§. 723.); ita similiter pax. Et sicuti fœdus pacis obligat singulos subditos; ita quoque sin-

gulorum securitati eodem prospicitur. Tenenda vero hic sunt, quæ de subditorum lædentis factis paulo ante demonstrata sunt (§. 1027.).

§. 1030.

De sociis in pace comprehensis. Si sociis in pace comprehensis vis armorum infertur; pax rumpitur. Patet enim pace per se, id fieri contra pactionem pacis, consequenter pacem rumpi (§. 1020.).

Valet hoc, etiamsi cum ipsis non fuerit contractum. Etenim ex pacto nobis competit jus contra id læso auxilia ferendi & lædentem ad

implendum promissum adigendi, etsi ex eo nullum jus quæsitum fuerit socio læso.

§. 1031.

De sociis ob propriam causam bellum gerentibus. Si socii non ob causam tuam, sed ob propriam bellum gerunt; pax tecum facta ad ipsos non pertinet, nec ad te, quæ cum ipsis facta est. Etenim tum patet, bellum tuum & bellum sociorum esse bella separata. Quodsi ergo tu pacem facis, de causa belli tui & de iis, quæ in eo facta sunt, tantum transigitur, non vero de causa belli sociorum & iis, quæ in eodem facta sunt. Ac idem intelligitur, si pacem faciant socii. Quamobrem pax a te inita non pertinet ad socios, qui bella separata gesserunt, nec pax ipsorum ad te.

In hoc casu pax fieri nequit, nisi consensu tuo & sociorum, & licet in eodem instrumento contingantur articuli pacis, ii tamen qui ad causam tuam referuntur diversi sunt ab iis, qui causam sociorum concernunt (§. 1022.).

Guardandam tamen sibi invicem præstare possunt (§. 451.), & tunc singuli ad ferendum auxilium contra eum, qui cum uno pacem rumpit, obligantur (§. 443.).

§. 1032.

§. 1032.

Si per te non fiat, quo minus quod in pactione pacis promissum adimpleas; pacem non rumpis. Etenim cum nemo se alteri obligare possit ultra id, quod possibile (§. 209. part. 1. *Phil. pract. univ.*); si per te non fiat, quo minus quod in pactione pacis promissum adimpleas, eo ipso nil fit contra pactionem pacis, consequenter nec pacem rumpis (§. 1020.).

Non tuum est factum, quod adimplere non possis; sed casus, quem nec prævidere, cum pacisceris, nec evitare, ubi pactio perfecta fuerat, poteras. Casus autem, quem evitare non potuisti, tibi imputari nequit (§. 638. & *legg. part. 1. Phil. pract. univ.*): Pertinet huc,

si ipse bello implicitus auxilia, vel subsidia promissa mittere nequeas (§. 665.), aut si res, quæ dari debebat, interierit, vel a furibus aut prædonibus, vel etiam ab hoste quodam ablata fuerit.

§. 1033.

Si pax ab uno rumpitur, nec alter pactionem pacis servare tenetur; si tamen velit, potest. Etenim pactio pacis fœdus est (§. 369. 962. 977.). Enimvero si pars una fœdus violaverit, pars etiam altera ab eo discedere potest (§. 430.). Quamobrem etiam si pax ab uno rumpitur, alter a pactione pacis discedere potest, consequenter eandem servare non tenetur. *Quod erat unum.*

Enimvero qui fœdus pacis rumpit, cum tu ad id servandum non amplius maneat obligatus *per demonstrata*, jus suum, quod ex eo habet, amittit; cum tamen nec ab obligatione, qua tibi tenetur, facto suo se liberare (§. 674. part. 3. *Jur. nat.*), nec jus ex pactione pacis tibi quæsitum auferre possit (§. 336. part. 2. *Jur. nat.*); si tu pactionem pacis adhuc servare velis, potes. *Quod erat alterum.*

Tuum igitur est expendere, quid consultius sit, utrum ut pactio pacis dissolvatur, an ut ea subsistat, & tu tantummodo ad implementum, aut damni dati reparationem agas. Et si

vel maxime additum sit, ut tali facto pax rupta habeatur; id tamen minime obstat, cum absurdum alias foret obligationem conferri in arbitrium paciscentium.

§. 1034.

Si pœna adjicitur pactioni pacis, optio est ejus, cui injuria facta est, utrum & pactioni pacis recedere, an pœnam oblatam acceptare velit. Quando pœna pactioni pacis adjicitur, non alternative contrahitur, ut aut pœna præstetur, aut pactio pacis dissolvatur: hoc enim pactioni pacis non convenit, quo intenditur, ne propter eandem causam, ob quam bellum gestum est, denuo bellum suscipiatur (§. 987.), nec quis rerum in eodem gestarum accusari, vel multari possit (§. 989. 990.). Quoniam itaque per pœnam adjectam ei, cujus jus ex pacto quæsitum violatum, consequenter cui injuria facta est (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*), non adimitur jus recedendi a pactione pacis, quam alter rupit, hoc tamen si nolit, ab eodem quoque recedere non obligetur (§. 1033.); non aliud adjecta pœna actum intelligitur, quam ut is, cui injuria facta est, optet, utrum & ipse a pactione pacis recedere, an pœnam oblatam acceptare malit.

Securitati pacis parum consuleretur, si quis pœnam offerendo se liberare posset. Quoniam vero bellum suscipere non semper consultum est, ejus, cui injuria facta, interest, ut bellum, quod suscipere non vult, viter, alter tamen non impune id violaverit. Ita nimirum adjecta pœna non imminuit obligationem ser-

vandi pacem, eamque confert in arbitrium paciscentium; sed saltem meliorem reddit conditionem ejus, cui injuria fit, ut pace rupta ipsi non adimatur jus ex pactione ejus quæsitum, nec, si parum consultum fuerit bellum suscipere, ut injuriam sibi factam impune tantum ferre teneatur, sine ulla reparatione.

VVolfii Jus Gentium.

A a a

§. 1035.

§. 1035.

An contra pactionem *Pactioni pacis non obstat, quod vi bellica, aut metu fuerit extorta.* Ponamus enim ideo pactionem pacis validam esse non debere, quod dicatur vi bellica, aut metu extorta. Nulla pax valebit, nisi inter eos inita, qui potentia pares sunt: id quod cum probatu difficile sit, præfertim inter Gentes, quæ judicem non habent, ut cognitioni sit locus, nulla erit pax, ad quam servandam quis obligatus esse possit, consequenter de eadem causa bellum semper renovari poterit. Quod omnino absurdum.

Directe etiam ostenditur hoc modo. Vi amnestiæ, quæ omni paci (per se inest & primo omnium loco expresse communiter conveniri solet (§. 990.), omnia in bello facta in oblivionem perpetuam & immortale silentium deducuntur (§. 989.), consequenter eo ipso tacite renunciatur exceptioni, quasi vi bellica aut metu transactio fuerit extorta. Quamobrem vis ac metus adversus eandem allegari nequit. Pactioni igitur pacis non obstat, quod vi bellica vel metu fuerit extorta.

Justus omnino metus est, qui armis justis ad pacem sub hisce conditionibus faciendam debetur. Aut cum in pactione pacis justitia belli seponatur, ac ita transigatur, quasi a neutra belligerantium parte per injuriam quicquam in bello fuerit factum (§. 988.), a transigentibus nec attenditur, utrum iusto, an injusto metu pars alterutra permoveatur. Quamobrem nec opus est, ut dicatur, jure Gentium introductum esse, ac omnis metus in bello incussus habeatur pro iusto.

§. 1036.

De mediacione. *Si ad pacem faciendam adhibeantur mediatores; uterque belligerantium in eadem consentire debet.* Mediator enim causam utriusque partis agit (§. 924. *part. 5. Jur. nat.*), & a voluntate partium pendet, utrum sponte sese offerentem admittere velint, nec ne (§. 926. *part. 5. Jur. nat.*), consequenter etiam a voluntate partis unius, num admittere velit a parte altera oblatum. Neceffe igitur est, ut in eos, qui ad pacem faciendam adhibendi sunt mediatores, utraque pars belligerantium consentiat (§. 658. *part. 1. Phil. præf. univ.*).

Quæ de mediacione tenenda sunt, ea alibi (*Jur. nat.*), & si qua præterea notanda verjam demonstravimus (§. 926. & *seqq. part. 5.*) niant, ex iis facile deducuntur.

§. 1037.

An mediatores guarandam præstare tenentur. *Mediator guarandam præstare non tenetur.* Mediator enim tantummodo se obligat conferre operam suam ad rem controversam inter litigantes componendam, jure autem eam componendi destituitur (§. 923. *part. 5. Jur. nat.*), consequenter si ad pacem faciendam adhibetur, non nisi ut monendo, suadendo, hortando ad perficiendam transactionem permoveat de conditionibus pacis tractantes studere debet (§. 929. *part. 5. Jur. nat.*). Quoniam vero dum hoc facit, minime promittit auxilium contra eum, qui conventa non servaverit; nec ad guarandam se obligat (§. 443. *b. & §. 393. part. 3. Jur. nat.*). Guarandam igitur præstare non tenetur.

Nec obstat, si instrumentum pacis subscripserit. Subscribit enim tanquam testis, non tanquam guarandus, seu, ut alii loqui amant, guarans, nisi expresse ad guarandam se obligaverit: id quod fieri posse, per se patet.

§. 1038.

§. 1038.

Mediatori non competit jus instrumentum pacis interpretandi. Mediator enim *An media-* tantummodo eligitur, ut ad pacem faciendam operam suam conferat (§. 923. *tori com-* part. 5. *Jur. nat.*). Quamobrem cum n ipsum non conferatur jus interpretandi *petat jus* instrumentum pacis, nemo autem plus juris acquirere possit, quam transferens *interpretan-* eidem conferre voluit (§. 382. part. 3. *Jur. nat.*), nec contra transferentem pro *di instru-* vero habendum sit, nisi quod sufficienter indicavit (§. 427. part. 3. *Jur. nat.*); *mentum pa-* Mediatori quoque jus instrumentum pacis interpretandi competere nequit. *sis.*

Si jus interpretandi instrumentum pacis mediatori competere deberet, consensu pacem facientium in eum translatum esse deberet. Sed deficit consensus expressus, quia nihil de eodictum in instrumento pacis; deficit etiam tacitus, quis id in mediatione non continetur. Aliud nimirum est dare operam, ut in conditiones pacis consentiant pacem facere volentes, ne re infecta a tractatibus discedatur; aliud vero declarare, quid per verba dubia in instrumento pacis sit intelligendum, seu idem interpretari (§. 459. part. 6. *Jur. nat.*). Consensus partium in articulo fœderis pacis, quo idem fuit confectum, non dependet a modo, quo verba, quorum significatio in dubitationem adducitur, intellexerit mediator.

§. 1039.

Publicatio pacis est actus, quo tam militibus, quam subditis significatur, pacem factam, consequenter bellum finitum (§. 975.). Quamobrem cum bello *De publi-* finito omnes actus bellici cessare debeant (§. 785.), ita ut quæ intra belli *catione pa-* ministerium post pacem perfectam ab iis capta, restituenda, & damna ab iisdem *cis.* data refarcienda sint (§. 998.), nec novæ contributiones imperari & exigi possint (§. 999.); *militibus pax sine mora publicari debet.* Quoniam vero respectu subditorum non eadem adest necessitas; *pax subditis publicari potest, quando commodum visum fuerit.*

Fama pacis factæ ad subditos pervenire solet, antequam publicetur, præsertim cum militibus fuerit publicata. Quoniam tamen illum publica autoritate subditis publicatur (§. 737.), & declaratio belli respectu eorum instar legis est, quatenus in ea certa præcipiuntur, vel prohibentur (§. 741.); id-ò necesse est publica quæ que autoritate pacem publicari, cum potestatis summæ sit sicuti dare leges (§. 813. part. 3. *Jur. nat.*), ita etiam tollere, seu abrogare (§. 818. part. 3. *Jur. nat.*). Modus publicandi arbitrarius est.

§. 1040.

Quoniam belli publicatione subditis significatur, bellum esse finitum (§. 1039.); *De effectu* *Quæ per bellum illicita erant, a die publicationis iterum licita sunt, nec subditi publicatio-* ejus, cum quo fuerat bellum, amplius ab iis pro hostibus habendi, & si qua *ejus publicatio-* ipsi *nis respe-* jura per pacem fuerunt acquisita, iisdem uti jam possunt, & que in specie con- *tu subdi-* venta, instar legis observare tenentur. *torum.*

Eandem nimirum effectum habet pacis publicatio, quam habuerat belli publicatio & declaratio.

C A P U T IX.

De Jure Legationum.

§. 1041.

Legatus quinam dicatur. **L**egati dicuntur personæ, quæ a Gente una seu ejus Rectore ad Gentem aliam seu Rectorem ejusdem publici cujusdam negotii causa mittuntur. Idiomate patrio dicuntur. *Geisandten.*

Legatorum distinctio quoad eorum dignitatem juris naturæ non est, sed a Gentium moribus venit, atque ideo in præsentibus non attendenda.

§. 1042.

Quæ naturaliter sint. Quoniam legatis, qui ad aliam Gentem mittuntur, certa quædam negotia publica committuntur (§. 1041.); *naturaliter legati sunt mandatarii Gentis suæ, seu ejus, qui jus Gentis habet, Rectoris nimirum civitatis.*

Hinc etiam mandato instructi mittuntur, & hætenus de iis valent, quæ de mandatariis alibi demonstravimus (§. 649. & seqq. part. 4. Jur. nat.).

§. 1043.

Agentes quinam sint. *Agentes* appellari solent personæ, quæ negotia privata Rectoris civitatis, vel etiam subditorum ipsius ejusdem nomine apud Gentem aliam curant: Cum a voluntate constituentis dependeat, quænam iis committere velit; *nil obstat, quo minus etiam negotia quædam publica levioris præsertim momenti agentibus committantur.*

De his in præsentibus nihil nobis dicendum. Si enim sunt peregrini, jure non alio iuruntur quam peregrinorum in territorio alieno dependentium: si vero sunt cives, quales esse possunt, eodem jure censentur, quo cives alii. Legatorum vero nomen respectivum est, quod respectum habet ad eum, ad quem mittuntur: quatenus vero in ministerio mittentis versantur, *Ministri mittentis* nuncupari solent, ple-

rumque cum addito, *in aula ejus, ad quem missi sunt.* Ita legatus missus a Rege Suecicæ ad Regem Galliarum vocatur *Minister Suecicus in aula Regis Christianissimi.* Legati Papæ peculiari nomine *Nuntii papales, vel apostolici* vocantur. Sed quæ mere arbitraria sunt, ab instituto nostro aliena sunt, ac ideo de iis ut multa dicamus nulla prorsus ratio est.

§. 1044.

De jure mittendi legatos. *Gentibus competit jus perfectum mittendi legatos ad alias Gentes.* Genti unicuique competit jus perfectum officia humanitatis ab alia Gente petendi, si quod petit ipsa facere nequit (§. 170.), nec citra injuriam prohiberi potest, vel etiam male tractari, quod petat (§. 171.). Competit jus etsi imperfectum commercia cum alia Gente exercendi (§. 189.), ad quod eam sibi perfecte obligare potest per pacta (§. 191.). Similiter boni publici causa fœdera facere (§. 370.), & hoc modo ad certas præstationes ac ad certa permittenda sese sibi invicem perfecte obligare possunt (§. 377.), officio naturali convenienter, quo Gens una ad conservationem & perfectionem alterius in eo, quo sibi metipsum non sufficit, conferre debet, quod potest (§. 166.), ut tanquam membra civitatis maximæ (§. 9. 10.), commune bonum promoveant (§. 12.). Gens nulla pati tenetur, ut ab altera lædatur (§. 173. 268.), veluti ne jus quoddam suum sibi

sibi auferat (§. 267.), ne regimini suo se immisceat (§. 269.) & quæ sunt alia bene multa in anterioribus passim demonstrata: ad violenta tamen remedia, qualia sunt repressalia (§. 589.), androplepsia (§. 589.) ipsum denique bellum publicum (§. 619.), non ante progrediendum, quam ubi jus suum, vel reparationem injuriæ sibi factæ aliter obtinere nequit (§. 586. 589. 630. & seqq.). Immo ubi bellum exarsit, cum Gentes ad pacem inter se colendam obligentur (§. 961.), nec bellum in infinitum continuare liceat (§. 969. & seqq.), inter arma cogitandum est de pace & conditiones, sub quibus ineundum, Gens una alteri offerre debet. Patet itaque plurima esse negotia publica inter Gentes agenda, quæ ut exitum habere possint curandum (§. 886.). Enimvero per se manifestum est, negotia hæc perfici non posse, nisi deliberationibus mutuis atque decretis. Quoniam vero Gentes ipsæ convenire nequeunt, nec id permittunt impedimenta plurima, quæ pro diversitate circumstantiarum variant, Rectoribus civitatum, qui illarum jus habent (§. 39.); necesse est, ut ad se invicem certas personas mandato instructas negotii publici perficiendi causa mittant, consequenter legatos (§. 1041.). Quamobrem cum naturaliter homini competit jus ad eos actus, sine quibus obligationi naturali satisfieri nequit (§. 159. part. 1. *Phil. pract. univ.*), idque perfectum (§. 905. part. 1. *Jur. nat.*); Gentibus competit jus perfectum mittendi legatos ad alias Gentes.

Gens Gente non minus opus habet, quam homo homine. Et, si vel maxime supponas, esse quandam Gentem, quæ sibi metipsi sufficiat, dantur tamen aliæ, quæ ipsius auxilio indigent, non denegando, nisi in casu collisionis officiorum erga seipsam & erga alias (§. 206.). Necessitas itaque negotiorum publicorum inter Gentes expediendorum in dubium revocari nequit, modo animum advertas ad ea, quæ in anterioribus demonstrata sunt, si vel maxime insuper habere volueris obligationem, qua sibi invicem tenentur tanquam membra civitatis ma-

ximæ (§. 12.), quam ipsa natura inter eas instituit mutui adjutorii causa in se suoque statu perficiendo & boni communis gratia conjunctis viribus promovendi (§. 8.). Necessitas ista negotiorum adjunctam sibi habet necessitatem legationum, sine quibus ista perfici nequeunt. Utraque igitur rationem sufficientem habet in ipsa Gentium natura, qua Jus Gentium inviolabile constitutum est. Hæc qui distincte cognoscit, quemadmodum cognoscantur, si in anterioribus demonstrata perpendantur, de jure mittendi legatos dubitare non potest.

§. 1045.

Quoniam Gentibus competit jus mittendi legatos perfectum (§. 1044.), contra jus vero istud fit, si non admittantur legati (§. 239. part. 1. *Phil. pract. univ.*); *Legati admittendi sunt ab eo, ad quem mittuntur* (§. 910. part. 1. *Jur. nat.*), consequenter cum injuria fit, quicquid fit contra jus perfectum alterius (§. 859. part. 1. *Phil. pract. univ.*), si non admittuntur, mittenti injuria fit, nisi ad fiat in casu collisionis officiorum Gensis erga seipsam & erga Gentes alias (§. 206.).

De legatis admittendis.

Qui meri arbitrii esse statuunt, utrum quis legatos admittere velit, nec ne, judicium præcipitant, prouti abunde apparet ex iis, quæ modo demonstrata sunt. Præcipitancia autem in judicando vix evitari potest, nisi systema veri nominis animo hæreat firmiter inhiatum, ut omnis veritatem nexus intine perspectus oculis quasi semper oberret. *Grotius*: l. 2. c. 18. §. 3. causas, ob quas legatos admittere non tenemur, in tres distinguit classes, quarum alia est ex eo, qui mittit, alia ex eo, qui mittitur, alia denique ex eo, ob quod mittitur. Cumentim perperam jus totum legationum ex factis Gentium deducat, quasi nihil ejus ad jus Gentium necessarium seu naturale pertineat, triplex istud causarum justarum, ob quas legati rejici possunt,

genus inde derivat. Facile largior, si dijudicare volueris, utrum legatorum admissio pugnet cum officiis Gensis erga seipsam, considerandas esse circumstantias particulares, quæ in dato casu deprehenduntur tam in mittente, quam in eo, qui mittitur, & in eo, ob quod mittitur, una cum circumstantiis præsentibus eius; sed ut firmum sit judicium, nec a veritate alienum, necesse est, ut officium aliquod erga seipsum, vel Gentem tuam violeatur, legatis sub circumstantiis istis admissis. Ita facile patet, non admittendum legatum, qui ad perturbandum civitatis statum mittitur, nec si mittatur criminis perduellionis reus, quia hoc vergit in contemptum ejus, ad quem mittitur, inamo & injuriam, quatenus violatur jus puniendi

di atrocissimum hoc crimen illi competens. Similiter cum actus temerarii jure naturæ illiciti sint (§. 278. part. 3. Jur. nat.); recte rejiciuntur legati, si nobis de eo, ob quod mittuntur, jam constet, nos autem in id consentire nolumus. Sed nolumus hisce particulatim definiendismemorari. Id saltem monemus, ubi manifesta est necessitas admittendi legatos, veluti si pacem offerant, nullam quoque causam prætexti posse, cur eos admittere nolumus. Altium quoque manifestum est, nullum esse officium ejus, ad quem mittitur, erga seipsum, vel Gentem suam, cum quo admissio legati pu-

gnet. Præterea hoc quoque notandum est, aliud esse legatum simpliciter rejici, aliud vero rejici saltem eum, qui mittitur, id quod tenendum, ubi causa rejectionis desumitur ab eo, qui mittitur. Cumque tunc persona alia mitti possit, jus admittendi legatos nondum violatur, si quis velit, ut persona alia mittatur, nec propterea de injuria sibi facta conqueri potest mittens. In factis Gentium, vel Regorum eorundem non modo distinguenda sunt ea, quæ jure fieri debuerunt, ab iis, quæ moribus saltem introducta sunt tam licitis, quam illicitis, verum etiam ab his, quæ prudentia suasit.

§. 1046.

An inæquali fœdere juncti legatos mittendi jus habent.

Inæquali fœdere juncti legatos mittendi jus habent. Qui enim inæquali fœdere alteri jungitur, is ad plura præstanda eidem obligatur, quam ab altero ipsi præstatur (§. 398.). In hoc vero nulla continetur ratio, cur ei ademta esse debeant jura, quæ aliis Gentibus competunt, & cur non maneat Gens libera, quemadmodum fuerat ante (§. 56. Ontol.). Quamobrem cum Gentibus competat jus mittendi legatos ad Gentes alias (§. 1044.); idem quoque jus competere adhuc debet Genti, quæ alteri inæquali fœdere jungitur, ad hanc ipsam scilicet Gentem, cui jungitur.

Ex fœdere nimirum inæquali alteri Genti non nascitur jus nisi ad ea, quæ in fœdere promissa sunt, ut scilicet eidem plura præstentur, quam ipsi vicissim præstare tenentur. Cum itaque non plus juris in eam, quæ fœdere inæquali ipsi jungitur, sibi arrogare possit, quam vi fœderis acquisivit; rationes omnes suos sunt, ob quas jus mittendi legatos Gentibus competit vi demonstrationis superioris. Omnis vero disceptatio de eo, cuiam competit jus legatos mittendi, parum momenti habet in Ju-

re naturæ, & juri Gentium consuetudinario potissimum originem debet, quo multa introducta sunt, quæ juris naturæ non sunt, sive jura legatorum spectes, sive eorundem dignitatem & eminentiam. Jus mittendi legatos non tam pendet a persona mittentis, quam a negotio, cujus causa mittitur legatus. Hujus enim necessitas jus legatos mittendi parit. Quæ vero meri arbitrii humani sunt, non vero ipsius rerum notionibus insunt, nec in eorum, quod natura constitutum est, attenduntur.

§. 1047.

De legatis assiduis.

Legati assidui dicuntur, qui per plures annos in aulis exteris resident.

Legationes assiduæ, quales hodie in usu sunt, recentioribus demum sæculis introductæ, antea ignoratæ, & nostro suprimis seculo luxurioso,

præsertim cum regalis luxus splendor legatis convenire existimetur, infinito sumtu sustentandæ.

§. 1048.

Cujusnam sint juris.

Quoniam negotia Gentium nec quotidiana, nec continua sunt, quod ex iis causis, quæ necessitati legationum locum faciunt, vi demonstrationis anterioris (§. 1044.) satis patet, & mos antiquus, cui legationes assiduæ ignoratæ fuerunt, abunde docet (not. §. 1048.), præterea legati assidui, cum in aulis exteris resideant, quæque ibi aguntur observent ac in ea inquirent, & ad eum, qui misit, perferant, exploratorum numero sunt (§. 883.), consequenter ratio illa cessat, ob quam jus legatos mittendi Gentibus competit (§. 1044.); jus quoque *habendi legatos assiduos in aulis exteris naturale non est, nec jus Gentium voluntarium*, quod ex fine civitatis maximæ metiendum (§. 14.), mutuo nimirum adjutorio in se statuque suo perficiendo, communi bono conjunctis viribus

ribus promovendo (§. 8.), *legationes assiduas exigit, consequenter eadem ad jus Gentium consuetudinarium pertinent.*

Jus Gentium consuetudinarium non valet nisi inter Gentes, quæ tacito quodam consensu id approbant (§. 24.), consequenter tamdiu, quamdiu ipsis visum fuerit, eamque Gentes liberæ sint (§. 55. part. 8. *Jur. nat.*), adeoque nulla dependeat in agendo a voluntate alterius

(§. 153. part. 1. *Jur. nat.*), nulla quoque Gens in gratiam aliorum approbare tenetur id, quod sola consuetudine introducum, consequenter si qua eo ducius stare nolit, ipsi ut suo iure iudicio permittendum.

§. 1049.

Cum jus legationum assiduarum in aulis exteris naturale non sit, nec jus Gentium voluntarium illas exigit (§. 1048.); *salvo jure Gentium necessario & voluntario legationes assiduas denegantur, consequenter cum jus perfectum mittere volentis nullum violeat, nec injuria fit mittere volenti, si non admittantur* (§. 859. part. 1. *Jur. nat.*). *An legati assidui sint admittendi.*

Consuetudinem non ob stare patet per ea, quæ modo annotavimus (not. §. 1048.). Quod enim quis in id, quod sola consuetudine obtinet, consentire nolit; inde tantummodo sequitur, quod nec ipse vi ejusdem jus quoddam sibi arrogare possit, quod alteri non concedit, consequenter in præsentî casu nec admittendi sint legati assidui, si quos ipse mittere velit. Dici non potest hoc fieri jure rationis, quale nullum esse alibi demonstravimus (§. 640. p. 8. *Jur. nat.*): fit hoc jure libertatis naturalis Genti unicuique competente, quo nec qui nunc mittit legatos assiduos alterius admittere voluit. Sub-

lato nimirum jure consuetudinario, quod tacito quodam consensu uti perfectum, ita conservatur, nullum quoque est jus mittendi legatos assiduos, nulla etiam obligatio eos admittendi. Quare nec peculiari quodam jure opus est, quo eos non admittere liceat. Debet haud raro Rector civitatis hoc Genti suæ, tum ne assiduos legatos mittat, tum ne ab altero missos vel mittendos admittat, prouti ex iis intelligitur, quibus evicimus, legationes assiduas nec juris naturæ, nec juris Gentium voluntarii esse (§. 1048.).

§. 1050.

Legati mittendi sunt, qui dignitate eminent in Rep. mittentis. Quilibet enim Rector civitatis Rectorem alterius civitatis spectare debet tanquam sibi æqualem (§. 250.). Quamobrem cum unusquisque alteri honorem exhibere debeat, quem meretur (§. 648. part. 1. *Jur. nat.*), consequenter Rector civitatis, quando ipsi cum altero negotium est, verbis quoque & factis significare debeat, quod ipsa habeat sibi æqualem, seu tanquam æque Rectorem civitatis (§. 538. part. 1. *Jur. nat.*), legati vero mittantur ad Rectorem civitatis alterius negotii cujusdam publici cum ipso perficiendi causa (§. 1041.); ipsa quoque missione legatorum significare debemus, quod eum, ad quem mittuntur, agnoscamus tanquam æque Rectorem civitatis, consequenter eum, qui supra alias personas, tam privatas, quam publicas eminent. Quoniam itaque tum mittens tanquam Rector civitatis cum Rectore civitatis agit (§. cit.); id maxime deest, ut mittantur legati, qui dignitate eminent in Rep. mittentis (§. 332. part. 1. *Theol. nat.*), consequenter decori Gentium mutuo hoc convenit (§. 194. part. 1. *Phil. præf. univ.*). Datur vero etiam lex naturalis decori (§. 204. part. 1. *Phil. præf. univ.*), eaque nos obligat ad actionem decoram indecoræ præferendam (§. 203. part. 1. *Phil. præf. univ.*). Mittendi igitur sunt, qui dignitate eminent in Rep. mittentis. *Quinam mittendi sunt legati.*

Non igitur nudi moris est, ut primariæ dignitatis viri mittantur legati; sed juri naturæ maxime convenit, quod in legationibus non tantummodo vult rationem haberi negotii, cuius causa mittuntur legati, verum etiam per-

sonarum, quæ idem tractant. Tractatur negotium a legato vel cum Rege ipso, vel cum primariis ejus ministris, quibus hæc cura delectanda est. Quodsi ergo mittens cum, ad quem mittit legatum, tanquam sibi æqualem agnosce-

re debeat (§. 250.); nec ipse negotio tractando adhibere debet nisi dignitate si non pares, non tamen nimium impares, adeoque primariz dignitatis in Repub. sua viros. Quæ prudentiæ

sunt, ea ad Politicam pertainent. Convenit autem eidem, ut subinde etiam aliquid detur ficti opinioni, ita & moribus, qui inde pendunt, quantum illarum officis fieri potest.

§. 1051.

Quomodo legati excipiendi & tractandi.

Legati honorifice excipiendi & tractandi sunt. Ostenditur eodem modo, quo propositionem præcedentem demonstravimus.

Requirit hoc non modo naturalis Rectorum civitatis æqualitas (§. 250.); sed etiam hic attendenda veniunt, quæ ex accidente superve-

niunt, præsertim manentia, quæ transeunt ad successores (not. §. 249. 250.).

§. 1052.

Si ab hoste veniant.

Quoniam legati honorifice excipiendi & tractandi sunt (§. 1051.), obligatio vero hæc, cum a lege naturæ veniat, naturalis adeoque immutabilis fit (§. 186.), consequenter per hoc non mutatur, quod mittens & is, ad quem mittitur, sint hostes, *legati quoque ab hoste missi honorifice excipiendi & tractandi sunt.*

Nulla est collisio honoris; quem Rectores civitatis sibi mutuo debent, & belli. Manet uterque tam is, qui mittit, quam alter, ad quem mittitur, Rector civitatis suæ, etiam si inter ipsos sit bellum, quippe quod qui tales gerunt (§. 614.), consequenter etiam si sint hostes (§. 722.). In bello vi persequimur jus nostram adversus alterum (§. 1002. part. 1. Jur. nat.), at violenta hæc juris persecutio non exigit, ut alteri denegemus honorem, qui ipsi debetur. Hæc enim denegatio nihil facit ad consecutionem juris nostri. Quemadmodum inimicum diligere & amare debemus tanquam nosmetipsos, nequaquam vero odisse (§. 632. p. 1.

Jur. natur.), nec inimicitia tollit officia, quæ aliis debemus (§. 620 654. part. 1. Jur. nat.); consequenter nec honorem debitum (§. 643. part. 1. Jur. nat.); ita multo minus bellum, quod geri potest ac debet absque odio partium (§. 1119. part. 1. Jur. nat.), obstat, quo minus hostis hosti honorem, quem debet, exhibeat (not. §. 722.). Plebejus error est, unde manent plebeji mores, quasi honore indignus sit is, cum quo lis nobis intercedit. A plebejo autem hoc errore tanto majore intervallo remoti esse debent mores eorum, quos fortuna ultra sortem ceterorum hominum ad Deos evexit.

§. 1053.

An in eos contumelias edere eos contemnere.

Quoniam legati ab hoste missi honorifice excipiendi & tractandi sunt (§. 1052.), contumeliæ autem honori contrariantur (§. 811. 812. 538. part. 1. Jur. nat.); *legatis ab hoste missis contumeliæ imponendæ non sunt* (§. 722. part. 1. Jur. liceat, vel nat.), consequenter *qui contumelias in eos edit, mittenti injuriam facit* (§. 860. part. 1. Jur. nat.). Idem eodem modo intelligitur *de contemptu legatorum ab hoste missorum* (§. 787. 860. part. 1. Jur. nat.).

Cum Gentes inter se utantur jure naturæ, ad eas quoque applicari poterant, imo debent, quæ de aliis non contemnendis (§. 730. part. 1. Jur. natur.), nec contumelias onerandis alibi demonstravimus (§. 852. part. 1. Jur.

nat.). Nullam esse excusationem, quod per pari referatur, vix est ut moneam (§. 810. part. 1. Jur. nat.), nisi essent, qui specioso juris talionis titulo injuriam excusant.

§. 1054.

Jus naturæ quod consuetudine dignitatis mittentis & admittentis legati.

Cum Juris naturæ sit, ut non modo legati mittantur personæ, quæ dignitate in Rep. eminent (§. 1050.), verum etiam ut missi honorifice excipiantur & tractentur (§. 1051.), si vel maxime ab hoste mittantur (§. 1053.); *jus naturæ & mittentis, & ejus, ad quem mittitur legatus, dignitati consilium.*

Jus naturæ ex ipsa hominum essentia & na-

tura tanquam ex fonte suo fluit (§. 135. part. 1. Phil.

Phil. pract. univ.) , prouti clarissime perspicitur ex systemate veri nominis , quale a nobis conditum . Quos igitur æquales facit , iis quoque æqualiter consuliq.

§. 1055.

Character representativus dicitur signum repræsentationis mittentis apud eum, ad quem mittitur. Quoniam naturaliter legati sunt mandatarii Rectoris civitatis, a quo mittuntur (§. 1042.), consequenter personam mittentis repræsentant quoad negotium ab eodem ipsis commissum, quatenus id nomine ac jure mittentis gerunt, quasi ab ipso præsentem gereretur (§. 661. part. 4. *Jur. nat.*); *jure naturæ character representativus consistit in facultate nomine ac jure potestatis summæ negotium aliquod publicum apud aliam potestatem summam gerendi.* Hujus itaque juris non est, si repræsentatio extendatur ad ipsam dignitatem mittentis, seu majestatem ejusdem (§. 206. part. 8. *Jur. nat.*), consequenter *jure naturæ legatus non est eadem persona moralis cum mittente*, ita ut perinde sit ac si mittens ipse esset præsentem & alter, ad quem mittitur, eundem spectare debeat tanquam sibi æqualem seu æque Rectorem civitatis (§. 250.). Quamobrem *Character representativus specialis*, qui dicitur & in facultate personam mittentis ferendi, *juris naturæ non est*, cumque nulla sit necessitas sive ex negotio gerendo, sive ex dignitate mittentis, quæ sine illo salva esse potest (§. 1052.), *juris Gentium voluntarii non est* (§. 22.); sed, *si moribus introductus*, *juris Gentium consuetudinarii* (§. 24.), *si pactis, passivii* (§. 23.). Cum fictus ille & commentitius character specialis appelletur in oppositione ad naturalem, qui per naturam rei legato inest; hic *communis* vocatur, quia legato omni per se competit, nec ab eo separari potest.

De character representativo legati.

Jus, quod ipsa natura constitutum est, ignorat ea, quæ rebus ac personis opinione hominum vel per errorem, vel animi facilis imperu affinguntur. Nunquam itud deflebit a necessario rerum omnium nexu, ut in tota compage omnium actionum humanarum deprehendatur rectitudo, quam exigit in singulis (§. 189 p. 1. *Phil. pract. univ.*), & quæ perfecta esse nequit, nisi referatur ad ceteras actiones cum data connexion. Ideo nec admittit, ut sine ratione a rigore suo discedatur in legibus positivis seu ci-

vilibus & sicuti præscribit; unde rationes desumendæ sint in jure civili, ut ab eo discedere liceat (§. 991. part. 8. *Jur. nat.*); ita idem observari jubet in jure Gentium voluntario (§. 22.), nec promiscue probat pactitium & consuetudinarium (§. 23. 24.), utpote nunquam sibi contrarium. Nostrum autem jam non est, characterem representativum specialem ad trutinam rationis exigere. Pertinet hoc ad prudentiam civilem, quam dirigit jus publicum universale.

§. 1056.

Quoniam character representativus specialis juris naturæ non est, nec juris Gentium voluntarii (§. 1055.); *Quæ ex character representativo speciali de lege per necessariam consequentiam deducuntur; ea nec juris naturæ, nec juris Gentium voluntarii sunt, & multo minus ea, quæ gratis ad eum amplificandum adjiciuntur.*

De iis, quæ ex character representativo speciali sunt, vel eidem superadduntur.

Sicuti male ratiocinantes multa comminiscuntur propter rationes extrinsecas, deficientibus intrinsecis ex ipsis rerum notionibus derivatis; ita idem contingit circa characterem legatorum representativum specialem. Cum is totus nita-

tur fingendi libertate, eidem quoque affingere licet, quod visum fuerit, & apud contradictorii ingenii homines excusationem quoque habent, quæ contradictionem involvunt, modo physice impossibilia non sint.

§. 1057.

Similiter quia character representativus specialis nec juris Gentium naturalis, sive necessarii, nec voluntarii est (§. 1056.); *cum agnoscere Gens nulla obligatur, nisi ex pacto.*

An eum agnoscere sententur Gentes.

VVolf. Jus Gentium.

B b b

Non.

Non a sola voluntate mittentis dependet, quem characterem imprimere velit legato suo: nemo enim alterum sibi obligare potest ultra voluntatem suam & jus quoddam, quod sine ea concipi nequit (§. 23. part. 1. Jur. nat.), contra eum acquirere (§. 382. part. 3. Jur. nat.). Quodsi ergo quis agnoscere eundem nolit, nec

facere ea, quæ ex eodem consequuntur; in eidem affinguntur; mittenti injuriam non facit (§. 389. part. 1. Jur. nat.), modo legato non debitum deneger honorum (§. 1051.), nec contemptum habeat, aut prorsus contumelias in eum edat (§. 1053.).

§. 1058. -

Quomodo spectentur legati quoad actus ad actus privatos. Jure Gentium naturali legati quoad actus privatos spectantur tanquam peregrini in territorio alieno commorantes. Jure enim Gentium naturali legati repræsentant personam mittentis quoad negotium, cujus causa mittuntur (§. 1055.), consequenter quoad eos actus, qui negotium istud gerendum requiruntur, differunt a peregrinis aliis, qui privati sui negotii causa in territorio alieno commorantur, quoad actus vero suos privatos, qui ad negotium istud nullum respectum habent, a peregrinis aliis non differunt. Quamobrem quoad hosce actus spectari quoque aliter nequeunt quam peregrini in territorio alieno commorantes.

Legatus qua legatus non admittitur nisi negotii publici causa, quod ipsi demandatum (§. 1041.). Quamobrem nec qua legatus spectari potest nisi quoad actus ad negotium istud gerendum requisitos; quoad ceteros itaque huc non spectantes seu privatos cum spectari nequeat tanquam legatus, nil relinquatur, quam ut spectetur tanquam peregrinus, qui in terri-

torio alieno commoratur, nec admissio qua legati quoad actus privatos quicquam immutat. Admissio nil involvit, nisi quod is, ad quem mittitur, ea facere velit, quæ negotium ipsi mandatum exigit, observato honore legato debito (§. 1051.). Si qua præterea prudentia sua det, id juris non est.

§. 1059.

De extra territorialitate legati. Quoniam legati jure Gentium naturali quoad actus privatos spectantur tanquam peregrini in territorio alieno commorantes (§. 1048.; extraterritorialitas, qua legati cum suo comitatu & vas, seu rebus suis finguntur extra territorium commorari, & aedes, quas inhabitant, extra territorium sitæ, juris Gentium naturalis non est, cumque sine ea negotium ipsi mandatum perfici possit, nulla quoque ratio extrinseca est, cur a jure naturæ hac in parte discedendum, atque ideo extra territorialitas istu nec juris Gentium voluntarii est (§. 22. b. & §. 991. part. 8. Jur. nat.); consequenter ea aliter acquiri nequit, quam ex pacto sive expresso, sive tacito, non sine exceptione in casu collisionis cum officio ejus, ad quem missus est, erga Gentem suam (§. 206.).

Qui extra territorialitatem legati ex characterem repræsentativo commentitio, seu speciali inferunt, oppido falluntur, cum ex eo minime sequatur. Sane ipse Rex non est Rex nisi in suo territorio, in alieno autem territorio spectatur tanquam privatus, nisi quatenus ipsi exhibetur honor tanquam æque Reftori civitatis debitus (§. 250). Sicuti enim in territorio proprio quoad actus privatos spectatur tanquam persona privata (§. 285. part. 8. Jur. nat.); ita multo magis tanquam privatus spectari debet

in territorio alieno, in quo ipsi ad actum quandam regium jus nullum est, quod per se patet. Finge igitur, legatum repræsentare quoad dignitatem personam mittentis, non tamen inde extundes extraterritorialitatem. Referenda hæc est ad ea, quæ characteri repræsentativo commentitio affinguntur. Alia vero quæstio est, an non nonnulla, quæ ex extraterritorialitate perperam inferuntur, per p. & definiti consulti sunt. Sed id a præfenti instituto alienum.

§. 1060.

De jurisdictione in personam. Cum jure Gentium naturali legati spectentur tanquam peregrini in territorio alieno viventes quoad actus privatos (§. 1058.), peregrinorum vero actio-

res legibus loci sint subjectæ, & eadem vis legum in ipsos sit, quæ in cives comitatum (§. 300.), si peregrini delinquant, juxta leges loci puniendi, & eorum contro- & vasa le-
versæ de jure a judice loci juxta easdem leges decidendæ (§. 302.), legati quo- gati.
que quoad actus privatos cum comitatu & vasis seu rebus suis jure Gentium natu-
rali jurisdictioni loci subsunt tam civili, quam criminali, & ut ante (§. 1059.)
patet, nec jure Gentium voluntario in hisce aliquid fuisse immutatum. Unde por-
ro liquet, vasa quoque ipsorum ob debita contracta oppignorari posse.

Ad comitatum referuntur uxor, liberi, fa- res quæcunque ad vitæ necessitatem, commodis
muli, officiales, quales sunt minister sacrorum, tatem ac jucunditatem facientes.
medicus, secretarius legationis; ad vasa vero

§. 1061.

Cum legati quoad actus privatos una cum comitatu & vasis suis subsint ju- *De independen-*
isdictioni ejus, ad quem mittuntur (§. 1060.); *dentia legati ab imperio*
ejus, ad quem mittitur, quamdiu in territorio ejus commoratur, juris Gentium na- *denia lega-*
turalis & voluntarii non est, consequenter nec ejusdem juris est, ut habeat jurisdic- *ti ab impe-*
tionem in suum comitatum, multo minus alyi jus adibus, quas inhabitat, adheret. *rio ejus, ad*
quem mis-
sus.

Dependent a se invicem independentis ab im- tratoritorialitas. Quamobrem quæ de hac di-
perio ejus, ad quem mittitur legatus, & ex- cta sunt (§. 1059.), de illa etiam tenenda.

§. 1062.

Quia independentia legati ab imperio ejus, ad quem missus, nec juris Gen- *De fidei*
tium naturalis, nec voluntarii est (§. 1061.), ideo nec *inviolabilitas, seu san-*
ctitas independentiæ legati ab imperio ejus, ad quem missus, juris omnium Gen- *sanctitate*
tium communis est. *legati.*

Qui sanctitatem illam legati pro jure omnium violatione pacti consistit. Quodsi ergo quid
Gentium communi venditant, fingunt jus, adversus illam committitur, dici non potest,
quod non est. Si quid ejus legato competit, jus Gentium esse violatum, sed id factum esse
id omne ex concessione ejus est, ad quem mis- vel contra fidem expresse datam, vel contra
sus, cumque aliunde quam ex pacto sive ex- morem receptum, prout ista-independentia vel
presso, sive tacito ortum suum habere nequeat, pacto fuerit conventa, vel moribus observe-
in quid contra illam admittitur, injuria in tur.

§. 1063.

Peregrini, quamdiu in territorio alieno commorantur, tuti esse debent ab omni *De securi-*
injuria, & Rector civitatis adversus eam eosdem defendere tenetur, seu peregrinis *tate pere-*
in territorio alieno commorantibus præstanda est securitas. Peregrini enim, quam- *grinis in*
diu in territorio alieno commorantur, sunt cives temporarii (§. 303.). Qua- *territorio*
mobrem cum Rectori civitatis curæ esse debeat, ut quilibet sit tutus ab inju- *suo præstan-*
ria aliorum (§. 532. part. 8. Jur. nat.); peregrini quoque, quamdiu in territorio *da.*
alieno commorantur, tuti esse debent ab omni injuria. *Quod erat primum.*

Enimvero in Rep. quoque curandum, ut unicuique jus suum tribuatur (§. 535. part. 8. Jur. nat.), & si injuria reparari non potest, qui eam fecit punien-
dus est (§. 573. part. 8. Jur. nat.). Quoniam itaque Rector civitatis cives defen-
dere debet adversus injurias aliorum; peregrinos quoque quamdiu in territo-
rio suo commorantur, adversus injurias quascunque defendere tenetur (§. 303.).
Quod erat secundum.

Utrumque etiam offenditur hoc modo. Rector civitatis ferre non debet, ut
quis subditorum civi alterius Gentis damnum det, aut injuriam faciat (§. 317.),

& si factum fuerit, eum adigere ad damnum datum resarciendum, eundem punire (§. 318.): quod nisi fecerit, cum factum tacite approbet, Gens ipsa læsisse, aut injuriam intulisse putanda est (§. 316.). Quamobrem cum peregrini in territorio alieno commorantes maneant cives Gentis suæ (§. 324.), hoc non obstante, quod quoad certas actiones spectentur tanquam cives temporarii in illo territorio (*not. §. cit.*); peregrini quoque, quamdiu in territorio alieno commorantur, tuti esse debent ab omni injuria & Rector civitatis eosdem adversus injurias defendere tenetur.

Denique peregrinis in territorio alieno commorantibus præstandam esse securitatem, in genere hoc modo demonstratur. Quoniam dominus territorii non permittit intelligitur peregrinis, ut in territorio suo commorentur, nisi sub hac conditione, ut legibus loci subjectæ sint eorum actiones (§. 299.); & ad hoc tacite se obligant in idem ingredientibus (§. 300.); inter dominum territorii & peregrinum in eodem versantem tacitum intercedit pactum, quo hic subjectionem temporariam, ille protectionem promittit (§. 555.). Quamobrem cum tacitæ istiusmodi pactiones servandæ sint (§. 556.); dominus territorii peregrinos protegere tenetur, consequenter non pati, ut contra jus natura omnium hominum commune lædantur (§. 695. *part. 1. Jur. nat.*). Enimvero si non patitur, ut peregrini in territorio suo commorantes ab aliis lædantur securitatem ipsidem præstat (§. 917. *part. 1. Jur. nat.*). Rector igitur civitatis peregrinis in territorio alieno commorantibus securitatem præstare tenetur. *Quod erat tertium.*

Peregrini in territorio alieno tuti sunt ab injuria jure naturæ, quatenus natura homini cuilibet jus securitatis competit (§. 918. *part. 1. Jur. nat.*), & dominus territorii ejus tuitionem concessione aditus in idem & juris commorandi in eodem in se suscepit, quæ ideo nititur fide tacita, quæ inter Gentes sancta (§. 456.), consequenter ab omni violatione prorsus immunis esse debet (§. 556.). Quoniam eo ipso, dum Rector civitatis peregrinos in territorium suum admittit & ut in eo commorentur permittit, eos recipit in numerum civium suorum ad tempus, quo nimirum in illo commorantur (§. 303.); eandem ipsis protectionem debet,

quam civibus suis. Et quoniam peregrinis natura competit jus ob causas justas aliquantisper in territorio alieno commorandi (§. 692. *p. 6. Jur. nat.*), quod denegari non potest nisi in casu collisionis officiorum erga Gentem suam & erga Gentes alias (§. 206. *h. & §. 64. part. 1. Jur. nat.*); ipso quoque naturæ jure securitatem præstare debet peregrinis, quibus concedit, ut jure suo usi in territorio suo commorentur, cum justam prohibendi causam minime habeat. Jure itaque naturæ satis cautum est securitati peregrinorum in territorio alieno justam ob causam commorantium.

§. 1064.

Legatis competit securitas non modo communi peregrinorum, verum etiam peccati legationum jure, etiamsi ab hoste veniant. Legati duplicem repræsentant personam, privatam nimirum quoad actiones suas privatas, publicam vero qual legatorum. Legati, utpote negotii cujusdam publici causa missi a Gente sua ad Gentem aliam (§. 1041.).

Quoniam legati jure Gentium naturali quoad actiones suas privatas spectantur tanquam peregrini in territorio alieno commorantes (§. 1058.), peregrinis autem in territorio alieno commorantibus præstanda est securitas (§. 1063.); eadem quoque legatis præstanda. Competit igitur legatis securitas communi peregrinorum in territorio alieno jure. *Quod erat primum.*

Enimvero cum jus naturæ etiam consulat dignitati mittentis (§. 1054.), ac ideo legati sint honorifice excipiendi & tractandi (§. 1051.); injuria legatis illata gravior censi debet, quam peregrino privato, quatenus ea derivatur quodammodo in mittentem, cujus dignitas non modo motivum singulare esse debet facientibus sibi ab injuria committenda cavendi, verum etiam ei, ad quem legatus missus est, eam graviter molesteque ferendi atque omni modo præcavendi. Et quando legatus admittitur, consequenter is, ad quem mittitur,

tur, in hoc consentit, ut tanquam legatus ad se veniat (§. 658. *part. 1. Phil. pract. univ.*), tacite quoque uti honorem legato debitum, ita quoque securitatem illam eminentem promittit. Quamobrem cum etiam ex pacto tacito non minus, quam ex expresso oriatur obligatio (§. 560.), quæ cum ad naturalem accedat, eandem fortiolem efficit; legatis peculiari eorundem jure eminens quædam securitas competit. *Quod erat secundum.*

Denique cum ex demonstratione superiori, qua jus mittendi legatos evicimus (§. 1044.), appareat, non minorem esse necessitatem mittendi legatos belli, quam pacis tempore, & quamvis ab hoste veniant, non tamen venire tanquam hostes, utpote non venientes eo animo, ut hostile quid moliantur, ac ideo quoque perinde ac legati pacis tempore venientes honorifice excipiendi & tractandi sint (§. 1052.); eodem profuso, quo ante n. 1. & 2. modo patet, legatis, etiam si ab hoste mittantur ad hostem, competere securitatem non modo communi peregrinorum, verum etiam peculiari legatorum jure: id quod tanto manifestius est, si ab eo, qui eosdem admittit, detur comiteus (§. 937.), cum in præsentī casu etiam ex causa concessionis securitas in territorio hostili morandi eidem competit, etiam si alias in eodem non contineatur (§. 947.). *Quod erat tertium.*

Non ex commentitio aliquo caractere repræsentativo, nec ex ficta quadam extraterritorialitate derivanda est securitas legatorum tam communis, quam singularis; sed ex ipsis genuinis Juris naturæ principiis: id quod a nobis factum esse confirmamus. Ceterum ex ipsis, quas in medium attulimus, demonstrationibus apparet, jus quoque legationum naturale dari, quo Gentes inter se uti obligantur, non vero to-

tum ab earum arbitrio venire. Et inde porro intelligitur, quandonam contra jus Gentium violentur legati, quod cum in se immutabile sit (§. 5.), sanctum haberi debet inter Gentes (§. 546.), ita ut justæ sint gravissimæ de eo violato querelæ, nec violationi prætexere liceat excusationem, quam mores facilius admittere videntur.

§. 1065.

Quoniam securitas legatis competit singulari ipsorum jure (§. 1064.), ut eam ab omni violatione immunem esse jubeat publica Gentium salus, quemadmodum necessitas legationum, quæ jus mittendi legatos parit tam belli, quam pacis tempore (§. 1044.), abunde loquitur, demonstrationes anteriores (§. 1064.) uberius confirmant, sanctum autem est, quod ab omni violatione immune esse jubet publica Gentium salus (§. 546.; *securitas legatorum sancta est, ac ideo quoque persona eorum sancta habenda, quæ ab eadem etiam in eorum vasa & comitatum derivatur.*

De sanctitate legatorum.

Atque hæc est vera illa sanctitas, quam jus omnium Gentium tuetur, quæ arbitrio hominum effecta non est, sed ipsum Deum, qui legis naturæ autor est, autorem habet (§. 273. *part. 1. Phil. pract. univ.*). Huic autem sanctitati minime obstat, quod legati non sint independentes ab imperio ejus, ad quem mittuntur (§. 1061.), sed ejus potius jurisdictioni subsint quoad actiones suas privatas (§. 1060.): castissimum enim istud jus non minus consilii securitati ejus, ad quem mittitur legatus, & civibus ejusdem, quam legatorum, sicuti ex æquo consilii & dignitati mittentis, & ejus, ad quem mittitur legatus (§. 1053.). Simplissimum quoque idem jus est, ut nullis indigeat exceptionibus, quales jura hominum arbitrio statuta exigunt. Et quamvis sanctitas legatorum, quam evicimus, etiam nitatur fide tacita admittentis, hanc tamen cum jus naturæ urgeat, prouti ex anterioribus demonstrationibus palam est, eam quoque ipsummet sanctam

facit (§. 556.). Non opus est, ut legatus sit independens ab imperio ejus, ad quem mittitur, nec subjectus jurisdictioni; semet ipsum enim independentem præstare potest, si abstinat ab iis actibus, qui subsunt jurisdictioni; quod nisi fecerit, parum consulit tum suæ, quam mittentis dignitati. Parum decet legatum injuriam inferre iis, inter quos vivit, nec solvere id; quod ex contractu debet, ut licet adversus ipsum agi, aut discessuri vasa oppignorari opus sit. Multo autem adhuc magis dedecet ita delinquere, ut animadversione publica sit opus, vel crimina patrare, quæ pœnam graviolem merentur. Qui sanctus haberi vult, odisse debet injurias aliis inferendas. Et qui honorari vult mittentis causa, omni animi contentione id agere debet, ut ipso honore se dignum præstet. Quod si his non obstantibus lædatur legatus, injuria ipsi facta tanto gravior est & omnium recte sentientium judicio existimabitur.

§. 1066.

De jure pa- *Si quæ Gentes de certis juribus legationum & de modo honorifice tractandi lega-*
Elitio & *tos inter se convenerint, vel quædam moribus introduxerint; ea obligant nonnisi*
consuetudi- *pacifcentes & eas, quarum longo usu introducti sunt hi mores, quamdiu voluerint.*
nario lega- *Cum nemo obligare possit alios ultra voluntatem suam, aut jus quoddam con-*
tionum. *tra eos acquirere (§. 382. part. 3. Jur. nat.), per pacta autem Gentes sese invi-*
 cem sibi perfecte obligare possunt (§. 377. b. 393; 368. part. 3. Jur. nat.); si quæ
 Gentes de certis juribus legationum & de modo honorifice tractandi legatos
 inter se convenerint, vel moribus introduxerint, qui pacto tacito æquipollent,
 ea obligant pacifcentes, sed non alias Gentes, quæ pacto isti non accefferunt,
 & eas, qui mores istos recuperunt, non vero alias, quæ in eos tacite non
 consenserunt. *Quod erat unum.*

Enimvero cum pacta a contrahentibus dissolvi possint, si iisdem stare no-
 lint (§. 839. part. 3. Jur. nat.), nec ulla ratio cogit, ut mores a veteribus in-
 troducti constanter ac perpetuo observentur; si quæ Gentes de certis juribus le-
 gationum & de modo honorifice tractandi legatos inter se convenerint, vel
 quædam moribus introduxerint, ea tamdiu valent, quamdiu voluerint. *Quod*
erat alterum.

Jus legationum, quale nunc in usa est, fere modum ex anterioribus patet. Nostrum non
 votum ad consuetudinarium & pactitium refe- fuit historiam juris legationum conscribere; sed
 rendum, & caractere repræsentativo atque quæ immutabilis naturæ lex de legationibus præ-
 extraterritorialitate continetur, quos juris le- cipit, vel vetat, demonstrare & a pacto &
 gationum fontis ignorat Jus Gentium naturale consuetudinario jure discernere.
 & omnium commune voluntarium, quemad-

§. 1067.

De litteris *Litteræ credentiales dicuntur, quas mittens dat legato ad eum, ad quem*
credentia- *mittitur, & in quibus eum legatum suum declarat. Quoniam cum legato tra-*
libus. *ctanda sint certa negotia (§. 1041.), adeoque ei, ad quem mittitur legatus,*
 constare debeat de voluntate mittentis; *legatus litteris credentibus instru-*
endus, cumque sit mandatarius mittentis (§. 1042.), eadem mandatum manifestum
continent (§. 652. part. 4. Jur. nat.).

Hinc facile intelligitur, quænam litteris credentibus sint inferenda.

§. 1068.

Quando le- *Si legatus a mittente revocatur, vel mittens, aut is, ad quem missus; moritur*
gatus esse *legatus definit esse legatus. Quando enim a mittente revocatur, mittens decla-*
desinat. *rat, nolle sese, ut, qui legatus missus fuerat, legati munere diutius funga-*
 tur. Quamobrem cum omne jus legatus habeat a mittente & dependenter
 a voluntate ipsius cum eo agat, ad quem missus est nomine mittentis tanquam
 mandatarius (§. 1042.); si mittens legatum revocat, legatus esse definit. *Quod*
erat primum.

Similiter quia mandatarius mittentis est legatus (§. 1042.), mandatum vero
 morte mandantis extinguitur (§. 754. part. 4. Jur. nat.); mortuo mittente, qui
 fuerat legatus, esse definit. *Quod erat secundum.*

Denique cum legato saltem demandatum sit de negotio sibi commissio agere
 cum eo, ad quem mittitur (§. 1041.), is autem tanquam mandatarius mittentis
 tis

tis (§. 1042.) contra fines mandati nihil agere possit (§. 673. part. 4. Jur. nat.), adeoque non constat, num mittens cum successore ejus de eodem negotio agere, vel per eum, quem miserat, agere velit; mortuo eo, ad quem legatus missus fuerat, legatus esse definit. *Quod erat tertium.*

Necesse est, ut constet, quamdiu legatus pro tali habendus, cum nihil cum ipso valide agatur, nisi quamdiu legati personam sustinet. Ac ideo si legatio continuanda apud successorem ejus, ad quem missus fuerat legatus, novis lit-

teris credentialibus habet opus (§. 1067.), quibus etiam indiget, si mittens fuerit mortuus. Id imprimis necesse est in legationibus assidue, quæ hodie in usu sunt;

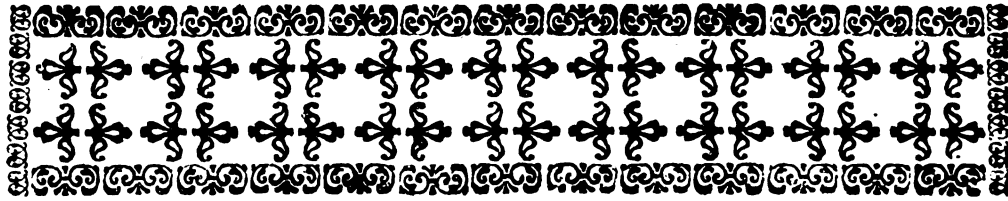
FINIS JURIS GENTIUM.

C O N S P E C T U S
J U R I S G E N T I U M .

P	Prolegomena.	I
	C A P U T I.	
	De officiis Gentium erga seipsas, ac inde nascentibus juribus.	10
	C A P U T II.	
	De officiis Gentium erga se invicem ac inde nascentibus juribus,	57
	C A P U T III.	
	De Dominio Gentium & juribus cum eodem connexis.	94
	C A P U T IV.	
	De Fœderibus & aliis pactionibus Gentium, ac sponsonibus.	135
	C A P U T V.	
	De modo componendi controversias Gentium.	202
	C A P U T VI.	
	De Jure belli Gentium.	218
	C A P U T VII.	
	De Jure Gentium in bello.	283
	C A P U T VIII.	
	De Pace & pactione pacis.	343
	C A P U T IX.	
	De Jure legationum.	372

FINIS CONSPECTUS.

INDEX

I N D E X

Verborum & Rerum præcipuarum, in quo numeri
paragraphos denotant.

A

A *Bitus tutus* civibus hostis bello
indicto concedendus. 835
Actus bellicus. Definitio. 785
Actus mere voluntatis. Definitio. 76
Adjutorium mutuuum Gentium. 8
Æs alienum a Rege contractum quando
a populo & successoribus solvendum.
479. an ejus causa tributa imponi
possint. 480
Æqualitas Gentium. 16. in quo consistat.
17. quodnam jus inde nascatur. 18
Æquilibrium inter Gentes. Definitio.
642. finis, & effectus. 643. quando
tollatur. 644. an ejus conservatio sit
justa belli causa. 646. num id conser-
vare gentes obligentur. 649. quando
conservatio licita. 651. quid hujus
causa liceat. 649. an ipsius causa jus
aliquod tolli possit. 647. an jus suc-
cedendi in regno alicui adimere,
aut impedire liceat, ne is potentiam
suam legitimo modo augeat. 648
Agentes. Definitio. 1043
Albinagii jus definitio. 328. an sit ju-
ris Gentium. 330
Alienatio rerum diversitatis. 90. an re-
quirat consensum Rectoris civitatis.
91.
Alluvio num mutet quicquam in jure
fluminis duo territoria determinan-
tis. 109
Alveus derelictus fluminis duo territo-
ria determinantis ad quod pertineat.
107
Amicitia inter gentes colenda. 172
WVolfii Jus Gentium.

Amicus in hostem animus præceptus. 744
Amnesia. Definitio. 989. effectus. 989
an omni pactioni pacis per se insit.
990. an rebellibus & tumultuantibus
promissa sit præstanda. 1016
Amor mutuus gentium præceptus. 161
Amor patriæ qualis sit. 142. an sit ju-
ris naturæ. 135. 142
Androlepsia. Definitio. 592. finis. 593
effectus. 595. an illicita. 592. quan-
do licita. 584. quando sit justa belli
causa. 606
Apparatus belli gentis vicinæ num sit
justa belli causa. 641
Aquas corrumpere ut bibi nequeant,
num liceat in bello. 880
Arma. Definitio. 611
Armorum vi num controversiæ gentium
decidi possint. 632
Articuli pacis. Definitio. 1022
Articuli connexi. Definitio. 1022
Articuli diversi. Definitio. 1022
Assassinus. Definitio. 881
Atbeismus gentis num sit justa causa
belli. 638
Auffstand / 1010
Aufbruch / 1013
Auxilia. Definitio. 653. in bello quan-
do mittere liceat. 656
*Auxilium promissum contra fœderis vio-
latorem* num sit guaranda. 454

B

B *Arbaries gentium* num sit tollenda.
168. 169.

Ccc

Bel-

- Bellator injustus* cur sit latro, prædo, invasor. 778
- Belligeratore* quando adjuvare liceat. 656. 657.
- Belligerator justus* quando fiat injustus. 974.
- Belli* justa causa inter gentes. 617
- Bellum* quo tendere debeat. 618. quando sit injustum. 618. num ex utraque parte justum esse possit. 633. 634. quodnam jure Gentium voluntario pro justo habendum. 888. quidnam eodem jure in bello licitum. 889. quando simul punitivum & vindicativum. 639. quando humanum modum excedat. 626. num suscipi possit controversiæ decidendæ causa. 632. quibusnam indicetur. 706. quomodo sit indicendum. 707. quod exitum habere debeat. 886. quamdiu continuare liceat in causa dubia. 970. quando tamdiu, donec alter fuerit victus. 972. quamdiu adversus turbatorem quietis publicæ. 971. num maneat per inducias. 912. an induciis finitis denuo indicendum. 916. quod per pacem finiatur. 975
- Bellum ob rationes quasi justificas* susceptam quale sit. 625
- ob rationes suasorias* solas susceptum quale sit. 622. quale si simul adsint justificæ. 623
- Bellum civile.* Definitio. 1011. quomodo differat a rebellione. 1011. an sit licitum. 1012
- Bellum defensivum.* Definitio. 615. quando justum, quando injustum. 629.
- Bellum denunciatum* quando intermitterendum. 711
- Bellum injustum* quales habeat effectus. 778. continuari illicitum. 973. num gerens ob hostilitates teneatur alteri in pœnam. 789. an ipsi jus aliquod competat in bello. 777. quando ob represalias & androplepsiam tale sit. 605.
- Bellum justum gerens* quænam ultra debiti modum, & quo animo capere possit. 787. quamdiu id continuare. 969.
- Bellum mixtum.* Definitio. 609
- Bellum offensivum.* Definitio. 615. quando justum abeat in injustum. 712. quando licitum in causa manifesta. 630. quando in dubia. 631
- Bellum privatum.* Definitio. 608
- Bellum publicum.* Definitio. 607. a quonam geri possit. 607. 613. 614
- Bellum punitivum.* Definitio. 616. quando licitum. 636. 582
- Bellum vindicativum.* Definitio. 620
- Bona civium* quomodo spectanda respectu gentium aliarum. 289. quod obligata sint pro debitis civitatis. 495
- Bona immobilia* in territorio hostili a cive hostis possessa. 841. a peregrino quocunque. 842. in territorio alieno possessa. 331. 332. unde jus ea possidendi oriatur. 333. an Rector civitatis certas de iis leges condere possit. 334. an concedere nonnulli certæ religioni addictis. 335
- Bona peregrini in territorio alieno mortui* cujusnam sint. 327
- Bona regis privata* num obligata sint pro debitis civitatis. 496
- Dandegenossen* / 379

C

- Capitulatio militum.* Definitio. 765
- Capra in bello* num pace perfecta sine restituenda. 998
- Captivi* num sint hostes. 796. num fiant servi. 814. num jura sua amittant & jura in eos extinguantur. 905. quodnam jus in ipsos competat. 815. num licite interficiantur. 794. num ab injusto bellatore sint restituendi. 809. num ducere eos liceat per territorium pacatum. 834. qua lege dimitti possint. 818. si ad tempus dimittantur certa lege. 819
- Captivorum causa facti sumtus* ante dimissionem restituendi. 816
- Casus fœderis.* Definitio. 661. quando existat. 662. jus eo existente. 663. quomodo tum fœdus implendum. 664.
- Cautio transitum fore innoxium* num sit præstanda ab eo, cui permittendus transitus copiarum militarium. 698
- Character representativus legati.* Definitio. 1055. quatenus sit juris naturæ. 1055. quinam commentitius. 1055.
- Character representativus legati communis.* Definitio. 1055. num sit juris natura-

- naturæ . 1055
Character representativus legati specialis. Definitio . 1055. a jure naturæ abhorret . 1055. quæ ex eo fluunt non sunt juris naturæ, nec juris gentium voluntarii . 1056. an gentes eum agnoscere teneantur . 1057
Character representativus Rectoris civitatis . 39
Charitas num inter gentes vigere debeat . 163
Cives hostis bello indicto in territorio hostili commorantes quomodo hostes declarandi . 836. si ultra tempus indultum in eo morentur . 837. si vi majore impediri discedere prohibeantur . 838
Civitas maxima. Definitio . 10. ortus . 9. leges . 11. quinam Rector sit . 21. qualis sit status . 19. quidnam in ea habendum pro omnium gentium voluntate . 20
Clarigatio . Definitio . 705. subjectum 706. modus . 707
Clarigatio conditionata. Definitio . 708
Cognitio sui officium gentium . 40
Colloquia gentium controversiarum componendarum causa . 571
Comitatus legatorum num sit sanctus, 1064.
Commeatus. Definitio . 937. an is, cui datus alium substituere possit . 938. an cui venire concessum, is mittere possit . 939. num filium & uxorem ejus, cui datus, comprehendat, 944. an contineat morandi securitatem . 947. an morte concedentis extinguatur . 946. quando ad certum tempus datus expiret . 945
Commercia. Definitio . 60. divisio . 61. an gentes ad ea obligentur . 64. qualis sit hæc obligatio . 187. 190. cuiusnam de ea judicium . 188. an inter gentes promovenda, 211. 212. quomodo promovenda . 213. num ea colere cum gentibus aliis sit meræ voluntatis . 73. cum præscribi possint . 79. quando revocari . 195
Commerciorum nuda permissio quale sit jus . 75
Commercia externa. Definitio . 61. utilitas . 63. 67. quando gentem faciant pauperiorem . 68
Commercia Gentium quale sint jus . 77. quomodo jus perfectum ad ea acquiratur . 74
Commercia interna. Definitio . 61. utilitas . 62
Concessionones juris ad actus transitorios in territorio suo num æquipolleant passionibus gentium . 555. an sint sanctæ . 556. quænam circa eas sint juris consuetudinarii, 557
Concordia gentibus præcepta . 285. in quo consistat . 287. lex ejus generalis . 288
Conservatio gentis in quo consistat . 28. an obligatio naturalis ad eandem detur . 31
Conservatio gentis alterius num sit præcepta . 166. 167
Consules in maritimis emporiis. Definitio . 229. an constituendi & recipiendi . 230. 231. an maneat subditi constituentis . 232. quodnam jus constituenti in eos competat . 233. an puniendi causa revocari possint . 234. quale jus recipienti in eos competat . 235. quod recipiens eos protegere debeat . 236
Contributiones militares. Definitio . 843. eas exigendi jus . 844. num pace perfecta exigere liceat . 999
Controversiæ Gentium & Rectorum civitatis. Definitio . 562. quomodo componendæ . 569. 530
Contentus Gentium controversiarum componendarum causa . 574
Copia auxiliares. Definitio . 653

D

- Damna a copiis transcurrentibus data** refarcienda . 697
Damna in bello data num refarcienda, pace facta . 993
Damna in bello injusto data refarcienda . 788.
Dammum subditis alienis datum num refarciendum . 318
Dammum vastatione datum in bello injusto refarciendum . 821
Debita ante bellum, vel bello durante extra idem contracta num sint per pacem restituenda . 994
Debita hosti num sint in numero rerum hostilium . 729. num prohibere liceat, ne solvantur . 840
Debita privatis ex contractu, vel maleficio belli tempore num per pacem remif.

missa . 995
Declarationes belli num sint respectu
 subditorum leges . 741. quanam in
 iis vitanda . 742
Dedecus genti suæ non ferendum . 45
Dediti an postliminium habeant . 900
Deditos sine conditione num interficere
 liceat . 737
Deficere volentes num recipere liceat
 induciarum tempore . 922
Deismus gentis num sit iusta belli cau-
 sa . 638
Denunciatio belli quo tempore fieri pos-
 sit . 716. num ante eam in territo-
 rium alterius cum exercitu ingredi
 liceat . 717. quomodo intelligenda . 721
 an ad socios præsentis & futuros ex-
 tendenda . 735. an ad sœderatum con-
 tra omnes . 736. an in bello offensi-
 vo semper requiratur . 710. 712. an
 in defensivo . 713
Denunciatio belli conditionata . Defini-
 tio . 708. quando locum habeat . *ib.*
 an eam sequi debeat pura . 709
Deprædatio an sit licita . 849
Desertionis militum turpitudine natura-
 lis . 768
Dilectio sui ipsius gentibus præcepta . 135
Dimicationes particulares num in bello
 licitæ . 508
Dimissi ab hoste num habeant postlimi-
 nium . 903
Direptiones . Definitio . 845. quando li-
 citæ . 846. an in iis res vastandæ . 843
Discordiæ a gentibus vitandæ . 286
Diversoria qualia esse desinant . 350
Divitiæ gentis unde æstimentur . 65
Doctrina quanam gentibus inprimis con-
 veniat . 55
Dolor ex accepta clade num det jus in-
 terficiendi hostem . 806
Dolus in bello num sit licitus . 857
Domicilium . Definitio . 137. quomodo
 constituatur . 137. an sit mutabile . 137
Domicilium adscititium . Definitio . 138
Domicilium naturale . Definitio . 138
 quamdiu retineatur . *ib.*
Dominium num per repressalias acqui-
 ratur . 602. num occupatione bellica .
 892. rerum mobilium captarum in
 bello euiam acquiratur . 859. quan-
 do incipiat . 860
Dominium in flumine duo territoria di-
sternante cuiusnam sit . 106
Dominio gentis originario quanam sint

subjecta . 274
Dominium gentis num cum imperio sit
 connexum . 305. an cum imperio in
 Rectorem civitatis transferatur . 306
Dominii eminentis vis in jus occupandi
 res nullius . 281
Dominium eminens in res publicas num
 Rectori civitatis competat . 102. quid-
 nam vi ejus liceat . 103
Dominium eminens in res universitatis
 num Rectori civitatis competat . 92
 quidnam vi ejus liceat . 93
Dominus regionis quo sensu dicatur Re-
 ctor civitatis . 307

E

Emporia . Definitio . 216. num eri-
 genda . 217. quanam in iis erigen-
 dis observanda . 218
Error involvibilis de injustitia belli num
 imputari possit . 635
Esculenta hostis quando perdere liceat .
 830
Esculenta propria quando corrumpere
 liceat . 830
Excidium urbium, pagorum, oppidorum
 quando licitum, quando illicitum . 825
Exempla gentium qualia esse debeant .
 181. 182
Exilium . Definitio . 145. an pœna esse
 possit . 145
Exilium invitum . Definitio . 145. quo-
 modo restringatur . 146
Exilium voluntarium . Definitio . 145
Existimatio gentium aliarum num sit ju-
 ris naturæ . 186
Expletio juris quando inter gentes licita
 586. quousque extendatur . 587. 588
Exploratores . Definitio . 883. an in bel-
 lo mittere liceat . 884. num puniti
 possint ab eo, a quo mittuntur . 885
 893.
Expulsio gentis ex regione sua sedis ibi-
dem figendæ causa num sit licita . 282
Exteri num succedere possint in bonis
 defuncti in alterius territorio & le-
 gata capere . 329
Extirpatio arborum frugiferarum quan-
 do in bello illicita . 829
Extraterritorialitas legali num sit juris
 naturæ, vel juris gentium volunta-
 rii . 1059. quomodo acquiri possit .
 1059

Exul.

Exul. Definitio. 145. jus naturaliter ei competens. 147. ubi domicilium sibi constituere possit. 148. an receptus ei denegari. 148. an perpetua habitatio in terris suis. 149. officium erga eos. 150

F

F **Acere quid liceat, quid non in induciis.** 926. 927. 928

Facta privata num rumpant inducias. 934. num pacem. 1027

Factum Reſtoris civitatis num pro suo agnoscere teneatur populus. 600

Fama gentis suæ num sit studendum. 46

Familia segreges quale habeant jus in fundis. 312. quale sit jus, quatenus cohabitant in regione quadam. 310

312. an imperio subijci possint. 313

Famuli num sub commeatu comprehendantur. 943

Felicitatis gentium aliarum cura præcepta. 162. quale officium ea sit. 164

Fidejussio gentis pro gente. 455

Fides num hosti servanda. 800. num latroni & prædoni. 800. num rebelibus. 1015. num tumultuantibus. 1016

Fidem fallere num gentibus & earum Rectoribus liceat. 376

Fides gentium num sit sancta. 550

Fides tacita. Definitio. 559. num servanda. 560

Finis in intellectu perficiendo gentibus conveniens. 56. in emendanda voluntate. 57

Finis licitus an per media illicita obtinendus. 71

Flumen determinans duo territoria cujus in dominio & imperio sit. 106. cujusnam sit alveus ab eo derelictus. 107. cujusnam jus alluvionis in eodem. 108. 109. a quonam fons eidem imponi possit. 110

Fœdera. Definitio. 369. a quibus pangi possint. 370. qua diligentia in scripturam referenda. 549. num inire sit liberæ voluntatis. 434. an inire liceat cum gente alii religioni addicta. 429. an cum duobus de eadem causa. 385. quodnam eorum in casu collisionis præferendum. 386. cujus mandato fieri possint. 372. qualis

consensus populi ad ea requiratur. 371. quando sint valida. 407. an in iis pangendis æquitas observanda. 409. an ob læsionem rescindi possint. 408. quomodo firmentur a severationibus. 544. num id sit licitum. 545. num firmari possint oppignoratione. 581. quamprimum obligent. 377. num gentem & successores obligent, si cum Rege pangantur. 423. 424. an subsistant, si rege mortuo populus liber fiat. 426. an maneat, rege expulso. 422. quando evanescent. 436. an renovare sit liberæ voluntatis. 435. num & quomodo tacite renoventur. 433. quænam de iis tenenda. 374. quomodo interpretanda. 375. quod sint vel personalia, vel realia. 412. quænam hæc respectu tenenda. 413. 414. qualia in casu dubio præsumantur. 420. quamdiu pro realibus habenda. 421. cur sint sancta. 547. an violatio eorum sit injuria. 378. num ab iis discedere liceat parti alteri, si pars una violet. 430. an si aliud fœdus fuerit violatum. 431. aut de diversis rebus initum quoad partem unam. 432. quando non violentur etiam si in iis conventum non præstetur. 388. unde pendeat diversitas eorum. 396

Fœdera equalia. Definitio. 395. quando ineunda. 397. cur non omnia æqualia. 396

Fœdera amicitia. Definitio. 394. an de non lædendo pangi possint. 393

Fœdera belli. Definitio. 655. quando licita. 658. quænam tacita clausula iis inexistat. 659. quando non servare, seu in iis promissa non præstare liceat. 660. 665. 666. ad quænam qui non servat obligetur. 671. quod contra turbatorem quietis publicæ ineunda. 968

Fœdus contrarium ei, quod expiravit, num inire liceat. 387

Fœdus cum populo libero contractum, num sit reale. 416. quando non sit. 416

Fœdera de eo, quod naturaliter debetur, quem habeant effectum juris. 389. quo fine pangantur. 390. quænam naturaliter debitis addere liceat. 391

Fœdera guarandigiata. Definitio. 447

Fæ:

Fœdera inæqualia. Definitio. 398. differentia. 399
Fœdera inæqualia ex parte digniori quando sint. 404
Fœdera inæqualia ex parte indigniori quocuplicia sint. 399. quando non iniqua. 405. 406
Fœdera inæqualia cum imminutione imperii. Definitio. 400. differentia juris in iisdem. 401. quem habeant effectum juris. 402. quousque extendantur. 403
Fœdera inæqualia sine imminutione imperii. Definitio. 400
Fœderum inæqualium punitivorum æquitas. 406
Fœdera jurata an obligent gentem & successores. 425. num præferenda non juratis. 427
Fœdera neutralitatis. Definitio. 673. an licita sint. 674. quænam obligatio inde nascatur. 680. quale fœdus contineant. 681. an cum utroque belligerante pangenda. 682. quænam per ea præstanda & deneganda. 685
Fœdera priora. Definitio. 382. num iis contraria inire liceat. 381. an iis contraria sint iniusta. 383
Fœdera posteriora. Definitio. 382. quando invalida. 383. quando ex parte valida, ex parte invalida. 384
Fœdera personalia quamdiu durent. 413
Fœdera realia quandonam sint. 417. 418. 419.
Fœdus tacitum quale in guaranda contineatur. 445
Fœderati bello impliciti jus & obligatio, 665. cuinam promissa præstanda, si plures simul bello implicentur. 667. si ipsi inter se committantur. 668. 669
Fœdere inæquali juncti num habeant jus mittendi legatos. 1046
Fœmine num sint in numero hostium. 725
Fœmine illustres quando in bello capi possint. 817
Fœnum hostile quando perdere liceat. 830
Fœnum proprium quando perdere liceat in bello. *ibid.*
Fontes venens inficere num liceat in bello. 879
Fraus in conductione militum illicita. 766

Friedens-Bruch / 1020
Friedens-Stöcker / 965
Frustrus cum re vi pacis restituendi. 1000
Fundi vacui in regione, ubi familiæ segreges proprios habent, num occupari possint. 311

G

Gegen-Manifest / 740
Gens num seipsam conservare obligetur. 31. num se atque statum suum perficere. 35. num seipsam & statum suum cognoscere. 40. an etiam alias earumque statum. 183. quemnam finem in perficiendo intellectu sibi proponere debeat. 56. quemnam in emendanda voluntate. 57. num ipsi lædere liceat alias. 173. quænam alteri debeat. 156. an pacta servare. 376. an ex fœdere regis obligetur. 424. 425. an aliam ex regione, quam incolit, expellere ipsi liceat, sedis ibidem figendæ causa. 282. num se alteri subijcere possit. 80. num in tutelam dare lege fœderi cum altera inito contraria. 437. num in tutelam se danti alia fœderata maneat. 438. 439. num fœdus inire possit, ubi se in tutelam dedit. 440. num puniri possit ab alia ob scelera & delicta in Deum commissa. 637. si ejus perpetuus mos sit externos lædendi. 319. quænam sit dives. 66. quænam faciant divitem. 67. quænam a singulis in eam deriventur. 43. quodnam ideo sit singulorum officium. 44
Gentes quomodo spectandæ. 2. quales esse debeant. 54. quomodo singulis universis & universæ singulis obligentur. 12. quomodo puniri possint. 581
Gentis divitiæ unde æstimentur. 65. officia circa verum Dei cultum respectu ceterarum. 261
Gentium æqualitas. 16. in quo consistat. 17. quodnam jus inde nascatur. 18
Gentium imitatio qualis esse debeat. 184
Gentium jus ad ea, quæ ad conservationem sui necessaria. 32
Gentium universarum jus in singulas. 13
Gens

Index

Gens barbara. Definitio. 32. quomodo actiones suas determinet. 33. num sit a barbarie liberanda. 168. 169

Gens culta & docta. Definitio. 53. ejus obligatio. 54

Gentes fœderate. Definitio. 379. ad quidnam sibi invicem obligentur. 380

Gentes incultæ num sint emendandæ. 168. 169

Gens potens. Definitio. 69

Gens tributaria. Definitio. 410. unde fiat. 410. an habeat imperium summum. 411

Salus. 1042

Globis venenatis uti in bello num liceat. 878

Gloria. Definitio. 47. quinam ea maxime excellat. *ibid.*

Gloria gentis in quo consistat. 48. obligatio ad ei studendum. 49. 50. quod Rector civitatis eidem studere debeat. 51. quod obligatio ista extendatur etiam ad gloriam gentium aliarum. 185

Gravamina Gentium & Rectoris civitatis. Definitio. 563. quando injusta. 564. quomodo tollenda. 565. an tollere obligentur gentes. 567. an missa facere liceat. 568

Guaranda, vel Guarantia. Definitio. 442. ad quid obliget. 443. an fœdus tacitum contineat. 445. num ad eam requiratur consensus ejus, adversus quem præstatur. 448. 449. num præstetur, si promittatur auxilium contra fœderis violatorem. 454. num a fœderatis sibi invicem præstari possit. 451. num in hoc casu extraneus ad eam accedere possit. 452. num adimat jus tertio. 456. quomodo præstita intelligatur. 457. quando obliget. 458. de causa tertii in fœdere ob aliam causam inito conventa. 453. quando finiatur. 461. quotuplex esse possit. 462

Guaranda generalis. Definitio. 446

Guaranda personalis quot modis esse possit. 403

Guaranda specialis. Definitio. 446

Guarandus. Definitio. 442. officium, 441. obligatio. 443. an non rogatus auxilium ferre tenetur contra eum qui fœdus non servat. 444. obligatio, si accedat ad fœdus, quo con-

Rerum.

389

venta ad fœderatos singulos sigillatim pertinent, 459. quando auxilium contra fœderis violatorem præstare tenetur. 460. an imploratum denegari possit. 460. num plures ejusdem fœderis esse possint. 450

Guarandus extraneus num cum fœderatis concurrere possit. 452

H

Hæreditas exteris relicta, 329

Hospitia qualia esse debeant. 350

Hospitia personalia num debeantur militibus. 762. quodnam officium superioris circa ea. 763. quinam ab iis immunes esse debeant. 764

Hospis. Definitio. 722. quinam sit. 723. 725. ubinam locorum pro tali habendus. 724. quando esse desinat. 797. num interfici possit. 792. 793. 801. an si terrore opus sit. 802. an si pertinaciter restitum. 804. 805. an veneno interfici possit. 877. an capi in territorio pacato, 833. an tempore induciarum. 921. an ipsi servanda fides. 799. 800. quomodo amandus & diligendus. 743

Hospitalitas. Definitio. 785

Hospitalitates privatae num militibus permittendæ. 912

I

Idololatria num sit justa causa belli. 638.

Ignorantia invincibilis injustitiae belli num imputari possit. 635

Immiscere se regimini alieno num justa gravaminis causa. 565

Immunitas ab hospitibus militibus cuiusnam concedenda. 764

Impensa in bello num debeantur in bello justo. 786

Imperfectio gentis in quo consistat. 178.

Imperium quale Rectori civitatis competat in locis publicis. 102. cuiusnam sit in flumine duo territoria disterminante. 1061. an cum provincia, vel certa territorii parte simul oppignoretur. 487. quomodo oppignoratam sit exercendum. 488. quale in

- in victos acquiratur a victore. 869.
870. num in bello occupari possit.
863. quid cum eo simul occupetur,
866. quid eo occupato sequatur. 864.
865.
- Imperio alieno se immiscere* num liceat,
255. an in eo consistat injuria. 256
- Imperium gentium universalium* in sin-
gulas. 15
- Imperium herile* quando a victore ac-
quiratur. 874
- Imperii fines* num propagare liceat. 283
- Imperii occupatio* in regione vacua, 85
86. in maris partibus. 129
- Independentia legati ab imperio ejus, ad
quem missus*, num sit juris naturæ
aut gentium universalis, 1061. num
sit sancta. 1062
- Indigenæ* num sint in mari natæ. 123
- Induciæ*. Definitio. 913. quinam face-
re possint. 932. quomodo fiant. 913.
qua fide nitantur. 933. quid in iis fa-
cere non liceat, 915. num in iis ma-
neat bellum. 914. quando obligare
incipiant. 919. cur publicandæ. 917.
918
- Induciis finitis fato suo deprehens* in lo-
co hostili an habeant jus abundi. 929
- Induciarum jus pactitium*. 931
- Induciarum pactioni* si pœna adjiciatur,
935
- Induciæ particulares*. Definitio. 930
- Induciæ universales*. Definitio. 930
- Infantes* num in bello capi possint. 813
- Ingressus in territorium alienum*. num
contra prohibitionem domini lici-
tum. 295. an sub pœna prohiberi
possit. 296. an missionariis prohiberi
possit. 297. qua lege permitti possit,
298. & permittus intelligatur. 299
- Ingressus in territorium alterius cum exer-
citu* num ante belli denunciationem
licitus. 717. officium incolarum in
hoc casu, & jus ingredientis in eos,
qui eidem defunt. 718
- Inimicus in hostem animus* illicitus.
744
- Injuria obsidi facta a dante*, si fidem
fallit. 534
- Injuria subditis alienis illata* num sit pu-
nienda. 318
- Injuriæ ante bellum, sed ob quas bel-
lum non gerebatur, aut extra bellum
factæ* num per pacem sint remissæ,
994
- Insula in oceano detecta aut orta* num
occupari a qualibet gente possint.
291. num occupatæ ad territorium
occupantis pertineant. 292
- Interfectio hostis* num licita, si terrore
opus sit. 802. si fortiter restitum,
804
- Interpretatio fœderum manifesto falsa* an
sanctitati eorum adversa. 553
- Invasor* num pacem facere possit. 984
- Iter* num contineat reditum in com-
meatu. 942
- Itus tutus* in induciis. 925
- Judicium de commerciis*, num sint in
potestate gentis, cujusnam sit. 188
- Judicium de necessitate actuum bellicorum*
cujusnam sit. 783
- Judicium de officio gentis erga gentem*,
num sit in potestate, ad quem per-
tineat. 157
- Juramentum* num fœdus posterius prio-
ri contrarium faciat validum. 428
- Jura meræ facultatis* num præscribi pos-
sint. 78
- Jurisdicctio* num in legatum, comita-
tum & vasa ejus competat ei, ad
quem missus. 1060
- Jus* quale nascatur ex obligatione lege
prohibitiva inducta. 268. num ali-
quod exteris competat in territorio
alieno. 293. num alteri genti con-
stitui possit in territorio suo. 320.
321. quomodo istiusmodi jura ori-
ginarie acquirantur. 322. quale Rec-
tori civitatis competat in partibus
maris. 131. quale gentibus ad poten-
tiam crescentem labefactandam. 650
quale ex fœderibus nascatur. 377.
quantum competat in bello justo.
781. quale in captivos. 815. quale in
hostes, imperio occupato. 865. qua-
le in eum qui repressaliis resistit.
596. 597. quale in socios belli & eo-
rum res. 732. 733. quod suum gen-
ti a gente tribuendum. 264
- Jus ad actus* per modum beneficii gen-
ti uni concessum. 349
- Jus albinagii*. Definitio, 328. an sit jus
ris gentium. 330
- Jus alienandi res sacras* quando belli
causa Rectori civitatis & ecclesiæ
competat. 832
- Jus alluvionis* in territorio arcifinio.
108

- Jus belli* num gentibus competat. 613
 quatenus Reſtori civitatis. 614. quan-
 do in cauſa dubia, ſeu controverſiis
 inter gentes. 572. & ſeqq. num in
 eos, qui nullis rationibus juſtiſicis
 & ſuaſoriis in bella feruntur. 627
- Jus capiendi hoſtes* ad quas perſonas
 extendatur. 811
- Jus civitatem conſervandi & perficiendi*
 penes quem ſit. 39
- Jus commerciorum* quale naturaliter ſit.
 189. 199. quomodo reſtringatur.
 193. an id impediri poſſit. 200. quo-
 modo perfectum acquiratur. 74. qua-
 le ex pactis negativis naſcatur. 203
- Jus commorandi in territorio alieno* quan-
 do peregrinis competat. 344. & ſe-
 quentibus.
- Jus conſcribendi militem* cuiam compe-
 tat. 745. 746. an ſit jus majeſtati-
 eum. 747. quomodo exercendum.
 748. 749.
- Jus conſuetudinarium*. Definitio. 24.
 num ejus violatio ſit injuria. 558
- Jus conſuetudinarium de legationibus* ad
 quos pertineat. 1066
- Jus dandi obſides* cuiam competat.
 510.
- Jus defendendi ſe & jus ſuum* gentibus
 competens. 273
- Jus emigrandi*. Definitio. 143. ejus
 ſons. 154. an denegatio ſit injuria.
 155.
- Jus ex comœatu quaſtum* unde æſti-
 mandum. 941
- Jus gentibus competens* ad ea, quæ ad
 conſervationem ſui neceſſaria. 32.
 item ad periculum interitus averten-
 tum. 34. quoad perfectionem ſui &
 ſtus ſui. 37. ad res ab aliis ſibi
 comparandum. 58. quando ad bona
 civium alterius gentis. 290. quoad
 religionem ſuam apud gentem aliam
 præparandi. 259. & ſeqq. ad æquili-
 brium inter ſe conſervandum. 649.
 in miſſionariis. 262. in gentem vo-
 luntarie ſubjectam. 80. certo pacto
 ſibi ſubjectam. 770. in gentem, cu-
 jus mos eſt ut externos conſtanter
 lædat. 319. an jura gentibus com-
 petentia naturaliter æqualia ſint.
 238
- Jus Gentium*. Definitio. 1. origo. 3.
 univerſarum in ſingulas. 13. unde
 hoc metiendum. 14
- Volfii Jus Gentium*.
- Jus Gentium commune ad actus ex ſup-
 poſitione* num uni negari poſſit. 348
- Jus Gentium conſuetudinarium*. Defini-
 tio. 24
- Jus Gentium neceſſarium, infernum, na-
 turale*. Definitio. 4. immutabilitas.
 5. obligatio inde dependens. 6
- Jus Gentium pactitium*. Definitio. 23.
 quale ſit. *ibid.* quale quoad præſcri-
 ptionem. 367
- Jus Gentium poſitivum*. Definitio. 25.
 quotuplex. *ibid.*
- Jus Gentium voluntarium*. Definitio. 22.
 quomodo efficiatur. *ibid.* quale ſit in
 bello. 890. 891
- Jus innoxie utilitatis gentium* ad res,
 quæ ſunt in dominio alterius. 343
- Jus in perſonas hoſtium* unde naſcatur.
 790. unde æſtimandum. 791
- Jus mercæ facultatis*. Definitio. 76
- Jus militare*. Definitio. 770. materia.
ibid.
- Jus minorum poteſtatum in bello* unde
 æſtimandum. 771
- Jus mittendi legatos* quale gentibus com-
 petat. 1044
- Jus nature* cujuſnam dignitati conſulat
 in legationibus. 1054
- Jus navigandi per maria occupata*.
 355
- Jus neceſſitatis* competens gentibus in
 res gentis alterius. 338. in frumen-
 tum in caſu intolerabilis famis. 340.
 quale illud ſit. 339. ad uſum rerum
 peregrinarum & operas peregrino-
 rum. 342. ad matrimonia invita apud
 gentes externas contrahenda. 941
- Jus occupandi res nullius* gentibus com-
 petens. 280
- Jus non patiendi ablationem juris ſui*
 gentibus competens. 267
- Jus non patiendi læſionem* quale genti-
 bus competat. 252
- Jus non patiendi, ut alia regimini noſtro
 ſe immiſceat*, quale ſit. 269
- Jus pactitium* de uſu maris vaſti. 126.
 de legationibus. 1066
- Jus pangendi fœdera* genti competens,
 quæ ſub tutela alterius eſt. 440
- Jus perfectum ad commercia* quomodo
 acquiratur. 191
- Jus petendi officia humanitatis* quale
 gentibus competat. 170. an citra in-
 juriam prohiberi poſſit. 171
- Jus perſequendi vi jus ſuum adverſus*
 gen-

gentem id tribuere nolentem. 271
Jus piscandi privatam in flumine publico. 101
Jus pignoris gentium unde constet. 483
Jus preventionis in usu rerum publicarum & universitatis. 111. 112
Jus privatatum in bello an aliquod sit. 909
Jus puniendi gentem gentibus competentens. 272. 580
Jus puniendi scelera & delicta in Deum gentis alicujus num alii genti competat. 637
Jus rei coherens num cum re vi pacis restituendum. 1001
Jus repressaliarum numa privatis competat. 590
Jus securitatis gentium quomodo violetur. 254
Jus stipulae. Definitio. 227. an sit concedendum. 228
Jus subditorum, quos civitas defendere nequit. 867
Jus vendendi sua apud gentem aliam, 58
Jus victoris in Rep. victa immutanda. 872. 873.
Justitia a gentibus inter se colenda. 265

K

Krieg anhängigen / 705
 Kriege. 740

L

Læso gentis a gente illicita, 173. in quo consistat. 179. num juri securitatis gentium adversetur. 254
Læsiones num gentes pati debeant. 252 an eas intentanti resistere & futuram præcavere liceat, 253
Læsiones exterorum num ferri possint a Rectore civitatis. 317
Læsiones privata civium diversarum gentium num gentibus imputari possint. 314. 315. quando imputentur. 316
 Laudes. Ser / 307
Latroni num servanda fides. 799. 800
Laus gentibus aliis num debeatur. 186
Legata exteris relicta, 329

Legati. Definitio. 1041. quid naturaliter sint. 1042. num admittendi. 1045. quomodo excipiendi & tractandi. 1051. quomodo spectentur quoad actus privatos. 1058. quot modis esse desinant. 1068
Legati assidui. Definitio. 1047. cujusnam sint juris. 1048. an sint admittendi. 1059
Legati hostiles quomodo excipiendi & tractandi. 1052. an contumeliæ in eos licitæ. 1053. an contemptus licitus. *ibid.*
Legatorum persona, comitatus & vasa quod sint sancta. 1064
Leges civitatis maxime quales sint. 11
Leges in maris partibus occupatis latæ. 1132
Leges de usu & conservatione rerum publicarum & universitatis num a superiore ferri possint. 113. quinam ferre nequeat. 104
Liberi possessatum summarum quando in bello capi possint. 813
Libertas commerciorum in quo consistat. 204. an sit juris naturæ. 205. num per pacta genti tertiæ competens imminui possit. 207
Littere credentiales. Definitio. 1067. necessitas. *ibid.*
Loca corruptis præsidis invadere num liceat in induciis. 923
Loca derelicta ab hoste, vel male custodita num in induciis occupare liceat. 924
Loca deserta, sterilia & inculta in regione a gente habitata cujusnam sint. 275. an pro lubitu occupari possint. 276. quando in dominium privatorum abeant. 277. cuinam imperium in iis competat. 278. an advenæ ad culturam concedenda. 279
Loca vacua & jura in terra occupata si occupentur, qualia postea sint. 323
Locus nativitatis. Definitio 140. num sit patria. *ib.*
Lucrum num gens genti prævertere possit. 208. num abrumpere. 209

M

Malcontenten / 108
 Manifest / 740
 Ma

Manifestum belli. Definitio. 740. ejus materia. *ibid.*
Manubia. Definitio. 848
Mare vastum an sit occupabile. 127. an dominio subjici possit. 121
Maris partes quænam sint occupabiles. 128. an occupatæ pertineant ad territorium occupantis. 130. quale eisdem sit jus in iis. 131
Maris usus in quo consistat. 120. quoad imperium occupati usus num maneat communis. 357
Matrimonia num apud vicinas gentes contrahere liceat. 336. 337. num sint in postliminio. 908
Mediatio num mutuam paciscentium de pace consensum requirat. 1036
Mediator num guarandam præstare teneatur. 1037. num ei competat jus interpretandi pacem. 1038
Medii in bello. Definitio. 672. quid utriusque belligeranti præstare debeant. 683. 684
Medis illicitis num uti liceat ad finem licitum consequendam. 71
Metus num obstet pactionis de pace validitati. 1035
Merus ex vicini potentia num sit justa belli causa. 640
Milites. Definitio. 610. quinam conscribendi. 749. an inviti conscribendi. 750. cur juramento ad ministerium belli adstringendi. 767. an in territorio alieno citra injuriam conscribi possint. 753. 754. an in bello quacunque occasione capi. 812
Milites conductitii. Definitio. 765 eorum obligatio. *ib.*
Ministerium belli obire quinam non oblientur. 751. 752
Miscordia erga exules præcepta. 150
Missonarii num sint tolerandi. 262. an puniri & male tractari possint. *ib.*
Modus acquirendi res universitatis. 89
Monopoli gentium quænam iniqua. 210
Mora nun ferenda in iis, quæ per pacem præhanda. 1018
Mores inculc. gentium num sint emendandi. 168. 169
Munimenta per pacem restituenda num demoliri liceat. ante restitutionem. 1092
Munimentorum demolitio quando licita. 826

N

Nati in mari num jus indigenatus habeant. 133
Naturalisatio. Definitio. 134. ejus effectus. *ib.*
Negotia inter gentes quod exitum habere debeant. 886. cur ea de causa jus gentium voluntarium necessarium sit. 887
Neutrales gentes. Definitio. 672
Neutralitas. Definitio. 672. an sit licita. 674. an permittenda. 675
Nomina paciscentium demonstrationis causa sœderibus adjecta. 415. num sœdus faciant personale. 215
Nomina regionum quomodo in pactione pacis accipienda. 1003
Naves armare in hostem num liceat privatis. 910
Navigatio in mari vasto num prohiberi possit. 122. an commerciorum causa. 201. num prohibitio sit injuria. 123. num justa causa belli. 124. 125
Nundina. Definitio. 222. an institutio sit juris naturæ. 223. unde jura eorum nascantur. 224

O

Obligatio qualis a jure gentium necessario veniat. 6. qualis ex sœderibus nascatur. 377
Obligatio gentium ad intellectum & voluntatem perficiendum. 74
Obsides. Definitio. 497. num sint pignora. 498. quamdiu retineri possint. 499. 505. quodnam jus teneant in eos competat. 499. an ad præstandas operas cogi possint. 500. quid in iis oppignoretur. 501. quando dimittendi. 502. an in aliam causam retineri possint. 503. ad quid dans tenetur, antequam dimittantur. 504. ad quid ipsis obligetur, qui fidem sefellit. 538. 535. qua lege tum dimitti possint. 539. an civitas iis aut proximis eorum incommodum repensare teneatur. 536. qualia sint pignora. 540. an sint servi ejus, cui dantur. 531. an fiant, si dans fidem sefellit. 532. an ob id interfici possint.

- sint. 532. quanto pretio in eo casu redimendi. 541. an fidem fallens injuriam faciat ipsis, 534. quando ex facto proprio teneantur. 533. num unus teneatur ex facto alterius, 524. an ipsis fugere liceat. 515. an fugientes civitas recipere ac retinere queat, 516. an in locum mortui dandus alius. 517. cur & quando plures dandi. 518. quando liberetur rege mortuo, 521. an liberetur, si se obsidem dedit pro alio, donec redeat, & is moriatur, 522. quando liberetur, mortuo rege, cui datus, 523. si fiat successor, an alio substituto liberetur. 519
- Obsidum datio** cuiusmodi competat. 510. quem habeat effectum. 506. quinam dari possint. 508. 514. an inviti, 511. 512. an sorte electi. 513. quales dandi. 509. num in securitatem datorum dari possint. 543. num quis seipsum dare possit pro debito proprio. 520. num in pactionibus non claudicantibus utrinque dari possint. 542. datus ut captivum redimat, num hoc mortuo liberetur. 958
- Obsidum interfectio** si inter gentes toleretur, quale sit jus. 537
- Obsidis obligatio** quando principalis, non tantummodo accessoria. 526. quando obses obligetur ad id, quod interest. 528. quando bona ejus pro hoc obligentur, 529. quando & quotuplici modo obligentur pro eo, cujus nomine dentur. 530
- Obsidum obligatio** fidejussoria & ex promissoria. 525. qualis illa sit, 527. 530.
- Occupatio imperii** in partibus maris. 129.
- Occupatio rebus vacuæ**. 85. quænam in ea fiant universorum. 87
- Occupatio bellica**. Definitio. 862. num sit modus acquirendi. 892
- Offensa** a Gentibus vitanda. 266
- Officia gentis erga seipsam**. Definitio. 27. quomodo præstari debeant cum sensu officii erga alias. 180. quamnam in casu collisionis cum officii erga alias pariant exceptionem. 206
- Officiorum gentis erga alias principium generale**. 157. eorum præstatio num sit in potestate, cujus iudicio standum. 157. fons illorum. 177. num sint juris coactivi. 158. an denegatio sit
- injuria. 159. eorum limitatio. 160
- Officium gentium erga gentes barbaras & incultas**. 168
- Officia humanitatis gentium** quænam sint 165. num genti denegari possint ob diversitatem religionis. 263
- Officium singulorum in civitate** quoad ea, quæ in gentem ab iis derivantur. 44
- Officiositas gentium erga se invicem** num sit præcepta. 353. in quo consistat, 354.
- Officiositas gentium erga peregrinos** num sit juris naturæ. 351. laus ejus quomodo a singulis in gentem derivetur. 352
- Onera** qualia imponi nequeant mercibus peregrinorum. 215
- Operationes bellicæ**. Definitio. 785. quando eas inchoare liceat. 719. 720
- Oppignorari** quænam a gente possint. 484.
- Oppignoratio** quando inter gentes finitur. 492. num fœdera eadem firmentur. 481
- Oppignoratio invita** quando gentibus licita. 586. quousque extendatur. 587 588.
- Oppignoratio rerum universitatis** quando licita. 90. an requirat consensum Rectoris civitatis. 91

P

- Pactum antichresticum** num ad oppignorationem provinciarum, vel partium territorii accedere possit. 485. quæ jus inde acquiratur. 486. 489. 490
- Pactum antichrest gentium affine**. 491
- Pactum Gentium** de non navigando vel pilcando in certa maris parte. 126
- Pacta** num a gentibus & earum Rectoribus servanda. 376. an contra ea tertio quid concedi possit. 197. an oppignorazione firmari possint. 481. 482.
- Pacta commerciorum** quot modis iniuri possint. 194. unde eorum norma desumenda. 192. an contra ea tertio quid concedi possit. 196
- Pacta commerciorum negativa** num iniuri a gentibus possint. 202. quodnam jus inde oriatur. 203
- Pactum guarandigium**. Definitio. 447
- Pacta privata summarum potestatum** quænam

- quænam sint. 373
Pactum Regis cum privatis initum quando obliget gentem & successores, 478.
Pactiones gentium. Definitio. 369. quomodo fiant a summis potestatibus minoribus. 464. quænam fiant captivorum causa. 817
Pactio pacis. Definitio. 1039. effectus respectu subditorum. 1040. effectus in genere. 987. quando obligare incipiat. 997. num obliget populum & successores. 1017. quænam rationes in ea attendendæ. 988. quomodo intelligenda, si ad alias anteriores referatur. 1006
Partibus maris occupatis num Rector civitatis leges imponere possit. 132
Patria. Definitio. 141. ejus immutabilitas. 144. quod ei nocere non debeamus. 136
Patriæ amor præceptus, 135. qualis sit, 142. an sit juris naturæ. *ib.*
Pax. Definitio. 959. effectus. 976. an sit in induciis. 960. quod inter gentes colenda. 961. quod ejus conservationem Rector civitatis debeat genti suæ. 962. gentibus etiam aliis, 963. quomodo huic officio satisfaciatur. 964. quinam eam facere possint. 977. 978. quinam non. 979. & seqq. quinam Rege infante, impube aut emotæ mentis. 981. quinam in statu populari. 985. num cum invasore & usurpatore fieri possit. 984. quomodo pangi possit, 986. quot modis. 991. quid valeat de iis, de quibus in eo non dicitur. 992. num obliget populum & successores. 1017.
Pax rumpi quando dicatur, 1020. quando rumpatur. 1021. num tota rumpatur, si rumpitur in articulis diversis. 1023. si ab uno rumpatur, num alter eam servare adhuc obligetur. 1023. an rumpatur ob levioiorem transgressionem. 1024. an si ob novam causam bellum inferatur. 1025. an fœdere belli inito adversus eum, cum quo pacem fecisti. 1026. an factio sociorum & subditorum. 1027. an si subditi militent aliis belligerantibus. 1028. an si subditi contra articulos pacis lædantur. 1029. an si focii vis armorum inferatur. 1030. an si per te
VVolfii Jus Gentium. non stet, ut in pace conventum præstetur. 1032
Pax sociorum quando separata a tua. 1031.
Pecuniæ subsidiaria. Definitio. 654
Percussor. Definitio. 881. num eo immisso hostem occidere liceat. 882. num puniri possit ab hoste. 885. 893.
Perfessio gentis in quo consistat. 29. 174. unde pateat, quænam ad eam requirantur. 30. num sit præcepta. 35. quod eidem adversa vitanda. 36. jus eo fine competens. 37. quomodo ab aliis promovenda. 175. 176
Perfessio gentis alterius num sit præcepta. 166. 167
Peregrini in territorio alieno commorantes num maneant subditi gentis suæ. 324. eorum jura & obligationes. 325. num sint subjecti legibus loci. 300. num in eo delinquentes puniri possint, 301. num eorum lites a iudice loci decidi. 802. an sint cives temporarii. 303. ad quænam obligentur. 304.
Peregrinorum aditus in territorium suum qua de causa concedendus. 344. & seqq.
Periculum interitus a gentibus avertendum. 33. jus ad id præcavendum competens. 34
Personæ captæ cujus sint juris, si ad suos revertuntur. 894. quomodo adçuntes spectandæ sint. 895
Personæ civium num obligatæ pro debitis civitatis. 507. quænam in bello per modum androlepsiæ capi possint. 813
Personæ private quatenus subsunt dispositioni Rectoris civitatis in pactione pacis. 1008
Pignora gentium quando restituenda. 493. quando, quod luitur, retineri possit. 494
Piscatio in mari vasto num a gente prohiberi possit. 122. num prohibitio sit injuria. 123. an justa belli causa, 124. 125.
Plagium. Definitio. 715. an sit furtum hominum. 755. in quibusnam hominibus committatur. 756. an committatur, si subditi alieni ad ministeria belli coguntur. 757. quando sit causa iustificata belli. 759. quomodo in desertione militum committatur. 769
Pa.

- Pæna eorum*, qui pertinacius vi justè resistunt. 807
- Pæna gentium* in quo consistant. 581
- Pæna passioni pacis adjecta* quid operetur. 1034
- Pæna passioni induciarum adjecta* quid operetur. 935. si de ea alternative conveniatur. 936
- Pons* quando flumini utriusque gentis accolæ consensu imponendus. 110
- Populus sui juris, qui se sponte uni subjecit*, num sub restitutione in pace conventa comprehendatur. 1005
- Portus*. Definitio. 219. cur construendi. 219. num faciendi & munienti. 220. quænam de eo tenenda. 221.
- Postliminium*. Definitio. 896. cujusnam sit juris. *ibid.* quatenus legibus civilibus, moribus & pactis gentium definitur. 907. an sit in induciis. 922. an apud gentes socias. 898. an apud medias. 899. eorum, quæ per pacem restituantur. 1019
- Postliminio recipi* quid dicatur. 897
- Postliminio redire* quid dicatur. *ib.*
- Potentia gentis* in quo consistat. 69. an eam acquirere obligentur gentes. 70. an augendæ causa gentes alias sibi subjicere liceat. 72
- Potentiam augendi* modus illicitus. 72
- Potentia crescens* quando licite labefactetur. 650
- Potestates summa*. Definitio. 368. num in bello capi possint. 313
- Potestates minores*. Definitio. 368. quando pactiones gentium inire possint. 464. quando summam obligent. 772. quando earum promissiones sint spon- siones. 773. si majus jus præ se ferant, ad augendæ teneantur. 774. quatenus inferiores obligent. 775. quatenus obligare nequeunt. 776
- Potulenta hostis* quando perdere liceat, 830. quando propria in bello. *ib.*
- Precedentia* num genti cuidam naturali- ter competat. 240. quomodo acqui- ratur. 242. quomodo in conventibus determinetur. 241. an mutetur, mu- tata Reip. forma. 243
- Præda*. Definitio. 848. quænam in præda sint. 850. quænam non sint. 851. cujusnam sint. 852. quibus con- cedi possit. 856. aliquid ejus num sit militum, aut præsectorum. 853. num auxiliarium. 854. quinam eo dedis- ponere possit. 845
- Prædoni* num servanda fides. 799. 800.
- Præfæcti militum*. Definitio. 612. num eos capere liceat in bello. 812
- Prærogativa gentis naturalis* num de- tur, 237. quomodo acquiratur. 239
- Præscriptio* num locum habeat inter gentes. 358. an ex diuturno silen- tio procedat. 359. 363. quando non valeat. 364. quando valeat ob fa- ctum, vel non factum alterius. 365. quando conveniat juri gentium vo- luntario. 366. num de ea gentes pa- cisci possint. 367
- Præscriptio gentis tuselam debentis* ad- versus minus potentem. 84
- Præscriptio immemorialis* quænam sit, 360. an sit juris naturæ. 361. an in- ter gentes locum habeat. 362
- Prejium redemptionis captivi* num in alium transcribi possit. 948. num conventio de eo rescindi possit, quia captus locupletior, quam credebatur. 949. an debeatur captivo ante liberationem mortuo. 950. an mor- tuo in libertate. 951. si captivus pro eo se oppignoret. 952. si terminus solutionis fuerit adjectus. 953. si di- missus sub pacto, ut faciat dimitti alterum. 954. quando bis debeatur. 955.
- Privati* num jus quoddam habeant in bello. 909. 911. quænam iis tacite in bello promittantur. *ibid.*
- Promissa* num a gente & ejus Rectore servanda. 376
- Propolium*. Definitio. 225. an conce- dendum. 226
- Provincia deditæ* an postliminium ha- beant. 901
- Publicatio belli*. Definitio. 737. finis. 737. quandonam eidem sit locus. 738. quomodo fieri debeat. 739
- Publicatio pacis*. Definitio. 1039. effe- ctus respectu subditorum. 1040
- Pueri* num sint hostium numero. 725. quando in bello capi possint. 813
- Puniri* num quis possit, a gente ob de- lictum apud aliam commissum. 151

R

- R** *Attributio potestatis summæ* unde colligatur. 470
- Rationes* quænam in pace faciendæ attendendæ. 988
- Rationes justificæ belli.* Definitio. 621
- Rationes quasi justificæ belli.* Definitio. 624. qualis sit earum usus. 625
- Rationes suasoriæ belli.* Definitio. 621 quænam æquæ; quænam iniquæ. 628
- Raptus virginum exterarum* quando licitus. 341
- Rebellio.* Definitio. 1010. quid in ea agatur. *ibid.*
- Rebellibus* an servanda fides. 1015
- Receptus* num exuli denegari possit. 148
- Rektor civitatis* quodnam jus habeat. 39. ejus officium quoad conservationem & perfectionem gentis suæ. 38. quod gentem suam & statum ejus cognoscere teneatur. 41. conditionem quoque regionis & omnia in ea loca. 42. num alieno regimini se immiscere ipsi liceat, 257. quid liceat, *ibid.* quid liceat, si alter subditos suos nimis duriter tractet. 258
- Rektoris civitatis nomen & tituli* quo fundamenta nitantur. 244. num eos ipse determinare possit. 245. num ab aliis gentibus eidem tribuendi. 246. quando non sine injuria denegentur. 247. quando denegatio non est contra officia humanitatis. 249. quando ab aliis gentibus tribui nequeant. 248
- Rektor civitatis maximæ* num detur. 21
- Rectores civitatum* quomodo se invicem spectare debeant. 240. quando in eo injuria committatur. 251
- Recuperata pactis ab hoste* num habeant postliminium. 903
- Recuperata vi bellica* an habeant postliminium. 902
- Reddita ab hoste* num habeant postliminium. 903
- Redemptionis pretium* quomodo determinandum, si captivus redimendus. 817. si obses redimendus. 541
- Reditus tutus* in induciis. 925
- Regionis vacuæ* occupatio. 85. 86
- Regnorum patrimonialium* ortus. 871
- Religionis diversitas* num sit justa causa denegandi genti officia humanitatis. 263. num justa causa denegandi transitum copiis militaribus. 699. num obstet foederi contrahendo. 429. num quid mutet in sanctitate fidei. 552. an sit justa causa eam sibi subjiciendi. 260. num gentem diversæ religionis ad suam amplectendam cogere liceat. 259
- Revocatio tacita foederis* quomodo fiat 433. 435
- Repressaliæ.* Definitio. 589. an & quando licitæ. *ibid.* num iis resistere liceat. 596. 597. num sint belli quædam species. 603. an dent justam causam belli. 604. 605. quando earum causa sit justa causa belli. 606. iis causam dantes an quid teneantur. 598. Rectoris civitatis quoad hanc causam officium. 599. ad quid obligetur, si ipse causam dedit. 601. num earum jus privatis competat. 590
- Rerum divisio.* 88
- Res* quænam sub commeatu comprehendantur. 943. quas persona capta secum clam habet, an cum ea capiantur. 956. an eadem in pretium redemptionis imputari possint. 957
- Res captæ in bello* cui acquirantur. 859. cujus sint juris, si ad suos in bello revertantur. 894. quomodo receptæ spectandæ sint. 895. num vindicari possint. 861. num duci per territorium pacatum. 834. an in bello injusto captæ restituendæ. 788
- Res communes.* Definitio. 88
- Rerum certarum venditio* num permitti possit genti uni, exclusis ceteris. 198
- Res in dominio populi existentes* quomodo pace concedi possint. 1007
- Res hostiles* quænam sint. 726. ubinam pro talibus habendæ. 727. num in territorio ejus, qui bellum justum habet, confiscari possint. 839. num capi in territorio pacato. 833. num in induciis. 921
- Res non hostiles* in territorio hostili deprehensæ. 728
- Res mobiles* num in iis, quæ per pacem restituenda, comprehendantur. 996
- Rerum mobilium in bello captarum dominium* cuiusnam acquirantur. 859
- Res oppignorata* quando restituenda. 493

- Rerum peregrinarum advectio* & *venditio* num prohiberi possit. 59
- Res privatorum* quatenus subsunt dispositioni Rectoris civitatis in pactione pacis. 1008
- Respublica*. Definitio. 88. in cuius dominio sint. 98. 99. earum usus cuiquam competat. 98. num de eo leges ferre possit superior. 104. quomodo iis utendum. 900. num earum usu cuidam interdici possit. 105. cuius sumtu conservandæ & reparandæ. 117. num tributa iis imponenda. 118
- Res sacra* quando hosti eripi possint. 831
- Res sociorum belli* num sint hostiles. 731
- Res singulorum*. Definitio. 88
- Res universitatis*. Definitio. 88. cuius sumtu conservandæ. 114. item reparandæ. 115. num tributa de iis imponi possint. 116. quinam de iis leges ferre possit. 113. qualis sit earum usus. 94. an oppignorari & alienari possint. 90. cuiquam usus earum prohiberi possit. 95. cuiquam nequeat. 96. an jus, quod quis in iis habet, in alium transferri possit. *ibid.* num Rector civitatis dominium eminens in iis habeat. 92. quomodo ex privata fiat. 89
- Restitutio conventa in pace* num pertineat ad eos, qui jure suo sponte sese subjecerunt uni belligerantium. 1009
- Retorsio juris*. Definitio. 583. num inter gentes licita. 584. an sit necessitatis. 585
- Revocatio commerciorum* quando licita. 195
- Res in territorium alienum fugiens* num vi armata abstrahi possit. 294
- Rex* quinam facere non possit. 980. ejus loco quinam faciat. 981. an captivus facere possit. 982. 983
- Ruptio pacis*. Definitio. 1020. si in articulis diversis fiat. 1023
- S**
- Sævitia in cadavera sepulchrorum* num in bello licita. 827
- Sagittis venenatis uti* num in bello licet. 878
- Sanctum* quid dicatur. 546
- Sanctitas*. Definitio. 546
- Sanctitas fidei gentium* num habeat respectum ad religionem. 551. 552
- Sanctitati fœderum* quando interpretatio adverteretur. 553. num adverteretur, si quis studio mentem suam male exprimit. 554
- Seclera gentis* num ab alia puniri possint. 637
- Securitas* per com meatum præstanda. 940. qualis competat peregrinis in territorio alieno commorantibus. 1063. qualis legatis. 1064. quod hæc sit sancta. *ibid.*
- Silentium diuturnum*, quando non liceat in præscriptione. 363
- Singuli in civitate famæ gentis suæ studere debent*, 45
- Societas* inter gentes a natura instituta. 7. ejus finis. 8
- Socii belli* num sint hostes. 730. num bellum iis inferre liceat absque denunciatione. 734. num in pace comprehendantur. 1009
- Socii belligerantis injusti* an jus habeat in bello. 779. qualia sint ejus facta. 780
- Socii in fœdere excepti* quinam intelligantur. 670
- Spionen* 883
- Sponsio*. Definitio. 465. materia. 467. num obliget summam potestatem. 468. 469. ea non ratihabita ad quid teneatur summa potestas. 473. 474
- Sponsor* quid promittat. 465. cuiusnam factum promittat. 471. ad quid obligetur. 466. ad quid sponsione non ratihabita. 475. 476. an liberetur diligentiam adhibendo. 472. quando teneatur ad certum quid præstandum. 477
- Stapel-Recht* 227. 228
- Status* quinam in pactione pacis intelligatur, si omnia in pristinum restituenda. 1004
- Stipendium*. Definitio. 760. quod præcise solvendum. 761
- Stramen hostile* quando perdere liceat. 830. quando proprium in bello. *ib.*
- Stratagemata*. Definitio. 858. quando licita. 858
- Stupra violenta* num militibus permitienda. 876
- Subditi alieni* num sine injuria in gentem

tem

tem milites invito conscribantur. 758.
 num pignorationis causa capi possint,
 591. quando sponte se hosti subji-
 cere possint. 868
Subjectio gentis voluntaria num licita.
 80. quotuplici modo fiat. 81. jus in-
 de nascens. 80
Subsidia. Definitio. 654. quando in bello
 mittere liceat. 656. 657
Successores num ex fœdere regis obli-
 gentur. 424. 425
Summus captivorum causa facti ante di-
 missionem restituendi. 816
Supplices. Definitio. 152

T

Tacite conventum quid intelligatur,
 561
Talio num inter gentes licita. 577. an
 injuria irreparabilis licitam faciat.
 578. an sit justa causa omittendæ de-
 nunciationis belli. 715
Terræ habitata a familiis segregibus num
 sint occupabiles. 310. 311
Terræ incognita, sed habitata num ab
 exteris gentibus occupari possint. 309
Terræ inhabitata num sint promiscue
 occupabiles. 291. num occupatæ ad
 territorium occupantis pertineant.
 292
Terræ neutra. Definitio. 672
Terræ vacua quando a pluribus genti-
 bus & privatis simul occupatur. 308
Territoriorum limites num sint definiendi.
 284
Transfugæ. Definitio. 803. qua pœna
 coercendi. *ibid.*
Transitus exercitu concessus simul re-
 bus concessus. 703. quod tutus præ-
 standus. 704
*Transitus copiarum militarium denega-
 tus* quando sit justa causa belli. 702
Transitus commerciorum causa personis
 & rebus num concedendus. 346
Transitus innoxius copiis militaribus
 concedendus. 686. quid transeunti-
 bus observandum. 687. cur sit pe-
 tendus. 688. an sit injuria ejus, con-
 tra quem conceditur. 689. an con-
 cessio ab hoc ferenda. 690. si petat,
 ut non concedatur. 691. an transeunti
 te invito resistere liceat, 692. an gra-
 tis concedendus. 693. quænam in

eo subministranda. 694. quando non
 concedere eum liceat. 695. an ob
 religionis diversitatem denegari possit.
 699. an si alio transire possit,
 700. quænam sit justa denegandi cau-
 sa. 701

Transitus studiorum causa num conce-
 dendus. 347

Tributa rerum publicarum causa im-
 ponenda. 118. rerum universitatis
 causa, 116. quomodo vi pacti anti-
 chrestici concessa exigenda. 489. an
 aliis locari possint. 490. an obdebita
 civitatis subditis imponenda. 480

Tumulus. Definitio. 1013. quale sit
 delictum. 1014

Tumultuantibus num servanda fides,
 1015.

Turbator quietis publicæ. Definitio.
 965. quale in se det jus gentibus,
 652. num a gentibus quibusvis com-
 pescendus. 966. quando id liceat,
 967.

Tutela promissa si genti non præstetur,
 quid eidem liceat. 82. si qui tutelam
 debet, in jus ejus involat. 83

V

Vagabundus. Definitio. 139. an ha-
 beat domicilium. 140

Vagabundorum liberi num habeant pa-
 triam. 141

Vasa legatorum num sint sancta. 1064

Vasallus quando obles dari non possit.
 514

Vasandi jus in bello justo. 823

*Vastatio agrorum, frugum, segetum,
 ædium, hortorum, vinearum* quan-
 do licita. 824. rerum frugiferarum
 quando illicita. 829. rerum hostilium
 quando in bello injusto illicita. 820.
 rerum sacrarum num licita. 828. re-
 rum religiosarum num licita. 827

Vastator injustus an teneatur ad pœ-
 nam. 822

Vestigal num imponere liceat merci-
 bus transeuntibus, apportatis & ex-
 portatis. 214. num a vehentibus in
 via publica solvendum. 119. quo-
 modo vi pacti antichrestici conces-
 sum exigendum. 489. an ita conces-
 sum alii locari possit. 490

Venditio rerum certarum num genti uni
 per-

- permitti possit, exclusis ceteris. 198
Veneno insicere fontes, globos, sagittas
 num in bello liceat. 878. 879
Veneno interficere hostem num liceat.
 877.
Violatio fœderis. 430. & seqq. num sit
 violatio juris gentium. 548
Violatio juris consuetudinarii num sit
 injuria. 558
Virgines illustres quando in bello capi
 possint. 813
Viricapio. Definitio. 592
Viri dignitate conspicui quando in bel-
 lo capi possint. 813
Vires belligerantis injusti num diminue-
 re liceat. 810
Vis bellica in quo consistat. 784. quæ-
 nam in bello justo licita. 782
Vis hostilis quamdiu comperat in ho-
 stem. 875. an obstet validitati pa-
 citionis pacis. 1035
Vitam salvam paciscentes num interfi-
 cere liceat. 798
Universorum quænam sint in regionis
 occupatione. 87
Urbes ædificata an postliminium habeant,
 901
Usucapio num locum habeat inter gen-
 tes. 358. an ex diuturno silentio
 procedat. 359. 362
Usurpator num pacem facere possit.
 984.
Utilitas sola an sit justa belli causa.
 645.

FINIS INDICIS.

